

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00208

MILHOME

Peretz Markish

Permanent preservation of this book was made possible by

Rae F. Kallenberg

in memory of

Peral Leah & Isaac Leib Katz

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פרץ מארכיש

מַלְחָמָה

פֶּרֶץ מְאַרְקִישׁ

מֵלֵחָםָה

פיר טילן • אין צוויי בענד

ערשטער באנד

נַיּוֹ-יָאָרָק

דאָם בּוֹך אַיּוֹ דַעֲשִׁינְנוּן מֵיט דַעֲרַ הַיּוֹפָ פּוֹן
לייפֿע אָוָן בְּעַלְאָ פְּעַלְד
איַן אַנְדַעַנְק פּוֹן זַיְעַר בְּרוֹדַעַר
זֶלְמָנוֹ פְּעַלְדָמָאָנוֹ
אוֹן זַיְינָן פְּאַמְיַלְיָע
וּוֹאָם זַיְינְנוּן אַוְמַגְעַבְרָאָכְט גַּעֲוֹאָרָן דָוָרְךָ דִי
הַיְתַלְעַרְיסְטִישָׁע מַעַרְדָעָר אַיּוֹ לְאָדוֹן.

PERETZ MARKISH
MILCHOME

Published by
YKUF-FARLAG
New York, 1956

Printed in the U.S.A.

אַיִן הָאֶלְט

עֲרֵשֶׁת עַד בְּאֶנְד

<p>91. אַ שְׁטָגָט אֹוִיךְ דָּעֵר עַקְדוֹה — — — 92. גַּעֲפְלוֹגַן אַיִן דִּי גַּאֲלָעַנְעַ פָּאַחוּ 93 93. שִׁירָאָקָא סְטָרָאָנָא מָאִיאָ רָאָדָנוֹאָיָא 96 96. כָּל נְזָרִי — — — — — 100. פָּוֹן דָּעֵר גְּרוּב — — — — 108. אַיִן אַנְהַיִיב — — — — 112. אַ בָּאָגָעָגָעִישָׂ מִיטָּ דָּעֵם גַּעֲקְרִיכְצָן 30 115. תְּחִיתַּתְּ המְתִים — — — — 118. אַ מְעַנְשָׁתָּפָן יְנֻעָרָ וְעַלְלָט — — 32 121. פָּאָר וּמְעַמְעַן קְרִיטָסָ דָּאָרָטָן אַ הָאָן 33 125. בָּוִים — — — — 129. אַ חִוְתָּ אַיִן צָו לְעַבְן — — 35 136. דָּעֵר שָׁאָטָן פָּוֹנָעָם זָנְדָעָרְפִּירְעוּרָע 36 136. דִּי גִּימָנָאָסְטִיאָרָקָע — — — — 139. אַ קָּאָמְפְּלַעַקְטָ קִינְדָּרְבִּגְדִּים — 38 144. דִּי רָאָדִיסְטָקָע — — — — 148. דִּי וּוֹלְטָ דָּרָךְ אַ שְׁפָאָרְנוּג — — 40 152. אַיִן דָּוְרְכְּגָעָרִיסָן ! — — — — 156. וּוַיְנִיקָעָר מִיט אָכָט אָוֹן דָּרִיסִיק 42 158. קִיְּזָן מָאָסְקוּעָ — — — — 43</p>	<p>נְחַמֵּן מִיְזִיל — צָוָם לִיְעַנְעַר — זִיְיט 1 אַיִן אַנְהַיִיב 1. דָּעֵר אַלְטָעָר טָאָפָאָל — — — — 2. בִּיםְ קָבָר — — — — 3. גַּרְאָוָאָטָאָפָעָר וִיכְטוֹנָג — — — 4. אַיְפָן עַרְשָׁתָן פָּאָרְהָעָר — — — 5. אַ בָּרְחוֹ פָּוֹן דָּעֵר הַיִם — — 6. אַמְּאָל אַיִן גַּעַוְעָן — — — — 7. דָּעֵר עַרְאָפָלָאָן אָוֹן דָּאָס שְׁמַעְטָעָרָל 33 8. צָוְיִי סָאָלָאָטָן צָו דָּעֵר פָּאָר — 36 9. דָּעֵר בּוֹשָׁל בְּרָעָגָט אַ דִּיעָה — 10. פְּרָאָחִיאָנָט — — — — 11. פָּאוּמְקָעָס — — — — 12. אַיִן טְוִיטִין-אַגְּנָעָר — — — — 13. פְּלוֹגְבָּלְעָטְלָעָן — — — — 14. דִּי שְׁבוּעָה — — — — 15. בִּיםְ טִיכְעָלָעָ בּוֹרְלָוק — — — 16. אַ טָּאָנָק בִּיםְ וּוֹג — — — — 17. בִּיםְ עִמְּרָ וּוֹיְזָן אַן דָּעֵם וּוֹג — 18. אַיִן דִּיְתְּשִׁישָׁעָר אַוְנִיפָּאָרָם — — 19. מִיט אַ פָּעָרָד אָוֹן מִיט אַן עַמְּעָר הָאָגָּנִיק — — — — 20. נָאָך אָוֹן קָאָרְדָּאָן — — — — 21. אַ גְּזַעְגַּעַנְגָּנָג מִיט דָּעֵר שְׁטִילְקִיְּת 78 22. דָּעֵר שְׁפִּיגָּל — — — — 23. דִּי לְעַצְעַטָּ אַסְפָּה — — — — 24. אַן אַגְּפָלִי — — — —</p>
<p>II</p> <p style="text-align: center;">מְאָסְקוּעָ</p>	<p>1. דָּעֵר זִיגְגָּעָר אַיִן פָּאָרְטָוְנְקָלָט — 165 2. וּוַיְזָרָס אַיִפָּן טְוּרָעָם — — — 3. דִּי אַגְּגָבְּלָאָזְעָנָעָ פְּרָאָש — — — 4. אַ רְעָפְלִיק צָו בָּאָרְקְלִיעָן — — — 5. גַּעֲבּוֹרְזָן אַ קִּינְד — — — — 176. 172. 169. 165.</p>

א י נ ה א ל ט

252 — — — — —	25. אָ נַגְנָאָן —	185. פְּרֻעָגֶט דֵּי וּוּלְט אָן אַלְטָע קְשִׁיא
255 — — — — —	26. זַי אַיִן אָ פָאַסְטָעַכְל —	190. מַתְנוֹת — — — — —
260 — — — — —	27. אָן עַפְל —	193. מַאֲסְקּוּעַר זַאָ פָאַרְק —
265 — — — — —	28. חַלוּמוֹת —	196. נַאָך בְּרוּיט — — — — —
269 — — — — —	29. וּוֹאָס קָאַסְט אָ בְּעַרְזְּפָעַלְץ ?	199. אַפְעַנְעַפְעַנְצְּטָעַר — — — — —
272 — — — — —	30. אָ נַאְכְּלָעַג אִין קָאַסְטִיאָל —	203. דִּיְתְּשִׁין גְּרִיטְּטָן אָ פָאַרְאָד —
275 — — — — —	31. זַיְבַּן קִינְדָּעַר — — — — —	205. בִּינְאַקְלָעַן אַוְנְטְּעַר מַאֲסְקּוּעַ
278 — — — — —	32. וַיְהִי עֲרָבָה, וַיְהִי בּוֹקָר — — — — —	209. אָ דּוּלְע — — — — —
281 — — — — —	33. קִימְפָעַט — — — — —	213. אַיִן מַאְרָג — — — — —
284 — — — — —	34. מַזְוָמָן — — — — —	216. אַוִּיפְּטָן רְוִיטְּטָן פְּלָאָץ —
35. זָאָג נִיט קִינְגְּמָאָל, אָז דּוּ גִּיְּסָט	35. דָּעַם לְעַצְּטָן וּוּג — — — — —	219. אָ פָאוֹזְע — — — — —
288 — — — — —	36. אָן גַּעַוָּעָר — — — — —	223. פָּאוֹצִיעַס אַוְנְטְּעַר מַאֲסְקּוּעַ
291 — — — — —	37. אָ בִּיקְס — — — — —	227. דָּעַר עַרְשְׁטָעַר שְׁפָאַצְּיָר — — — — —
294 — — — — —	38. הַתְּבוֹדוֹת אַין בּוּלְיָין — — — — —	232. טָאנְיָעַס קָוָל — — — — —
298 — — — — —	39. עַקְסְּפָעַרְיְמָעַנְטָן — — — — —	235. אָ קָאַפְּעַלְעַ מִיט בְּעַטְהָאָזְוּעַן —
302 — — — — —	40. פּוֹן אַוְרָאָל — — — — —	241. וּוּלְטְבָאַהְעָרְשָׂוָג — — — — —
305 — — — — —	41. קִיְּן סְטָאַלְיְנְגְּרָאָד — — — — —	243. טָאַגְּבָוָן — — — — —
308 — — — — —	42. קִיְּן סְטָאַלְיְנְגְּרָאָד — — — — —	246. זַי לְעַרְנָט אִים — — — — —
312 — — — — —		249. אַוִּיפְּקָאַטְאָרְגָּע — — — — —

צְוֹוִיִּת עַד בָּאַגְּדָה

14. אָוְקָרְאַינִישָׁר נְדוּנָה פָּאָר

358 — — — — —	גַּעַרְטְּרוֹדָעַן — — — — —
363 — — — — —	15. לְאַטְקָעַס — — — — —
366 — — — — —	16. דָּעַם אַיְגָעַנְעַס זָוָן אַוִּיך —
369 — — — — —	17. אָ דּוּזְעַרְטִיר — — — — —
373 — — — — —	18. אָ בְּאַגְּעַנְיִיש — — — — —
377 — — — — —	19. יַעֲדָעַר שְׁפָאָן עַרְד — — — — —
380 — — — — —	20. אָ בְּרַיוּוּלָעַלְעַל דּוּר מַאְמָעַן —
384 — — — — —	21. רַאֲזָעוּעַ קָאָצָרָן — — — — —
389 — — — — —	22. דּוּר מִשְׁפָט — — — — —
392 — — — — —	23. דִּי פָּאַרְטִיזָאַנְעָר אַין וּוָלְד —
395 — — — — —	24. פָּאַלְוָנְדָּרָא — — — — —
399 — — — — —	25. דִּי טָאַטוֹאִירָוָג "סְטָאַלְיְנְגְּרָאָד" —
402 — — — — —	26. דִּי בִּין אַין סָאַנְבָּאָט — — — — —
407 — — — — —	27. אָ לְעַזְגִּינְקָע — — — — —
409 — — — — —	28. מִיט אַוִּיסְגָּעַבְעָרָעַנְטָע אַוִּיגָּנ — — — — —

III

סְטָאַלְיְנְגְּרָאָד

1. בַּיִּי דָּעַר וּוְלְגָע — — — — —
2. דָּעַר קָאַבְזָאָר — — — — —
3. אָשׁ פּוֹן טְעוֹוָאַסְטָאַפְּאָל — — — — —
4. דִּי בְּרָכָה — — — — —
5. סְטָאַלְיְנְגְּרָאָד — — — — —
6. דִּי שְׁטָאָט לְעַבְט ! — — — — —
7. אַוִּיפְּקָאַטְאָרְגָּע אָ דִיְתְּשִׁין טָאַנְק — — — — —
8. מַאְרָע — — — — —
9. פְּרִישְׁטִיק אַין אָ דִיְתְּשִׁין שְׁטָאָב
10. דּוּר פִּינְפְּטָעַר זָוָן — — — — —
11. אָ דּוּמְבָעַנְעַבְלָאָט — — — — —
12. דִּי עַרְד אַין אַוִּיסְגָּעַרְיסְעַנְע — — — — —
13. אָ זְעָוָג — — — — —

א י נ ה א ל ט

501 — — — — —	15. דאס ווארט באקומט די שמיידעררי ! — — — — —	413	29. אין געפֿאנְגּוּנְשָׁאָפְּט — — — — —
504 — — — — —	16. אַרְוִיסְגּוּנְבֶּן לְעַבְדִּיקְעָרְהִיט — — — — —	416	30. אין טאנק — — — — —
507 — — — — —	17. בְּאֲגִינְסְטְּרִוְגֶּן — — — — —	421	31. אַיִינְס אֹוֵף אַיִינְס ! — — — — —
511 — — — — —	18. אַ טְּרָאָפֶן הָאַנְיק — — — — —	426	32. אַ פְּאָלָק זָאָגֶט קְדִיש — — — — —
	19. דָעֵר טּוֹיט פּוֹן לְעַצְטָן	429	33. פְּלָאָקְעָרְדִּיקְעָרְהִיט — — — — —
515 — — — — —	20. אַוְיְפְּשְׁטְּנְדְּלָעֶר — — — — —	434	34. אַ צִּירְקְּנוּמָעֶר — — — — —
522 — — — — —	21. דָעֵר צְוִיְּתָעָר תְּחִיתְהַמְתִים — — — — —	437	35. צּוֹם טִיכְבָּלָע צָאָרִיצָא — — — — —
525 — — — — —	22. אַוִיפֶּן לְעַצְטָן פְּאָרְהָעָר — — — — —	441	36. קִין טְרָאָט צְרוּיך — — — — —
529 — — — — —	23. גַּעַשְׁפְּרָעָךְ מִיטְן שְׂטָן — — — — —		
532 — — — — —	24. אַ קָּאנְטְּרָאָגְּנְרִיך — — — — —		
542 — — — — —	25. אַ סָּאוּוּטִישָׁע סָאָנִיטָאָרָע — — — — —		
547 — — — — —	26. פִּין — — — — —	449	1. אַ מְתִים וּוְג — — — — —
550 — — — — —	27. דִי הַעֲכְסְטָע פְּרוֹאוֹ — — — — —	451	2. דָעֵר קְרִיּוֹ פְּאָרְשְׁלִיט וִיך — — — — —
554 — — — — —	28. אַוִיפֶּן וּוְג קִין טָאַשְׁקָעָנֶט — — — — —	456	3. דִי סְטָאָלִינְגְּרָאָדָעָר זְאַחוּרְוּכָע
558 — — — — —	29. אַ שְׁפְּרוֹגָן אֹוֵף אַיִן פּוֹס — — — — —	461	4. פְּאָן-קָאָלוּסָעָס לְעַצְטָעָר פִּיבְּרָע
562 — בִּי — — —	30. בִּי אַ שָּׁאָכְמָאָט-פְּאָלְטִיעָ — — — — —	463	5. גַּעַגְנָטָן וּזְאָכָן אֹוֵף — — — — —
568 — — — — —	31. מַאְסְקוּוּרָר סָאָלִיוֹטָן — — — — —		6. דִי סְעוֹדָה אַרוֹם אַ פְּעַרְדִּישָׁעָר
571 — — — — —	32. דִי דְּרִי קָאָוָאַלְעָרִיסְטִישָׁע פָּעָרְד	467	פְּגִירָה — — — — —
575 — — — — —	33. פְּאָרְטִיְּאָנִישָׁר פְּלָאָט — — — — —	472	7. אֹוֵיג אֹוֵיך אֹוֵיג — — — — —
578 — — — — —	34. דָעֵר מִיף אַוִיפֶּן דְּנוּעָפְּעָר — — — — —		8. דָעֵר אָוּנְטָעְרָבְּרָאָךְ פּוֹן דִי
583 — — — — —	35. דָעַרְאָנְטָ דָעַם פָּטָעָר — — — — —	475	אֹוְבְּעָרְמָעְדָּעָר — — — — —
585 — — — — —	36. דָעַם זְוִידָס שִׁיפְּל — — — — —	479	9. שִׁיטְעָרָס — — — — —
589 — — — — —	37. עַצְמוֹת הִיבְשָׁוֹת — — — — —	482	10. לְעַצְטָעָמְחוּשָׁבוֹת — — — — —
595 — — — — —	38. דִי קְבּוֹרָה פּוֹן אַ פְּוִיגְל — — — — —	485	11. קְרֻעְמָאָטָרִיעָס — — — — —
599 — — — — —	39. רְוִיסְשָׁעָר חַמְד — — — — —	490	12. צִיְּגִינְעָר אַין מַאְיִזְגָּנָעָק — — — — —
602 — — — — —	40. בִּים בְּרָאָנְדָעְנְבָוְרָגָעָר טְוִיעָר — — — — —	493	13. דָעַס לְעַצְטָעָוְאָרָט — — — — —
605 — — — — —	41. טְאָטָע ! — — — — —	496	14. דִי לְעַצְטָעָזְצָוָג — — — — —

IV

אוֹיפֶּט מַעֲרָב

ווערטער-און פסוקים-פארטיזיטשונגען

בעושענעם — אַ פְּלִיכְטְּלִינְגְּפָרוֹן.

וואַיְונְקָאַמָּאַט — מִילִּיטֶרֶשֶׁעֶר קָאַמִּיסְאַרְיָאַט.

זָם — שְׁטוּלְפִּירְטְּרָעְטָעָר.

מעטרָאַפְּלִיטָעָן — אָונְטְּרָגְּנוֹנְטְּבָאָן (סָאַבוּעַ).

נאַרְקָאַמָּאַט — פָּאַלְקָסְקָאַמִּיסְאַרְיָאַט.

סָאנְבָּאָט — סְאַנְּיְתָאַרְיִשְׁעָר בָּאַטְּאַלְיָאָן.

סָאוּוֹטָאַרְקָאָם — סְאוּוֹטְעִיטִישְׁעָר פָּאַלְקָסְקָאַמִּיסְאַרְיָאַט.

סְדָאַסְטָאַוְקָאַי נָאַ דָּאָם — צְוֹגַעַשְׁטָעַלְט אַוְיִים.

פָּאַרְטָּקָאָם — פָּאַרְטִּיְיִקְּאַמִּיסְאָר.

פָּאַרְטָּאָרְג — פָּאַרְטִּיְיִאָרְגְּאַנְּיִאַטְּאָר.

פָּאַלְיָטוּרָק — פָּאַלְיִישְׁעָר אֲגְפִּידְרָה.

פָּעָרְעָטְעָרְפִּים — מֵיר וּוּלְן אַיבְּרָלִידְן.

צָא — צָאָלָגְּאַנְּיִשְׁעָר גָּרְטָן אַין בָּעָרְלִין.

קָאַמְּיוֹנוֹסְטָקָע — מִיטְגָּלִיד פָּוֹן קָאַמְּנוֹנִיסְטִישְׁעָר יּוֹגָנְט.

קָאַמְּסָמָּאָל — קָאַמְּנוֹנִיסְטִישְׁעָר יּוֹגָנְט-אַרְגְּאַנְּיִאַצְּע.

דָּאַסְקְּנוֹלָאָס מָאָרָע שִׁירָאָקָא — בְּרִיאַת הָאָט זִיךְ אַוְסְגַּעַשְׁפְּרִיאַט דָּעַר יַם.

שִׁירָאָקָא סְטָרְקָאָנָא מָאָיָא רָאַדְנָאָא — בְּרִיאַת אַיְזָן מִין לִיְבָלָעַ לְאָגָד.

וַיְהִי עַרְבָּה, וַיְהִי בּוֹקָר — סְיָאַזְנָעָן גַּעַוְעָן נַאֲכָט אַוְן סְיָאַזְנָעָן טָאגָג.

מָה טָבוֹו אַוְהָלִיךְ, יְעָקָב — וַיְהִי גּוֹט זַיְנָעַן דִּינְעַן גַּעַצְעַלְטָן, יְעָקָב (אַ פְּרָקוּעַ פָּוֹן אַ תְּפִילָה).

הַכְּל שַׁוְחַטְמַן וְשַׁחַטְמַן כְּשָׂרָה — אַלְעַ אַהֲבָן רַעַכְתָּן, אַוְן זַיְעַר שַׁחַטָּה

אַיְזָן כָּשָׂר.

אַל נְקֻמוֹת — דָּעַר גָּאַט פָּוֹן נְקֻמָּה.

לְבָאים אַחֲרָינוּ, לְשָׁאָרִית הַפְּלִיטָה — צַו דִּי נַאֲכְוּמָעַנְדִּיקָע, צַו דִּי אַיְבָּרְגָּעַבְלִיבָּעָנָע.

אַל טָל וְאַל מָטָר — עַס זָאַל קִיְּין טַו אַוְן קִיְּין רַעַנְן נִיט זַיְינָן.

תְּמוֹתָן נְפָשִׁי עַם פְּלִישְׁתִּים — זָאַל אַיךְ אָוְמָקְוּמָעָן אִינְגָיְינָעָם מִיט דִּי פְּלִישְׁתִּים.

הַכְּל הַבְּלִים הַכְּל הַכְּל — סְיָאַזְנָעָן גַּאֲרַנִּישְׁט — אַלְעַ אַיְזָן גַּאֲרַנִּישְׁט.

שְׁקַע חַשְׁקַעַנוּ — פָּאַרְמִיאָוֹסְן זָאַלְסָטוּ אַיְם פָּאַרְמִיאָוֹסְן.

צוֹס לִרְיָעָן וּרְאֵן

.1

אין 1946 האט פרץ מאركיש אויפגעזאלט אין אַ בָּנָגֶן, אונטערן נאמען «האַלחמאַ», ווינע לידיעד, אינצעלען אוֹן אַני סערעס, געשרבּוּן אוֹן דִּ גְּרוּזַאַמַּעַן יָאַרְן פָּנוּם צוֹיִיטָן (לעכְּצָן?) וְהַלְּטִקְרִיבָּג, אַין דִּ פָּאַרְשִׁיעַדְעָן לְדִיעַר האַט מאַרְקִיש אַרְיךָ וַיְיַיְן אַיְגַּנְאָרְטִיקָן, קְרַעְפְּטִיקָן אוֹן צְשֻׁוּבָּרְטָן, לִירְשִׁיעַפְּשָׁן אַוְּפָן אַוְּשִׁיבְּרָטָן יַיְדָן גַּעֲחִיטִיקָט אַוְּן אַרְויְסְגַּעַשְׂרִיגָן דָּעַם פִּינְן אוֹן צָאָרָן פָּנוּם אוֹיפְּגַּעַשְׂוִידְעָטָן יַיְדָן אַנְעַטְשָׁה, יַיְדָן יַיְדָן אַוְּן סָאוּעָטִישָׁן מְעַטְשָׁה, קְפָּגָן דָּעַר נְצִיחָעָר בעסְטִיעָה, וְאַם הַטָּטָּעָמָן, קְרַעְפְּטִיקָן דִּ וְהַלְּטִקְרִיבָּג אַוְּן דָּאַס יְיִדְישָׁ פָּאָלָק מִיט בִּיאָהָעָר נִיטְעָגָעָר הערטער אוֹן נִיטְגַּעַדְקָטָעָר אַיְגַּנְאָרְטָעָר אַכְּוֹרְדוֹת, אַפְּסִידִי אַלְעָם מַאַרְקִישְׁלִיזְעָר, חַיְּף-אַרְיִינְגָּעָל אַוְּן שְׁטָאָרְקָאַיְגָּנְטִימְלָעָךְ וַיְיַיְגָּעָן נִישָׁת גַּעֲהָעָן מִיט וַיְיַיְגָּשָׁע אַוְּן אַנְהָאָטָל, הַאָבָּן זַיְיַיְקָרְגָּעָן אַיְגָּעָן אַלְגַּעַמְיָינָעָם גְּרוּיסָן כָּאָרְפָּון דִּ יְיִדְישָׁ דִּיכְטְּעָרְבָּאַזְיָינָעָר פָּוּן אַונְדָּעָר גְּרוּבָּן אוֹן פָּוּן דִּ יְכְטָעָר-צְאָרְגָּעָר קְעָגָן דִּ דִּישְׁטָעָר בְּרוֹטָאַלָּעָה דַּאַרְדָּעָס.

בָּאַרְדָּעָס אַיְן פָּרָץ מאַרְקִישָׁעָס «מַלְחָמָה», חָאַס אַיְן צּוּרָשָׁט דַּעֲרִשְׁגָּעָן אַיְן מַאַסְקָוּעָ, סָוף 1948. עַס אַיְן אַגְּנָץ דִּיכְטָעָרְשׁ וּוּרְקָ, מִיט אַ גְּרַעְסְּדָעָרְצָאַלְהָיָטָן, גַּעֲשְׁתָּאָלָן, עַיְקְרִיךְעָ אַוְּן פִּירְנְדִּיקָע, אַוְּן מִיט אַ הִפְשָׁעָרְצָאַלְהָיָטָן, דָּעַרְבִּיאָלָן, אַגְּבָּאַרְחָאַדְקָעָ מְעַטְשָׁה, וְאַסְגִּיעָן אַדְוָרָק אַיְנָעָם וּוּרְקָ פָּוּן דִּ סְקָאַמָּעָ בִּיאָיָקָע, קְאַפְּטִילָעָן בֵּין דִּ לְעַכְּצָעָ, אַוְּן וּוּלְכָעָ צְיִינְגָּעָן דִּ רִינְגָּעָן, וְאַסְגִּילְעָלָן דִּ קְיִיטְלָעָן דִּ אַיְנָיָן עַרְשְׁטָעָ קְאַפְּטִילָעָן בֵּין דִּ לְעַכְּצָעָ, אַוְּן וּוּלְכָעָ צְיִינְגָּעָן דִּ רִינְגָּעָן, וְאַסְגִּילְעָלָן מַוְּרָאַדְקָעָן וּוּלְטִקְרִיךְגָּעָן פָּוּן זַיְיַיְקָרְגָּעָן בֵּין סָוּתָּה, פָּוּן אַ פְּאַרְחָאַדְפָּעָן דַּעֲרָמָל אַיְן אַוקְּ.

דָּגִינְגָּעָן בֵּין בָּרָאַגְּדָעָנְבָּוּגְעָר טַוְוֵר אַיְן בָּאַיְגָּטָן אַוְּן חַרְבָּן דִּיטְשְׁטָצְּגָּיָן בְּעַרְלָיִן. עַס אַיְן זַיְכָּעָר דָּאַס גְּרַעְטָעָ, אַיְן כְּמוֹת אַוְּן אַיְכָּה (אַיְן קְחוֹזָטִיטָעָס אַוְּן אַיְן קוֹאַלִּיטָעָט), יְיִשְׁ קִינְסְטָלְעָרִישָׁ וּוּרְקָ וְעַן דָּעַם לְעַצְּצָן וּוּלְטִקְרִירִיגָּה חַעֲגָן זַיְיַע שְׂוִיְּיָן דִּעְרְלָעְכִּיקִיָּן אַוְּן גְּרוּזָמִיקִיָּן, וְעַגְּנָן דִּ יְחִיְּשָׁע עַדְאַגְּלָעְלָעָן אַוְּן קְאַלְעִקְטִיוּוֹז אַזְּסָן קְאַפְּטִמָּן, וְעַגְּנָן דִּ שְׁרַעְקָלְעָכָעָ בְּרוֹטָאַלָּעָן פִּינְיָקְגָּעָן אַוְּן הַעֲסְטִיקָעָה הַעֲרָאַמִּישָׁ שְׂטוּדִיסָּן, חָאַס גָּרָר דִּי מַעֲנְשָׁהָיִיט אַוְּן בָּאַוְּנוֹדָרָעָם — דָּאַס יְיִדְישָׁ פָּאָלָק וְאַס גַּעֲדָאַט אַוְּסָצָוּ שְׁטָיָן אַיְן דָּעַר צִיטָס פָּנוּם גְּרוּלִיקָטָן חַוְּרָבָן אַיְן דָּעַר מַעֲנְשָׁלְעָכָר גַּעֲשִׁיבְּטָעָן אַיְן דָּעַר מַאְרְטִירָאַלְגִּיעָן פָּנוּם אַלְטָן, פִּילְגְּרִיפְּרָוָהָאָתָן יְיִשְׁעָן פָּאָלָק.

— «מַלְחָמָה» בְּאַשְׁטִיטָס פָּוּן סִיר טִילְיָן: אַיְן אַנְהָוּבָּ — 43 קְאַפְּטִילָעָן; מַאַסְקָהָת — 42 קְאַפְּטִילָעָן; סְטָאַלִּינְגָּרָאָט — 36 קְאַפְּטִילָעָן; אַוְּיָף מַעְרָב — 41 קְאַפְּטִילָעָן; — אַרְיוֹם-אַוְּרָום — 162 קְאַפְּטִילָעָן, וְאַס יְזָדָעָר אַיְגָּעָר פָּוּן זַיְיַיְקָרְגָּעָן אַיְן סְרִיחָכָל — אַיְן סְרִיחָכָל — 1,276 זַיְכְּנְזְשָׁוֹרְהָדִיקָעָ לְדִיעָר, שְׂרוֹתָיְעָס. אַיְן סְרִיחָכָל — אַיְבָּעָר צְוֹאַנְצִיק טְוִיזָּס שְׂרוֹתָיְעָס.

מִיר הַאָבָּן דָּאַגְּ צְוֹאַנְצִיק שְׁפָעָ פָּוּן בְּלִדְעָר, שְׁילְדָעְרָבָּגְעָן, לִירְשִׁעָן אַפְּנִינְגָּן, בְּצָרְבָּעָמְעָטָאַמָּרָן, קְוָרְצָעָפְּשִׁיעָן סְאַלְעָזָם, דְּעַרְצִילְוָגְעָן וְעַגְּנוֹן פְּאַסְרָוָגְעָן, בְּצָרְבָּעָמְעָטָאַמָּרָן, נְאַלְאָגָן אַוְּן דִּיאַלְאָגָן, הַעַלְעָ וּוּיְיָעָס אַוְּן דְּעַלְעָפְּאַרְצִיְּכָעָנִישָׁן, עַקְסְוּרְסִיעָס אַיְן דָּעַר פְּאַרְטָגְעָנְהָיִיט פָּוּן דִּ גְּשָׁלְדָעְרָטָעָמְעַטְשָׁה, וְאַס מִישָׁן זַיְיַיְקָרְגָּעָן, קְלָגְגִּידִיָּה, מַאְיָהָמָן, נְאַלְאָגָן אַוְּן דִּיאַלְאָגָן, הַעַלְעָ וּוּיְיָעָס אַוְּן דְּעַלְעָפְּאַרְצִיְּכָעָנִישָׁן, עַקְסְוּרְסִיעָס אַיְן דָּעַר גַּעֲרָאַקְסָט אַיְן בְּאָגָן פָּוּן בּוּקָ, כְּדִי גַּעֲנוּיְעָר צַוְּבָּאַרְקָטָעְרִיוּרִין דִּ הַעַלְדָּן, אַרְיִיסְבָּרְגָּעָן

די סביבה, און צוֹרִיסָאנְטֶפְּלַעַן זַיְעֵר אַפְּשָׁתָּם אָונָ אָוֵיךְ אַנְצִיכְעָנָן דֵי דָוּרוֹתָּסְפָּאָרָה
בִּינְדוֹגְ פָּוֹן גַּמְגָל אָונָ אַצְּטָה.

יעדער פָּוֹן דֵי 162 קָאָפְּטַלְעָן — אָונָ אָפְּטָ אַחֲךְ בָּאוּמְנָדְרָעַ לִידְעָר פָּוֹן גַּקְאָפְּטַל
זַיְעָנָן דָּאָס רֻוב וּוּי אַפְּגַעַסְלָאָסְן סָאָר זִין. עַס הָאָס צַו טָאָן מִיט אַ בָּאַשְׁטִימָן
פָּעָרְיאָה, מִיט אָנוּ אַיְנְצָעַלְנוֹר פָּאָסְרְוָנָה, מִיט אַיְבָּוּלְעַבְּעַנְישָׁן פָּוֹן אַיְין מַעֲנְטָש אַדְבָּר
אַ גְּרוּפָע, וָאָס אַיְן אַרְיִינְגְּצָיוֹגָן אַיְן קְרִיבָה, מִיר טְרַעְפָּן זַיְיָ אַוְּף דֵי פָּאָרְשִׁידְיְנָסְטָע
פָּאָנִיצְּסָס, אָונָ אַיְן פָּאָרְשִׁידְעָנָעַ טִיטָּאָזְיָעָס, וָאָס דֵי קְרִיגְסָאָרָה אַבְּן גַּעַשְׁפָּן פָּאָר
דֵי אַרְוִיסְגַּעַבְּרָאָכְטָעַ גַּעַשְׁטָאָלְטָן אַיְן לְוִיךְ פָּוֹן דָעַר שְׂוִידְרָלְעָכָר צִיְּטָה. אָונָ אַפְּטַמְּלָה,
וְעַן מִיר לִיְעָנָן צַוְּיָה אַיְין לְדִי נָאָר אַ צְּחוּיָה, אַיְבָּרְהָרְוִיטָּפָט אַיְגָעָם עַרְשָׁן טַיְּלָ פָּוֹן
בָּוּרָה, קָאָן מַעַן מַיְנָעָן, אָס דָאָס זַיְעָנָן אַיְנְצָעַלְנוֹר, אַפְּגַעַרְיסָעָן לִידְעָר פָּוֹן דָעַר קְרִיגְסָ
צִיְּטָה, אָונָ עַס אַיְן אַפְּשָׁר נִישְׁטָאָ צְּחוּשָׁן זַיְיָ קְרִיְּבָה, קְיָיָן פָּעַסְטָעַ סָאָר
בִּינְדוֹגְ אַבְּעָר דָעַרְנוֹאָךְ דָעַרְעוֹזָן מִיר דֵי פְּעַדְעָם, וָאָס צִיְעָן זַיְדָוְךְ דֵי אַלְעָלָ לִידְעָר.
עַס אַיְיָ חַי פָּאָרְשִׁיְּדָעָנָעַ רִיטְשָׁקְעָלָעַ פְּלִיסָהָן צַו אַיְין טִירָה. עַס אַיְיָ אַיְן אַקְּזִיעָ, וָאָס
אַיְן אַיר זַיְעָנָן סָוְּהִיכְלְסְוָךְ פָּאָרְוִיקְלָט אַיְן אַיְין שְׁרַעְקָלְכָן גַּעַרְגָּלְאַלְדִּי מַעֲנְטָשָׁן,
וְהָאָס לְעַבְּן דָאָ אַיְן דָאָרְטָן, אַוְּף וְהַיְּטָעָ שְׁתָחִים, אָונָ וְהָאָס גַּעַפְּנָעָן זַיְיָ אַיְיךְ פָּאָרְשִׁיָּ
דָעַנְעָ פְּנוֹקָטָן. אַלְעָלָ טְרָאָגָן זַיְיָ דָעַם שְׁחוּרָן יָאָר, וְעוֹרָן גַּעַפְּנִיָּקָס דָעַרְךְ דָעַר וְעַלְבָּעָר
בְּעַסְטִיעָ מִיט דֵי וְעַלְבָּעָר מַעֲטָאָדָן פָּוֹן אַוְּסָרָאָט אָונָ פָּאָרְוּוֹסְטוֹנָגָן בְּרוֹכְשְׁטִינְיָרָר פָּוֹן
אַיְן גְּרוּסָן בְּנִין, וְהָאָס אַיְן צְּעַשְׁטָעָרָס גַּעַזְאָרָן פָּוֹן דָעַד נַצְּשָׁשָׁר בְּעַסְטִיעָ. אַיְין חַיכָּ
טָעָר גּוֹרָל פָּאָרְאִינְיִקְטָה זַיְיָ אַלְעָמָעָן אָונָ אַוְּיךְ דָעַרְבָּי — אַיְן גְּרוּסָעָר וְהַוּנְשָׁן, אַיְין
מַעֲכִיקָר דָרָאָגָן — וְהָאָס גַּיְכָר צַו פָּאָרְגִּיכְטָן דָעַם מַאֲנְסָטָר, וְהָאָס שְׁגַעְלָר אַיְם
פָּאָרְטְּרִיבָן אַיְן כְּתִיחַקְלָעָן, אָזְזָן וְיִסְטָעָר זַכְרָ (וַיְיִכְרָ) זַעַל בְּלוּזָן פָּאָרְבְּלִיבָן אַיְיךְ
אַיְבִּיקָעָ זַיְרָן אַוְּיךְ שָׁאָנד אָונָ אַוְּיךְ דָאָס.

אָונָ הָגָם אַלְעָלָ "בָּאָטִילִיקְטָעָ" זַיְעָנָן אַרְיִינְגְּצָוָיָן אַיְגָעָם בִּיטְעָרָן קָאָמָחָ מִיט דֵי
וְחַיסְטָעָ אַרְיִינְדְּרִינְגָעָר, אָונָ דָעַר קְרִיגָה מִיטָן שְׁוֹאָן אַיְיָ אַ בְּשָׁוּטוֹתְדִּיקָר, אַיְיָ אַבְּעָר
אַוְּיךְ דֵי יִזְן אַיְסְגַעְבָּאָסְן אַיְ אַרְבָּאָזְנוֹנְדְּרָעָר צָאָרָן, אַוְּיבָה דֵי אַלְגָעְמִינְעָ בְּאַפְּסָלָ
קְרִוְנוֹג אַיְוּסְאָרוֹטִילִיסְטָן צַו פָּאָרְשָׁקְלָאָפְּנוֹגָן, וְעוֹרָן דֵי יִזְן, אַלְעָלָ אָן אַוְּסָנָמָ, פָּאָרָ
פְּנִינְיָקָטָה, דָעַרְמָאָרְדָעָט, אַוְּסָגְעָרָאָטָן. מִמְּלָא זַיְעָנָן דֵי אַיְבָּוּלְעַבְּעָנָשָׁן פָּוֹן דֵי יִזְן בָּאָ
זַוְּנְדָעָרָעָ, אַוְּסָטְעַרְלִישָׁעָ, אָונָ דֵי גַּעַפְּלִיןָן, אַיְינְדוֹרָקָן אָונָ גַּאֲכְטָרָאָכְטָעָנָשָׁן בַּיְּ דֵי צַוְּ
פְּעַלְקִיגְעַבְּלַבְּעָנָעָ יִזְן זַיְעָנָן שְׁטָאָקְרָעָ, מַעְפָּרָעָ, מַעְרָצָעָ, צְּעַוְּיִיְּטִיקָטָעָ.

וְהָאָס לְאָזָטָ וְהָיָס פְּלִין שְׁוִין אַיְן דֵי עַרְשָׁטָעָ קָאָפְּטָלָעָן. מַאְקִישָׁ גּוֹסָא אָונָ אַוְּיךְ
וְיִנְעָ מַעֲנְטָשָׁן בָּאַטְּגָעָן עַס כְּסָדָר. עַס וְעוֹרָן גַּעַשְׁלִידָעָר דֵי גּוֹוְלִיטָאָסְטָן פָּוֹן דֵי קָאָלְטָעָ
דִּיטְמָשָׁע מַעְדָּדָר אָונָ זַיְעָרָעָ סְפָעְצִיעָלָעָ בָּאוּנְדָעָרָעָ סָאָדִיטִישָׁעָ מַעְשִׁים בְּגָוֹעָ זַיְ
יִזְן. דָאָס בְּרָעָנָגָט עַד אַרְוִוָס אַיְן דֵי לִיְרִישָׁעָ אַפְּנוֹגָן, אַיְין דֵי טְרָאָבִישָׁעָ "רַעַפְלִיקָעָם",
וְהָאָס קְוּמָעָן אַיְן פְּלִין פָּוֹן דֵי לִידְעָר. דֵי בָּאוּנְדָעָרָעָ יִדְעַן-טְרָאָגְעָדִיעָ אַיְיָ "אַגְּוּרָ
טִוּרָעָ", דָעַר לִיְטָמָאָטָה אָונָ דָעַר אַקְּזָדָד פָּוֹן פְּלִילָדָר אָונָ קָאָפְּטַלְעָן אַיְגָעָם בָּוּרָ.

2

עַס זַיְעָנָן אַיְן בָּוּרָ, וּוּי גְּזֹועָגָט, בְּרִיטָגְעַלְדָעָר יִזְן אָונָ מִשְׁטִיְיָן, אָונָ עַס
איּוּ גְּזַעְבָּן, אַזְוִי פָּאָרְבִּיגְיְּעָדָיקָ, דֵי סְבִּיבָה, וְהָאָזְנָה דֵי מַעֲנְטָשָׁן זַיְעָנָן אַוְּסָגְעָחָאָסָן,
אָונָ דֵי טָאָטָעָס אָונָ זַיְדָעָס פָּוֹן דֵי קְעַמְפָעָ אָונָ מַאְרָטִירָעָ, אָונָ דֵי צִיְּסָ אָונָ דֵי בָּאָ
דִּינְגָוָגָעָן, וְהָאָס אַבְּן אַוְּסָגְעָפְּרוּעָמָט דֵי פָּאָרְשִׁידְיְנָסְטָעָ כָּאָרָאָקְטָעָרָן.
שְׁוִין אַיְן דֵי עַרְשָׁטָעָ צַוְּיָה קָאָפְּטַלְעָן "דָעַר אַלְטָעָר טָגְפָאָלָ" אָונָ בְּיִםְ קְבָרָיְ וְעוֹרָן
אַוְּסָגְעָבְּרָאָכָט פָּוֹן אַיְן זַיְיָ "דָעַר גַּעַזְעָוְנָעָר לִיְבָגְנוֹאָרְדִּיעָ אַיְיָ דֵי אַגְּוּרָ
פָּעָרְאָצְּרָיָהָן פָּאָלָק פְּנוּעָם וּוּאַלְגָעָר". מִיטָן קְנַפְּעָ הַוְּנָדָעָרָט יָאָר צְוִירִקְ גַּעַשְׁלָגָן

האט זיין טאטע זיך בי סעוואסטאטפאל... "מייט קנטפע הונדערט פופציק זיך צוריך געפאלן אונטער מסקעו איז זיין וויידע...". "געשלאגן האבן זיך אונד אין פארט ארטו, אַ אוֹף דָּעֵר טַרְקָעַנִּישׁ, אַ אוֹף דִּי מַעֲנוֹן". אָוֹן אַיצֵּט שְׁלָגָן זַיִינַע אָוֹרֶד אַינְיְּקָלָעֵךְ זַיִן מִיט דִּי דִּיְּשָׁנָן. אָוֹן אַינְיְּנָרְפָּן זַיִן אַיְּזָן דָּעֵר הַעַלְלָאַלְעַקְסִּי סַאַדָּחָסְקִי, דָּעֵר יַוְגָּנָעֵר אַגְּרָאנָם, וְזַאֲסַמְּרָקִישִׁ פִּירְט אַיְּם אַדוֹרָךְ כָּסְדָּר אַין פָּרָשִׁיְּדָעָנוּ אַיבָּעָר."

האונדולונגען, פונעם אַגְּהָוִבְּ בֵּין סֻוֹן זַיִן גַּרְוִיסָּן מַגְּנוּמַנְטָלָן מַלְחָמָה עַפְּסָס.

אוֹן פָּוֹן דָּעֵר צְחִוְּטָעֵר זַיִיט — דָּר. צְבִּי מַאֲרוֹגְּוִילִיס. עַד אוֹן אַגְּנְטוּרְנָעָן פָּוֹן שְׂטָאָט, צְחוֹצָמָעָן מִיט זַיִן פְּרוּי אָוֹן קִינְדָּן, אַינְמִיטָּן וְהַעַבְּרָן דִּי דִּיְּשָׁעַ מַחְבָּלִים גַּהְרָגָעַט דִּי פְּרוּי אָוֹן אַיְּן דָּעֵר פִּינְגְּצָעַרְנִישׁ הַאט עַד זַיִן גַּעֲבָרָאַט צַו קְבוּרָה. "בַּיִּ סָאַמְּעַד וְעַגְּ, בַּיִּ דָּעֵם צְעַקְעַרְטָן פָּוֹן בְּלִיִּי, גַּעַשְׁתָּאַעַן אַיְּן אַפְּעַטְשָׁנָה נַעַבְּן אַכְּבָּרָאַבְּן, וַיִּ אַמְּצָבָה, אַיסְגָּבְּוִיגְּן פְּנוּעָם וְחִינְטָן, דִּי אַיְּגָן אַוְסְגָּבְּרִיכְּצָט, וַיִּ אַוְמְנְדָלְעַכְּרָעָר אַלְסָ...". פָּאָר אִים, פְּאָרָן אַלְטָן צְבִּי מַאֲרוֹגְּוִילִיס, הַוִּיבְּסָט זַיִן אָוֹן מִיט מַעַנְשָׁלָעַכְּרָעָר טְרוּיְּדִיקָּעָר גַּלוּת, וְזַאֲסַעְרָע מַאְכָט אַדוֹרָךְ מִיט טִיפְּן פִּיִּין אָוֹן מִיט גַּרְוָל.

חוֹרְדָּעָ, מִיט שְׁחוֹרָעָ אַיְּוּבְּמַרְאָגָן אָוֹן מִיט אַגְּנְעָמָעָן דָּעֵם פָּאַרְשָׁאַלְטָעָנָעָם גַּרְוָל. עַד פָּאַרְלִידָּט נִשְׁתַּחַת דָּעֵם צְלָמָאַלְהָיִם אָוֹן דִּי מִסְּרִתְּגִּפְּשָׁדִיקָּעָ גַּרְיִיקִיטָּס צַו הַעֲלָפָן קְרָאנְקָעָ, צַו הַיְּלִין אָוֹן צַו פָּאַרְבִּינְדָּן וְחָנוֹן. אוֹרֶךְ דָּר. צְבִּי מַאֲרוֹגְּוִילִיס הַאט אַגְּרָאנְדָּן חַלְקָה אָנִי דָּעֵם קָאָמָּפְּ קָעָבָן דִּיְּשָׁנָה, זַיִן וּן לִיבְּ מַאֲרוֹגְּוִילִיס, דָּעֵר וְאַונְדָּעַלְעַכְּרָעָר פְּלִיעָר, הַאֲגָלָט פָּוֹן זַיִן עַרְאָפְּלָאָן אוֹרֶךְ דִּיְּשָׁנָה קָעָפְּ אַגְּשִׁידָּעָר אַגְּשִׁידָּעָר עַרְאָפְּלָאָן.

"אוֹרֶךְ יִדְיָשׁ רָעַדְתָּ עַד מִיט דִּי וְאַלְקָנָס אַיְּן דָּעֵר הַוִּין,

אוֹרֶךְ יִדְיָשׁ רָעַדְתָּ עַד מִיט דִּי קְוִילָן אַיְּן דָּעֵר נִידָּעָר,

פָּוֹן יַעַדְן חַגְּרָתָן וְעַרְתָּ פְּלָאָם, פָּוֹן יַעַדְן וְחַרְתָּ וְעַרְתָּ רִוִּין,

אוֹן סִפְרָנְגָּטָן זַיִן אַיְּן זַיִן דִּיְּשָׁנָה פְּלִיעַנְדִּיקָּעָ הַנִּידָּע...".

לִיבְּ מַאֲרוֹגְּוִילִיס אַיְּן אַגְּשִׁידָּעָר בְּחוּרָה, מִיטָּן לִידְלָא "אַגְּשִׁידָּעָר מַעַמְּעָן

בְּאַגְּיִיטָן עַד הַעַלְדִּישְׁקִיטָן מִיט זַיִן עַרְאָפְּלָאָן.

שְׁפָעַטָּעָר טְרָעָפָן מִיר אַטְזִי צָוְוִי אַוְסְטָרְלִישָׁעָ הַעֲלָדָן, אַלְעַקְסִּי סַאַדְזָוִסְקִי אָוֹן לִיבְּ מַאֲרוֹגְּוִילִיס בְּיִי אַגְּשִׁידָּעָר פְּאַרְטִּישְׁ אַיְּן אַשְׁכְּפִּטְאָלָל, וְאָוֹן זַיִן הַיְּלִין זַיִן סְוִירָעָ וְחָנוֹן.

אָיִן דָּעֵם גַּאנְגָּ פָּוֹן דִּי עַשְׁעָעַנְשָׁן אָוֹן אַיְּן דָּעֵר אַגְּנְיִילְוָגָן פָּוֹן דָּעֵר אַקְצִיעָ אַיְּן בּוֹרְקָהָהָבָן מִיר שְׁאַרְטָעָ שְׁנִיְּזִיקָּעָ פְּאַגְּמִילִיכִיָּן, אַנְגָּלְגִּיעָסְקִיָּן צְחִוְּשָׁן דָּעֵם בְּאַונְדָּעָרָן גַּרְולָה פָּוֹן יַיְּ אַנְשִׁטְּיִידָּ אַיְּן דָּעֵם גְּרוּיוֹאָמָעָן קְרִיבָה אַיְּן דָּעֵם קְלִינְעָסְטִילָּיָה רְוִיטְאַרְמִינְדָּרָה, וְזַאֲסַעְלְעַקְסִּי סַאַדְאַחֲסִיקִי נִעְמָט אַבְּיָעָר אַוְיָחָד אַיְּרִיָּה קְאַמְּנָדָעָ, הַאֲבָן מִיר דִּי יַיְּ אַזְּוָדִים, גּוֹרְאָרִיה, דָּאַזְּקִים מְאַנְצִיזָס אָוֹן דִּי נִישְׁתִּיְּזָוְן סְעִמְבָּרָאָט, מְאַמְּעָדָה, דָּרָאָה, וְזַאֲסַעְלְעַקְסִּי סַאַדְאַחֲסִיקִי נִעְמָט אַבְּיָעָר אַוְיָחָד אַיְּרִיָּה קְאַמְּנָדָעָ, מִיר דִּי יַיְּ אַזְּוָדִים, גּוֹרְאָרִיה, קְוִמְטָן פָּוֹן יַיְּ אַזְּנִירָה גַּעֲנָנָתָן שְׁוֹעָרָעָ נִסְיוֹנוֹת אָוֹן פְּלִיקְעָרְלָעָכָן סָאוּוּטְן-פְּאַרְבָּאָנָה. יַעַדְן אַיְּנָעָם זַיִינַע אַגְּנְעַצְיִינְטָן שְׁוֹעָרָעָ נִסְיוֹנוֹת אָוֹן אַבְּרָעְלָעְבָּעָנְשָׁן אַיְּן לִיְּפָן פָּוֹן דִּי קְרִיְּסִים-גַּעֲשָׁעָנְשָׁן. שְׁפָעַטָּעָר קְוֹמָעָן צַו גַּאֲרָ אָוֹן נִעְמָטָן, יַוְגָּ אָוֹן אַלְטָן, מִאן אָוֹן פְּרוּי, אָוֹן אַיְּקִינְדָּעָר, וְזַאֲסַעְלְעַקְסִּי דִּי דִּיְּשָׁנָה אַרְיסְחוֹרְמָן חַעְדָּן צַו קָעָבָן זַיִן דִּי דְּאַפְּנִינְרִטָּעָ אַכְּזָרְוִיתִידָּקָעָ קְאַלְטְּבָלְוִיטִיקָעָ עַקְסְּפָעָ רִימְעַנְטָן". אָוֹן דָּעַרְבִּי הַאֲבָן מִיר אַוְיָחָד אַגְּשִׁידָּעָר פָּוֹן דִּי הַעַסְלָעָכָר דִּיְּשָׁנָה, בְּעַת יַיְּעַנְטָן. אָוֹן אַוְיָסְפִּילָן אַיְּן אַדְוּרְעַיְּעָן דִּי מַעַרְדָּעָיְּעָן. זַיִן וְזַעְוִן גַּעֲנָבָן אַיְּיךְ אָוֹן זַיִעְרָ

גַּרְוִילְצְעַוְלָעַטְרָעָגְּלָעָכְּרָעָקִיטָן אַיְּן מַעְרְקוּיְּרִידִיקְּנִישְׁטָקִין בְּרָאָךְ.

פָּוֹן דִּי חַוְּכִיטִיקְּסָטָעָ יִדְיָשׁ מַעַנְשָׁן אַיְּן בּוֹנְקָהָהָבָן, הַאֲבָן מִיר אַבְּרָאָם אַחֲאָדִים, פָּוֹן דָּעֵר שְׁטָאָט בְּיַרְאָבְּדִיזְׁחָן (אַגְּבָּ), הַאֲבָן אַמְּרָקִישָׁ אַגְּנְטָרְעָרְסָטָן דָּרָאָמָעָ "דִּי מְשָׁפָה אַחֲדִיסִים", חָאוֹ סִיחָעָרָט אַוְיָחָד אַרְוִיסְגָּבְּרָאַטְרָאַט אַבְּרָאָם מִיט זַיִן קְרַעְטִיקָרָעָט פָּאַמְּלִיעָ.

— אַ זִיְדָע, פָּטָטָעֶר אֹן זָוָן ; הַירְשׁ גְּלִיקָן,* אַ קִינְסְטָלְעִירִישׁ-אַיבָּרְגָּעַשְׁטָאַפְּלִיטִיקָטָעֶר גַּעֲפָאַ-אַיְפָשְׁטָעַנְדָלֶעֶר (פָּוֹן הַירְשׁ גְּלִיקָן, דָעַם מַחְבָּר פָּוֹן זָאָגָן נִימְשָׁס קִינְמָאָל, אֹן דָוָן גִּיסְטָס דָעַם לְעֵצָנוֹ וְעוֹנִי אֹן אַנְדָעָרָע לְדִיעָר) ; גּוֹדָרָהִיה, אַ טִיקְאַרְגִּינְגְּלָע אֹן טָאָזָגְשׁ גַּעֲשְׁטָאַלָּל, וְחָאָס מַאֲכָת אַדְרוֹרָה דִי אַלְעָ שְׁבָועָה מַדְרָאַטְעָסָאנְטָע נַאֲכָרְאַטְעָנְזָנְשׁ, אַ מִין אַיְבִּיקָעֶר אַ מַעֲנְטָשָׁ מִיטָּ רִיאַכְעָר וּוַיְיָ אֹן אַינְטָרְפָּעָסָאנְטָע נַאֲכָרְאַטְעָנְזָנְשׁ, אַ מִין אַיְבִּיקָעֶר יִיךְ, וְחָאָס פֿרְץ מַאֲרִקִּישׁ סְטִילְטָ אִים בְּאַזְוֹנוֹדָעָרָס אֹוִס אַוִּיפָּ אַוִּיפָּ אַרְדְּעָסָ פָּוֹן וּוְלָט אַוִּיפָּ מִסְרִיתְ-נִשְׁאָס אֹן אַוִּיךְ אַוִּיפָּ וְחָרְפָּן צְחוֹיִיטִיקָטָע רִידָי אַוִּיפָּ אַרְדְּעָסָ פָּוֹן וּוְלָט אֹן יִדְיָשָׁן פָּאַלָּקָן, אַוִּיסְעָר אַסְטִידִי עַטְלָעָכָן דֻּרְמָאַנְטָע הַוִּיחָטָבְעַשְׁטָאַלָּן וּוַיְיָנְעָן דָא נָאָךְ אֹן נָאָךְ מַעֲנְטָשָׁן, וְחָאָס קּוּמָעָן אַוִּיךְ אֹן פָּאַרְשָׁוּחִינְדָן, טָוָעָן אַ לְוִיכְטָ-אַיְיךְ אֹן חָעָרְזָעָשָׁן.

יעַדְעָר אַיְגָעָר פָּוֹן דִי אַרְוִוְגְּבָעְרָאַכְטָע יִדְיָשָׁע גַּעֲשְׁטָאַלָּטָן טְרָאַגְּטָ אַין זִיךְ אַ דָּרוֹתָה דִיקָע, סְוִינְגְּטָאַרְקָע יִדְיָשָׁע פְּאַרְאַגְּבָעְנְהָיִיט, וְחָאָס פְּאַרְטִיפָּט דִי לִידְיָן אַון פְּאַרְגְּבָעָרָס טָעָרָטָן דִי טָדָאַגְּעָדִיעָ. אַיְן דָעַם וַיְיָנְעָן אַיְן פֿרְץ מַאֲרִקִּישׁשָׁס וּוְרָקָבָקָאַגְּנוֹדָעָרָס אַינְטָעָרָדָעָן דְעָכָאַנְטָעָן. סְאָיוֹ אַ שְׁטָאַרְקָע אַפְּלִיקְעָנוֹנָגָן פָּוֹן דִי אַוְמְוִידְיִיקָע הַפְּקָרְבָּ-אַגְּרוֹהָאָרָפָן, מִצְדָּא דִי "גְּנָוִיחָעָס" הַיְגָעָר שְׂרִיבָעָר, וְחָאָס הַאָבָן גַּעֲהָלָטָן אֹן הַאלָטָן אַיְן דָעָרְחָיִין, אַיְן דִי סְאַחְוּטִישׁ-יִדְיָשָׁע לִיטְעָרָאַטָּר אַיְן נִישָׁט גַּעֲוָעָן קִין יִדְיָשָׁע, אַיְן זִי אַוִּיסְגָּעְלִיָּדָקָט פָּוֹן יִדְיָשָׁן תּוֹר, פָּוֹן יִדְיָשָׁע טְרָאַדְיִיצְיָע אֹן פָּוֹן דָוְרוֹתְ-לְאַגְּבָעָר יִרְשָׁה. סְאָיוֹ אַ פְּרָכְטִיקָעָר עַנְטָפָעָר צַו דִי אַלְעָ, וְחָאָס הַאָבָן יַאֲרְגָּלָגָג גַּעֲהָלָטָן אַיְן אַיְין מַבְטָל זִין דִי סְאַחְוּטִישׁ-יִדְיָשָׁע אֹן אַיְיעָ אַלְעָ, אַנְזָבָן אַוְסָטָם, מַאֲרִמָּגָן פָּילָמָעָר יִדְיָשָׁע דָעְרָהָבִינְקִיטָס, גּוֹדָרָהִיה, הַירְשׁ גְּלִיקָן, דָר. צְבִי מַאֲרְגָּוְלִיס, פְּאַרְשִׁינְגְּנָעָרִי סְיִוְשָׁע אַוְנִיסְגָּעָלִיס וְחָאָס "לִילְגָּנְ-אַיְן וְעַלְטָן" אֹן גָּלָאָצָן מִיטָּ דִי אַוִּיגָן פָּאָרָיְדָן אֹן יִדְיָשָׁקִיטָט.

.3

דָעַר אַוִּימְעָרְקוֹאמָעָר לִיְעָנָר, וְחָאָס חָעַט עַרְנָסָט לִיְעָנָן אֹן חָיְדָרָמָאָל לִיְעָנָן דָחָס דָזְזִיקָע בּוֹךְ, וְחָעַט דָעַרְזָעָן אֹן דָרְסְלִין דִי אַלְעָ גְּרוּלִיקָע אַכְבָּרְלָעְבָּעְנִישָׁן, אַוִּיסְטְּרָולִישָׁע נְסִינוֹת אֹן דָרְ וְחָעַט מִיטְבָּעָרָס וּוְרָוִן פָּוֹן דִי טְרָאַכְטָוָנָעָן, אַרוֹסִיָּה וְאַגְּנוֹגָעָן אֹן וְיִוּסָבָיִי דִי גְּרוּיָאָמָעָס סִיטְצָאִים, אַיְן וְעַלְכָעָד מַעֲנְטָשָׁן פָּאָלָן אַרְיָן אַיְן לִיְחָדָה פָּוֹן דָעַר אַכְוּרְיוֹתִיקָעָר צִיְטָ אֹן אַוְנְטָעָר דִי פְּאַרְשִׁינְגְּנָעָרִי סְיִוְשָׁע אַוְנִיסְגָּעָלִיס. סְיִקְעָ בְּרוֹטָאַלָּעָ אַוְמַעְנְטָשְׁלָעָכָע פְּמִינְקָגָעָן. מִיר בְּרוֹעָנָגָעָן בְּלוֹיזָ אַיְנִיקָע פָּוֹן זִי צַו חָיְיָן דָעַם בְּאַרְאַקְטָעָר אֹן מְהֻות פָּוֹן דִי מַאֲרִקִּישׁ-מַעֲנְטָשָׁן אֹן מַמְילָא — פָּוֹן פֿרְץ מַאֲרִקִּישׁ דָעַם גְּרוֹיסָן דִּיבְטָעָר אֹן אַיְגָנָה אַגְּרָטִיקָעָר שְׁאַפְּעָרְ-דָעְנִקָּעָר.

דָר. צְבִי מַאֲרְגָּוְלִיס :

— דָעַר פְּאַרְפְּסָטָעָר הַזָּק אַיְזָ נִימָט בְּחַאְוָסָט דָעַר טָמָם פָּוֹן וְזָאָקָס, פָּוֹן אַ צְנָפְלָנָצָן זִיךְ אַיְן דָעַר הוֹזָן טָאָן ! אַסְדָּמָר דָעַר טִינְדָּסָטָר שְׁפָרָ פָּוֹן אַוְן אַרוֹמְגָעָה אַקְטָן שְׁטָמָם נִיטָּ פְּרִיעָר צַיְשָׁפָעָטָעָר אַוִּיךְ מִיטָּ בְּלַאיְוָונָג אַ בְּחוֹרְכָטָעָר. דָעַן דָעַר קְאַפְּטָאַן אַל. סְאַדְאַוְסִיקָעָר פְּרָעָטָגָן בְּיַיְדָה. מַאֲרְגָּוְלִיס, דָעַם עַלְטָעָרָן מִאָן, וְחָגָן זִבְנִיאָרִיקָן קִינְד, עַנְפָעָטָס אִים דָר. מַאֲרְגָּוְלִיס קָוָרָץ אַשְׁרָף :

* הַירְשׁ גְּלִיקָן אַיְזָ אַוִּיךְ דָעַר הַוִּיחָטָה-הַעַלְדָן פָּוֹן פֿרְץ מַאֲרִקִּישׁשָׁס אַ דְרָאַמָּע אַסְדָּמָר אַיְפָשְׁטָאַנְדָן אַיְן גַּעֲטָאָ. זִי אַיְזָ גַּעֲשְׁפָילְטָ גַּעֲחָרָן מִיטָּ גְּרוֹיסָן דָעְמָאַלָּג אַיְן דִי יִדְיָשָׁע טְעָאַטָּרָן אַיְן סְאַחְוּטִישׁ-פְּאַרְבָּגָן אַיְן דִי יָאָרָן 1946-1948. זַע דָעַם קְאַפְּטָאַל. "הַיְרָשׁ גְּלִיקָן אַיְזָ אַוְנְדוֹעָר בְּכָל "הַיְרָשׁ גְּלִיקָן", 1949, וְ"49-57".

“דאָס סָמֵמָע אַלְטָמָע אַוִיסְקוֹיַּיךְ-בְּלוּס פֿוּן דְּרִיעָדָה.”

דער אלטער יידישער שניצער ליהוי, דער אַרְבִּיבָּר אַבְּצִיקָּר, וְאָס אַיִן באַרְיָמֶט אין דער נְפִינְצָּעָר גַּעֲגָנְט פֿוּן גְּרוֹאנְטָאָס מִיט זַיְנָע “כְּשֻׁמְדָּקָע הָעַנְתָּא”, חַעַלְכָּע האָכָּן בעמְאָכָּט “מְלָכּוֹתִיקָּע אַרְזָוּן קוֹדוֹשָׁס” דָּאָס פְּרָעָכְטִיקָּע קָאָפִיטָּל “כָּל גְּדָרִי” וְעוֹרָת גַּעַז פִּרְטָמִיט דַּי אַלְעַ אַנְדָּעָר יְזָן, קְלִין אָונָן גְּרוּסָם, פְּרוּי אָונָן מָאוּן, מִיט דַּי פְּאָרְשִׁיָּה דעֲנוּ בְּעַלְמָלְאָכוֹת, קְלַעַומָּעָר, אַוִיסְטוּר אַפְּרָעָט צָו אַוִיסְמָאָרָט, צָו אַוִיסְמָאָרָט.

דער דְּיִתְשָׁעָר קָאָט הִיסְט אַיִם אַוִיסְגָּזְבָּן סְפָּר זַיִּק אַגְּרוּסָם דְּרוּי אַיִלָּן פִּינְקְטָלָעָד...

“נָגָר סִיאָזָן כְּלִינְדָּרִי אַיְצָטָע אַוִיפָּךְ דָּעָר וְעַלְתָּם,

אוֹן גַּרְגָּבָן מִיט אַ רְיָדָל אָס יְזָמִיכְּפָּר אַיִּז אַ גְּזִילָּג...”

אוֹן דער אלטער שנְפִינְצָּעָר לְיִחוּי טָס אַ טְרָאָכָּט: “מַעַד דָּאָרָקְ זַיְנָט, דַּי חַעַלְטָמ...” דער הַפְּנִיקָּעָר הָאָס גַּעַלְבָּאָט, אוֹן לְיִחוּי טְרָאָכָּט חַיְיטָר: “אַגְּוַעַל אַאָז אַיִן חַיְיבָּה מִתְּהָה...” אוֹן דער קָאָפִיטָּל עַנְדִּיקָּט וְיקִמְטָס דַּי פִּירְשָׂוֹרָות:

“... אַגְּוַיְלָע גַּרְגָּנִישׁ נְגַדְּנִישׁ אַוִיפָּךְ אַקְרוֹרָאָט,

אוֹן זַיִּק לְיִבְּ מִיט אַגְּנְבָּרוֹם: “עַל דָּעַת הַמְּקוֹם...”

הַאָס מַעַר אַגְּזָוָן גַּמְסָעָן דָּעָם רְיָדָל אַוִיפָּן קָאָט

אוֹן זַיִּק אַקְוִיטִשְׁנוֹדָקָן קָלָעָן גַּמְנָבָן אַגְּבָּרוֹם אַיִּס...”

וְיִגְּזָוָגָס, אוֹן גּוֹרָאָרִיה בַּיִּמְאָרְקִישָׁן דָּעָר טְרָעָגָעָר פֿוּן דַּי פְּיִינְלְעָכְסָטָע גַּרוּדָה זְאָמְקִיְּטָן אוֹן גְּלִיְצִיְּטָק דָּעָר מְגַנְגָעָר, וְזַיְגָעָר, צְוִיְּפָלָעָר אוֹן דָּאָרָקְ גַּנְזָגָעָר פֿוּן גַּבְּגָחָר יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקָרָר”. נִישְׁתָּא אַיִּז מַאלְ קְוּמָט אַיִּס וְיקִמְטָס זַיִּן טְרָעָפָן פְּנִימִיָּאָלָן פְּנִים מִיטָּן פְּאָרוּחִילְדָעָטָן שָׁוֹאָה, עָרָר וְעוּרָת גַּעַלְבָּגָן אָונָן גַּעַפְּגִינִּיקָּט, עָרָר טְיִילָט דָעָם גּוֹרָל פֿוּן דַּי פְּאָרוּפִיְנִיקְטָעָן יְזָן. עָרָר קְרִיכָּט אַוִוִּיס אַגְּזָוָן דָּעָר קָאָפִיטָּל טְרָעָגָעָן יְזָן. וְאַלְבָּלְעָדְקָעָר פֿוּן דָּעָר קְבָּר דָעָן פְּאָזָן אַגְּזָוָן אַגְּזָוָן!

מְאָנְגָּעָר גַּעַפְּלִיל :

“אַגְּזָן אוֹן נְגַכָּס פֿוּן גְּלָאַנְדְּזָעָן דָּוְרָכָן וְאַלְגָּ...

גַּעַנְגָּס פֿוּן שְׁרָעָן אוֹן אִימְהָדָקָן לוּשָׂרָ,

הַאָס אַגְּרָמָטְסָטָרָטָר גַּמְטָאָן אַגְּפָל

גּוֹרָאָרִיה בַּיִּ אַגְּשִׁיבָּל פֿוּן אַגְּפָוִירָ.

דָּעָר קָאָפִיטָּל טְרָאָגָט דָעָם גַּמְמָעָן אַגְּבָּגְּגָנִישׁ מִיט דַעַם גַּעַרְיִיזְּטָן”, — גַּוְרָ...

אָרִיה שְׁמוּעָס זַיִּק אַדוֹרָק אַיִּנְפִּיבָּעָר, אַיִּן וְהיִצְּעָמָן מִיטן גַּעַרְיִיזְּטָן, עָרָר רְעָדָת זַיִּן בִּיטְעָעָר וְוּרְטָעָר, עָרָר צְאָלָט אַיִּס אַפְּ סְפָּר זַיִּן דְּוּרָתָאָמְגָלִיקָן, וְהָסָס הַאָבָן זַיִּן, אַיִּן גַּאֲמָעָה, גַּשְׁאָטָן אַוִיפָּן יְדִישָׁן פְּאָלָק. מְאָרְקִישָׁן רְעָדָת זַיִּן גַּעַרְיִיזְּטָן דַוְרָק דָעָם צְעִפְּיִינִיקָּט אַיִּן אַוִיפָּגְּעָשְׁוּרְדָּטָן גּוֹרָאָרִיה :

... נָוָן, נָיִּי ! נָוָן, נָיִּי, גַּעַנְגָּעָר מָאוּן !

אוֹן נְבִיב צַו וְוִיסָן אַיִּן דָעָר גַּמְטָאָן בַּיִּסְטִוָּר,

אַיִּן הַיְמָלְקִינְגָּר אַיִּן פֿוּן קְרִיכָּט נִיט אַוִיפָּגָנָגָן,

אוֹיךְ דַוְדַזְזָן אַוִיסְבָּחָגָלָטָן חָסָס אַיִּן שְׁשִׁיבָּל בַּיִּ אַגְּפָוִירָ,

חָסָס וְוִיסָס נְגַעַן אַלְעָקָן נִיס בַּיִּי אַצְיָּינָן,

אוֹזְסִיגְיָת דַי וְעַלְתָּס אַיִּן בְּלוּס אַפְּ פֿוּן דִיְיָן שְׁטִיעָר,

הַאָסָס מִיט זַיִּן אַוִיסְלִיְזָוָן דַי הַפְּנִיקָּעָר מָעוֹרָנָה, נְגַדְּנָה,

מְשֻׁוְלָה גַּעַלְעָכָר, וְיִדְיִי בְּאַפְּרִיעָר !

— — — — —

וְאַרְגָּפָן גַּאֲפָפָן דָעָם דְּעַרְנָעָרְ-קְרָאָגָן אַרְגָּפָן,

אוֹן מִיט דַי חַוְילָעָ פִּיס צְעַטְרָעָם, צְעַטְרָעָם אַיִּס !

אוֹן גַּי ! קְלָפָה אֲזֶרֶת אֵין דָעַ רַעֲשָׁעָר טִיר,

דָעַ רַעֲשָׁעָר אֵיזַיָּה אַיְבָּרְגָּעָבָן לְאֵז זִיךְ!

בְּגַנְגַּנְגַּנְגַּנְגַּן דָו חַפְטָה נַעֲקָרִיכְטָמָן קִינְגְּרָה אֵז שִׁימָר,

וּאֵס זַיְנָעָן הַיְלִיקָרָה אֵין רַיְנְגָר פָּוָן דִּיר, נַזְיר וּ—

אֵון מַיאָרִקְשָׁה, דָעַ רַגְוִיסְטָר דִּיכְטָה אֵון יַיְד, גִּיט צָו :

“... אֵון אֵגְנַלְפָטָה הַחַטָּה דָעַ פּוֹיְנָר נִיס בְּגַנְמָעָן :

אֵגְנַלְפָטָה אֵין פָּוָן זִיךְ אַרְקְפָּגְנְגָנְגָנְגָן פָּוָן זַיְנָעָן וּוּנְעָן,

אֵגְנַלְפָטָה אֵין פָּוָן זִיךְ אֵין שָׁטוּב צָו אַים אַרְיִינְגְּזָקְמָעָן...”

אֵון אַזְוִי גִּיט אַלְץ חַיְיטָעָר גּוֹרָאָרִיה, וּוּלְכָעָר אֵין זַיְיָ אַוְיִגְבָּשְׁטָאָגָעָן תְּחִיתָה המתִים, וּוּאָס, וְיֵי עַד זַאֲגָט זַעֲגָן זִיךְ גּוֹסָא, “פָּוָן גַּעַשְׁאַכְטָעָנָעָגָעָם זַיְמָיְנָעָה הַחַטָּה אַים אַרוֹיסָה גַּשְׁקִיטָה פָּוָן גּוֹרָבָה, עַר זַיְאל דִּי אַוְיִגְחֻוְקְלָטָה מְגַלְהָה פּוֹנוּם בְּרָאָךְ זַיְיָ”.

אֵט בְּאַגְּגָנְגָן עַר דָעַ קָאָפְּטִיאָן סְאַדָּאָסְקִי, מִיט וּוּלְכָעָן עַר פָּאַרְבִּינְדָט זִיךְ אַוְיָף לְעַבָּן אֵון טָוִיס אֵון מִיט וּוּלְכָעָן עַר מַאֲכָט דָוָרָק דָעַ וּוּלְכָעָר קָאָמָר אַוְיָף אֵון פְּיָין קָוָשׁ בֵּית בְּעָרְלִין. — סְאַדָּאָסְקִי פְּרָעָטָה אַיָּם : “פָּוָן זַעֲגָעָן שְׁטָאָמָטָו”. אֵון גּוֹרָאָרִיה עַנְטָפָעָרָת : “פָּוָן יַעֲנוּם שְׁטָאָמָה, וּוּאָס עַר אֵין אַפְּשָׂר מַעַר נִיטָא שְׁוֹין וּ” עַר טָרָעָט זִיךְ אַיְגָעָם וְאַלְדָה מִיטָן דָר. צָבִי מַאֲרָנוֹלֶס, וּוּאָס אֵין בָּאַצְּיָיטָס אַגְּטָלָאָס פָּוָן שְׁטָאָט. “פָּרָשָׁת אִיצְטָה עַר בּוּלְעָת הַחַטָּה דָעַרְיוֹן דָעַם חַיְ-אַוְ-זַיְנִינָה, וּוּאָס וּעַט זִיךְ קִינְגָמָל שְׁוֹין פָּוָן אַיָּם נִיטָטָאָן”. אֵון אַיָּם סְבָעָר דָעַרְצִילָט גּוֹרָאָרִיה וּוּעַן דָעַם אַבְּעַרְגּוּלְעַבְּטָן בַּיִם לְפָבָעְדִּיקָן מַאֲסִיקָרָבָר :

“וּוְעַר אַוְיָף אֵגְנַלְפָטָה סְהָאָט בֵּי דָעַ גּוֹרָבָה,

וּוְעַר סְהָאָט דָעַם נֵס פָּאַרְבִּין אַוְיָף אֵגְנַלְפָטָה שְׁאַרְפָּהָן,

וּוְעַר מִיט דִי הוּלְמָה הַמְנָט זִיךְ הַחַטָּה קָעְגָּנְגָּעְטָמָלָת בֵּי צָו דִי לְעַטְעָט גַּסְיָה-קָרְמָפָהָן,

אֵון וּוְעַר גַּגְגָנְגָנְגָן סְיָאָזְמָדָז זִיךְ זַיְיָ וּוּלְעָט —

מִיט הַקִּרְהָה בְּלִזְיָיקָעָר, מִיט פְּלָפְלוֹל אֵון גַּגְמָפָעָר.

בַּיִם קָבָר הַחַטָּה דָעַרְיוֹן גַּעַוְאָלָט בְּרָעְבָעְפָּן זִיךְ

פָּוָן דָעַר צְנוּיָּטְקִיטָה אַיְבָּנָר אַלְעָן שְׁבָנָה יִמִּים,

סִזְעָלָן פָּוָן זִיךְ זִיבְעָצָק לְשָׁוֹנוֹת דָעַס גַּמְשָׁרִי

פָּרָטִיבָּט וּמוֹנוֹן אֵין פִּיעָר אֵון אַיָּם פְּגָמָמָן.

אֵון אַזְוִי טָרָעָן מִיר אַיָּם, גּוֹרָאָרִיה, אֵין דִי פָּאַרְבִּידָעָן שְׁלָאָכָטָן, אַוְיָף פָּאָרָה שִׁידְעָנָעָגָעָמָעָן גַּעַפְּעַלְעַכְעָפְּעָמָעָן, אֵון אוּמְעָטָם טָרָאָגָט עַר צְוָאָמָעָן מִיט זַיְיָן קָאָמָר גּוֹרָאָרִישָׁקִיטָה אֵון הַעֲרָאִישָׁקִיטָה, וּיְיִנְעָן שְׁוֹעָרָעָגָעָמָעָן אַיְבָּרְלָעְבָּרְעָנְגָן אֵון דִי טָרָאָמִישָׁعָמָעָן מִחְשָׁבָות וּזְעָגָן דָעַם יִדְיָיָן פָּאָלָק. אֵון וּוּעָן מַאֲמָדָאָזָה פְּרָעָט אַיָּם זַעֲגָן זַיְיָן הַיִּם, עַנְטָפָעָר אַיָּם גּוֹרָאָרִיה :

“גַּעַהָעָט אֵגְנַהָעָט... אֵון לְעַטְעָרָן גַּעַהָעָט,

גַּעַהָעָט רְשָׁוֹת זִיךְ אַקְעָרָה דָעַרְיוֹן וּוּלְעָט אֵון זִיךְ בְּגַעְרָוָן,

אֵון רְעַכְתָּגְנַהָעָט צָו זַיְיָן אַזְוִי זִיךְ זַלְעָט...”

סְוָן גְּרִוִיסָקְיָינְסְקָן קִינְסְטָלְעָרְישָׁן בָּאַטְיִיט אֵון פָּוָן נְאָרָגְרָעָדָר וּוּיְיִגְּנָעְרִישָׁעָר קְרָאָפָט זַיְעָזָן דִי צְוִי גַּרְעָסְעָרָעָגָעָמָעָן אַיְנוּם לְעַצְמָן טַיִּל סְוָן וּוּרָק : “גַּעַשְׁפָּרָעָעָגָעָמָעָן שְׁטָן” אֵין “עַצְמָות הַיְבָשָׁתִי”, וּוּאָס קָאָגָעָן קָאָגָדְרִין מִיט דִי בְּעַטְעָעָט שְׁטָלָעָן סְוָן בַּיִלְלִיקָם נְבִיאָשְׁטָרָאָפְּרִישָׁעָר דִּיכְטָוָנָג.

גּוֹרָאָרִיה אֵין בְּקָשְׁעָרָט צָו זַיְיָן אַזְוִי אַזְוִי זַיְיָן דִּי מְפָלָה. אֵון סְיָאָזְמָעָן אַינְטָעְרָעְסָגָט, וְיֵי דִי אַיָּם צְוָנְשָׁפִילָט, עַר גּוֹפָא זַוְּאִילָן דִי מְפָלָה. אֵון סְיָאָזְמָעָן אַינְטָעְרָעְסָגָט, וְיֵי דִי גּוֹרִיסָעָר פְּרִידָה מִישָׁט זַיְיָן בֵּי אַיָּם מִיטָן גְּרִוִיסָקְיָינְסְקָן אַיְבָּרְגּוּלְעַבְּטָן אַוְמָגְלִיק. אֵין סְפָאָר

שידוע פלעצער אינעם בוק טראפן מיד גור-אריהן, ווי ער קומפט און שלגט זיך
מייטן שונא און ווי ער קאן פלאץ נישט שטילן זיין אינעוויניקסטן וווײטיך און פאר
הילין זיינט אטערדייכע וחאנדן. די דאץ האט זיך שוון געגעבן ג דרי אויף צוירק,
אונז א. בארקיס ורטהיילט (איין קאפאיטל גבענטן וואכן אויך"):

געריסון פון געפאנרגנונשאפט האט א קאנט זיך נאך א קאנט.

אנון מטען נושאיזטן – אינע נאך דער צויניטער.

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאַתֶּן לְכֶם כָּל־בְּרִית־מִצְרָיִם וְאַתֶּן לְכֶם כָּל־בְּרִית־דָּעָתָנִית,

הנושאים הנדרושים בקורס זה הם:

אוון וווען ער, גוראריהה, צוועמאן מיט זיין ייל רווייארמיינער אוון מיט זיין חבור
איי בריג פאדאָזְפֶּלְקַי, קומען זוֹסִיךְ צו אוקראינען, דערצעילט מאָרקישׁ :

—**אנו** אָ רְאֹוּנָה אַנְוָ אַ פִּינְדָּסָהוּ רֵיָה

ענפלו, אֵין שטערנדיזן נגעפל,

בנימוק גוריאבוב באת יין באנדרידר

...בְּעֵבֶד מִנְחָה כְּלֹמְדָה וְלֹא בְּאַתָּה אֲמָתָן :

אֶלְעָזָר וְעַמְּךָ יְהוָה יְהוָה יְהוָה יְהוָה יְהוָה

פונ שטעהטלאעך חרבבע פון קברים אוון פון שייטערס ו... .

פָּוֹן דַּעַר גְּרוּסֶעֶר גַּאֲלָעֶרְיָעֶס פָּוֹן דַּעַר הִיבְּנָעֶן, פָּאַרְטִּיפְּטָע גַּעַשְׁתָּאַלְטָן אֵין דַּעַר יִידְיָה
שַׁעַר לִיְּטָאָצָטָוָר, בַּאֲדָאָרָף גּוֹרָאָרִיה פָּאַרְנוּמָעָן אֵן אַגְּנוּזְעָנָעָם אַרְטָן
אוֹן אַזְׂוִי חַי עַס זַיְנָעָן גַּעַמְאָלָט אַיְּצָעָלָעָן מַעֲנוֹתָן אַיְּנוּם בָּוֹךְ, אַזְׂוִי אוֹיךְ זַיְנָעָן
בְּעָגָבָן קְרֻעְפְּטִיקָעָן, קְלַיְּרְפְּוּלָעָן אַוְן פָּאַרְכָּאָפְּנִידְיָעָן בַּלְּדָעָר סְזָן שְׁטָעָט, פָּוֹן גַּעַנְגָּטָן
סִיְּיָ אֵין זַיְעָר הַעֲרָאָצָן וַיְּדָעָרְשָׁתָאָנָד אַוְן סִיְּיָ חַזְעָן זַיְיָ גַּעַפְּנָעָן זַיְיָ אַוְנָעָרָן קְנָאָפָּל
פָּוֹן דַּעַר דִּיְתְּשִׁישָׁע תְּלִינִים. פָּוֹן אָגָּר גְּרוּסָן פָּאַרְנוּסָם זַיְנָעָן דִּי קְאָפְּטָלָעָן, חַעַלְכָּעָן
בְּרָעָגָבָן אַרוֹסִים דַּעַם מַעְרְקָחְוִידְיָקָן וַיְּדָעָרְשָׁתָאָנָד פָּוֹן מַאְסָקָעָן. פָּוֹן אַיְיָ זַיְטָן אַיְיָ
בְּעָגָבָן דַּעַר דִּיְתְּשִׁישָׁע גַּיד, דִּי הַעַסְלְכָעָן טִיְּוָהָגְנִישָׁע פָּלָעָנָעָר פָּוֹן דִּי דִּיְתְּשִׁישָׁע
אַגְּפְּרִיעָר אַרְיִינְגְּרוּרִיסָן זַיְיָ אַוְן בַּאֲהָרֶשֶׁן דִּי שְׁטָאָט, אַוְן פָּוֹן דַּעַר צְוִיְּתָעָר זַיְטָן —
דִּי אַלְגָּמְעִינְיָע פָּאַנְטִיטִישׁ אַיְבָּרְגָּעְזָבְּגָנְקִיָּט אַוְן אַגְּנְטָשְׁלָאָסְנִיקִיָּט אַיְן קִיְּזָן פָּאַל נִיסָּט
חוֹעֲקָגְזָעָבָן מַאְסָקָעוֹ, זַיְנָעָן פָּוֹן גְּרוֹסִים מַיִּסְטָעָרְשָׁאָפָּט, זַיְיָ הַאֲבָן זַיְעָר גַּלְיִיכָּן נִישָׁת
אַלְעָמָעָן אַרְוּמְגָעְכָּאָפָּט, זַיְנָעָן פָּוֹן דִּיכְתּוֹנָגָמִיט זַיְעָר גְּבוֹרָה אַוְן אִימְפָּעָט, חַאָס הַאָט
אַיְן דַּעַר יִדְיָשָׁעָר דִּיכְתּוֹנָגָמִיט זַיְעָר גְּבוֹרָה אַוְן אִימְפָּעָט. אַוְן אַזְׂוִי אוֹיךְ דִּי
קְאָפְּטָלָעָן, זַחַם גִּיבָּן אַבְּעָר וְעַבְּן דִּי הַעַפְּטִיקָעָן עַקְשָׁנוֹתְדִּיקָעָן הַעֲרָאָצָן גַּעַרְגְּלָעָנִישָׁן
אַיְן סְטָאַלְגְּרָאָד, זַחַם הַאֲבָן עַנְדָלָעָן גַּעַרְגָּאָן דַּעַם בְּאַחוֹתָפָטָן דִּיְתְּשִׁישָׁן אַגְּנִירִיאָן אַוְן
אַנְטָשִׁידָט דַּעַם גַּאנְגָּוָן אַוְסְכָּאָגָּג פָּוֹנוּס וּוּלְטִיקָּרִיגָּס. עַס זַיְנָעָן אַוְיךְ דָּא אַיְנִיקָּעָן
קְאָפְּטָלָעָן, זַחַם דָּעַרְצִילְיָן דִּי אַלְעָגָן אַוְן בְּרוֹאָצָמְקִיָּטָן פָּוֹן דַּעַר גַּעַטָּא אַוְן זַחַם
שְׁלִידָעָן דִּי אַפְּרָצְחִיפְּלָטָע, אַבְּעָר הַעַלְדִּישָׁע קָאמְפָן, פָּוֹן דִּי אַוְפְּשָׁטָעְנָדָלָעָר. דָא דַּעַר
גְּרִיכִים מַאְרְקִיכִישָׁס פָּלָמָם-פִּיעָרְדִּיקָעָן דִּיכְתּוֹנָגָן צָו בָּאָרְהַוְּנָה הַוִּיכָּעָן קוֹנְסְטָלְעִירְשָׁע מַדְרָגוֹת.

4

ברץ מארכישס איבערטאייבערישקייט, היפעובלאלישקייט קומט אים דא שטאָרַק צוינִץ. אַ גָּאָר בָּאוֹנוֹנְדָּעָרָן אָרֶט גִּיט אָפֶ. מַארְקוּשׁ דֵּי דִּיטְשְׁוִישׁ אָוּמְעַנְּטָשׁ, דֵּי נָגָע צִישׁ מְפִידָעָר. מִיר טְרָעָפָן זַיִן אַין זַיִעַר «גָּדוֹלָה», אַין זַיִעַר פָּאָרוֹזְלָעָרָגָן, אָוּן מִיר הָאָבָן זַיִן זַיִעַר טְפִיעָר גַּעֲפָלְנוֹקִיט. אָוּן סָאָר אָ «מוֹקָצָה מְחֻמָּת מַיאָס» זַיִן זַיִעַן, אָוּן זַיִן גַּעֲמִין, זַיִן בָּרוֹטָאָל אָוּן זַיִן הָעַסְלָעָר זַיִן קוּמָעָן אָרְטִיס אָזִין בִּידְעַ פָּאָלָן!

ווי צנדערש קאָן מען מאַלְוָן אַטְזִי מְנוּבָּלִים, אַטְזִי טִיחַוְלָאַנִּים! פֿרְץ מְאַרְקִישׁ וּעֶרֶת
אַלְיִין וּיְפָרְכִּילִינְגַּעַט פּוֹן דָּעַם שְׂטוּרָמְעַנְדִּיקָן מְעַנְטְּשָׁן-אָן פָּאַסְיְּרוֹנְגְּ-צְטָעַרְךָלָל, וְזָס נְעַזְעַט
פִּינְסַט זִיךְרַ אִם אָוֹן וְזָס עַר חִיל וְאַסְ-מַעַר אַרְיְינְגַּעַטְמָוָן אַיְזָעַם וּזְעַךְ.
וּס חִילְט וּזְיךְ וּדְרְצִילְן דָעַם לִיעַנְגַּר, וּיְאֵיךְ הָאָב גַּעֲלִיעַנְטָס בּוֹרָךְ.
הָאָב אִיךְ אַיְן אַפְּרַקְחוּרְדִּיקָן נִגְּמִיר אָוֹן מִיסְתָּאַן נִיטְעַגְּשְׁתִּילְסָן דָאָרְשָׁת גַּעֲלַעַטְעָרָט
דָאָס בּוֹרָךְ, גַּעֲלִיעַנְטָס דָאָ אָוֹן דָאָרְטָן, גַּעֲלַונְגַּעַן אַיְנְגַּלְעַן לִיזְעַר אָוֹן קָאַפְּטִילְעָן.
דָרְגָּנְךְ הָאָב אִיךְ גַּעֲנוֹמָעַן פָּס לִיעַנְגַּן כָּסָהָר, פָּנוּגָם עַרְשָׁתְמָן זִיטְלָאָן אָוֹן אַזְוִי וּחִיטָּעָר
אָוֹן וּחִיטָּעָר. עַרְשָׁתְמָן נְאָכֵן פָּעַרְעַנְדִּיקָן דִּי לְעַצְעַט לִידְעָר, הָאָב אִיךְ אַיְפְּגַּעַטְמָישָׁט
בּוֹרָךְ וּזְעַדְעַר פָּנוּגָם סָאמְעָן אַנְהִיבָּן אָוֹן מִיסְתָּאַן אַפְּאַסְטָאַרְקָטָן אַינְטָעָרָעָס אַוְיְגַּעַנְמָעָן
שְׁטָעַן, זָאָצָן, פָּרְטִים, וְזָס כְּזָאָבָּא אַפְּרַעְעָר נִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן גַּעֲנוֹגָן, גַּעֲנוֹגָן... דָעַר
אַלְגַּעַמְינְגַּר בְּאַטְוִוְבוֹנָגָן סָוָן דָעַר אַוְיְסְטָעַרְלִישָׁעָר פְּשִׁירָות אָוֹן חִיזְיָאנְגְּרִישָׁעָר פְּאַרְאַרְטָעָר
בְּלִינְדְּגַּנְישָׁ, דִּי מְעֻלוֹת טּוּבָה פּוֹן מְאַרְקִישָׁן דָעַם דִּיכְטָעָר.

דָאָס בּוֹרָךְ, וְזָס צִיט וּזְיךְ אַוְיָף הַנוּדְעַטְרָעָר דִּיזְטָן אָן הוֹא עַס בְּיִיטָן זִיךְרַ שְׁנָעַל אָוֹן
הַאַסְטִיקָן סִיטְוָאַצְיָעָס אָוֹן פָּאַסְיְּרוֹנְגַּעַן, מְעַנְשָׁתָן אָוֹן גַּעֲרָגְלָעַגְיָשָׁן, אַיִן, פָּאַרְשְׁטִיט
זִיךְרַ, נִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן אַיְין שְׁטִיקָן אַוְיְגַּעַנְמָעָן. סִיאָוָן אַרְיִיכְעָסִימָגְעָי, וְזָס אָוֹן יְעַזְעַן אַפְּ
שְׁנִיטָן בְּיִיטָן זִיךְרַ דָעַר טָאן, דָעַר רִיטָם, דִי קָלְאָנְגָעָן, דִי מַאְתִּיזָן. סִיְּגַעַן כָּסָהָר דָאָ
הַאַפְּטִיקָעָס אַיְבָּרְגָּנְגָעָן — פּוֹן אַיְדִילְיָשָׁע בְּלִדְעָר, פּוֹן צְעַרְטָלְעָבָע שְׁלִידְעַרְגָּנְגָעָן צָו
אוּפְּבָּרוּזְיוּ-בְּאַשְׁרִיְּבָּנוֹגָעָן. לִירְשָׁע מַאְטִיחָוָן עַנְדָרָעָן זִיךְרַ אַוְיָף צָאָנְדִיקָן סָאַרְקָאָם, רַעַץ
אַלְלַיְלָעַרְוָמָעָן — אַוְיָף דִּיכְטָעַרְשָׁע וּוּיְוָעָס. פֿרְץ מְאַרְקִישׁ בְּאַנְגָּזָט זִיךְרַ מִיסְתָּאַן זִיךְרַ
בְּגַאנְצָן דִּיכְטָעַרְישָׁן כְּלִיזְוִין אָוֹן מִיסְתָּאַן זִימְעַן אַלְעַעַשְׁגָגָעָלְעַמְעָנָטָן. אָט אַיִן עַר, וְזָס
זִימְעַן שְׁטִינְגָעָר אָפְטָן, בְּאַרְעַדוּזְוִיךְ, עַר קָאָן גַּאֲרַנְשִׁטָּאַיְנְגָעָלְטָן דָעַם פְּלִיסְנִיקָן שְׁוֹצָם,
אָוֹן אַטְ גִּיט עַר גַּעַרְעַסְטָעָס, גַּעַהְעַמְעוֹחָעָס שְׁלִידְעַרְוָנְגָעָן אָוֹן עַר הַוִּיפְטָן אָן בְּלִדְעָר
אָוֹן מַעְטָאַמָּאָרָן, אָוֹן פָּאַרְבְּרוּכִיס אַלְלַיְלָעַרְוָמָעָן אַיִן אַוְנְטָעָר דָעַר הַאָנָט — עַכְטָ
יִדְעַשׁ דַּעֲדָסְאָרָטָן אָוֹן טִיףְ-רוֹטִישָׁע רַעַטְאָרִיךְ, אָוֹן — דָאָס אַיִן פֿרְץ מְאַרְקִישׁ
מַעְלהָ אָוֹן חִסְרוֹן, גְּבוּרָה אָוֹן שְׁוֹאַכְקִיָּתִי, — עַר וּוּרְטָבְּגַעְרִיבְּן פּוֹן דָעַם אַיְגְּזָהִי
ニִיקְסְּטָן אַיְמְפָעָט, עַר פְּאַרְלָעַשְׁטָס אָוֹן צִינְדָטָס כָּסָהָר אָן גַּיְעַזְעַן אַיְגְּעַנְעָם גַּעַזְעַן
פְּלָאַקְעָד. דִי פְּיִיעַרְ-צִוְּגָנְגָעָן פָּאַרְקָאָפָן אַלְיִנְיִיעָזְעַרְשָׁע, גַּעַבְנְשָׁתָאָדָן. עַר אַיִן נִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן
קִיְּין מִקְפְּדִי אַיִיתְ זִיְּין רַעַדְן, עַר שְׁטָעַלְטָס נִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן זִיךְרַ גַּוְמָא, עַר אַיִן פְּאַרְאַרְטָעָר
כָּאָפְטָס מִיסְתָּאַרְטִיכְיָעָן אָוֹן אַפְטָס קָאָן עַר וּנִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן זִיךְרַ אַוְגְּזָגְעַן. אָוֹן זִיךְרַ
קוֹנְזִיקָן עַס וּחְאָקְסָן דָעַרְבִּי אַרְוִיסָּס, אַיְינָס אָוֹן צְוִויִּי, גַּרְאָמְעָן!
!

.5

פָּגָר דִי לִיעַנְגַּר, וְזָס זִימְעַן וּחִינְיקָן בְּאַקְאַנְטָס מִיסְתָּאַרְטִיכְיָעָן, מִיסְתָּאַרְטִיכְיָעָן
אָוֹן שְׁאָפָן, לְאַמְּרִיד בְּקִיצְוָר דָעַרְצִילְלָן וּבְגַעַן זִיךְרַ זִיךְרַ אַגְּטְוִיקְלָוְנָגָן
פֿרְץ מְאַרְקִישׁ אָיִן גַּעַבְוִירָן אָיִן גַּעַבְוִירָן 1895 אָוֹן אַוְיְגַּעַטְוָהָקָן אָיִן חָלָלָן, יִינְגְּלוּוּיָן
הָאָט עַר גַּעַלְעָבָס אָיִן בְּעַדְלִשְׁתָּעָה (גַּעַוְעָן אַמְּשָׁרְדָר בִּי אַחֲן!), דָעַרְגָּנָךְ אָיִן אַדְעָס,
וְזָאָוּ עַר אַיִן מַאְכִילְיוֹרָט גַּעַוְעָרָן אָיִן דָעַר צְאַרְשִׁישָׁעָר אַרְמִיִּי, גַּעַוְעָן פְּאַרְחָאַגְּדָעָט
אַיְגְּעָם עַרְשָׁתְמָן וּוּלְטִקְרִיגָּג, בְּעַלְעָבָט שְׁפָעַטָּעָר אָיִן יַעֲקָטְעַרְנָאָסָלָאָה, אָוֹן וִינְטָ 1918
גַּעַוְעָן פָּאַרְבָּגְדָּן מִיסְתָּאַרְטִיכְיָעָן דָעַר קִיעְחָרָר רַעַחְאַלְזִיְגַּעַרְעָרָר גַּרְוָעָשׁ שְׁרִיְבָעָר אָן דִּיכְטָעָר.
עַר אַיִן נְאָךְ קִיְּין סְוָלָעָזְעַנְגִּיקָן יָאָר נִשְׁתָּאַגְּנָגְעַן, וְעַן סִיאָוָן אַוְיְגַּעַטְוָהָקָן דִי
עַרְשָׁתְמָן וּוּלְטִמְלָתָה. אָוֹן אַטְ קְוָמָס דִי רַעַחְאַלְזִיִּעָ, בִּיגְבָּרְקִירִיגָּג, פָּאַגְּרָאַמָּעָן, אַיִטְ
קְוָמָס זִימְעַן נִיעַזְמָהָוָתָה. עַר לִיעַטְמָן צְוִישָׁן פְּרִילְיָגָן אָוֹן שְׁחִיטהָה, סָאַצְיָאַלְעָרָר רַעַחְאַלְזִיִּעָ
צְיָעָן אָוֹן בְּרוּדְעַרְקָאָמָה, פָּאַרְחָיְסָטָוָג אָוֹן אוּיְפָבְּלִי, נִיעַזְמָהָוָתָן אָוֹן יִזְדִּישָׁע מְאַסְטָן
פָּאַגְּרָאַמָּעָן. אָוֹן דָאָס אַלְלַיְלָעַט זִיךְרַ אַגְּגָלְטָן זִיךְרַ אַגְּגָלְטָן דִּיכְטָעָר.

וואס געפינט זיך צווישן אַסְדִּי וַיְזַעֲרֵשֶׁר עַכְנָדִיקָע כוחות און קעמאָפָּוַיָּקָע וַעֲלָטוֹן.
איַן דֵי אַיְנְצַעְלָעַ לַיְדָעָר שְׂפִירָן מִיר אַסְדִּי צַעַטְרִיסְלָוָג, צַעַשְׂוִיבָּרְטָקִיט, וַאֲסָמָּלָאָט
אַיְם נִשְׁתָּחַזְקָה זִיכְרָה אַיְנְצַעְלָעַן" אַונְן "אַפְּצַוְשָׁטָלָעַן". עַס בְּרָעָטָן דֵי עַד אַונְטָעָר וַיְיַעַג
פִּיטָּס. עַד קָאָן נִשְׁתָּחַזְקָה אַגְּנָגָן דֵי אַוְמָאוּפְּהָרְקִיקָע גַּנְדָּעָרְמָגָעָן אַונְן פַּרְאַגְּזָעָסָן, וַאֲסָמָּלָאָט
קוּמָעָן פָּאָר פָּאָר זִיגְבָּעָ אַרְיוֹגָן. עַד הָאָס קִין צִיְּטָ בִּיטָּ, קִין דַו אַפְּצַוְשָׁאָהָרָטָן בֵּין סְחוּשָׁ
זִיכְרָה אַיְנְצַעְלָעַן אַונְן אַיְנְשְׁטָלְלוֹן, כְּדֵי עַר וַאל בְּאַרְוָאַקְּטָעָרְהִיטָּ קָאָגָעָן עַס פַּאְרְפִּיקִיסְדִּין
איַן אַמְּעָרְטָאָטָשָׁן צְוָשָׁאָד אַין זִיגְבָּעָ וַיְכַטְּרֵשָׁ שָׁאָמָנוֹגָעָן.

לאָמִיר אוּסְרָעָכָעָן בְּלוֹזָן זִיגְבָּעָ גַּרְעָסְעָרָעָ בְּיכָעָר : "שְׁחוּלָן" (לִיזְעָר, קִיעָה,
1919) ; "סְתָמָם" (יַעֲקָטָעָרְגָּנָסָלָה, 1920) ; "פָּוֹסָט אַון פָּאָס" (יַעֲקָטָעָרְפָּסָלָה,
1920) ; "דִּי קְוּפָּעָ" (פָּאָעָמָע, וַאֲרָשָׁע, 1922) ; "חַלְלָן" (פָּאָעָמָע, וַיְלָגָע, 1922) ; "סְפָּאָרָד"
קְלָעָפָּעָ צִיְּפָעְרָלָאָטָן" (כָּאָרָקָה, 1929) ; "בְּרִידָעָרָ" (פָּאָעָמָע, קִיעָה, 1929) ; "דוֹר
אָוִסָּ דָוָר אַיְין" (רַאֲמָאן, בָּאָרָקָה, 1929) ; "אַיְינָס אַוְף אַיְינָס" (רַאֲמָאן, בָּאָרָקָה,
1934) ; "זָעָם בְּעַלְגָּופָס טַוִּיט" (מַאֲסָקָוּעָ, 1935) ; "פָּאָטָעָרְלָעָכָעָ עַרְדָּ" (גַּעַזְמָלְטָעָ לִיְּ
דָעָ, מַאֲסָקָוּעָ, 1938) ; "דוֹר אָוִסָּ דָוָר אַיְין" (צַוְּחַטָּר טִילִי, מַאֲסָקָוּעָ, 1941).
מִיטָּ דָעָ רְשִׁימָה אַיְן גָּאָר וַיְיַעַט נִשְׁתָּחַזְקָעָט בְּאַרְקִישָׁס פְּלִוּזִיסְקָעָט.
סִיגְבָּעָן אַרְיוֹסָן אַיְן יַעֲקָטָעָרְגָּנָסָלָה, וַיְלָגָע, וַאֲרָשָׁע, קִיעָה, פָּאָרָוָן,
קָאָה, מַאֲסָקָוּעָ, נָאָך אַון גָּאָר לַיְדָעָרְגָּמְלָוְגָעָן, וַיְיַעַג אַיְינָקָעָ דְּרָאַמְּאָטָשָׁע וְעַירָּק
(יִוָּט 1930), וַאֲסָמָּלָאָט גַּשְׁפִּילָט גַּוְאָרוֹן אַיְן פְּאַרְשִׁידָעָעָג יַדְישָׁע טַעַטָּלְעָרָן אַיְן
גָּעָם סָגָעוּתָן-פָּאָרָבָּגָן. מַעַן דָאָרָף צַו דָעָם אַלְעָמָעָן צַגְבָּעָן דֵי פְּאַרְשִׁידָעָג אַרְבָּגָעָן
טִיקְלָעָן, עַסְעָעָן, אַפְּהָאנְדָלְגָעָן, פָּאָלְמִישָׁע אַרְבָּעָן, וַאֲסָמָּלָאָט אַרְבִּינְגָעָן אַיְן
אַרְיוֹסָן אַיְן בּוֹרְפָּאָרָם. דָעָדוֹזָו זִיגְבָּעָן אַיְינָקָעָ בְּכָעָר דָעָרְשָׁגָעָן אַיְן
לְאָגָעָס. הַקִּיזָּוֹר, אַגְּנְעָצָעָר אַזְּצָר מִיטָּ וְעַדְךָ, וַאֲסָמָּלָאָט זַעַלְטָן וְעַלְכָּעָר יַדְישָׁע שְׁרִיבָּעָר
קָאָן זִיךְרָ אַיְם אַיְן דָעָם זִיגְבָּעָן פָּאָרְגָּלִיכָּן.

פָּוֹן דָעָם עַרְשָׁטָן אַרְוִיסְטָרִיס אַיְן דָעָר לַיְטָעָרְאָטָר. מִיטָּ דָעָר גַּרְעָסְעָרָעָר לַדָּעָר
אַמְּלָוָג בֵּין דָעָם גַּרְוִיסָן בּוֹרָן, מְלָחְמוֹה, הָאָט מַאֲרָקָשׁ, דָעָר מַגְנָטָשׁ אַון דִּיכְטָעָר,
אַדוֹרְכְּגָעָמָאָכָט אַזְּיַעַר אַיְנְצַעְלָעָנָטָן שַׁאֲפָרְעָרְשָׁן וְעַבָּגָעָר. עַד הָאָט פְּאַרְעָמְנְטָלְעָכָט אַיְן
וְעַדְךָ נָאָכוֹן אַגְּדָרָעָן, וַאֲסָמָּלָאָט אַבְּנָן בְּאַרְיִיכְבָּרָעָט דֵי יַדְישָׁע לַיְטָעָרְאָטָר, פְּאַרְבִּימְשָׁרָט
אַיְרָעָ דְּרָאָמָעָן אַן אַרְיִינְגְּבָרָאָכָט אַלְלָגְדָּעָן צַגְבָּעָן אַוְף פְּרָגְבָּלְעָמָעָן. דָוָרָדָי
פְּאַרְשִׁידָעָג אַיְן דִּיכְטָעָרְשָׁע אַיְן פְּרָזְאָוְאָיָאָשָׁע וְעַרְקָה הָאָט מַאְרִקְיָשׁ רַעְגָּיָרָט אַוְף דֵי
אַקְּטוּלְעָטָט אַיְן עַקְּרִידְיִקְסָטָט דָעָרְשִׁינְגָּגָעָן אַוְן גַּשְׁעָעָנִישָׁן סְטוֹן דָעָר צִיְּסָיָס. עַס וְאָלָט
חוּכְּתִּיקָּט גַּזְחָעָן נָאָכְזָוְמָלָן מַאְרִקְיָשׁס לִיזְעָר, פָּאָעָמָעָ, וְאַמְּגָעָן אַן דְּרָאַמְּאָטָישָׁע
וְעַדְךָ, כְּדֵי צַו בְּאָוִיְּזָוָן וְיַיְדָסָמָעָג יַדְישָׁע לְעַבָּן מִיטָּ פָּאָלָעָזָעָן זִיגְבָּעָן
אַפְּגָעָשְׁתִּילָלָט אַיְן זִיגְבָּעָן שָׁאָפָּן. מַאְרִקְיָשׁ אַיְן גַּעַוְעָן נִשְׁתָּחַזְקָה זִיכְרָן דֵי
דוֹקְטִוּשָׁטָט יַדְישָׁע שְׁרִיבָּעָר, עַר אַיְן אַוְיךְ גַּעַוְעָן דָעָר גַּעַטְרִיסְטָר "אוּפְּגָעָמָר" סְטוֹן
אַלְדִּי גַּזְדָּעָגָעָן אַיְן יַדְישָׁן לְעַבָּן אַון לַיְדָנְשָׁאָטָלָעָק אַוְף דֵי רַעְגִּירָט.

.6.

איַן דֵי גַּרְעָסְעָרָעָר וְעַדְךָ, — איַן דֵי דִּיכְטָעָרְשָׁע וְיַיְאָן זִיכְרָבְּעָנִיקָן פְּרָאָזָעָ
רַאֲמָאן-דוֹר אָוִיסָרָן זִיךְרָ אַיְין" (וַאֲסָמָה אַלְלָט אַט זַוִּזְגָּז זִיכְרָן) — הָאָגָּבָן מִיר שְׂוִין בְּאַרְבְּרִישָׁטָע
לִיהְוֹתָן, אַוְיךְ וְעַלְכָעָס חַוְּיָקְלָעָן וַיְיַעַג אַבְּנָגְדָעָר תְּקוּפָה אַונְן פְּרִידָאָן פְּגָעָם הַיְנָסָ
צִיְּטִיקָן יַדְישָׁן לְעַבָּן. אַוְיְגָעָנוֹמָעָן וַיְיַעַג אַבְּסִירְוָנְגָעָן אַונְן גַּשְׁעָעָנִישָׁן, דֵי
זַיְעָרָעָ גַּעַרְגָּלְעָנִישָׁן אַיְן דָעָם סָמָמָעָקָאָר, אַיְן דָעָם יַרְדָּנִיקָן צְוָשָׁאָגָד, בְּאַוְוִוָּסָ
מַאְרִקְיָשׁ אַרְוִיסְצּוּבְּרָעָנִישָׁן פְּאַרְאַלְגָּעָמִינְיִזְרָעָלָעָן אַונְן פְּאַרְגָּנְזִיסְטָעָג גַּעַשְׁטָאָלָן.
דוֹר רַאֲמָאן-דוֹר אָוִיסָרָן זִיךְרָ אַיְין גַּעַמְשָׁ אַרְמָמְשָׁ עַמְשָׁ אַיְין צִיְּטָלְוִיךְ סְטוֹן עַטְלָעָק יַעַר,

וינט דעם אויסברוך פונגעם ערשותן חעלט-קריג אין 1914 בין סוף פון בירגער-קריג ארים 1920.

עס אין דא פיל אַלְגָעְמִינֶס אין די צְחוּי וּוּרָק — דעם פֿרְאוּבְּרוּךְ «דָּוָר אֹוִיס דָּוָר אֵין» און דעם דִּיכְתּוּרִישָׁן וּוּרָק «מְלָחָמָה», וּוּלְכָעַ מְאַרְקִישׁ הַאֲטָם פֿאַרְעָפְּנֶטְלָעַכְט אֵין די יָאָרְן 1929 און 1948.עס בעטן זיך ווּסְטִיגְיְּעִינְדִּיקָעַ פֿאַרְגְּלִילִיכְנְגָעַן צְווִישָׁן אַטְדִּי בִּידְעַ וּוּרָק, צְווִישָׁן זַי לְעָבָנוּ, וּחָסֵשׁ דָּאָרָסָן אָוֹן דָּא אַרְיסְטְּבָּרְכָּטָט, צְווִישָׁן דָּעַר יִדְמִיעָר חֻלְּט פָּוֹן אַמְּאָל אָוֹן אַצְּטָן, צְווִישָׁן מְאַרְקִישׁ דַּעַם קִינְסְטְּלָעַר פָּוֹן 1929 און 1948. אָוֹן צְחִיטָן, אָוֹן בָּאוּוֹנְדָּעָס צְווִישָׁן מְאַרְקִישׁ דַּעַם קִינְסְטְּלָעַר פָּוֹן 1948 אָוֹן צְעָנָעָם, פִּיל עַפְּיוֹזָר, פִּיל עַקְּרָאַיבָּרְלָעְבָּנְיָשָׁן אָוֹן אוּרִיךְ אַינְגִּיקָּעַ הַוּפְּטִינְגָּעַ שְׂטָלְטָן פָּוֹן אַמְּאָל אָוֹן אַצְּטָן רָוּפָן זַיךְ אַיבָּעָד. די מְוֹרָאִיקָעַ «הַמְּשִׁבְּדִיקִיטָּיָה» פָּוֹן דָּעַר יִקְּשָׁעַר טַרְגָּעְדִּיָּעַ ! אָוֹן 1918-1920 זַיְנְעָן זַיְנָן אַוְיסְטָרְעָטָן גַּוּוֹזָרָן דָּוָר די פָּעַטְלָעַ לִוּרִישָׁע בָּאנְדָּעָס, דָּוָר די דָּעְנִיקִינְגָּעָם, וּוּסְטִיעַ פְּאַלְאָקָן, מְאַכְּנָאָזְעָסָם, אָוֹן אַיְן 1939-1944 — אָוֹן אָ גְּרָעְסְּעָרָן פָּאָרְגָּעָם אָוֹן מְוֹרָאִיקָן פְּלָאָן — דָּוָר די דִּיטְשָׁעַ אַהֲרָדָעָס מִיט וּוּרָעַ אַרְיסְטְּהַלְּפָעָר, די אַגְּגָעָשְׁטָאָנְגָּעָן דָּעְאַקְּזִינְגָּעָרָעָל עַלְמָעָנֶטֶן אָוֹן די אַלְעָלָעָל עַנְדָּעָר, וּחָסֵשׁ די דִּיטְשָׁן הַאֲבָן פֿאַרְכָּאָפָּט אָוֹן בָּאהָעָרֶשֶׁת. עַזָּאָר, סָאנְגָּעַ, וּלְלוּלָּה, דָּעַר זָוָן פָּוֹן קָנְאָרִיךְ דַּעַם שָׁוֹטְטָרָ, וְאַסְטִילִי פֿאַפְּעָלִיכְבָּעָ, מְאַקְּסָמָן אָוֹן די יִוְנְגָּעָ מִידָּל בְּלִוּמָעָ, — אַטְדִּי אַלְעָלָעָל, וּחָסֵשׁ הַאֲבָן בִּיטְעָר בְּעַקְעָמָפֶט מִיט אָ מְעִירְקְוִידְרִיךְעָרָה הַעֲרָאָץ אַישְׁקִיָּת בָּעָטָן עַרְשָׁטָן וּוּלְעָטָרָקָרִיג אָוֹן בִּיגְעָרְקִירִיג (אָנְיָה). דָּוָר אֹוִיס דָּוָר אֵין), הַאֲבָן וּוּרִיךְעָט נְאַכְּפָאַלְגָּעָר, הַלְּדוֹן, וּחָסֵשׁ הַאֲבָן, בַּיְּנָאָךְ שְׁוּרְעָרָעָר בָּאָזְדִּיגְגָּבָעָן אָוֹן בַּיְּ גְּרָעְסְּעָר גַּעֲפָאָרָן, גַּעֲפָרָט דַּעַם גַּרְזִוְיָאמָעָן קְאָמָמָן אוּרִיךְ שְׁלָאָכָטָה פְּעַלְעָר, אָוֹן גַּעַטָּא, אָוֹן גַּעַטָּא, אַיְיךְ די גַּעֲפָרָלְעָכְסָטָע פְּאַזְוִיצִיָּעָס אָוֹן מַאְסְקּוּעָ, וְאַרְשָׁע אָוֹן סְטָאָזָה לִינְגָּרָאָז. אָטְלִיל אָיִן אַוְמְגַעְקּוּמוֹעָן אָוֹן אָטְלִיל אָיִן די נִיעַ שְׁטְרִיפִּיטָן אָוֹן פָּאָרְמָעָטָן — אַרְיְזָוִירִיכְטָן די חָרְבָּנוֹת אָוֹן אַיְינְגְּזָוְשָׁטָעָל אָנְיָעָ גַּעֲרָעָכָטָה חָעָט, וּחָסֵשׁ דָּעָלְדוֹן צַו נִיעַ פָּאָרְוִיסְטוֹגָעָן אָוֹן צַו אָנְיָעַ וּוּרָעָרָק. גּוּ-אָרִיתָה, אָטְלִיל צְעוּוִיְּטִיקְטָרָ, צְעַפְּגִּינְיְּקְטָרָ, אַינְגָּאָנְצָן אָטְלִיל צְעַשְׁרוּיְּפָטָרָ, שְׁטִיקְטָר אָוֹן זַיךְ דָּעַם חָעָיִן אָוֹן פְּרוֹאָהָות זַיךְ מְוֹתִיקָן. אָוֹן אַיְן סוף פָּוֹן דָּעַם בָּוֹן «מְלָחָמָה» טְרוּיָמָט עַר וּוּגָּעָן דָּעַר גְּלִיקְלָעְכָּעָר צִיְּתָן נָאָכָן לְעַצְמָן (?) חַעַלְטִיקְרִיג :

«עַס וּמְעַנְןִי קְנָדָעָר שְׁלָגָפָן דָּוָאַי אָנוּ בָּאהָרֶשֶׁת

אָוֹן סְיוּנָעָט די וּנְעַט אָגְלָעְכָּבָע זַי גַּיְוִן אַנְטְּקָמָגָן,

אָוֹן מְנַנְּשָׁשָׁן צַו מְנַנְּשָׁשָׁן — אָיִן בְּרוֹזְמָרְשָׁפָט פֿאַרְסְּרוּיטָ,

פֿאַרְאִינִיקָט אָיִן בְּאַשְׁאָפָט — אָנְזָה צַו אָן אָוֹמָה.

סְחוּנָעָט קִיְּנָעָר מְעָרָנָה נִיט טְרָעָט אָוֹף די פֿעַלְדָּעָר סְבָּרוּיטָ,

בְּאַרְפָּוֹן אוּרִיךְ די בִּיטְעָן בְּלִיעָן וּמְעַלְן בְּלָוְמָעָן».

— — — — —

דָּאָס אָיִן דָּעַר לְעַצְעָר אַקְּאָרְד פָּוֹנָעָם אַרְוִיָּן «מְלָחָמָה»-זַוְּרָק ...

לִיְּדָעָר אָוֹן לִיְּדָעָר, אָיִן דַּעַם דִּיכְתּוּרָס בְּאַגְּנָעָר אָוֹן טְרוּיָמָט נִשְׁתָּוֹת דָּעְרָפְּלָט גַּעַוָּאָרָן.

.7

דָּאָס אָיִן גַּעַוְעָן מִיט אָוֹ אַכְּטָאָר צְוִירָק. שְׁוֹץ מְאַרְקִישׁ אָיִן אָיִן די יָאָרְן פָּוֹנָעָם גּוּ-לְגָרְיוּזָמָעָן וּוּלְעָטִיקְרִיג, אָיִן די יָאָרְן סְוִוְּנָמָן הַאֲטָם הַעֲרָשָׁאָט אָרוּמְגַעְפָּאָרָן אַיְיךְ שְׁטָעָט, גַּעֲגָנָט אָוֹן לעַנְדָּעָר, אָיִן אַיְינְגְּזָוְצָאָפָט אָיִן אַיְינְגְּזָוְצָאָפָט אָיִן אַיְיךְ מְפָלָה פָּוֹן די הַיְּתָלְעִיסְטִישָׁע מְאַנְסְּטָעָרָס, בָּאַזְוָטָס די חָרְבָּעָיְדִישָׁע שְׁטָעָט אָוֹן לעַנְדָּעָר, אָוֹן אַלְדָּאָס גַּעַוְעָנָעָן אָוֹן

בעהערטע, איבערגעלעבטע און אַדּוֹרְכֶּגֶפֶּבֶּעֶרטֶּע אַרְיוֹסֶגֶּבֶּרֶאֶכֶּט אֵין זַיִן כְּרוּיְוָנְדִּיקָן וּוּרְקָן "מַלְחָמָה". אֵן סָלֶו מִיט אַיְנְדוֹרְקָן אֵן אַבְּעֶרְלָעֶבֶןְשָׁן, הַאֲסָ עַר דִּיר עַרְשָׁת

פָּאַרְמָאָסְטָן אַרְפָּךְ נָאָר אֵן נָאָר וּוּרְקָן.
אַבְּעֶר ... אַבְּעֶר אַיִם, וַיְיָ אַגְּוִיסְטָר צָאֵל אַגְּוִירָעַ יִדְיָשָׁסָאַוּשְׁטִישָׁ שְׂרִיבָעַר,
אֵיזָ נִישְׁט בָּאַשְׁעָרָט גַּעֲוָעָן צָו לְעָבָן אֵן צָו גַּעֲנִיסָּן פָּוֹן רֹו, פָּוֹן פְּרִיהִיִּיט, כְּדִי צָו
קָאָגָעָן וּוּיְמָטָר שָׁאָפָּן אֵן אַוִּיסְצּוֹלָאָדָן אַלְאָסָ אַגְּעָזָאַמְלָטָע אֵין דִּי קְרִיגְסִיאָרָן אֵן
אֵין דִּי נָאָזָן מַלְחָמָה-אָרָן.

אַ פָּאַרְבָּרָעַכְּרִישָׁ בָּאַגְּוָעָט אַגְּוָעַטְנוֹפָאַרְבָּאָנָדָהָט גַּעֲלִיעָרָט אַוִּיטָן לְעָכָן אֵן
אוּרְיךָ דֻּעָם שָׁאָפָּן פָּוֹן דִּי דָּאַרְטִיכָּעַ יִדְיָשָׁו וּאַרְטִיכָּנְסְטָלָעַר אֵן אֵין אַגְּוָעָט אַסְגָּוָעַ
מִיטָּאָמָלָא אַוְמְגָעַבָּרָאָכָט אַלְיָזָר, וְאָסָ דִּי יִדְיָשָׁע שְׂרִיבָעַר הַאֲבָן גַּעֲשָׁמָן, אֵן אוּרְיךָ
אַרְפִּינְגָּלִיגָּט זַיְעָר לְאָפָע אַיִךְ דִּי לְעָבָנָס פָּוֹן דִּי יִדְיָשָׁע שְׂאָפָעָר גַּוְפָא. פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ,
וַיְיָ אַגְּוִירָעַ שְׂרִיבָעַר, וַיְיָגָעַן עֲרַגְעַזְוָאוּ אַוְמְגָעַקְוָעָן.

אוּרְיךָ דֻּעָם שְׁעַרְבָּלָאָט פָּוֹנָעָם בָּוֹךְ דִּי "מַלְחָמָה", וְאָסָ פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ הַאֲטָמִיר צָרָ
גַּעֲשִׁיקָט פָּוֹן מַאְסְקוּעַ, אֵיזָ דָאָן אַוִּיפְשָׁרִיפָט (אַדְאַרְטָה דֻּעָם 12-אַטְמָן אַקְטָאַבָּעָר 1948)
בְּזָהָה הַלְשׁוֹן: "לְיִבְנֶר נְחָמָן אִיךְ בֵּינוֹ דִּיר שְׁוֹלְדִּיךְ, אֵיזָ דִּי הַאֲרָזְזִינָן נִיטָמִינָן. וּמְלָנוּ
מִיר אַנְהָוִיבָן פָּוֹנָעָם דָאַזְיָקָן בָּוֹן. מִיטָּס דִּי בָּעַסְטָעָן גַּרְוָסָן — פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ.

אַטָּס דַּעַר נִיעָר אַנְהָיָב אֵין, לִידְעָר, גַּעֲחוֹן דַּעַר לְעַצְטָר גַּרְוָס פָּוֹן פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ,
וְאָסָ אַלְאַנְגִּיאַרְקָעַ פְּרִינְדִּשָּׁאָפָט אֵן לְבִשְׁאָפָט אֵיזָ גַּעֲחוֹן צְחִישָׁן אַנְדָּזָן — אַסְרִינְדָּ
שָׁאָפָט אֵן לְבִשְׁאָפָט, וְאָסָ זַיְרָאָגָעָהוִיבָן נָאָרָזְזִעָר מִיר הַאֲבָן אֵין אַוְמְגָעָר
קִיְּזָעָר "אַיְגָסָן" אַרְיִיגָּנוּמוּעָן וַיְיָגָעַן בִּיכְרִים-לִידְעָר, וַיְיָגָעַן עֲרַשְׁלִינְגְּשָׁאַפְּגָגָעָן, אֵין
אָזְוִי בֵּין דִּי לְעַצְטָעָ, סְמָאָעָל לְעַצְטָעָ יָרָן.

פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ אֵין אַיְצָט מַעַרְןִי נִישְׁטָאָט צְחִישָׁן דִּי לְעַבְדִּיקָעַ. מִיר וַיְיָגָעַן נִישְׁטָאָט
עַדְהִיּוֹן וּוֹעֵן, חָאוּ אֵן בֵּין וְאַסְעָרָעַ בְּאַדְיָגָנוּגָעָן וַיְיָגָעַן בְּרַעְבָּנוּדִיָּקָעַ אַוְיָגָעָן וַיְיָגָעַן אַוְסָ
גַּעֲלָאָשָׁן גַּעֲחָאָרָן אֵין זַיִן פְּלָאָמִיק הַאֲרָץ אַוְיָגָעָה-קִיְּנְסְטָלָעָר גַּעֲפִינִיקָט אֵין
אָזְבָּעָר עַד אֵין, צְוַאָמָעָן מִיטָּס אַגְּוִירָעַ יִדְיָשָׁע שְׂוִיבְּעַרְקִיְּנְסְטָלָעָר גַּעֲפִינִיקָט אֵין
אַוְמְגָעַבָּרָאָכָט גַּעֲחָאָרָן, וַיְיָגָעַן נִישְׁטָאָט בָּאָרְקִיּוֹן וּוּרְטָעָר, וְאָסָ זַיְלָן קָאָגָעָן אַרְיִיסְטָרְבָּעָגָעָן
דֻּעָם צָעָר אֵין צָאָרָן, דֻּעָם גְּרָוִיל אֵן האָס פָּאָר דִּי אַוְמְגָעַרְעָכָט-פָּאַרְשָׁנִיטָעָן, פָּאָר דִּי
פְּרִיצְיִיטִיקָאַוְמְגָעַבָּרָאָכָטָעָ. קִיְּן שָׁוֹם טְרִינִיסָט אֵן קִיְּן שָׁוֹם טְאַדְגִּיבָּוָגָן אֵין דָאָ נִיטָשִׁין.
מִיר וַיְיָגָעַן דְּכָעָר, אֵוּ וַיְיָגָעַן פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ גַּוְפָא וְאָלָט אַיִצְטָאָגָעָן זַוְגָּרְנִירִיסָט דִּי צְוָוִיטָעָ.

**

אוּיְלָאָגָעָן פָּוֹן זַיִן וּוּרְקָן "מַלְחָמָה", וְאָלָט עַר אֵן סְפָק אַגְּוִירָעַ פָּאַטְמְלָעָן אַדְעָר
שְׁתִּיעַלְן אֵין בָּוֹךְ אַוִּיסְעָמְקָעַט אַדְעָר עַר חָאָלָט וַיְיָ אַבְּעֶרְגָּעָמָאָט אֵין גַּעֲנְדָעָרָט.
אֵין אַזְחָאָדָי וְאָלָט עַר אַרְיוֹסֶגֶּנְוָמָעָן דִּי אַלְעָ אַבְּעֶרְגָּעָטְרִיבָּעָנָעָ לְוִיבְּ-גַּעֲזָאָגָעָן אֵין
פְּתָאָה-עַרְלָעְכָּנוּגָעָן-חוּזְעָרְטָעָר אַוִּיסְטָן אַדְרָעָסָ פָּוֹן. יָסְטָאָלִין, וְאָסָ אַגְּחָעָטְשָׁעָ שְׂרִיבָעַר
הַאֲבָן גַּעֲדָרְפָּט אַדְעָר גַּעֲמָוֹת אַרְיִינְבָּרְעָגָעָן אֵין וּיְעָרָעָ שְׁאַפְּגָגָעָן. מִיר הַאֲבָן
דָּאָס נִישְׁטָאָגָעָלָט סָאָן אֵין מַעַן דָּאָרָפָעָס נִישְׁטָאָט סָאָן. זַאָל דָאָס וּוּרְקָן
דְּעַרְגָּרִיכָּן זָוָם לְיִיעָנָר אֵין דַעַר פָּאָרָם אֵין אַדְעָר פָּוּלָעָר אַגְּנְזִיקִיסָט, וַיְיָ עַס אֵין
אוּסֶגֶּפֶּבֶּרֶט, אַוִּיסֶגֶּחוּיִיטִיקָט אֵין בָּעַשְׁפָן גַּעֲחָאָרָן מִיטָּס אֵן אַכְּטָנִין יָאָרְזִיקָט.
עַס אֵיזָ דָאָר אַגְּוִיסְטָר אַגְּוִיסְטָר, וַיְיָ אַגְּשָׁטִימְטָעָר תָּקוֹפָה אַגְּוָעָם יִדְשִׁין לְעָבָן בְּכָל אֵין אַגְּוָעָם
סָאַחְוּעִישָׁ-יִזְחִישָׁ לְעָבָן בְּפֶרֶט.

אֵין, צָו אַגְּנוּדָעָר וַיְיָטִיק אֵין צָאָרָן, אֵיזָ דִּי אַכְּטִיקָעַ אַיְלָאָגָעָן פָּוֹנָעָם בָּוֹךְ אַיִךְ
אַגְּנוּנָק אַיִךְ דֻּעָם טְרִינִיסְטָאַרְשָׁנִיטָעָן מַעֲנוֹשָׁ אֵין דִּיבְּטָעָר פָּרָץ מַאְרָקִישָׁ.

דָעַם 10-אַטְמָן אַפְּרִיל, 1956.

נהמן מיזיל

ו. אַיְן אָנֵה רִיב

1. דער אלטער טאפאָל

I.

אַיְם האָט נִיט אַנְגָּעָקָלָאָפֶט דָּעַר אָמְגָלִיק אַיְן דָּעַר שֹׁוּבָּ
צֹו זִינְעַר פֻּנְצָטָעָר אַיְן דָּעַר טֹוִיט נִיט צָגָעָרִיטָן :
פָּוֹן זִין פָּאָרְטִּיכִּיקִּיט גַּעֲטָאָן האָט אַיְם אַ הַיְבָּ
דָּעַר שְׁפָרוֹךְ פָּוֹן זִין גַּעֲבִין, וּוֹי אַ גַּעֲזִוְיטָעָר .
עַס אַיְן אַיְן דָּעַר פְּעַלְלָעָשׂ שְׁוֹין קִינְגָּרָדָר נִיט גַּעֲוָוָן .
אַוְן פָּוֹן דָּעַר שְׁטִילְקִיְּטִּיזְקִּיְּטִּים זִיךְ גַּעֲתְּוִיבָּן האָט אַ גַּעֲפָלָ
גַּעֲוָוָן בָּאַנְגָּצָט זִינְעַן מִיט לִיכְטִיקִיְּטִּים דִּי וּוּנְטָן .
עַרְגָּעָץ גַּעֲוִינְטָן האָבָּן דִּי כּוֹחָלְלָס אַוְיפָּן דְּנִיעָפָרָ
דִּי נַאֲכָט אַדָּאָפֶל אַיְן אַ גַּעֲשְׁוָאַלְעָנָעָ פָּוֹן שְׁדָעָךְ .
גַּעֲשְׁנִיטָן טָאָפָּאָלָס זִיךְ אַיְן הַיְמָלָה האָבָּן שְׁוֹאַרְצָעָ
הָאָט פָּוֹן גַּעֲלָעָרְטָן כִּיבָּאָרְקָלָעָ בַּיִּים וּוּגָּ
אַלְיָין אַרְוִיסְגָּעָרוֹקָט דָּעַר זְקוֹן אַיְן דָּעַר נַאֲכָט זִיךְ .
אוּפְּ זִין פָּאָרְמָעָגָה האָט עַר גַּעֲאָרְגִּיסָּ פִּיר גַּעֲתָאָט
אוֹן דּוֹרוֹתָ פִּיר — אַיְן סָאָמָעָ רַעֲכָתָן בְּלִי נָאָךְ :
עַר — דָּעַר גַּעֲוּזְעָנָעָר לִיבְּגָוָאָרְדִּיעָסְאָלְדָאָט
פָּוֹן אַיְמָפָּעָדָאָטָאָרִישָׂן פָּאָלָקָ פָּוֹנָעָם וּוּאָלִינָעָר .
II.

עַר האָט אַ שְׁנִיד גַּעֲטָאָן דִּי פִּינְגָּטְעָרְנִישָׂ פָּוֹן נַאֲכָט
מִיט זִינְעַר שְׁטָאַלְעָצָעָ סִיוּעָ באַקְעַבָּאָרְדוֹן .

הָאָבָּן אַיְם טָאָפָּאָלָס דָּעַן אַ וּוּיוּזָ נִיט גַּעֲמָבָט ?
הָאָבָּן זִיךְ וּוּינְטָן פָּאָר זִין אוּסְטוּן וּטְ צָעַשְׁפָּאָרָט דָּעַן ?
בָּאַדְעָקָט גַּעֲוָוָן אַיְן זִין קָאָפָ מִיט וּוּמִיסָּעָהָאָרָ
וּוֹי וּוּסְטָעָר בְּלִיט גַּעֲטָאָן וּוּאָלָט אַיְם בָּאַדְעָקָן :

אַרְיְבָעָר נִינְצִיךְ אַפְּגָעָרְעָשְׁטָעָ יָאָר
זִיךְ הָאָבָּן אַנְגָּעָלָעָנָט מִיט כְּבָוד אוּפְּ זִין שְׁטָעָקָן .
אַיְם האָט גַּעֲדָוָבָט, אָנוֹ סְהָאָט דָּעַר טִיךְ גַּעֲטָאָן אַ פְּלִיאָ
אוֹ פָּוֹן זִין פָּעָנָט האָט עַר גַּעֲגָבָן אַ צְעָבָרוֹין זִיךְ :
גַּעֲבָרָעָנָט אוּפְּרָעָדָעָר האָט דָּאָס קָרְאָנוֹ אַוְן דָּאָס וּוּיָאָ
דָּעַר הַיְמָלָה אוּסְגָּעָזָעָן זִיךְ פִּינְגָּלְדָעָן אַוְן גְּרוּיְצָאָם,
גַּעֲוָוָן דִּי שְׁטִילְקִיְּטִּים אַיְן פָּאָרְטִּיכִּיט, אָן בָּאוּגָּ
אַוְן וּוֹי אַ חָעָנִית — דָּאָרְשְׁטִיקָּ-אוּסְגָּעָלִיטָעָדָט .
דָּעַרְהָעָרט דָּעַר זְקוֹן האָט פָּוֹן זְווִינְטָן אַוְיפָּן וּוּגָּ
אַ צְעָפָאָלָאָכָעָטָן גַּעֲיָגָן עַרְגָּעָץ פָּוֹן רִיטָּעָר .

III.

דעם בליך אנטבליזט, ווי שווערדן צו געפצעט.
איבערדן דארפס-זוויג דעם צערראטגענעם און וויסטען
זינען אויף אויפגעשוימיקט-הירושענדיקע פערד
אדורכעפלויגן דריי קאוואלעריסטן.

אייעדען זוויל — אָ קער געטאן דִּי קעַפּ.
די זויט אָ צִי געטאן זֵי האָבָּן יַעֲדַע רְגַעַ.
געלעגן שטיל-פארחלשט אַיּוֹ דָּעַר דְּנִיעַ
און אַנְגָּלָאָזְטָעַר אוֹיףּ דִּי זָאָמְדִיקֿ-גַּעַלְעַץ בְּרַעַגּוֹן.
און מִיטָּאָמָּאָלּ האָבָּן זִיךְ אַפְּגַּעַשְׁתַּעַלְתּ דִּי פָּעַרְדּ.
איינס אָן דָּעַם צְוַיִּיתָן רַיְבָּנִידִיקֿ דִּי בִּיכְעַדּ.
אין ווֹעֶגּ דִּי דִּיְתַּעַר אָ גַּפְּאָרְטַּה האָבָּן דָּעַרְהָעַרטּ.
כָּאַטְשּׁ סְהָאָטּ דָּעַרְטּ ווֹעֶגּ גַּעַצְוִיגּוֹן זִיךְ אָ גַּלְיְיַעַדּ.
זֵי האָבָּן אַיְנָעַרְטּ מִיטּ דָּעַם צְוַיִּיתָן נִיטּ גַּרְעַדְתּ.
בְּלוּזּוֹן מִיטּ דִּי נַאֲלָעַכְעַדּ אַונְטַעַר צִיְּנָעַרְדִּיקֿ פָּלַעַט
און פּוֹן דִּי צְוַיִּילְעַדּ האָבָּן דָּרְכַּגְּעַעַצְטּ זִיךְ פּוֹנְקָעַן.

IV.

מִיטּ אָ דָעַרְשָׂאָקָעַנְעַם אָן אַיְנָגְעַצְוִימַטּ טְרַאַטּ
געַלְאָאָטּ דָעַרְטּ זְקָן פּוֹנְעַם ווַיִּנְטּ האָטּ זִיךְ אָ רִיסְ טָאָן :
בְּיַיְמַים שְׁלִיאָךְ אַוְעַקְעַגְשַׁטְעַלְתּ זִיךְ נַאֲכָקָוּן עַרְ האָטּ
נַאָּךְ דִּי פָּאַרְשְׁוּוֹיְנְדְּנִידִיקֿ דִּיי קַאוּאָלְעַרְיסְטּן.
עַרְ האָטּ זִיךְ אַיְנָגְעַהָעַרטּ אַיּוֹ טַוְיבָּן צְעַפְּאַלְאָרְ.
וּוֹסְזָאָלְתּ אָ כְּמַאְרָעְ זִיךְ פָּאַרְבִּי אַדְוָרְכְּגְּעַטְרָאָגּוֹ :
צִיְּעַרְגְּעַץ יַאֲגַטּ נַאָּךְ זֵי דָא עַמְצָעַר זִיךְ נַאָּךְ .
צִיְּ זֵי אַיְיָנְ נַאָּךְ עַמְעַצְן זִיךְ יַאֲגַן ?
מִיטּ בְּאַקְעַנְבָּאָרְיַן מִיטּ צְעַפְּלִוְרַעַטּ בְּאַשְׁטָאָטּ.
הָאָטּ אַיּוֹ בְּאַדְיָינְעַרְ אַיּוֹ פָּאַרְצִיטִיקֿ דָעַרְמָאָנְטּ עַרְ.
עַרְ אַיּוֹ גַּעַזְוּן אָ לִיְּבָּרְ-גּוֹאָרְדִּיְּ-סְלַדְאָטּ
נַאָּךְ פָּאַרְ דָעַרְ צִיְּטָן פּוֹן אִמְפְּעַרְאָטָאָרְ אַלְעַקְסָאָנְדָעְרְ.
אַלְיָין גַּעַשְׁטָאָנְעַן אַיּוֹ עַרְ אִיצְטּ אַיְנָמִיטּ ווֹעֶגּ
וּוֹיּ פּוֹנְעַם ווַיִּנְטּ עַרְ וּוֹאָלְטּ גַּעַוְאָרְטּ אוֹיףּ אָ קַאָמָאָנְדָעְ.
סְהָאָטּ נַיְנִיצְקֿ יַאֲרָרְ דָעַרְ רַעַשּׁ אַיּוֹ אִיםּ גַּעַוְועַקּ
און הָאָטּ אַיּוֹ צִיִּיתָן פָּאַרְגְּאַנְגְּעַנְעַן דָעַרְמָאָנְטּ אִיםּ .
V.

און אַיְנָגְעַרְמוֹפְּעַנְעַרְ, מִיטּ פִּיעַרְלָעַדּ אַיּוֹ בְּלִיךְ,
אוֹזּ עַרְ גַּעַשְׁטָאָנְעַן, ווי אָן אַפְּגַּעַבְּלִיטַּעַר טַאָפָּאָ.
מִיטּ קַנְאָפּוֹ הַוְנְדָעַרְטּ יַאֲרָרְ צּוֹדִיקֿ
גַּעַשְׁלָאָגְן הָאָטּ זִין טָאָטָעְ זִיךְ בְּיַיְ סְעוּוֹאָסְטָאָפָּאָלְ.

עד האט געהערט, ווי אויפן דנייעפ זיך ריסט א בריך,
עד האט געוזען, ווי ס'פליען פײַערן צעניטע.
מייט קנאפע הונדרערט פופציק יאָר צוּרִיך
געפאלן אונטער מאָסְקוּע איזן דיין זידען.
אַים איזן פון פאנשטינע געלבליבן נאָך אַ שְׁפֹּר
און פון מלְחָמָות דְּרִי — פֿאַרְצִירְעוּוּטַע שְׁרָאָמָּעַן.
גַּעֲשַׁלְגָּן האָבָּן זַיְן זֵיך אַיְיך אַין פֿאַרְטְּ-אַרטְּרָוּר,
אי אַיְיך דַּעַר טְרִיקְעַנִּישׁ, אי אַיְיף דַּי יְמָעַן.
איַן זַוְּג זֵיך אַיְינְגָּעָקָטַע עד האָט — צַי עַמְּעַץ גַּיְיט,
און צַוְּדִי רִיטְעָר דִּי פֿאַרְשְׂוֹאָונְדָעָנָע גַּעַשְׁטָאמָּלֶט :
עד האָט דִּי אַיְינְיקְלָעַד אַין שלְאָכָט אַזְוִי בָּאָגְלִיט,
אוֹיך קָעָגָן דִּיְיטְשׁ גַּעַגָּן זַיְן גַּעַגָּלָט.

VI.

וואָן צַוְּנִין שְׁתָּאמָן גַּיְיט עד צָום דְּנִיפְּעָר זֵיך אַ צִי :
אַזְוּק פָּוּן דָּאָן אַיְיך אַ לְאַגְּנָע צִיְּת שְׁוֹן.
עַס שְׁלָאָגָן וַיְיָנָע אָוָרְ-אַיְינְיקְלָעַד זֵיך אַצְּנִיד —
עד וַיְיָסְט נִיט וּוֹאוֹ, נָאָר — וּוּדְעָר מִיט דִי דִיְיטְשׁן.
סְהָאָט אַין זַיְן גְּרִיזְקִיט זֵיך דִי נָאָכָט גַּעַטְאָן אַ שְׁטוּסִים,
און אַין דַּעַר וַיְיָטָע עַרְגָּעָן אַ טְרָאָג גַּעַטְאָן האָט דָּאָן אַים.
איַן אוֹיפְּגָן וּוּגָג עַר, פֿאַרְן טְוִיט, אַזְוִי אַדוֹיס
צְוָמָאָל אַ קוֹק טָאָן — זַוְּאָס אַזְוִינָס עַס אַיְז גַּעַרְמָאַנִּיעַ.
און אַיְגָן שִׁיפְּעָלָע בְּיִם דְּנִיעָפָט עַד גַּעַתְאָט,
דעַם דְּנִיעָפָט אַלְיָין האָט עַד גַּעַתְאָט אַונְטָעָר דַּעַר האָנט דָּא
עד אַיְז גַּעַוּעַן לִיְּבָ-גּוֹאָרְדִּי-סָאָלְדָּאָט
נָאָר פֿאַר דַּעַר צִיְּת פָּוּן אַיְמְפֻּרְאָטָאָר אלְעַקְסָאַנְדָּעָר.
אָט וּוּט עַד אַפְּשָׁטָאָרָבָן אַוְן אַלְיָץ נָאָר נִיט פֿאַרְשְׁטִין :
זַוְּאָס האָקָט מַעַן אֹוִיס אַ בּוּוּם, וַיְיָעַן סְאָיָן זַיְן בְּלִיאָוָג טָאָפָּל ?
אַיְנְמִיטָן זַוְּג אַיְז עַד גַּעַשְׁטָאָגָן אַיצְט אַלְיָין,
אַנְטָקָעָן וּוִינָט, גַּעַוְאָרְצָלָט, וּוּי אַ טָּפָּאָל.

VII.

עד האָט גַּעַהְעָרָט דַּעַם שְׁאָרָךְ פָּוּן בְּלָאָט, צַו בְּלָאָט,
גַּעַנְיִשְׁטָעָט אַין דַּעַר פֿינְצְטָעָר האָט אַ וּוִינָט אַ האַרטְּעָר.
לאָז זֵיך בָּאוּיְין קָעָגָן אַיְם אַ דִּיְיטְשִׁישָׁר סָאָלְדָּאָט,
עַר וּוּט אַיְיך אַיְם דִּי אַלְטָע אַזְוִיגָן אַ צַּשְׁפָּאָר טָאָן :
“דִּיר קוּמָט עַפְּעָס אַדוֹיס פָּוּן אַונְדוּעָר עַד ?
מִיט קְבָּרִים האָט מַעַן דִּיְינָע טָאָטָעָס דָּא בָּאָזְוּלָהָט ?
צַי בִּיסְטו זַי נִיט אַפְּמָאָגָן גַּעַקְמוּנָע אַיצְט אַהֲרָן,
זַי טִיפְּעָר אַוִּיסְגָּרָאָבָן פֿאַר זֵיך אַוְן זַיְן פֿאַרְשִׁיטָן בָּרָאוּר ?” —

די היך געטאמפט פון א פראושעקטאר האט א שטראל.
 דעם הימל אויסגעעהעלט אין מילעכדיקע שטראיטן:
 לאו זיך באויזין קעגון אים א דיטשער גענעראל,
 לאו זיך באויזין קעגון אים אליין דער טיוול, —
 לאו אט טוט איר זוינער דא? — וועט ער אים א טאן א פראג, —
 צי וועט דיין זוואיגעבורט זיך ניט דערמאגען,
 איז סאייט אין ביידע זיתן דא דער וועג —
 אי קיין דאסוי, איין קיין געמאנייע?

VIII.

געבלאנדזשעת האט זיין אויפערעגעטער בליך
 איבערן אלטן וועג — איין ביידע זיתן:
 און מיטאמאל האט ער דערזען, ווי סייאגן זיך צורייק
 די פערד, אלין, פארסאפעט, און די ריטער.
 געשונגגען אומראיך די ער האט זיינער טראט,
 פון גריינעס שטיל געטראגן זיך א שארך האט,
 לעם זקן אפגעשטעלט זיך אינגערד האט,
 זיך מיט דער גריינע צערטלאיך צעפאגבעט.
 און גלייך דער צויניטער און דער דרייטער איין א רי
 האבן מיט טרייט מיט אומראזיקע אויסגעשטעלט זיך.
 און פאר די צימלעך האט דער זקן אנגענומען זיין,
 גענגלעט זיין צארט די גריינעס און די העלזער,
 ווי דורכשוימען די נאכט וואלט ער מיט זיך דא געלאות,
 די באקענבראָדֶן זיגנדיק איין ביידע זיתן,
 געפריט האט ער זיין, ווי און אלטער באַלעבאָם,
 און זיין באַטראָכט, ווי אַ צוואה פון די ריטער.

IX.

צי האט א שטערן פון דער היך געטאן א פאל?
 צי האט א לעק געטאן דעם הימל א פראושעקטאר?
 געבראָכט דער זקן האט די פערד אין שטאָל,
 באַגְּלִיָּת פון ליכט דורך אומגליק אויפגעזוקטער.
 און אין דער ווית זיך אינהערנדיק וואָך,
 צום הימל יעדע ומיל פאָרְרִיסְנְדִיק די אויגן,
 האט ער אויף אומגליק זיך געריכט. צו האַלְבָּעָר נאכט
 זיגען פֿאָרְדָּאָרְבָּעָר אויפֿן וועג מיט שטורהם אַנְגַּעֲפְּלוֹגָן,
 געריסן בּֿיְמַעְדֵּן מיט די זואָרְצְלָעָן האָבָּן זיין,
 און מיט געפֿיַּיך זיין אַין דער פֿינְצְטָעְרְנִישׁ צַעְמָאָלָן,
 נאָרְ סַחְאָט אַין שטאָל דער זקן אויפֿגְּעַשְׁאָרְט אַבְּיסָל הַיִּי
 אַזְן, קְרֻעְכְּצָנְדִּיק, גְּזַוְּאָרְפָּוּן עַס די פֿעָרְד אַין דְּשָׂאָגָּעָב.

אויב עפֿעַס-זָוָאָס גִּיט אִים דָּעֵר דִּיטְשָׁן אַ פֶּרֶעָג
וועט דָּעֵר אִים זָאנָן, נִיט אָוּוּקְגַּיְעַנְד פָּונְדָאנְגָעָן,
אוֹ סְגִּיט אִין בִּידְעַ זַיְתָּן דָּאַ דָּעֵר וּועֲג —
אי קִין רָאַסִּי, אי קִין גַּעַרְמָאַנְיָע!
X.

געוּעוּן די נַאֲכָט אַיְן אוּסְגַּהְוִילְט אָוּן וּוַיסְטָן.
אַיְבָּרָן וּועֲג גַּעַנְגָּן דָּעֵר טַוִּיט אַיְן נַאֲכָן אַקְעָל.
סַחְאָט דַּוְרְכְּגַּעַס-וּוַיְשְׁטַשְׁעַט יַעֲדָע וּוַיְלָא אַ דִּיסָּן.
אוֹן יַעֲדָע וּוַיְלָאַ דָּאַט אוּפְּגַּעַבְּלִיצָט אַ פְּלַאַקְעָר,
אַ פְּאַלְנִידְקָן מַעַנְטָש בָּאַלְוִיכְטָן אַיְן דָּעֵר וּוַיְטָט
אוֹן בַּיְיַיְדָע לְעַצְמָן שְׁפָרוֹנוֹ — אַ צְעַפְּאַלְאַכְעָטָע בַּהֲמָה.
דַּעַרְשָׂרָאָקָן אוֹן בִּיְזְוּוֹאַנְדְּעַדְּדִיקְ-פָּאַרְטִּיטִיט.
גַּעַטְוְלִיעַט זִיךְ צַו דַּרְעַדְדָּהָבָן די שְׁטִיבְעַלְעָדָק אַיְן אַיְמָה.
סְגַּעַעַזְעַגְעַר לִיְּבָן-גּוֹאַרְדִּיעַסְאַלְדָּאָט ?!

הָאָט זִיךְ גַּעַדְכָּט, אוֹ סְצַוְופְּט דָּעֵר טַוִּיט אַלְיָין אִים
מִיט דָוְנְגָר אָוּן מִיט בְּלִיאַץ — אַיְ אָום אַיְ גְּרָאָד —
דוֹרָךְ פָּאַלְנִיקָע שְׁטִיבְעַלְעָד, דַּוְרָךְ קְרַעְכָּן אָוּן גַּעַוְיִינְגָן.
עַר הָאָט אַיְן שְׁטָאָל, וּוְדוֹרָךְ אַ חָלוּם, עַט גַּעַהְעַדְתָּ
אוֹן נִיט גַּעַקְאָנְטָן פָּוֹן אַרְטָן אַיְן עַרְגָּעָץ זִיךְ אַ דִּיסָּן טָאָן.
מִיט צִיטְעַרְדִּיקָע הָעַנְטָה הָאָט עַר גַּעַהְאָדְעוּטָע דִּי פָעָרָד
פָּוֹן די פָּאַרְשָׂוֹאַנְדְּעַנְעָד די דַּרְיִי קָאוֹאַלְעַדְרִיסְטָן.

2. בִּים קְבָּר

I.

צָוָם דְּרִיטָן הַגְּנוּזִיקְרִיִּי אַיְן דִּי גַּעַפְּאַד פָּאַרְבִּי,
אַ הַלְּבָעֵד דַּעֲמָב הָאָט זִיךְ גַּעַוְאַלְגְּעַרְטָן צְוִישָׁן מַאָכָן.
בַּיְמָם סְאָמָע וּועֲג, בַּיְיַיְדָע לְעַמְּנָשָׁטָן פָּוֹן בְּלִיאַי,
גַּעַשְׁטָאָגְנָעָן אַיְן אַ מַעַנְטָש גַּעַבְּנָן אַ קְבָּר — אַיְגַּעְבָּרָאָכָן,
וּוְיַי אַמְּצָבָה אוּסְגַּעְבּוּגָן פָּוֹנְגָם וּוַיְנָטָם,
די אוֹיְגָן אוּסְגַּעְקְרִיכְטָן, וּוְיַי אַותְיוֹתָן פָּוֹן אַוְרָאָלְטָן,
אוֹן מִיט אַ פִּידְל אַוְנְטָעָר פָּאַכְוּזָה הָאָט אַ קִּינְד
צַוְּאִים זִיךְ, וּוְיַי אַ בְּרָאַכְשִׁטִּיק, דָּאַרְטָן גַּעַנְיוּרָעָט.
גַּעַוְוָעָן גַּעַשְׁמִידָט סְיָאָזְן צַו דָּעֵר קְבָּרְדִּיקָעָר עַד,
דָּעֵר בְּלִיאַי הָאָט דַּוְרְכְּגַּעַרְיִיסְטָן צְאָמָעָן,
עַט הָאָט דָּאַס קִינְד גַּעַקְוּקָט, וּוְיַי חַסְדִּיקָעָרְעָט
וּוְעָרָט אַוְנְטָעָרְוּוּגָס דָּאַרְט אַפְּגָעָטָאָן וִיְזָן מַאָמָעָן.

ס'איו ניט געווען קיין כבוד פארן מות,
מע זאל אים ברענגן אין דער פינצטערניש צו קבורה.
נאר ס'האט געדווכט, או' ס'שטייט דער מאן שווין א מעת-עלטה,
ווי א מצבה מיט אן אויפשריפט פון דעם אוראלט.

II.

דעם וועג געוויין האבן שטערן דארט געהים.
נאָר די אַבלִים ניט געאלִט האָבן פֿאָרְשְׁטָאָרְטָאָז,
ווי אַין דער אַינְצִיךְ וּאוֹיְנוֹנְגָסּ-דֶּרֶכְתָּעַר הַיִּם
וּוְאַלְטָז דִּי גַּעֲדָרְגַּעַטָּע פֿאָרְבָּעַטָּן זַיְ אַוִּיכְ נַאֲכְלָעַג.
און אַין דער הַיִּיךְ — אַ דִּיְתְּשִׁישָׁדָר עַדְאָפְּלָאָן
הַאָט זַיְ אַין וּוְעַג גַּלְאָזָט שַׁוִּין אַוִּיכְ הַרִּיגָּה,
נאָר פּוֹן דעם קְבָּר אַיְ נִיט אַפְּגָעָגָן דער מאָן,
דאָס מּוֹיל — מֵיט טְרוּיְעָר מֵיט צְעֻוָּאָקְסָעָנָעָם פֿאָרְדִּיגָּט,
עַפְּעַס הַאָט פֿאָכְעָדִיךְ דִּי לְוֹפְּט גַּעֲטָאָן אַ בְּרִי,
מֵיט אַ גַּעַצְוִיטְשָׁעָר פּוֹן קָאִיאָר אַדְוּרְכְּעָפְּלוֹגָן,
וויי פּוֹן אַ גַּעַסְטָז זַיְ אַוִּיגְגָּעָכָּפְּט פֿאָרְפְּרִי
וּוְאַלְטָז אַים אַרְוִיס מְנַחַם-אַבְּלִ זַיְ אַ פּוֹיגָל.
געַנוּמוּן זַיְ מֵיט חַדּוֹה קְרִיּוֹן אַרְוִיס אַים
און מֵיט גַּעַצְוִיטְשָׁעָר נַאֲךְ אַ וּוּדְרָעָמָל זַיְ יָאָגָן:
דער פּוֹיגָל אַנְגְּעָפְּאָגָעָן הַאָט זַיְן מֵי
אין דער פֿאָרְכִּישְׁוֹפְּטָעָר גַּעַהְיִמְעַנְשִׁי פּוֹן טָאגָן.

III.

שַׁוִּין האָבָן שָׁאָטָנָס זַיְ גַּעַשְ׀יִידָט מֵיט זַיְעָרָדוֹ,
שַׁוִּין האָבָן אַיְנְצִיךְוּיְזָן גַּלְאָשָׁן זַיְ דִּי שְׁטָעָרָן.
פּוֹן יַעֲדָעָר צְוִוִּישָׁ גַּעַוָּאָרָן הַעַלְעָר אַיְ אַרְוָם,
אַיְעָדָעָר טְרָעָל — אַ שְׁנִירָל בְּלַאֲנְקָעְדִּיקָּעָ פְּעָרָל.
עַס וּוּנְדָט נִיט אַפְּ פּוֹן דער יִצְרָה זַיְ דִּי גַּאְבָּ
אַפְּלִיו דָאָגָן, וּוּעָן זַיְ פֿאָלְעָנְדָט אָוֹן זַיְ פֿאָרְדָּאָגָלָט!
הַאָט עַר זַיְ אַוְמְגָעָקָוּט, אַ הַיִּבְּ גַּעֲטָאָן דַּעַם קָאָפְּ
פּוֹנְקָט וּוְיִ גַּעַהְאָט וּוְאַלְטָז עַר דַּעַם גַּאָסָט זַיְנָעָם צַוְּזָאָגָן:
דער שְׁאָרְפְּסָטָעָר הַאָק אַיְ נִיט בְּאוֹאָסָט דַּעַר טָעַם
פְּחַן זַוְּאָקָסָט, פּוֹן אַ צְעַפְּלָאָנָז זַיְ אַיְן דַּעַר הַיִּיךְ טָאָג!
אַבְּעָר דַּעַר מִינְדָּסָטָעָר שְׁפָוָר פּוֹן אָוְרְמְגָעָהָאָקָטָן שְׁטָאָם
גִּיטְ פְּרִיְיד צַי שְׁפָעָטָעָר אַוִּיכְ מֵיט בְּלִיאָוָגָן אַ בְּאַהְוִיכְטָעָר.
גַּעַוְעָן דִּי פְּלִיגְעַלְעָד צְעַטְרִיְפְּלָט זַיְנָעָן, גְּרוּיָן,
פּוֹנְקָט וּוְיִ דִי אַרְבָּלְ פּוֹן אַ וּוְאַכְעָדִיקְן רַעַקְלָן:
הַאָט פֿאָרָן גַּאָסָט אַזְוּקָגְעָלִילִיגָט דַּעַר מִאָן אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּיָט,
גַּעַוקָּט, וּוְיִ מִיטְזָן פִּיסְקָל עַר צְעַהְאָקָט עַס אָוְן צְעַבְּרַעְקָלְט.

IV.

די פינצעטערניש האט דורכיצטיק געלאלסט.
 זיך דוחכגעפיכט דורך איד, ווי דורך אן איי, דער טאג האט.
 געקוקט האט ער אויף זיין פֿרִימֿאָרגֿנֿיזֿקֿוּן גֿאָסְט,
 פֿתֿקֿט זוּי גֿעהָאָט ער וואָלָט אַיְם נֿאָזְדֿ צֿוּ זֿאָגֿן :

וואֹעַן סֿקֿלֿאָפֿט דער שֿטוּרּוּם אָפֿ פֿוּן צֿוּיֿיגֿ דֿי פֿרֶוכֿט,
 גֿראָבֿט זֿי מֿיטֿ חֿכֿמֿה דורך דֿי טֿיפֿקֿיט פֿוּן דער ערֿד דֿאָט
 אָונְ קֿעְרֿט זֿיְךֿ פֿוֹנְדֿאָסְנֿי אָום דורך גֿעְבֿוּרט,

אָ זֿיְבֿן מֿאָלֿ צֿעְצֿוּיֿיגֿטֿ אָונְ פֿאָרְמֿעְרֿטֿ...
 אָונְטֿאָרֿ דֿי בּֿרְעֵמָעָן, וּוּי אַיְן שֿׂטֿיֿגֿ-נֿיֿעָסְט פֿגֿרֿשֿׁפֿאָרֿט,
 האָבֿן גֿעְפֿאָגֿעָנֿעָן גֿעְטֿרֿוּיעֿרֿט זֿיְנֿעָן אַיְגֿן,
 נֿאָרֿ עֿרְגֿעָץ וּוּיְטֿ גֿעְרֿיסֿן זֿיְךֿ, פֿאָרְטֿאָכֿט,
 פֿוֹנְקֿט זֿוּי דֿעְרֿזֿאָגֿן ער באָזֿאָרֿפֿט וּוּאָלָט נֿאָד דֿעְם פֿוֹיגֿל :

קֿומֿטֿ פֿוֹנְגֿעָם מֿעְנֿטֿשֿׁ דֿעְן וּוּיְנֿיקֿעָרֿ זֿוּי פֿוֹנְגֿעָם בּֿוּם, וּוּאָס גֿרְינֿט ?
 אַיְן צֿוּ זֿיְנֿ קֿלֿוּגֿעָרֿ פֿאָרוּזֿעָצֿוּגֿ אָחָתֿהֿ גֿעְשֿׁטֿעָלֿטֿ דֿעְן ?
 גֿעְנֿאָגֿן אַיְן אַיְם מֿנְחֿמֿ-אָבֿל זֿיְנֿ דֿעְרֿ זֿוּגֿט,
 אָונְ דֿעְרֿ בּֿאָגֿיְן דֿאָט שֿׂוּין פֿוּן עֿרְגֿעָץ זֿיְךֿ גֿעְנֿעָגֿטֿעָרֿט.

V.

אָ בּֿין האָט וּשְׁוּמְעָנְדֿיקֿ צֿוּם פֿעְלֿ זֿיְךֿ שֿׂוּין גֿעְיֿאנֿט,
 אָ מֿוֹדְעָשָׁקֿ פֿוּן מֿלְכֿוּתֿדֿיקֿ אָוּפֿוֹאָכֿן אָוּפֿ טֿאָגֿ,
 דֿאָס וּוּרְקֿ פֿוּן מֿלְכֿוּתֿדֿיקֿ אָוּפֿוֹאָכֿן אָוּפֿ טֿאָגֿ
 האָט זֿיְךֿ גֿעְשֿׁאָפֿן אַיְנֿעָם אַיְנֿגֿעָשֿׁטֿלֿטֿ סֿדֿרֿ.
 דֿעְרֿ דֿאָנְדֿ פֿוּן הֿיְמֿלֿ האָט שאָיֿעָט אָונְ גֿעְהֿעָלֿטֿ,
 דֿעְרֿ מְזֿרֿחֿ אַוְיֿפֿגֿעָגֿן אַיְן אַיְן גֿעְשֿׁאָלֿ פֿוּן טֿרְוִיבֿן :

זֿוּי לֿיְכֿטֿ גֿעְצֿוּנֿדֿעָנֿעֿ צֿוּקֿאָפֿנֿסֿ בּֿיְדֿ דֿעְרֿ וּוּלֿטֿ
 האָבֿן זֿיְךֿ שֿׂרְפֿות אַיְן פֿאָרְטֿאָגֿ אַרְיֿין גֿעְהֿוּבֿוּן,
 אָונְ צֿוּ קֿאָיֿאָרֿ, וּוּי נֿאָרֿ דֿעְרֿ חֿוּשֿׁ אַיְן אָרְאָפֿ,
 האָט ער זֿיְךֿ נֿיְדֿעְרֿקֿעָרֿ זֿיְךֿ שֿׂטֿעְנֿדֿיקֿ אַנְגֿעְבֿוּיֿגֿן,
 אַונְטֿעְרֿגֿעְלֿיֿגֿטֿ עֿפֿעָס דֿעְם מֿת אַונְטֿעְרֿןֿ קֿאָפֿ,
 אַיְם דֿאָרְטֿןֿ צֿוּגֿעְדֿעָקֿטֿ מֿיטֿ שֿׂרְבֿעְלֿעָךֿ דֿי אַיְגֿן,
 אָונְ, נֿיְטֿ צֿעְשֿׁטֿעְרֿנֿדֿיקֿ דֿי שֿׂטֿילֿקֿיֿטֿ מֿיטֿ גֿעוּרֿיֿן,
 דֿעְם אַפְּשֿׁיֿדֿ שֿׂלֿיסֿנֿדֿיקֿ, אַיְן וּוּרְבּֿלֿ-פֿיְנֿ גֿעְלֿיֿטֿעָרֿטֿ,
 האָט ער גֿעְבּֿרֿאָכֿטֿ אַיְן אַונְטֿעְרֿוּרֿגֿעְדֿיקֿ שֿׂטֿיֿין
 אָונְ מֿיטֿן קֿינֿדֿ גֿעְלֿאָזֿטֿ אַיְן וּוּגֿ אַרְיֿין זֿיְךֿ וּוּיְטֿרֿ.

3. גראנאטאPUR ריכטונג

I.

אין דער פאללאוטער שטאט האט זיך געהרט אַ קנאָל,
נאָר ניט געהרט האט זיך קיין לעבעדיקע שטיט מעָר —
אין דויך האט זיך געשטייקט דער אלטער אַרסענָאָג,
און ס'האָט געבענט דער באָרג פון היילִיקָן ווֹלאָדִימֶר,
וּוי אַ באַשׁוּרְבְּדִיקָעַ נְדֵר פָּוּן דָּר שְׂטָטָט,
און ניט צעשיידָן ווּעלָן זַי קִינְן קִיטָּן אָוּן קַלְעַמְּעַר
מיְת אַיר צַעְצִימָן גּוֹלָל אָוּן בָּאָרָאָט.
און נַאֲכַעַקְוָטָה אַבָּן דִּי אַלְטָעַ קַוְפָּאָלָן, וּוי שְׁלִיעַמְּעַן,
נָאָך דִּי פָּאַרְשׁוּינְדְּנִיקָעַ מְהֻנָּת אָין דָּר ווּוִיט,
נָאָר שְׂטָאָמָעַן אוַיסְגָּעַרְיסָעָגָן אוּף ווֹאנְגָּל אָוּן אוּף ווֹאנְדָעָר,
און וּוי אָין שְׂטָטָט פִּירְט אַיבָּעָר אוּף צְרוּקִיךְ דִּי צִיטָּ
אַלְיָין דָּר טָוִיט אָין פִּיעָר אָוּן אַין בָּרָאנְדָן,
אַ בּוּם האָט קַרְעַכְּזַנְּדִיקָעַ גַּעַטָּן אַ פָּאָל,
און וּוי אַ חְלוּם אָיוֹן גּוֹעַזְן דָּס אַש פָּוּן הִימְלָ...
די ווֹאנְגָּהָט צַוְּגַּעַלְיִיגָּט צַו דָּרְעַד דָּר אַרסְעַנָּאָג,
און ס'האָט געבענט דער באָרג פון היילִיקָן ווֹלאָדִימֶר.

II.

אוּף מִילְּנוּוּיִיט געהרט האט זיך דער טְרָאָט,
אוּף מִילְּנוּוּיִיט דער פִּיבָּעָר האָט געהרט זיך ;
פָּאַרְשְׁטִינְעַרְטָה אַפְּגַּעַטְרָאָטָן מֵאַיְזָן פָּוּן שְׂטָטָט,
בָּאָר אַיר יַעֲדָן שְׁטִין גַּעַלְאָטָה מַעַן דִּי הַעַצָּעָר.
הַאַרְמָאָטָן ווֹאנְדִיקָעַ גַּעַטְרָאָגָן אוּף דִּי הַעַטָּט,
וּוי שְׁבוּוֹת — אָין דָּר הַיְּך בִּים זַי צַעְשִׁידָן.
עַס האָט דָּר דְּנִיעָפָעָר זַי אוּף ווֹיאָרָסָטן ווּוִיט גּוֹזָעָן
און אַנְטָאָן ניט גַּעַלְאָטָה פָּוּן דִּי באַזְוּינְגָּעָר זַי דִּי קִיטָּן.
די ברִיקָן אוַיפְּגָעָרִיסָן אַיבָּעָר זַי האָט עַר אַלְיָין,
מִיט דָּוְנְעַרְ-קְנָאָלָן אוַיסְגָּעְמִישָׁטָה האָט דִין גּוֹוָאִ זַי —
געהרט האָט זַי, וּוי עַד באַשׁוּרְטָה אַיעַדְן שְׂטִיָּן,
וּוי עַד אַין פִּינְט זַי שְׁלִידְעָרָן אַיְזָן אוּף זַי גּוֹזָר,
וּוי צַו דָּעַם גְּרִינְסָפָן בִּימָעָר טְרָאָגָט זַי זַי פָּאַרְבָּאָט :
בִּיטָּקָאנְגָּן זַאְל דָּר פִּינְט פָּוּן זַיְעָר בְּלִי גַּעַנְעָרָט זַי !
אַעַשְׁטוּבָט מֵאַיְזָן אַפְּגַּעַטְרָאָטָן פָּוּן דָּר שְׂטָטָט,
נָאָר אַיר יַעֲדָן שְׁטוּבָט גַּעַלְאָטָה האָט מַעַן דִּי הַעַצָּעָר.

III.

אַ וְאָגָן נָאֵך אַ וְאָגָן — אַנְגַּעֲפִילֶט מִיט בְּרָאָך,
פָּאַרְזָאַרְגָּטָע אַנְטְּרִיבָּעָר מִיט בִּיקְסָוָן אַונְטָעָר פָּאַמּוּעָס.
סָאַלְדָּאַטָּן מְעַנְגָּסְטוּיָּין אִין טְרוּיָּעָר גַּיְעָן נָאֵך
דוֹרָךְ גַּאֲלָךְ פָּוָן רִיְּפָנְדִּיקָּן פָּעָלָה, — נָאֵך וּוּעָר בָּאַדָּאָרָךְ עָס ?
בָּאַקְלָאַשְׁקָעָס, אוַיסְגָּעַלְיִידִיקָּט בֵּין צָום דָּעָךְ,
אִין קָעַסְעַלְעָץ זַיְּ קְלִינְגָּעָן, וַיְּ דָעַרְשְׁטִיקָּטָע גַּלְעָכָר.
אוּפְּ קְרֻעַנְעַצְּעָס אִין וּוּגְגִיט קִינְגָּרָר נִיט קִיןְפָּרָעָג,
אוֹן סְקָאָן קִיןְ שְׁטִיבָּעָלָע זַיְּ קִינְגָּרָר נִיט דָעַרְוָעָקָן.
פָּוָן גַּאֲגָן דָוְרָכָאִוִּיסְקָּן דָעָר וַיְּ אָוָן בָּרָאנְד
קָאָן פָּוָן דָעָם מִילְדָּסָטָן וּוּינְטָן נִיט זַיְּן גַּלְיִינְדָּעָרט.
זַיְּקָאַוִּיסְגָּעָמִישָׂט הָאָט גְּרִילְצְנִידִיק בָּאַנְאָאנְד
גַּעַהְיִרְשָׂ פָּוָן פָּעָרָד, פָּוָן וּוּגָנָס דָעָר גַּעַלְיִמְפָּעָר.
פָּוָן אַונְטָעָר פִּיס דָעָר וּוּגְגִיט עַרְגְּגָעָן פָּאַרְשְׁוּוֹינְדָּט,
אַ שְׁלִיפָּקָאָרָום דִּי מִידָּעָ, — עַר פָּאַרְדְּרִיטָה וַיְּ.
אוֹן אַוִּיפָּן דָוִיטָן הָאַרְיָזָאנָט, אִין פִּיְּעָרָ פָּוָן בָּאָגָּיָן,
אוֹן גַּאֲגַגְגָאָן צְוָפָס אַ וְוִוִּינְטָמִיךְ, — וַיְּ אַ קְרִיאִיצְוָגָן.

IV.

די וַיְּיִת אַ בָּלָאנְקָ גַּעַטָּאָן הָאָט פָּלוֹצָעָם, וַיְּ אַ שְׁוּעָרָד,
גַּעַסְיַּלְעַט אַוִּיפָּן גְּרָאָן הָאָט זַיְּקָאַד דָעָר פָּעַרְלְדִּיקָּעָר טָוי נָאֵך.
דְּרִיְּ אַוִּיסְשְׁפִּירְדִּיְּטָעָר זַיְּקָאַד בָּאוּיְּזָן הָאָבָּן אָוְ דִּי פָּעָרָד :
פָּאַרְלָאַפָּן אִין דָעָם וּוּגְגִיט אִין הַינְטָעָרְלָאָנד דָעָר שְׁוּבָא !
אַ שְׁיַּן גַּעַטָּאָן הָאָט דָעָר קַאְיָאָר מִיט טְוִיטְזְנִילְעָנד,
אִין פִּיבָּעָר זַיְּקָאַד צְעַשְׁלִידְעָרָט הָאָבָּן וּוּאַרְגְּנִידִיקָּעָ וּוּינְטָן :
דָעָר לְעַצְטָעָר דָוְרָכָאָגָּג וּוּעָרָט פָּאַרְקָלְעָמָט !
פָּאַרְאָן נָאֵך צִיְּיט זַיְּקָאַד צִיְּ אַוִּיפָּהִיבָּן ! גַּעַשְׁוּיְּנִידָעָר !
סְגַעַשְׁפָעַנְסָט פָּוָן טְוִוִּיטָה שְׁוִין גַּעַטְמִיט אַהֲרָעָר,
אוֹן וּוּעַרְ-נִיטְ-זָוָעָר הָאָט שְׁוִין דָעָם קָאָפְּ אַרְאָפְגָעָבְיוּגָן,
נָאֵך אַיְנָעָר הָאָט אַ הִיְּבָ גַּעַטָּאָן סְגַעַוּעָר
אוֹן אַיְבָעָר אַלְעַמְעָן זַיְּקָאַד דָוְרָכָעָלָאָפָן מִיט דִי אַוִּיגָן :
— סָאַלְדָּאַטָּן ! אַפְּהָאַלְטָן דָעָם פִּינְגָּט אִין אַ בָּאָפְּעָלָ פָּאַרְאָן,
בֵּין אַוְנְדִזְעָר טִילְ אַוִּיסְעָר גַּעַפְאָר וּוּטָט אִין דָעָר פּוּלְעָר מָאָס זַיְּן ! —
עַד הָאָט פָּוָן דָעָם גַּעַוּזְעַנְעָם לִיְּבָ-גּוֹאַרְדִּיעְ-סָאַלְדָּאַט גַּעַשְׁטָמָט —
אַ לִיְּבָלְעָךְ אַרְאִינְיָקָל — אַלְעָקָסִי סָאַדְאָוָסִקִּי.

V.

— וּוּעָר גִּיט מִיט מִיר ? — הָאָט דָוְרָכָגְעָהִילְכָט זַיְּן קוֹל,
אוֹן מִיט אַ וּוּנְדָ צָום רָאָנְדָ הָאָט אוַיסְגָּעַשְׁטָרָעָקָט זַיְּן הָאָבָּט זַיְּקָאַד
אוֹן אִין גַּעַרְוִישָׂ פָּוָן נְעַמְעָן אַוִּיגְגָעָשׂוֹאַמְעָנָע אַ צָּאָל
דָעַרְהָעָרָט הָאָט זַיְּקָאַד : « אַוְאָדִים ? » « דָרָאָז ? » אוֹן « מְאַנְצִיס ? » —

דאַס האָבן זיך אַינְגִיטָן ווועג צעשיידט זיך מיט די פֿערד...
 נאָך זיך האָט סֻםְבִּירָאַט דער פֿאָלִיטְרוֹק גַּעֲטָאָן אַ לאָן זיך,
 אָון בֵּין מעַן האָט צְרוּרִיךְ זיך אַומְגַעְכְּרָט —
 גַּעֲוֹעַן אַיְזָן אוּף אַרְוָם דער קְלָעַם פֿאָרְשְׁלָאָסֶן.
 ערְגַּעַץ גַּעַשְׁפָּאָרָט האָט שְׂוִין פֿוֹן יְעַדְן ווַיְנְקָעַלְעַ גַּעַפָּאָר,
 זיך מיט גַּעַשְׁוִיל זיך אַנְגַּעַבְלָאָן האָבן ווַיְתִּין,
 נאָרְדוֹאֵיך האָט פֿאָרְדְּרִיכְטָסְקִי אַ צִּיגְּאָר,
 אַרְמְגַעְגְּלָעָט אִים מִתְּנִין מַוְיל פֿוֹן אַלְעַ זִיְּטָן,
 זיך נִיט גַּעַאיִלְטָן, אַ בֵּיס גַּעֲטָאָן אַ שְׁטִיקְעַלְעַ בְּיַם עַק,
 פֿאָרְדְּרִיכְעָרט אָון אַ זָּאָג גַּעֲטָאָן מִיט הַאלְבָעַ לְיַפְּוֹן :
 — קִין גַּרְאָנָטָאָפּ זיך דּוֹרְכְּגַעְשְׁלָאָגָן האָט דער טִיל אַ ווועג
 אָון אַיצְט אַיְזָן אַונְדוֹן אַ ווועג זיך דּוֹרְכְּשְׁלָאָגָן גַּעַבְלִיבָן !

4. אוּפְּן עַרְשְׁטָן פֿאָרְהָעָר

I.

פֿאָרְזָאָרגָט זיך צִיט אוּף מַעְרְבִּיזִיטָט אַ שְׁלִיאָר,
 אָן אַוְיְסְגַּעַטְוּפְלָטְעָר מִיט בְּרָאָך אָן גַּרְיבָּעָר ;
 דּוֹרְך אִים האָט אָן עַסְ-עַסְיִישָׁע פֿאָרְשְׁטָאָרְקָטָע ווָאָך
 אַ מַחְנָה קְרִיגְסְ-גַּעַפְּגַּעַנְעַ גַּעַטְרִיבָּן .
 פֿאָרְלָאָפְּן זִי דָעַם ווּעַג אַ סְטוּוֹפִּיְתָן אָון נאָך אַ סְטוּוֹפִּיְתָן
 מִיט דְּרָאָט צְשֻׁוְיכְבָּרְטָן, ווִי טְרוּיְעָר-מְשֻׁלְחִים,
 אָון דִי גַּעַטְרִיבְעַנְעַ דּוֹרְך ווַיְרְבְּלִידְיקָן שְׁטוֹבִיב
 גַּעַשְׁלָעַטְטָה האָבן זיך ווַיְיְתָעֵר אַוְנְטָעֵר בְּיִתְשִׁיקָן גַּעַפְּאָכָע .
 פֿאָרְבָּרָאָטְעַנְעַ, פֿאָרְקוּלְטָעַ פֿוֹן דָעַר זָוָן,
 בְּאָנוּמְעַנְעַ אָון בְּאָרוּוּסָע, הַאָלָבְ-הַוִּילָע,
 זִיְבְּנָעַ זִי אַנְגְּעַקְוּמָעַן ערְגַּעַץ צָוָא זָוָמָפּ,
 אָון דְּאָרָט זִיך אַפְּשְׁטוּלָן האָט זִי דִי זָוָאָך בְּאָפְּוִילָן .
 גַּעֲוֹעַן פֿאָרוֹאוֹאַונְדָעַטָּע אַ טִיל אַיְזָן צְוִישָׁן זִיְיָן,
 אַ טִיל — פֿאָרְמָאָטְעָרטָע פֿוֹן דְּרָאָשָׁט אָון הַנוּגָעָר .
 האָט אַ בְּאָפְּעָל אַיְבָעָרָן זָוָמָפּ אַדְרְכְּגַעְקְלוֹנְגָעָן .

II.

אַ ווַיְיל האָט קִינְגָעָר נִיט גַּעֲטָאָן זיך קִין בְּאוּוָג,
 בְּיַי אַיְנִיקָעַ האָבן זיך אַיְגָן זיך גַּעַגְעָבָן אַ פֿאָרְמָאָד גָּאָר,
 אָון מִיט אַז אַפְּשִׁידְ-בְּלִיך צָוָם טְרוּיְעָרִיקָן ווועג
 אַרְיוּסְגַעְגָאָן אַיְזָן אַיְנִיגָעָר פֿוֹן דָעַר מַהְנָתָן .

פארבליבן אים צום טויט זינען געציילטע טרייט,
די וועלט האט אין די אויגן זיך בי אים גענומען וויגן.
— פארלענגסט, פיליכט, אונדו עפעס זאגן, ייך ? —
נאר מיט פאראקט האט דער פאראורטילטער געשוויגן.

עד האט געהאט שווין זיער וויניק צייט
אויף קאנען עפעס אפטילן פון איר דעם תליון.
געאיילט האט זיך צו אים פון אומעטום די ווית.
געגעבן האט דאס ליכט צום ליעטן מאל שווין א באפאל אים . . .
דעם רימען בלויו געהעבן א פארצ'י אויף זיך.
ניט אングעהרט האט שווין קיין האפעונונג און קיין געפֿאָר אים.
— קיין נאמען האסטו ניט ? — האט איבער אים געקרימט זיך א געזיכט,
און פון דער הייך א זעג געטאן דעם תליון האט : — גור-אריה !

III.

געוענדט זיין בליך זגעווען איבער דער וואָך,
וואַי עפעס נאר וואָלט ער געהאט איצט צו באקלערן.
— אָ באַלשוועיסט ? — האט דער עס-עס. געטאן אָ לאָך.
— איך האב דעם כבוד דער פארטי געהערן ! —
אראָפְּגַעַלְאֹוט דער קאָט גור-אריהן האט אָ פְּאַטְשָׁן.
אָ שלידער אים געטאן אָן, האלב צעמשט אָן האלב צערודערט.
האָט ער מיט ליפֿן שוימיקע געפֿיקלט : — קוֹאָטְשָׁן !
דאָס האָסְטו פָּאָר דִּין ווּרטֶפְּוּלִיקָן ענטפּער, יָדָע ! —
גור-אריה אויפֿגעשטעלט האָט צוֹרִיךְ זיך אוּתְּךָ די פִּיס,
זיך אָפְּגַעַוִישָׁט דעם שטוויב, געקוּט אָן דָּרְהִיךְ פָּאָרְבָּלוֹטִיקָט.
האָט מיט דער גומי אִים דער קאָט פּוֹנְסָנִי דערלאָנְגָּט אָ רִיס :
— דאָס האָסְטו פָּאָר דִּין קוֹוָן אָן די היַיכָּן, יָדָע !
סִיאָט עֲנַגְעֵר דער המָן געהעבן זיך אָ פרעָס.
פָּאָרְטִיּוּט דָּוְרְגַעַלְאָפְּן אָיז אָ ווִינְטִיקָעָר געהודָע.
און אָ באָפְּעָל האָט אוּסְגָּרְטִיטְשָׁעָט דער עס-עס.
— די טָאָשָׁן אוּסְלִיְידִיקָן שְׁנָעֵל דעם יָדָע !

IV.

מיט פְּיִיקְלְדִּיקָע ווּרטְפּּעָד פּוֹן באָפְּעָל
האָט פּוֹל דאס וְשָׁאָבָעָ-מוֹיל געהעבן אָ פָּאָרְשְׁטָאָט זיך,
גור-אריהן מְהֻאָט די טָאָשָׁן אוּסְגָּעְלִידִיקָט שְׁנָעֵל,
און זְיגָעָרִישָׁ דערלאָנְגָּט דעם זְאָנְדְּרִיפְּרָעָר קלָאָפְּסָן.
נאָר די פָּאָפְּרַעְעָךְ די אָדוֹרְכְּגַעַשְׁפִּיטָעָ מִיטָּן בלִיךְ
געצְרוֹאָנוֹגָעָן האָבָן צו גור-אריהן מאָן גענְטָעָר אָ שְׁפָאָן אִים
און אוּפְּהִיבָּן אָ דָּבְרִ-אַחֲרִישָׁן היַיך :
— אָל זֹא ! גַּעֲקֻמְפְּטָעָ קָעָגָן דעם רִיךְ האָט נָאָך אָין שְׁפָאָנִיעָ ? —

און זיך צעלגאכט, זיך לאַכנדיק, פֿאַרְהוֹסִי
— די שפֿאָגָעַס זיך באָגָעַגְנַט האָבָן עַנְדְלָעַד.
פֿוֹנוֹאָגָנָעַן אָזָא נַאֲבָלְקְרִיגְעִירִישֶׁר גּוֹסְט
בֵּין אָ פֿאַרְדָּאַמְּטָן פֿאַרְאָזִיט אָזָן העַנְדְלָעַד ? —
און אַיְן דָּעַר בִּיטְעָרְקִיטַּה האָט, וַוי אָ בְּלִיזַּ, גַּעַטָּאָן אָ גַּיִ
אָ זִיסְעַ טְרִיסְטַּר אָ לְעַצְטַּע פֿאָר גּוֹרְ-אַרְיָהָן,
וְאָס אַוְיך אַיְן שְׁפָאָגַי עַר גַּעַקְעַמְפַט האָט קָעָגַן זַיִן,
אוֹיך דָּאָס אִיצְט לַיְיטָעֶרט פֿאָרָן טּוֹיַּט דָּעַם צַעַר אִים . . .

V.

גּוֹזְאָלְגָעַרְט האָט זַיִן זַיִן אַרְאָפְגְּעַקְלְאָפְטַּע הוֹט
לְעַמְּ זִינְגַּע פִּיס די בְּאַרְוּעָסָע, די הוֹילָע,
אָזָן עַר האָט שְׁוֹוִיְגְּנִידִיק גּוֹווַיְשַׁט דָּאָס בְּלוֹט,
וְאָס האָט גַּעַטְרִיפַּט פֿוֹן אוּפְגְּעַלְאָפַן מוֹלִי אִים.
עַס האָט אָ הַיְשׁ פֿוֹן זִינְגַּע אַוְיגַּן זַיִך גַּעַדְעַמְפַט,
גּוֹזְעַזְעַן זַיִן הַיְם אַיְן מַעְזְבָּעָזָשׂ, וַוי אַיְן חַיּוֹם, אָ גַּעַפְלַעַטְעַד ;
גּוֹהָעַרְט האָט זַיִך פֿוֹן דָּאָרְטַּס דָּאָס שָׁאָרְכַּעַן פֿוֹן אָ דַעְמַב
מִיט עַטְלָעַכְעַס פֿאַרְבְּלִיְגַּעַנְעַס פֿאַרְוּוּלְקְטַּע בְּלַעַטְעַד . . .
גּוֹקְלָאָמְעַרְט האָט עַד זַיִך מִיט יְעַדְעַן אַטְעַם אָזָן דָּעַר הַיְם,
וְאָזָן וְוִיתָּס עַס האָט פֿוֹן דָּאָרְטַּס גּוֹגְעַבְעַן אָ פֿאַרְטְּרָאָג אִים !
אָזָן אוּפְגְּעַוּוֹקְט האָט קְלָאָפַס אִים שְׁנוּעַל מִיט אָ גַּעַשְׁרִי :
— פֿאַרְלָאָגָנָט דָּעַר בִּיבְּלִרְיְטַעְטַּע נַאֲרַעַפְעַס צַו זָגַן ? —
— יַא, עַר פֿאַרְלָאָגָנָט ! — האָבָן די אַוְיגַּן אִים גַּעַטָּאָן אָ גַּלְאָגַץ
מִיט בְּלוֹט, וַוי דָּעַר עַמְּאָל זַיִן אַיְן שְׁלָאָכְט פֿאַרְדִּינְטַן שְׁטָעַרְן, —
סְאַיּוֹן בַּי זַיִן פְּאָלָק פֿוֹן בּוֹךְ בַּיּוֹן שְׁוּוֹעָרְד נַאֲרַעַנְדַּר דִּי דִיסְטָאנְץ,
וַוי פֿוֹן דָּעַר דָּאָק בַּיּוֹן צַו די פְּלָאָכָעַס בַּיּוֹן דָּעַר דִּיְתְּשִׁישְׁעַר אִימְפְּרִיעַ!

VI.

איַן דָּעַר צְעֻבּוֹיְטַעְטַעְטַע פֿרִימְאַרְגְּנִידְיקַעְטַר דַּו
הַאָט אוּסְגַּעַשְׁטַרְעַקְט בְּאַפְּעַלְעִירִישׁ דָּעַם אַנְדְּעַרְפִּיוֹרְעָרָס האָגָט זַיִך :
— זַאְל זַיִך אַלְיַין דָּעַר יְוֹדָע אוּסְגַּרְאָבָן אָ גַּרְובָּ
אוֹנְגְּטַעְרְשִׁידַי אַוְיָף וּוּלְכָעַס־אַיִן דִּיסְטָאנְצָן ! —
גּוֹרְ-אַרְדִּיה האָט גַּעַקְוַט : « אַט אַיְזַן זַיִן אָט, די וּאָרָ,

אָט אַיְזַן עַר, אָט, זַיִן לְעַצְטַע אַינְדְּעַרְפְּרִי דָּא » . . .
נַאֲרַעַפְעַס האָט אִים גַּעַאיַלְט : — פֿאַרְלָאָגָנָט דָּעַר יְוֹדָע נַאֲרַעַפְעַס אִים וּוּאָרְט ? —
אוֹן אוּסְגַּעַפְלִיסְטַעְרִיט שְׁטִיל גּוֹרְ-אַרְדִּיה האָט : — אָ רִידְלַ ?
— אָ גַּרְובָּ זַיִך גַּרְאָבָן מִיט די העַנְטַן ! — האָט זַיִך דַּעְרַהַעַרְט
דָּעַם זַאְנְדְּעַרְפִּיוֹרְעָרָס לְאַכְנְדִּיקְעַ שְׁטִים די גַּרְאָבָעַ.
אוֹן סְיַהְאָט גּוֹרְ-אַרְדִּיה זַיִך אַרְאָפְגְּעַלְאָזָט אַוְיך דְּרִ'עַד,
זַיִך מִיט די העַנְטַן אָ גַּרְובָּ גּוֹנוּמָעַן גַּרְאָבָן . . .

ער האט געגראָבן פְּלִיסִיק, אַרְנְטֶלְעֵץ — בֵּין וּוֹי,
בֵּין שׁוֹוִיטַס, בֵּין בְּלוֹטַס, בֵּין אַיְטָעַר אַוְנְטֶעַר נְגַלַּה;
געגראָבן שׁוֹיַן אֲשָׁהָה, געגראָבן צְוַויִּי,
געגראָבן שׁוֹועַר האט זִיךְרַן קְבָּדִיק גַּעֲלָעָגָעַר . . .

VII.

פאר די דער אַינְדְּרוֹנוֹגָגָעַן אוַיסְגָּרָאָבן אֲגָרָוב
בָּאַדְּאָרְפַּט וּוְאָלְטַס עַר, זַיְן זָאָלְן נִיטַּ פָּאַרְנוּפְּלָעַן אִים די אוֹיגַן;
גַּעַקְמָעַן זַיְגָעַן זַיְיַהָעַר, זַיְקַ אַוְיסְגָּעַשְׁטָלַט אַרְוּם,
פָּוֹנְקַט וּוְיַאֲבָלִים — נִידְעָרִיק גַּעֲבָוְגַּן . . .
אט זַעַט עַר זַיְקַ אַרְמוֹדְרִיעַן אַיְן יִדְיָשַׁן מַזְוַיִּי,
וְאוֹר אֲצִיטַגְּעַרְבַּעַט האָט בֵּין סָאָמַע דַּעַר מַלְחָמָה;
עַס קְוֹקַן פָּוֹן די זַוְעַנְטַס צַו אִים גַּעַשְׁפָּעַנְסְּטָעַר אַלְעָרְלִיִּי,
וְואָס קִיְּנַס פָּוֹן זַיְיַ אַיְזַנְאַפְּשַׂר שׁוֹיַן גַּיְתָא מַעַר . . .
שׁוֹיַן מִיטַּן לְעַצְטַן שׁוֹוִיס עַר גְּרָאָבַט. די פִּינְגָּעַר שׁוֹיַן פָּאַרְשְׁטָאָרט,
אוֹן אֲקִינְזָאָל זַיְ טָאָפַן אַז אַיְן זַשְּׁאָוּרַע שְׁטִינִיק —
אוֹן עֲדוֹתַ פָּוֹן אַז אַפְּגָעַהְילְכָטָעַר שְׁלָאָכָט.
אֲזַוְּיַל גַּעַקְוּקַט, זַוְּיַ אַוְיסְטָהְעַלְן עַר דַּאֲרַף עַס אַיְן מַזְוַיִּי גַּאַךְ.
בָּאַשְׁעַפְטִיקְוָגָגָעַן אַלְעָרְלִיִּי האָט עַר גַּעַהָאָט,
גַּעַהָאָטַן אַוְיסְגָּשְׁטָרְעַקְט פָּאָר אַלְעַמְּעַן האָט עַר זַיְן לְעַבְן.
גַּעַוְעַן פָּאַרְזָאַלְטָעַר פָּוֹן מַזְוַיִּי, אֲלַעַדְעַר, אֲסָלְדָאָט
אוֹן אַיְצַט צְוֹלָעַצְט אַז עַר פָּאָר זַיְקַ אַלְיַין דַּעַר גַּרְבָּעָר . . .

VIII.

אַרְוּם האָט אֲגַפְּאָדַט פָּוֹן פִּיגְלַזְיַיךְ גַּעַהָעָרטַט,
גַּעַטְרָאָגַן אַיְן דַּעַר הַיְּיךְ האָט זַיְקַ אֲפְרִילְעַכְעַר גַּעַצְוּוֹטְשַׁעַר.
אֲרִיס גַּעַטְאָן האָט זַיְקַ צַו זַיְיַ גּוֹרְדִּארִיהַ פָּוֹן דַּעַר עַרְדַּד,
וְזַיְ אַוְיפְּגָעַוּוֹעַקְט דַּוְרַךְ זַיְיַ בֵּין זַיְגָעַן לְעַצְטַע טְרִיטַע שׁוֹיַן.
אוֹן וְזַיְטָעַר פָּאַרְגָּעַזְעַצְט דַּסְסַ גְּרָאָבַן — בֵּין פָּאַרְגָּאָבַט.
גַּעַזְעַצְט האָט פָּוֹן די פִּינְגָּעַר בְּלוֹטַס, אוֹן פָּוֹן די אוֹיגַן — פִּיעַלְ.
אַדְוָרְכְּגַעַשְׁמָוֹעַסְט אַיְנְגָעַר מִיטַּן אַנְדָּעַרְן האָט זַיְקַ זַיְיַ וּוֹאַךְ.
פָּאַרְדִּיכְעַרְט אַיְנַס בַּיִּם צְוַיְּיַטְן אֲצִיגְיַעַר.
— אוֹן אַיְבָּרִיקְנָס. — האָט קָלָאָס גַּעַטְאָן אֲשְׁנִיט
אוֹן אַוְיפְּגָעַזְאַדְעַנְעַר, מִיטַּ גָּאָל מִיטַּ גְּרִינְעַר, —
זָאָל עַר אֲגָרְבַּזְזַעְזַעְעַס אֲפְאַרְבָּעַטְן פְּרִירַי, דַּעַר פָּאַרְאָזִיט,
אֲקוּל זָאָל זַיְקַ דַּעַר יְדַעַר פְּרִירַי פָּאַרְדִּינְעַן! —
אוֹן אַפְּפִירַן בָּאַפְּוִילְן אִים אַוְיַף אֲפָאַרְהָעַר,
נַאַךְ אֲגַשְׁפָּרָעַד מִיטַּ אִים בָּאַדְאָרַף עַר האָבָן,
זַיְקַ אַוְיפְּגָעַהְוִיבַּן האָט גּוֹרְדִּארִיהַ פָּוֹן דַּעַר עַרְדַּד,
בָּאַגְּלִיטַ פָּוֹן די עַס-עַס. גְּלִיךְ וְזַיְקַ שְׁוֹזָאַרְצַעְט דְּאָבָן.

עס האט זיך קיין שווארץאלט ניט באוועגן,
דעראשיקט אין רוש איז ער געגעגען אַ געלעטער :
זיך אַ געגעטראָפּן האט אַנטקען אִים אַ בויים אַין זועג
אַראָפּגעָלָפּן אַין צו אִים אַ שאָרְךָ פֿון בלעטער.
וואָס מײַנט דער זוינט ? וואָס מײַנט פֿון צוֹווַיגֶן דער געוּיג ?
וואָס קער זיין אַטְעַם דעַן זיין אַיְגַּעֲנָעָר אַצְּינְד זיך אַין אִים ?
דאָך האט ער מיט דער לוֹפְּט אָוּן מיט די דָּרוּישׁן זיך געקוּיקט
אוֹן, גַּיְעַנְדִּיק, מיט זוינט זיך אַפְּגַּעֲפִירִישֶׁת דאס פְּנִים.
געַלְעַגְּן אַין די ערְד פַּאֲרוֹאַנדִיקט, אַין פַּאֲרַבְּרָאַט,
זיך אַ גַּעַבְּנַדְעַנְעָגָלָאָט פֿון דער פַּאֲרַדְאַרְבּוֹנָג טְרַעְטָן :
אַ טְוִיטְּן-לְאַגְּעָר האט זיך דָּארְט גַּעַשְׂטִיקֶט אַין שְׂטַעַכְּיךָ דָּראָט,
אַין קְרַאָמְפּ גַּעַיְתְּעַטְּרָט צְאַנְקַעְנְדִּיק האט זיך זיך די גַּעַטָּא . . .
איַיעַדְעַר שְׂטוּבֵב אַין אַפְּגַּעֲגָאָן מיט זוֹוי אַין פְּינָן,
איַ דָּא, איַ דָּארְט אַ טְוִיטְּרָה האט גַּעַוְאַרְט מיט צִיָּן, זוֹוי זְעַגָּן,
וואָס אַין דער אַונְטְּעַרְשִׁיד, אַין ווּלְכָן פֿון זַיִּינְד זְעַט אַרְיִין ?
אַלְצָאַינְס — מיט יַעַדְעַר האַפְּגַּעֲנוֹג צְעַשְׁיַיד זיך אַין גַּעַזְעַג !

5. אַ בְּרוּוֹן פֿוֹן דער הַיִּס

I.

געַגְּאָן אַ רְעַגְּן אַין די גַּאנְצָע נְאָכְּט .
בַּיִּיעַדְנָן אַיְנוּם אוּפְּנָן פְּעַלְד גַּעַשְׂוָנָן האט די הוֹיט ער .
אַן אַוְיסְגַּוְוִיקֶט אוֹיפְּךְ דָּוְרָךְ האט דָאָךְ דער קַאַמְּאַנְדִּיר גַּעַטְרָאַכְּט :
„פַּאֲרַשְׁפְּעַטְּיקָט צוֹ דַעַם שְׁנִיתָהָבָן די בְּרוּטְּן . . .
סְאַיִן גַּעַרְעַטְעַנִּיש אַ נִּימְטְּגַעְוּזְעַנְעָ, נָאָר וּוֹעָר,
נָאָר וּוֹעָר זְעַט זיך אַרְפְּגַּעְמָעָן אַין זַיִּינְדִּיעַן ?
אַדוֹרְכְּפִּרְן דָּוְרָךְ אַיר דער דִּיטְּשׁ אַונְטְּעַר גַּעַוְעָד
זְעַט אַין גַּעַפְּגַּשְׁאָפְּט רְוִיטְּאַרְמִיעָר
אוֹיפְּ שְׂוֹוֹרְצָעָר קַאַטְּאָרְגָּע אַין אוֹיפְּךְ צְעַשְׁאָס —
פֿוֹן וּוֹיִט זָאָל יַעַדְעַר אַפְּגַּעְבָּן זַיִּינְד וּוֹיִי אַיר . . .
דָעַר רְעַגְּן האט אַ גַּאנְצָע נְאָכְּט גַּעַהְאַלְטָן אַין אַיִּצְנָס,
גַּעַפְּאַסְעוּזָט אַ גַּאנְצָע נְאָכְּט די דָּרוּיטְּאַרְמִיעָר .
אַן אַינְדָּעַרְפְּרִי האט פֿוֹן דער פְּרִישְׁעָר ערְד גַּעַשְׂפָּאָרְט
אַ חִוְּתְּדִיקָעָר רִיחַ פּוֹנְגָע גַּראָא, גַּלְיִיךְ וּפֿון האַנְיק —
נָאָר נִיט צָוָם הָאָרֶץ גַּעַוְעָן אַין אַטְעַמְּעָן די פְּרָאַכְּט ;
די גַּלוּסְטוֹנָג בִּיסְלַעְבּוֹיְנִין זיך אַפְּגַּעְטָאָן האט .

II.

פָּרֶשֶׁאַרְפַּט אָוֹן טְרוּיְעִירִיק, מֵיט אַ בְּגָנְעָם
פָּוֹן אַ בָּאַשְׁיְידָעָנָעָם אָוֹן צְנִיעָתְדִּיקְן דָּאַרְפַּסְּיְוָנָגָן,
בָּאַקְלָעָרֶת הָאָט זַיְדָעָם טִיל אַרְוִיסְפִּידְן פָּוֹן קְלָעָם
דָּעָר אַפְּגָעָצְעָרֶטֶר קָאַפְּיְטָאָן סָאַדְאָוָסְקִי,
גַּעֲלָעָגָן אַוְפְּגָעָמָאָכֶט פָּאָר אִים אִין דָּעָר פְּלָאַנְשָׁעָט.
דִּי מַאְפָע — אַוְיָחָד אַיְינְזִיט, אַ בְּרִיוּוֹל — אַוְיָחָד דָּעָר צְוִוִּיתָעָה.
אִים דָּכְטָזִיךְ : אַוְיָחָד דָּעָר מַאְפָע שְׂוִינָן אַ וּוּגָעָר זַעַט,
נָאָר ס'הָאָט צָוָם בְּרִיוּוֹ אִים פְּרִיְיד אַ צִי גַּעֲטָאָן מִיט וּוּיְיטָעָק.
אַ בְּרִיוּוֹל פָּוֹן דָּעָר הַיְמָן... דָּאָס דָּאַרְצָן דִּיסְטָט אַוְיָחָד זִיךְ מִיטָּאָמָּאָל.
מִיט בּוּכְשְׁטָאָבָן מִיט גְּרוּיְסָע שְׁרִיבְּכָט זִין זָוָן אִים :

אַיְיךְ קְוָשָׁ דִּיךְ, טָאַטְקָא, הַוְנְדָעָרֶת מַאְלָל,
אוֹן נָאָר אַזְוִי פִּיל הַוְנְדָעָרֶת מַאְלָל, וּוּעָן דַו וּוּעָטָט קְוָמָעָן ! ”
בִּים רָאָנֶד פָּוֹן בְּרִיוּוֹ נָאָר אַוְיָסְגָעָמָאָלֶט הָאָט עָר
דָּאָס שְׁטִיבָעָלָע — אַ לְעַבְדִּיקָם, וּוּס'שְׁטִימִיט בִּים דְּנִיעָפָעָר.
גַּעֲקוֹקָט אַוְיָפָן גַּעֲמָעָל דָּעָר קָאַפְּיְטָאָן הָאָט דָוָרָק אַ טְרָעָר,
גַּעֲקוֹקָט אַוְיָפָן גַּעֲמָעָל דָּעָר קָאַפְּיְטָאָן הָאָט דָוָרָק אַ נְעָפָל.

III.

דָּעָם בְּרִיוּוֹ גַּעֲבָן דָּעָר מַאְפָע צְוָגָעַלְיִיגָט גַּעֲשָׁוָינָד,
אַ שָׁאָרָךְ גַּעֲטָאָן אִין אִים הָאָבָן דִי אַוְיָסְגָעָמָאָלֶט בִּיםְעָר :

וּוּרָעָ וּוּיְיסָט, וּוּאוֹ עַרְגָּעָץ אִין זִין זָוָן אַצְּנִיד ?

אַיְ עַפְעָס נָאָר חֹזֶץ דָּעָם גַּעֲמָעָל גַּעֲבָלִיבָן פָּוֹן זִין הַיְם אִין ?
וּוּרָעָ וּוּיְיסָט, וּוּאָסָזִינָעָן הָאָט זִיךְ דָּאַרְטָט דְּעַרְוָאָרָט !
ס'אִין עַפְעָס אַלְצָן אַזְוִי אַיְצָט וּוּיְיסָט אוֹן נָאָעָנָט אָוֹן גַּעֲשָׁפָעָנָסְטִיק . . .

דָּעָרְמָאָנָט הָאָט זִיךְ אַ זְמָעָרְדִּיךְ-שְׁלָאַקְסְּרָעְגָּנוֹדִיקָע נָאָכָט —
וּוּאָסִיאָנָעָ פְּלָעָגָט אַרְאָפָ פָּוֹן בְּעַטָּה, אָוּפָן טָאָן דָּאָס פְּעַנְצָטָעָר,
אָוּן סְפְּלָעָגָט אַ פְּרִישָׁקִיט גַּעֲבָן זִיךְ אַ רְיִיס אַרְיִין,
אוֹזָן גַּעֲעָטָעָמָט, נָאָר גַּעֲטְרָוָנְקָעָן מִהָּאָט זִיךְ קְרָעָכָנָה .

ס'הָאָט פָּוֹן דָּעָם בְּרִיוּוֹ זִיךְ אַנְגָּשָׁוָעָרָט סְגָעָמִיט מִיט פִּין,
קִין אַוְיָג נִיט צְוָגָעַמָּאָכֶט הָאָט אִין אַזְוִינָעָ נְעַכְתָּזִיךְ ...
אוֹן פּוֹנְדָאָסְנִי — דָּאָס כְּתָבָה, אַוְיָחָד אוֹן דָוָרָה,
עַס הָאָט זִיךְ פָּאָר דָּעָר קְלָאָרְסְטָעָר מְאַפָּע דָאָן גַּעֲדָאָכֶט אִים,
וּוּיְ דָוָרָק דִי קִינְדָעָרִישָׁע בּוּכְשְׁטָאָבָן גַּעֲזָכָט
וּוּאָלָט עָרָאַגָּנָג — פָּוֹן קְלָעָם זִיךְ דּוּרְכְּרִיְיסָן מִיט שְׁלָאָכָטָן.

IV.

אַיְיךְ קְוָשָׁ דִּיךְ, טָאַטְקָא, הַוְנְדָעָרֶת מַאְלָל,
אוֹן נָאָר אַזְוִי פִּיל הַוְנְדָעָרֶת מַאְלָל, וּוּעָן דַו וּוּעָטָט קְוָמָעָן ! ”
הָאָט עָר בִּיזְ בְּלוֹט אַיְבָעָרְגָּזְחָוָרָט אַוְיָחָד אַ קְוָל,
אָז אַנְגָּזְאָפָטָס מִיט וּוּיְטָן, מִיט גַּעֲרָעָמְפָעוּוֹטָן אָוּמָעָט.

דער טאג איז אויפגעעשטאנען לויטעד און צעשוראלט.
 באגינען אויף אַ האלבן הימל האט צעփרייט זיך,
 ס'האט דאס גוואנג פון פיגל אויפגעוועקט דעם וואלד,
 און א געוישום אַ גאָלדענער גוואגן איז פון די ווייצן.
 אויף אָרבּעט האבן שמידזוערט געטאָן אַ גִּי אַרוֹיס,
 און ס'האבן שמעטערלען צעלאָז זיך שמחהדייק און לעכנד.
 געשיקט זיך, אָן דאס אלץ ווועט וווערן אויס ?
 אָן דאס ווועט אלץ צעטראָטן אָן צעשטערט זיין ?
 פון פעלד גענאנגען איז אויף אַים אַ זיסער דעש,
 די זאנגען אָנוּפּוֹלְטַז זײַנען געווען מיט טוי נאָך.
 ער האט געוואָסֶט, צומ טיכיל לאָונדייק זיך טאוּ אַ וואָש,
 אָן אָפּגעשניטן האט פון אלע זיטן אַים דער שונא.

V.

געלאָג אַ פֿאָרוֹאָונְדְּעַטְּעָר אַז אויפּן הוילָן גִּראָז
 מיטְּן פֿאָרְבָּלָאָטְּיקְּטְּן שִׁינְעָל אַיבְּרָעָן קָאָפּ אַרְבִּיעָר.
 ער האט די וואָנד פֿאָרְבָּגְּנְדְּאָזְּרִין נִיט גַּעֲלָאָזֶט,
 ער האט מיט דער באָגְנְעַטְּן-שְׁלָאָכְּט דער לעצטער נאָך גַּעֲפִיבְּרָט,
 וואָן אָפּגענָאָן אַין בְּלוּט ער איין,
 וואָן גְּעוּוֹר, דעם ווֹי פֿאָרְקָלְאָמְעָרט,
 האט ער אין גַּאָרְגַּל פון אַ דִּיטְּשָׁ גַּעֲגָבָן זיך אַ רֵּיס
 אַון זיך גַּעֲלָאָזֶט אָוּעָקְטְּרָאָגָן עַרְשָׁת דַּעֲמָאָלֶט.
 אויף בְּיקָסָן אַים גַּעֲטָרָאָגָן מִיהָאָט דעם גַּאנָּצָן ווּגְ
 אָונְטָעָר אַ קוּיְּצָן-גָּאָס, די קָעָפּ גַּעֲבָוִיגָּן.
 — וֹי פֿילְסְטוּ זיך, אַרְלָאוּ, — האט יַעֲדָעָר אַים גַּעֲפָרָעָט,
 נאָך ער האט בלויַּן גַּעֲפִינְטָלָט מיט די אַיְגָן . . .
 דער ראנְד האט אויסגעָזָן — אַ שְׁוִינְדְּלִידְּקָע שְׂוּעָל,
 וואָן פֿאָר דעם טוּט גַּעֲוָעָן אַין דער אַרְיְינְגָּאָגָן אָפָּן.
 עַס האט זיך קִינְגָּם גַּאָר נִיט מַעַר גַּעֲזָאָלָט אַין פָּעָלָד,
 נאָר ווֹאָנִיתְּ-איַּז זיך אויסצִיעָן אַון שְׁלָאָפָּן . . .

VI.

באָגְרָאָבָן האט זיך וווער אַיבְּנָעָם בוֹרִיאָן,
 אַין קָאָרְזָן זיך באָהָאָלְטָן וווער עַס האט גַּעֲפְּרָזָאָוט דָּאָרָט,
 אַרְוּמְגָעָאָן אַין צְוִישָׁן זִי דער קָאָפּּיטָאָגָן,
 גַּעֲקוּקָט : וֹאָס קָאָו ער נאָך מיט זִי אִיצְט אוּיפּּטָאָגָן ?
 ער האט נאָך אלְץ די קִינְדְּעִירִישָׁע בּוּכְּשָׁטָאָבָן גַּעֲקִיטִיט,
 די הַונְדָּעָרט קָוּשָׁן, וֹאָס אַין דְּרַאְיִים האָבָן דַּעֲרוֹוָאָרָט אַים . . .
 אַים האט גַּעֲדוֹכָט, אַוְ סְקוּקָט פֿאָרְאִיבְּלָדִיק אויף אַים פון ווִיִּיט
 זִין זִיְדָע דער סָלְדָאָט פון דער גַּעֲוָעָנְדָר לִיְבְּ-גּוֹאָדִיעַ,

וואי אינעם ערשותן טאג, וווען צווישן איניקלעך און זיין
 זיך מיט די סייעז באקענברדרן האט צעלאות ער :
 — מיר וועלן פרידר דאס דרייטע מאל אריגניגין קיין בערדין,
 איידער זיי זועלן ס'ערשטע מאל אריזן קיין מאסקווע.
 צופס. אלצאיינס — דורך וואסער און דורך גראונט,
 ווי הונדערט יאר צוריק אין הוילע לאפטיעס. —
 און מיטן דרייטן קעלישעק געטאן עס א פארטרונק
 און מיט די פיס די אלטע צוגעקלאפעט עס.

6. אַמְּאֵל אִיז גָּעוּוֹן

I.

סַאֲדָאוֹסֶקִי אַיְזָגָעוּן אַיְזָגָעֶר אַגְּרָאָנָם,
 דָּאַס לְאַנְדָּגָעַן אַיְזָגָעֶר אַיְזָגָעֶר אַיְזָגָעֶר אַיְזָגָעֶר אַיְזָגָעֶר אַיְזָגָעֶר,
 עַס הַאַט זַיְן טַאַטָּע נְאַךְ גַּעֲטָרְבִּין אַפְּרָאָם,
 פַּאֲדָזוֹכֶט דִּי פַּאֲנְשָׁטְשִׁינְגָּעַן הַאַט קִינְדוֹיִיּוֹ נְאַךְ זַיְן זַיְדָעַ,
 אַוְן עַר גַּעֲזַעַן הַאַט, וּיְדֻעַם דְּנִיפְעָר אַוְן זַיְן דְּרָאָנָגָה,
 דְּעֻם אַיְנְגָעַפְעַנְטַעַטָּע אַיְן שְׂתִּינְעַדְרִיקָעַ בְּרַעֲגָן,
 שְׁפָאנְטָמָעַן אַיְן בְּרוֹזְנְדִּיקָעַר לִיכְטָ אַוְן אַיְן גַּעֲדָאָנָקָן,
 אַיְזָגָעֶר נְאַךְ בּוּשְׁעוּן עַר זַאַל דָּאָרָט, נְאַךְ בּאוּוּגָן !
 אַוְן סַאֲיַזְאַיְזָגָעֶר אַפְּלַעַטְנְדִּיקָעַ פְּרִידָר אַזָּא גַּעֲזַעַן
 צַו אַט דָּעַר מֵי זַיְקָ צַו בְּאַהֲעַפְטָן מִיט אַצְוָרִיה . . .
 דָּאַס לְאַנְדָּגָעַן דָּאַס גַּאנְצָעַ מִיט גַּעֲצִיְּגָן אַיְן דִּי הַעֲנָטָ
 הַאַט וּיְאַיְן מִיסְטָעָר אַיְם גַּעֲשְׁלִיפָּן אַוְן גַּעֲפּוֹרְעָמָט,
 אַוְן אַיְם דְּעַרְלָאָנָגָט וּיְאַיְן אַבְּגִינְגְּנְדִּיקָעַ גַּאֲבָ
 אַוְן מִיט דָּעַר פְּרִיהִיְהִיט פָּוֹן דִּי יְמַעַן אַיְם פְּאַרְבּוֹנְדָן.
 סַאֲדָאוֹסֶקִי שְׁתָאָלִץ גַּעֲזַעַן אַיְזָגָעֶר אַוְן דָּעַם קָאָפָּ
 אַוְן קוֹקוֹן לְאַנְגָּפָּאָפָּט, וּיְאַוִּיףָ אַוְן אַוְנדָעָר.

II.

עַר פְּלַעַגְטָ אַרְוִיסְפָּאָרְזָן בְּאַגְּיִינְזָן אַיְפָן פְּעָלָד,
 אַוִּיףָ זַיְעָנָ שְׁפָרָאַצְוֹנוֹגָעָן דִּי יְנַגְּעַן זַיְקָ אַוְן אַיְבָּתָן —
 נְאַךְ אַפְּרָשְׁלָאַפְעָנָעָגָעָלְעָגָן אַיְזָגָעֶר זַיְן וּוּלְטָ
 אַוְן עַר גַּעֲזַעַקְטָ הַאַט זִי אַוְן דְּרָעַשָּׂ, וּיְאַיְן גַּעֲלִיבְטָעָ
 פָּוֹן אַיְין זַיְטָ — שְׁטְרַעְקָעָס דְּרַעְמְלִידְקָעָר סְטְעָפָּ
 מִיט גָּאָלָד פָּוֹן פְּעַלְדָּ-בְּלִימְלָעָךְ מִיט זְוִינִיקָן פְּאַרְפְּרָאַשְׁעָטָ
 פָּוֹן צְוִוִּיתָעָר זַיְטָ — דָּעַר מְלֻכּוֹתְדִּיקָעָר דְּנִיעָפָּ
 מִיט דָּעַר בְּאַצְוּבְעַדְדִּיקָעָר קְרָוִין פָּוֹן זְאַפְּאַרְאַזְוּשִׁיעָ,

און צער אלײַין, סָאָדָאָוּסְקִי, אַינְגַּדְעַרְמִיט.

ער פָּאָרֶט זַיךְ לְאַנְגּוֹזָם אֵין דָעַם לוּיטָעָרָן בְּאַנְגּוֹזָן,

אָחָן אַזְּאָרָה דָּוָאִיקִיט פָּאָרוֹוִיגֶט אִים דָּאָס גַּעֲמִיט,

אָחָן אַזְּוֹויִ זִיס אֵין אַיִּין דָעַר שְׂטִילְקִיטִים צָו בְּאַזְּיִינָן

פָּוֹן צְוִיבְּעַרְדִּיוֹוָאָקָס דִּי חַכְמָה אָחָן דִּי פְּרָאָכְט,

פָּוֹנְקָט וּיְ דָעַם צְוִיבְּעַרְדִּיוֹוָאָקָס דִּי צְוִימְעַנְדִּיקְעַ שְׁלִוּזָן;

אָחָן קָוְנְדִּיק אַוִּיף זַיִּין, הָאָט צָעַר גַּעֲטָרָאָכְט :

דָּאָס אֵין דָעַר אַנְגִּיבְּ פָּוֹנְגָּעָם צָוְקִינְפְּטִיקָן דַּוְסְלָגְנָד ?"

III.

און מִיטָּאָמָּאָל — דָעַד קְרִיגָּו ! זַיִּין פָּוֹן דָעַר הַעֲלָעָה הוּוִית.

און אַיְדָעָר וּוָאָס — חַוְּרָבְנְדִּיקְעָרְ הַאֲגָל שְׁוִין פָּוֹן בְּלִי אֵין ;

שְׁוִין הַפְּקָר הַוְּלִיעָט אֵין עַס בּוּשְׁעוּוּת דָעַר טְוִיט,

און דּוּרְגְּעַבְּדָאָכְן זִינְגָּוּן רַאֲגָדָן שְׁוִין דָוָךְ פִּיעָר.

בַּיִּי דָעַם וּאַרְשָׁטָאָט שְׁטִיטָה נָאָךְ דָעַר אַרְבְּעַטָּעָר פָּאָרְטָאָן,

נָאָךְ בַּיִּי דָעַם הַיְּיִשְׁנָנִית פָּאָרָעָט זַיךְ דָעַר פּוּיעָר,

און סְקִיעָמָעָן צָוָגָן מִיטָּ פָּאָרוֹאָגְדְּעַטָּעָ שְׁוִין אֵין,

און אַוִּיף אַגְּבָטְלָעָג בְּעַט זַיךְ שְׁוִין דָעַר טְרוּיָעָר.

און אַיְדָעָר וּוָאָס — דּוּרְשָׁגְּגָעָן אֵין שְׁוִין בְּרֻעָסָט,

דָעַר אַלְטָעָר מִינְסָק אֵין פִּיעָר שְׁוִין דּוּזְטָרְנוּגָעָן.

און פְּלִיטִים אַוִּיף דִּי וּוּגָן עַלְגָּעָץ פְּרַעָסָט

אַגְּדָעָרִיךְ-אַרְאָפְּגָעָלְאַזְטָעָר שְׂוֹאָרְצָעָר יְוּנְקָעָרָס.

אֵין וּוָאָס זַוְעַט עַד זַיךְ שְׁטָלָעָן וּזְאָתָן אַוִּיתָ יְיִין רַיִּין

דָעַם וּוּגָן עַר טְרָעָפָן וּוּגָן אַלְיִין אַהֲנִינָּו :

אַרְיִינְבָּפָן מַעַן דָאָרָף אַגְּיִלָּעָ זַיךְ אַהֲיָתָם,

גְּזַעְעַגְעָן דָאָרָט מִיטָּן וּוּיְבָ אֵין מִיטָּן קִינְד זַיךְ.

IV.

אַגְּוִינְטָל הָאָט מִיטָּ זַיסְעָר צְעַרְטָלְעַכְּקִיטָּ גַּעֲלָעָט

זַיךְ אַוְיְטָגְעַרְעַגְטָ-פָּאָרוֹזָאָרְגָּטָן פְּנִים :

ער הָאָט אַרְוִיסְגָּעַנוּמָעָן זַיִּין פָּאָרְטִיִּי-בִּילְעָט,

אַלְיִעָּן צְוַיִּי מָאָל נַאֲכָנָגָד גַּעֲטָאָן אִים :

דָעַר נַאֲמָעָן. דִּי פְּאָמִילִיעָ. אָט זִינְגָּעָן זַיִּין,

זַוְיִי פְּלָאָצְוָנָגָעָן פָּוֹן לְאַנְדָּ מִיטָּ לִיבָּעָ אַנְגָּעַצְיִיכָּנָט.

גָּנוֹ, אָט, מִין פְּרִיאַנְטָ, סָאָדָאָוּסְקִי אַלְעַקְסִיִּי, —

הָאָט עַד צַוְּ זַיךְ אַלְיִין גַּשְׁוּעַנְדָּט זַיךְ מִיטָּ אַשְׁמִיכָּל,

גַּעֲלָאָפָן וּוּיְטָעָר מִיטָּן בְּלִיק : "וּוָאָס נָאָך ?"

אַרְיִינְגָּוָגָן הָאָט אַלְיִץ אִים מִיטָּאָמָּאָל גַּעֲוָאָלָט זַיךְ.

גַּעֲבָוָרָט — נַיִּין הַוְּנְדָעָרָט צְוּעַלְפְּטָעָר יָאָר,

אַקְּמָאָנְדִּיר פָּוֹנְגָּעָם זַאָפָּס", — זַיךְ אַוְיִסְגְּעַלְיִיכָּט אַשְׁטָאָלָצָעָר,

אוֹז נַאֲכָמָאֵל אִין בִּיכְעַלָּע אַ קָּוָק,
דיַין אַפְּבִילָד אָוֹן דַעַם שְׂטָמָמֶפֶג עַפְרוֹאוֹוֹת אַ מַעַסְט טָאָן :
עוֹנוֹ אָט ! צִי אִין דָאָס אַלְזַ דַעַן נִיט גַעַנוֹג ?
מיַט וּזָאָס אִין דַעַר בִּילְעַט נִיט קִין גַעַזְלַעַכְעַ פָאוּעַסְטְקָע ?

7.

דאָס עַרְשְׁטָע מַאל וּי טַ'בְּרַעַנְט אָזְוִי דִי זָוָן,
גַעַדְבָּט סַאֲדָאָוָסְקָיָן גַיְעַנְדִּיק זִיךְרַהַט דָאָרָט .
אִין הוֹיֶף גַעַשְׁפִּילְטַהָּט הַאָט זִיךְרַזְיָן קַלְיַינְעַר זָוָן ,
פָוָן זָאָמָד פָוָן גַאֲלַדְעַנְעָם אַ שְׂטִיבַעַלָּע גַעַנְגָּטָן ,
אַ קָּוָק אָוֹן צּוֹוִי , קִין רַגְעַנְיָט גַעַזְאָמָט ,
עַר אַרְוָם קִינְד גַעַגְבָּן הַאָט אַ דָּרְיִי זִיךְרַ...
— אַהֲרָצָוּ טָאָן מַעַן נִיט ! — פַאֲרַדְעַקְנִידָק דַעַם זָאָמָד ,
הַאָט אַוְיָפָן פָאַטְעָר זִיךְרַד דָאָס קִינְד צַעְבִּיוּנְעָט .
— גַעַרְעַכְט , מִין זָוָן ! — הַאָט עַר גַעַטְאָן אַ גַיִ
אוֹן אִים , אַ שְׂוֹלְדִּיקָרָה , אַרְוּמְגַעְנוּמוּן .
— זָוָא אִיז דִי מַאֲמָע , זָאָגְ מִיר , וּזְאָרָבָּי ,
דִי מַאֲמָע אִיז פָוָן שָׁוֹל נַאֲזַ נִיט גַעַקְוּמוּן ? —
אוֹן נַאֲזַ עַפְעַס גַעַטְאָן בֵּי אִים אַ פְּרָעָג ,
גַעַקְוַת אַוִּיפָּא אִים . אַלְיַין גַעַוּזָוּן עַרְגַּעַץ וּוַיְיט שָׁוֹן .
— דַז פַאֲרָסְט אַוּעָק ? — אַיךְ פָאָר אַוּעָק !
— וּזְאָהָוִין ? — זִיךְרַ שְׁלָאָגָן מִיט דִי דִיְיטְשָׁן !

VI.

אוֹן צּוֹ דַעַר שָׁוֹל הַאָט עַר פַאֲרַקְעַרְזָוָעַט שְׁנַעַל דִי טְרִיט ,
בַאֲמֻרְקָט דִי לַעֲדָרְיָין הַאָט אַוִּיפָּא דַעַלְבָּן וּוּעָג אִים .
דִי קִינְדָעָר אַפְגַּנְעָלָאָט אַהֲיָם פַאֲרָפִי
אוֹן זִיךְרַ צּוֹ אִים אַלְיַין גַעַלְאָזָט אַגְטְּקָעָן :
— מַהְאָט דִיךְ אַרְוִיסְגָּעָרְפָן ? שְׁוִין דִין דִי ? —
הַאָט זִי מִיט אַוִיגָן בַלְיִשְׁתְּשַׁעַנְדָע אַ גַלְעַט גַעַטְאָן אִים .
— אַיךְ בֵין אָז אַיְגָעָנָע ! — הַאָט עַר אִיר שְׁמִיכְלִידְעַרְהָיִיט
אַ זָאָג גַעַטְאָן : — קִין אַיְנְלָאָדוֹגְג בַאֲדָאָרָף אִים נִיט , וּזְאָסִיאָנָע ! —
אַיִן הוֹיֶף פָוָן שָׁוֹל הַאָט מַעַן גַעַקְאַסִּיט הַיִי ,
גַעַמְוַרְמַלְטַהָּט הַאָבָן בַיְמָעָר אַומְעָטִיק , פַאֲרַשְׁלַעְפָּרָט ...
זִיךְרַ זִינְגָעַן בַיְדָע פַיְעַרְלָעַד גַעַגְאָן אַהֲיָם ,
אָפְשָׁר אַוִּיפָּה קִינְמָאֵל דַאָרָטָן מַעַר זִיךְרַ שְׁוִין נִיט טְרִעָפָן .
פָוָנָקָט וּי פַאֲרַשְׁרִיְיכָן זִיךְרַ פָוָנָסָנִי גַעַגְגָעָן זִינְגָעַן זִיךְרַ
מִיט וּיִי גַעַרְיסָן יַעֲדָע טְרָאָט הַאָט פָוָן דַעַר עַרְד זִיךְרַ
דאָס שְׂטִיבַעַלָּע פָוָן זָאָמָד בָאַנְיִיט הַאָט וּזְאָרָבָּי ,
זִיךְרַ דָאָט בָאַזְעָצָן וּוּלְעָן אִיצְט אַוִּיפָּה לְאָגְגָן זִיעַרְעַע הַעֲדָצָעָר .

פָּאַר אִיר סְאַלְדָּאַט הָאַט אֶלְזָ גַּעֲמָאַכְט וְאַסְיָאַנְעַ שְׁנָעַ.
אֵין וּוֹעַג אֵין וּוֹיִיטַן מַוְתְּעַרְלָעַךְ גַּעֲגָרִיט אִים ;
אַ וּוֹיִילַע צְגַעַזְעַצְט אֹזַי זִיךְ פָּאַר דָּעַר שְׁוּעַל,
זַי וּוֹעַט אִים בֵּין צְגַזְלַיְין בָּאַגְּלִיטַן .

די גַּאנְצַע צִיְּט אֵין אִים גַּעֲשְׁפִּיגְלַט הָאַט זַי זִיךְ .
אִיר הָאַט גַּעֲדוֹכְט , אֹזַי זִיךְ פָּאַרְהִיט אַט דָּא אִים פָּוּן גַּעֲפָאַר שְׁוַיְן ;
אִיר הָאַט גַּעֲדוֹכְט , אֹזַי שְׁוַיְן פָּאַרְבְּרוֹינְט אֵין זַיְן גַּעֲזִיכְט
פָּוּן שְׁוּעַרְן גַּאנְג אָוּן אַונְטְּעַרְלְוַעְגְּדִיקְעַ מַאְרָשָׁן .
זַי הָאַט קִיְּן וּוֹאָרְט קִיְּן אַיְנְצִיקְס נִימְט גַּעֲרָעְדָּט ,
בְּלִיוֹן מִיט דִּי בְּלִיקְן אִים אֵין זִיךְ אַרְיְנְגְּוּזְוּגְן ...
— וְאַסְיָאַנְעַ, סְאַיְן שְׁוַיְן צִיְּט ! עַם אֵיזְוַיְן שְׁפָעַט , —
הָאַט עַד אַקְשׁ גַּעֲטָן וְאַסְיָאַנְעַ אֵין דִּי אַיְגַּן
אוֹן מִיט דָעַם מוֹיל אַרְאַפְּגַעְוּוִישַׁט אַטְרָעַר —
וְאַסְיָאַנְעַ טְרָעַר , וּזַי גַּעֲטְרִיפְט וּזְאַלְט פָּוּנְעַם הַיְמָל .
עַס הָאַט אַ דּוֹרְכְּפָּלִי וּזַי פָּוּן בְּשֻׁעְלָעַס דַּעֲרָהָעַט ,
אוֹן בִּידְעַ האָבָן זִיךְ פָּאַרְקוּט , וּזַי אוֹיפְט אַ גּוֹטָן סִימָן . . .

VIII.

אוֹן אוֹיפְן זִידְזַן נַאַך אַ וּוֹיְלִינְקָע גַּעֲזָאַרְט .
גַּעֲפָאַרְעַט עַרְגָּעַץ הָאַט דָעַר זִידְעַז זִיךְ אֵין גַּאֲרָט ;
עַד הָאַט אַ וּוֹיְנְשְׁלָבוּם דְּאָרְט מִיט אַ דְּרָאָנְג אַונְטְּעַרְגְּשָׁפָּאַרְט ,
דָּאָס פְּנִים אַיְסְגַעְקָרְזּוּעַט בְּלוֹוִיָּה , אֵין צְוַיְגַּן אַיְנְגַעְפָּלָאַכְט :
— דָו גִּיסְט שְׁוַיְן , אַלְעָקְסִי ? נֹו , גַּיְיַ מִיט מַזְז ! וּוֹאָרְט . . .
אַדְוּרְכְּגַעְשָׁפָּאַרְט צְוַיְשַׁן דִּי בִּימְעַד אֵין דָעַר מִיט זִיךְ .
אוֹן זִיךְ סְאַלְדָּאַטְסָקָע קַעַסְעַלְעַ פָּוּן דְּרוּיִי מַלְחָמוֹת אִים גַּעֲבָרָאַכְט ;
— נַאַ ! בִּזְוּ מִעַט דִּיר אַדְוִיסְגַּבְעַן אֵין פָּאַלְק דִּי אַמְנוֹנִיצְע !
זִיךְיָן קָאָפְט אַלְיַין גַּעֲוֹעַן אֵין וּוֹיְנְשְׁלָצְוֹוִיט ,
וְאַס הָאַט פָּוּן גַּאֲרָט צְגַעַשׂוֹעַבְט בָּאַגְּלִיטַן אַוִּיפְט דָעַם קָרִיג אִים ;
גַּעֲלָוְנְגָעַן הָאַט אִים נַאַך בִּזְוּ אַיְצַט זִיךְיָן קֹל , וּזַי אַ גַּעֲשְׁמָאַקָּע לִידְ
פּוֹנְקָט וּזַי דָעַל שָׁאָרְךְ פָּוּן בִּימְעַר , וְאַס פָּוּן וּוֹיְנְטַן זִיךְ צְעוֹוִיגַן .
אַיְצַט הָאַט עַר אַוִּיפְתִּיבְיַן דִּי אַיְגַּן נִימְט גַּעֲוָאַגְט אַהֲיָן ,
גַּעֲשְׁפָּרִיט הָאָבָן זִיךְ גַּרְוִיְּגַעְוָאַרְעַנְעַ, פָּאַרְשְׁוֹעַכְטַע מִילְזָן ;
די זִידְעַס ... זַי זִינְגַּן אַרְיִין דָאָן קִיְּן בָּעֶרְלִין ,
אוֹן עַר — אֵין קְלָעַם אַיְיַין אֵיזְאַיְצַט דַעְרוֹוִילְע . . .

7. דער עראפלאן און דאס שמעטערל

I.

אויף מיילז'ויט געהערט האט זיך דער טראט
פה טרויער-מחנות היימלאזיקע פלייטים;
געפליצט, ניט וויסנדייך וואויהין, מען האט,
איין קלומקעס איינגעשפאנט, און באגלאיטער.
אייען וועג האט זי די פיבער-שטעטאט פארטרויט,
פארטרויט דעם פעלד האט יעדע גיסההדייק גאַס זי,
און אָגָעַטְרִיבָּן סוישטשענדיך דער טויט
האט זי מיט ברענענדיקע ביטשן פון פוגאָן.
געגאָן אויף מזרח זינען יונג און אלט,
מיט קינדער אויף די הענט, מיט זקנים אונטער אָרָעָם —
זי נאָכָעַגָּאָן אֵין ברענענדיקער זואָלָד,
זי נאָכָעַגָּאָן אֵין אויסגעקלאָפְּטָעָר קאָרָן.
געשטראמט, פֿאָרְפּֿלְיִצְּנְדִּיק, אָמָחָנה נאָך אָמָחָנה האט —
צופס, אויף וועגןער, אַיבָּעָרָן וועג צווייטע,
ווי סְיוֹאָלֶט די אַדְעָרָן אַלְיָן גַּעֲפָנָט זיך די שטעט
און אָפְּגָעַגָּאָן מיט בלוט, אָן אָפְּגָעַגָּאָן מיט זוייטע.

II.

געטאָפְּט, ווי אֵין דער פֿינְצְטָעָרְנִיש, האט יעדע אַינְעָם שפָּאָן,
און גָּאָרְנִיט זעענדייך, האָבָּן זי מִיד אָזְוִי גַּעַשְׁלָעָפְּט זיך,
און פון דער הייך האט זי דערחוּן אַדייטשישער עראָפְּלאָן,
אַלְאָ גַּעַטְאָן זיך, ווי אַ ווֹאָלָף, צו אָמְבָּאַשְׁיכָּטָע שְׁפָּסָן.
ער האט פֿיקְרָת. דערנָאָך — אַ קְרִיָּן. דערנָאָך — אַיבָּעָרָן די קָעָפְּ.
פָּוּן מָאָרְדָּר דעם חָעָנוֹג האט עָר לְאָנְגָּזָם זיך צְעָזִיגָּן,
און שׂוּעָבְּנִידִּיק אַרְאָפּ, ווי דָוְרָך סְפִּירָאָלְ-אַדְרָטִיקָע טְרָעָפּ,
האט ער די אָמְגָּלִיקְלָעָכָּע נאָך גַּעַוְאָלָט אַ קָּוק טָאָן אַין די אַיְגָּן . . .
און צְוָעָפְּאָלִין אֵין די מָחָנה צו דער ערְדָּה,
זיך אַינְגָּעָלָעָפְּט בֵּין מְשׁוֹגוּת אַין אַירָעָ פָּאָלְדָּן,
פֿאָרְטְּוִיבְּטָע — נִיט גַּעֲוָאָסְטָה האָבָּן זי רְעָכְטָה,
זי זינען זי שְׂוִין טְוִיט, זי דָאָרָף דער טוּיט עֲרַשְׁת אַ בְּאָפְּאָל טָאָן!

אַרְאָפְּגָעָפְּרִיט פָּוּן זינען האט זי בְּלוּיָּן דער זְשָׁוּם
און דער גַּעַפְּרָעָסְטָעָר דָּרָשׁ פָּוּן אַיְזָעָרְנוּם גַּעַפְּאָכָּעָ.

עם האט זיך אַ גַּעַשְׁרִי גַּעַוְאָרְפָּן אויף אַרְוָם
און צְרִיק גַּעַפְּאָלִין דָּאָרָט אֵין בְּלוּט אָן אַין גַּעַכְּאָרְכָּל.

III.

א לאָפַ געטאו אַ קינד האָט פון דערשרעך,
העדזען אַ שמעטערל אָוֹן אויסגעשטראקט די הענט דעם,
און נאָבן קינד האָט זיך געלאָוט דער שפֿאָרבּער אַין געיג —
דעם פֿילאָטָאָשׁ דעם סָאָמָע נִידְעָוִיקְסְּטוֹן אַנְגְּוּזְוּנְדְּעַט.
אַ גַּעֲנַעֲרָאֵל-גַּעֲשַׁלְעָגֶן אַ רִיטְעָרְלָעְכּּעָר אַיִּינְסְּ-אַיִּינְסְּ
צּוֹוְישָׂן אַ דִּיטְשָׂן «אַסְּ» אָוֹן הַיִּמְלָאָקִין יְתּוֹם,
וּזְאָסְּ האָט אַ שְׁמַעְטָרְלָעְכּּעָר גַּעֲשַׁלְעָטָן אַין די הענט אַ קְלִינְם,
די פֿלְגְּעַלְעָךְ מִיט גָּאלְדָּט זיך מִיט זְנוּקָן באָגָאָסְּ.
גַּעֲרִיסְן האָבָּן שְׁטִיקָעָר עַרְד זיך אַין דָּעָר הַיִּיד,
מִיט קְעָפְּ מִיט בְּעַדְדִּיקָעָן צְעַשְׁמַעְטָעָרָט אָוֹן צְעַשְׁפְּלִיטָעָרָט,
און מִיט דָּעָם בְּלוּטָן פּוֹן קִינְד באָצִירָט דָּעָם בוֹיך,
זיך אַפְּגַּעַטְרָאָגָן אַין די וּזְאָלְקָנָסְּ האָט דָּעָר דִּיטְשָׂעָר רִיטְעָר,
און אַפְּגַּעַטְאָן מַעַן האָט דָּאָרט די הַרְוּגִים רַעֲבָט,
דָּעָר דָּאָקְטָעָר הַיְּלָפְּ האָט די פְּאַרְזְּוָאָנְדָּעָטָעָ גַּעֲנָבָט,
און אַפְּגַּעַה-וּבוֹן מִיהָאָט זיך פּוֹן דָּעָר טְרוּיְעָרְקָעָר עַרְד,
גַּעֲלָאָט זיך וּוִיטְעָר גַּיְינָן אָוֹן וּוִידְעָר — לְעָבָן . . .

IV.

מִיט טָאָרְבָּעָס אַין די הענט, מִיט זְוִיקִינְדָּעָר אַין שְׂוִיסְּ,
מִיט בְּרָאָד אַין הָאָרֶץ אָוֹן מִיט שְׂגָעָן אַין די בְּלִיקָן —
אוּיפְּ אָמוּעָגָן פּוֹן טּוֹוִיט טָאָגְ-אָיִן, טָאָגְ-אָיִסְּ
הַאָבָּן זיך יִדְן הַיִּמְלָאָזָעָ גַּעֲוָכָט אַין עַרְדִּימְקָלָט,
אַן אָרטָן, אַ נְאַכְּטְלָעְגָּר, אַ דָּאָר
בִּים שְׁמִידְנִיקָן פְּרָאָסְט אַן שְׁמַעְלְצְנִידָקָן פִּיעַיד ;
דָּעָר יַאֲשָׁה האָט פּוֹן זַיִּי, פְּאַרְפְּלִיצְנְדִיקָן, גַּעַשְׁפָּאָרָט
און זַיִּי גַּעֲפִירָט, וּוי אַ פְּאַרְבְּלָאָנְדוּשָׁטָט טְוִיזְנְטִיעָרִיקָעָ לְזוֹיהָ . . .
זיך אַפְּגַּעַשְׁטָעָלָט צְמוֹאָל, בָּאוֹזְנְדָעָר אָוֹן בָּאנָאנָד,
אָונְטָעָר דָּעָם פִּיףְ פּוֹן שְׁרוֹוִיט אָוֹן פְּאַטְשְׁנְדִיקָן רַעֲגָן —
און אַומְגַּעַפְּאַלְעָנָם דָּאָרט אַיסְטְּרָעָקָן די הַאָנָט,
און אַ גַּעַפְּאַלְעָנָם באָגָרָבָן אָונְטָעָרְוָעָגָנס,
און וּוִיטְעָר זיך גַּעַשְׁלָעָפְּט אוּיפְּ קִינְעָמָס נִיט בָּאָרָאָט,
גַּעַזְאָגָלָט וּוִיטְעָר אַין דָּעָם אַוִּיסְיְכְּטָלָאָן אָוּמָאנָגָן,
און אַוִּיסְגַּעַפְּאָכָט דָּעָם חַיָּות יַעֲדָר אַיְנָעָרָ האָט,
אוּיפְּ אָקְסָלָל שְׁלַעַפְּנִידִיקָן, פּוֹנְקָט זַיִּי אַ בָּאָרָגָן, דָּעָם אָוּמָגְלִיקָן.

V.

גַּעַטְרִיבָּן האָט דָּעָר דִּיטְשָׂ זַיִּי הַאָסְטִיקָן פּוֹן דָּעָר עַרְדָּן,
נָאָר אַין אָוּמְנְדָלְעָקְיִיטָט האָט זַיִּי גַּעַפְּיִירָט דָּעָר וּוֹעָג דָּוְרְכְּדָאָגָעָן,
פּוֹן טְרִיעָרָן אַיסְגַּעַדְעָמָפְּט — אַיְזָן הוּאָר אַין שְׂוּעָר
גַּעַדְאָגָעָן אַיְבָּעָר זַיִּי אַ שְׁוֹאָרְכָּעָר עַמְּדָעָן . . .

די תוכחה האט פלאקערדייך אויף זיין באגנינט :
 ניט בעכטיקון אט דארט, וואו ס'האט געטראפען זיך צו טאגן,
 האט אס געטראגן זיין, ווי זאמד צעויעטען פון ווינט,
 ווי קערנער אויפן פעלד, צעקלאלטען פון א האגל.
 און עריגעץ מיט א קינד מיט א צעטומלטס פאל דער האנט,
 זיך איינעהרדיך אין זיין יעטועטליקון קול נארא,
 גענגגען איז צוישן די ערשטע א באיארטער מאן,
 אראפגעלאזט דעם קאף אין אויפגעשטעלטען קאלנער :
 אונטער דער פאכווע — א פוטלייר, פונקט ווי א טרונגעלאז א דינט,
 געלביבן פון דעם קינד — זיך איינגעקלאלמערט האט אין אים דער פידל.

VI.

באר ער האט אויף קיין פידל ניט געשפילט.
 דעם מענטשן אויסשפילן ביים טויט בארכוף ער גשווען אמאָל אין.
 באגלייט האט אים דער זיבנ-יערעדיקער פידלער שטייל
 איבער זיין אומענדערען פוייעריךן גלוות.
 ער אין געגאן, פארטיפט אין זיך און אין דער וועלט,
 געוזט צוּאַמְעָנָה האנג, וואָס האט שוין אַפְּגַעַתָּן זיך.
 אין זיינע אומראזיקע אויגן האבן טרען זיך געשפֿעלט,
 זיך האבן איבער יעדן קעגנשטיינד מיט וויי געלאנדזשעט :
 דער בום אין בום. דאס גראָז איז גראָן. די ערָד איז ערָד, —
 האט זיך דאס האָרֶיך מיט ביטערקייט געלאון אַ באַשָּׁאָט טָאָן,
 גו, און דער מענטש ? דער דאַקטער צבי מאָרגוֹלִיס — ער ?
 קער אים די וועלט אַן וויניקער נאָך ווי אַ שאָטן ?
 דער מענטש ! געשיקט זיך, אַ דער מענטש קאָן גאנט טָאָן,
 ווּעָן ס'קומט די ציט. ווּעָן ס'קומט די פרזאָו פון גוּל ?
 נו, און אַ פָּאָלָק ? ! אַזְעָמָעָן גִּיט זִין אוֹמְגַלִּיק אָן
 אַט זָאָן, ווּעָן סָע פְּאַרְשָׁעַלְט דַּעַם טָאָג פָּזָן גַּבוּרִין ?

VII.

ער זעט אַצְיַינֵּד די מענטשטייט ווי אַ קְרָאָנְקָן בּוּם,
 אין ווּמְעָנָס פְּרוֹכְּטוֹן סְהָאָבָן ווּרְעָם זיך פְּאַרְגְּעַסְטִיקָט,
 אָן ווּיקְלָעָן רָוְנָד אַרְוּם זִי מִיט אַ וּאַרְגְּנְדִּיקָּעָר צְוִים,
 אָן טָרִיפָן אָן אַזְעָדָר אַיְנָעָר סָמָּאָן פָּעָסְטָן דָּאָרט,
 אָן דְּרִינְגְּזָעָן אָן גַּזְוּעָב אַרְיִין שָׂוִין דָּוָרָךְ אוֹפְּפָרָךְ,
 די וּאַרְצָלָעָן אָן די קְרוּבָּעָן עֲרַטְעָרוֹיִי גַּעֲפָלָעָט שָׂוִין.
 וואָס פָּאָר אַ גְּלִיק עַס אַזְעָן צְוִיִּיג זיך אַפְּרִיסְעָן דָּעַר פְּרוֹכְּט
 אָן, פְּאַלְנוֹדִיך אוֹפְּפָרָאָט אַזְעָן לִיבָּן דָּעַר קְוּעָטָשָׁן !
 גְּעוּוֹסִים אַז יַעֲדָ צְוִיִּיג פְּאַרְטָאָן אַז זִיך אַלְיָז

און ראנגולט זיך דורךאויס פאָרקלעט אַין פִּיעַר,
 אַון ס'קָּאוֹ צוֹ אַיר דער בְּפָאָד פֿוֹן בְּרִידער נִיט דֻּרְגֵּין, —
 אַבעָּד דער בּוּוִים ? דער גאנצעָר עַזְּהַחְיָה ? !
 עַס האָבָּן דַּי פְּאָרָאָרְטִילְטָעַ נֶאָר אַים גַּעֲפָלְגַּט
 מִיט אוּיגָן דָּוְרְכָּגְּבָּרְעָנָט, צוֹ קִינְגָּעַם נִיט גַּעוּזְנִידְט שְׁוִין :
 נִיט נֶאָר דער קָאָט, — אַוְיךָ דער, וּוָסָּהָט דַּי הָאָקָגָעָבָן אַין דַּי הָעָנָט אַים !

VIII.

געַצְיוֹגָן זוֹוִיט פְּאָרָאָוִיס האָט זיך דער וועָג .
 אַיעָדָע וּוַיְיל האָט מעָן זיך אָמְגָעְקוּקָט צוֹ פְּרִישָׁע גְּרִיבָעָר ;
 מעָן האָט זיך נִיט גַּעַצְיָילְט דָּאָרָט — וּוַיְפַל מַיאָזָן גַּעוּזָעָן,
 מעָן האָט זיך נִיט גַּעַצְיָילְט דָּאָרָט — וּוַיְפַל מַיאָזָן גַּעַבְּלִיבָן . . .
 דער דַּאָקְטָעָר האָט גַּעַדְעָנָט : אָזֶן וּוְיִם יִם דַּעַר זָאָמָד . . .
 גַּעַנְגָּגָעָן שְׁטִיל . זיך נִיט פְּאָרָהָאָלָטָן, נִיט גַּעַזְאָמָט .
 נֶאָר בַּיִּדְכָּרִים בַּיִּדְלִיכְעָכָּפָאָרְלִיכְגַּט מַעַן האָט אַסְּמִינָן . . .
 פְּוַונְקָט אַט אָזֶן גַּעַלְאָזָט האָט עָר אַכְּבָר אָוִיפָּן וועָג
 אַון מִיט אַוְאלְגָּעָר-שְׁטִין דָּעְרוּהָגָעָט פְּאָרְשְׁפְּרָאָכָן האָט עָר,
 אַון נַעַכְתָּזְיִינְגָּעָן גַּעַבְּלִיבָן נַעַכְתָּ, אַון טָעָג זִינְגָּעָבְּלִיבָן טָעָג,
 אַון הַיְמָלָאָעָדָם וּוַיְתַּעַכְבָּקָט מִיט דַּי פִּיס האָבָּן גַּעַטְרָאָט . . .
 דער דַּאָקְטָעָר האָט זיך אַלְעָו וּוַיְלָע אָמְגָעְקוּקָט צְוָרִיק,
 פְּאָרָהָאָלָטָן האָט דער וועָג דָּאָרָט יַעַדְן שְׁפָאוֹן אַים .
 אַון דָּאָך ! — גַּעַטְרָאָכָט האָט עָר, — גַּעַהָעָרָט דַּעַר זִיג
 דַּעַם קִינְדָּה, דַּעַם מִיטָּן שְׁמַעְטָעָרָל, אַיְבָּרְוָן קָאָט גַּעַרְמָאָנִיעָא ? !

8. צוּוִי סָאַלְדָּאָטָן צוֹ דַּעַר פָּאָר

I.

גַּעַלְעָגָן פָּאָר סָאַלְדָּאָטָן זִיְּן פְּאָרְמָעָג אַיז אַצְּעַפְּרָאָלָטָס,
 באַשְׁטָאָגָעָן סִיאָזָן פֿוֹן אַפְּגָּאָנְשָׁעָט אַון צְוִיִּידְרִי קָאָרְטָעָס .
 «עַס וּוְעַט אַים אַוְיסְקָומָעָן, — האָט עָר גַּעַטְרָאָכָט, — אַיְצָט זִין דָאָאָלָץ :
 אַי קָאָפִיטָאָן, אַי גַּעַנְגָּרָאָל, אַי דַּעַר פְּאָרְטִילְעָרָ פֿוֹן דַּי וּזְאָכְטָעָס .»
 אַקְוּזָעָרָ דָּאָט מִיט קָאָמָאנְדִּירָן אַינְגָּעָם וּוְאָלָד,
 באַשְׁלוֹסָן אַוְיסְגָּעְטָאָקָט אַיז קָוְרָצָע זָאָצָן :
 אַוְאָדִים לְאֹזֶט נֶאָך פְּרָאָוִינְגָּט זִיך בְּאָלָד,
 מַעְדִּיקָאָמָעָנָטָן אַנְשָׁמָעָקָן לְאֹזֶט עַרְגָּעָק סְעִמְבָּרָאָט זִיך .

געקוקט פון קארטצע האט און אנגעמערקע טער וועג,
 צו אים נאך צוויי, — האט מיט פארמאכטער אויגן ער דער מאנט זיך,
 אין אויסשפיר לאזט דורך איינעם זיך באונאכט אוועק
 איינאיינעם מיט א גראפער דער פארטאָרג פון רاطע — מאנציס.
 געענדיקט האט זיך שנעל דער קורצער ראטע,
 די אויפֿאָכְבָּעַס האט אין געדאנק זיך יעדער אויסגעִיריכט שווין.
 סאָדָאָסְקִי האט זיין שטאמָבָּאָן טער אָ דעְמָב באַשְׁטָאָט,
 און אין אָ לאָסְטוֹרָאָגָן — די אַיְבָּרִיקָעָ ווַיְרַטְּשָׁאָפָּט.

II.

ניט אַיְבָּרִיקָעָ גַּעֲפָרָעָגֶט קִינְעָרָהָט קִיְּין זַאְכָּת,
 באָרָעְדָּעְוָדִיק פָּוּן בְּלִיךְ גַּעוּזָן דָּעָר גַּלְאָנָץ אַיְן,
 מיט זיך אַיְן אוַיְשָׁפֵיר האט זיך נאָך
 באָמָעְדָּאָזָן אַיְן דָּרָאָזָן מִתְּגַעֲנוּמָעָן מאָנצִיס.
 גַּעַרְתָּהָט האט שְׂטִילְקִיטָּה אָוִיךְ זַיְן בִּינְיִקְּוָן גַּזְוִיכְט,
 אַיְפָּגָנְגָלִיטָּשָׁט פָּוּן דָּעָם האט זיך אָ יַעֲטּוֹדָעָר גַּעַטְוָמָלָּה,
 ער האט גַּעהָט אָ טָבָע דָּעָדָן אָפָּט אַלְיָין מִיט זיך
 אַוְן מִיטָּן קָאָפָּן נאָך צַוְּשָׁאָלְעָן, וּוּן עַפְּעָס אַוְיָפָּן זַיְן אַיְם גַּעַקְוּמָעָן.
 דָּעָר שְׂוּרְסָטָעָר גַּאנְג אַיְזָנִיט נִיט גַּעוּזָן פָּאָר אַיְם קִיְּין יַאֲרָן:
 אַיְין פִּיפָּס — אַיְן צַוְּיִיךְ סַאְלָאָטָן צַו דָּעָר פָּאָר אַיְם!
 בֵּין אִיצְט גַּעַדְעָנָקָט ער, אוֹ צַו קְנָאָפָּעָ דְּדִיזְצָן יַאֲרָן
 אַיְן ער צְוּפָּס גַּעַגָּאָן פָּוּן סְטָאַלִּינְדָּאָרָף קִיְּין יְעוֹפָאָטָאָרָיעָ
 אַיְנָאָיָינָעָם מִיט זַיְן טָאָטָן, מִיט דָּעָם גַּאנְצָעָנָעָם גַּעַזְיָינָד —
 דָּאָס פְּסַחְדִּיקָעָ בעַכְּרָל אָוִיךְ אָ בִּילְעָט פָּאָרָאָנְדָלָעָן . . .
 צַי דָּאָס אַיְזָנִיט זַיְן גַּעַקְוּמָעָן אַיְם אַצְיָינָד,
 צַי אַוְיָפָּן זַיְן אַיְזָנִיט גַּעַקְוּמָעָן אַיְם אַנְדָּעָרָש,

III.

בָּאָר אוַיְשָׁפֵיר זיך האט — מִיט זיך אַלְיָין ער דָּעָט
 אַיְן שָׁאָלָט מִיטָּן קָאָפָּעָ אַלְיָין זיך צַו נאָך.
 די נאָכָט האט זַיְן מִיט רִיחָות זְאָפְטִיקָעָ גַּעַפְלָעָט,
 פָּאָרָטוּבָּט האט זַיְן פָּוּן וּוּיטָט אַרְטִילְיְרִיסְטִישָׁר גַּעַדְוָנָעָר.
 דָּאָר שְׁטָאָרְקָעָר פָּוּן דָּעָר שְׁנָאָרְקָסְטָעָר שִׁיסְעָרִי
 גַּעוּזָן זַיְנָעָן די נָאָכְטִיקָעָ די וִיסְעָ אַרְאָמָאָטָן ;
 די דָּאָבָן זיך אַיְן הָאָרֶץ גַּעַטָּאָן אָ רִיס אַרְיִיךְ.
 פָּוּן גַּעַרְטָנָעָר אַזְנָבָן פָּוּן פָּעַלְדָּעָר, אַנְגַּעַזְאָפָּט מִיט מִיאָטָע.
 — דוּ וּוִיסְטָט נִיטָּה, דָּאָדִיקָעָ, וּוּן סְאַיְזָנָס ? —
 האט דָּרָאָד גַּעוּזָנָדָט זיך פְּלוֹצָעָם צַו זַיְן חָבָר ;
 די אוִיגָּן הָאָבָן אַיְם גַּעהָצְטָאָט, די לִיפָּן — בְּלָאָם.
 מִיט עַפְלָעָד קָעָד אִיצְט אַפְגָּעָשִׁיט זַיְן פָּאָלְטָאָזָע ! . . . —

ס'האט דאדייק מאנציס וועגן ספֿאָס אינגעאנצַן ניט געווארסט,
און ס'האט אים באנג געטאן, נאר חشك ניט געהאט צו קלערן;
אים איניהאלטן געוואלט האט זיך דעם אטעם און דעם הויסט,
או עמצעער איזום זאל זיי צומאל דא ניט דערהערן . . .

IV.

נאר ער אלין האט אין דער נאַגִּנט דערהערט
אַ שטילן שאָרֵך צוישן די גראָן אַ געהימען,
וַיְ אַיְן אַ קְרָעָכַץ וַזְאָט זִיךְ פֿאָרגִּינַן אַלְיַין די עַרְד
און וַיְ צַו עַמְצָעַן גַּעֲרוֹפָן וּוְאַלְטָן בַּיְמָעָד . . .
זַיְ וְאַבְּנוּ זִיךְ אָנוֹ אַיְגַּנְבָּלִיךְ פֿאָրְטִּיכְט,
און מִיטְ די בְּלִיקָן וּוְעַגְנָדִיךְ, זַיְ הַאֲבָן גַּלְיִיךְ בַּאַשְׁלָאָסָן:
מַעַ קָאָן זִיךְ נַעֲמָעַן מִיטְ דַּעַר זִימָט,
מַעַ דַּאָרֶף אַבְּעָרָן נַאֲךְ דַּעַם גַּעַשְׂאָרָךְ זִיךְ לְאָזָן . . .
ס'האט אלְךָ זִיךְ אַיְסְגַּעַמִּישָׁט אַיְן שְׂטִילְקִיכְט פֿוֹנָעָם פֿעָלָד:
דאָס קוֹל פֿוֹן גְּרָאָן, פֿוֹן אַלְץָן, וּוְאָס וּוְיִדְמָעָט אָוָן וּוְאָס מַעַרְטָ זִיךְ
און דַּאָס דַּעַרְשְׁטִיכְט גַּעַיְאָמָעָרָךְ פֿוֹן דַּעַר וּוְעָלָט,
זַיְ זַיְנְגַּעַן צַוְּגַּעַן פֿוֹן זַיְתָּן צַוְּוִיָּן.
זִיךְ אַוְמְגַעְקָקְט, וַיְ עַמְצָעַן וּוְאַלְטָן נַאֲךְ זִיךְ גַּעַלְאָקָעָרט.
דַּעַרְהָרָט האט פֿוֹן אַ קִּינְד זִיךְ אַ גַּעַוְוִין,
דַּעַרְהָרָט האט זִיךְ אַ קְלָהָ פֿוֹן אַ זְקוֹן . . .

V.

— פֿוֹן וּוְעָלָכָן דַּאָרֶף? — האט אִים אַ פֿרְעָגָן גַּעַגְעָבָן דְּרָאָד.
— אִיד זַיְתָּ פֿוֹן אָונְדוֹעָרָעָ ? — האט זִיךְ אַ הַיְבָן גַּעַטָּאָן דַּעַר זְקוֹן.
איַבְּעַרְגַּעַקְיִיכְלָט אַיְן דַּעַר וּוְיִטְ האט זִיךְ אַ שָּׁאָם.
— פֿוֹן אָונְדוֹעָרָעָ ! — גַּעַאיִילָט האט מאַנְצִיס זִיךְ אִים זָאנָן.
גַּעַוְעָן די בְּאָרְדָּ בִּים זְקוֹן אַיְן בְּלוֹטָן,
גַּעַוְעָן בִּים קִינְד דַּאָס פֿנִים אַיְן אַיְן בְּלָאָטָעָ;
אַרְאָפְּגַּעַכְּאָפְּט פֿוֹן קָאָפְּ דַּעַר זְקוֹן האט די הוֹטָן,
מִיטְ אִיד אוּיפְּ צְדִיקָּ אַ טִּימָט גַּעַגְעָבָן האט עָרָ :
— פֿוֹן וּוְאַסְילָקִי, אוּיפְּ יַעֲנָעָר זִיתְ בְּרוֹדְלָוק, —
הַאֲטָן אוּיפְּ אַ טִּיכְלָט עָרָ נִיטְ אוּיפְּגַּעַהָרָט צַוְּ טִיטָּן.
דַּעַלְאָנְגָּט אַהֲרָן הַאֲבָן די אוּיסְפִּירָעָר אַ קּוֹק :
עַס הַאֲבָן שְׁרִיפָת זִיךְ אוּיפְּ יַעֲנָעָר זִיתְ גַּעַשְ׀יִיטָרָט.
— דַּעַם טִיוֹלָס הִינְטָן! אוּיפְּ שְׁטִיקָעָר רִיסְטָן זִיךְ דַּאָרָ ? . . .
הַאֲטָן פֿוֹנָעָם זְקוֹן קְוִים גַּעַהָרָט זִיךְ אַ גַּעַשְׁטָאָמָל,
דאָס קִינְד אַ גַּלְעָט גַּעַגְעָבָן האט עָרָ פֿאָרְ דִּי הַאָרָ ? —
און זִיךְ, די עַופְּעַלְעָר, מִיט אַחַ שְׁמִירָעָכְץ זִיךְ פֿאָרְסָאָמָעָן.

VI.

געציגן אין דער הייך האבן זיך בימעד אומבאָזעגט,
צום הימל אויסגעשטרעקט די אַפְּגַעַשְׁלִיטָעַ העלאָזער.
— אַסְדַּ — האַט מאָנְצִיס אִים געטָן אַ פֿרְעָגַ —
האַבְּן אַיְן דֶּאָרְפַּן זַיְן דֶּאָרְטַּ אַפְּגַעַשְׁלִיטָט זַיְךְ ? —
איןעם געזיכט האַט מאָנְצִיסַן דער זַקְן נִיט גַּעֲזָעַן,
יזין ענטפֿער האַט גַּעֲטַאְפַּט דֻּעַם הוֹשֵׁךְ, וְאַ בְּלִינְדְּעַר :
— סְמָאַכְט אַיְנְגַעַר דֻּעַם בִּיוֹוָאנְדְּעַר אַן פֿאָר צַעַן,
פַּן צַעַן וּוִיסְט שַׂוִּין דער טַאַג אַלְיַן נִיט וְאוֹ זַיְךְ הִינְטָאַן . . .
נַאֲרַ אַגְּנַעַשְׁקַט אַלְיַן דער גַּיהֲנוּם האַט אַהֲן
אַ הִיצְעָל מִיט אַ אַפְּטַע וּוּלְפַּ אַינְגַּיְנָעַם .
מע דַּאַגְט : די פִּינְצְטָעָרְנִישַׁ פָּאַרְטְּרָאָגַן האַט זַיְךְ פַּן בעדְלַיַּן,
מיַט שאָרְבָּנָס זַיְגָעַן זַיְ אַוְיסְגַּעַרְוָאָוֹת די הַעַקְעַן,
אוֹיפְּ קִינְדְּעַר גַּלְיַיךְ האַבְּן זַיְ אַוְיסְגַּעַרְוָאָוֹת די בְּגַעַר,
די האַבְּן גַּלְיַיךְ די זַקְנִים אַוְיסְרָאָטַן באָפְּוִילַן .
סְזָוִיְּסַט יַעֲדַעַר בּוּיַּיַּי, וּוּרְ אַיְן דער — הִיצְעָל — פֿרְעָגַ !
אַ יַּעֲדַעַר קָבְּרַ האַלְט שַׁוִּין מִיט אַ קְלָה אַיצְט אַיְן מַוְיל אִים . . .

VII.

מיַט פִּיעַזְוַן אַדוֹרְכְּגַעַנִּיַּט האַט זַיְךְ דער רַאְנָה,
וְוי מִיט אַ מעַסְעַר האַט די נַאֲכַט אַיְעַדְעַז וּוּלְיַ גַּעַטָּאַן אַ שְׁינַד אִים .
— נַ, הַיְּבַזְעַן זַיְךְ, זַיְדַּעַן, אוֹיפְּ — האַט מאָנְצִיס אִים גַּעַנוּמָעַן פַּאֲרַ דער האַנט .
וּוּסְטַ גַּיְן מִיט אַונְדַּה, צַו אַגְּנַעַדְרָעַ אַצְּינְדְּעַר ! —
געַהְעַרט האַט זַיְךְ דַּאַס טִיכְעַלְעַ אַוְיפְּ וּוּיַּט, וְוי סְפְּלִיסְטַן,
גַּלְיַיךְ מִיט אַ שְׁלִיחָות סְצַוָּאָלַט גַּעַאְיִילַט אַיבְּרוּן דַּאַנד זַיְךְ,
גַּעַהְאַלְפַּן שְׁטַעַלְן האַט מַאֲמַעְדָּאָו זַיְךְ דֻּעַם זַקְן אַוְיפְּ די פִּיסְטַן,
דֻּעַם שְׁטַעַקְן אַוְיפְּגַהְוִיבַּן האַט פַּן דַּרְ — עַרְד אִים מאָנְצִיס .
אַ מעַסְטַ גַּעַטָּאַן דֻּעַם וּוּגַג צּוֹם וּוּלְאַד אַוְיפְּ צְרִיקַן
אַן אַוְיפְּ וּוּאַונְקַן גַּעַוּנְדָעַט אַילְעַוְודַיק אַן פְּרָאַסְט זַיְךְ :
— מַאֲמַעְדָּאָו, גַּעַם דַּאַס קִינְדַּ ! מַאֲךְ אַיְן די אַרְעָם דֻּעַם אַ וּוּג !
אַ סְעַכְעַרְלַן, גַּיבְנַאֲרַ אַ נִּשְׁטָעַר, אַפְּשָׁר האַסְטַו ? —
גַּעַנְעַבְן האַט אַ שְׁטַעַדְן זַיְךְ אַ לאָ אַרְאָפְּ ;
צּוֹם וּוּלְאַד צְרוּיקַן מִיט זַיְ מַאֲמַעְדָּאָו האַט גַּעַלְאָזְט זַיְךְ,
אַן אַוְיסְקַעְרַדְעַדְיקַן אַלְעַ וּוּלְיַ צַו זַיְךְ דֻּעַם קַאְפַּן,
הַאַט מאָנְצִיס וּוּיַּטְעַר פָּאַרְגַּעַוְעַצְט דֻּעַם וּוּגַג מִיט דְּרָאָהָן .

9. דער בושל ברעננט אַ זִיָּה

I.

קײַן דורךאנגע אָזֶן קײַן וועג אַיז ניט פֿאָראָנגען מעָר,
אַ לְּיגֶן גַּעֲגַעַן אוּפֶן האָלְדוֹ האַט זִיךְ דָּער טָאגֶ מִיט פֿיבָּעָר:
אַט אַיז אַ זּוֹאַלְד אַין רְאוֹאַקְהָאָרְבָּסְטִיקָן פֿאָרְקְלָעָר,
אַט זִינְעָן שְׁטִיבְלָעָךְ הַיְמָלָאָע צְנוּיְפְּגַעַטְרִיבָּן,
אָזֶן וּוַיְיטָעָר — אַיזֶן דָּער פִּינְטָן. אָזֶן וּוַיְיטָעָר — אַיזֶן דָּער טּוֹיטָן.
אָזֶן וּוַיְיטָעָר אוּיפְּ אַרוּם — פֿאָרוֹאָרְפָּן שְׂוִין אַ שְׁלִיףֶ אַיז...
אָזֶן, פֿיְקְנְדִּיק דָּאס מִיסְטָן, צַו אַלְעַמְעַן פֿאָרְטְּרוֹוִיט
גַּעֲזָוָתְ טָאגֶ-טָעַגְלָעָךְ בְּרוּוִיט הַאָבָּן דֵי שְׁטִילָעָךְ עַופָּות.
סְאַיזֶן, דְּאַכְטַ זִיךְ, אַלְץַ אַזְוִי וּוְיַאלְעַמְאָלָ :
די ערָד, דָּער וּוְאָלְד, דָּער הַימָּל אָזֶן דֵי בִּימְעָר,
נְאָרְסְיָהָט בֵּי יְעָדָן זִיךְ אַזְעַן גַּעֲטָאָן דָּאס קּוֹל,
אָזֶן אַוְסְלְוִיפָּן גַּעֲנוּמָעָן האַט דֵי צִיְּמָת מִיט אִימָּת.
גַּעֲזָוָרָן עַפְּעָס אַגְּוּלָאָדְעָנָעָר זִינְעָן דֵי פִּיס,
גַּעֲקוֹקָט אַזְוִי אַוְמָהִימְלָעָךְ הַאָבָּן וּוּעָגָן.
צִי וּוּעָט מְעָן זִיךְ אַדְוּרְכְּרִיטָן נְאָרְסְיָהָט אַיז,
צִי שְׂוִין מִיט אַלְץַ זִיךְ אַין דָּער וּוּלְעָט אַט דָּא גַּעֲזָעָן ? !

II.

סְאַדְאָסְטִיקָן האַט דֵי אַוְמָגְעַדְוָלָד גַּעֲאַילָט,
די זְאָרגָן אוּיפְּ אַים גַּעֲוָאָקָסָן אַיז אַינְדְּרִיְּעָן.
זִיךְ אַפְּגָעָטָאָן פָּוֹן אַיְנִיקָן האַט אוּיפְּ אַזְוִי
דָּער מְלֻכּוֹתְדִּיקָעָר שְׁטָאָלָט אָזֶן גַּלְאָנָץ פָּוֹן חִיל.
די הַיְּצָאָה פֿאָרְצְזִוְּגָן האַט דָּעַם גַּאֲרָגָל אָזֶן גַּעֲבָּרָעָט,
פָּוֹן בּוּם הַאָבָּן זִיךְ שְׁאָטָּן נִיט גַּעֲלָאָט פֿאָנְאָגְדְּעָרְשִׁיטָן .
בְּיַמְּ הַאָרִיזָאָנָט, די פֿלְגָּאָן צַו דָּער הַיְּד גַּעֲוָעָנָט,
גַּעֲגָנָגָעָן זִינְעָן וּוַיְנְטָמְלִילָן, וּוְיַמְּזָאָלָט גַּעֲיאָגָט זִיךְ שִׁיסְוָן...
אַ בּוֹשָּׁל מִיט גַּעֲהִיתָן וּוַיְגַעְדִּיקָן טְרָאָט
אַרְאָפְּגָעָלָאָטָן, וּוְיַאֲדִיעָה, הַאַט פָּוֹן סְטוּפָּזָה,
אַז אַוְפָּהָן וּוְעָגָה יְתּוֹמָהְדִּיקָה, אוּיפְּ גַּאֲטָס בְּאָרָאָט,
צְעַשְּׁרָאָקָעָנָה, פֿאָרְיָאָגְטָעָה, בְּלַאֲנְדוֹשָׁעָן עַרְגָּעָץ שְׁעָפָּט . . .
גַּעֲלָעָן דָּאס צְעַטְרָאָטָעָנָה גַּעֲוָוִיקָס אַיז אַוְפָּהָן שְׁלִיאָאָר,
קִיְּזַן וּוַיְנָט גַּעֲוָאָלָט האַט עַרְגָּעָץ זִיךְ אַרְיָה טָאָה.
אָזֶן אַיְגָעָר מִיט אַקְיָנְד אָז מִיט אַשְׁמוֹבִיקָן פֿוֹטְלִיאָר
גַּעֲגָנָגָעָן אַיז, נִיט וּוַיְסָנְדִּיק אַין וּוַעֲלָכָעָר דִּיכְטוֹנָג.

III.

די ברכה האט מיט וויזיך פון דער עריך געשפֿאַרט,
ס'איין אָ גערעטעןיש גשוען. געגאנ אַיז שפֿע.
ויז אָ געפֿאנגענע געלעגן אַיז די פְּראָכֶט —
פְּאָרָאָרְטִּילֶט. הַפְּקָר אֹון פְּאָרְשָׁלְעַפְּעַרְט.
דער רִינְג פָּוּן שׂוֹנָאמָס קְלָעָם אֹון צוֹאנְג
הַאֲט עַנְגָּר אָ פְּאָרְשִׁים אֹון אָ פְּאָרְצִי גַּעַטָּאוּן זִיךְ.
פָּוּן בּוּים צוּ בּוּים, פָּוּן זָאנְג צוּ זָאנְג
געגנְבּוּט הַאֲט אָן אוּמְעַט זִיךְ, וַיֵּ אֹזֶא טְרִיבְעָד אַנְזָאנְג.
— פָּאָנָאנְדְעַרְשְׁטָעַלְעַלְעַלְעַל גְּלִיכִיךְ זִיךְ אַיז אַיבְּעַרְדוֹף ! —
געגּעַבְּן אָ קְאָמָאנְדָעַ קְרֹץ דָּעַר קְאָמָאנְדִּיר הַאֲט.
אוֹן פָּוּן דָּעַר וּוַיִּט צוּ אַים הַאֲט וּוּנְדָן זִיךְ גַּעַפְּרוֹאַוּט.
דָּעַר מָאָן, וּזְאָס הַאֲט, נִיט וּוַיסְנְדִּיק וּוֹאַהְיָן, דָּעַם וּוּגְ גַּעַוְוִירַעַט.
געפְּאַלְעַן אַיז די נָאָכֶט. אָן אַומְרוֹאַיקָע. וּוַיסְט.
דָּעַר רָאנְד הַאֲט נָאָר אַין פְּלָאָם גַּעַהְאַלְטָן זִיךְ אַיז שְׁמַעְלָצָן.
דָּעַר קְאָמָאנְדִּיר הַאֲט פָּוּנְדְּעַרְוּתִינְס זִיךְ אַיז בְּאָגְרִיסְט
אוֹן אַוִּיפְּ דָּעַם רֹופְּ פָּוּן אַומְבָּאַקָּאנְטָן אַפְּגַּעַשְׁטָעַלְט זִיךְ.

IV.

— אָרוֹאוֹ אַיז אַיְיָר בִּיקְס ? — אָ קְעַרְזּוּז זִיךְ גַּעַטָּאוּן הַאֲט צָר
צָו דָּעַם בְּאַיְאָרְטָן מָאָן מִיט דְּרָאָרְצָן.
— כְּפָּאָרְשְׁטִי... כְּפָּאָרְשְׁטִי... נָאָר נִיט קִין בִּיקְס אַיז מִין גַּעַוּעַר, —
געעַנְטְּפּוּרְט דָּעַר מָאָן : — אָ סְקָאַלְפּוּלְלָן מִין גַּעַוּר אַיז !
— אָרוֹאוֹ אַיז אַיְיָר סְקָאַלְפּוּל ? — צְוַגְּעַלְיִיגְטְּ דָּעַר קְאָמָאנְדִּיר די הַאֲנְט
הַאֲט צָו דָּעַם שְׁלִיפְּ אַלְס צִיכְּן פָּוּן בְּאָגְרִיסְטָג.
בָּאַהְעָרָשָׁט אַ וְיִיל הַאֲט אָ פְּאָרְלְעַגְּנָהִיָּט דָּעַם מָאָן :
— אָפְּשָׁר אַיז מְעַגְּלָעַךְ גְּלִיכִיךְ זִיךְ צָו דְּרָוּוֹיסְן,
וְאוֹ וּוּט אַים אַנוּעַנְדָן דָּעַם סְקָאַלְפּוּל דִּין בְּאַפְּפָעַלְט ? —
עַס הַאֲט דָּעַר קְאָמָאנְדִּיר די הַאֲנְט גַּעַגְּבּוּן אָ דְּרָלָאָג אַים
אוֹן אַים אָ וּוֹיִי גַּעַטָּאוּן : — אַיבְּעָרְן גַּאנְצָן פָּעַלְד !
סָאָיָן נִיט פְּאָרָאָגָן אַין פְּאָרְוָאָונְדָעַטְעָ קִין מָאָגָל . . . —
אוֹן דְּרִיקְנְּדִיק די הַאֲנְט מִיט אַכְּטוֹג דָּעַם כִּירְוָגָג,
הַאֲט עַר צָו זִיךְ אַלְיָין פָּוּן אַוְיְרָעָגָגָג גַּעַנוּמָעָן רִידְן :
— אוֹן סְעִמְבָּרָאָט... דָּעַר דְּרִיטָעָר טָאג... צִי וּוּט עַר דָּוָרְך...
סְיַהְאָט טְרָעָפְּן אַיְפָּן וּוּגְ מִיט אַים גַּעַקָּאנְטָן פְּאָרְשִׁידָןָס . . .

V.

בָּאַמְעָרָקְט דָּעַר קְאָפִיטָאָן הַאֲט עַרְשָׁט אַצְּינְד
דָּעַם קְלִינְגָם בְּעַזְעַנְעַץ נַעֲבָן דָּעַם טְרוּיְעָרִיקָן מָאָן דָּעַם אַלְטָן :
— אַן אַיְגְּנְבָּלִיק ! ... דְּרָלְזְוִיבְּט ... וּוּט אַיז דָּאָס קִינְד ? —
הַאֲט עַד דָּעַם דְּאָקְטָעָר אַוִּיפְּ אָ וּיְלָעָ נָאָךְ פְּאָרְדְּזָאלְטָן,

געוקט אויַּפְּ דעם, ווֹיַּ אָ פֿאַרְשְׁוֹלְדִּיקְטָעֵר, האט ער
איַּפְּ דַּי גַּזְוִיכְטַּצְוָגָן דַּי מַאֲגַעַרַע אָן אוַיסְגַּעַטְאַקְטָעַ.
— דַּאס סָאָמָעַ אַלְטָעַ אוַיסְקוּיַּפְּ-בְּלוּטַ פָּוּן דֶּרְעֵדַ —
האט מיט דַּי אַקְסָלַ שְׂטִילַ אַ קְנִיטְשַׁ גַּעֲטָאָן דַּעַר דַּקְטָעֵד.
גַּעוֹאָרְעַמְתַּ האָט סָאַדְאַזְוּסְקִים האָדָּץ אַ בְּרוּזַ
מִיט אַ גַּעֲמַלַּ, מִיט בַּיְמָעַרְ, מִיט אַ שְׁטִיבָלַ...
אָן מִיטָּן קִינְדַּ אַזְוּקְגַּעַגְאָן אִין וְאַלְדְּ-גַּעַדְּ-כִּטְקִיטַ טִיף
צַּו דַּי פֿאַרְשְׁוֹלְדִּיקְטָעַ דַּעַר דַּקְטָעַר אִין אַ טְּרִיבָּרַ.
בְּאַגְּלִיְּיַטְּ סָאַדְאַזְוּסְקִ שְׂוִיגְנְדִּיקַ האָט אִים
אָן לְאָגָגַ אַ טְּרוּיְעָרִיקַן בְּלִיקַ אַויַּפְּ אִים פֿאַרְהָאַלְטָן.
עַס האָט גַּעֲדָכְטַ, אָזַ סְ'צִיטְעָרַטַ נַאֲכַד דַּעַם דַּקְטָעָרָס שְׂטִים :
— דַּאס אוַיסְקוּיַּפְּ-בְּלוּטַ פָּוּן דֶּרְעֵד דַּאס סָאָמָעַ אַלְטָעַ...
...

10. פֿרָאַוְוִיאָנַט

I.

בַּיְמַ טִיכְעַלְעַ בּוֹרְלָוק — בֵּין צַו דַּעַם האָלְדוֹן אִינְעַם טְשֻׁעָרַעַט —
גַּעוֹיְיקַט אַוְאָדִיס האָט אַ גַּאנְצַן טָאגַ זִיךְ.
אַ וּוֹעַג אָן אִינְזָאָמָעַר האָט זִיךְ אִין וּוֹיַּט גַּעַשְׁטְּרַעַקְטַ.
גַּעַבְּלָאַגְּנְדוֹשָׁעַט אִיבָּעַר אִים האָט, דְּעַוְעַנְדִּיקַ, אַ סְטָאַדָּעַ אַקְסָן.
גַּעַטְוּמָלַט הַאָבָּן דִּיְתְּשַׁן עַרְגָּעַן גַּאֲרַ נִיטַ וּוֹיַּט,
פָּוּן שִׁיךְ גַּעַקְאַרְוּעַטַ גַּעַהְעַרְטַ האָט זִיךְ דַּאס קְלָאָפְן.
וּוֹעַר אַגְּגָעַטָּן, וּוֹיַּ דְּאַלְדְּזָבָאָגְדָן, דַּי וּוֹאָרְשָׁתָן האָט פְּאַשְׁיַּטַ.
וּוֹעַר אַרְוֹם בְּוֵיךְ מִיט עַוְופָה, וּוֹיַּ אַ יְוֹסְטָעַר קוּרְעַלְאָפְנִיקַ,
בָּאָר אַוְיסְגָּרִיסְן זִיךְ פָּוּנַט בַּיַּ אִינְעַם האָט אָן עוֹף,
צַו דַּי טְשֻׁעָרַעַטַ וּוֹיְגָנְדִּיקַ אַ לְאָוּ גַּעֲטָאָן זִיךְ.
אוֹן אַיְן אַ רְגָע — נַאֲכַד דַּעַם פּוֹיגָל אַיְן גַּעַלְאָפְן.
הָאָט זִיךְ דַּעַר שְׁאַרְבּוֹנִירִיטָעַר אַיְן טְשֻׁעָרַעַט פְּאַרְבְּלָאַגְּנְדוֹשָׁעַט.
אַיְן זְוּמָפְ גַּעַזְוּנְקָעַן האָט זִיךְ יְעַגְּרִישָׁעַר טְרָאַט.
גַּעַקְרָאָכוֹן פָּוּן דַּעַר פְּעַלְ, גַּעַדְרָאָט אָן זִיךְ גַּעַפְלָאַגְּנְטוּרָט,
אוֹן אַויַּפְּ אַ רְוִיְּטָאַרְמִיעַר אַגְּגָשְׁטוּוֹיסְן זִיךְ עַר הָאָט,
פְּאַרְפָּאַלְגָּנְדִּיקַ דַּעַם אַוְשְׁוֹלְדִּיקַן הָאָן דָּאָרט.

II.

אַ וּמַיְלַ אַיְן עַר גַּעַבְּלִיבַן שְׂטִין אַיְן נִיט גַּעַוְאָסְטַ :
צַי לְוִיפָּן וּוֹיְטָעַר נַאֲכַן הָאָן, צַי דַּא אִינְעַם טְשֻׁעָרַעַט אִים לְאָזַן :
בָּאָר אַוְיסְגַּעְקְרִיעַט האָט ער : — גַּיבְ זִיךְ אַגְּנְטָעַר, רֹס ! —
מִיט אָזָא טְעַמְּפָן אַיְן דַּעַרְשָׁאַקְעָנָם יְרָגוֹן.

געהוידעט האט זיך פון טשעדערט די זואגט,
 אין טיך — פאָרוֹויַיקט דער גלאָנץ פון כמאָרֶעס:
 אָוֹרְדִּיס אַוְּפְּגַּעַהֲוִין האט די לינקע האנט.
 געוועז נאָעֵנט נאָר פון אַים שווין די געפֿאָר אַין
 אָון מיט דער גאנצער קראָם אוֹיף אַים זיך שווין געציילט,
 נאָר ער — מיט רעכטער האָנט געצויגן לאָנגַזָּם האָט דָּארֶט
 דעם פִּיסְטָלְעַט אָון אָוּמְבָּאָמְעַרְקַּט — דָּאס צִינְגָּלְעַל אַ צִּי!
 אָון גְּלִיךְ אַיְזָן אַפְּגַּעַן דער דִּיטְשָׁ מִיט בְּלוֹט אַיְזָן בְּלָאָטֶן.
 ערְשֶׁת דָּעַמְּאַלְטַה האָט אָוֹרְדִּיס שְׂנָאַל גַּעַטָּאָן אַ שְׁפָרוֹנָגֶ
 צוֹאָמָעַן מִיטְן האָן, אָון עַרְגַּעַץ נִיט גַּעַלָּאָזֶן קִין שְׁפָאָן אַים:
 — דוֹ דָּאָרְפְּסַט אַ האָן, אָון אַיך — אַ צּוֹגֶן!
 גַּעַמְּאַכְּט! אַיְזָן קְרִיךְ אַרוֹיסָס, גַּעַרְמָאַגְּיַע!

III.

אַ שְׁטִילְקִיטַה האָט גַּעַשְׁפְּרִיטַה זיך אוֹיף אָרוֹם,
 ווי גְּלָאָז, פָּאָרְהַוִּיכְט גְּעוּזָן זִינְגָּעַן די וּוּיטָן.
 גַּעַנְגַּנְגַּעַן אַיְזָן גַּעַפְּאַנְגְּשַׁאַפְּט אַיְזָן דָּער דִּיטְשָׁ אַיְבָּעָרָן זָוָמֶט
 אָון זיך גַּנְבִּיש אָוּמְגָּעָקָוּט אַיְזָן אַלְעַ זִינְטָן.
 אַיְזָן בְּלָאָטֶן אַוְּסְגַּעַוִּיכְט — אַיְבָּעָרָן קָאָפֶן,
 בְּיַיְמַן דִּימָעַן צִוְּגָעַנְיִיפְּט אַ זָּעָקָל צַוְּאַ זָּעָקָל,
 די פָּאוֹזָעַכָּע, מִיט עַוּפָה מִיט גַּעַפְּעַנְטַעַטָּע פָּאָרְשְׁטָאָפֶט,
 האָט אַלְעַ וּוּילְ פָּוּן אַים אַרוֹיְסְגַּעַרְקִיטַה אַ «קּוּקָּאָרְעָקָוּ!».
 אַחֲשָׁבוֹן, דִּיסְטָטָע, שְׁטִילְטַה, אָוֹרְדִּיסָּס, דִּיר אִיצְטָ פָּאָר מִיט אַים
 פָּאָר גָּאָר דָּער וּוּלָט, וּוּאָס עַר פָּאָרוֹאָנְדָטַה האָט אַיְזָן אַ בִּיתְ-עוֹלָם...
 גַּעַשְׁקִיטַה זיך, אָז עַס דָּעַדְתַּ אַוְּנִינְדַּר מִיט אַ מעַנְטְּשִׁין-שְׁתִּים?
 אָז עַפְּסָסְפָּרְעָגָן קָאָזָן מַעַן אַנְדָּעָרָשָׁן דָּעַן וּוּי מִיט אַ קוֹיְלָאָס?
 אַט גַּיְיטָ עַר, שְׁלַעְפְּנִידִיקַה דִּי שָׁאנְדָן, דָּער דִּיטְשָׁעָרָן קָאָט,
 סְאִינוֹ אַים נִיט שְׁוֹעָר. עַר שְׁטָעָלָט זִיך נִיט אַנְטְּקָעָגָן,
 וּוּן אַיְנָס-אוֹיף-איַינָּס מִיט אַ סָּאָלְדָאָט
 האָט עַר זִיך אַוְּפָּן פָּעָלָד בְּאַגְּעָגָט.

IV.

אַים אַיְזָן נָאָר שְׁוֹעָר די פִּיס צַו שְׁלַעְפָּן אַיְזָן דָּער גַּיְרָ
 אַנְטְּפָּרָר דָּער לְאָסְטַה פָּוּן דְּזִיבְּ-זַאְקָה אָנוּ פָּוּן פָּחָה.
 עַד וּוּאָלָט גַּעַרְאָכָן, וּוּעַן מַעַן אַגְּנָט אַים: — קְרִיךְ!
 נָאָר אַפְּגַּעַוְּנִינְדַּטַה פָּוּן אַים מִיט עַקְּלָ זִיךְ וּוּאָרָ זָאָט.
 עַד קוּקָט מִיט שְׁרָעָק, דָּער הַעֲרָשָׁעָרָ פָּוּן דָּער וּוּלָט,
 אָון מִיט די עַוְּפָה טְרוֹיְיעָרִיךְ עַר זִיךְ גַּעַזְעָגָט.
 זִיךְ נָאָבָל בְּלוֹט, וּוּאָס אַיְזָן בְּאָרוֹפָּן צַו גַּעַוּלָט,
 בְּאַגִּיסְטָרָט נִיט, וּוּי אַ סָּאָלְדָאָט, פָּאָר וּוּרְדָעָ צַו גַּעַשְׁלָעָגָ אַים . . .

ער הערט איז שרעק צו יעדן שארך זיך צו,
דאס אנגערזיבטע קרייכט איזן בלאטע זיך פאנאנדר ;
אט באָלד וועט ער אַריזישטעקן די טמא צונג,
און פאָר זיין פעל דאס טמא פֿאַטערלְאָנד פֿאַרְהָאנְדְלָעָן.
ער וועט עס מאָכֵן געט, און פֿינְקְטְּלָעָך, און גענווּי,
אוֹזִי ווי אַ גַּעֲדִיכְטְּ פֿוֹן רְוִיבְּ אַרְגְּאַנְיְזִירְטְּ ער ;
ニיט קָאָרְגָּן וּוּעָט ער גָּאָרְנִיטְ פֿאָר זִין הוּאַט.
און נָעָבָן אִים גַּעֲגָנְגָעָן אִיז אַוְאָדִיס זִין רִיבְטָעָד.

V.

פֿוֹן גָּאָר דָּעָר עֶרֶד — דָּעָר עַכְל אַוְן פֿאַרְאָכְטְּ,
מעָר גָּאָר, מעָר גָּאָר צַו אִים נִיטָא אַיִן.
געֻקְוֹכְטְ אָוִיפְ אִים אַוְדָאִיס זָאָט, גַּעַטְרָאָכְטְ :
סְמָאָכְטְ קִינְמָאָל די נָאָטוֹר דָאָז נִיט קִין טָעוֹת,
זַי גִּיט דָאָז נִיט דָעָר שְׁלָאָגְן קִין פִּיס,
דָעָם מְעַנְשָׂנָן גִּיט זַי דָאָז קִין גִּיפְטְ נִיט...
צַי וּוּרְקְלָעָךְ עַפְעָם אַוְבְּעָרְדִּיקְס אִין אִים דָא אַיִן —
אָנוֹינְס, זֹאָס לִיְגַּט נִיט אַיִן זַיְךְ אַיִן קִין שָׁוֹם בְּאָגְרִיפְ ?"
גַּעַזְעַן דָאָט ער אִים קִיְקָלָעָן פֿוֹן גַּעַלְעַכְטָעָר זַי אַיִן בְּלָוָת,
אַיְצָאַט זָעַט ער אִים פֿוֹן פְּחַד קִיְקָלָעָן זַי אַיִן בְּלָאָטְעָ :
פֿאָרָאוֹיס גַּעֲגָנְגָעָן אִיז דָעָר הָאָן בְּאָרוֹט,
דָעָם פִּיסְק אַיְיעָדָע וּוּיל צּוֹם דִּיטְשָׁא וּוּאָרְפְּ גַּעֲגָבָן הָאָט ער,
פֿוֹן וּוִיטְ אַוְאָדִיסְן דָעַרְעָן מְהָאָט, וּוּי ער שְׁפָאנְט,
אַ קְרָאָם פֿוֹן אַלְדָאָסְטָוּס דָאָט ער גַּעַהָאָט דָא ;
זַוְאָס אַיִן דָאָס ? — הָאָט סַאָדָאָסְקִי זַיְךְ גַּעַוְעַנְדָט. — סְאַיִן פְּרָאָוִיאָנְט ? —
גַּעַשְׁמוֹכְט אַוְאָדִיס הָאָט : — סְדָאָסְטָאָוּקָאִי נָאַזְאָם !

VI.

און ערְגַעַץ דָאָט סַאָדָאָסְקִי אוּפְגַעַנוּמוֹעָן טְרִיטְ . . .
זַיְךְ אַיְנְגַעַהָעָרֶט אַיִן יָעַדְן וּוּינְטְלִידְיקְן פְּלָאָטְעָר.
נִיט אַוְמְגַעְקָעָרֶט דָאָט סְעַמְיְבָרָאָט זַיְךְ מעָר צְרוּדִיק,
עַפְעָם גַּעַשְׂעָן אַיִן פֿאָר גַּעַוְוִיס מִיטְ סְעַמְיְבָרָאָט . . .
אַבְעָר דָעָם אַוְמְגַעְוָאָוָנְטָשָׁטָן מִין גַּעַיָּאָט דָאָט ער,
מְחַשְׁבָוֹת אַוְמְגַעְוָאָוָנְטָשָׁעָן פֿוֹן זַיְךְ גַּעַטְרִיבְן :
זָעַט וּוּרְקְלָעָךְ סְעַמְיְבָרָאָט נִיט אַוְמְקָעָרָן זַיְךְ מעָר ? —
גַּעַעַקְבָּעָרֶט אַיִן גַּעַנְגָּט הָאָט אַ גַּעַדְאָנָק אַ טְרִיבְעָר.
דָאָז הָאָט סַאָדָאָסְקִי, אַ פְּאַרְעַקְשְׁנָטָעָר, גַּעַוְאָרָט . . .
אַפְשָׁר קוֹמֶט אֹוִיס זַיְךְ סְעַמְיְבָרָאָט עַרְגַעַץ זָאמָעָן ?
גַּעַרְעָן אַיִן וּוִיטְ שְׁוִין סְעַמְיְבָרָאָט אַיִן יָעַנְעָר גַּעַכְט
נָאָךְ דָעָם פֿאָרָהָעָר בַּיְ קְלָאָפְסְן אַיִן אַ קְאָמָעָר ...

גענגן אַ מְוֻרְמָל פּוֹן אַ בְּלָאַט אֵין צַו אַ בְּלָאַט,
אוֹן פּוֹן בּוֹרוֹלוֹק הָאַט זִיךְ גַּעֲטָרָגָן אַ גַּעֲבָלָעָבָל.
צָוּם טּוֹיטּוֹן-לְאַגְּדָר הָאַט גַּעֲשָׁלָעֶפֶט זִיךְ סְעִמְיָרָאַט
אֵין דָעַם בָּאֲגָלִיטּוֹ פּוֹן זִין נִיטּ-אַגְּנָעָהָבוֹן לְעַבּוֹ . . .

11. פָּאָזְעַמְקָעָס

I.

אֵין גְּרִינְס פּוֹן וְאֵלָד גַּעֲשָׁוִינְדָלְטּ מְאַרְלִיעַ הָאַט וְוי צְוִוִּיטּ .
נַאֲכַד פּוֹן דָעַר וְוַיִּיטּ הָאָבָן פָּאָרוֹוָאנְדָעֶטָע זִיךְ אַגְּנָעָזָעַן דָאַרטּ ;
פָּאָרְשָׁעַנְעַלְעָרֶטּ הָאַט דָעַר דָאָקְטָעֶר דִּינְעַטּ טְרִיטּ
אוֹן גְּלִיךְ צַו אַלְעָמָעַן דָעַם בְּלִיקּ גַּעֲוָונְדָעֶטּ .
צַו יְעַדְן אַיְינְעַם אֵין עַד צְוָגָעָגָנְגָעַן נַאֲגַטּ
פָּאָרְכְּלִינְעַנְדִּיקּ מִיטּ רִיחָוֹת זִיךְ מִיטּ הָאָרְבָּעָה .
הָאַט הַעֲכָרֶס דָעַן אַ מְעַנְטָשּׁ נַאֲכַד וְוַיְנְשָׁן זִיךְ גַּעֲקָאנְטּ ,
וְוַיְזִין בָּאָצִיכְנַט דָוְרָךְ דִי שְׁלָאָכְטָן מִיטּ פָּאָרְדָּאָרְבָּעָד ?
עַס הָאַט זַי צְוָגָעְדָעֶטּ דִי קְרוֹיְן פּוֹן וְאַלְדּ .
אַיעְדָּעַס וְוַיְנְטָעַלְעַ זִיךְ צְוָגָעְלִינְגּוֹתּ הָאַטּ , וְוַיְיַאְהַלְלָוּגּוֹ .
אַונְטָעַר דָעַר מְאַרְלִיעַ אֵין אַיעְדָּעַז וְוַאֲבָד גַּעֲוָעוֹן הַיְלִיקּ .
צַו יְעַדְן אַיְנְצִיקּוֹן הָאַטּ עַד זִין בְּלִיקּ גַּעֲוָונְדָטּ ,
וְוַאֲסּוּ גִּיכְעָר נַזְכְּלָעַ זִין גַּעֲוָאָלָטּ הָאַטּ זִיךְ אֹזְוִי אִים :
סְאַיְוּ אִים אַ שָּׁאָנְדָ גַּעֲוָעוֹן פָּאָרְדָ זִין גַּעֲנָצָעּ הַעֲנָטּ .
אוֹן פָּאָרְדָ זִין נַגְּנָצָן גּוֹף אֵין אִים גַּעֲוָעוֹן אַ בְּזִוּן .

II.

פָּאָרְדָ זִין גַּעֲקָעַס אוֹן פּוֹפְצִיקּ יַאֲר — דָאַס עַרְשְׁטָעַ מַאַלְ
פּוֹן נַאֲרָמָעַס אַוִּיסְגַּעַטָּאָן , נִיטּ פִּילְנְדִיקּ קִיְּן וְוַיְיַאְמָר .
הָאַט עַד אַצְינְדּ גַּעֲפָנוֹעַן זִיךְ אַיְן אַ שְׁפִיטָאָל
אַן וְוַעֲנַט אַוְן אַן אַ דָּאָר , דּוֹרְכָאָוִס נַאֲצּוֹוִישָׁן בִּימְעָד .
יַיְיַי גַּעֲנָצָעּ וְוַעֲלָטּ עַרְגָּעָץ אַיְמָיטּוֹן וְוַעֲגָגּוֹלָאָטּ .
וְוַיְיַאְגָעְלָעֶבֶטּ לְאַסְטּ — אַן נַוְיְטוֹעָנְדּ אַוְן אַן זִינְעַן ;
דִי קְרָאָנְקָעּ וְאַבְן אַוִּיסְגַּעַזְעָן , בָּאַשְׁטָאָטָעּ אַיְנָעּ גְּרָאָזּ .
וְוַיְיַאְשְׁוּיְמַעְנְדִיקּ אַוְיִףּ אַ יְמִידָעָק אַוְיִףּ אַ גְּרִינְעָם .
די הָאָבָן נִיטּ גַּעֲמָאנְטּ קִיְּן שְׁכַר פָּאָרְדָ זִיְעָד לְיִדּ —
עַס הָאַט דָעַר שְׁכַר גַּעֲלִוִיכְטָן אֵין בָּאַרְיָה פּוֹן קְרִיגָעָר ;
אוֹן שְׁוֹיְיִגְנְדִיקּ דִי הָאָבָן זִיךְ אַלְיַיְן בָּאֲגָלִיטּ
צָוּם לְעַצְטָן רַאֲנָד פּוֹן גּוֹרְדִּיקּוֹן עִיגּוֹיָה .

און אויפגעטעןערט מיטאמעל האט דער פֿאַרְזָה אַונְדְּעַטְּעַרְטָאָרְלָאוֹן,
דעַרְזָעַן האט ער אַפְּאַזְּקָעַ, אַין גְּרוּעַלְעַךְ פֿאַרְפְּלָאַנְטְּעַרְטָאָרְלָאוֹן
אַ וְיַיְן גְּעוּגַעַן מִיטְּ דַעַרְ האַנט האַט ער פֿוֹן שְׁלָאָפְּ
און מִיטְּ דַי אַוְיָגְן פֿיבְּעַרְדִּיקְ גַּעֲטָאָן צַו אַיר אַ בְּלָאנְקָעְ .. .

III.

זי אַיז גְּעוּגַעַן פֿלאַטְּעַרְדִּיקְ אַזְּוֹן, פֿאַרְחָלוּמְטְּ-רוּוִיטְ
מִיטְּ דַאְזָן פֿוֹךְ גְּעַלְעַנְטְּ אַוְיָף גְּרַינְעַם צִיטְעַרְדִּיקְן בְּלָעַטְּלָ;
וְיַיְן סְצֻוֹאַלְטָן דַי עַדְדָּ אַלְיַין גְּעַבְרָאַכְטָ אַים פֿאַרְן טְוִיטְ
אַ טְרָאַפְּן בְּלָוטְ מִיטְּ אַיר גְּעַנְאָד אַים שְׂטַילְ אַ גְּלַעַט טָאגְ.
אַטְ אַיז זַיְן. אַוְיָסְגְּעַצְיָוָן. בִּיגְגִּיךְ גְּלִיךְ.
ער וְוֵיל זַי פֿוֹנוּם אַוְיָגְ קִין רְגַע נִיטְ פֿאַרְפְּרִין;
עַס אַיז אַים פֿוֹן אַיר דִּיחְ אַזְּוֹן פֿרְישָׁ אַון לִיכְיכְטָ.
און זַיס אַזְּוֹי אַיז בְּלָוִין פֿוֹן אַיר קָאַלְיָר אַים;
זי האַט אַזְּוֹף אַלְץְ פֿאַרְגָּעָסְן אַים גְּעַמְאַכְטָ,
פֿאַרְגָּעָסְן פֿוֹן דַעַר וְוַואַנד גְּעַמְאַכְטָ אַון פֿוֹן דַעַם קָרְגִּיָּסְ;
אַטְ וְרוּעַת זַי צְוִיגְיָן בְּאַלְדָּ אַלְיַין צַו אַים, זַיְן דְּאַכְטָ,
פְּנוּקָטְ וְיַיְן שְׁוּעַסְטְּרָלְ גַּעֲטָאָן אַיז מִיטְ אַ פְּלוֹן קָרִיגָּלָ.
הַאַט דַעַר אַ שְׁטוּרָעָקְ צַו אַיר דַי האַנט גַּעֲטָאָן
און מִיטְ דַעַר קְוִילְיָעָז וְיַי גְּעַפְּרָאַוְתָּ דְעַרְלָאַגְּגָעָן;
בְּאַזְּוֹיָן האַט דַעַר דְאַקְטָעָר זַיְן. אַ בְּוִיגְ זַיְן אַן,
און אַוְיָסְגְּעַשְׁטְרָעָקְ דַי פֿאַזְּעַמְקָעָ דַעַם קָרִיאָקָן:

IV.

— פֿאַרְאָן אַ סְדָּ דַאְ פֿאַזְּעַמְקָעָס אַין וְחַאלָּדָ,
אַ קָּאנְטָ אַזְּאָ, — האַט עַד אַים אַיְגְּנָעָרִימָטָ, — מִיטְ אַלְץְ בְּאַשְׁאַגְּקָעָן,
אַיךְ וְוַעַל אַיךְ אַנְקָלִיבָן. אַיךְ וְוַעַל אַיךְ בְּרַעְנָגָעָן. בְּאַלְדָּ .. . —
און קְלִיבָן פֿאַזְּעַמְקָעָס גְּלָאָזָט זַיְן בְּלָאנְקָעָן.
אַזְ עַד אַיז אַין אַרְמוּרִינְגָלָוָן, אַיז אַים גְּעוּגַעַן קְלָאָרָ,
גְּעַזְאָגָט אַים חַטְבָּן עַס דַי גְּרָאָן אַון דַי בִּימְעָרָ,
און דַאְךְ האַט אַים גְּעַדוֹכָטָ, אַזְ אַיצְטָ, נַאֲךְ זַעַקָּס אַון פֿוּפְצִיקְ יָאָרָ,
אַיז אַנְגְּקָוּמָעָן עַרְשָׁתָ, וְיַי סְדִידָרָףְ צַו זַיְן, אַהֲיָם עַרְ,
וְוַאְוַסְיָוָרָט דַי גְּעַפְּאָרָ אוֹיְף אַיר אַיז אַלְץְ,
וְוַאְוַסְיָוָרָט דַי גְּעַפְּאָרָ אוֹיְף אַיר אַיז אַלְץְ;
דַאְזָה וְוַאְוַסְיָוָרָט פֿאַרְ יְעַדְעַר יְאַגְּעַדְעַ מִיטְ בְּלָוטְ אַפְּ,
דַאְזָה וְוַאְוַסְיָוָרָט פֿאַרְ יְעַדְעַר יְאַגְּעַדְעַ מִיטְ רְוָם
און וְוַאְוַסְיָוָרָט פֿאַרְ אַיר מִיטְ לְעַבְנָן אַון מִיטְ לִידְן,
אַטְ דַאְ, — האַט עַד דַעַם בְּלִיקְ אַ פֿיר גַּעֲטָאָן אוֹף רְוָנְדָ אַרְוָם,
אַטְ דַאְ, בִּים אַרטָ פֿוֹן אַיְרָעָ תְּבִילְיָיִהָ .. .

V.

געשטענגן איז נאך בוילעט פאר דין בליך
די ואסילקאווער גאס... די עטלעכע קאשטענגן...
דין שטוב... דאס בעטגעואנט צעלפּיקט...
סאייז אלץ פאר זינען אויגן מיט פֿאָרענטפֿערונג געשטאנגען;
מיט בראך פון דעם צעלידיידערטן געשיר,
מיט בושה אונז מיט זיין דין בליך געווען נאך פֿל איז ;
דאס שילדיידעלע דאס מעשנס אויף זיין טיר
מיט ווערטער אויסגראווירט אויף יידיש : «צבי מארגוליס...»
ער האט געהערט דעם טופּ פון מערדערישע פֿיס
אונז דאס גערויש פון בליאייקע באזיפּטע קולות ;
דאס שיידל אפּגערין האבן זיין געוויס,
געוויס איבערגעשמלצן איז א קוילעס.
אונז זונן אים אָרוּם מיט רוזגה אונז מיט פֿלייט,
דאס דארץ אים דורךלעכערן מיט זיין נאמען ;
ער האט אָרים געטאָן אִיגעדע, אַקוֹק אַיבעראניס :
אַשָּׁאָד, וְאַס דָּא קִין יָגַעֲדָעֵס זִינְגָּן נִימָּא מַעְרָא !

VI.

ס'האט ווי אַ געפּל דורךגעשווועבט בי אַים אַין קאָפּ
דאס בִּינְטָל אַפְּגַעַלְאַפְּטָע, אַפְּגַעַרְעַשְׂטָע אָרְנוֹן,
פּוֹן זִין גַּעֲבָרְטִישְׁטָט אָן, פּוֹן סָאמָע גַּרְאַנְאַטָּאָפּ,
בֵּין דִּי צְעֻדִּיטָע אַוְנְטַעְרוֹן גַּעֲדִיקָע קְבָּרִים,
בֵּין צָו דַעַם סָאמָע פְּרִישָׁן דָא אַונְטָעָר דַעַם וַיְוָנָת,
וְאַס וּוְעַט צְעַטְרָאָטָן וּוְעַרְן פָּאָר אַ טָּאגּוּסְתָּאָמָּה...
אַרְיִינְגְּזּוּבְּגָעָן האט זִי בֵּי דִי נְעַכְתָּ אִיר הָאָרֶץ אַיְצָט «אַ בְּרוּוּלָעָדָר מְנַעַּמָּעָן».
אַים דָּוּכָּט : זִי זִינְגָּט פּוֹן קְבָּר נָאָר בֵּי אַיְצָט «אַ בְּרוּוּלָעָדָר מְנַעַּמָּעָן».
געחלומט האט זִיךְ אַים אַצְּבָנְד דִי אַלְטָע גַּעַסְטָן,
דַעַר דָאָך מִיט שִׁינְדְּלָעָן אוַיסְגַּעְלָאַטָּע —
צִי וְדִי זִי אַיז אַלְזִין גַּעֲוֹעַן שָׂוִין אַ מְתָה,
צִי וְוַיְיל גַּעֲבַלְבָּן אַיז אַינְדָּיר אַן אַלְטָע טָאַטָּע ?!
וְוי קִין אַמְּעַרְיקָע מִיהָאָט אַים פּוֹן דָאָרְט אַרְוִיסְבְּגָלִיט,
וּרְעַן ס'הָאָט אַוְיף אַים דִי גַּרְוִיסָע שְׁטָאָט פְּאַרוֹאָרְפָּן אַיְרָע מְאָסָן,
אַצְּנִינְד, וְוי אַ בְּאוּגְלָעַכְעָמְבָה, צְרִיק עַד גִּיט
בַּיִם זִידָן אַפְּשְׁטָעָלָן זִיךְ יִנְגְּסָטָן יְתּוּם . . .

VII.

געיאגט האט ער פּוֹן זִיךְ אַ טְוִיזְנְטִיאַרְעַדְיקָע לְאַסְטָן,
געדריסן זִיךְ פּוֹן אִיר, וְוי פּוֹן אַ טְוִיטָן דּוֹלְהָוִין :
אַיז וְאַס אַזְוִינְס גַּעֲוֹעַן זִיךְ הַיִּם, זִיךְ הַיִּם אַוְיף וְאַסְיְלָקָאוּועָר גַּאס ?
אַיז וְאַס אַזְוִינְס גַּעֲוֹעַן זִיךְ מַעַשְׂן שִׁילְדָעָלָע : «מְאַרְגּוּלִיס» ?

אויב ער דאַט הָפְקֵר פָּאָר דִּי חַיּוֹת זַי גַּעֲלָאָט
און ניט פֿאָדְטִידִיקָן אַרוּסְגַּעַנְגָּן עֶר אַיְזָן .. .
וּוְוּסְטָ ער עַס פֿאָרְעָנְטְּפָרְעָן ? וּוְאַס קָעָן דָּעַן זַיְן פָּאָר דָּעַם אַ מָּאָס ?
וּוְעַן ער אַפְּיָלוּ זַאל דָּעַם מָוח זַיךְ צַעֲקָאַזְעָן ? —
אַ פֿאָזְעָמָקָעָ אַ מִינְדְּסְטָעָ רִיסְטָ בִּיטָּ אָוִים דָּעָר וּוּנוֹתָ
ער וּוּאַלְגָּעָרטָ זַיְן. ער קְלָאָפְּטָ זַיְן. אַן זַי וּוּעָרטָ זַיְן !
אַ לִיגָּן אַיְזָן גַּעֲרוּן זַיְן הַוּזְגַּעַנְדִּזְבָּן
מִיטָּ דִּי גַּעֲבוֹרְטָן, מִיטָּ דִּי שְׁמָחוֹת, מִיטָּ דִּי קְרֻעְכָּן,
אוּבָּעָ ער עַס צַעֲטְרָעָטָן אַן פֿאָרְטְּרִיבָן אַין דָּעָר גְּרוֹב
גַּעֲקָאנְטָ האַט אַ גַּעֲפָגְצַעְרָטָעָר אַ וּוּילְדָעָר דְּבָרְ-אָהָרָ.
סְחָאָטָ אִים פֿאָרְפָּאַלְגָּטָ פָּוָן אַומְעָטוֹם זַיְן טַעַמְפָּר טָוָף
און דָּאָס צַעֲיוּשָׁעָטָ-פֿרְעָכָעָ וּשְׂאַרְבָּעָדִיקָּעָ לְאָכְן.

VIII.

עס דָּאַט אִים נַאֲךְ אַ פֿאָזְעָמָקָעָ אַ וּוּאָנְקָ גַּעֲטָאָן,
פָּוָן דִּי מַחְשָׁבָות אַפְּגָעָרִיסָן אִים אַ וּוּילְעָ ;
ער דָּאַט זַיְן וּוּאַקְלִידִיקָ גַּעֲגָעָן אַ בִּיגָּ אַן
אוּנָ אַ צַּיעַשְׁטְּרִיְיטָעָר זַיְן צְוָרִיקָ גַּעֲנוּמָעָן אַיְלָן.
גַּעַשְׁמָעָטָ דִּי עַרְדָּה האַט אַזְוִי זִיס מִיטָּ אַינְדָּעָרְפָּרִי,
עס האַבָּן שְׁוֹאַלְבָּן זַיְן צְוָעָטָן אוּבָּעָ אַפְּ אַן אוּפְּהָעָר
מִיטָּ אַזָּא גַּלְקָלְעָן, גַּלְעַלְקָלְעָן-צַעְפָּאַכָּעָטָן «צְוַיְ-צְוַיְיָ»,
וּזְיָ וּוּאַלְטָן, זַיְן שְׁפִילְנְדִיקָ, בִּים נַאֲמָעָן אִים גַּעַרְופָּן.
צַּי שְׁטִיטָ נִיטָּ בַּיִּ דָעַם קָבָר נַאֲךְ פָּוָן דַעְמָאָלָט עַר
מִיטָּ זַיְן פֿאָרִיתְוָמָטָן מִיזְוִינָקָ לְעַם דָעָר מַאְמָעָ —
אוּנָ סְקוּמָעָן פִּיגְלָ אַלְצָ מַנְחָמָ-אַבָּל זַיְן אַהֲרָר
אוּנָ בעַטָּן בְּרַעְקָלְעָן בְּרוּתִיטָ פֿאָרְאַיְינָס צְחָאָמָעָן ?
סְחָאָטָ דִּי דַעְרָהָרָגָעָטָ אַדוּרְכָגְעַשְׁוּרָעָטָ גַּעַשְׁוּרָן
פֿאָרְבִּי דִּי אַוְיָגָן זַיְן הַאלְבָ-פֿאָרְמָאַכְטָעָ :
זִיבָן מַאְלָ האַט זַיְן דִּי וּוּלְטָ גַּעַרְאָכָט אִים.
זִיבָן מַאְלָ האַט זַיְן דִּי וּוּלְטָ גַּעַרְאָכָט אִים.

IX.

און זִיבָן שְׁמָחוֹת זַיְנָעָן שְׁוִין גַּעֲוָעָן,
און זִיבָן שְׁמָחוֹת זַיְנָעָן פֿאָרְגָּשְׁטָאָנָעָן,
אוּבָּעָ וּוּסְיָלְקָאָוָעָר גַּסָּס, דָאָרָט אַין דָעָר הַיִּם, וּוּי דָעָן ?
ער הָעָרָט דָאֲךְ נַאֲךְ אַט דָאָ דָעַם רְוִישָׁ פָּוָן דִּי קָאַשְׁטָאָנָעָן .. .
נַאֲךְ סְזָאַלְגָּעָרטָ אַנְטָעָרוּסָ זַיְן עַרְגָּעָץ אִיד גַּעַבְיָן,
נִיטָ אַוְיָסְגַּעַטְאַגְּנָצָט דִּי חַתְוָנוֹת, נִיטָ אַוְיָסְגַּעַוְיָינָט דָעַם טְרוּיָעָ.
אוּבָּעָ אַזְוִינָס גַּעֲוָעָן זַיְן הַיִּם,
אוּבָּעָ נִיטָ גַּעַקָּאָנְטָ האַט זַיְן אִיר גּוֹדֵל אִים פֿאָרְטְּרִיבָן !

עד איז מיט יאנגעדעס א הויין, פרישע, נאך מיט טוי,
געאנן צוריקוועגן, זיין געדאנק דערטראכטנדייך פֿאוֹרָלִיעַ,
נאך דער פֿאַרוֹאַנוֹנדְעַטְעַר גַּעוּוֹעַן אֵין טוֹיט
און אַוְיסְגַּעֲדָעַן האָט עד, ווי עפּעַס וואַלְט זִיךְ אִים גַּעַלְוָמֶט.
און אֵין דער חֵיר, אוֹיְךְ אַבעְרַעַז, אַיבְּנַר אִים,
געַהְאַלְטַן טְרוֹיְעַרְיךְ אַפְּיקְהַאַלְץ האָט אֵין קְלָאָפּוֹן.
דער דְּאַקְטָעַר האָט אַרְאָפְּגַּעַלְאַזְתָּן זִיךְ אוֹיְךְ דִּי קְנָבָן.
און אִים אַוְעַקְגַּעַלְיָגַט די פֿאוֹעַמְקָעַס, ווי לִיכְטַן צְקָאָפּוֹן.

12. אין טויטן-לאגער

I.

פאר אַקְאַרְטָאָפּ אַוְיפְּהַיְבָן — אַ קוֹל !
און פָּאָר אַכְאָפּ גַּעַבְן דַּעַם אַטְעַם — אַ נַּאֲהִיקָּע !
סְאַיְוַן אַרְבָּעַט-צִיְּתַן. דִּי לִיבְעַר — אַפְּגַּעַמְאַגְּעָרַט. הַוִּיל.
און אַיבְּעַר בִּיכְעַר אַגְּעַבְלָאַזְעָנָע — דַּעַר הַוּגְנָעַר פִּיקְלַט.
די דְּאָרָעַ הַעַלְדוֹעַר אַוְיסְגַּעַנְאַגְּט פּוֹן הַיִּצְחָק.
סְאַיְוַן אַרְבָּעַט-צִיְּתַן, דִּי פִּיס — אַוִּיפּ אַש צְעַגְלִיט,
אין שְׁמַאְטַעַם — אַיְנְגַּעַהְיַלְטַע הַוִּיתְ-אָזְ-בִּינְעָר.
וַיִּגְרוֹזְעַוּן דַּעַם מַאֲרַךְ קִין דִּיטְשָׁלָאָנְד בִּים וּוּאַקְזָאָל,
אַלְיַיךְ דַּעַר מְלָאָךְ-הַמוֹּת הַאַלְטַע דַּעַם אַוְיפּוֹעַ.
אַט גִּיט דַּאָרָט עַמְעַצְעַר אַוְנְטָעַר דַּעַר לְאַסְטַט אַפְּאָל
און הַיְבָט פּוֹן אַרְט שְׂוִין מַעַר נִיט אַוִּיפּ זִיךְ.
עַס פְּאָלַט אַטְאָגָג, ווי סְפָאָלַט אַבּוֹים,
גַּלְיַיךְ ווי אַתְהָום דִּי נַאֲכָט רַוְקָט אָז זִיךְ.
דַּאָרָט האָט דַּעַר גַּיהַנּוֹם זִיךְ מִיט דַּאָרָט פֿאַרְצְיוֹמַט,
צָוָם טוֹיט גַּעַשְׁפַּעַנְסְּטַעַר דַּאָרָט בְּלַאֲנְדוֹזָעַן . . .

II.

די «נִיעַ אַרְדָּעַנוֹגָג» האָט זִיךְ גַּעַגְעַבָּן אַ צְעוֹהָרָה
אַיְבָּעַר דַּעַר עַד דַּעַר זִיבָּן מַאְלָ גַּעַשְׁעַנְדְּטַעַר.
גַּעַוְאָרְגָּן אַוְנְטָעַר אַיר האָט זִיךְ אֵי שְׁטָאָט אֵי דַּאָרָת,
גַּעַרְוקָט האָט אַיְינָס צָוָם אַנְדָּרָן זִיךְ נַעֲנְטָעַר —
זִיךְ צְוּטָלִיעָן אַין פִּיךְ, אַין וּוּנְדִ-אָזְ-זָוִויִּי
מִיט שְׁטִיקָעַר בְּרָאָר, פּוֹנְקָט ווי גַּעַלְיִימְטַע גַּלְיְדָעַר.
וּמִצְוּרְעִים-אַינְדוֹלָעַן — אַרוֹם זִיךְ
הַאֲבָן זִיךְ טוִיטָן-לאגְעָרָס מִיט גַּעַפְּגַּעַנָּע גַּעַוְיִדְמַעַט.

ניט בלוייז געפאנגען, נאָר פֿאַרְצּוֹקֶט,
האָבָן פֿאַרְאָרְטִילְטָעַ דעם טוּיט אוּיף זיך גַּעֲבעָתָן.
אוּnf אַבְּגַעְקּוּמָעַן אַלְעַ ווַיְילָע אַיְזָן אַנְדְּעָר צָוָג
אַוְיָף לְעַצְטָעָר פֵּין מִיטּ מַעֲנְשָׁנְנוּאָרְגּ פָּוּן גַּעֲטָא.
דָּעָר דִּיטְשָׁ, וַיְיָ אַבְּפּוֹלְמַעְכְּטִיקְטָעַר פָּוּנָעָם טַוִּיטָא,
איַז אַוְמְגַעְגַּאנְגָּעָן דָּאָרְטּ מִיטּ אַפְּאָרְבְּלוּטִיקְטָן אַרְיְפּמְאַמְּעָטָעַר,
אוּnf גַּאֲלָד אַיבְּעָרְגַּעְפִּירְטּ דֵּי וּוּרְטָן פָּוּן זִיעָרְ הוּוּטָן.
אוּnf אוּיף אַעֲנוֹס — דֵּי גַּסִּיסָה פָּוּן דֵּי קַנְעָכָט פָּוּן דֵּי גַּעְפְּלָעָטָע.

III.

די אַדְרָוּן אוּיף הַלְּדוֹעָר אַיְינְגַּעַשְׁלִיפְטּ, וַיְיָ שְׁטוּרִיק,
אוּnf מִיטּ גַּעוֹווִין פָּוּן רִיפְּוּן דָּוְרָךְ דָּעָר הַוִּיטּ דָּעָר דּוֹרְכְּגַעְבְּרָעָנְטָעַר,
גַּעַצְיָילְטּ הַאָבָן גַּעְפְּאַנְגַּעַנְעַן זִיעָרְעַ לְעַצְטָעַ טָרִיטָא.
די הוּוּלָעַ פִּים — אַיְן וּוֹאַנְדָּן אַיְזָן פַּעֲנָנָן.
בֵּין בְּלֹוטּ זִיךְ אַיְינְגַּעַשְׁנִיטּ אַוְיָף דֵּי נַאֲקָנסּ הַאָטּ דֵּי לְאָסְטּ,
אַחֲן בֵּין בֵּין אוּיף זִיעָרְ בְּרוּסְטּ הַאָבָן דֵּי נַוְמָעָרְן זִיךְ אַיְינְגַּעְפְּרָעָסְן.
די הַאָבָן אַוְיְסְגַּעְזָעָן, וַיְיָ שְׂוִין פָּוּן לְאָנָגּ וּוֹאָלָטּ יַעֲדָרְעָרְ גַּעְפְּאָסְטּ.
די עַלְנְבוּגִינְס — אַוְיְסְגַּשְׁפִּיצְטּ, דֵּי אַוְיָגְן — גַּרְעָסְעָרְ.
סִיחָאָטּ קַיְינְעָרְ נִיטּ בָּאַמְּרָקְטּ, וּוּעַן עַמְּעַצְמָאָטּ צָוּ דְּרִיעָדְדָּ
פְּרִידּ אַוְיָף דֵּי קַנְיָן אַוְיָף דָּעָר זִיטּ דַעְרָאָגְדָּ אַ וּאַלְגָּעָרְ שְׁטִילְ גַּעַטָּאָן זִיךְ ;
אַחֲן דּוּעָנְדִּיקּ, דֻּעַם וּוַיְיטָעַקּ זִיךְ אַיְן חָלוּם בְּלֹויִזּ גַּעַהְעָרָטּ,
נַאֲרָ דָּעָר פֿאַרְקִילְטָעָר בְּלִיקְ הַאָטּ אַלְעַן נִיטּ אַוְיְגַעְהָעָרָטּ נַאֲרָ בְּלַאֲנְדְּזָשָׁעָן...
צְוִישָׁן רְזָאַינְעָסּ בְּיִי דֻּעַם חָרוּבְן וּוֹאַקְזָאָלְ
הַאָטּ אַוְיָף אַ קְבָּרְ זִיךְ גַּעְפְּלִיסְטּ גּוֹרְאָרִיהּ בְּיִי דֵּי מַעְרְדָּעָרְ,
אוּיף הַעֲלָפְטּ הַאָטּ צְוּגְעַדְעָקְטּ זִין לִיְבָן אַ זָּאָקּ,
אוּיף הַעֲלָפְטּ הַאָטּ צְוּגְעַדְעָקְטּ דֵּי עַדְ אִים . . .

IV.

ער דָּאָטּ בְּיִי קְלָאָפְּסָן אַפְּגַעְשָׁפָאָרָט אַיְן קְבָּרְ-רִיוּ אַז אָרְטּ,
בַּיִּם אַוְטָאָמָאָטּ זִיךְ אַפְּפָאָרְדִּינְטּ אַ שְׁטִיקָלְ בְּלִי אַיְן הַלְּדוֹזְ-אוֹן-גַּאֲקָן,
אוּnf זִיךְ צָוּם לְעָבָן וּוַיְיטָעָלְעָדְ גַּעַרְיסְוּן דָּאָקּ,
ער אַזָּל אַיְן עַרְגָּעָץ אַיְן קִיְּן שְׁטָעָר זִיךְ נִיטּ פֿאַרְהָאָקָן.
אַ בְּגַנְצָן טָאָגּ פָּוּן סָמָעָמּ פָּוּן קָאַיָּאָרְ
אַיְן פָּוּן דִּין רְוּקָן וַיְיָ אַרְאָפּ, פְּוֹנְקָטּ וַיְיָ דֵי הַוִּיקָּרָסּ פּוֹנְבָּעָם קַעְמָלּ,
דָּעָר אַוְמְגַעְהָעָרָטָעָר זִוְּגַנְדִּיקָּעָר יַאֲךְ
אוּnf דֵּי בְּלֹוטּ זִיךְ אַיְינְגַּעַזְוִיגְטָעָעָ קַלְעָמָרָעָ.
דָּעָר עַרְשָׁטָעָר הַגְּנוּן-קְרִיִּי הַאָטּ אַיְם דּוּרְמָאָנָטּ דֵי צִיִּיטָא,
בַּיִּם עַרְשָׁטָן פּוֹיְגָלְ-צְוִוִּיטָשּׁ הַאָבָן זִיךְ אַנְגַעְטָאָן אַוְיָף אַיְם דֵי שְׁלִיפָּן,
גַעַלְעָגָן אַוְיָפָן זּוּגָן אַיְזָן אַ צְעַבְּרָאָכָן בְּרִיקָל אַוְיָף דָעָר זִיטָא,
פְּוֹנְקָטּ וַיְיָ אַ חֲרוּבְ בְּעַטָּ, פֿאַרְבְּלִיבְּן פָּוּן אַ שְׁרִיפָּתָא.

פָּאַרְקְּלִיבָּן הַאַט אֹן אָוּמַעְטִיקָּע் קֻוּוֹאַטְשָׁקָּעָ זִיד אֲהֵין,
צַו אִיר בָּאֶרְךָ זִיךְ אֲגַלְעָגָנָר דָּאָרְטָן אַוִּסְגָּעָסְדָּרָט.
דָּאָרְטָן אַוִּמְגָעָנָן דָּעַר טָוִיט אִיזְ פָּוּן בָּאֲגַיְן,
נָאָר צּוֹם בָּאַשְׁאָף הַאַט דָּאָךְ קִין צּוֹתְרִיט גִּיט גַּעַהָאַט דָּעַר . . .

V.

גַּעֲזָעָסָן אִיזְ דִּי קֻוּוֹאַטְשָׁקָּעָ, וּוֹי אַהֲילִיקָּעָ, פָּאַרְשְׁפָּאָרָט,
אַיְר וָאַרְעָמְקִיְּט — דִּי נָאָר נִיטְאַוִּסְגָּעָפִיקְטָעָ אַפְּגַּעַגְּעָבָן.
אַ צּוֹלִיב אַיְר, הַאַט גִּיעַנְדִּיק גּוֹדְאָרִיה זִיךְ גַּעַטְרָאָכְט,
אִיזְ זִיךְ כְּדָאי בַּיוּ לְעַצְמָת צַו שְׁלָגָן פָּאָרָן לְעַבְנָן!
וַיְיַהְיָה זִיךְ נָאָר אֲקָרְבָּן אַרְוִיסְגַּעַבָּאָפְט בַּיְנָאָכְט,
אוֹן נָאָר אֲטָרָפָן טָוִי — אִין פְּרַיאַיְקָן בַּאֲגַיְנָעָן.
נִיְּקָן, נִיטְצְעַטְעָרָן קִינְיָעָר וּוֹעַט פָּוּן דָּעַר נָאָסָר דִּי פְּרָאָכְט,
וְאַם הַאַט גַּעַשְׁעַנְקָט דָּעַם מִינְדָּסָטָן עַוְּפָ פָּאַרְשְׁטָאָנָד אוֹן זִינְעָן
אוֹיפְּ מַעְרָן זִיךְ אוֹן פָּאַרְזָעָצָן דָּעַם מִין,
דִּי אַיְבָּעָרְחוֹרְנוֹגְדִּי אַיְגָעָנָעָ צַו גָּאָרָן אוֹן צַו זָוָן.
אֲשְׁטִילְעָרְ קְרָעָכְץ גַּעַגְּאָן פָּוּן אִיר אִיזְ אַיְן בַּאֲגַיְן,
וּוֹי זִי גַּעַוְעָקָט וּוֹאָלָט דָּאָס גַּעַהְיָמָנִישׁ מִיטְאַזְעָלְכָעָ שְׁפָרְזָן.
אוֹן אִין מַאְלָא אֲקָיָאָר אִיזְ זִי אַרְדָּוִיס אִין פְּרִילְעָכָן בַּאֲגַלְיָיט
פָּוּן פּוֹפְּצָן עַוְּפָעַלְעָד, הַעֲלָגְרִינְיָנָקָעָ אוֹן צָאָרָעָט,
סְהָאַט זִיךְ אֲזִיסָּרְ דָּעַשׂ פָּוּן זִיךְ גַּעַטָּאָן אֲשְׁפָרִיט,
דִּי זִינְעָן נַאֲכָגָעָנָן אוֹיפְּ פְּלִיגְעָלָעָד אוֹיפְּ קְלִינָּעָ אַגְּגָעָשְׁפָּאָרָטָעָ.

VI.

אִין יַעֲנָעָם טָאגְנָהָט אִין גּוֹדְאָרִיהָס «אמָטָה»
אֲלַאֲגַזְאָמְקִיְּט אֲטוֹבָעָ זִיךְ אַרְיִינְגָּעָרִיסָן,
פָּאַרְקוּקָט הַאַט עַד זִיךְ, וּוֹי דִּי קֻוּוֹאַטְשָׁקָּעָ גּוֹאָבָט דָּעַם זָאָמָד
אוֹן וּוֹי זִי הַעֲלָפָט אַיְדָעָן עַוְּפָעַלְעָד זִיךְ שְׁטָעָלָן אוֹיפְּ דִּי פִּיסְלָעָד.
אֲגַלְעָט טָאָן מִיטְאַזְעָלְכָעָ זִיךְ גַּעַזְוָאָלָט כָּאַטְשָׁ אַיְינָס,
אוֹנָאָלָעָ זִינְעָן זִיךְ אַזְעָלְכָעָ פִּישְׁטָעַנְדָּקָעָ, פּוֹכִיקָעָ אוֹן גְּרִינָעָ
דָּאָס פְּעַצְעָטָעָ אִיזְ נָאָר אֲזָרְ בְּרַעְקָעַלְעָד, אֲקְלִינָס,
אוֹן סְהָעָרָט נִיטְאַזְעָן אוֹיפְּ דִּי פִּישְׁטָעַרְרִי, עַס פִּירָט אַרְאָפָט פָּוּן זִינְעָן.
מַעְ וּוֹעַט זִיךְ נָאָר צְעַטְרָעָטָן דָּאָ אַיְנָמִיטָן וּוֹעַג.
אַטְ גִּיטְ זִיךְ אַיְינָס אוֹיפְּ פְּלִיגְעָלָעָ אֲשְׁפָאָר, וּוֹי אוֹיפְּ אַן עַלְנְבּוֹיָגָן.
וּוֹי בְּעַמְתָּ מַעְן זִיךְ פּוֹנְדָאָגָעָן אַלְעָמָעָן אַוּוֹעָק,
נִיטְ קְוּמָעָן זָאָלָן זִיךְ כָּאַטְשָׁ קְלָאָפָסָן אוֹרָהָדָ זִיךְ אַוְיָנָן?
צַי סְ'דָאָט זִיךְ אַיְם פָּאַרְדוּרִיט דָּעַר קָאָפָ, צַי גְּלָאָט . . .
נָאָר מִיטְאַזְעָט דָּעַר לְאָסָט הַאַט עַד דָּלְאָנָגָט אַוְיָהָדָרָעָד אֲפָאָל אַזְוִיבָן.
אוֹן פָּוּן דָּעַר עַדְ אַיְם אוֹיפְּגַּעַהְוִיָּבָן.
51

זו בליבון שפין געווען אייז א געפֿאָר,
אַנְּצַנְּבָּךְ אַ גַּרְעִסְעֶדֶע — אַינְמִיטָן זַוְּגָן צַוְּפָלָן.
צַיְּהָטָן זַיְּיָ עַרְגָּזָן נִיטָּבָּאָמְעָרְקָטָן דִּי וּזְאָךְ? —
הָאָטָן דָּוְרְכְּגַעֲשָׂנִיטָן בִּידְיעָ גְּלִיךְ פָּוֹן שְׁרָעָקָן אַ כּוֹתְּאַלְיָעָן . . .
פָּאַרְשָׂוּוֹאַונְדָּן אייז דִּי קְוֹאַטְּשָׁקָעָן פָּוֹן גּוֹרְדָּאָרִיהָם בְּלִיקְ .
וּוֵי סַעְפָּאַרְשָׂוּוֹינְגְּדָט אַינְמִיטָן נַאֲכָט אַ חְלוּםָ.
דָּאָם לְעַצְטָעָן עַוְפָעַלְעָ גִּיטָן דָּעָרָן וּוִיְּטָזְרָיךְ נַאְךְ אַ וּוּינְגָן .
אַהֲרִין אַוְן צְרִיךְ — גַּעֲפָגְגָעָן פָּוֹן טַוִּיטְנְ-לְאָגָעָר . . .
דָּעַרְטָרָגָן סֻעַּמִּיבָּרָאָט מִיטָּאִים דִּי לְאָסָטָה הָאָטָן צַוְּדָעָם אָרטָן .
אוֹוֹסָהָטָן דִּי וּזְאָךְ גַּעַצְיָילָטָן פָּוֹן דִּי פָּאַרְאָוָרְטִיְּלָטָעָן דִּי דְגָעָסָן .
אוֹוֹן אָן אַ בְּלִיךְ, אוֹוֹן אָן אַ וּאָרטָן .
וּוֵי בַּיְּזָרְקָעָנְדִּיקָעָן דָּוְרְכְּגַעֲנָאָן דָּעָרָן וּזְגָעָן אֵין .

VIII.

די שְׁטָרָאָפָּן גְּעוּוֹן אייז פָּוֹן פָּאַרְפְּרִירָאָטָן בָּאַשְׁטָאָטָן .
עַדְרִיסְטָן דָּאָטָן דָּעָרָן אַוְמָגְלִיךְ זַיְּדָהָרְךְ יְהָדָעָרְ שְׁפָאָרָעָן .
אוֹן פָּעָרְצִיךְ שְׁמֵיְּזָן הָאָטָן אַפְּגָעָנוֹמוֹעָן סֻעַּמִּיבָּרָאָטָן .
פָּאָרְ הַעֲלָפָן אַוְיְפָשְׁטִיןְ פָּוֹן דָּעָרָן עַרְדָּעָם יְיָדָ גּוֹדִ-אָרִיהָתָן .
עַקְוּקָטָהָטָן קְלָאָפָסָן אַלְיָין אַוְן אַבְּסָעָרוֹוִירָטָן .
נִיטָּאַפְּגָעָרִיךְעָוָעָטָן דִּי מַאָסָן זָאָל אַיְּזָן דָּעָרָן שְׁטָרָאָפָּן זַיְּן .
סַהְאָטָן סֻעַּמִּיבָּרָאָטָן זַיְּדָ נִיטָּ גַּעַטְאָן קִיְּזָן דִּירָן .
די פְּרִידְ דִּי הִינְטִישָׁעָ פָּאַרְשָׁטָעָטָן זָאָל זַיְּן בַּיְּ קְלָאָפָסָן .
אַיְּדָעָ וּוֹאָנְדָּגָעָנְגָעָן פָּוֹן זַיְּן לִיבָּן זַיְּגָעָן דִּי בְּלֹוִטִּיקָעָן, די בְּלֹוִיּעָ פָּאָסָן . . .
אוֹן אַוְיְפָגְגָעָנְגָעָן פָּוֹן זַיְּן לִיבָּן זַיְּגָעָן דִּי בְּלֹוִטִּיקָעָן, די בְּלֹוִיּעָ פָּאָסָן .
אַיְּבָעָדְגָעָקְרִימָטָן בִּים קָאָטָהָטָן זַיְּדָ סְגַעְזִיכְטָן דָּאָסָ גְּרָאָבָסָן .
דָּאָסָ בְּלֹוֹטָן אַ שְׁפָאָרָן גַּעַטְאָן צַוְּאָים הָאָטָן פָּוֹן דָּעָרָן הוּיְכָעָרָן רָאָסָעָן :
— נַאְךְ פָּעָרְצִיךְ! — אַוְיְסָגְגָעָקְרִימָטָן מִיטָּשָׁוִים הָאָטָן קְלָאָפָסָן .
— נַאְךְ הַוְּנָדָעָרָטָן! — אַוְיְסָגְגָעָרִיתָן שְׁוִים עַרְעָן, וּוֵי אַ חְזָירָן .

13. פּלוֹגְבָּלַעַטְלָעַךְ

I.

דאָס קאָרֶן אוּפִין פֿעלֵד גַּעֲלָעָגָן אֵין פֿאָרְקוּילַט,
אוֹן נִיט אַרְאָפְּגָעָנוּמָעָגָע גַּעֲטָרוּיָעָרָט האָט וַיַּד פֿאָרְקוּילַט,
דָּאָרטַט, זָאוֹ גַּעֲכָוָאַלְיָעַט האָט וַיַּד בְּלִיעַנְדִּיק דָּאָס בְּרוּיט,
הָאָבָּן וַיַּד לְוַשְׁפִּיקָעָס די דִּיטְשָׁע פּלוֹגְבָּלַעַטְלָעַךְ גַּעֲשָׁפְּרִיט וַיַּד,
די הָאָבָּן וַיַּד אַחֲרִיךְ מִיט גִּיפְּט אָוֹן סִמְּהָמוֹתִיקָּעָר הַעֲצָע :
אַדְוָרְכָּגְעָוִיְקָט מִיט גִּיפְּט אָוֹן סִמְּהָמוֹתִיקָּעָר הַעֲצָע :
בַּיַּיְוּמָעָן וַיַּד גַּעֲלִיטָשָׁט פָּוֹן הָאָנְטַזְּ צָו הָאָנְטַזְּ,
עַדְיַיְדַן הָאָבָּן אַיְפְּגָעָבוּמָט דָּעַם קְרִיגָּא,
דִּי יַיְדַן מְזֻוָּן פָּאָר אִים עַנְטְּפָעָרָן אַינְדְּרִיעָן,
דִּי גַּאנְצָע וּוּלְטַ אֵין פָּוֹן די יַיְדַן אַונְטְּרָדְרִיקָט,
מִיר גַּיְעַן אֵיךְ פָּוֹן זַי בְּאָפְּרִיעָן ! ”
פְּאָרְשִׁידַן האָט די פּלוֹגְבָּלַעַטְלָעַךְ זַי יַעֲדָרְעָר גַּעֲטִיטָשָׁט,
אוֹיףְּ מַאֲכָן “צִיְּגָן-פִּיסְלָעָן” אַוְיסְגָּעָנוֹצָט דָּאָס רַוב וַיַּד ;
— הָא, הָא ! צַעֲקָרִיגָּן וּוַיַּל עַר אַונְדוֹ מִיטְּ דִּיר, דָעַר דִּיטְשָׁע,
עַר סְטָאָרָעָט זַי ! — גַּעֲשָׁמִיכְלָט האָט צָו מַאנְצִיסְן סַאְדָאָסְטִיקָן.

II.

צַעְפָּרָעָסָעָגָע גַּעֲרִיסְן הָאָבָּן וּוּעָגָן זַי פְּאָרָאָוִיסָּן.
אַ דְּרוּיט-אַרְמִיְעָר אָן גַּעֲוָעָר נִיט אַוְיסְגָּעָהָעָרָט האָט דְּרוּישָׁן :
— אַרְומְגָעָרְדִּינְגָּלְט ! אַפְּגָעָשְׁנִיטָן ! אָוִיסָּס !
פְּוֹנְדָּאָנְעָן וּוְעַט אַיְצָט קִינְגָּר נִיט אַרְוִיסָּשׁוֹן ! —
אִים אֵין אַלְצָאַיְינָס — וּוְעַד סְיוּסְיָאָרָעָק, דָעַר זָאָל אַוְעָק !
אִים אֵין אַלְצָאַיְינָס — וּוְעַד סְעוּוֵיל אַיְיָנִיגִּיאָן, זָאָל אַרְיָינִיגִּיאָן !
אָחָר עַר — עַר בְּלִיבְט אָט דָאָ אַיְנְמִיטָן וּוְעַג
פְּאָרְהָרִיזְנוּעַט, אָנָּן גַּעֲוָעָר אָוֹן אָנָּן פְּאָרְלָאָנְגָּעָן.
דָעַם “זַי סְיוּעָט דִּין — זָאָל זַיְן” פְּאָרְטְּרוּיט,
פְּאָרְטְּרוּיט דָעַם גּוֹרֵל — טַעַמְפָּ אָוֹן אַוְמָבָּאָוּעָגָלְדַן,
גַּעֲקִיְט אַ שְׁטִיקָל אַוְיסְבָּאָהָלָטָן בְּרוּיט,
גַּעֲשָׁאָטוֹן אַרְגְּפָעָלִיק אֵין מַוְיֵּס דִּי בְּרָעְקָלְעָד.
עַס האָט אִים נַאֲכָגְעִיאָגָט אַלְאָגָגָעָר וּוְעַג צְוּרִיק,
וּזָאָס אַיְבָּעָר אִים האָט עַר דִּי צִיִּיט די אַגְּנָצָע אַפְּגָעָטְרָאָט :
עַר האָט זַי נַאֲכָגְעִיאָגָט אַוְיסְגָּעָקָעָרָזָעָט מִיטְּן פְּנִים צָו דָעַם קְרִיגָּא
אוֹן מִיטְּן רַוקָּן צָו דָעַם טַוִּיט האָט אַוְמָקָומָעָן גַּעֲדָרָאָט אִים.

III.

— נו, יא! געוויס! דו בלײַב! דו ווארט! —
האט א סאלדאט זיך פון דער וויט געפּרוֹאָוט אַ רִיס טָן,
די אויגן אַנגָעְפִּילֶט מִיט וּוּיְתַעְקָן אָן פָּאָרָאָכְט, —
וועסְט בֵּין זַי זַיכְעַר קָעְנָעָן וּהָעֲדָן בּוֹרָגָּאָמִיסְטָעָר! —
ער מִיט אַ שְׁמִיכָּל הָאָט דֻּעָם וּוּי אַין זַי גַּעַזְיִימָט,
אוֹן, קוֹקְנְדִּיק פָּאָרָאָיס, גַּעוֹזָאָפָּן אַין דַּעַר זַיְתָּ דָּאָרָט: —
דוֹ וּוּעָסְט זַי הָעַלְפָּן צָוִיבְּנָדָן אַ רְוִיְּטָאָרְמִיְּנָר צַוְּאָ בּוּיָם,
צְוּפּוֹסְנוֹס אַונְטָעָרְלִיגְּן אִים דֻּעָם שִׂיטְעָר
אוֹן גַּיְן אַין פָּעַדְעָן אַין גַּאלְדָּעָנָן בֵּין זַי...
קָאנְסָעָרָוֹן אַלְעָרְלִי... אַין שָׁאָכְטָעָלְעָד קָאלְרִיטָע...
אוֹזַוְּסַזְשָׁע וּוּאָרְטָסְטוֹ? הַוִּיב זַי אַוִּיךְ אָן גַּיְיָי,
אוּלְכָּעְדָּא זַי דַּו זַיְכָּן אָוָם מִיט לִיכְטָ דָּאָר! —
ער האָט זַי נִיט גַּעַיְלָט. פָּאָוָאָלִיעָ — וּוּאָרָט בֵּין וּוּאָרָט,
וּוּרְעָרְוָן סְקָדָחָת וּוּעָט צְוִירָק זַי טָן אַ וּוּאָרָט.
אוֹזַ... וּוּפְלָ רַעֲכָנְסְטוֹ מִיט זַי פָּאָרְבָּעָנָגָעָן דָּאָרָט?

IV.

אוֹן נְרַגְּזִיךְזָאוֹ הָאָט וּרְעָרְגָּעָט זַיְד אַ קּוֹלִישׁ,
בְּאָטָרָאָכְט הָאָט וּרְעָרְגָּעָט זַיְד וּאָונָדָן, וּרְעָרְגָּעָט סְיָאָט גַּעַדְוָת שָׂוִין,
אוֹן יְעַנְעָר, פִּינְטָלְעָנְדִּיק מִיט אוֹיגָן פָּוֹן אַ פִּישׁ,
נִיט אַוְּפָגָעָהָעָרָט הָאָט אַלְעָמָעָן דָּעַרְקוֹטָשָׁעָן.
פָּאָרְכָּבָנְד יְעַדְעָ וּוְיִל אַן אַנְדָּעָר פָּלָאָז,
מִיט הַיִּסְן אַקְרָעָפָּן אַין אַ שָּׁאָכְטָל פָּוֹן קָאנְסָעָרָוֹן,
הָאָט עַד אַזְוִי זַיְד מִיט אַ קָּוְלָכְלָ מִיט אַ גָּלָאָט
דָּאָרָט אַלְעָ וּוְיִל דֻּעָם קָאָפָּ גַּעַטָּאָן אַ קָּרְעָזָע,
וּוּפָוֹן אַ שָּׁאָלָעָב אַנְגָּעָשְׁתָּאָפָּט מִיט גַּלְאָת,
אוֹן זַיְד דֻּעָם זַיְן דָּעַרְקָלְעָרָן, טְרִינְקָעָנְדִּיק, בָּאָמִיט דָּאָרָט:
— זַי גַּיְעָן, זָאָגָט מַעַן, נָאָרְ קָעְנָן קָאָלְכָאָן,
אוֹן הָרְגָּעָנָן דָּעַרְדָּגָעָנָן זַי נָאָרְ דַּי יִדְין!
קיִין אוֹנְדְּזָעְרִיקָע — נִיט. קִיְּן הָאָרָט. פָּאָרְקָעָרָט,
זַיְד קְומָעָן אָן, אוֹזַ גַּלְיִיךְ אַין קָלוֹיסְטָעָר אַ מַּאֲלִיעָבָעָן!
— נָאָרְ וּוּמָעָן? — הָאָט אַ קָּוְלָ זַיְד, פְּרָעָגְנְדִּיק, דָּעַרְהָעָרָט
אוֹן זַיְד אַלְיִין גַּעַנְטָפָעָרָט: — נָאָרְ דֻּעָם לְעָבָן!

V.

— אוֹן הַיִּסְן אַוְּסָגָרָאָבָן אַלְיִין דַּי גְּרוּבָ! —
הָאָט זַיְד אַ צְוִוְיִטָּעָר אַוְּפָגָעָטָאָפָּט אַן אַפְּגָעָבָרִיטָעָר.
— אוֹן לְאָזַן מִיטָּן פִּיעָר אַפְּיַעַדְעָ שְׁטוּבָ, —
זַיְד אַפְּגָעָרוֹפָן הַיְּלִיכָּק הָאָט אַ דָּרִיטָעָר.

— און מיזדלאַך ... מיזדלאַך טרייבן זי אָרוּק אַין שאַנד, —

אָ קְרַעַצְּ גַּעֲטָאָן האָט שְׂטִיל אַ פָּערְטָעֶר.

אָוֹן אַינְגֶּר אַוְיפְּגַעַהְיוֹבָן בְּלוֹויַה האָט נְגַרְדִּי הַאנְגָּט

אָוֹן זַי צְוִירִיךְ אַרְאָפְּגַעַלְאָזָט — אָן וּוּרְטָעֶר.

דָּאָס אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַ רְוִיטָאָרְמִיעָרָן פּוֹנוּם דְּזַאְרֵף פָּאנְאָסְט —

דָּעֶרְ קָאָמְסָאָמְטָאָלְעָץ פָּערְדָּעָלִיאָט, קִין צְוָאָנְצִיךְ יָאָרְ נִיט אַלְטָן נְאָד;

עַר האָט זַיְדָּרְ פְּרִיְיְוִילִיךְ קַעַגְּן דָּעַם דִּיטְשָׁן גַּעַלְאָזָט

פּוֹן גַּאנְצָן דְּזַאְרֵף בְּאָגְלִילִיט, אַ פָּרְיְלָעְכָּר, אַ שְׁטָאַלְטָנָעֶר.

הַאָט אִים אַסְּדָּגְדָּולְ אָוֹן מֵי גַּעַקְאָסְט

זַיְדָּרְ אִים אַזְּרָאָפְּרָטְ טָאָן גְּלִילִיךְ צַוְּיָּעָנָעָם, וּזְאָס טְרוּמִיְיְטָעָרָט;

גַּעַלְזָוָמָטְ האָט זַיְדָּרְ אִים זַיְן דָּעַרְפְּעָלָעָ פָּאנְאָסְט,

דָּעֶרְ טָאָגָ, וּזְעָן אָוּפְּ דָּעַם קָרִיגְ מַעְיָּהָט אַרְוִיסְבָּאָגְלִילִיט אִים . . .

VI.

גַּעַקְוּמָעָן זַיְבָּעָן אִים דִּי בְּרִידָעָר אָוּפְּן זַיְן,

דיַן מַאְמָעָן האָט גַּעֲטָאָן זַיְדָ אַ דָּעַרְמָאָן אִים.

עַר האָט גַּעַטְרָאָכְט : «אַ בְּרִיוּוּ וּזְעָן אָפְּשִׁיקְן מַעְ קָאָזְהָיִן,

דיַן מַאְמָעָן אַיְבָּעָרְלִיְיָגְעָן זַאְלָ מַעְן אִים, מַאְלָאָגִיעָן...»

סְחָאָט זַיְדָ אִים קִינְמָאָלָן נִיט גַּעַוְאָלָט אָזְוִי וּזְיִאָצְט

מִיטְ דִּי גַּעַדְאָקָעָן צַוְּדָעָרְתִּים אַטְולְעָט טָאָן זַיְדָ גַּעַנְטָעָד;

אָוֹן יַעֲנָעָרְ האָט מִיטְ קוּיטְ פּוֹן מוֹילְ גַּעַשְּׁפְּרִיצְתָּן,

הַאָט עַר אַ דְּרִיְיָ גַּעֲטָאָן דָּעַם קָאָט אָוֹן וּזְיִדְעָרְ אַפְּגַעְוּונְדָט אִים :

— גַּאֲרָ אַזְוִינְעָן-אַ סְקָאָוְאָטְשָׁעָנְדִּיקְעָ הִינְטָן

צְעוֹדָרְעָמָעָן בִּים אָוְמְגָלִיךְ זַיְדָ דִּי הָעָנוֹת דָּא —

הַאָט דְּרוּכְגַּעְטָרָאָגָן זַיְדָ דָּרְרָ אַלְעָ, זַיְיָ אַ זְוִינְטָן,

אָוֹן נִיט גַּעַזְוָאָרָט פּוֹן קִינְגָּעָם אָוּרְפָּ אָזְעָנְפָּעָר.

בְּנָאָרְ יַעֲנָעָרְדָּאָט דָּאָרָט, זַיְיָ אַ פָּערְדָּ דִּי צְוִים,

דָּאָס שָׁאָכְטָלְ פּוֹן קָאָנְסָעָדוֹן, שְׂוִיצְנְדִּיקְ, גַּעַקְיִיעָט :

— מַעְזָאָגְטָ אָזְוִי... מַעְזָאָגְטָ אָזְוִי...

דָּעְרוּפְּ אַיְזָן דְּאָסִי דָּאָךְ עַפְעַם פְּרִיהִיחִיט !

VII.

עַר האָט אַיְזָן בִּידְעַ זַיְטָן זַיְדָ אַ דְּדִיְיָ גַּעַטְאָן,

וּוְעַמְעַץ וּוְאָלָט אִים הַיַּן אָוֹן צְרִיךְ גַּעַשְׁטוּסִים :

— אַ קְרִיגְ ! אָוֹן יִדְןְ קַוְטָן מַעְן אָוּפְּן פְּרָאָנְטָן בַּיַּט אָאָ!

מַעְזָאָגְטָ, אָזְזָיְיָ בְּאַהֲלָתָן גַּרְגְּעָן אָוִיסְ זַיְדָ ;

מַעְזָאָגְטָ : זַיְיָ הַאָבָן שְׂוִין נִיט מַעְדָּן וּוֹאָהָהָן צַוְּשָׁאָפָּן ;

מַעְזָאָגְטָ, אָזְאָמְעָטוּם פְּאַרְפְּלִיצְן זַיְיָ דָעַם וּוּגָ

אָוֹן דָּזָן — גַּיְיָ לִיְגָ פְּאָרְ זַיְיָ דָעַם קָאָפְּ אָזָן !

— נו ! — האט זיך פערעל'יאט געטאו צו אים א קעה, —
מע זאגט, מע זאגט ! נו, האק און ואלגער !
מיהאט, דאכט זיך, דיך אליין אראפוגזאגט האעד,
וווי א פארישטונגקענע א דיטשישע שפאנאלקע ! —
ס'האט יונער נאך דאס שאכטעלע געטאו א זויג
און מיט א שטיקל בלען דערלאנגט א שפיי האט :
— מע זאגט אוווי ... מע זאגט אוווי ...
הערזיף אין אין דאסוי דאך עפעס פריזית !

VIII.

— און דו זואס זאגסט ? — האט זיך א שוויט אריין
געטאו פואדים גראד אים אין די אוויגן.
— ביסט דען א ייד, וואס שטעלסט זיך פאר זוי אין ? —
— א ייד, — האט ער זיך לאונזאט איסגעציגן, —
א ייד ! פארשדייבעס ... פון דער שטאט ביראכיזאן !
וואס נאך ? — האט ער געשניטן מיט זיך ריד אים
און גענטער געטאו צו אים א שפאנ. —
— מײַן נאמען איין אבראם, א נאמען מײַן זידן ! —
קיין לוסט זיך אמאפערן קײַן גרויסן ניט געהאט,
בלויו פונעם קאָפּ ביין צו די פיס אים אַפְּגַּעַמֵּסָן,
בלויו פֿעַסְט אַדְרִיכָּק געטאו איין האנט דעם אויטאטמאט
און, בלואס פון אויפְּרָעָג, צְדִיק אַרְאָפְּגַּעַלָּאָת אַיִּם,
און דאך האט עס אים טרייב און טרייעריך פֿאַרְטִּיטֶשֶׁט,
בַּחַי וַיְוִיְּטַע זיך אין אים אַרְיִינְגַּעַשְׁנִיטן :
אוֹ שְׁלָגָן שְׁלָגָט ער אַיצְט נִיט בְּלוּזָן זיך מִיטְן דִּיטְשָׁן,
נאָך אַיִּיך מִיט דֻּעָם, וואס פרודגט : « צְיִי בִּיסְט אַיִּיך דַּעַן ? »

14. די שבונה

I.

זיין לאָר, בעט ס'האט דער קרייג באָנִינְט,
האָט נאָך צומ "רוֹף" אֲפִילוּ ניט געהאלטן אַין גענענען ;
בַּיִּם עֲרֵשְׁתָּן לְוֹפְּטָ-אַלְיָאָדָם האָט מִיט זָאָרָג זִין קִינְד
געטראָגן אוֹיף די הענט אַלְיָין צומ מַעֲטָרָאָפְּלִיטָעָן ער ...
מיט אַיִּם באָנְגָּד געגנְגָּען אַיִּין זִין פָּרוּי,
אַ קִּישְׁעַלְעַדְעַם קִינְד, אַבִּיסְל וּוֹאָסְעָה דֻּעָם גַּעֲטָרָגָן.
— אַך זָוַעַל עַס, אַלְגָּע, הַאֲלָטִין אוֹיף די הענט בֵּין אַטְבָּאָי ! —
האָט ער דֻּעָם בַּגְּנָצְנִין וּוֹעֵג נִיט אוֹיפְּגַּעַה עַרְטָט אַיר זָאָגָן.

און אויפן צוועלפטען אינדערפרי האט אים א טראג געטאן א זוינט,
אין נאש איז רו פרימארגיקע געווען נאד.
עד האט א קוש געטאן די פרווי, ער האט א קוש געטאן דאס קינד
און פריזויליך אוועק איז אפלטשעניע.
דעך «סבאָר» איז אויסגעקומוין איז א מסקוועד שוֹל,
גענגאנגען איז מען שטאלץ איז מענגעס איז געדיכטע;
מייט דינע יונגעט-פרידנט איז דא געווען שוין פול,
באטש ניעס סאָרטן טאנקען קאנסטרואיר דא!

II.

געטראונקען טי. געשפילט איז שאָר.
אייבערגעוואָרפן זיך מיט שפריכווערטעלעך א נארע דאת מיט נאָרע;
און יעדן טאג איז אינער און דער זעלבער שעה
געקומוין אלגע איז צו אים אינאיינעם מיט טאמאָרען.
עד האט דאס קינד גענוומען אויף די הענט,
ווײַ ער זאָלט פון א לאָגער צייט עס ניט געווען שוין;
און אלגע האט צו אלע מיט די אויגן זיך געווענדט,
פּֿחְנְקְט ווי צו גאנעטער, משפחודהיקע מענטשֶׁן...
ערשט איצט האט זי דערזען דעם טאטן קינד — ווי טראָפּן צוּי,
ווען עד דאת אויף די הענט געהאלטן עס און עס געטאן אַ קטשע,
און עפּעס האט זיך אַיד געדוכט בין ווֹי,
און האלטן דאלט ער ס'קינד, ווי אַ סָּאָלְדָּאָט שוֹין...
אַין קלומעך יעדעם מֿאַל עפּעס אַרְיִינְגְּעַשְׁטָעַקְט,
אַוְיַי, ער זאָל ניט זען און זאָל זי «צּוֹלִיב וּאַסְטְּרֵבָּן» ניט פרעגן.
פארשפּֿעַטְּיקְט האט זי גראָד איז יענעט טאג, ווען מאַיז אוועק, —
האָט ער מיט אַיד און מיטן קינד אַזְּיַי זיך טאָקָע ניט געצענט.

III.

פּֿוֹן שׂוֹלְ-בָּאָנָּק — אויפּֿן פּֿעַד! פּֿוֹן קָאָבִינְעַט — צּוֹם טָאָנָּק!
פּֿוֹן פּֿרִידְלָעָכְנָן וּזְאָרְשְׁטָאָט — אויפּֿן קָאָנָאָן פּֿוֹן גִּיהִנּוֹם!
און סָאָמָע אַנְהִיבּ קָרִיגּ, מיט מוט באָפְּלִיגְלָט און מיט דְּרָאָגָה
אוועקגעאנגען איז דאס פּֿאָלְקָאָק אַין אַפְּלַטְשָׁעַנְיָע.
אוֹוְתְּ זְוִיְּתָרָום האָט זיך גַּעַהְעַרְט דָּעַד קָנָאָט
פּֿוֹן פּֿעַסְטָע טְרִיטְ אַיְבָּעָר די אוֹיְפְּגָעָזְגָּטוּן וּוּגָן:
געדוכט, אַז סְטְּרַעַשְׁטָשָׁען שְׁאָרְבָּנָס אַונְטָעָר זיך נָאָך פּֿוֹן בָּאָרָאָדִינָּא
וְאַז סְיָהָאָט דָעַד פּֿינְט אַקְבָּר זיך דָעַרְשָׁלָאָגָן אַין גַּעַשְׁלָעָגָן.
אַז אַלְטָעָר פָּאָרְטִּיאָן מיט שְׁרָאָמָעָן אוֹיפּֿן לִיבּ,
אַגְּרָאָעָר וּוּטְעָרָאָן פּֿוֹן מָסְקוּעָר בָּאָרִיקָּאָדָּן,
און יְוָגְלִינְגָעָן גַּעַלְאָטָט דָאָבָן זיך טְרִיִּי
מיט טְאָטָעָס אַיְבָּעָד וּוּגָן רְוּמְפּוּלָע אַז גְּרָאָדָע.

די הייפט-שטהט מסקווע האט באקרוינט דעם וועגן.
בעאנגען איז זי ווי א כמאָר פאר א זאָגַל.
אוֹאַדִּים פון די ערשות דעמאַלט איז אוֹעַקְעַט,
זיך אוֹיף א צוּיט געשידט מיט זין באַלְיבָּטָע טענְגָּלָגַע.

IV.

אַם האט געדוכט: סְקִילִינְגֶט נַאֲכֵבְּן אַיִּצְתְּ דַעַם פִּירְעָוָס קָלְלָה.
דאָס אַוְיְגָעָנְגָעָנָע פְּאָרְטָאָג דַעַם דְּרִיכְתָּן יוֹלִי...
אוֹיף שְׁטוּטָה האט זיך גַּעֲזַעַט דָעַר פְּרֻעְמְדָעְנְדִּישָׂעָר עַוְלָה,
אוֹן שְׁרִיפָהָת הַאֲבָן הַפְּקָר זיך אוֹיף זיִי צְעוֹהַלְיָעַט.
די ערשות יולְיְטָעָג פָּוָן טְרִיוּעְרִיקְסְּטָן יָאָר
איַן רְעַשְׁ אָוֹן וּמִי נִיט אַוְיְגָעָהָרָט זיך האָבָן וּוּבָן;
אוֹן דָאָן אַיִּסְמָן, אוֹאַדִּיסָן, גַּעֲוָאָרָן קָלָאָר
דָעַר זִין פָח זִין אַרְיִינְגָּאָג אַיְנָעָם לְעַבָּן,
דְעַרְפִּילָט האט עַר זיך דַעְמָאָלָט פָאָר אַטְאָזָן
פָח דָעַר בְּאַטְרִיבָּטָעָר עַרְד אוֹיף יְעַדְן מְוֹדָאָט אַחַ שְׁפָאָן
אוֹן פָוָן דַעַם וּמִי, וּוָאָס האט אוֹיף יְעַדְן מְוֹדָאָט אַחַ פְּלָאָטָעָר.
ער האט גַעַזְעַן, זיִי פְּאָרְדָעָקָט די פְּעַנְצָטָעָר זיך, וּמִי אַיְגָן...
ער האט גַעַזְעַן, אַז זי פְּאָרְדָעָקָט די פְּעַנְצָטָעָר זיך, וּמִי אַיְגָן...
הַאֲט עַר דַעַם פִּירְעָוָס וּוֹאָרָט קִין רְגָע נִיט פְּאָרְזָאָמָט,
מִיט אַלְעַז זיך גַעַלְאָט, וּמִי פִּילְ פָוָן בּוּגָן.

V.

ער אַז גַעַזְעַן צָו דָעַר גַעַפָּאָר, וּמִי צָו אַרְגָּנְדָעָוָאָו
מִיט אַגְּלִיבָּטָעָר, וּוָאָס אַזְמָעָנָע נַאֲכֵבְּן זִין לְעַבָּן...
אַיְעַדְעַר בְּוּיָם גַעַרְעַדְטָמִיט אַיִּם האָט אַיְפָן וּוֹאָונָק,
אַיְעַדְעַר גַרְאָזָה האֲט שְׁטִילָזָו אַיִּם עַפְעָס גַעַלְעַבָּלָט.
וּוֹעֵן מהַאֲט אַטְרוֹנָק טָאָן אַפְגַעַשְׁטָעַלְט זיך אוֹיף אַז אַיְגָן...
אוֹן מִיטָן קַעַסְעַלְעָז גַעַשְׁעַפְט דִי פְּלִיטִיקִיתָדִי קָלָטָע,
הַאֲט זיך גַעַדוֹכָט, אַז יְעַדְעַר שְׁטְרָאָמָים אַיִּילָט,
אוֹ יְעַדְעַס וּוֹעַלְעַכְלָאָים בְּעַט זיך נִיט פְּאָרְהָאָלָטָן.
ער אַז גַעַזְעַן מִיט פְּרִינְגָט פָח יְגַגְנְטָלְעַכְעָז
אַז גַרְוִיסָן גּוֹדִילָפָנוּס פָאָלָק זיך אַפְּאָלִילָר טָאָן,
פְּאָרְלִיבָט אַיְנָעָם דְעַרְשָׁאָקָעָנָעָם אַחַ טְרִיעְרִיךְן וּוּגָן,
פְּאָרְלִיבָט אַז דִינְעָה הַיְלִיכָע אַז גַרְוִיסָע פְּלִיכָטָן.
אַט צּוֹלִיב דַעַם האֲט עַר מִיט קַעַנְטָעַנְישָׂ זיך אַגְעַטְרִיפָטָמָ
גַעַדְאָגָעָן צּוֹלִיב דַעַם האָבָן וּמִי קַנְאָסָפָן אַוְיְגָעַשְׁפָּאָרָט זיך,
אוֹן פְּרִידָאָן בְּעַנְקָשָׁאָפָט, דּוֹרְכָגְעַוּעַבְטָע טִיף,
גַעַדְיִיסָן האָבָן זיך צְחָאָמָעָן פָח זיך דְאָרְצָן.

VI.

עד זאנט א הימיש קווערטל נאך בי זיך געהאט.
א פאנטגראפיע פון דין וואלאדיימיישער משפהה ;
קיין קאָפּ זיך ווועלן ניט באַלטסן דעם סאלדאט,
נאָר א צעריגעוווע געטאן ס'געמיט זיך האָבּון דאָד אַים,
די אָצָּבּן פון דער היִם זיינען אַים לֵיב געווען ביַן וויַי,
פון יעדען קלַינִינְקִיט האָט ס'הארץ אַים אוּפְּגַעֲפְּלָטָטָעָרָט.
ווער וויסט, זאָס טוט זיך אַיצְט אַין דין "וואָלְדָהִים" ?
ווער וויסט, זאָס טוט זיך אַיצְט אַין דין טאָטָע ?
עד האָט ווי קינְמָאָל ניט דערפֿילַט די אַפְּגַעֲהַאָקְטָעָרָו,
די לוֹיטָעָרָע, די זֶסֶעֶרֶת פון שְׂטִילֶן דְּרָפְּלָל...
ווער וויסט אַין וויפְּלַצְּיַת אַרוֹם
וועט ער אַמְּאָל אַהֲנִינְצּוֹ נאָך פָּאָרְקָעְרִיזּוֹן ?
בָּאוֹוֹן אַגְּשָׁרִיבִּן אַ קְוָרְצָן בָּרוֹיוֹן האָט ער —
געַצְּמָלְטָע ווּרְטָעָר עַטְלָעְכָּע צַעַשְׁטוּרִיטָע,
און שׂוֹן אַינְמִיטָן ווּרג צָום פָּאָסְטִיקָעְסְּטָל געטָאָן אַ קָּעָר,
אַרְאָפְּגַעְלָאָזָט אַים דָּאָרט, זיך אַומְגַעְקָרָט אַון — ווּיטָעָר.

VII.

אַ שְׁבוּעָה צָו דַעַם לְאָגֵן — דַעַם גְּעוּוֹן אַיִן יַעֲדָעַ טְרָאָט,
אַ נְדָד צָו דַעַם לְאָגֵן — דַעַם אַוְּפְּגַעְוּקְטָעָר צָאָרָן ;
דוֹרֶךְ בָּרָאָר פון פִּיכְטָן, דוֹרֶךְ שָׁאנְדְּ דִּינְגָּעָם אַוְן שְׁפָאַט
וועט אוֹיף דַעַר פָּרִיהִיטְ-שְׁוֹעָרָד גַּעֲבָרָאָכְטָן דִין דַעַר בְּצָחָן,
דַעַר מָולֵד אַיְבָּעָר מַאֲסְקוּוֹעָ, ווי אַן אוּסְקוּקָר בְּיַם דָּאָגָן,
די גָּאָסָן פון דַעַר הַוִּיפְּטִישְׁתָּאָט האָבּון אוּסְגָּזְעָן פָּאָרְטִיְּעָט,
און מְחֻנְותָן מְוַנְּטָעָרָע מְאָרְשִׁירָט האָבּון אַין שְׁפָאַן
פָּאָרְשְׁטָעָן מִיט דַעַר בְּרוֹסְט דָאָס הַיְמָלָאָן אַון די פָּרִיהִיט.
גְּעוּוֹן סְאִין נְאָבָט. אַיְדָעָס הוֹי זַי אַ גַּשְׁפָּעָנְסָט.
אַיְדָע גָּאָס גַּעְיָאָט זיך האָט, ווי אַין אַ תָּהָוָם נָאָר.
אַרְיִנְגַּעַשְׁטָרָאָמָט האָט שְׁטָרָעָגָן אַיְוָאָנָאָו זַאֲנוּיְעָסְעָנָסָק,
דַעַם ווּרג אַין זַיְגַּעַנְדִּיק פָּאָרְגָּאָגָעָן אַים קָאָלָמָנָעָן.
מע אַין גַּעַנְגָּן, גַּעַנְגָּן — גַּעַקְיִיטָלָט אַון בָּאָנָאָנָד,
גַּעַשְׁלָאָסָן אַיְגָּס אַין צְוִיְּתָן. גַּעַעַנְטָעָר אַון פְּעַטְמָעָר,
און ווי אַ הַילְכִּיקָּע בָּאָגְרִיסְטָגָן פָּונָעָם לְאָגָן
הַאָט זיך גַּעַשְׁטָרָעָקָט די רְוִיטָעָרָעָנִי.
VIII.

און מִידְלָעָן ! — גִּיט ער אַ דָּרְמָאָן זַי, — מִילְד אַן יוֹטָ
דָּאָרט אַיְבָּעָר פּוֹלָע עַמְּדָר וְאַסְעָר אַגְּנָעְבִּוְיָגָן,
מִיט שְׁאָלָעְכָּלָעָךְ גַּעַפְּאָבָעָט אַון גַּעַפְּרָעָגָט : — וּוּיל אָפְּשָׁר עַמְּצָעָר אַ טְרָהָן ? —
מִיט אַזְּאָ צָאָרָטָעָר שְׁעַמְּוֹודִיקִיט אַין די אוּגָּן . . .

ארענעריטן האבן מאמעס פון צעהאנגען וועש די שטריך
 און אויסגעשטראקט: — באדארף זי צו דער ביקט ניט קיטבער?
 געמאט, זונעלען! איד זאָל געזונט זיך אומקערן צוריק,
 און בינדט זי צו, ס'אָל גראַנגער דיז צו גײַן אַיך!
 איצט האָבן די מארשראָטן זיך געבעיטן יעדז ווילַ,
 און וועגן אַפְּגָעָן צינען מיט בלאנדשענדיקן טרויעֶר;
 איצט האָבן ברהנעם מיט קיין טרונק זיך ניט געאיַלַּט,
 און עפְּגָעָן זיך ניט געאיַלַּט האָבן קיין טיראָן-טויעֶר.
 וואֹ קאָן עס זײַן אַיצט אַלְגָּוּמִיטן קינַד?
 צי גיט דער נאָרְקָאָמָט דָּארָט רָעְגָּלְעָר אָפְּ זײַן גַּעֲדָלָת אַיר?
 און וועגן יונָעָם, ווֹאָס «מע זָגָט», אַיז ניט די צִיְּטָאָצְּנָד,
 דָּאָךְ אַוְפָּן אָוְיגַּן ווּעָט אַוְיסְקוּמוּן די גַּאנְצָע צִיְּטָאָים דָּאָלָטָן!

15. בִּים טִיכְעָלָע בּוֹרְלוֹק

I.

ווי אַ שליח גִּיט דָּאס טִיכְעָלָע בּוֹרְלוֹק
 צוֹרִישׁן דָּעֵרְשִׁיקְטָעַ דָּעֵרְפָּעָלָעַ, אַין גְּרָאָבָּנָס אַיְנְגָּעוּוּבְּטָעַ;
 עַס שְׂטִיעָן ווּרְבָּעָס נְעַבָּן זַיְּ פָּאָרְבָּוקְט
 אַחַן שְׁעַמְּעָן ווּיְנְעַנְּדִיקְעָרָהִיט זַיְּ אַוְפָּהָיִבָּן זַיְּ קָעֵפְּ דָּארָט.
 גְּעֻזָּעָן, פָּאָרְבָּרָאָכְעָנָעַ, אַין טְרוּיָעַד האָבן זַיְּ,
 ווי דִּיטְשָׁן האָבן, הַוְּלִינְדִּיק, גַּעֲטָרִיבָּן
 פָּוֹן גַּעֲטָן פְּיִיגָּל טְרִיבָּעָ אַיְן צְעָדִי
 אַחַן זְוִיגְּקִינְדָּעָר מִיט מְאָמָעָס פָּוֹן דִּי שְׁטִיבָּעָר.
 פָּאָרְנִיגָּט אַין טְרוּיָעַד, האָבן זַיְּ גַּעֲהָעָרָט
 דִּי לְעַצְּטָעַ קְרָעָכָנוּ פָּוֹן פָּאָרְבָּרָעָנָטָעַ רְוִיטָאָרְמִיָּעָר,
 ווֹאָס בְּרָעְגָּנְדִּיקְעָרָהִיט גַּעֲדָאָקְט זַיְּ מִיט דָּעַר שְׁוּעָרָד
 האָבן דִּי דִּיטְשָׁן, טְיוֹולְדִּיק זַיְּ פְּרִיעָנָד.
 עַס פְּלִיסְטָדָאס טִיכְעָלָעָ פָּאָרְיָאָמָעָרָט אַחַן דָּעְרָצִילָת,
 דָּוִימָט דִּי אַרְמִיָּעָר אַיְן, פָּאָרְלִיגְגָּט אַיְן תְּשִׁעְרָעָט:
 דָּעְרָנְבָּן אַיְנָעָם דָּאָרָף אַרְיִינְגִּינִּין זַאֲלִין זַיְּ,
 עַס וּחְאָרְטָן מְאָמָעָס, ווּיְנְעַנְּדִיק, ווי ווּרְבָּעָס ווי גַּעֲפָלְעָטָע.

II.

אוּף בִּימְעָד גִּיסְט זַיְּ מַעַר נִיט אַן קַיִן פְּרוּכָּט,
 צַעֲטָרָאָטָן, אוּסְגָּעְלָאָפְּט דָּאס בְּרוּיט אַיז אוּף דִּי פְּעַלְדָּעָד;
 עַס אַיז אַ היְשָׁעָדִיק אַ בְּלָוְטִיקָּעָר אַדוֹרָךְ,
 אַחַן דָּעַם פָּאָרְדָּאָבָּט עַד מְדָאָגָט פָּוֹן שְׁוּעָלָן זַיְּ דָּאָרָט.

די גערטנער ביגן זיך מיט צויניגין געועב,
וואָ רַאֲשִׁיק־אָפּוּבְּרַעְנֶטֶע טַרוּעְרְ-קָרָאנְצֶן ;
עס הוֹדֵין זיך אוַיף זיַּי מִיט אָפּוּגְעָדְרִיטֶע קָעֶפֶט
די, וּזְאָס מִיט לִיבָּע אָזֶן מִיט מֵהָבָן גַּעֲפָלָגְצֶט זַיִּי.
זיַּיִּל אָזֶן נִיט פָּהָן וּוִיבָּטָן זיך פָּאַזְוָגָן.
אוַיף בִּימָעָר אָוִיפְגָּעָה אַגְּגָעָנָע — מַעַן וּוֹאָרטָן,
די אַיְגָן — אוַיף. עַס האָט דַעַר טַוִּית זַיִּי נִיט פָּאַזְיָגָט,
אָן טִוְּטָעָהִיט דַי טָעָג מַעַן צִילָט,
מַעַן פָּאַגְּעָדָעָקָט דַי מַאֲדָדָן אָזֶן דַי גַּזְילָת,
דָעָצִיְּל, שְׁלִיחָה אַיְלִיקָעָר, דָעָצִיְּל,
אַלְצָאיְנָס וּוּסְטוּ נַאֲך אַלְצָן נִיט אַיְסְדָעָצִיְּלָן !

III.

דאָס טִיכְלָפְלִיסְט גַּעֲלִיטְעָרָט, קָלָאָר,
זוֹ יְמֻעָן בְּרוּזְונְדָע אַיִּן פִּין סַע פְּלִיסְט דָאָרָט ;
עס טְרָאָגָט אוַיף דַעַם זַיִּכְמִיט צַעְלָאָזְטָע הָאָר
אָן אוַיסְגָּעְפִּינִיקְטָע, אַיְנָגָע קָאַמְּיָגִיסְטָקָע ...
דאָס וּוִיסְטָשָׁאַלְעָכָל טְרָאָגָט נַאֲך זַיִּכְיִיד דַעַר זַיִּט,
אוַיף בְּרוּסָט אוַיף מִידְלָשָׁעָר — אָן אוַיסְגָּעְבְּרַעְנֶטֶע דַעַר שְׁטָעָר .
אָפָּסְמָע בְּלוֹט בָּאָגְלִיט זַי אַיִּן דַעַר וּוֹיְטָן,
פּוֹנְקָט וּוֹי אָרוּטָעָר שְׁנוּיפָס פָּוֹן פִּיאָנָעָרָן,
טְשָׁעָרָעָטָן בִּיגָן זַיִּכְיִידָע דִיְתָן בְּרָעָג,
דָעָרְשָׁלָאָגָעָנָע, זַיִּשְׁפִּיגְלָעָן זַיִּכְיִעָנָישָׁ אַיִּן קָלָאָרָעָר ;
עס וּוּלְלָן אָפְשָׁר דַי דָעָרְטָנְקָעָנָע אַיִּן טְרוּיְעָרְדוּוֹעָג
דָאָרָט אוַיסְרוֹיְשָׁן אַלְיָין דַעַם וּוִיטָעָק אָזֶן דַעַם צַאָךְ .
זוֹ יְמֻעָן בְּרוּזְונְדָע גַּעֲלִיטְעָר שְׁוּיְמָעָן זַיִּי,
דַעַם אָוּמְרוּ טָאג אָזֶן נַאֲכָט מִיט דַי דָאָרָט טִילָן,
דָעָצִיְּל, שְׁלִיחָה טִיכְעָלָע, דָעָצִיְּל,
אַלְצָאיְנָס וּוּסְטוּ נַאֲך אַלְצָן נִיט אַיְסְדָעָצִיְּלָן !

IV.

אָן אָבָל אַיִּז דַעַר טָאג. אָן אָבָל אַיִּז דַי נַאֲכָט.
אָן אוַיסְגָּעְזָוִיגָן דַעַר קָאִיאָר וּוֹי פָּוֹן אָשְׁפִּין אַיִּן,
דָעָצִיְּל, וּוֹי אַיִּן דַי צָוָגָן, תָּפִיסְהָדִיק פָּאַרְשְׁפָּאָרָט,
פָּאַרְטְּרִיבָּט דַעַר דִּיְתָשָׁדִיךְ דַי טָעַכְתָּעָר אַוְקָרָאַיְנָעָס
אוַיף קָאַטָּאָרָגָע, אוַיף אַוְיסְרָאָט אָזֶן אוַיף טְוִיטָן,
אוַיף פִּין, אוַיף פָּאַגְּשָׁטְשִׁינָע, אוַיף אַוְמָקָום,
מִיט סָקָאַרְיָנְקָעָס אַיִּן טְרָעָרָן אַיְנָגְעָטָנְקָעָן בְּרוּיטָן,
מִיט וּוִינְעַנְדִּיקָע אוַיף דַי אַקְסָל טָאַרְבָּעָלָעָד אָזֶן קָלוּמָקָעָס ;

ווײַסְאָבָן נְעֵצָן הִצְלָשָׁע גַּעֲטָאָן זִיךְ אַפְּרֶדְדִּי,
וַיְיִהְעַנְתּוּ זִיךְ צַוְּגָעָרִירֶת צֹו זִיךְ הַאָבָן טַמָּא.
וַיְיִאַיסְגַּעַטָּאָן מִיהָאָטָזְזָאָט זִיךְ פּוֹן דִּיעֵרְ הַיִּם
אוֹן אַיסְגַּעַטָּאָן פּוֹן דִּיעֵרְ נְאַמְּעָן . . .
וַיְיִהְעַבָּן גַּעֲקוֹשָׂט דִּי שְׁוּעָלְ, גַּעֲבִיסָן מִיטְ דִּי צִין
דִּי גַּלוֹתְדִּיקָע שָׁאַלְכָּלָעָד אוֹן דִּי פְּאַטְשִׁילָעָס . . .
דֻּעָצְצִיְּלָק, שְׁלִיחָ בְּלָאנְדוּשְׁעַנְדָּעָרְ, דֻּעָרְצִיְּלָק,
אַלְצָאיְנָס וּוּסְטוּ נְאָךְ אַלְצָ נִיטְ אַיסְדָּעָרְצִיְּלָן !
V.

דאַס דָּאָרָף גַּעֲלָעָן אַיזְ פְּאַרְשְׁטָאָרט,
אוֹן בֵּי דִי וּוּגָן בִּימָעָר — אַוְיףְּ דִי קְנִי שְׁוִין,
סִיחָאָטְ מאַנְצִיסְ נִיטְ פְּאַרְשְׁטָאָנָעָן, צִי סְאַיְן נְאָבָטְ,
אוֹן דְּרָאָודְ האָטְ נִיטְ דָּרְקָעָנָטְ, צִי סְאַיְן אַישְׁוּבְ...
דִי הַיְּלָעָדְ, אַיְנְגָעְבָּוְיְגָעָנָעְ צֹו דָּרְיָעָדְ, הַאָבָן גַּעֲקוֹקָטְ.
דִי פְּאַרְקָנָס אַונְטָעָרְ זִיךְ, וַיְיִהְעַנְתּוּ פְּאַרְדְּרִיעָטְ ;
גַּעֲוָהָרָטְ האָטְ מאַנְצִיסְ, סְאַזְלָ אַרְעָוָעָטְ מאָן אַ כָּהָרְ
גַּעֲוָהָרָטְ האָטְ דְּרָאָודְ, אוֹ סְאַזְלָ אַ הָאָן אַ קְרִיְיָהָן . . .
גַּעֲצִוְינָן האָטְ דִי גָּאָסְ זִיךְ — אַפְּגָעָשָׂוְנָדָן בְּלָאָ,
אוֹן אַיְנְגָעְפָּאַלְעָנָעְ וַיְיִהְעַבָּן נְאָךְ אַ הַאֲגָלְ.
גַּעֲקוֹקָטְ האָטְ מאַנְצִיסְ — אַפְּשָׂרְ צִינְדָּטְ זִיךְ אַן אַ לְאָמָפְ.
גַּעֲקוֹקָטְ האָטְ דְּרָאָודְ — צִי פְּאַרְטְּ עַרְגָּעָן נִיטְ אַן אַ וּוֹגָן...
פְּאַרְבְּרָאַכְעָנָעְ גַּעֲשָׂטָאָנָעְ זִיְינָעְן סְטוֹיָגָן הַיִּי,
גַּעֲקָעְפְּטָעְ אַחֲן צְעַפְּאַטְלָטָעְ אַונְ רְוַנְדָּעְ ;
אַדְרוֹכְגַּעַשְׁלִיכְטְּ זִיךְ שְׁטִילְ וַיְיִשְׁאַטְנָסְ הַאָבָן זִיךְ,
אוֹן שְׁטִילְ וַיְיִשְׁאַטְנָסְ דִּינָעָן זִיךְ צְרוּקָ פְּאַרְשְׁוֹאַגְּנָדָן . . .

16. אַ טָּאָנָק בִּים וּוּגָן

I.

אַ טָּאָגְ האָטְ מִעְןְ אַרְוָמְגַעְבָּלְאָנְקָטְ. אַ נְאָכָטְ האָטְ מִעְןְ גַּעֲשָׂמָעָקָטְ.
אוֹן אַגְּנָעְשָׂמָעָקָטְ דָּעַם דָּוְרְכְּרִיָּס אַוְיףְּ אַן אַמְּגָעְרִיכְטָן וּוּגָן
דִי נְאָכָטְ אַיזְ, דָאָכָטְ זִיךְ, קְוּרִץְ, נְאָרְ יְעַדְעָ רְגָעְ — לְאָנָגְ.
אוֹן אַגְּנָעְשָׂמָעָקָטְ זִיךְ הַאָבָן שְׁוִין אַיְנָמִיטָן וּוּגָן אַ טָּאָנָקְ.
סְגַּעַפְּאָרְ שְׁטָעַלְטְּ יְעַדְעָ וּוּינְטָלְ, יְעַדְעָ פּוֹיגָלְ אָפְ בִּים פְּלִיעָן
אוֹן פְּרַעַגְטְּ בֵּי דִי פְּאַנְאַנְדָּעָרְ זִיךְ : פּוֹנוֹרָאַנָּעָן אַונְ וּוֹהָוִין ?
הַאָסָטְ עַפְּעָם בֵּי דִי אַיְשְׁפְּרִירָעְ, גַּעַפְּאָרְ, צֹו פְּרַעַגְן ? פְּרַעַגְן !
שְׁוִין אַגְּנָעְשָׂמָעָקָטְ אַ יְאַטְלָ אַ קְוּרְנוֹאַסְטָעְ — אַ פְּאַרְמָעָגְ.

באפרילינדעת שווין. אין איגענע מע גיט זיך אַדעָּמֶן :
— ווי רופט מען דיך ? — איזוֹן ! — דיך טאָטן ? — איזיך איזוֹן ! —
דעך בליך איבערן וועג גיט זיך בי מאָנְצִיסָן אַגְּלִיטְשָׁן :
— איזוֹ ביסטוֹ, הייסט עס, בחורל, איזוֹן אַיּוֹאנָאוּיטְשָׁן ! —
סְאַגְּזִוְוִידְעַט ניט קיין רגע, איזוֹ מען היימיש שווין אוֹן נָאָגֵט :
אוֹן וואָס איזוֹעס דיך טאָטן ? — מײַן טאָטן אוֹיפֿן פְּרָאנְט ! —
טָאָר סְאָוִיג איזוֹ ביִי דעם וועג. בִּים וועג איזוֹ דאס געהער :
— וואָס איזוֹעס פָּאָר אַטאָנְקָה דָּאָרְט — ניט אַהֲיָן אוֹן ניט אַהֲרָה ? !

II.

אוֹן מאָנְצִיסָן האָט פָּאָרְרִיכְכָּעָרט אוֹן אַזְּוִי גַּעֲטָאָן אַטְּרָאָכְטָן :

פָּאָרְשִׂידְיָדָנס קָאָן מעַן וּאָרְטָן פָּוֹן אוֹן אַוְמְגָעָרִיכְטָעָר שְׁלָאָכְטָן .
פָּאָרְשִׂידְיָדָנס — בִּים גַּעֲזִוְיָנָעָן, פָּאָרְשִׂידְיָדָנס — בִּים פָּאָרְלָוָסָט .
טָאָר וואָס איזוֹ דָּאָ צָו טְרָאָכְטָן דָּעַן ? סְאָיָן קָלָאָר אוֹן סְאָיָן בָּאוֹאָסָט :

דָּאָס מָזָל — ווער סֻעְתִּי, דָּאָס מָזָל — ווער סֻעְתִּי נְדִידָת !
מע ווַיִּסְטָן נִיט, צִי סְאָיָן נָאָגֵט ; מע ווַיִּסְטָן נִיט, צִי סְאָיָן וַיִּטְהָר .
מע יַאֲגַט נָאָך דָּעַם, ווי הַוְּגָדְלִיק יַאֲגַן זִיך בָּאָך בְּרוּיט .
פָּאָרְשִׂפְּעָטִיקָן — אַ שְׁכַּל אַיְזָן צָו אַיְינָס נָאָר, צָו דָעַם טְוִיט .
דָעַם גּוֹרֵל ווער דָעַרְוִידָעָר גִּיט — קָוָמָט אָפְּ בְּלוּיוֹן מִיט גַּעֲפָאָר ,
אוֹן ווער סְבָּאָהָאָלָט זִיך אַוִּיס פָּוֹן אִים, אַיְזָן מַעַר נִיט ווי אַ נָּאָר .
הַאֲלָבִּישְׁכְּוָרְלָעֵד בִּים וועג פָּאָרְהָרִיזְוָנָעָט שְׁלָאָפְּט דָעַר טָאָנָק .
ווער האָט אִים דָאָרְט פָּאָרְוִיְגָט מִיט מְלָאָךְ-הַמוֹּתְדִּיק גַּעֲטָרָאָנָק ?
אוֹן מאָנְצִיסָן קוּקָט אַהֲיָן, אוֹן מאָנְצִיסָן קוּקָט אַהֲרָה .
אוֹן עֲפָעָם ווּרְטָט אִים קְלָעָרָעָר, ווען ער גִּיט זִיך אַ בָּאָקְלָעָר .
אוֹן סְגִּיט אִים דָעַר קָאִיאָר מִיט אַזָּא בעַנְקָשָׁאָפְּט אַ פָּאָרְזָוִיג :
דָעַם וועג ווּטָט מעַן נִיט מִידָּן — אַזְּוִי אַדְעָר אַזְּוִי !

III.

אַדוֹרְכְּגָעָשָׁאָרָט צָוָם טָאָנָק האָט זִיך דָאָס יַאֲטָעָלָע בִּינְאָכְטָן .
אוֹן מאָנְצִיסָן יְדִיעָות האָט עַר סְאָפְּעָנְדִּיק גַּעֲרָאָכְטָן :
— אַטָּאָנָק ! — וואָס נָאָך ? — גַּעוּוּוֹר ! — וואָס נָאָך ? אוֹן גָּרְנִיט, דָאָכְט זִיך, מְעָרָה ! —
סְהָהָאָט גָּאת אַלְיַין, — טְרָאָכְט מאָנְצִיסָן, — אִים אַוּוּקְגַּעַשְׁטָעָלָט אַהֲרָה !
ווי וַיִּט אַיְזָן ער פּוֹנְדָאָנָעָן ? — דָאָס בָּאָלָגָנָט שְׁוֹין אַיְזָן שְׁפָאָן !
סְיַאְל וַיִּזְן דָעַר קָאָפִיטָאָן דָאָ, זָאָגָט מִעַן : חֲבָר קָאָפִיטָאָן !
קִיְּמַן אַגְּדָעָר וועג זִיך דָוְרְכָרִיסָן, וַיִּטְהָר אַוִּיס, אַיְזָן נִיט פָּאָרָאָן !
וּאָלָט, חֲבָר קָאָפִיטָאָן, דָעַן נִיט גַּעֲוָעָן קִיְּנָן פְּלָאָן .
זִיך גַּעַבְן אַוְמְגָעָרִיכְטָפָן זִיך יְיָעָר טָאָנָק אַוִּיך זִיך אַ לְּאָן,
אוֹן דָאָ ווּטָט מעַן זִיך דָוְרְכָרִיסָן בִּי זִיך אַוְנְטָעָר דָעַר נָאָז ? !
אִים דָאָכְט, אוֹן סְקִוָּט בָּאָטְרִיבָּט אַוִּיך אִים פָּוֹן וַיִּט דָעַר קָאָפִיטָאָן
אוֹן זָאָגָט אִים : סְאָגְפָּאָר אַיְן דָעַם אַ שְׁטָעְרְבָּלְעָכָע פָּאָרָאָן . . .

אַיִם דָּאָכֶט, אֹו סְ'וִירֶט דֵי הָאנְטַ פָּוּן קָאָפִיטָאָן זִין אֲקָסֶל צָאָרֶט
אָזֵן וּוּעָגֶט צָאָרֶט דֵי גַּעֲפָאָר אֹיף אִים : מְאַנְצִיס, וּזָאָרֶט !
נָאָר עַד — עַר טְרָעֶט נִיט אָפֵן, נָאָר עַד — עַר קִיטְטָעַם דָּעַם פְּלָאָן :
אַ קְלִינִיקִיט ? מִיטְטָזִיעֶר טְאָנָקֵן, חָבֵר קָאָפִיטָאָן !

IV.

— נָאָרֶזֶד ! — הָאָט מִיטְטָזִיעֶר גַּעֲגָבָן אִים אָ טְאָפֵן,
אוֹיף מִיר פָּאָלֶט אִוִּיס דָּעַר טְאָנָקֵן. אוֹיף דִּיר פָּאָלֶט אִוִּיס דָּעַר שְׁטָאָב ! —
עַס וּוּאָלֶט דָּעַר קָאָפִיטָאָן אִים נָאָר אָ וּוּאָוָנָק גַּעֲטָאָן, אָ וּוּאָרֶט.
נָאָר סְ'הָעָט זִיךְ פָּוּן קִינְ פּוּיְגָל נִיט קִינְ פְּלָאָטָעָר, נִיט קִינְ פָּאָר.
— אַיִן זָאָס ? — גִּיטְטָע אָ וּתְעַנְּדָע זִיךְ צָו דָּרָאָזֶן פּוֹנְדָאָסָנִי, —
דָּאָס דָּאָזֶן בָּוּן זִיךְ אַרְוִיסְרִיְּסָן אַצְּינְדָּעָרֶת אַיִן כְּדָאִ !
צָו וּוּסָן טָאָן סָאָדָאָוָסָקִין נָאָר. אָוֹן גְּלִיכִיךְ . נָאָר וּוּ אָוֹן ?
דָּעַר יָאָט אַיְוָאָן אַיְוָאָנוּוּוּטְשָׁ — אִים קָאָן מַעַן עַס פָּאָרְטְּרוּיְעָן...
נָאָר סְ'אָיְזָן פְּאָר אִים צָו אַיְנְגָעַשְׁתָּעָלָט אָוֹן וּוּיְטְלָעָךְ דָּעַר מְאָרְשָׁוּטָם.
אָוֹן גְּרִיטְטָע דָּאָרֶף זִיךְ סָאָדָאָוָסָקִי דָּאָרֶט צָו יְעֻטוֹוִידָעָר מִינְיוֹת —
פָּאָרְטְּיוּעָן זִיךְ בִּים וּוּגָע, וּוּי נָאָר בָּאָגְנָעָן וּוּגָע דִּי שְׁלָאָבָט.
סְ'הָאָט דָּרָאָזֶד זִיךְ גַּעֲאַיִלְתָּע אָוֹן לְאַגְּזָאָמָן אַלְעָז בָּאָטְרָאָכָט.
אָ טְאָפֵן גַּעֲגָבָן דָּרָאָזֶד דָּוְרְכָן בִּינְאָקָל הָאָט דִּי וּוּיְטָ :
דָּעַר טְוִיטָע וּוּגָט דָּאָרֶט דָּעַם טְאָנָקֵן, פּוֹנְקָט וּוּי אָ טְרוֹמָנָע פָּאָרְן פִּינְטָ :
— וּוּאָס טְוָסָטוֹ, אַוִּיב סְ'בָּאָמָעָרְקָט זִיךְ דָּאָרֶט אָ דִיְתְּשִׁישָׁר סָאָלְדָאָט ?
אָוֹן דָּאָס בָּאָטְיִיט, זִיךְ אַיְבָּעָרְטָאָן גַּעֲנוֹי אָוֹן אַקְוָרָאָט . . .

V.

אָוֹן מְאַנְצִיס אַיִן בָּאָרוּישָׁט. סְ'אָיְזָן יְעֻדָּע רְגָע בָּאָנְגָן.
דִּי פִּסְטִינְגָּעָן אַיִן וּוּאָלָד. דָּעַר קָאָפֶן אַיִן אִים בִּים טְאָנָקֵן.
עַס צִיטְטָע דָּעַר זִיךְ . זִיךְ מְאָטְעָרְטָע אַזְוִי שְׁוּעוֹר.
דָּעַר בְּלִיכְ — צָוָם קָאָפִיטָאָן. דָּאָס הָאָרֶץ — אַיִן בִּים גַּעֲוָעָד.
צָוָם וּוּגָע צָוָם נִיט גַּעֲמָאָשְׁטָעָנָעָם גִּיט מְאַנְצִיס זִיךְ אָ לְאָן :
דָּאָס אַוִּיג נָאָר עַרְגָּעָץ דָּאָ דִי הָאָנְטָ אַיִן שְׂוִין בִּים שְׁלָאָם.
אָוֹן אַגְּנוּוֹוָאָרְפָּן מְאַנְצִיס הָאָט אָוֹיסְפִּירְלָעָכְן פְּלָאָן.
אַרְבִּעְנוֹוָאָרְפָּן דָּאָרֶף מַעַן נָאָר גְּלִיכִיךְ דָּעַם קָאָפִיטָאָן.
אָוֹן סְ'אָיְזָן דָּעַר פְּלָאָן אָ פְּרָאָסְטָעָר — פְּרָאָסְטָעָר קָאָן נִיט זִיךְ :
אָטְטָאָ — דָּעַר וּוּגָע, אָטְטָאָ דָּאָ דָּעַר טְאָנָקֵן, אָוֹן — אַלְאָן ! אָוֹן — סִיְיִוְיִי !
עַר קָאָן אוֹיף טְאָנְקָעָן אַיְגָעָנָע נִיט וּוּאָרְטָן דָּא, וּוּי סִשְׁיִינְטָ
אַיִן מְאָכָט עַר זִיךְ דָּעַרְוּוִיל אָ גְּמִילְתִּחְסָד בִּי דָעַם פִּינְטָ.
דָּעַרְצָוּ דָּאָרֶף עַר בָּאָזְטָלְעָן נָאָר דָעַם וּוּגָע אַיִן זִיךְ דְּשָׁוָת,
אָוֹן סְ'גִּיטָע אַדוֹרֶךְ דָּאָס גַּאנְצָע חִילְ פְּרָאָנְקָאָן פְּרִיְ אָוֹן — שְׁלָוָס !
אָוֹן טְאָמָעָר וּוּגָע נִיט אַוִּיסְקָוּמָעָן זִיךְ זְעַן שְׂוִין מַעַר, אַיִן דָּאָן —
פָּאָרְבִּילִיבָט גַּעֲזָוָנָט אַיִן שְׁלָאָגָט דִּי דִיְתְּשִׁין, חָבֵר קָאָפִיטָאָן !

17. בִּימָעַד וּוַיְזֵן אֶן דָּעַם וּוֹנָג

I.

פָּאָרְטָאָכֶט הָאָבָּן זַי וּוַיְדָעֶר זַי אֲרִינְגָּעָשְׁלִיכֶט אַיְן דָּאָרָת.
וּוַיְשָׁאָטָנָס אַיְן מַעַן דָּוָרָךְ צָוָם בּוַיְדָעָם פָּוָן אַ שִׁיעָר :
— אַיְן וְזָס ? — מַעַן לְאָזָט זַי וּוַיְתַעַר צַי מַעַן בְּלִיכְבֶּט שְׂוִין דָא ? —
הָאָט מַאֲנְצִיס נִיט גַּעֲקָאנְט קִין אֲוִיגְנְבָּלִיק זַי הַיְעָן.
אַיְן דָּרוֹיְסָן בַּיְ דִּי פְּרִיבָּעָס הָאָבָּן פּוַיְעַרְטָעָס גַּעֲוִיזָט,
אַיְן שְׁטִיבָּלְעָד גַּעֲוָעָן אַיְן וּוַיְסָט אַוְן חַוְשָׁן .
גַּעֲלָעָן אַ גַּעַשְׁמִיסָעָנָעָ אַיְיף דָּרְעָרָד אַיְזָן וּוַיְ אַ שְׁטִיאָג,
פְּאָרְשָׁוֹאָרְצָט פָּוָן פְּיָין . פָּוָן חַרְפָּה — גַּרְדִּי שְׂוִין .
צַו אַיְזָן אַיְן שְׁטוּב אֲרִינְגָּעָרִיסָן זַיְךְ דָּעָר אָוְמְגָלִיק הָאָט,
אַ וּוַיְיָזָעָן גַּעַתָּאָן גַּעַוּעַטִּיק אַיְיף אַיְר טָאָכְטָעָר —
בְּלִוְיָן מִיטָּן וּוְאוֹנָק, בְּלִוְיָן מִיטָּן טְרָאָט .
אַוְן בְּלִוְיָן מִיט דָעָר נַאֲהִיקָע, דְּרִיפְאָכִיק גַּעַפְלָאָכָטָן .
הָאָט זַי אַ פָּאָל גַּעֲגָבָן צַו דָעָר שְׁוּעָל,
דָעָם גַּאֲרָגָל, כַּאֲרְכָּלְעָנְדִּיק, גַּעַתָּאָן אַ וּוַיְיָ אִים,
אַחֲן דָוְרְכָגָעָשׂוּרְעוּזָט אַיְן שְׁטוּב הָאָט אַ בְּאָפָעָל,
מַעַן זָאָל דִי וּוַיְדָעֶר שְׁפָעַנְיקָעָרָן שְׁמִיסָן .

II.

— אֲקָסָאָנָע ! — הָאָט זַי אַלְעָ וּוַיְיל גַּעַטָּאָן אַ כְּרִיפָ .
— אֲקָסָאָנָע ! — הָאָט זַי אַלְעָ וּוַיְיל גַּעַטָּאָן אַ צִּיטְעָר .
גַּעַוְיִינְט הָאָבָּן דִי טָאָפָאָלִיעָס אַ גַּאנְצָן אַיְנְדָעָרְפָּרִי,
זַי זִינְעָן אַיְיף דָעָר עַד דָא אַיְפָגָעָטָן אַוְן אַפְגָעָצְוִיטָעָט .
גַּעֲלָעָן דָעָר הַיְמָל אַיְיף אַוְקָרָאִינָע אַיְן פָּוָן בְּלִיְיָ,
דִי עַד גַּעַזְוִינָגָן הָאָט זַיְךְ טְרִיבָּה וּוַיְ אַ דָּעָרְמָאָגָנוֹג ;
אַוְעָקָגָעָרִיסָן הָאָבָּן דִיְתְּשָׁן פָּוָן אַיְר מַאֲמָעָ-לִיבָּ .
אַיְר שִׁינְעָ אַכְּזָנִיאָרִיקָע אֲקָסָאָנָע . . .
גַּעַהָאָט הָאָט זַי אַ זָּוָן, הָאָבָּן דִי דִיְתְּשָׁן אַיְם דָעַרְשְׁטִיקָט,
גַּעַהָאָט הָאָט זַי אַ מָאָן, הָאָבָּן דִי דִיְתְּשָׁן אַיְם גַּעַהָאָגָעָן,
גַּעַבְלִיבָּן צַוְגָּעַבְנוֹדָן, אַיְנוֹצָם, צַוְ שְׁטְרִיךָ
אַ קְוָאָטְשָׁקָע אַיְזָן אַיְן שְׁטוּב — מַעַת-לְעָתָן לְאַגְּגָע .
סִיאָוִי אַפְגָעָגָן דָאָס דָאָרָף דָאָס גַּאנְצָע מִיט גַּוְוִיָּן,
וּוֹעֵן סְחָאָט גַּעַשְׁמִיסָן זַי דָעָר קָאָט אַיְן טְרָאָדָן גְּרִינָע,
אַיְיף דָעָר אַיְזָן זַי גַּעֲלָעָן, וּוַיְ אַ שְׁטִיאָן,
אַוְן סְחָאָבָן טָאָפָאָלִיעָס גַּעַמְוְגַּטְעָרָט זַי : גַּאֲלִינָע !

III.

אין שטיבעלע געווען איזו וויסט און טויט.
 געהערט האט בלויו א קראכץ זיך פון דער קוואטשקע.
 גאלינע האט איר אויסגעבעט דאס ארט מיט שטרוי,
 די לעצטט טאג געווארעט עס זי האט שזון, —
 פארזען האבן די מערדערס זי געוויס
 אונטער דעם חרובן, צעקלאפטן אויווין.
 אין שטיבעלע געווען איזו הויל און וויסט,
 און סאייז דער קראכץ געגאון, ווי פון א קבר,
 געוועסן איזו די קוואטשקע אומעטיק פאָרדוּקַט,
 געווארט וווען אַוִיסְפִּיןַן די עופעלעך זיך זועגן,
 נאָר קינגר ניט געקומען מעָר איזו טאן אַ קוק,
 פֿאָרְגָּעָסְן האט מעָן אַיר אַבְּיסָל וְאַסְעָר אַונְטָעָרְשָׁטָלֶן.
 איזו האט זי אויף דער שטוח דער לְיִדְקָעָר גַּעֲרָעָצָט,
 געפִּילְט האט זי דעם אַומְגָּלִיךְ גַּאֲרָ נִיט וְוִיטָּשָׂוִין,
 געקומט אויף לְיִנְקָסָם, געקומט אויף דְּעָכְטָס —
 און אַפְּגַּעַדְרִיְּט דעם קָאָפְּ אַוִיךְ אַיר האבן די דִּיטְשָׁן.

IV.

אַרְיבְּעַדְרָעָטָן קָאָן גָּאַלְיָנָעַ נִיט די שְׁטוּב,
 דָּאָרָט לְעֵם דָּעָר קוֹוָאַטְשָׁקָעַ לְגַט אַיר זָוֵן דָּעָרְהָרְגָּעָט ;
 זַיְיָ לִיגָּן בַּיִדְעָ אַפְּגַּעַדְרִיְּטָן די קָעֵפָע, וּוֹי אַיְזָן אַיְזָן גְּרוּבָּן,
 אַיְזָן טְוִיטָעָרָהִיט אוֹיף עַפְּסָס נָאָר זַיְיָ וּוֹאָרְטָן . . .
 עַס האָבָּן זַיְיָ די אַוִּישְׁפִּידָעָר בַּיִנְאָכָּט פָּאָרְטָרוּוּת
 די טְרוּיְעָרִיקָעַ פּוֹיעַדְטָעָס, צַעַשְׁלִידְעָרְטָעַ אוֹיף נָאָסָן,
 אַיְזָן וּוֹעֵד בְּגַנְבָּה בְּרַעֲנָגָט בַּיִנְאָכָּט אַשְׁטִיקָל בְּרוּוּט,
 אַיְזָן וּוֹעֵד בְּגַנְבָּה בְּרַעֲנָגָט אַבְּיסָל וְאַסְעָר.
 — גָּאַלְיָנָעַ ! צַוְּגַעַנְגַעַן מְאַנְצִיס אַיְזָן צַוְּ אַיר, —
 דָּזָן וּוֹיסְט דָּעֵם וּוֹעֵג צַוְּ אַונְדוּרָעָ אַיבָּעָד די רְאַנְדָן ?
 אַיְזָן גְּנָבָעַ זַיְיָ אַדְוָרָךְ אַיְזָן בְּרַעֲנָגָט זַיְיָ אַפְּאָרִי,
 סְלוּעָט דִּין אַיְזָן פְּאָרִי דִּין קִינְד, סְלוּעָט זַיְיָ אַיְזָן פְּאָרִי דִּין מְאָן דָּאָן !
 גְּעוּוֹן אַיְזָן אַיְזָן פְּאָפִיר פְּאָרְצִיכָּנָט אַקְוָרָאָט :
 דָּעָר גָּאַרְנִיאָן, דָּעָר וּוֹעֵג. אַטְאָנָק נִיט וּוֹיִיט — דָּעָר סִימָן ;
 די צִיְּטָא אַיְזָן דָּעָר סִינְגָּאָל. אַיְזָן נָאָר אַפְּרָט :
 דָּעָר שְׁטָאָב בְּאַשְׁטִימָט פְּאָר אַמְתָּה אַיְזָן דָּעֵם הִימָּל !

V.

אַיְזָן שְׁוֹוִיגְנְדִּיק גָּאַלְיָנָעַ אַיְזָן בַּיִנְאָכָּט אַוּוּקָע,
 קִינְד אַיְינְצִיךְ וּוֹאָרָט נִיט אַוִּישְׁפִּידָעָט מִיט קִינְגָּעָם ;
 גַּעֲפִירָט האט זַיְיָ דָּעָר טְרוּיְעָר דָּוָר דָּעֵם קִירְצָטָן וּוֹעֵג,
 אַיְזָן נִיט פְּאָרְשְׁפָעְטִיקָן גַּלְלָאָזָט האָבָּן זַיְיָ טְרָעָן אַיְזָן גַּעֲוִיְּגָעָן.

געונגענט האט א יעדער בוים זי און געהיט.
 די וויטן דאט פאר איר איעדער ווינט צעקלעטט דארט :
 בעגנבעט אויף דער עריך דער ליבצעער האט זי די טרייט,
 און דורך דעם וואלך דעם אייגענען געגן איז זי א פרעמעד ..
 א נאכט גענטן איז זי א אונצע בעין באגין ;
 עס האט דער שועדרער וועג דעם וויטעק איר געלינגערט.
 געונגען פיגל האבן טרייעריך און דיין . —
 און ס'האט זיך איר געדוכט, איז סיינט ערגען איר קינד דארט . —
 זאר זיך ניט אַפְגָעַשְׁתְּעַלְתָּן. זיך ניט געטאן קײַן קער .
 די אויגן — וויט געוענדט צו די — אהין נאר :
 פֶּאַרְתּוֹמְטִזְוִינְגְּנְדִּיק, אַפְרַעַמְדָּע אויף איר עריך .
 מיט איר איז אַגְּשֵׁמִיסְעָנָה גענגאנגען אַקְרָאַינָּע ..

18. אין דיטשישער אוניפאַרְט

I.

פיר סימנים האט גאלינען מאנציס אויסגעמאַלט,
 יעדערן באזונדער — אויף דער האנט אווי ווי גאלד,
 און מיט אַזָּא פֶּאַרְטּוֹוילְעָד אַיְנְגָעַהְאַלְטָן קוֹל
 ער אַיְנְגָעַרוּמִט אַז אַוְיעַד האט געהיט איר דעם פֶּאַרְאָל,
 אַז גַּאֲכָמָל דערקלערט, אַז ווַיְדַעַר מיט אַ ווּנְד —
 צו ווּמְעָן דער פֶּאַפְּיַר דְּאַרְפָּגְעַט — גְּרִיטִיס אויף נְעַזְׂנָד ..
 גְּזֻוְונְגַּט דִּינְעָן בְּלַעַטְעָר אַיְנָעָם וּוּלְקְנְדִּיקָן וּוּאַלְד,
 פֶּאַרְטּוֹוירְעַטָּע, פֶּאַרְחַאַרְגְּטָע — גְּרִיטִיס אויף נְעַזְׂנָד ..
 אַט ווּט אַ הארבסטייך ווּינְטָל זַי נַאַך אַנוּזְיוֹן דעם ווּג,
 אַט ווּט ער נַאַך אַז אַטְעָם טָאָן, אַז לְאַזְמָע זַי אַוּעָק ...
 עס הערט זיך שוֹן דער לאָגְנָזָם קְרַעְצְּנִידְקָעַר פָּאָל,
 נַאַר, פָּאַלְנִידִיק, זַי גְּבִּין זַי נַאַך עַרְגָּעַץ אַ פֶּאַרְהָאַלְט,
 אַטְלְיַע צו דער קָאָרָע, צו אַ צוֹוִיגָל זַי אַ ווּנְד,
 נַאַר ווּידְעַרְבִּי אַז אַיצְטָעַר שְׂוִין אַזְמָעָן נִיט גְּזֻוְונְדָט ..
 עס ווּט אָפְשָׂר אַ פּוֹיגָל דּוּרְכְּפִּילְיָעָן פָּאַרְבִּי
 אַז אַוִּיסְפְּאָבָעָן מיט פְּלִיגְגָּל, וּאוּ עס לְוַיְעַדְתָּ דָא דער פִּינְט ? ! ..

II.

זרוי טאג דִּינְעָן פָּאַרְבִּי. דעם פַּעֲדַתְן שְׂוִין מַע וּוְאָרְט —
 פָּה אַוִּיסְשְׁפִּיר אָפְשָׂר אָמְקָעָרָן ווּט עַמְעַץ זַי בִּינְאָכָט ?
 אַז עַרְגָּעַץ אַיבָּעַד שְׁטוּגָעָלָע, פָּאַרְפְּלָאַגְּנָטָעָט אַז פָּאַרְדְּוִיִּת,
 גַּעַנְגָּעָן אַז אַ פּוַיְעַדְטָע שְׁוּוִינְגְּנִידְקָעָרָהִיט.

אַרְיִיגְנָזֶן אֵין וּוְאֵלֶד... קַיִן צֹוִינִיגֶל נִיט קַיִן דִּיר...
 אָנוֹ דָּאַט גַּעֲבָרָכֶט סַאַדָּאוֹסְקִין אַ פָּאַרְחַתְמָעַטְן פָּאַפִּיר...
 אָט אַיְן עַר, דָּעֵר פָּאַרְאָל! אָנוֹ דִּי סְמַנִּים אַלְעַ פִּיר! —
 הָאַט דָּאַרְשָׁטִיק אַיְגָעָזֶן זִיךְ סַאַדָּאוֹסְקִין אֵין פָּאַפִּיר...
 גַּעֲשָׂאַקְלָט מִיטָּן קָאָפֶן, וּוי יַעֲדָעֵס וּזְאָרֶט אִים גַּעֲבָרִיט,
 אָנוֹ נַאֲכָגְעָזֶן נַאֲכָד יַעֲדָן: — אַוְיָפֶן הַיְמָל אַ יַּאֲרִיד!
 אָנוֹ מַעֲלָעָד, אָנוֹ סְיָאָל אַפְּגַּיְלָטָן אֹזָא מִן מְשׁוֹגָעָת?
 נַאֲר אִיצְט אַיְן שְׂוִין פָּאַרְאָלָן, אָנוֹ בָּאַדְאַנְקָט הָאַט עַר זִין גַּאַסְט.
 נָו, צִי סְיָאָן בְּלוֹיוֹן אַ חָלוֹם, צִי סְיָאָן וּוּרְקָלָעָד אַ גַּעַשְׁלָעָג,
 אַרְוִיסְקִין בָּאַדְאָרָף מַעַן אַוִּישְׁפִּירָעָר צָוּ וּוּעָג.
 אָנוֹ גַּרְיִיט מַאֲכָן גַּעֲנוּמָעָן הָאַט סַאַדָּאוֹסְקִי זִיךְ גַּעֲשָׂוִינָד.
 וְזָאָס מַאֲנְצִיסָן קָאָן אַיְנְפָאָלָן? ! אָנוֹ אַפְּשָׁד... סְחָאָט בָּאֲגִינִּיט.

III.

מִיט וּוּלְקָוָנָג אָרוֹם מַאֲנְצִיסָן יַאֲמָרְטָה בָּלָאַט צָו בְּלָאַט.
 אַ הַיְטָל דָּאַרְף אִיצְט מַאֲנְצִיסָן פָּוּן אַ דִּיטְשִׁישָׁן סָאַלְדָּאַט.
 דָּעַרְקָעָנָעָן זָאָל פָּוּן וּוּיְטָן אַוְיָפֶן וּוּג אִים נִיט דָעָר פִּינְט.
 אַיְן וּוּאַלְקָנָס הַיְטָל דִּי זָוָן זִיךְ דִּי פָּרִימָאָרוּגָעָדִיקָע אַיְן.
 וְזָאוֹ נַעֲמָט מַעַן דָּא אַ הַיְטָל — אַיְבָּעָרָטָן זִיךְ אַקְוָרָאָט?
 אַזְךְ טָאָן סִידְזָן עַרְגָּעָץ אַ דָּעַרְהָאַרְגָּעָטָן סָאַלְדָּאַט!
 אָנוֹ מַאֲנְצִיסָן גִּיט דָעָם בְּלִיק זַיְנָעָם אַ בָּלְאַנְדוּשָׁעָנְדִיקָן פִּיד:
 אַ הַיְטָל אָנוֹ אַ גַּרְיָנָעָם אַ פָּאַשִּׁיסְטִישָׁן מְוּנְדִּיר.
 אָזְוִי וּוי פָוּן אַ דָּשָׁבָעָן אַרְאָפָּגָעָשָׁלְעָפְטָעָ פָּעָל...
 אַיְזָ אַיְינָס אָנוֹ צְוַיִּיאָן זִיךְ גַּעַטָּאָן: אַ רְוח אַיְן דָעָר וּוּלָט!
 אַ בִּיסְעָלָע — אָנוֹ אַוִּיסְוּעָג! אַ בִּיסְעָלָע אַ חְנוֹ!
 גַּעֲדָרִיקָט וּוי סְיָאָלָט אַוְיָפֶן אִים אֹזָא מִן שִׁימְלָדִיקָעָר שְׁטִינָן.
 גַּעֲוָאַרְפָּן הָאַט פָּוּן בִּימְעָד זִיךְ אַ בָּלָאַט נִיט צִי נַאֲרָן:
 נָעָם, מַאֲנְצִיסָן, פּוֹזַע זִיךְ אַוִּיסְטָעָ אַיְנָעָם מְלֻבָּשָׁ פָּנוּעָם קָאָט!
 גַּעֲמוֹרְמָלָט הָאַט דָעָר וּוְאֵלֶד, גַּעֲפָאַדְעָרָט הָאַט דִּי עַרְד:
 גַּיִי, מַאֲנְצִיסָן, זִיךְ זִיךְ נּוּקָם, אָנוֹ גַּעֲבָעָנְטָשָׁט זָאָל זִין דִין שְׁוּעָרָד!

IV.

פָּאַרְאִוִּיס קָוָקָט מַאֲנְצִיסָן, לְוִינְדִּיקָט, אָנוֹ טְרִיבִּיבָּט פָוּן זִיךְ דִּי שְׁדָעָק.
 סְיָאָזְנִי אַיְבָּעָרִיק אַפְּלִילָו אִים זִין שָׁאָטָן אִיצְט אַיְן וּוּג.
 עַר פִּילָּט נִיט צִי שְׂוִין נַאֲגָעָט. עַר פִּילָּט נִיט צִי נַאֲרָן וּוּיְטָן.
 דָעָם חַשְׁבָּוּן פָוּן דָעָר שְׁנָעָלְקִיָּט פִּירָט אִיצְט נִיט דִי צִיְטָן.
 עַר פִּילָּט נִיט צִי נַאֲרָן וּוּיְטָן. עַר פִּילָּט נִיט צִי שְׂוִין נַאֲגָעָט.
 נַאֲרָסִיאָגָט אַ קְוִיל אַ סְוּוּישְׁטָשְׁעָנְדִּיקָע אַוְיָפֶן וּוּג אִים אַן.
 פּוֹטוֹאָגָעָן? — גִּיט זִיךְ מַאֲנְצִיסָן אַ צְעָפְלָאַגְּנָטָעָר אָנוֹ אַ פְּאָל,
 גַּעֲשִׁיקָט זִיךְ — פָוּן דִּי אַיְגָעָנָע? גַּעֲשִׁיקָט זִיךְ — פָוּנָעָם וּוְאֵלֶד?

ער הייבט זיך אויף און פונדאנסני זיך גלייך אין זועג א לאז
און — נאכטמאָל אַ שָׁם ! אָן אויפֿן הארץ אַ פַּאֲרְדָּאָס :
וּזְאָס טוֹט מַעַן ? זְאָל עָרְפַּאֲרְזָעַצְנָן דָּעַם וּזְעַג צִי נֵין ?
עַס זְאָל דַּי שִׂיסְעָרִי כַּאֲטָשׁ צַו דַּי דִּיטְשָׁן נִיטַּעַרְגִּין ! —
בַּאֲשֶׁלְגָן הָאָט אַ שְׁוֹיִיס, באָפָּאָלָן הָאָט אַ חַיִּין :
מַעַ שִׁיסְט ! נָו, יָא ! וּוֹי אַנְדָּרֶש, אָן דַּעְרָעַן מַעַ הָאָט אַ פַּרִּיצָה !
בַּאֲמַעְרָקְט מַעַ הָאָט אַ לְּוִינְדִּיקָן דִּיטְשָׁן סַאֲלָדָאָט,
אייז הָאָט מַעַן בַּיְקָסְן אַנְגַּעַשְׁתָּעַלְט אָן אַנְגַּעַצְלָעַט גַּראָד !

V.

די וּזְאָקְ זְוִיְּסָט פָּנָן קַיִּין חַמּוֹת. נִיטַּ בִּינְאָכָּט. נִיטַּ אַינְדָּעָרְפָּרִי.
אַ דִּיטְשָׁ ? — אָן נִיטַּ גַּעַטְרָאָכָּט ! אַיְזַּ פִּיעָרָ אַיבָּעָרָ אִים !
אַיְעָדָעָ וּוֹלִיל גִּיטַּ מַאנְצִיסִים זִיךְ אַ וּוֹאַגְּנָעָרָ אוֹיפְּ דָעַרְ עַדְ :
וּוֹי גִּיטַּ מַעַן פָּוֹן דָעַרְ וּוֹיְטָן צַו פַּאֲרְשָׁטִין זִיךְ אָן סְאַיְזַּ עַר ? !
אַיְ אַיבָּעָגְעָטָאָן הָאָט עַר זִיךְ אַיְן וּזְעַג אַרְיכָּן, נִיטַּ מַעַר !
אָן בְּלוּזָן דַּי הָוָט אָיְן פָּוֹן אַ דִּיטְשָׁ, אָיְן פָּוֹן אַ פַּרִּיצָה אַן אַפְּיצָעָר !
בַּאֲרָמָגְצִיסָן טוֹט זִוְּיִ, וּזְאָס סִידְיוּדָט אָזְוִי לְאָגָן.
עַר קָוָקְטָ נִיטַּ אוֹיפְּ דִין בְּלוֹטָן. עַר קָוָקְטָ בְּלוּזָן אַוְיָפָן טָאנָק,
אוֹן נַאֲכָמָּל אַ דָּרְיִי זִיךְ אָן אַ וּוֹאַגְּנָעָרָ אוֹיפְּ דָעַרְ עַד, —
דָעַרְ טָאנָק אַיְזַּ נַעֲבָן אִים, אָן בַּאלְעָבָּאָס אַצְיָּינְד אַיְזַּ עַר !
אַרְיִינְגָּעָשְׁטוֹפָט זִיךְ אַיְנוּיִינִיק, דָעַם לְיוֹקָן נָאָר זִיךְ אַ צִּי
אוֹן אַפְּגָנָעָטָעָט, סַאֲפָעָנִיק : אָט דָאָס הַיִּסְטָ אַ שְׁפָאַצְרָ !
אוֹן הָאָט דַּעְרָעַן טָאנִיקִיסָן צְוִיִּי — דַי קָעָפָט אוֹיפְּ בְּרִיסְטָ פַּאֲרְטָחִיטָ.
צִי שְׁלָאָפָן זִיךְ פַּאֲרְמָאָטָעָטָעָט, צִי בִּידְעָ זַיְנְעָן טָוָוָת ? !
פַּאֲרְאַפְּגָנָעָלָאָזָט זִיךְ מַאנְצִיסָהָאָט פַּאֲרְוִיכְטִיק אָן מִיד.
אוֹן צְוִישָׁן בִּידְעָ מַתִּים עַר פַּאֲרְטָמָעָן הָאָט דַי מִיט !

VI.

אַ קְבָּרָ צִי אַ טָּאנָק דָאָס אַיְזַּ — דַּעְרָגִין אַיְזַּ אַיְצָטָעָר שְׁוּעָר.
בַּאֲרָמָגְצִיסָדָרָף צָוָם אַלְעָמֶרֶשֶׁט אַ פְּרוֹדָאוֹ טָאנָק דָאָס גַּעוּעָר :
— אַיְן אַרְדָּעָנוֹגָג, — הָאָט מַאנְצִיסָ זִיךְ אַ זְאָגָ גַּעַטָּאָן אַלְיָין. —
אַ קְבָּרָ צִי אַ טָּאנָק דָאָס אַיְזַּ — קָאָן קִינְיָעָרָ נִיטַּ דַּעְרָגִין !
דַּי קוֹלָן זַיְנְעָן אַוְיִסְגָּעָשְׁתָּעָט פִּינְקְטָלָעָךְ בַּיְ דָעַרְ דִּיטְ
אַ זִיךְ טָאנָן וּוֹאָלָט עַר נָאָךְ עַפְּעָס, דַּעְרָלוֹבִיטָ אִים נִיטַּ דַי צִיְטָ.
אַ פְּרִילְעָכָס אָוָן אַ לְעָבָעְדִּיקָס בַּיְם שְׁוֹנָא וּוּעָט אַיְצָט זִין :
דָאָס אַוְיִגְעָרִיכְטָעָ פִּיעָרָ פָּוֹן זִין אַיְגָעָנוּם כְּלִיְזָין ! —
עַר פִּילְטָ נִיטַּ פָּוֹן זִיךְ וּוֹאָנְדָּצְיָינְד דָעַם נַאֲיָנְדִּיקָן זִוְּיִ
דַי שְׁכָנִים אִים דַּעְרָמוֹטִיקָן, דַי טְוִיטָעָ שְׁכָנִים צְוִיִּי !
דַי זִיכְן אַוְמְבָאָרוּגָטָעָ, זִיךְ אָיְן עַרְגָּעָץ נִיטַּ קַיִּין רִיר,
וּוֹי אַוְנְטָהָרוּגָטָעָ צַעְקְרִיגְטָעָ פַּאֲסָאַזְרָ מִיטַּ פַּאֲסָאַזְרָ.

שפֿאָקוֹלֶן אוּף די אוִיגַן אוּיף די גַּלְעֹזֶעֶת — פַּאֲרֶפְּרָעֶסֶט,
וּיְ צַוְּיַעַנְדִּיקָע פֻּנְצְּטָעֶר בֵּי דָעַר פָּגְרִידְקָעֶר פָּעֶסֶט.
בַּאֲרַמְּנָצִים הָאָט קִין צִיְּתָא אַיצְּצָא נִיט זִיךְ צַוְּקוֹן גַּעֲנוֹי,
עַר הָאָט זִיךְ בְּלוֹיזִי צַוְּיַעַדְרָן גַּעֲגָעָן אַ פְּאָנִיגַּן.

VII.

וּוַיְ עַר וּוֹאֶלֶת דָּאָרְטָן יַעֲדָרָן אַ זָּגְגַּעַטָּן פּוֹן זַיְיָ :
דָּעַם כְּבוֹד כִּיחָבָב זִיךְ פָּאֲרֶשְׁטָעֶן דָעַר דִּיטְּשִׁישָׂעֶר אַרְמִיְיָ ?
סִיאַזְיָ אַיךְ ! אַ סְּטָאַלְיַינְדָּאַרְפָּעֶר רְוִיטְּאַרְמִיְעָר ! נִיט גַּעֲהַעַדְט ?
עַס וּוֹעַט אַיךְ מִיט אַ כָּבָר נִיט בָּאַעֲוֹלָהָעָן אַונְדוֹעָר עַר ! —
אַיְן פֻּנְצְּטָעֶרֶל אַ קָּקָגַעַטָּן אוּיף זַוְּיִיט אַיבָּעָן שְׁלַיאָן
אוֹן דָּעַכְּטָפָּאָרְטִיךְ גַּעַמְאָכָט זִיךְ אָוֹן זִיךְ צַוְּגָנְגִּיטָּן צָום שְׁלַאָבָט .
אַ דָּרְיִי גַּעַטָּאָן אַחַיְן זִיךְ , אַ דָּרְיִי גַּעַטָּאָן אַחַעַר
אוֹן נְאַכְּמָאָל אַ פְּרוֹאוֹגַעַטָּאָן דִּי שְׁלַעַסְעָרָן פּוֹן גַּעֲוֹעָל .
נְאַרְסִיאָגָטָן פּוֹן זִינְעָרָן שְׁכָנִים דָא אַ וּוֹאַרְגְּנִידְקָעָר שְׁרַעַק .
דִּי קָוָן , וּוְיִי זַוְּיִיטָן עַפְּעָסָן נְאַרְבָּיָם גַּעֲפְּרָעָגָט .
נְאַרְסִיאָן אַצְּינְדָּעָרָטָן מְאַנְצִיסָן זַיְיָ נִיט עַנְטְּפָרָעָן קִין וּוּאָרָט .
וּוְיִילְסִיאָעָן זִיךְ דִּי מְחַנּוֹת שְׁוִין דִּי פַּינְצְּטָעָרָעָן פּוֹן דָאָרָט .
אַט אַיְזָן שְׁוִין דִּי דִּיסְטָאָגָן , סְגַעְוָעָרָגָט זִיךְ זַיְיָ אַ דָּרְיִי .
אַרְיוֹסְגַּעַלְאָזָטָן הָאָט מְאַנְצִיסָן גַּלְיִיךְ אַ פִּיעַרְדִּיקָעָר רִיָּי .
אוֹן צִיטָעָרָן גַּעֲנוּמָעָן וּוְיִי אַיְן פִּיבָּעָרָן הָאָט דָעַר טָאנָק —
מַעַ פָּאֶלֶט שְׁוִין אוֹן מַעַ לְוִיפְּטָשָׁוִין — סְאַרְאָ חַיּוֹתִיקָעָגָטָן !

VIII.

אוֹן מְאַנְצִיסָן קָוָקָט דָוָךְ פֻּנְצְּטָעֶרֶל פּוֹן פִּיבָּעָרְדִּיקָן טָאנָק .
אַיְן הַיְגָרְפָּלָעָט דִּי קְוִילָן עַר אַלְיִין זִיךְ דָאָרָט דָעַרְלָאָגָט .
אַדְרָכְגַּעַשְׁנִיתָן אַיְלִיךְ הָאָט סָאַדְאָוּסְקִיסָטָן דָעַם וּוּעָג .
אַזְוִי זַיְיִלְאָן זִינְעָרָן אוֹן זַיְיִלְאָן זִינְעָרָן הַעֲנָט .
אַט זִינְעָרָן זִינְעָרָן אוֹן זַיְיִלְאָן זִינְעָרָן הַעֲנָט .
אַיְם דָוָכָט , דָעַר טָאנָק אַרְמוֹנָעַכָּאָפָט מִיטָּפִיעַד אַיְזָן אוֹן בְּרַעַנְתָּ .
דִּי לְעַצְּטָעָר קְוִילָן ! דִּי לְעַצְּטָעָר רִיָּי ! — דָעַם לְיַוְקָגָט עַד אַ שְׁטוֹוִיסָן .
אוֹן גַּלְיִיךְ זַיְיִלְאָן אַ פָּאֲרִישִׁיכְוָרְטָעָר פּוֹן טָאנָק עַר שְׁפְּרִינְגָט אַרְוֹוִיסָן .
אוֹן אוִיגַן — הַיִּצְן . דָאָס מְוִיל — אַיְן בְּלוֹט . דָאָס פְּנִים אַיְזָן פַּאֲרַצְעָרָט .
עַד קָוָקָט זִיךְ אָוָם : מַעַ לְוִיפְּטָשָׁוִין אַיְם נָאָד . עַס לְוִיפְּטָשָׁוִין אַיְזָן אַפְּיצָעָר .
אוֹן וּוּעָג פָּאַרְזָוָלְגָעָרטָן בָּאַלְיִיקָעָס אַסְטָאָס אַיְזָן אוּיף אַסְטָאָס .
אַ בְּלִיְץ הָאָט דָעַר בְּוּרְלָוקָעָטָן . דָעַרְהָעָרָט הָאָט זִיךְ אַ שָּׁאָס .
נְאַרְסִיאָן טָרָאָפָן בְּלוֹט זִינְגָרָהָטָן . טְרִיפְּנְדִּיקָעָט ;
נִיט אַפְּגָעָבָן זִיךְ לְעַבְּעִידִיק דִּי דִּיטְּשָׁנָן אַיְן דִּי הַעֲנָט !
אוֹן אוּיף דִּי קְנִי צָום אַפְּגָרְוָונְטָן פָּאַלְנְדִּיקָעָט ; — פַּאֲרָטִי ! —
אַ שְׁפְּרָוָנְגָעָט גַּעַטָּאָן הָאָט מְאַנְצִיסָן לְעַצְּטָן הוּיךְ אַיְן טִיךְ .

19. מיט א פערד און מיט אן עמער האניך

I.

ווען בי דעם איבעררויף, נאך דריי טאג גאנגן,
האט "מאנציס" אינעם וואלד אדורבגעהילכט מיט ליבע,
אייז אפצעענטפערט אינגעער האט פון רעכטן פלאנג :
— אין שלאכט געפאלן פארן היימלאנד ווי א גיבור ! —
געדוכט האט זיך : ערשות איצטער יעדערער אים זעט
וואי קינמאָל ניט — אַ שטאלטנעם און אַ טרייבן . . .
שווין בי סאדאָוסקין אייז געלעגן איין פלאנשעט
אַ בריוו צו טאטע-מאָמע זינען אַנגעהשריבן.
מייט וואָדעמקיט גיעזען אייז אַנגעהשריבן דאָרט,
אוּ יעדער רויטָאָרמייער וועט זיך אַנדענוק שעגן.
נאָר אָפשיקן דעם בריוו זוועט ער קיין סטאָליגנדאָרט,
ווי נאָר פון דער אַרזמרינְגֶּונג אַרויסטריסן מע זוועט זיך.
געבליבן איין די צעטלען פונעם פאָלק איין ער,
און איין די העדצער בי די פרײַנט פון שלאכט אייז ער געליבן.
און ס'זאָט אוּיפֿ יעדן אַיבעררויף זיך נאָמען זיך דערהערט :
— אין שלאכט געפאלן פארן היימלאנד ווי אַ גיבור !

II.

און וויט זיך ציט די טרויעיריקע ערָּד,
די אוִיסגעטראָטעגע פון ווינטן און פון חיל.
סאדאָוסקיס טיל האט זיך אוּיפֿ אַיר געמיגנדט און געמערט,
מייט זיך באָוואָקסיק, דיריעודיק, ווי זיך געקייקט שנעה,
גענאנָן אַ רויטָאָרמייער אַיה, אַין ערגונָן ניט פאָראַשָּׂקט זיך ;
אַ סָּאנִיכָּרְזָּטָּאָש אַרְבִּיעֵד דעם שיינעל,
אַ בִּיקְס אַן אַיסגעפּוצְטָע אוּיפֿ די אַקסָּל.
סָּאיַּוּ בְּרִיאַת דָּעַר וּוֹעֲג, אַן שָׁמָּאָל דָּעַר זָוִים. —
אוּיפֿ אַים נאָר קְוִים אַדְרָכְגִּים זָאָל מָעַן קָאנָען ;
געפּוֹרֶט אַ פָּערְד ער האט דָּאָרט פָּאָר דָּעַר צְוִים,
געהָאלְטָן אַין דָּעַר האָגָּט אַן עַמְּרָה האָנִיך
און צו סָּאנִיכָּרְזָּטָּאָש גַּלְיִיך גַּעֲמָאָכָּט אַ שְׁפָאָן,
דִּירְעַקְט, ווי מיט אַ רַּאֲפָאָט אַ פָּאָרְגִּיטִּין :
— צִי דָּאָרְפְּט אַיר נִיט קַיְן מַעֲנְטָשָׁן, תְּבָר קָאָפִיטָּאָן ?
mir אַין אלְצָאַיְנָס — צִי דָּעַר מְיֻלָּאָ, צִי אַ צּוֹוִיטָעָר.

III.

פָּאַדְזָה אַנְדָּעֶרֶת הָאָט סָאַדְאָוָסִיקִי דָּאָס גַּעֲהָעֶרֶט.
גַּעֲקֹקֶט. פָּאַרְשָׁטִין פָּאַרְשָׁטִיט עַד עַפְעַם דָּאָ נִיט :
אָ סָאַנְיַטָּאַדְקָעַ מִיט אָ פָּעֶרֶד. וּזְאָסָאַיְדָאָס פָּאָר אָ פָּעֶרֶד ?
וּזְאָסָאַיְדָאָס פָּאָר אָן עַמְּעֵר האַנְיִיךְ ?
עַס הָאָט דִּי סָאַנְיַטָּאַדְקָעַ זִיךְ גַּעֲטָאָן צָוֵם פָּעֶרֶד אָ דְּדִי,
אָ וּוּיכְ מִיט שְׂטָאַלְץ אַוִּיךְ אִים אַזְוִי גַּעֲטָאָן הָאָט :
— דָּאָס פָּעֶרֶדְלֶ, חַבְּרֶ קָאַפְּיַטְאָן, אַיְזְ אָ טְרָאָפִי,
אָן אָ טְרָאָפִי אַיְזְ אַוִּיךְ דַּעַר עַמְּעֵר האַנְיִיךְ ! —
גַּעֲזָעָסְן דִּי פִּילְאַטְקָעַ אַיְזְ אַוִּיךְ אַיר מִיט חַן,
נָאָר קוֹקָן אַוִּיךְ אַיר לְאַנְגָּה הָאָט זִיךְ סָאַדְאָוָסִיקִי נִיט פָּאַרְגּוֹנוֹעַ,
— פָּוֹן וּזְאַנְעָן ? אַיְזְ ? פָּוֹן מַאֲסְקוּעַ כְּבִין אַלְיָן !
— דִּיְן נְאַמְּעָן ? — אַנְטָאַגְּנִיעַ, — אַוִּיסְגּוּגְלִיכְט זִיךְ וּוּי אָ סְטָרְגָּנָע,
אוֹן צְוּגְעַנְגָּגָעַן אַיְזְ סָאַדְאָוָסִיקִי צָו אַיר נְאַגְּנָט,
גַּעֲנוּמוֹעַן פָּוֹן דַּעַר זְאַבְּט בֵּי אַיר דַּעַם עַמְּעֵר האַנְיִיךְ
אוֹן אַיְנָהָאַלְטָן זִיךְ פָּחָן אָ שְׂמִיכָּל נִיט גַּעֲקָאנָט,
דָּעַרְזָעַנְדִּיק אַיר אַפְּגָעַבְרָעַנְט, אַיר יִגְּנָלֵשׁ פְּנִים.

IV.

מַעַ הָאָט זִיךְ לִיב בַּאֲקוּמוֹעַן גְּלִיְּךְ, אַיְזְ אַיְן מִינְט.
סְפָּאַרְדִּיסְן נְעוֹל אַיְזְ בַּאֲשְׁפָּרְעָנְקָלְט, וּוּי מִיט לִיסְקָע,
די פּוֹלָע לִיפְּנָן — אַוִּיסְגּוּלִיכְט וּוּי בֵּי אָ פְּלָטָן.
אָרְדָּר — אוֹן קְלִינְגְּעַנְדִּיקָס וּוּעַט גְּלִידָקְ פָּוֹן זִיךְ אָ פְּלִיסְ טָאגְ.
בֵּי אַלְעָמָעַן אָ שְׁנִית גַּעֲטָאָן הָאָבָן דָּאָס הָאָרֶץ
אִירָע בַּאֲרִידְעָוְדִּיקָע אַוִּיגְן, פּוֹנְקָט וּוּי דִּימְעָנְטָן וּוּי גַּרְיָנָע,
בַּאֲרָשְׁטָעָן רְעָדָן זִיךְ מִיט אַיר אָ סְדָן
הָאָט זִיךְ סָאַדְאָוָסִיקִי בִּיט גַּעֲקָבָט פָּאַרְגִּינְעָן.
גַּעֲהִיכְן אַפְּפִירְן הָאָט עַר דָּאָס פָּעֶרֶד
אוֹן אַוְנְטָעַרְוָאַרְפָּן דָּאָרְט אַבְּיסָל הַיִּ אִים.
— אַיְזְ וּוּי הָאָסְטוּ גַּעֲטָרָפְּן גְּלִיךְ אַהֲנָר ?
אוֹן וּוּאָוּ הָאָסְטוּ גַּעֲנוּמָעַן דִּי טְרָאָפִילְעָן ?
— מַעַ וּוּיסְט, אוֹן עַרְגָּעַץ נְאַגְּנָט אַיְזְ דָּאָ פָּאַרְאָן אָ טִיְּיָ,
וּזְאָס רִיסְטָפְּן קְלָעָם זִיךְ דּוֹרְקָ... פָּוֹן אַוְנְזָעָרָע נִיט וּוּיסְט שְׂוִין...
סְאַיְזְ אַוִּיךְ בַּאֲרוֹאָסְט, אוֹן פָּוֹן אָ דִּיְתְּשִׁישָׁן טְרָאָפִינְעָם טָאנְק
הָאָט עַר נִיט לְאַנְגָּה אַוִּיסְגּוּלִיכְט אָ גַּאנְצָעָ רָאָטָע דִּיְתְּשָׁן !

V.

בִּים דְּאַנְיִיךְ הָאָט שְׂוִין דְּרָאָד גַּעֲשְׁלִיְּפָט דִּי צִיְּן,
אַרְוִיסְגּוּשְׁלַעַפְּט פָּחָן אִים דִּי צְאַפְּלָדִיקָע בִּינְעָן,
אוֹן, קוֹוִיקְנְדִּיק זִיךְ, הָאָט עַר אַוִּיסְגּוּקְרַעְכָּצְט, — דּוֹעַצְיִילְ
דּוֹעַצְיִילְ, פּוֹנוֹתָגְעָן וּוּיסְטָו, שְׁוּעָסְטָרָ אַנְטָאַגְּנִינָע ? —

באטריאקט האט פעדעליאט דעם עמער פון דער זיט,
באוונגעט בי אים האבן זיך דורךעסאָרפעטע די ליפן,
און מיט געשמיינק אַריינגעלאָט זיך אין אַ שטראַיט :
סְיִזְעַט אַוִיס, דער האָנִיק אַיז פון הַרְעַטְשָׁקָע אָנוֹ פון לִיפְצְּגָדָה
פָּוֹן בִּינְשְׁטָקָס אַיגְעָנָע אָנוֹ גָּלָאָט אַזְוֵי זיך פָּוֹן דער היַם,
אָנוֹ גָּלָאָט אַזְוֵי פָּוֹן בָּעֲנָקָשָׁפֶט — בֵּין צָו טְרוּדָן אָנוֹ בֵּית וַיְיַעַן.
נָאָר אַפְּטָחָן מַע דָּאָרָף אַים אַין דער עַרְשְׁטָעָר רַיִי
צָו דִּי פָּאַרְזָוָן דָּעַטָּע — ذַי קְוָמָט צָוָם אַלְעָם עַרְשְׁטָן די טְרָאַפְּיַעַן.
איַז וַאֲוַדְשָׁע הַאָסְטוֹן, שְׂוּסְטָעָר, אַים גַּעַפְּטָקָט ? —
הַאָט פָּעַרְעָלִיאָט מִיט נִינְגָּר זיך גַּעַטָּאָן צָו אַיר אַ צִּי נָאָר —
סְאַיּוֹן אָפְּשָׁר נָאָר פָּאַרְאָן, צִּי אַלְדָּעָם שְׁלָאָק ? —
אָנוֹ אוַיְסְגָּעָצְוָיְטָשְׁעָרָט, וַיִּיְּאַפְּגִּיגְעָלָע, הַאָט אַגְּטָאַנְגָּנָע :

VI.

— איַז וַיִּסְטָעָמָע, אָנוֹ סְאַיּוֹן עַרְגָּעָץ דָּא אַ טִּילְפָאַרְאָן,
וּוְאָסְטָעָמָע מִיט שְׁלָאָכָט פָּוֹן קְלָעָם אַרְוִיס זיך.
מַעַגְיַת צָו אַים. מַעַגְיַת אָנוֹ אַיך בֵּין אַוִיך גַּעַגְאָן
אָנוֹ אַוִיך אַ רִיטְנְדִּיקְוָן דִּיְתְּשָׁז זיך אַגְּגָעַשְׁטָוִיסָן.
אַינְגִּימְינְטָן וּוּעָג — אַגְּטְבָּלוּזִיטָּזִיט דִּי שְׂוּעָרָדָה,
אַין אַכְּלִיעָוָע פָּאַרְאָוָקָט אַ הַלְּצָעָרְנָעָם פָּאַלְאַנְעָק,
גַּעַפְּאָרָן רִיטְנְדִּיק דֻּעָר דִּיְתְּשָׁז אַיְוָפָן פָּעָרָד,
גַּעַעַרְעָמָט פְּרִילְיָעָד מִיט אָנוֹ עַמְּדָעָהָנִיק
אָנוֹ אַיך — אַיך גַּיְיָ פְּאַקְטִיטְשָׁעָקָע אַגְּטָאַנְגָּנָע אַים...
„פְּרָאַשְׁטָשִׁי ! — טְרָאַכְט אַיך זיך, — טְאַנְיַע !“
אָנוֹ עַד דַּעַרְלָאָגָנָגָט אַ רִיטְשָׁמִיט זַאְרָאַגְּנָעָר שְׁטִים,
נָאָר שִׁיסְוָן — נִימָט. סְאַיּוֹן אַים אַשְׁדָּג גַּעַוּעָן דַּעָרָהָנִיק,
„נוּ, טְרָאַכְטָן, טְאַנְיַע, — זַאְג אַיך זיך, — זַאְל אַיְצְטָעָר טְרָאַכְטָן עָרָה“,
אָנוֹ מִיט אַ שָּׁאָס פָּוֹן דִּי גַּעַדְאַנְקָעָן אַגְּעַטָּאָן אַים,
אַינְגִּינְעָם מִיט דַּעָר שְׂוּעָרָד אָנוֹ מִיטָּן הַלְּצָעָרְנָעָם פָּאַלְאַנְעָק.

VII.

— עַד הַאָט גַּעַוִים גַּעֲמִינְט, דַּעָר רִיטְנְדִּיקָעָר נָאָר, —
הַאָט אַוִיך דַּעָר נָאָר אַ גָּלָאנְצָע גַּעַטָּאָן דִּי הוּאַט בֵּין אַיר, וַיִּיְּסָקָע, —
וּוּבְאָלָד אַ רִיטְעָד קְרִיְיך — אַיז בְּלוֹיז אַ סָּאַנְטִיכָּאָר ...
— וּוּעָר דַּעַן בִּיסְטָו ? — כִּיבִּין, עַרְשְׁטָמָס, חָבָר, אַ רְאִידְסְטָקָע !
הַאָט זַי אָנוֹ עָפָן אַוִיך גַּעַטָּאָן דַּעַם סָאַנְטָאַרְזְּ-טָאַש,
אַ אַדְרָוִיסְגָּעַשְׁלָעָפֶט. בָּאוֹיְזָן פָּאַרְזִיכְטִיק אָנוֹ אַקְוָרָאָט זַי :
— אַיר זַעַט אַט דַּעַם-אַ בְּלָאַקְנָדָן בָּאַנְדָּאָזָש ?
אַין אַים אַיז אַיְגָעְזּוּקְלָט אַ טְרָאַפְּיַעַן רַאַצְיָע !

בערל'ין... — פַּאֲפִירָן אַיְנִיקָע גַּעֲגֻבָּן אֶצְשִׁיט, —
ער האט געהטט נאר הינעד. וואוישט. נאר שלעפּן אלֵץ מע קאָן ניט —
געפּאָרֶן אַיז עַד, ווי מַע פַּאֲפָט אָוֹפָט אַיְזָיד, —
בַּאֲדָאָכְט... סִיאָל וִיך נִיט אַוְיגָסִין דָּעַר הַאנִיק... —
סַאֲדָאָסְקִי אַיז גַּעוּזָן גַּעֲלָעָפּ אָוֹן אַיְבָּרוֹאַשְׁטָן,
עם האט אַיר צְוִיְּתְשָׁעָרִי גַּעוּגִיט אִים ווי אַ וַיְגַּטְלָה;
— אַיז אַט... כִּיְאָן מַאֲכָן אַ בָּאנְדָאָש,
כִּיְאָן מַאֲכָן אַ פְּאַרְבִּינְדוֹנְגָן!

VIII.

— ווי אַלְטַ בִּיסְטו? — אַיְגִיכָּן נִינְצָן יָאָר!
— שָׁוֵין לְאָנָגָן בִּיסְטָ אַוְיפָּן קְרִיגָּ? — פָּוֹן סָאָמָעַ אַנְחִיבָּ! —
אַ מּוֹאָלִיעַ בְּלָאָנְדָע שְׁפָרְדָּלְדִּיקָע הַאָר
הַאָט זִיךְ אַ רִיס גַּעֲטָאָן אוֹפָט אַיר פְּאַרְבְּרוֹיְגָטָן פְּנִים.
זַי הַאָט זִי גְּלִיךְ פַּאֲרָשָׂאָרֶט מִיט אַיְן בָּאוּעָג,
אַיְן טָאַש דִּי זָאָכָן וּזְיַדְעָר אַוְיסְגָּעָמָסְטָעָט.
פָּוֹן שָׁוֹל אַיז זִיךְ שְׁלָאָגָן פְּרִיזְיוֹלִיק אָוּעָק
בְּאַצְוֹרִיתָ מִיט נָאָךְ אַ חְבְּרַטָּע פָּוֹן סָאָמָעַ מַאֲסָקוּעַ.
מִיט שְׁלָאָכָטָן אוֹרֶיךְ צְוִירִקְ מִיהָאָט זִיךְ גַּעֲרָוקְט,
מִאַיְן אַפְּגָעָגָן מִיט בְּלוּט, פָּוֹן וויַיְ פְּאַרְגָּעָלָט.
גַּעֲהִילִיט פְּאַרְוָאָנוֹנְדָעָטָן בִּים דְּנִיעָפָעָר אָוֹן בִּים בָּוגָן,
אוֹן אוֹיךְ אַלְיָן פְּאַרְוָאָנוֹנְדָעָט אַיז גַּעֲפָאָלָן זִי בִּים דְּנִיעָפָעָר.
עַס הַאָט סַאֲדָאָסְקִי אַוְיסְגָּהָעָרֶט זִי מִיט פְּאַרְטָרְוִי,
מִיט נִיגְיָר הַיְּבָנְדִּיק דִּי בְּרַעְמָעָן:
— נָוָ, גּוֹטָ! פְּאַרְגָּעָם אָוֹן אַרְטָ אַיְן סְטָרָאִי!
— פְּאַרְאָזָן אָוֹן אַרְטָ אַיְן סְטָרָאִי פְּאַרְגָּעָמָעָן!

20. נָאָךְ אַיְן קָאָרְדָּאָן!

I.

אַ מּוֹנְטָעָרִיקִיט מִיט טָאַגְיָעָן אַיז גַּעֲקָוּמָן אַוְמְדָעָרָוָאָרט:
צְחוֹאָמָעָן אַלְץ — דָּאָס פְּעָרְד, דָּעַר הַאנִיק אָוֹן דִּי דְּאַצְיָעַ;
אי עַפְעַס פָּוֹן אַ קִּינְדָּ נָאָךְ אַיְן אַנְטָשָׁלָאָסְקִיטָן פָּוֹן שְׁלָאָכָט
אַיְן אַיְרָעָ קְנָאָפָעָ צְמוֹאָנְצִיק יָאָרָן הַאָט גַּעֲהָאָט זִי.
זַי הַאָט שְׁוֵין אַלְץ גַּעֲמִיסְטְּרוּוּעַט אַהֲיָן, אַהֲעָר,
אָז אַרְטָ שְׁוֵין אַפְּגָעָשָׁלָאָגָן אַיז עַפְרִיר אַיְן הַוִּילָן;
אוֹן אַלְעָ הַאָבָן שְׁוֵין פְּאַרְטִיְּעַטְעַט גַּעֲהָעָרָט,
אוֹן אַלְעָ, הַעֲרָנְדִּיק, גַּעֲקָוּתָהָבָן אַיְן מוֹיָל אַיר.

אַ גָּרוֹס פָּוּן זִינְטִיקָע הַאט זִיךְ סַאֲדָאוֹסְקִי שְׁווֵין גַּעֲמָאַלְטַן,
כָּאַטְשַׁ דִּי גַּעֲפָנָר פָּוּן טָאגְ צַוְּתָאַגְּ הַאט זִיךְ גַּעֲטָאַפְּלַטַן.
אַ פְּרוֹאוֹו טָאוֹן וּוּעַט עֶרְ וִיךְ פַּאֲרָבִינְדָן מִיטְ זִיךְ פָּאַלְקַן,
אוּבְּ נָאָרְ דִּי שְׁוֹץ עֶרְ הַאלְטַ בִּי גַּרְאָנְטָאַפְּ נָאָרְ ...
גַּעֲזָאַקְסָן אַיְן דָּעַד מְאַנְגָּל אַיְן גַּעֲוָועָר,
אוּן קוּילְן אַוִּיסְפָּעָלְן שְׁווֵין אוּדְקָהָבָן גַּעֲנוּמָעָן.
נָאָרְ אַיְן קָאָרְדָּאָן אוּבְּ דּוֹרְכְּרִיְּסָן וּוּעַט עֶרְ —
הַאט עֶרְ גַּעֲטָרָאַכְטַן מִיטְ האַפְּעָנוּנָג אַיְן אַוּמָעָט, —

II.

עַפְנַט זִיךְ אוּיפְּ דָּעַר וּוּעַג צָוְם לְעַצְטָן רָאָנְדַן,
אוּן מַאְכָן דְּאָרְטַּ דָּעַם לְעַצְטָן שְׁפָרָוָגְ וּוּעַט מַעְן זִיךְ לָאָזְן :
מִיטְ וּוּיְפָל בִּיקְסָן אוּיפְּ דָּעַר הַאנְטְּ סִ'יְּנָעָן פָּאַרְאָן —
צִי וּוּעַט פַּאֲרָבִינְדָּוָג נִיטְ זִיךְ, אַדְעַד יָאַ דִּין ! ”
עֶדְ דְּאָט סְוִימִירָט, גַּעֲוָוִינָג אַוְן גַּעֲטִיטִישָׁת
דָּאָס אַלְזַן, וּוּאָס סִ'הָאָט דִּי אַוִּישְׁפִּירָוָג גַּעֲרָאַכְט אִים,
הָעֶרְ פְּוִיעָר, דִּי רָאַדְיסְטָקָע אַוְן דָּעַר דִּיְטָשׁ
אוּן אַלְזַן אַדְוָרְכְּגְּוִוִּיפְּט דָּוְרָךְ אַיְגְּנָעָנָר בַּאַטְרָאַכְּטָוָגָן.
— נָוְן, זָאָס ? — הַאט עֶרְ צַוְּ אַנְטָאַגְּנָעָן זִיךְ גַּעֲוָעָנְדָט, —
מַעְ הַעֲרַט דִּיךְ נִיטְ ? וּוּזְעַן מַעְ זָאָל דִּיךְ קָאָגָעָן,
אַ קָּוק גַּעֲבָן אוּיפְּ דִיר. וּוּזְעַן סְזוֹחָלָט אַ מַעְגָּלָעָקִיָּת גַּעֲזָעָן,
אוּזְוָאָלָט זִיךְ גַּעֲפָנוּנָעָן שְׁווֵין אוּיפְּ עַנְפָּפָרָעָן בָּעָלָנִים ! —
סְזָאָט טָאָנוּעָ נִיטְ גַּעֲהָאָט קִיְּן תְּרָאָפְּן לְוֹסֶט
זִיךְ אַבְּעָרְשָׁלִיָּסְן אִיצְטָ אַוְיְףְּ זִיטְיִיקָּעָ גַּעֲשְׁפָרָעָן.
אוּן עֶרְ הַאט שְׁווֵין גַּעֲהָאָט פַּאֲרָטִיעָט אַ בָּאַשְׁלוֹס :
וּוּאָס סִ'זָּאָל נִיטְ זִיךְ, נָאָרְ דָּעַם קָאָרְדָּאָן פָּאַנְגָּדוּרְבָּרָעָן !

III.

נָאָרְ אַיְדָעָר וּוּאָס — גַּעֲמָאַלְדַן הַאט עֶרְ נָאָרְ
אוּן אַונְטוּרוֹזְוּגִיָּקָע פַּאֲרָטִיאַיְשָׁע בַּאַרְזָאַמְלוֹנוֹב
דִּי טָאגְ אַרְדָּעָנוּנָג אַיְן — קְלִיבָן אַ פַּאֲרָטָאַרְגָּ
גַּעֲבָעָטָן קּוּמָעָן גַּלְיִיךְ אַוְן נִיטְ פָּאַרְזָאַמָּעָן.
זִיךְ אַוִּיגְעָזָעָט מַעְ הַאט אַונְטָעָר אַ בּוּיְם אוּיפְּ דְּרִיעָדָן,
קָאָנְדִּיאָטָוָן אַנְרוֹפָן אַנְרוֹפָן סַאֲדָאוֹסְקִי הַאט גַּעֲבָעָטָן.
אוּן גַּלְיִיךְ “אַוְאָדִיס” הַאט פָּוּן אַלְעַ זִיךְ דּוּרְהָעָט,
אוּן בִּיְמָעָר צְוּגַעַשְׁטִימָט הָאָבָן מִיטְ שַׁאֲרָכְעָדִיקָע בַּלְעָטָעָר.
— סְזַוְיל אַפְּשָׁר עַמְעַצְעָר אַ וּוּאָרָט ? — הַאט עֶרְ גַּעֲטָאַנְ אַ פְּרָעָג.
— צַוְּ וּוּאָס ? מַעְ וּוּיסְט ! סִ'הָאָט לִיבְ אַ יְעֻטוֹוִידָעָר סָאַלְזָאַט אִים ! —
בִּיְם יִיטְ פָּוּן וּוּאָלְדָן גַּעֲגָנְגָעָן אַיְן אַ וּוּג,
בִּיְם דָּאָנְדָן פָּוּן הִימְלָהָן הַאט אַ זְוִיְּפַאְרָגָאָג גַּעֲפָלָאַטָּעָרָט.

סַאֲדָאָסְקִי הָאָט אֵ קָוק גַּעֲטָאָן אוֹוִוָּ אַיִם,
אֵ קָוק גַּעֲגָבָן אוֹוִוָּ דִּ שְׁלָאָכְטִיקָע, פַּאֲרָטִיְיעַטָּ אַרוּמָעָן
אוֹז דַּאָט דַּעֲרָקְלָעֶרֶת מִיט שְׁטִילָעֶר פִּיְעָרְלָעְכִּיקִיט אַיִן דַּעַר שְׁטִים :
— אַוְאָדִיס אַיְנְשְׁטִימִיק אַיִן גַּגְעָנוּמָעָן !

IV.

— זִיךְ אַיְפָהִיבָּן ! — הָאָט דַּוְרְכָּגָעָהָיְלְבָט אַיִן פָּעָלֶד
פּוֹנְסְנִי אֵ מַאֲרְשָׁעָוָעָ קָאָמָאנְדָע .
קִיךְ שְׁנָעַלְקִיט הָאָט אַיִן אַוִּיסְפִּילְ קִינְגָּעָם נִיט גַּעֲפָעָלֶט,
נַאֲרָ סִיתָּאָט קִין בַּיְקָס זִיךְ נִיט אַיְינְגָּעְלִיגִיט אַיִן יַעֲדָעֶר הָאָגָּט דָּאָרָט .
אַיִן פִּינְגָּעֶד אֵי אַוְאָדִיס גַּעֲוָעָן .
מִיט זָאָרֶג פָּאָר יַעֲדָעֶר קְלִיְינִיקִיט בָּאוֹאָקְסָן ,
דָּעַם וּוְעַג דָּעַם וּוְיִטְעָהְדִּיקָן צָוּקָוָן אָוֹן זָעָן
בַּיִּ פִּילְ סָאָלְדָאָטָן — אָן גַּעֲוָעָר דִּ יַתְּמָדִיקָע אַקְסָל ...
עַס הָאָבָּן יָאָרָן, אַיְינָס נָאָךְ אַיִינָס, גַּעֲטָאָן אֵ פָאָר
אַיִן אַקְעָר, אַיִן פָּאָרָזִיִּ, אַיִן וּוְאָקָס, אַיִן חַוְיכָעָ סְטוּוֹגָן .
אָט זָעָט עַר פָּוָן דִּי פִּינְפָּאָרָן דָּעַם הָעָלָן צָעְפָּאָלָאָר,
פָּוָן וּיְעָרֶר לִיכְטָ גִּיְעָן פָּאָנָגְדָעֶר זִיךְ דִּי אַוְיָגָן .
אַיִן וּוְאָס — גַּעֲשִׁיקָט זִיךְ, אָז דָאָס אַלְץ אֵי שְׂוִין נִיטָא,
צִי עַרְגָּעָץ יוֹרְדָט זִיךְ נָאָךְ, דִּי קְרוֹאָפָט, נָאָךְ נִיט קִין אַגְּנָעָרִילְטָע ?
וּוִי אַשְׁטִיקָק לִיבָּ שְׁוִידָט אָפָ פָּוָן אַיִם זִיךְ יַעֲדָעֶר טָאגָן,
אַיִן דָאָר פִּילָט עַר זִיךְ יַעֲדָן טָאגָן אֵן אַוְיְפָגְעָרִיכְטָעָר

V.

בְּלוֹזִי פָּוָן אֵ לִיד, פָּוָן אֵ סָאָלְדָאָטִישָׁעָר, וּוֹאָס אַוְיָפָן דָּאָנד
דוֹרֶךְ אַלְעָ אַדְעָרָן גִּיט זִיךְ מִיט גַּבּוֹרָה אֵ צָעְפָּלִיס זִיךְ ;
אַיִן אַיְר אַנְבָּרָעָגִיקִיט זִיךְ מַעְלָדָעָט נָאָכָאנְדָע
סִיבָּר, אַוְרָאָל אַיִן דַּעַר בָּאַגְּנָעָנְדִיקָעָר מַזְוָהָת .
אַיִם דָאָכָט זִיךְ, אֵן עַר הָעָרָט, וּוִי סְאַטְעָמָעָן דִּי בְּעָרָגָן,
וּוִי סְטָעוֹן סְטָעָפָעָס אַיִן זִיךְ אַיִן בָּאַוְאָפָעָנוֹגָעָן דִּי רִיכְעָ ;
וּוְעַן אַיְפָהִיבָּן זִיךְ וּוְעַלְן זִיךְ, אֵ רִיסְ טָאָן זִיךְ אַהֲרָהָר,
וּוְעַלְן קִין יַמְּפִאָרְפִּילְיְצָוְגָּעָן מִיט זִיךְ זִיךְ נִיט פָּאָרְגְּלִיכָּן !
אַיִן מַאֲסָקוּעָ ! מַאֲסָקוּעָ — פְּרִירְ פָּאָר אַלְץ, —
הָאָט זִיךְ אַוְאָדִיס הַאֲפָעָרְדִּיק צָוָם דָּאָנד גַּעֲנָעָטָעָר ;
אַיִן דָאָר הָאָט אַיִם דַּעַר וּוִי פָּאָרְשְׁלִיְיפָט דָּעַם הַאָלָהָן,
אַיִן נִיט גַּעֲקָאָנְט גַּעֲפִינָן הָאָט עַר זִיךְ קִין עַנְפָּעָר !
סַהָּאָט אַיִם בָּאָגְלִיט אַיִן וּוְעַג אֵ פִּין, אֵ בְּרוֹזָן,
אַיִן אֵ גַּעֲדָאָק אֵי אַיְפָגְעָנוֹגָעָן אַלְעָ וּוְיִלְ, וּוִי פָּוָן אֵ גַּעֲפָל ;
גַּעֲוָעָן מִיר זָאָבָן אַיִף יַאֲרָהָנְדָעָרָטָן פָּאָרָאָוִיס
אַיִן נִיט בָּאָמְעָדָקָט צְוָמָאָל דִּי וּוְיִתְּרָעָס דָאֵ דַעֲרָנְעָבָן

VI.

אין יונע טאג איז מסקוע שווין געווען גרייט
צום אינס-אויף-איינס מיט די פאשיסטיישׂ חילוֹת ;
זיך אַנְגָּעָצִיָּגָן יַעֲדֵר אַוְיגְּנֶבְּלִיק הַאַט שְׁטִיףַ;
און אויסגעפּרוֹאָוט אַיְעדָעָר גַּעֲוָעָן וּוּ שְׁטָאָל אַיְן .
פָּאָרוֹאָנְדָלַט אַיְן גַּעֲוָעָר הַאַט זיך אַיְעדָעָר שְׁטִיףַ,
און מויערָן גַּעֲוָעָרָט אוּףַ אַקְּמָאנְדָעָה הַאַבָּן אַלְעָ;
שְׁאוֹאָדָן אוּיפָּגָעָהוּבִּין הַאַבָּן זיך אַלְיַיךְ
אוּףַ צוּ גַּעֲבָוִרָן וּוּעָרָן פּוֹנְדָאָסְנִי אַיְן סְטָעָפָעָס אַיְן אַוְרָאַלְעָ.
גַּעֲוָעָן אַוְאָדִיס גַּרְאָד אַיְן צּוּיְשַׂן דִּי ,
וּוּאָס וּוּדָן אַפְּגָנְרָוְפָּן צְרִיךְ פָּן שְׁלָאָכְטַ-פְּעָלָדַ ,
אוּסְ'זָאָלָן דִּי גַּעֲוָעָרְקָן וּוּ גַּעֲהָעָרִיךְ זִין בְּאַדְיִינְטַ
בְּיִם אַיְבָּרְדוֹאָרְצָלָעַן זִין דָוָרָךְ אוּסְגָּעָאַבְּטָעַ פְּאָכְלִיטַ
בְּנָאָר בְּיִי זִין נָאָמָעָן הַאַט אַפְּרָאָגָעָ-צִיְיכָן זיך גַּעֲקוּרְיוֹזָטַ
וּוּי אַיְן אַ רְעַמְעָלָעַ אַ שְׁוֹאָרְצִינָקָס פָּוּן אַבְּלוֹתַ :
— צִי אַיְן עָרָ דָא ? צִי פּוֹנָעָם קְלָעָם אַיְן עָרָ אַרְוִיסַ ?
צִי פּוֹנָעָם קְלָעָם אַרְוִיסַ דָעַרְגָּאַנְצָעָר טִילַ אַיְן ?

VII.

מִיט אִים אַיְנָאַיְנָעָם אַיְן דָעַם זְעָלָבָן וּזְוּזָאָד
אַיְן אוּףַ גַּעֲגָעָן דָעַר דָקְטָעָר , אַ פְּאָרְקָלְעָדְטָעָר :
עָר אַיְן פָּוּן אַלְעָמָעָן נִיט אַפְּגָעַשְׁתָּאָגָעָן אוּףַ קִין טְרָאָטַ
דִּי לְאָסָט אוּףַ זיך גַּעֲשָׁהָעָפָטַ, וּוּי אַ סָּאָלְדָאָט אַן עַכְטָעָר . . .
גַּעֲלָוִיכְתָּן הַאַבָּן זִין גַּרְאָעָהָרַ ,
גַּעֲדוֹכְתָּן הַאַט זיך : זִין חַשְׁבָּוּן טְרוּיְעִירִיךְ זִין פִּירָן ,
אוּלְאַץ , וּוּאָס עָר הַאַט אַפְּגָעָטָאָן פָּאָר אַלְעָז זִין גַּעֲנָעָן יָאָרַ ,
גַּעֲוָעָן אַיְן בְּלוּזַ אַ צּוֹגְרִיטְיוֹנוֹן צוּ אַט דָעַר הַיְלִיקָעָר מְאַדְשִׁירְזָנָגַ
דְּעָרָלָאָגָט אַיְן וּוּגַּאֲוָאָדִיס הַאַט אִים טִיַּי ,
אִים פָּאָרָן קִינְד — אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוִיט אַוּן צּוּקָעָר אַוְיסְבָּאַהָאָלָטַן ,
אוּן זיך גַּעֲפָרְאוֹאָוט אַזְוִי אִים גַּעֲבָן צוּ פְּאָרְשְׁטִינַן ,
אוּנָר דָעַם קְרִיגַ אַיְן שְׁוִין אַ בִּיסְעָלָעַ צוּ אַלְטָ עָר ...
נָאָר עָר הַאַט שְׁמִיכְלָדִיךְ גַּעֲוִוִּיגְט דָעַם גַּרְוִיעָן קָאָפַ
אַיְן אוּפָן קִינְד גַּעֲטִינַט : — אִיר זַעַט דָעַם בְּעַשְׁעַנְעַז דָעַם אַיְסְגָּעָהִיטַן ?
אוּףַ אִים אַיְן נִיט כְּדָאי צּום זִידָן אַפְּפִירָן קִין גַּרְאָנָטָאָפַ
גַּעֲברָאָכָט דָעַם זִידָן כְּזֻוְאָלָט אַחֲרָ מִיט אַלְעָ גַּרְאָנָטָאָפָעָר יִדְן !

21. א געגעגעונגונג מיט דער שטילקײַט

I.

גבָּלוֹטִיקְט האָט דָּאָס פָּעלֵד מִיט רְוִיטֶן מֵאָז,
צַו דָּוּרְכְּגִיעַר גַּעֲרִיסְן פָּונְגָּעָם פָּעלֵד האָבָּן זִיךְ קוּוִיטֶן.
פָּאָרְטְּרִיבְּן האָט עַס שְׁוִין צָום שְׁטִילְן דָּאָז
אַ מְחַנָּה אַפְּגַּעַבְּרָעַנְטָעָס סְטָאַלְיְינְדָּאָרְפָּעָר פְּלִיטִים.
קָאַלְוִוִּירְטְּנִיקָּעָס מִיט קִינְדָּעָר, קְלִין אָן גְּרוּסִים,
גַּעֲבָּוּרְעָנָעָ אִין פָּעלֵד, גַּעֲוָאָקְסָן אוּיפָּ בְּאַשְׁתָּאָגָעָס.
סְּאַיְן יְהָזָן אִינְגָּעָם נְאַכְּגַּעַגְּאָן אַ זְּעִטִּיק הַוִּיז,
אוֹן גּוֹטָס פָּאָרְוּעָבָט גְּעוּזָעָן מִיט יְהָזָן שְׁפָאָן אִית,
נִיט אַגְּגָעָזָעָן צָום וּוּאֲגַלְעָנִישָׂ האָט זִיךְ קִיְּזָן סֻוּף,
די סְטָעָפָעָס זִיךְ גַּעַשְׁפִּירִיט האָבָּן זָוי גַּעַלְעָז יְמָעָן.
גַּעַטְרִיבְּן אוּיפָּ קְוָבָּאָן זִיךְ דָּאָבָּן טְשָׁעַרְעָדָעָס מִיט שָׁאָפָּ
אוֹן אָקְסָן אִינְגָּעָשְׁפָּאָגָן מִיט אַיְזָעָלָעָד צְזָאָמָעָן.
גַּעַגְּאָן עַקְשָׁנוֹתְדִּיק, פָּאָרְזָאָרגְּט אָן זְאָרָט
סִיְּ טָאָגְסִיְּ נְאָבָּט — חְדָשִׁים גְּנָאָצָעָ.
אוֹן אַפְּגַּעַשְׁטָאָגָעָן אַלְעָז וּוְיִלְ פָּאָרְטְּרָאָכָט
פָּוּן טְרוּיְעָרִיקָן צָוָג אִיזְמָלָךְ מְאָנָצִיס.

II.

גַּעַלְעָגָן סְטָאַלְיְינְדָּאָרְפָּט אִיז וּוּיְטָלָעָז פָּוּן אַ בָּאָן,
פָּאָרְפְּלִיצְטָז דִּי בָּאָן גְּעוּזָעָן אִיז מִיט חִילִיל,
סְיַדְאָט מְלָךְ אַבְּלָדִיק גַּעַלְאָדוֹן זִין אַרְבָּא.
עַד האָט זִיךְ עַפְעָס אַזְוִי וּוּיְטָקְלָעָז גַּעַהְיִיעָט,
זָוי עַד מְחִילָה וּוּאָלָט גַּעַבְעָטָן בֵּי דָעָר קוֹ
אוֹן אַ פָּאָרְשָׁוֹלְדִּיקְטָעָר גַּעַשְׁטָאָגָעָן בֵּי דִי רִינְדָּעָר.
די צְוָעָפִירְט צַו דָּעָר אַרְבָּא, זִיךְ אַלְעָז וּוְיִלְ פָּאָרְקוּקָט.
עַס האָט דָעָר סְטָעָפָעָ נְאָךְ אַזְוִי זּוּמְעָרְדִּיק גַּעַרְגִּינָט דָאָרָט.
גַּעַקְיִיקְלָט האָבָּן זִיךְ דִּי קָאַזְעָנָעָס צַו דִּינְגָּעָ טְרִיטָז,
אוּיפָּ אִים גַּעַקְוּקָט האָבָּן דִּי וּמִינְטְּרוּבִּילְאָזָעָס ;
זָווִי זָאָל דָּאָס זְאָרִץ נִיט פְּלָאָצָן בֵּי אַ יְדָ ? ! — האָט עַד גַּעַטְרָאָכָט, —
גַּיְיִ רְיִסְטָז זִיךְ אָפְפָזְזָן דָעָם אָזְנָן נְעָם פָּאָרְלָאָזָעָס ...
צְוָלָעָצָט אַ שְׁטִיגְגָּל עַוְפָות צְוָגְעָטָרָאָגָן בְּלִיוֹן
אוֹן צְוָגְעָקְרָעָמְפָעוּוּט צַו דָעָר אַרְבָּא דָעָם עַמְּרָ.
וְאָסָס קְוָמָט פָּוּן דָעָר גַּעַבְעָנְשְׁטָעָר שְׁפָעָ דָעָן אַרְיִים,
אוֹ דָאָס, וְאָס סְיַאָזְגַּעַבְעָנְטָשָׂטָה, קָאָן מִעָן מִיט זִיךְ נְעָמָן ? ! . . .

III.

די ערְדַּה, די אויסגעוויטעקטע אין שווייס און מי.
 די ערְדַּה, זואס האט באשאנקען מיט אויז פיל פריד אים
 און זיך געהיסן אָפֶגֶעַבָּן דאס טיערטשטע פון זיין געמייט, —
 מיט איר איז שווער געווען אים זיך צו שידן...
 דאָך האט ערְדַּה די אויגן ניט אָדוֹרְכָּגָלְאָזֶט קײַן טרעָר,
 אים האט געדוכט: געזעגעגען זיך גיט צו אים די שטילקִיט,
 די זעלביַקָּע, זואס לאָנְגָּזָם, דוּיעֲרְדִּיך און שווער
 האט ערְדַּה אָן אַיְגָּעְנָּעָר אַיְן אַיְרָדְרִיפְּלִיטָזָץ זיך . . .
 אַיְן אַיְצָּטָעָר הַעֲלָפְּט וֵי אַיְם אַרוֹפְּלִיְּגָּן אַוִּיף דער אַרְבָּא
 די סָאַטְעָס פָּוּן זִין עַרְשְׁטַּפְּאָרְלִיגְּטָן בְּיַנְשְׁטָאָק.
 — מִיר לְאָזֶן, בִּינְעָן, אַיְן אַ שְׂעוּרָן וּוְעָג זִיך בָּאָלְדַּה...
 דער האַנְיִיך אַיְן דער גִּיפְּט האַט וֵיְך אַבְּיִסְל אַוִּיסְגָּמִישָׂט דָּא...
 פָּאָרָאָן אַ טְּרִיבִּיסְט. אַ זִּיסְעָ טְּרִיבִּיסְט פָּאָרָאָן אַיְן דָּאָך,
 וֵי סִיאָזָל דער וּוִיְטָעָק אִיצְט דָּאָס הַאָרְצָן נִיט קְלֻעְמָעָן, —
 וּוּעָן סִיעָולָן דִּיטְשָׁן קוּיקְלָעָן זִיך צְרוּקָמִיט בְּרוֹאָה,
 אַיְיך זִיך וּוּעָלָן די ערְדַּה מִיט זִיך נִיט נְעָמָעָן...

IV.

די ערְדַּה זְוַעַת בְּלִיבָּן, וֵי זִיך אַיְן,
 זִיך זְוַעַת נָאָר אָפְּשָׁר קִיְּן מָאָל אָנוֹנָה דָּאָס נִיט פָּאָרְגָּעָן,
 זואס סִיעָולָן אַוִּיף אַיְרָטְרָעָן טְמָא, מְעַרְדְּעַרְיִישָׁע פִּיס
 אַוְן אַוִּיף אַ צִּיְּתָן פָּוּן אַיְרָאָרְזִיסְרִיסְטָן דָּאָס לְעָבָן . . .
 ערְדַּה אַט אַיְעָדָעָס לְיִסְטְּעָלָע בְּאַגְּרָאָבָן אַיְן דָּעָר עָזָה,
 בְּאַהֲלָלָטָן אַיְן אַיְרָאָינְגְּעוּוֹיְדָן די זְאָמָעָן פָּוּן גְּעוּרִיצָן:
 — מִירָן זִיך, בִּינְעָן, אַוְמְקָעָרָן צְרוּקָאָהָר,
 אַוְן סְטָאַלְיְנְדָאָרָף וּוְעָט סְטָאַלְיְנְדָאָרָף וֵי פְּרִיאָר זִיך! —
 אַוְן זִיך אַלְיִין גְּעוּרָקָט: די וּוְעָלָט אַיְן נָאָר אַ וּוְעָלָט,
 וֵי וּוְיִט אַוְן שְׂוֹעָר בִּיט אַוִּיסְקוּמָעָן זָאָל גַּיְינָאִים...
 נָאָר סִיעָולָן בִּינְעָן בָּאָלְדַּה זִיך אַוְמְקָעָרָן פָּוּן פָּעָלָד
 אַוְן וּוְעָלָן דָּא נִיט טְרָעָפָן קִינְעָם...
 — בָּאַשְׁעַפְּעַנְיִישָׁן קְלוּגָּע! — גִּיט זִיך מְאַנְצִיס אַ דָּעָרָמָאָן, —
 זִיך וּוְעָלָן נָאָכְפְּלִיְּעָן זִיך לְאָזֶן נָאָך די פְּלִיטִים...
 גַּעֲבְּלוֹטִיקָט האַט דָּאָס פָּעָלָד מִיט רְוִיטָן מָאָן,
 צַו דּוֹרְכְּגִיעָר גַּעֲרִיסָן פָּוּגָעָם פָּעָלָד הַאָבָן זִיך קוּחִיטָן.

V.

איַן פִּיעָר זִיך גַּעֲבְּרָאָבָן האַט אַוִּיף וּוְיִט דָּעָר הַאָרְזִיאָבָט.
 אוֹאוֹא — פָּאָרְגָּאָן, אַוְן אַנְגָּעָכָאָפָּט אוֹאוֹא פּוֹנְסְגִּי זִיך.
 וּוּעָן אַנְזָאָגָן דָּעָר ערְדַּה וּוְאָלָט ערְגַּעַקָּאָגָט,
 איַן שְׁוֹנָאָס פִּיס זָאָל זִיך אַיְינְהָדְרִיעָן אַיְן זִיך צְעָבִיסָן!

פָּרָגְעַסְוּן וּוֹעֲרַן זָאֵל דִּי רַעֲכַטְעַ הַאֲנָט בֵּי דֻּעַם. וּוֹעֲרַ אַיִן זִיךְׁ רַהִים פָּאָרוּעַסְטַ.

עַד וּוַיִּסְטַ: צַעֲשִׂידָנוּגַ נִיטַ קִין פְּרָאוֹו אַיִן פָּאָרוֹן הַאֲרָצָן!

וּוֹעֲן קַאנְגַעַן זָאֵל גַעַשְׁעַן אַנְסַ.

אַזְ עַפְעַנְעַן אַיִן דְּרַעַד זָאֵל פְּאָרָן פִּינְטַ אַנְסַ אַפְגְּרָונְטַ זִיךְׁ אַ שְׂוֹאָרְצַעַר
בָּאוֹיְזַן הַאֲטַ עַד אַיִן דָעַר לְפָצְטַעַר אַינְצִיקַעַר מִינְטַ
דֻעַם בְּרוֹנְגַם מִיטַ דִי הַעֲנַטַ אַיִן אַיְגַעַן צַעַשְׁטַעַן:

— דָעַר "בָּכְוּרַ"! — הַאֲטַ אַיִם בָּאַגְּאַסְן זִיךְׁ דָאָס וְהָאָרֶץ מִיטַ בְּלוֹטַ.
אוֹן פּוֹנְקַט וּוְיַסְמַ גַעַפְאַלְן אַיִן דָעַר טִיף זַיְנְעַן דִי טְרָעַן.

דְּרִיְיַאְרַ הַאֲטַ עַד דֻעַם גְּרוֹנְטַ גַעַרְאַבְן אַזְ גַעַפְאַרְשַׁטַ.
בְּזַיְזַוְאָסְעַרְ הַאֲטַ אַ שְׁטַרְאַם גַעַטְאַן מִיטַ אַלְעַ טְעַמְעַן.
אוֹן זָאֵל עַחְ דָאַ דְעַרְשְׁטִיקַט וְזַעַרַן, דָעַר דִיְיטַשַ, פָוָן דָאָרְשַׁטַ.
אוֹן זָאֵל אַיְעַדְרַ טְרָאַפַן פִּיכְטִיקַיטַ אַיִם פָאָרְסְמַעַן!

VI.

גַעַוְאָגְגַעַרטַ זִיךְׁ אַיִן פָעַלְדַ הַאֲטַ וְאוֹרְגִּינִיטַזְאַוְ אַזְיַגַ.
סְיַהְאַטַ מְאַנְצִיסַן בָּאַגְּלִיטַ דָעַר סְטַעַפַ אַ טְרוֹוִיעַרְיקַפְאַלְאַזְעַרַ.
עַד אַיִזְ גַעַגְאַן דֻעַם זְעַלְבַן וּוֹעַגַ, וּוְמִיטַ אַ צִיְיטַ צְוִדִיקַ,
וּוֹעַנְ עַד הַאֲטַ זִיךְׁ גַעַלְאֹותַ צַוְ סְטַאַלְיְגַעַן קִין מְאַסְקוּעַ.
בָּאַזְאַקְסַן עַד מִיטַ בְּרַכְהַ אַיִזְ גַעַוְעַן פָוָן הַאֲרַעְוָתְאַבְיַעַ.
שְׁוֹיַן נִיטַ דָאָס פְּסַחְדִיקַעַ בְּעַכְרַלְ גַעַוְעַן אַיִזְ זִיךְׁ פָאָרְמַעַגַ.
אַיִזְ בְּיַטְעַרְגַאַל גַעַוְעַן דָעַר טְרוֹוִיעַרְיקַעַר וּוֹעַגַ.
אוֹן שְׁוֹועַרְ גַעַוְעַן אַרוֹיְסְרִיסְיַן אַיִזְ יַעַדוֹן שְׁפָאַן אַיִם.
אוֹיפַ נְאַכְטְלַעַגַ הַאֲטַ עַד זִיךְׁ מִיטַ אַלְעַ גְלִיךְׁ גַעַשְׁטַעַלְטַ,
דָאָס פַי אַיבְעַרְגַעְצִילַטַ אַיִזְ אוֹיסְגַעַטַן זִיךְׁ בָאַרוּעַסַ.
נוֹ, גַעַטְעַנְיוֹ, אַיִזְ מַעַן עַס אַוִיסְגַעַטַן אַזְ וּוּלְטַ,
זִינְטַ מִיטַ נְפַשְׁ עַד אַרוֹיְסַ פָוָן סְטַאַלְיְנְדַאַרְפַ אַיִזְ...
עַד אַיִזְ גַעַגְגַעַן מִיטַ דִי פִיסַ אַיבַעַרְ דָעַר עַדְ.
אוֹן מִיטַ דִי אוֹיגַן זְעַרְ גַעַגְאַן אַיבַעַרְן הַיְמַלְ.
אַיְעַדְ וּוַיְלַ הַאֲטַ אַ בְּהַלָּה זִיךְׁ דְעַרְהַעַרְטַ,
אוֹן אוֹיפְגַעַגַן אַיְעַדְ וּוַיְלַ אַיִזְ אַ גַעַוְיַמְלַ.

VII.

פָאָרְטְרוֹוִיעַרְטַ אוֹיסְגַעַזְעַן הַאֲטַ יַעַדְרַ לְאַמְ.
גַעַהְוִיבַן הַאֲטַ פָוָן זִיךְׁ דִי וּוֹאֵל זִיךְׁ וּוְיַי אַ נְעַפְ.
די עַרְשַׁטְעַ הַאֲטַ אַזְ אַנְפְּלִי אַומְגַעְבַּרְאַכְטַ אַיִן פְלַאַמְ,
די צַוְיִיטַע — אַזְ אַ קָאָפַ — אַ פָאַל גַעַטְאַן דְעַרְבַעַבַן.
דָעַרְ מִיטַ אַפְוַלְ-טַאַגְ הַאֲטַ זִיךְׁ גַעַהְוִיכַטַ אַיִן פְרַאַכְטַ,
אַיִן בְּלוֹטַ גַעַשְׁפִגְלַטַ הַאֲטַ פָוָן זְוַן דָאָס גָאַלְ זִיךְׁ.
סְיַהְאַטַ קִינְגַעַרְ נִיטַ גַעַלְיִיגַטַ אוֹיפַ דֻעַם קִין אַכְטַ,
אַ טְשַׁאַטְעַ יַוְנְקַעְרַסְן הַאֲטַ זִיךְׁ מִיטַ בְּלִיְיַ גַעַשְׁמַאַלְצַן.

צונויונגעליעסקט האט געווין זיך מיט געווין,
זיך אויגעשטארט פארון יעדען זיך האבן תהומען.
געלאָפּ מאַין. געווכט מִהְאָט זיך אלְיָה
און ניט געוואָסֶט, צי אַין מעַן דָא צי מאַין ניטַאֲטַאֲט.
בֵּין וּזְקֹחַלְתָּאָט זיך צְעַשְׁפִּירִית אַטְוִיטָעַרְתָּאָט
געהויכט פָּוֹן אָן אַרְבָּאָט האט ערְגַּעַץ זיך אַ שִׁימְעָד.
ביינאָכְט דָאָט מְאַנְצִיס נִיט גַּעַתְאָט שְׂוִין מַעַד קִין שְׂאָהָר
ביינאָכְט האט ער אַין וּוְעַג אַוּעַקְגַּעַלְאָט זיך וּוּיטָעַר.

VIII.

געומנטערט האט ער זיך : ס'איין באָך ניט אלְזַן.
געוקט דִי אוֹיגַן האָבָן מִילְד פָּוֹן אָנוֹנְטָעַר שְׁטוּבָא אָן סְאַושָׁג.
און וּוְעַן דָעַר קוּ גַעַטְרָאָפּוֹן האט אַ שְׁפִּילְטָעַרְלָאָן דָאַלְדוֹן
הָאָט מֶלֶךְ צְגֻעַלְיִיגְט אַ צִּיכְטִיקָוּן בְּאַגְּדָאָזֶש אַיְר.
געשְׁפִּירִית האט זיך אַין רְוִיך אַ וּוּאַנְדִּיקָעַ דָעַר רְאַבָּד,
דָעַרְמָאָנְט האט זיך מִיט וּוְיִדְיָה אַבְּלְדִּיקָעַ הַיִם אִים.
דאָס שְׁטִיגָּל עַופּוֹת טְעַר גַעַטְרָאָגָן אַין דָעַר הָאָבָט.
אִים נְאַכְּגָּאָגָן אַין דִי פְּאַרְוּאוֹנְדָעַטָּע בְּהַמָּה.
— ס'איין שְׁוֹעָר אַ בְּעַזְעַנְקָעָז צְוּ זִין, ס'איין שְׁוֹעָר, —
הָאָט ער פָּוֹן וּוּאַנְדִּירָעַ גַעַטְאָגָט דִי בִּיסְנְדִּיקָעַ פְּלִיגָּן.
ביינאָכְט האט זיך אַ פְּאַל גַעַטָּאָן צְוּ דְּרִיעָד
און שְׁוַיְן אַזְוִי אַין וּוְעַג גַעַלְבִּין לִיגָּן.
געזְעַגְנָט האט זיך מֶלֶךְ מְאַנְצִיס מִיטַּן מַת,
אָדוֹרְכְּגָּעַגְגָּעָן פָּאָר דִי אוֹיגַן אִים זִין אַבְּלְדִּיקָעַ הַיִּף אַיְר.
— גַם זוּ לְטוּבָה ! — האט ער שְׁטִילְדָעַם וּוְעַג גַעַטָּאָן אַ מַעַט
און זיך אַוּעַקְגַּעַלְאָט שְׂוִין בְּלוֹיזָמִיט דִי יְתּוֹמָהְדִּיקָעַ עַופּוֹת.

IX.

עס האָבָן זיך גַעַוּקְסָלַט לְאָן מִיט לְאָן,
און אוּיך אַין טִיכְּבָן נִיט גַעַוּזָן אַין קִין מְאַנְגָּל.
געַגָּן זַיְגָּעָן קָאַלְוִירְטָנוּקָעָס קִין קָאַזְאָכְסָטָאָן,
און קִין טָאַשְׁקָעָנְט זַיְגָּעָן קָאַלְוִירְטָנוּקָעָס גַעַגְגָּעָן.
דאָס עַרְשָׁטָע מָאָל בְּיַי בְּעַרְגְּ צְוָגָאָסֶט,
פָּוֹן דִי צּוֹפָסָנָס בְּיוֹ דִי קָעָפְמִיט גְּרִינְס בְּאַוְאָקָסָן,
זַיְגָּעָן קָאַלְוִירְטָנוּקָעָס גַעַגְגָּעָן אוּיפְקָאָוְקָאָן
מִיט דִי גַעַרְאַטְעַוּעַטְעַ שאָה, מִיט דִינְדָעַר אָן מִיט אָקָסָן.
אַיבְּרַגְעַהְאָקְט דָעַר דָאָן האָט מִיט זִין שְׁטִילְן שְׁטְרָאָם
דָעַם וּוְעַג דָעַם טְרוּיְידְרִיקָן פָּוֹן דִי פְּלִיטִים.
אַרוּפְגַעַשְׁטָוֶט האָט מֶלֶךְ מְאַנְצִיס זיך אוּיפְפָּאָרָאָם
אַינְאַיְנָעָם מִיט דִי עַופּוֹת — זַיְגָּעָן אַיְנָצִיקָעַ בְּאַגְּלִיטָעַר.

און סקריפטונדייק איז דער פארם געגאנגען גלייך,
מייט א הוידא פארכאטפ און ארט זיך יעדערער פארפריר האט.
— העט האט פון אלץ זיך אויסגעלאזט א טיך, —
האט מלך, שוימענדיק אויפן פארם, געהKirחת.
X.

— אבי מע לעבט ! — העט מען געטאפעט זיך שטומערהייט.
— אבי מאיז דא ! — געהערט פון יעדן זיך א שטימ העט.
נאר ס'הבן זיך די ערופות מיטאמאל צערקייט.
וואס ליינן זיך איזוי די וועלט איןן, גאט אין הימל !
דעם פוח אנטגעזאגט די ערשטע האבן זיך.
און אלץ אויפן פארם א שטיטס געטאן העט דעםאלט.
דערזאך העט זיך א שטאלט געטאן איז געשרי.
דערנאך העט אלץ זיך אויסגעמשט צודאמען.
געדייט האט זיך א שפֿאָרבער אין די וואלקנס זיך,
געעהרט האבן אים אלע מיט פארמאכט איזיגן.
און א פֿרְילִישַׁעַטְּעַר העט מלך זיך דערזען אין דיז
אויף א שטיק האלי. די עופות — איבער אים, און שרעק צעלוויגן.
עס האבן אנטגעזען זיך קעפּ, און הענט, און בערד.
אונ פון זיך טרינקענדע געגןן זיינען געשרייען.
דער הימל איז געלעגן אויף דער עריך.
קײַן עריך איז ניט געוווען. געוווען ווינד און וויא איז.
XI.

וואו פון אן איי העט פון דער הייך אויסגעפיקט זיך באלאד
א שטודעט-פויגל — גראָד און האסטיק.
— נו, זאג קאָפט, פֿאַשִּׁיסְטִישׁ אַרְבָּא !
מירן דיר תיכפּ צויליגן אַהיַסְּ פֿלאָסְטִער ! —
ס'האט מלך אויף זיין ברעט געארעט שוין אַקיַּנְד.
געטריסלט עס און, קרעכּנְדִּיק, אויף דעם געאטערט.
אונ איבער אים העט שוין דער אַיְינְסְ-אוֹיְיךְ-איַינְסְ בְּאַגְּינְט.
קײַן אַיבְּרִיקְס זיך אַין הימל ניט פֿאַרְצְוִיגְן העט ער.
אונ וויא אַן אַנטְגְּעַצְוְנְדְעַנְדְּר פֿאַרְקְּרִימְטִער האן.
אויסגעהייכט פון זיך די דִּיטְשִׁישׁ, די טמא פֿאָרָע.
האט זיך אַ פְּלוּיךְ געטאן דער יונקערס אַינְגְּעַם זאָן.
אונ ס'האט מיט שווים דער טיך גענומען אים פֿאַרְשְׁפְּאָרְן.
אַדוֹרְכְּגַּעַשְׂוֹרְאָוְמָעֵן מלך מיטן קִינְד בְּשְׁלֹום אַין דָּאָן.
דאָס הינער-שטייגל, אַ צַּעֲקָנְאָקְטָס, פֿאַרְטְּרָאָגְן ס'האט דערנעבן.
— נו, אַיצְטְּעָר, — העט ער אלע וויא אַ קְרָעָצְנְגְעָן,
איו פְּשָׁטְנְגָּעָן אַ מְצֻוֹּה — בְּלִיבְּנָן לְעָבָן !

22. דער שפיגל

I.

בימים אומגליק אין דער פאנשטיינע געשפאנט,
פונעם בייזיאר דעם פינצטערן געפלעטע,
דריי טאג דריי קילעכדייק נאכאנאנד
געשלעפט האבן זיך יידן צו דער געתא.
א טרייעריקער צוג געשטוקערוועט פון בראך,
און אויסגעלאטער פון אומגליק און פון אימהה.
האט זיך געדוכט — פון איין עק וועלט בייז צו דעם אנדערן און נאך
גייט, איבערדה היפערנדייך לענדער, היימען...
גענגנגען פיבערדייך, געקרעמעפערוועט דעם זורי,
בליך זוי מיט פיס מיט הוילע איבער פיעער,
עפעס געוווכט אין דעם צעטומלטן פאַרווי
און זיך געאליט, פונקט זוי מע גיט אוף אָלוֹויה.
געטראגן זיך אנטקעגן האט די געתא אויפגעפראלט,
זוי זי וואלט ביזן תאליך אין פײַן דארט שויימען,
און אויף אָרום האט זיך געהיכט דער בעלאוועזער וואָלֶד,
מיט שפיצן בימער ריסנדיך דעם הימל.

II.

— ווערד וויסט דען אויף זוי לְאָנֶג? — האט קראָעץ ביי קראָעץ געפרעגט
און בליך ביי בליך געפארשט האבן צעדולטע.
נאָר מיטגעשלעפט האט מען די אָרַעְמִיקִיט אַין זעך,
אויף קינדער זויגעלאָע, אַין טאָטשְׁקָעָס אַין מְוֻלְּטָעָס,
און אויף די דארע אָיסגעלאָדוועט הענט.
און אויף די פְּלִיאַצְּעָס מיט דער אָפְּגַּעַשְׂלִיטָעָר קָאָרָע,
איידיגעגן אַין יְעַדְּרֵעֶר געפְּגַּעֲנָטָעָט פון פְּאַרְלְעָנֶד
מיט שוּסְׁטַעַר-בענְקָעַלְעַד, מיט נִיְּמָאַשְׁגָּעָס אַין מיט ספרים.
און דְּרַעְדָּד אַרְיָן פָּאָר זוי געקראנָן אַין דער וועג,
די געתא האט — זוי אויף אָ מְתָאָגָר — געוזאָרט שוֹין,
ביי וועמען זיך געשפְּאַרְט אָונְטָעָר דער פְּאַכְּוּעָז האט אָ זעג,
ביי וועמען פון דער קָעְשָׁעָנָע אָ הְוָבָל האט גַּעַסְטַּאַרְטְּשָׁעָט.
און קָאָלְדָּרָעָס, טְלִיתְ-זָעָק, אַין טָעַפ,
און טְרַוְּיָעָר, וְאָס פִּון דָּוָר צו דָּוָר גַּעַגָּאָן אַין בִּירְזָה —
דאָס אלְּצָאָה האט זיך געטָאָן צְזָאָמָעָן אָ פָּאַרְזּוּב
און זיך באָוָעָגָט דְּזִי טָעָג, נִיט ווִיסְנְדִּיק קִין דָוָיָּוִין.

III.

חנינה דער צירולנייך אויז געטאנגען ביין אַ זײַט.
פארחוושט. אַינטאנזן ניט קיין היגער.
דעם טוטל ער אין בוועם האט באשטאט. די אויגן — וויאט.
אוון אָפֿגּוּדְעָקֶט גַּעֲטָרָגָן ווֹי אַ פָּאָזְהָאָט ער דעם שפִיגָל.
זיך אָפּגּוּשְׁפִיגָלְט האט אין אַים דער הימֶל אוון דִּי שִׁין,
דער גַּאנְצָעָנְדָר אַרְוֹם זיך אַין אַים אַרְיִינְגְּבָעַט דָּארָט
אוון ס'האט גַּעֲדָאָט, אוֹסְטְּרָאָגָט די ווֹעלְט אַרְיִיךְ
חנינה דער צירולנייך אין דער געטָא.
אוֹי ער גַּעֲגָנְגָעַן ביַן אַ זײַט, גַּעהַיט,
פָּוֹן דער בְּכֻבְּדִיקָעָר לְאָסְטָ אַבְּיִסְעָלָעָז זיך ווֹיגָנד ;
אוֹן פָּאָרוֹזִיכְטִיק גַּעֲמָאָסְטָן זיך אַלְיָין דִּי טְרִיטָט,
סִיזָאָל חַסְ-חַלְילָה נִיט גַּעֲשָׂעָן דָּארָט עָפָעָס מִיטָן שְׁפִיגָל.
ער אוֹז גַּעֲוֹעָן פָּאָרוֹחָוּת אוֹן אַיבְּעַרְדָּאַשְׁטָט.
די אַדְעָרָן זָאָבָן דעם האָלְדוֹן גַּעֲנוּמָן אַים פָּאָרְצִיעָן.
סִאיַּוּן פָּוֹן דער הַיּוֹם אַים נַאֲגַעְגָּנְגָעַן דער טְשָׁאָרְדָּאַש,
אַים נַאֲגַעְוּוִינְט האָט פָּוֹן דער הַיּוֹם דער «אלִידְ-צִיוֹן»...

IV.

גַּעֲטָרָאָגָן אוֹיפָּן בּוֹיֵךְ זִין מָאָמָע האָט די שְׁטוֹלָן,
וּאָס ס'הָאָט אוֹיף אַיר די שְׁטָאָט גַּעֲשָׂוִירָן אוֹן גַּעֲגָלָט זיך.
זיך פְּלָעָגָט אָזְוִי מִיט נִחְתָּן אַגְּוַעַלְעָבָטָן פּוֹל
בְּיַיִם שְׁפִיגָל אַין צִירְוָלְנִיעָז זיך אַוּוּקְשְׁטָעָלָן אַ שְׁטָאָלְצָעָז
אוֹן זָעָן דָוְרָךְ אַים מִיט גְּרוּסָ גַּעֲנוּסָן,
וּוֹי אוֹיפָּן טְוֹטָל שְׁפִילָט חַנִּינה אַינְגָעָם אַלְקָעָר, —
אַ פּוֹס פָּאָרוֹזָאָרָפָן אוֹיף אַ פּוֹס,
מִיט אַ פָּאָרְטְּרוּמָטָן בְּלִיק צָוָם גְּרִינְגָעָם בְּאַלְקָהָן,
אוֹן זָעָן דָוְרָךְ אַים דָאָס פְּעַנְצְּטָעָר צוֹ דָעָר גַּסָּס,
אוֹן זָעָן דָוְרָךְ אַים די גָּאָס מִיט יְעַדְן לִיקָל,
בְּאַמְּרָקָה, וּוֹעֵר סָע גִּיטִּיט : צִי סִאיַּוּן אַ קְוָנְד, צִי סִאיַּוּן אַ גָּאָסְטָן,
אוֹן אוֹיף דָעָר גִּיךְ אַ הוֹיךְ טָאָן אוֹן אַ וּוֹישָׁ גַּעֲבָן דעם שְׁפִיגָל...
אוֹן וּזָעָן זִי האָט דְעַרְזָעָן, אוֹסְטְּאִיגְיָעָן נַאֲד אוֹן סְקָמוּמָן נִיעַ אָגָן,
הַאָט זיך אַ רְוָף גַּעֲטָאָן דעם זָוָן מִיט אַזָּא מִילְדָעָד מִינְעָן :
— גַּיִי שְׁוִין אַרְיִין, חַנִּינה, אַין סָאָלָאָן,

מַעַן קָאָן דִּיךְ פּוֹנְגָעָם טְוֹטָל גַּאֲרָ נִיט אַפְּרִיסְטָן, חַנִּינה !

V.

אַצְּינְדָעָרָט שְׁלָעָפֶט זיך אוֹיף חַנִּינָה פְּלִיאִיצָעָז דָעָר סָאָלָאָן,
דָעָר גַּאנְצָעָר הַיְמָלְהָאָלָט אַין אַים אַין אַין זיך ווֹיגָן,
פָּאָרוֹזָס-זְשָׁעָז עַט דָעָר אַלְקָעָר זיך אַין אַים נִיט אָן ? —
הַאָט בַּיִן זִין מַאֲמָעָן זיך דָאָס שְׁאָלָעָלְלָי גַּעֲגָבָן אַ צְעוּוֹקָל...

דעם קאָפַ נאָך רְחִמִּים רֵינְסְּנִיךְ אֵין עֲרָגֶץ הוֵיַּה,
הָאָט זַי דַי שְׁטוֹל גַּעֲטָרָגָן מִיט אַזָּא מִן אִימְפַּעַט,
וּוי סְטְּרָאָגָט אַ מְעוּבָרָתָעַ דַי לְעַצְטָעַ שָׁעָה דַעַם בּוֵיכְ,
אַיְדָעָרַ סַע וּזְאַלְגָּעָדָט זַי אַוּזַּק דַעַר קִימְפַּעַט.
פָּאַרְשְׁטָאַלְטַס דַעַר שְׁפִיגָּל הָאָט פָּוֹן אַיְרָעַ אַוְיָגַן אַלְעַן,
אוֹן אַפְּגַעַשְׁטוֹיסָן, אַ פָּאַרְפְּרָעַמְדָטָעַ, הָאָט דַי גַּאַס זַי.
אַנְטְּקָעָגָן צַהְגָּעָגָן דַעַר אַומְגָלִיךְ אֵין צָוֵם הַאלְדוֹה,
פָּוֹן אָנוֹטָן נַאֲכָגָעַשְׁלָעַפְט הָאָט זַי אֵין בְּרָאַךְ דַאַס מַזְוַי,
זַי הָאָט אַפְּילָו נִיט גַּעֲטָאָן קִיְּן מִינְדָּסְטָן טְרָאָכְטָן,
נִיט אַיְנְגָעַפְטָאָלָן אֵין אַירַ, טְרָאָגְנִידָיק דַעַם בְּרָאַךְ-שְׁטוֹל,
אוֹן קוֹנְדוֹן בַּיְּ חַנִּינָהָן וּזְעַלְזָן זַיְן אַיְצְטָעַר אַסְקָן,
אוֹן בַּיְּ דַי גַּרְיבָּעָר וּזְאַרְטָן זַיְן, צְעַלְאָוָתָדָיְן דַאַר שְׁוַיְן . . .

VI.

זַי הָאָט גַּעֲגָעָבָן אַ דַעַרְמָאָן זַיְדָע וּוְילַי,
וְאָסָס מִיטְנָעָמָעָן פָּוֹנָעָם סָאָלָאָן אֵין אַירַ אַרְדָּוִסָּפָן זַיְגָעָן.
אוֹיךְ דַאַ הָאָט זַי, וּוי שְׁטָעַנְדִּיק, אִים גַּעֲאַלְילַט
אִים אַלְעַזְמָאָל זַי הָאָט אַ רְוַף גַּעֲטָאָן : «חַנִּינָה?»
אוֹן עַר הָאָט זַיְן אוֹיךְ אַיְדָי דַי פִּיס גַּעֲשְׁטָעַלְטָן,
דַעַם הַאלְדוֹז צַו אַיְן פָּאַרְמָעָג גַּעֲדָרִיתָן, דַעַם וּמיַן גַּעֲגָעָבָן אַ צְעַזְגָּל,
טַאַ קּוֹק זַיְדָע אָן, פָּאַסְקוֹדָנָע וּוּעַלְטָ !
נָאָ שְׁפִיגָּל זַיְדָע נִ'חְנִינָהָשׁ שְׁפִיגָּל !
מַעַז וּזְאַלְטָ שְׁוַיְן אַפְּגָאָלָן בְּאַדְאָרָפָט פָּוֹן דַר דַאַס מִיסְטָן,
וְאָסָס הָאָט זַיְדָע דִּין פָּנִים אַזְוִי בְּרִיטָט צְעַוָּאָקָסָן, —
גַּעֲוֹעָן בַּיְּ אִים דַי אַוְיָגַן זַיְגָעָן וּוְיסְטָן,
עַס הַאָבוֹן צַו דַעַר עַרְד גַּעֲצִיוֹגָן אִים דַי אַקְסָל,
דַי מַאְמָע זְכָנְדִּיק — צַי אַיְזָן זַי דַאַ צַי שְׁוַיְן נִישְׁתָּאָה
דַי אַוְמַבְּאַקְאַנְטָעַ שְׁוּעַלְפָן אַוְנְטָעָרָגָאנָג בְּאַטְרָעַטָּן,
אוֹץ עַר — אַוְנְטָעַרְן שְׁפִיגָּל — מִיט דַעַר גַּאֲגַעַר שְׁטָאָט
אַרְיַין — וּוי גַּלְיַיךְ אַוְנְטָעַר אַ חְוָפה — אֵין דַעַר גַּעַטָּא.

23. דַי לְעַצְטָעַ אַסְיִפָּה

I.

וּוְאוֹ — מִיט גַּעַלְאָת, וּוְאוֹ — מִיט פָּאַרְטִּיְּיַצְּן טְרָאָט,
וּוְאוֹ — אַוְיָפָן בּוֵיכְ פָּוֹן רְיוֹו צַוְּ רְיוֹו מִיט בְּרָאַךְ גַּעַבְעַטָּע,
אַדְוָרְכָגְעַנְבָּעַט שְׁטִיל אַ פָּאַרְטִּיְּזָאָן זַיְדָע הָאָט
פָּוֹן בְּעַלְאָוּזְשָׁעַר וּזְאַלְדָּ צַוְּ מְוִיעָרָפָן דַעַר גַּעַטָּא
זַיְדָע אַפְּגַעַק עַרְצָוּעַט הָאָט אֵין שָׁאַנְדָּ אַיְדָע שְׁוּעָלָ,

געווונע פַּאֲרָהִיטְלֶטְ אַוִּיסְגָּעָלָשָׁן דִּינְגָּן פַּעֲנְצְּטָעָרְ.
 דערנִידְעַרְקַט הָאַט אִים דָּא אַוִּיסְגָּעָזָן דִּי וּוּלְטָמְ.
 אָן מַעֲבָשָׁן — שַׁאֲטָנְדִּיקְ, גַּעֲשְׁפָעְנְסְטִיקְ . . .
 גַּעֲקֹקֶט אָוִיךְ אִים פַּאֲרָחְלַשְׁתְּ הָאַט דִּי גָּאָסְ, —
 צֵי הָאַט זַי חָצֵן אָוְמְגָלִיקְ נַאֲךְ אָוִיךְ עַמְעָצֵן צַו וּזְאָרְטָן ?
 נִיט בִּיהְאָ זַיְגָּעָן אִיר גַּעוּרָעָן דִּי וּוּקְנְדִּיקְעָ טְרִיטְ פָּוּן גַּאֲסְטְּ.
 אַרְיְנִידְעַמְלָעָן אֵין טְוִיטָ, נִיט אַוִּיפְגָּעָוּקְטְּעַרְהִיטְ, הָאַט זַי גַּעֲנָאָרְטְּ דָּא . . .
 צָוָם עַדְשָׁטְן אַנְגָּשְׁמָעָקְטְּ הָאַט עַד דָּעַם לַעֲרָעָרְ גְּלִיקְ,
 אָנוֹ גְּלִיקְ הָאַט גְּלִיךְ אִים צַו וּזְיַן תְּבָרָעָטְ גַּעֲבָרָכְטְּ, צַו גַּעַמְיָן,
 עַס הָאַט אַתְּ הַפְּעָנוֹנוֹג אֵין דָאָרָץ גַּעַטָּאָן זַיְךְ אַ צְעוּוִיגְ,
 זַיְךְ אַנְגָּעָצְוָנְדְן דָּאָבוֹן אַוִּיפְגָּעָוּקְטְּעָ טְרוּמְעָן . . .

II.

— וּוֹאָס הַעֲרָט זַיְךְ דָּאָרָט ? — הָאַט גְּלִיךְ גַּעֲטָאָן אַ פְּרָעָגְ.
 — וּוֹי הַאֲלָטָן אָוְנְדוּעָרָעְ ? — אֵין נֻעְמִי זַיְךְ פַּאֲרָגְאַנְגָּעָן.
 — סְאיַן אַלְץ אֵין אַרְדְּבָנְגָּן ! מִיר פַּאֲרָקְרִיצְן זַיְךְ טָעָגְ.
 נַאֲרָ סְאיַן דָּעְרוּוִילְ אֵין אַלְץ צּוּבִּיסְעָלְעָדְ אַמְּגָנְגָלְ. —
 סְהָאַט גְּלִיקְן גְּלִיךְ דָּעַר פַּאֲרָטִיאָן פַּאֲרָטְרוּוִיטְ
 דִּי סִיבָּה, וּוֹאָס גַּעֲבָרָאָכְטְּ הָאַט אִים אֵין גַּעַטָּאָ.
 אֵין גְּדִיקְ אָרוּעָק אֵין יִדְרָאָט : — אִיר פִּילְטְ בַּאֲפָעָלָן אָוִיסְ פָּחְ טְוִיטָ.
 אִיצְטְ אַ בַּאֲפָעָלָן פָּוּן לְעָבָן אַוִּיסְפִּילְן דָּא וּוּטָ אִיר ! —
 גַּעֲקוֹקֶט אָוִיךְ אִים מַהְאַט מִיטְ בִּיזְוָאוּנְדָעָר ! — נָהָ דָעְצְיָילְ ! —
 דָעְרְצִילְתְ הָאַט גְּלִיךְ : — נִיט וּוּתִיט פָּוּנְדָאָנְעָן
 אַיְן וּוּאַלְדְ זַיְךְ שְׁלָאָגָט אַ פַּאֲרָטִיאָנְעָדְ-טִילְ.
 אַ דָּקְטָאָר מַעְ בַּאֲדָאָרְ. פַּאֲרָוָאָנְדָעָטְ דִּינְגָּן פַּאֲרָאָנְעָן ! —
 וּוֹי פָוּן אַ וּוֹינְטָהָאַט זַיְךְ דָעַר יִדְרָאָט גַּעֲטָאָן אַ וּוּיגְ.
 אַ קְרָעְכְ אַדְוָרְ אֵין, וּוֹי אֵין בִּימְעָרְ. בֵּין דִי שְׁטָאָמְעָן.
 נַאֲרָ מִיטְ אַ דָּקְטָאָר אֵין דָעַר פַּאֲרָטִיאָן אָוּעָקְ צְרוּיקְ,
 וּוֹאָ — מִיטְ גַּעַלְאָף, זַוְאָ — אוּפְן בּוּיךְ. בָּאנְגָּאָנדְ, צְחוּמָעָן.

III.

דָעַר אָוְמְגָלִיקְ זַיְךְ אֵין עַרְגָּעָן דָא נִיט אָן,
 סְקוּמָט צַו דָעַר אִימָה אֵין גַעְלוּעָד נִיט קִין זַעַט אָן.
 גַעְוָעָן אֵין אֵין דָעַר גַעְטָאָ אַ שְׁפִיטָאָלְ.
 גַעְוָעָן דָאָקְטוּרִים דִינְגָן דְרִיכְזָן אֵין דָעַר גַעְטָאָ
 אָוִיךְ אַלְעָ דְרִיכְזָן הָאַט אַצְיָינְדָ דָעַר קַאְמַעְנְדָאָגָט גַעְוָאָרָטְ.
 אָוִיךְ אַלְעָ דְרִיכְזָן הָאַט דָעַר תְּלִיוֹן פְּרִיקְ גַעְהָאַט אַ צְעָטָלְ.
 נַאֲךְ דִי אַוְעַקְגָּעָנְגָּעָנְעָ דָאַט זַיְךְ גַעְיָאָגָט דִי דִיְתְשָׁעָ זַאָהָ.
 דָעַם פַּאֲרָטִיאָן דָעְרִיאָגָט, דָעַר דָאָקְטָאָר אֵין שְׂוִין צְרִיקְ אֵין גַעְטָאָ

און ס'האט דער מלאר'המות זי צעפראלט.
 דאקטוידים אויפגעמאנט, צוויי שעא געאגבען צייט זיין, —
 אויב ניט ארויסגעבען דעם דאקטואר מיעט אים באלה,
 אויז האבן זיך פאראזאמלט די דאקטוירס אויף אָ ראת,
 זיך אויסגעוצט זי' האבן אלע דרייצן!
 קרי צייט קיין סך זיך האבן ניט געהאט,
 צום מלאר'המות מיט אָן ענפפער מיהאט געאליש זיך.

IV.

און אויפגעשטעלט האט איינער זיך פון שטול
 און מיט אַרְאַפְּגָעָלָאָזְטָע אָוִיגָן פָּאָרְגָּעָשָׁלָאָגָן בִּינְיִק :
 — אַיך בֵּין דער עַלְתְּסַטְּעָר צוישן אַיך. אַיך נָעַם אויף זיך זי שולֶׁד.
 צום לעבען אויז אלצאיינס געבלבן מיר שווין זויניק. —
 אַ צִּיטְעָר דַּוְרְכְּגָעָגָן אויז דַּוְרָךְ דַּעַם רָאת,
 נָאָר דַּעַם צְוִירְקָעְמָעָנָעָר עַם אַפְּגָעָוּוֹעָנָדָט אַלְיִין האט :
 — דַּי עַלְתְּעָר אַיְזָן קִיְּנָה נִיט פָּאָר שִׁיגְעָם טָאָט,
 דַּי יּוֹגְקִיְּט אַיְזָן קִיְּנָה נִיט פָּאָר קִיְּנָה גַּעֲמִיגְהִיט. —
 האט אויפגעשטעלט אַן אַינּוֹאָלִיד זיך אַן דער הַיְּיך
 אויף קּוֹלָעָס צוֹויִי אַן מִיטָּן בְּלִיק — אַין בִּידְעָן זִיטָן :
 — אַיך בֵּין בֵּין הַעֲלָפְּט אַין הַאַלְּץ! דער רָעַשְׂת אַיְזָן אויף
 שווין נִיט פָּאָר גָּאָט אַן נִיט פָּאָר לִיטָן. —
 אַן יְדַעְעָר אַינְצִיקָּעָר האט פָּאָרְגָּעָלִיגָּט דַּעַם קָאָפֶן,
 אַן יְדַעְעָר אַינְצִיקָּעָר האט פָּאָרְגָּעָלִיגָּט דַּאָס לְעָבָן,
 אַן אַט אַזְוִי אַיְזָן שְׁטוּם אַן אָפְשָׁתִימָנוֹג אַרְאָפֶן :
 סְאוּרָת קִיְּנָעָר פָּוֹן דַּי דַּרְיִיצָן נִיט אַרוֹיסְגָּעָבָן!

V.

אַזְוִי האט מעַן גַּעֲפְּסָקָנֶט דַּעַם גּוֹרְדִּין,
 דער עַנְפְּטַעַר אַל דַּעַם תְּלִיוֹן צוֹ דַּעַר צִיט זִין.
 אַין גַּעַטָּא אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַ בְּלוֹטִיקָּעָר בָּאָגִין,
 אַן אויפְּגָעָהָאָנָגָעָן האט מעַן אַלְּעָז דַּרְיִיצָן,
 אַין שְׁוִיבָן דַּאָט גַּעֲפְּלָקָעָרט דַּעַר בָּאָגִין, וּוּ אַלְעָמָל,
 אַן אויסְגָּעָנָסָן אויפְּנָגָסָס אַזְטָט זִיך דַּאָס טּוֹיטָע צָאָגָעָן.
 גַּעֲוָעָן אַיְזָן אַ בְּאָפְּעָל פָּאָרְבָּרְעָנָעָן דַּעַם שְׁפִיטָאָל
 אַן נִיט אַדוֹיסְלָאָזָן קִיְּנָה אַיְנָעָם פָּוֹן דַּי קְרָאנָקָע.
 סְהָאָט פָּוֹן קִיְּנָה אַז זִיך נִיט גַּעֲהָעָרט קִיְּנָה קְרִיָּי
 נִיט קִיְּנָה גַּעֲוָיָן, נִיט קִיְּנָה פָּוֹן דַּי מַאְמָעָס.
 גַּעֲהָיָדָעָט האָבָן זִיך דַּי דַּרְיִיצָן אַין אַיְזָן רֵי.
 אַן פָּוֹן שְׁפִיטָאָל מִיט אַ גַּעֲרָעָכָץ גַּעַגָּאָן דַּעַר פְּלָאָם אַיְזָן.

פָּוּ נְעָמִים שְׁטוֹב גַּזְעָוָן האָט גְּלִיק זִיךְ פָּאנְגָּרָאָם,
אֵין יַעֲנֶדְרָ נְאָכָט עַר נִיט צְעַשְׂיִידָט האָט זִיךְ מִיט נְעָמִין,
אֵין יַעֲנֶדְרָ נְאָכָט העַט עַר גַּעַשְׂוָאוִירָן בֵּי דָעַם פָּלאָם
נִיט לְאָזְן פָּתָעָם אַהֲמְגִילִּיךְ זִיךְ בָּאָצְוִימָנוּ.

24. אָן אַנְפָלִי

I.

אָן אַוִיסְגַּעַפְּוַצְטָעָר האָט זִיךְ קְלָאָפָס בָּאָזְיוֹן אוַיְפָן פָּלאָזֶן,
וְהָאוּ סְ'חָאָבָן קָאָטָאָרוֹשָׁנִיקָעָס קְנָעָכָט גַּעַפְּאָכָעָט מִיט דִּי נְשָׁמוֹת.
פָּוּ אַגְּנָעַבְּלָאָזְנִיקִיט, גַּעַדְאָכָט האָט זִיךְ עַר פָּלאָצֶט,
פָּוּ עַרְגְּנִיךְ — עַר אַוִיכְ פִּיס גַּעַשְׂטָאָגָעָן קוּם אֵין.
אָן אַוִיסְגַּעַן עַר האָט דָאָזֶן גַּעַהָאָט אָזֶן
מִיט דִּינָעָזָט אִיגְּגָלָעָן, פָּאָרְשָׂוֹאָמָעָנָעָ אֵין אַיְטָעָר,
וְויְ עד צְעַפְּרָעָגָט וּוְאָלָט זִיךְ בֵּי יַעֲדָעָר זָאָץ :
וְהָאוּ טָוָט מַעַן נָאָךְ ? וְהָאוּ מְאָכָט מַעַן וַיְיַעֲטָר ? —
עַר האָט דָאָךְ שָׁווֵן אַוְעַקְגַּעַשְׁתָּעָלָט אַוְעַלְט אַגְּלָבָע אַוִיכְ דִּי קְנִיָּה
גַּעַשְׁמִיסָּן דָאָט עַר דָאָךְ אַגְּלָבָע וּוּלְטָל שָׁווֵן אַיְגְּנָהָעָנְטִיקָה .
וְהָאוּ נָאָךְ צּוֹ אַלְדִּי טִיּוֹלָעָן פָּעָלָט אַצְּינְדָעָרט אִים .
סְ'פָּאלָט דָאָךְ פָּוּ יַעֲדָן קְבָּר אַוִיכְ אִים אַגְּלָבָע אַוִיכְ דִּי קְנִיָּה
עַר האָט בָּאָקוֹקָט דָעַם פָּלאָזֶן — דָעַר הָעֲרָשָׂעָד אָוֹן דָעַר וַיְוָרָתָ
פָּונְקָט וּוְיְ אָן אַוְמִיזְכִּיקְסָטָן טִילָּפָוּ זִין מַאיָּאָנְטָעָקָה .
אָן אוַיְפָן זִיגְגָּעָר פִּינְקְטָלָעָן קָאָנְטָרָאָלִירָט,
וּוּפְלָל סְ'פָּרָאָגָט יַעֲדָעָר קָאָטָאָרוֹשָׁנִיק אָרְיִין אִים אַוִיכְ זִיךְ קָאנְטָעָ.

II.

אֵין בָּרָאָךְ אֵין אַ צְעַטְרִיבְּעַרְטָעָר גַּעַלְעָנָן אַוְאָקְחָלָן,
וְויְ אַיְגְּנוּוֹיִד גַּעַזְאָלְגָּעָרט אַוִיכְ אָרוֹם האָבָן זִיךְ צִיגְלָה .
עַס האָט פָּאָר קְלָאָפָס נִיט גַּעַהָאָט קִיְּין וּוּרָעָט בְּדָרְקְ-כְּלָל
זִיךְ אַוִיכְ דָעַר חֹרְבָה אַוְפָּהָבִין, מַעַן זָאָל אַוִיכְ וַיְוָיט אִים זָעָן, דָעַם זִיגְגָּעָר,
נָאָר אַוְמְבָאָזָעָגָט אִיזְרָעָן עַר גַּעַשְׂטָאָגָעָן, וּוְיְ אַגְּזָן,
וְהָאוּ דָעַמְפָט אַלְיִין פָּאָר זִיְּגָעָטָוָעָן וּוּרְיַעָדָן,
אַזְאָגָן נִיט-צְוָרִיטְלָעְכָּקִיָּת האָט גַּעַזְעָצָט
פָּוּנָן זִין מְנוּדִירָ, גַּעַשְׂטָאָפָט מִיט גִּיר אָן גָּאוֹתָה .
עַס האָט זִין שָׁאָז גַּעַטְרָאָגָן זִיךְ פָּוּ דִּיְתְשָׁלָאָגָן אֵין אַבָּאָן,
עַר האָט דָאָ מִיטָּן קָרִיךְ דָעַם אַיְזָעָרָבָעָם בָּאָדָרְפָט פָּאָר אַיְדָאָגְשָׁיָן טָאָן,
דָעַרְהָעָרט האָט זִיךְ אַדוּשָׁ פָּוּ אַסְאָוּטִישָׁן עַרְאָפָלָאָן,
פָּוּ נָאָךְ אַיְגָעָם אָן פָּוּ אַגְּנָאָצְן נִינְגָּטָל .

געבליבן הענגען זינגען זי איז הימל אויף א וויל,
זוי פון דער הייך באדארפט זי וואלטן עמעצן דערקאנען.
און איז דעם אויפגעפליגטן אליאדרעם און געאליל
צעלאָפַן זינגען די געפֿאנְגּעָנָעָן זיך אונטער די וואָאנְגּעָן . . .

III.

אויך קלאָפַס האט בליעיך-שנע זיך געטאָן א לאָן,
נטיט זויסנדיק אַלְּין אִין ערשותן אוינגביליק וואָתָהָן נַאֲר,
בלויז מיט די אויערָן גענומען מאָכָן ווי אַהָאָן,
און אַנגּעָפֿעָסְעָנָעָר, אַ גְּרָאָבָּעָר אָוֹן אַ גְּרִינָאָר.
נטיט לַעֲבָדֵיק, ניט טויט אַדוֹרְבָּגְשְׁלִיכְט צַוְּאָן ווֹאָגָאָן,
און ווי אַהָוָט אַ שְׁמַעַךְ טָאָן אַונְטָעָר אִים באָמִיט זַיְד,
אָזְדי בַּאֲשִׂידָעָן באַהֲעַלְתָּעַנִּישׁ זָאָל, ווי זַיְקָאָן,
מיט ווֹאָס-זַיְטָאָיְן דַעַם דִּיטְשָׁן אוּבְּרָהָאָר באַשְׁץָן.
און אַנְגּוּבָּוּן האט עֶר זַיְד, ניט לַעֲבָדֵיק, ניט טויט,
מיט שְׁוֹוִיסְדָּאָרְט אַונְטָעָר אִיר אַדוֹרְבָּגְשְׁפָאָרְט זַיְד.
אָן אַיְנָפָּבָּע טַעַפְּלוּשָׁקָע, אַוְנוֹן — אַיְנָפָּאָר קוּיט.
דַעַר רִיחָה, דָּאָנְעָרְזָוּטָעָר, ניט גַּעוּוֹן אִין צָוְם הַאֲרָצָן,
גַעַשְׁמָלָצָט האט אַונְטָעָר אִיר דַעַר קוּיט זַיְד אָוּמָעָטָם,
נָאָר ווֹאָס פָּאָר אַ בָּאָמָרָעָה האט קוּיט, ווֹעָן סַאֲלִיאָרְמִירָט דַעַר הַיְמָל?
פָּאָרְגָּעָסְן קְלָאָפַס האט אַין זַיְן שְׂטָאָלָן אָוֹן רָוּם
און זַיְד אַ וּזְאָרָף גַעְטָאָן, גְּלִיךְ ווי גַעְלָאָט זַיְד שׂוּוּמָעָן.

IV.

סְדָאָט קְלָאָפַס גַעַמָּאָכָט זַיְד הַאֲרָצָה בַּיְיָ יְעָדָן קְנָאָן,
אוֹוִיפְּ אַלְּעָ פִּיר זַיְד טַרְיִימָלְעָנְדִיק מיט זַיְדְלָעִידְעָן:
פְּזַוְּעַקְלִילְיָגָן באַדָּאָרְפָּעָמָעָן זַיְד אוֹוִיפְּ יְעָדָן פָּאָל
סָאָיוֹן זַיְבָּרְעָר ! — אָוֹן זַיְד אַ בִּיגְ גַעְטָאָן אַיְנָדְרִידְעָן, —
זָאוֹוִ אִין בָּעָסָעָר ! נָאָר דַי עַקְסָקְרָעְמָנְגָּעָע ! אַ, קִין רִיר ...
די רָוּסָן, דָּאָנְעָרְזָוּטָעָר, האָבוֹן עַס פָּאָר אִים באַשְׁטָאָט דָאָ!
גַעַוְעָן באַדָּאָרְפָּעָט דַעְרוֹחָאָרְגָּן האט עֶר זַיְד נַאֲרְפִּיר,
בַּיְיָ אַיְנָעָם ! אַלְעָמָעָן ! פָּאָרְשָׁפְּטִיקָט ! שְׂאָרָעָד ! —
אַרְאָפְּגָּעָסְלִוְנִיעָט האט דַעַר קְרִיְיךְ דַעַר אַיְזָעְרָנְדָעָר בַּיְיָ אִים פָּוּן לאָאָן,
זַיְד מיט דַעַם גְּלָאָנָץ אִין קוּיט אַרְיִינְגְּעָזְגָּוִין :
אָאָ, לִיבָּעָר גָּאָט ! וּוּעָר וּוּיסְטָן, צִי זַיְד, זַיְן שָׁאָעָן,
איַזְעָגָעָץ מִיטָן גָּאָנָצָן עַשְׁעָאָן נִיט אוּפְּגָּעָפְּלִוִּיגָן ! —
איַזְעָגָעָץ מִיטָן גָּאָנָצָן עַשְׁעָאָן נִיט אוּפְּגָּעָפְּלִוִּיגָן ! —
הַאָט עַה אַיבָּעָר דַעַר צְוָאָה זַיְד גַעַנְוּמָעָן שָׁאָרָן.
און בַּיְיָ דַעַר זַיְט, אָוֹן אַרְטָפָּאָרְפָּט פָּאָרְפִּיר,
גַעְלָעָגָן אִין דַעַר יִיד, דַעַר קְרִיְיגָס-גַעְפָּאָנְגָּעָנָעָר גּוּרְאָרִיה.

“ס'אייז דא ניט וויט ?” — א זאג געטאנן גור-אריה האט פֿאַר זיך,
ווען א פונְּגָס האט לאַכְּנָדִיק געגעבען אַ מעַלְזִיכְּעַז,
און האט דערלאָגָט אַ קּוֹק דעם הערטשער אַין געַזיכְּטַ
וּוִי עַר וּוּאַלְט אַרְפְּן וּוּאַטְק אַים פֿאַרְגְּעַלְיָגָט אַן עַצָּה :
“די קִישְׁקָעַס, קְלָאָפָס, די נַאֲבָעַלְעַ בְּאַשְׁטָאַט,
דעם קָאַפְּ בְּאַדְאָרָה מְעַן נִידְעֵרְקָעֶר אַנְבִּיגְנוּן הַעַר אַבְּעַר” .
זיַיְהָבָן אַיְזָן מְאַל אַ בְּאַגְּעַגְּעַנִּישׁ שְׂוִיאָן אַזָּא נַאֲעַנְטָע גַּהְאָט,
ווען קלָאָפָס האט אַים אַ קְּבָר זִיךְּ אַלְיַין גַּהְיִיסְן גַּרְאָבָן,
“דאָס זִיְּנָעַן אָוְנוּזְעַרְעַע ?” — האט אַים גַּוְרָ-אָרִיה מִיטָּן בְּלִיק גַּעַדְקָט,
ער האט גַּעַזְעַן, וּוּי סְטְּרִיְּסְלַט זִיךְּ בַּי אַים אַיְזְעַר אָבָר .
“דָּעַרְוַיְילַ, זָגַן דַּי, קְלָאָפָס, דִּיר, קְרִיךְ אַיְן דְּרַעַךְ,
און קְומָעַן וּוּטַע דַּי צִימַּט, אַיְזָן קְרִיכְן וּוּסְטוּן אַויְיךְ אַיְן קְבָר ?”
אַגְּרָאַב גַּעַטָּן האט קלָאָפָס דָּאָס פְּנִים אַיְן דַּעַר עַרְדָּן,
נִיטְזָעַן דַּי חַרְפָּה זִיְּנָעַן זָאַל דַּעַר יִדְגַּר-אָרִיה .
סְ-הַאָט דַּעַר פּוֹגָס אַ וּוְילְעַ אַוְיְסְגַּעְגַּלְיִיכְּט דַּי קְנַעַט
מִיטְדַּי נִיטְ-טְוִיטַם, נִיטְ-לְעַבְעַדְיקַע אַוְיְבַּרְהָאָרָן .

VI.

— גַּעַזְעַג ! — האט קלָאָפָס אַבְּיַסְלַמְּסַט פּוֹן מְוַיְל אַ שְׁפִּי גַּעַטָּן,
זִיךְּ מִיטְדַּי הַיְּפָטָן וּוּנְדָנְדִיק צָו דַּעַר גַּעַפְּאַר אַוְן צָו דַּי שְׁבָנִים,
ווען אוּפְּגַעְהָעָרֶט האט אַבְּיַעַר אַים זִיךְּ טְרִיסְלָעַן דַּעַר וּוּאָגָן,
מע זָאַל דַּעַרְמָאַגְּעַן זִיךְּ, אַזְעַר אַיְזָן קְלָאָפָס, אַזְעַר אַגְּלִיךְ אַיְזָן !
אַלְיַין האט ער גַּעַוְאַלְט פֿאַרְבְּלִיבָן מִיטְזִין כֻּסְסַמְּ
אַלְיַין פֿאַרְבְּלִיבָן מִיטְזִין נַאֲבָלְ-רִיטְעַלְעַבְּעַד בְּוֹשָׁה,
אוֹ קִינְגַּעַר זָאַל נִיטְזָעַן, וּוּי אוֹוְתְּ דַּעַר אַפְּגַעְשְׁמִיסְן-טְוִיטָעָר גַּעַטָּס
וּוּטַע ער אַרוּסְקִרְכִּין אוּיְחַטְּ אַלְעַ פִּיר פּוֹן אַוְנְטָעַר דַּעַר טְעַפְּלוֹשָׁקָע .
ער אַיְזָן גַּעַוְעַן גַּעַשְׁטָעַמְפָלֶט אַוְמָעַטָּם מִיטְקוּיט,
דַּעַר דַּאֲשַׁעַק פּוֹן זִין הַוִּיכָּר הַוְּתָּגְּ גַּעַוְעַן אַוְיְסְגַּעְדָּרִיט אַיְתָן,
און סְ-זָאַט פּוֹן אַים גַּעַאוּעַרְט בֵּין אַוְנְטָעַר דַּעַר הַוִּיתָן,
און בִּיגְעַוְעַן אוּיְחַטְּ דַּעַם פֿאַרְאָז זִיְּנָעַן אַזְוִי פִּילְעַדְוָת . . .
— “די טָאָרָן, דָּגְנָעָר-וּוּעַטָּה, מַעַר קִין רַגְעַ אַים נִיטְזָעַן,” —
צְעַפְּרַעַלְט האט אַיְזָן אַים דַּעַר נַאֲבָעַלְעַד פֿאַרְדְּזָאַס זִיךְּ .
און קְרָאַצְנְדִיק פּוֹן זִין מַונְדִּיר דַּי בְּלָאָטָע מִיטְדַּי הַעַנְתָּמָה,
הַאָט ער זִין מַוְטִּיק אַיְן דַּעַר נַאֲגַטְסָטָע יִדְזְ-אַקְצִיעַ אַיְנְגַעַשְׁלָאָסָן .

25. אַ שְׁטָאַט אֹוִיף דָּעַר עֲקִידה

I.

זיך צָלָגָעַהָעֶרטַ האַט שְׁטָאַט צַו שְׁטָאַט.
גְּעוֹזָאַרְטַ אֵין טְוִיטְעָדַר שְׁטִילְקִיְיטַ אֹוִיפַן אָמְגָלִיק.
מַעַ האַט גְּעוֹזָאַסְטַ אָוּרְלְכְּבַע אֵינוֹ שְׂוִין מַעַר נִשְׁתָּאַ
אוֹן וּוּלְכְּבַע בְּרֻעְנְגַט מַעַן עַרְשְׁתַ נַּאַךְ אָם דָּאַרְטַ.
די אִימָה אָפְגָעַטְרָאַגְן האַט עַס בָּאַלְדַ,
גְּעַבְרָאַכְטַ עַס גְּלִיכַ אֵין יְעַדְעָר שְׁטוֹב זַאַט :
אַלְצָאַיְינַס — בָּאַהָאַלְטַ זַיְךְ, נִיט בָּאַהָאַלְטַ ! —
הַאַט טְוִיבַ דָּעַר גּוֹרְלַ אָוִיסְגָעַטְפָעַט . . .
דָּעַר טְרוּיְעַר אֵין אָרוּמְגַעְנָאַן צְוָנָאַסְט
פָּוֹן שְׁטָאַט צַו שְׁטָאַט, פָּוֹן דָּעַרְפָּעַלְעַ צַו שְׁטָטְעַל —
אוֹן דָּאַם, וּוֹאַס אָוִיסְגָעַקְרָעְכָצְטַ האַט יְעַדְעַ גָּאַם.
הַאַט עַס דָּעַר טְרוּיְעַר, שְׁוִיְגְנְדִיקַ, בָּאַשְׁטָעְטִיקַט.
גְּהַעַרְטַ אֹוִיף וּוְיִיטַ האַט זַיְךְ דָּעַם אָמְגָלִיקַס טְרָאַט,
בַּיִי שְׁוּעָלַן אַרְעָמַע, בַּיִי שְׁוּעָלַן נָאַנְטָעַ.
סְדַאַטַ זְוַעַר זִיךְ אָפְגָעַלְאַזְטַ אֹוִיף גָּאַטַ בָּאַרְאַטַ.
אוֹן וּוּמְעַן סְדַאַטַ דָּעַר וּוּגַ וּיְמִיט אַשְׁלִיפַ פָּאַרְפָּלְאַגְּנְטָעַט.

II.

אֵין יְעַדְן יְשֻׁוְבַ האַט דָּעַר אָמְגָלִיק זִיךְ גַּעַשְׁטְעַלְטַ.
אָפְגָעַצְדַרְטַ האַט בָּאַדְקַט בֵּין צַו דִי סָאַמְעַ טְרִיטַ אַיִם.
צָוּמַ טְוִיטַ עַר יְיִדְן הַאַט גְּעַיְאַגְטַ פָּוֹן גָּאַר דָּעַר וּוּלְטַ.
אוֹן יְיִדְן אָמְגָעְפִירַט אֹוִיף צָוּגַן צַו דָּעַר שְׁחִיתַה.
מִיטַ אָגְעַקְאַוּעַטַן פִּירַעְקַדְיקַן קָאָפַ.
וּוְ מִיטַ אָקָעְסְלְפִוִיךְ אֹוִיף אָ בִּיהְיוֹאַנוֹנְדָעְרְדִיקַעַר חָגָא.
אַיְזַ עַנְעַם טָאגַ עַר אֵין אָשְׁטָאַט אַרְיִין לְעַם גְּרָאַנְאַטְאַפַ.
אוֹן גְּלִיכַ בָּאַזְעַצְטַ זִיךְ אֹוִיף דָּעַר אַלְטָעַר סִינְגְּגַעַ.
דָּעַרְזָעַן אָ פָאַל טָאנַ האַט עַר אַוְנְטָעַר זִיךְ האַט גָּלִיכַ.
דָּעַרְזָעַן אָ פָאַל טָאנַ האַט עַר בָּאַלְדַ זִיךְ אָיַן דָּעַר נִידָעַ.
די הַיְיָעַר אָוִיסְגָעַצְיִילַטַ, פָּוֹן אַרְעַם אֵין פָּוֹן דִּיךְ.
אַיְזַ אָוִיסְגָעַצְיִילַטַ פָּוֹן קְלִינַ בֵּין גְּרוֹוִיסַ דִי יְיִדְן.
אוֹן אַונְטָעַרְזָוּגָנַס — אָ לְאַגְגַעַ טְרוּיְעַדְיקַע רַיִ —
מִיטַ קְרָעְכַץ פָּוֹן קִיְיַטַן אֵין מִיטַ וּוּינְטִיקַן גַּעַמְפָעַר
אַיְם דִּינְגַעַן צָוּגַן נָאַגְעַנָּאַן מִיטַ יְיִדְן פּוֹגַעַם רַיִן.
אַיְם הַאַבְן צָוּגַן נָאַגְעַפְאַלְגַטַ מִיטַ יְיִדְן-פְּרָאַכְטַ פָּוֹן הַאַמְבּוֹרָגַן

III.

געשטעמפלט מיט סמנינט פאר די העק,
מיט ציכנס פאר די שעכטה הייזער געשטעמפלט.
און ערצעץ אין דער פינצעער, טאפנדיק דעם וועגן
אויף מלארך-המודיקון פייך, געדאלצענעם און טעטונג,
באנומען און בארייבט — בין לעצט,
בלזין מיט די שאָרֶפַע בליקן, גלייך זוי פאר געפֿעַטְן,
האָבן דעם אומגּוֹלִיך יידַן נאָכְעַפְּאַלְגַּט פָּונְ מעַן.
געשׂלעַפְט אֵין צוֹגֵן האָט עַר סוחרים פָּונְ אַנְטוּוּרְפָּעַן.
די האָבן זיך אויף קִין וְאַקְאַל נִיט אַפְּגַּעַשְׁטָעלְט,
פארחַתְמַעַטָּע, זיך קְבִּרִים, דּוֹרְכְּגַּעַנְּאָן פָּאַרְהַיְּלָן.
אויף שְׁחִיתָה אַפְּגַּעַקְיִיטְלָט מִתְהָאָט זַיְּ שְׁנַעַל
בי אַוְּסְגַּעַשְׁטָאַרְבָּעַן, פָּאַלְשְׁטָאַגְּנַעַלְעַד פָּונְ פּוֹילְן.
און אֵין באָגָאַזְשָׁה האָט עַר גַּפְּרִירְט מִיט זַיְּ, זַיְּ אֵין אַ צָּם,
באָגְלִיטִים פָּונְ קְרִיְּזַן, פָּונְ דַּאֲקַן אֵין מַעֲסָר,
אַ פְּרָאַכְּטַזְוְאַגְּנָן מִיט יִדְּן-פִּין פָּונְ אַמְּסְטְּעַרְדָּם
און פּוֹנְעַם אַלְטָן פְּרָאַג דעם לעצטן יִדְּישָׁן פְּרָאַפְּעַסְּאָר.

IV.

פאָרְפִּינְיִקְטָע, גַּעַלְעַפְט אִים האָבן זַיְּ,
סִ'הְאָט זַיְּעָר גְּלִיךְ גַּעַפְּעַנְטַעַט אִים מִיט פְּחָה,
הָגָם צָום טוֹיט גַּעַוּעַן שְׁוִין נָאָנְט אֵינוֹ זַיְּעָר רְיִיְּן,
הָגָם פָּאַרְקְלַעַמְט מִיט שְׁטָאָל גַּעַהְאַלְטָן זַיְּ דִּי וְאַזְקָה האָט,
גַּעַגְּגָעַן לִיכְט אֵין אוֹיךְ פָּונְ דִּיעָר צָעַר
און דּוֹרְךְ דעם קְלִיעַם סִ'הְאָט צַו דעם הִימְלָז זַיְּ גַּעַטְוְלִיעַט,
קְעַגְּן דעם לִיכְט דַּאֲטָה, זַיְּ אַ קְנוּכְטָן קְעַגְּן דעם דַּאֲרָה,
אַיְן שְׁרוּקְ דַּעַר זַאְנְדְּעַרְפִּירְעָר זַיְּ גַּעַמְּאַרְדְּעַוּוּט אַ דּוֹלְעָר,
גַּעַוּעַן דִּי הִים זַיְּעָרָן נָאָנְט אֵין זַיְּ וּוּיְט —
אי אוֹיף דַּעַר עַרְדָּה, אי בַּי דִּי הִימְלָדִיקָה רְאַנְדָּן,
עַרְגָּעַן אוֹיף שְׁטָעַרְן האָט גַּעַקְוּט דִּי גַּאֲנְצָעָ צִיְּט
און אַמְּסְטְּעַרְדָּאַמְּלָר שְׁלִיפְעָר פָּונְ בְּרִיְּיָאָנְטָן,
אַ זְקוּן אַ פְּאַרְחָלוּמְטָעָר פָּונְ פְּרָאַג
גַּעַהְאַלְטָן דּוֹרְכְּדָרְיְגַלְעַד האָט צְוּגַּעַמְאַכְּט דִּי אוֹיגְן,
פּוֹנְקָט זַיְּ אֵין שְׁלֹאַת אֵין אַיְן חַשְׁבוֹת אַלְצָ פְּאַרְבְּאָקָט
וְאַלְטָ אַיְבָּעָר צִיְּט דּוֹרְךְ אִים אַ פִּילְפּוֹל זַיְּ גַּעַזְוִיגְן.

V.

צי האָט דִּי שְׁטָאָט גַּעַוְאָסְט, צִי האָט זַיְּ נִיט גַּעַוְאָסְט,
אוֹ אַונְטְּעַרְפִּירְעָץ נְעַמְט דַּעַר מלארך-המוֹת אֵין דִּי אִימָה ?
נְאָרְ וְוִינְטְּלָעַד האָבן אַמְּגַעְטְּרָאָגְן בְּלָאַנְדְּשָׁעַנְדִּיקָן לְוֹסְט
אַ שְׁפִּילְ טָאָן זַיְּ מִיט טוֹיטָע בְּלָעַטְעָר פָּונְ דִּי בְּיִמְעָר.

ניט אפגעשטעלט אין וועג זי קינגער האט,
און קינגער ניט געפרעגט האט זי ווער גיט דא . . .
געלעגן א געבונדען די שטאָט,
געווען די גאנצע וועלט אין אָן עקיידה.
און ס'האט געטאגט. און ס'זאָט געטונקלט. און באָגינט.
און בלעטלעך זיך געריסן האבן טויטערהייט אָשאָד טאן,
און ערצעץ אין אָשטייבל האט אָמאָמע ביַ אִיר קינד
די צעפּ אויף שבת חפילהיך דערפלאָכְטֶן,
און ערצעץ האט אָזיגערמאָכְעֶר אויסגעריכט די ציִיט,
און גלעזער דורךעקוּקט האט ווי אָחלַפּ דעם דימענט,
ער ווועט זיך נאָך אַרוֹיסְטָאָפָּן אין גָּסָס, ניט ווַיִּיט,
ארינשטען בֵּי עַמְּצָן אָן שְׁטוּבָאָשְׁטִיקְלָה הַיִּמְלָ . . .

26. געפלויגן איז די גאלדנען פֿאוּוּן

I.

צווויי קילאָגרָאָם פֿאָרְמָעָג. אָ קלומעך בֵּי די פִּיס,
און גאנצענע יַאֲרָטוֹיָגְנָטָעָר — צוקאָפְּנָס . . .
איןעם ווֹאָגָאָן מִיט יִדְישָׁע משְׁפָחוֹת פָּוָן פֿאָרִין
צווויי שׂוּעוּסְטָעָר האט אָ צוֹג גַּעֲפִירְט, צווויי שׂוּעוּסְטָעָר גַּרְאָנָטָאָפָּעָר.
מאָדִיסְטָקָעָס לְוָגָעָן קְרָאָנָקָע צוֹויִי —
געווען שׂוּטָעָנְדִיק שׂוֹאָגָעָר מִיט דָעָר לעַצְטָע מַאָדָע.
און ס'הָבָן אָן אָ לִיד די הענט בֵּי זַי
ניט צוֹגְעִירְט זיך קִינְמָאָל צָוָדָע נַאֲדָל . . .
מִיט צוֹויִי אָן צוֹהָאנְצִיךְ יַאֲרָ צְוִיךְ
געלאָפּן קִין פֿאָרִין זַי וַיְיַעַן פָּוָן אָ שְׁחִיתָה, —
און ניט אָזִי באָזְעָצָן אָין אִין שׂוּטָאָט זיך מִיטָּן גַּלְיִק,
וֹוי ערצעץ פֿוֹנוּם אָמָגְלִיך אָין דָעָר ווּוְלָט אַרְיִין אָ פְּלִי טָאן.
און אוַיסְגָּעַבָּעָנְקָט די הִים מִהְאָט בֵּיּוֹן די גַּרְיוּעָ צָעָפּ
און לִידָעָ אַיִּיף די נִיְּמָאַשְׁיָנָעָן טְרוֹזִיעְרִיךְ גַּעַשְׁטָעָפּ :
געפלויגן אִין די גָּאָלְדָעָנָה די פֿאוּוּן אַבְּעָר יִמְעָן,
לְאֹן גְּרִיסָן, פּוֹיגֶל גָּאָלְדָעָנָה, די האָרְצָעִידִיקָעָ מאָמע !

II.

געחלומט האט זיך זַי די פֿאוּוּן אַינְעָם פְּלִי,
זַי האָבָן ניט גַּעַזְעָן, וֹוי סְשָׁפְרִיט אוַיִּפְּרִיט אַיִּיף אָ נַעַץ זיך.
מַעַן האָט זַי גּוֹט גַּעֲקָעָנָט אוַיִּפְּרִיט רַיְדַּעַרְיוֹאָלִי,
און גּוֹט גַּעֲקָעָנָט מַעַן האָט זַי בַּיְדָע אַיִּפְּן «פְּלָעָצָל».

שווין צוויי און צוֹאנְצִיךְ יַאֲר — די בענקשאפט טרעט ניט אָפֶן.
שווין אויסגענגנט דער מאָרד און דורךויכטיק דער בראָד אַיּוֹ . . .
אַצְינֵד געפֿאָרַן זַיְנָעַן זַיְאָהִים, קַיְן גַּרְאַנְאַטָּאָפֶן.
זַחַאמְעַן אַיּוֹ וּזְאָגָּן מִיט די גַּרְוִיסָּאָרְטִיקְסְּטָעַ משְׁפָחוֹת.
די "עלצעט מַאֲדָעַס" פִּירְן די אַיּוֹ בִּידְעַ קַילְגָּאָרָם,
פָּאָרָזָאָרגָט, וּזְאָס סַיְוָעָרָט אַתְּ פָּוּן די פָּאָסָאנָעָס מִנְּהָסָתָם . . .
דער צָוְגַּ נִיט אַלְעַ זַוְילַ אַכְּרִיעַ אָוִיךְ צְרוּיךְ זַיְדָן.
די בִּינְגָּרָן קַלְיָנְגָּעָן אַיבָּעָר אַיּוֹ דָּעַר נַאֲכָת זַיְדָן מִיט די בִּיקָּסָן.
גַּעֲלָזָגָן אַיּוֹ זַיְדָן אַפְּאוּעַ אַיבָּעָר פַּעֲלָדָעָר,
אַוְן סְ'זָאָט דָּארָטָן אַפְּעַדָּעָה שַׁוְּיָן אַגְּלָדָעָנָעָר גַּעֲפָעָלָט אַיּוֹ . . .
אַוְן סְ'זָאָט זַיְדָן, אַז דָּעַר צָוְגַּ זַיְדָן יַאֲנָטָן מִיט אַגְּוּוֹיִן :
"גַּנְּיט אַזְּוִי די פַּעֲדָעָר, וּזְיַי די גַּאֲלָדָעָנָעָ אַלְיַיִן!"

III.

אַדוֹרְכָּגָעְפָּלוֹיגָן גַּאֲרָעָ עַדְעַ אַיּוֹ טְרוּיָעָר אַוְן אַיּוֹ לְוָסְט
מִיט דַּאֲצָעְדִּיקָעָ גַּרְוָסָן פָּאָר לִיבָּעָ טָאָטָעָ-מַצְמָעָ.
פָּוּן וּזְעָמָעָן וּזְעָטָן דִּי פַּאְוּעָ אַיְצָטָעָ אַפְּגָעָבָן אַגְּרָיסָן.
פָּוּן וּזְעָמָעָן וּזְעָטָן זַיְ פְּלִיעָן אַיְצָטָעָ אַרְיָבָעָר אַלְעַ יְמָעָן?
פָּאָרָצָוקָט דִּי גַּאֲסָן אַרְעָמָעָ — זַיְדָן יַאֲגָּן צָוְגַּ נַאֲצָן צָוְגַּ
אַוְן דִּינְזָן זַיְדָן דָּוָרָךְ פִּינְצָטָעָרָנִישָׂ דִּי לְעַצְמָעָ צָוְגָּאָרָצָוקָן.
די טִירְן זַיְנָעַן אַפְּן, די פַּעֲנְצָטָעָר זַיְנָעַן צָוְגָּן,
אַוְיךְ גַּבְּגָעְקָלָעָן גַּיְיָטָן קַיְנָעָר נִיט דָּאָס שְׁטָעָטָלָן צָוְגָּאָקָוָן . . .
אַוְן סְ'קָוָמָעָן מַעְרָ קַיְן הַבְּרָתָעָס קַיְן לִיבָּעָ נִיט צָוְגָּאָנִין
אַוְן נִיט מִיט קַיְן גַּעוֹוִין, אַוְן נִיט מִיט קַיְן גַּעהָאָוָעָ . . .
אַיּוֹ אַזְּזִיךְ אַיּוֹ זַוְּעָג אַוְועָגָעָלָאָוָת צָוְם קַבָּר זַיְדָן אַלְיִיךְ
הָאָט זַיְדָן אַטְּרָבָעָר זַוְּנָפָאָרָגָאָנָגָן דִּי גַּאֲלָדָעָנָעָ די פַּאְוּעָ.
וּזְיַי פַּעֲדָעָן דִּי גַּאֲלָדָעָנָעָ גַּעֲבָרָעָנָט הַאָבָּן די טְרוּדָן,
אַיְעָדָעָ טְרוּרָ באַזְּוָנָדָעָר אַיּוֹ גַּעֲפָאָלָן זַיְדָן אַשְׁטָעָדָן.
גַּעוֹוָאָרָגָן זַיְדָן דָּעַר זַוְּעָג הָאָט זַיְדָן אַיּוֹ גַּאֲלָדָעָנָעָם גַּעוֹוִין.
נִיט אַזְּזִיךְ דָּעַר קַבָּר, זַיְדָן דָּאָס גַּרְאָבוֹן אַיּוֹ אַלְיַיִן . . .

IV.

פָּאָרָקִירִיצָט אַוְן נַוְעַדְרִיט גַּעֲוָעָן אַלְיִץָן, זַיְדָן סְ'גַעַהָעָר,
קַיְן מִינְדָּסָטָעָר טָעוֹת זַאֲלָן עַדְגָּעָץ אַיּוֹ קַיְן אַותָּהָ זַיְדָן.
די צַעְטָלָעָן הַאָבָּן זַיְדָן גַּעֲוִוִּידָמָעָט אַוְן גַּעַמְרָט,
וּזְיַי דִּיְתְּשָׁלָאָנָדָס דִּיְכָּסְ-בָּוָךְ פָּוּן פְּרִיאָפִיטָן אַוְן הַכְּנָסָה.
דָּעַר זַאֲנְדָעָרְפִּירָעָר הָאָט אַיּוֹ קָאָפֶן אַצְעָטָל נַאֲצָהָט,
דָּעַר זַאֲנְדָעָרְפִּירָעָר הָאָט אַיְיךְ אַדְעָהָיִבָּוָגָן זַיְדָן גַּעַרְיכָט שְׁוִין,
דָּעַר זַאֲנְדָעָרְפִּירָעָר הָאָט מַלְכָהָדִיק בְּאַשְׁטָאָט
זַיְדָן הַיְמָלָאָנָדָס מַאֲיִסְטָעָטִישָׂ בֵּית-עַלְמִינְדִּיקָעָ וּוּרְטָשָׁאָפָט.

געשווינדلت האט פאר אים אין א גאלאָט
דער וואילטיך פון זיין בלוטיק אַישנדייקער יונגעט.
פֿאָר זִין פֿאָרְגּוּןָם גַּעֲזָוּן שָׁוֵין קַנְאָט אַין גַּרְאָנְאָטָּפּ,
אַים האָט באַשְׁיִמְפַּעְלָעַךְ שָׁוֵין גַּרְאָנְאָטָּפּ נִיט באַגְּעוֹנוֹגָנָט.
זו לענדער האָט זִין וואילטיך אַים גַּעֲרָעְטָט,
דערשטיקטּוּ שְׂטָעַט אַבְּטָעַר די פִּיס זִיןְעַ שְׁוֵין זַעַט עֶרֶת.
און עַפְּעַס דָּאָךְ האָט אַים פַּאָרְפַּאְלָגְטָּא טַוְיבָּע שְׁרָעָק,
ביַי די פְּאָרְאָוְרְטִילְלָעַ גַּעֲפִילְטָּזִיךְ — אַ גַּעֲפְּלָעְטָעַר . . .

V.

פְּאָרְצְּזִיגְּן שְׁגַּעַל אַרְוָם דָּעַר שְׁטָאָט האָט זִיךְ דָּעַר שְׁלִיךְ,
דָּעַר טּוֹיט האָט אַלְעַ דּוֹרְכְּגָעָגָג שְׁוֵין גַּעֲהָאָט דָּא.
בְּאָרְעָגְעָץ האָט אַ בְּאַגְּדָעָר צְוּגְעָפָאָסְט אַ רִיחָא,
פְּוֹנְקָט וּי אַ גּוֹרְט אַוְיכְּ אַ צְּפָאָלְגְּדִיקְּן קַאְדָּעָפּ,
אָזָא גַּעֲרָעְטָעַנִּישׁ אַוְיכְּ אַגְּעָרְקָעָס ! מִיהָאָט נִיט גַּעֲזָוּן נַאָךְ אָזָא צָאָל !
אַצְּטָזְּט קָאָן אַוְיכְּ וּוַיְנְטָעַר זִיְּעָרָן דָּעַר גַּרְעָסְטָעָר קְבָּצָן !
דָּעַר מַאְרָק אַיְזָאָפְּגָעְשָׁאָטָן. פּוֹגְּ. בּוֹזִילְהּוּלְּ.
איַיְזָאָט מַעַן צָו אַיְזָדָעָר קְלֻעְפָּקָע צְוּגְעָכָאָפּט זִיךְ.
אוֹן וּוּעָר עַס זּוֹכָט. אוֹן וּוּמַעַן סְאַיְזָאָשָׁאָד,
וּוֹאָסְסְקָאָן אַוְיכְּ חַלְילָה נַאָךְ אַוְועָק דָּעַר וּמַעַר . . .
אוֹן אַוְיכְּ אַ קְּבָּרְ-גָּרוֹב — די מַאְסָפָן פּוֹן נַאָךְ דָּעַר שְׁטָאָט
הָאָבָן מִיט פִּינְקְטָלְעָכְקִיְּטָאָט די דִּיְתְּשָׁן שְׁוֵין אַרְאָפְּגָעָנוֹמָעָן.
עַס גְּרָאָבָט זִי שְׁוֵין מִיט אַסְטָעְפָּעָס די שְׁטָאָט אַלְיָין.
אַוְיכְּ הַעֲלָפָט שְׁוֵין אַוְיסְגָּרְאָבָן. בָּאָלָד. זִי אַיְזָאָט פְּאָרְטִיקְּ.
סְכָאָפּט אַיְזָאָט דָּעַר שִׁין, וּי אַיְזָאָט מַאְמָאָמָא, אָזָא זִיךְ גּוֹרִיס אַיְזָאָלְיָין,
אָזָא צָו די גַּעַלְעַ גַּעֲרָטָנְעָר דִּיסְמָן אַוְיכְּ זִיךְ פְּאָרְטָאָכְטָעַ . . .

VI.

גַּעֲזָוּן אַוְיכְּ אַגְּעָרְקָעָס אַיְזָאָפּ אַגְּרָעְטָעַנִּישׁ אַיְזָאָט גַּרְאָנְאָטָּפּ
בְּאָרְעָגְעָץ אַגְּנָצָע אָזָא בְּאַזְנְדָעָרְעָא, אָזָא עַדָּה נַאָךְ אָזָא עַדָּה.
די גְּרוֹב הָאָבָן שְׁוֵין בִּיקְסָן וּי אַפְּסָס אַרְוּמְגָעְלְאָפּט,
שְׁוֵין דָּאָס גַּעֲשָׁרִי האָט בֵּין הַיְמָל זִיךְ גַּעֲשִׁיטְעָרָט.
מִאַיְזָאָגְּנָעְקָמָעָן גַּעֲסָנוֹיְזָן פּוֹן שְׁטָאָט —
מִשְׁפָּחוֹת גַּעֲנָצָע אָזָא בְּאַזְנְדָעָרְעָא, אָזָא עַדָּה נַאָךְ אָזָא עַדָּה.
מִיט נִיט דְּעַרְבָּאָקְטָעָה האָט דָּעַר קְבָּר זִיךְ גַּעֲשָׁטָאָפּט,
בָּאָפִילְן פְּרִיר מִיהָאָט אַוְיסְטָאָז זִיךְ דִּי קְלִידְעָר.
פְּאָרְטִוִּיבָּט פּוֹן דָּעַם גַּעֲקָנָאָט אָזָא דָעַם גַּעֲקָנָאָל,
הָאָט אַיְינָעָר דָּאָךְ גַּעֲזָוּן, וּי סְטוֹט דָעַר צְוִוִּיתָר אַוְיכְּ זִיךְ,
אוֹן בְּלוֹיְזָאָשָׁנִי אַשְׁנִיְּדָעְרָקָע, פְּאָרְוּוּקְלָט אַיְזָאָשָׁאָל,
הָאָט פְּאָרְוּן טּוֹיט זִיךְ אַפְּגָעָזָאָט אַנְטְּבָלוֹיְזָן . . .

די האט די הענט אירע פארבראכן אין א קנוּפַּן :
— שיסט מיך אווי ! — אַזְוֹרֶף אִיר קָאָפַּה האט פְּבָעָדִיק גֵּעֲטָאָן זַיְד .
און פון דער שטאט געגאנַן מאיזן אלץ נאָך צוֹ דער גּוּבוּב .
און ס'יאָט די שטאט אלין אין פִּיבָּעָר אָמְגָעְבָּל אַנְדְּזְשָׁעַט ...

27. שיראָקָא סְטוּרָאָנָא מַאיָּא רַאֲדָנָאָיָא !

I.

ס'איָן אָזָא אַיְלָעָנִישׁ גּוּרוּעַן, אָז אַנְיָאנַן די שטאט
הָאָט נִיט גַּעֲקָאנַט קִיּוֹן וּוַיְנַט, נִיט נָאָר אַ בְּלִינְדָּע זְקוּנָה .
און זַי אַיְזָן נאָך אַרְוִיס פַּאֲרָטָאָגַן. זַיְד אוּפַּף אַ שְׁטַעַקָּן אַנְגָּעָשְׁפָּאָרָט זַי הָאָט,
זַיְד אַפְּגָעָדוֹת אַיְן וּוּגַּג, סִיאָלַּה לִיכְבָּעָר זַיְן צַוְּגִין אִיר .

מיַט אַ צְּעָלָאָטָן שְׂאָלָּל אַוְיָפַּן קָאָפַּה
הָאָט, אַ פַּאֲרַשְׁטִינְטָע, זַי גַּעֲפִירֶט דַּי יִינְגָּסְטָע טַאֲכָטָע,
און נִיט גּוּזָעַן, צַי ס'איָן אַדְעַס, צַי מִינְסָק, צַי גְּרָאָנָטָאָפַּה,
צַי ס'איָן דַּי גַּאנְצָע וּרְעַלְתָּן אַיְן וּוּאָס אַזְוִינָס סְקָומָט פָּאָר דָּא . . .
אִיר בְּלִינְדָּקִיָּט אַיְזָן גּוּעוֹן אַצְינַד וּוּי אַ פָּאָטָא
בעת דָעַם רַאֲשִׁיקָן בְּאוּצָעָנָס פָּוּן אַ כְּלָה .
און מִיטְאָמָּל הָאָט זַי דַי לְוַפְּט גַּעֲטָאָט אַ טָּאָפַּה
און אוּפַּף אַ פּוֹיָק אוּפַּיף אַ פַּאֲרַבְּלוּטִיקָטָן גּוּפְאָלָן .
— וּוֹאַהְיֵן־זְשָׁע גִּיטָּמָן ? — הָאָט זַי, גָּאָרְנִיט וּעְנְדִיק, גּוּפְרָעָגָט, —
און זַיְד הָאָט עַס אַ קִּינְד אַלְיַין גַּעֲלָאָט אַ מַאְמָע ?
אָז סְדִּיחָכָל אַיְן אָזָא מְסֻכְּנָעָם אַיְן לְאַנְגָּן וּוּגַּג
זַוְּאַלְתָּן מַעַן בַּאֲדָאָרָפַּט, וּוּי סְלָעָבָן, אַיִם, דָעַם אַיְדָעָם, זַיְאָמָע !

II.

אַ לְעָבָעְדִּיקָע עַסְט זַיְד זַיְאָמָעַס וּוּיְבָל אוּפַּיף :
מיַט קִינְדָּעָר גִּיטָּדִי גַּאנְצָע שְׁטָאָט, אַיְן אַן אַ קִּינְד אַיְזָן זַי אַלְיַין נָאָר .
און אַלְעַז וּוּיְלַגְּטַז זַי «יהָוִהִתְהָלָל» אַ רְוֹתָה .
סְיָהָאָט אָפְּשָׁר עַמְּצָעָר גּוּזָעַן זַי פָּוּן דַי שְׁכָנִים . . .
— אִיר קָאנַט זַי, לְעָרָעָר, דָאָך ! — הָאָט זַי אַ רִיס גַּעֲטָאָט דָעַם הַאֲלָדוֹן
צּוּמָּה שְׁכָן אַיְן דָעַר רִיִּי, וּוּאָס אַיְזָן גּוּנְגָּבָעָן וּוּי אַ וּוּאָלָקָן .
נָאָר עַר — צּוּמָּה קְבָּר, וּוּי פַּאֲרַדְעָקָטָן בְּרוּוּת מִיטָּזָלִין,
הָאָט אַ דּוּרְשָׁאָסָעָנָע גַּעֲטָרָגָן אוּפַּיף דַי הָעַנְטָז זַיְן קָאָמָס אַמְּלָקָע . . .
אַ לְעָבָעְדִּיקָע פָּוּן דָעַר שְׁטוּב אַיְזָן זַי אַרְוִיס גּוּגָּאָן מִיט אַיִם .
און אַנְגָּעָטָאָן אוּפַּיף זַיְד דָאָס קְלִיְידָס סָאָמָע נִיעַ.
און פְּלִיזְצָעָם הָאָט אַיְן וּוּגַּג צְעַקְלָוּגָעָן זַיְד אִיר שְׁתִים :
«שִׁירָאָקָא סְטוּרָאָנָא מַאיָּא רַאֲדָנָאָיָא !»

און גלייך האט זיך א שאמ א טורךגענער דערהערט,
א פאל געטאן האט זי מיט ניט פארמאכטן אויגן . . .
אייז אויפגעהויבן האט דער פאטער זי פון דערערד
און אויף די הענט געטראגן זי צום קבר ניט געוביגן . . .

III.

און מיט נאנצין ים פון זארג אין בליך
האט פונעם עולם זיך א ריס געטאן דער וואסערפֿירער משה-אהרן.
ער זועט אַ לוייף טאן אויף אַ ווילען הין און צ'ריך,
ס'זועט ניט געדויערן, באהיון זאל דער אייבערשטער איזוי פון צעד אים.
ער האט פאָרגעטען אַנְפָאַיּוֹן דאס פערד,
דעム ניט געגבען פֿאָר אַיוּקִינִין קִין טְרֵוֹנָק וואַסְעָר . . .
עם האט אַ שאמ אַ לאַכְּנָדִיקָר זיך דערהערט,
אונ אַוִּיסְנָעֶזְוִיןָן משה-אהרן האט אַיְמָיטָן גָּס זיך.
ס'האט זיך געדאָקט: ער לוייפֿט נאָך אַלְץ . . .
ס'האט זיך געדאָקט: ער שווימט מיט קלאָפְּטָעָר דורך די קלעמער,
און גאָר די ער ד מיט בְּלוֹט ער פֿאַיּוּט פְּנוּנָם וְאַלְדָּת,
וְוִי פְּוָן זִין וואַסְעָרְפֿירְעָרְדִּיקָן עַמְּעָר,
נאָך ניט מע הערט, ער זאל אַ "בָּאַ" קָע טָן צו דָּרְעָד
אונ ניט קִין פִּיף, אַן טְרִינְקָעָן זָאָל זַי פְּרִילְעָד אַן גָּלְאָסָן.
ער האט פאָרגעטען, משה-אהרן, אַנְפָאַיּוֹן דאס פערד,
ער זועט אַ לוייף טָן הִין אַן צְדִיק דעם גַּבּוֹן אַ טְרֵוֹנָק וואַסְעָר . . .

IV.

געגָּן זִיגָּעָן פֿאָרְבְּלִיבְּעָנָּעָן דעם טוּיט אַנְטְּקָעָן גְּרָאָד
פְּוָן אָוּמְעָטוּם, פְּוָנוֹאָנָּעָן יִדְוָן קָאָנָּעָן גִּין בָּאָר .
צְוַיִּי מִידְלָעָר, שְׁוּעוּסְטָעָר צְוַיִּי פְּוָן לְעִנְגְּרָאָד.
אַן יִידּ פְּוָן מִינְסָק. פְּוָן פֿעַרְוָהָמִיסָּק — אַ זְקָנָה.
פְּוָן קְלוּמָעָקְלָבִּי אַירְהָאָבָּן זִיךְ לִיכְטָעָר דּוּרְכְּגַעֲשִׁינְתָּמָן.
אַירְהָאָט דאס קָוֵל אַין דְּאָלְזָן אַיבְּעַדְגַּעֲרָעָנָט שְׁוִין
פְּחָן אַוִּיסְפְּרָעָגָן, צַיְּרִיטִיךְ אוֹיף דָּרְעָר וּוּלְעָט אַין הִינְנָט . . .
גַּעֲרִיכְתָּה אַט זַי לִיכְטָבְּעָנָטָשָׂן נאָךְ ניט פֿאָרְפְּעָלָת
קִין אַיִּין מָאָל הַטָּזָּז זַי לִיכְטָבְּעָנָטָשָׂן נאָךְ ניט פֿאָרְפְּעָלָת
אונ אַיצְטָמָן, זָוָעָן צְגַעַשְׁטָעָלָט אַיְזָן צו דעם תְּאָלָזָן דָּרְעָר מַעֲסָרָה,
זָאָל מַעַן ניט וּוּסָן, צַיְּסָאָזְפְּרִיטִיךְ אוֹיף דָּרְעָר וּוּלְעָט,
דעם עֲרֵבְ-שְׁבָתָה זָאָלָן דְּאָבָּן יִדְוָן שְׁוִין פֿאָרְגָּעָן ? !
נאָר אַפְּגַעַשְׁטָעָלָט הַטָּזָּז זַי זַיְדָּן שְׁוִין אַ שְׁטוּסִים,
דאס טְיַבְּלָאָוִיפָּן קָאָפְּ אַ שְׁאָר אַרוֹיף גַּעֲגָבָן,
אַ לִיכְטָעָר אַיְזָן בְּיִ אַירְהָאָבָּן קְלוּמָעָקְלָבִּי אַרוֹיסָן,
אונ וְוִי אַ שְׁטִיְין הַטָּזָּז זַי אַ פָּאָל גַּעֲטָאָן דּוּרְגָּעָבָן.

V.

עס האבן זי די קלעפַּ פון הענקייד ניט גערירט,
ניט שווער געמאכט האבן די שטוויסנדיעק טרייט איר,
ווײַ אָ פֿאַראַחַלְשַׁטַּע אוּפַּ דֶּרְעֵד זי וּזְאַלְטַּ דָּאַ לִיכְטַּ
געבענטשט אָוֹן טָאַר נִיט מְפָסִיךְ זִין אַינְמִיטַּן . . .
זַי אַיז גַּעֲלָגָן אַ צַּעַטְרָאַטְעָגָן. אָוֹן אוּפַּ אַיר פֿאַלְ
הָאַטְּ פָּוֹן דִּי מִידְלָעַץ צַוְּיִי דֻּרְהָעָרָטְזַּ אַדְּרָטַּ
געַנְגַּן זַי זַיְעַן אַיְינְגָהַילְטַּע אַין אַיזַּן שָׁאַלְ
דָּעַם בְּגַאנְצַּן וּוּגַּ אַרְוּמְגַעְנוּמָעַן אַיְינְסַּ דָּס צַוְּיִיטַּע.
זַי הָאַטְּ מַעַן אַיְפְּגָעַהְוִיבַּן אַיְלָעְוֹדִיקַּ פָּוֹן בְּעַטְ
סִיחָאַטְזַּ זַי, וּוּי שְׂטָעְנְדִּיקַּ, אַין בְּגַאנְגַּן נָאַךְ גַּעַשְׁלָעְפְּעָדָטַּ
פֿאַרְזְּעָסַּן זַיְעַן זַיְעַן הוּפַּן שַׁילְעָרִישַׁע הַעַפְּטָן.
אַיבְּעַר אַגְּנְצַּן הַוְּפָנַן שַׁילְעָרִישַׁע הַעַפְּטָן.
אָוֹן טְרוּיְעִירִיקַּ אַזְׂדָּרְגַּעְנְגַּן זַי שָׁוֹלְ פֿאַרְבִּי
זַיְעַן זַיְיַ, קְוּקְנְדִּיקַּ אוּפַּ אַיר וּוּי אוּפַּ אַ מאַמעַ . . .
קִין לְעַקְצִיעַס וּוּעַלְן הַיִּנְטַּ שְׂוִין מַעַרְ נִיט זַיַּן,
מִיר וּוּלְזַן לְאַנְגַּ זַיַּן. לְאַנְגַּ זַיַּן הַיִּנְטַּ פֿאַרְזְּאַמְּעַן...

VI.

געַטְאַפְּטַּ דָּס קְלוּמַעְקַּל הָאַטְּ דָּאַרְטַּ אַן אַונְגָּאַרְיִשְׁעַר יִדְּ,
אַיְעַדְעַ וּוּילְעַ מִיטַּן בְּלִיקַּ גַּעַגְעַבַּן אַ בְּאַפְּאַלְ עַס :
דָּס דְּרִיטַּע יִאַרְ, זַיַּעַר הָאַטְּ, גַּיְעַנְדִּיקַּ, גַּעַהְיַת
אָוֹן אַיְינְגָהַיט אַין קְלוּמַעְקַּל דָּעַם אַלְטַן טְלִיתַּ.
דָּעַם קָאַפְּ הָאַטְּ עַר גַּעַהְאַלְטַן אוּפַּ אַ זַּיַּטְ
אִים נַאֲגַעַגַּן זַיַּ פֿינְצְטָעְרָנוּשַׁ פָּוֹן לְעַצְטָעַר נָאַכְטַּ אַין שְׂטָאַל אַיַּת,
גַּעַבְעַתְן הָאַטְּ עַר זַיַּן, זַוְּעַן קְמוּנַן וּוּעַט דִּי צִיַּת,
בַּאֲגַרְבַּן זַאַל מַעַן אִים אַין טְלִיתַּ.
גַּעַטְרָאַכְטַּ אַ לְעַבְנַן-לְאַנְגַּ אַוַּן עַפְעַס נִיט דְּרָטְרָאַכְטַּ
אוּפַּקְיִנְגַּן אַוְּגַּן נִיט אַרְאַפְּגַּעַגַּן קִין שְׁלַאַפְּ אַיַּת.
פָּוֹן דִּי קְאַרְפְּאַטְן אַן, נִיט אַיְפְּהָעָרְנְדִּיקַּ, טָאַגְזַּ זַיַּ נָאַכְטַּ
גַּעַיְאַגְטַּ הָאַטְּ זַיַּן נָאַךְ אִים דָּעַר מַלְאַךְ-הַמּוֹת
אַיַּן אַזְּאַ שְׂוִינְדְּלִיקַּן בָּאַרְגְּ-אַרְוִיַּת אַוַּן בָּאַרְגְּ-אַדְּרָאַפְּ.
בַּאֲרַטְן הָאַטְּ זַיַּן דָּאַךְ נִיט אַיְנְגַעַגַּעַבַּן דָּאַן אִים.
אַצְיַינְדַּ הָאַטְּ עַר דָּעַם טְלִית אַגְּנְגַעַטְן אַיְבְּעָרְן קָאַפְּ.
פּוֹנְקַטְזַּ זַיַּי אַין שָׁוֹלְ, בְּשַׁעַת עַס דּוֹכְעַנְעַן כְּהָנִים.

VII.

אָוֹן בַּיִּ דָּעַר זִיַּת, אָוֹן אַפְּגַעַצְעַרְטָעַר בִּיןְ בִּיןְ
די הענְטַן נִיט וּוּסְנְדִּיקַּ, וּוּאוֹ צַוְּ בְּאַזְאַלְטַן,
גַּעַנְגַּן אַיַּת, עַפְעַס דִּיְדְּנִיקַּ מִיט זַיַּ אַלְיַין,
אַיַּן גַּאֲלָדְעַנְעַ פְּעַנְסַנְעַ, אַ קְיַעַוּרְ בּוּכְחַאְלְטָעַר.

פָּאַרְגָּעֶפְלָטְ האַט זִיךְ אֵים גַּעֲדוֹכְטְ פֿוֹן רַאֲגֵד דָּעַר זַוִּים,
 צִי דַּי פְּעַנְסָנוּ האַבָּן, פָּאַרְהַוִּיכְטָעַ, אַלְצַי פֿוֹן אֵים פָּאַרְהַוִּילַן . . .
 דַּי אַוְיָגָן אַיְבָּעַר זִיךְ אַהֲיבָּ גַּעֲטָאָן : פָּוְנְקָטְ אַט אָזְוִי
 אַיְן מַעַן גַּעֲגָן אַיְן קִיְּעוֹ צָום לְקוֹיָאַנְזָוְקָעַר בִּיתְ-עוֹלָם,
 פָּוְנְקָטְ אַט אָזְוִי-אָ אַילְעָוְדִיק אָוָן שְׁנָעַל ! —
 גַּעֲחַשְׁבוֹנָת דָּעַר בָּוְכָה אַלְטָעַר האַט דָּאָס בּוֹקְ פֿוֹן לְעַבָּן . . .
 אָ וּוִישָׁ גַּעֲטָאָן האַט עַר דַּי גַּאֲלְדָעָנוּ פְּעַנְסָנוּ,
 אַיְן סְיָהָטְ האַט דַּי גְּרוֹב גַּעֲטָאָן אָ שְׂוִינְדָל שְׂוִין דָּעַרְנָעָבָן.
 גַּעֲבָלְבָּן בִּיט קִיְּץ סְךְ אַיְן שְׂוִין צְוּ גִּיאַן,
 אַוְנְטָעַר דַּי פִּיס האַט עַרְד גַּעֲנוֹמָעַן בִּיסְלָעְטוֹויִיחַ שְׂוִין פָּעָלָן.
 אַיְן מִיטָּאַמָּל דָּעַרְפִּילָט האַט יְעַדְרָעָר, וּוּ עַר אַיְזָן דַּאֲלַיִּין,
 אָ וּצְעַד גַּעֲטָאָן אוּפְּ אַלְעָמָעַן האַט אָזָא קָאַלְטָעָה עַלְנָט . . .

VIII.

צִי האַבָּן בִּי דַּעַם רַאֲגֵד פֿוֹן גְּרוֹב זִיךְ אַוְיָגָעֶשְׁטָעַלְט
 אַיְן אוּפְּ אָ נְסָ גַּעֲוָאָרָט בֵּין צְוּ דַּעַם לְעַצְמָן אַטְעָם —
 אַיְן אַט אָזְוִי — אַיְבָּעַר דָּעַר גַּאנְצָעַר וּוּלְטָם,
 וּזְאוּ גַּאֲרָד דַּי בְּלוֹטִיקָעַ גַּעֲרָמָנִיעַ האַט גַּעֲטָאָטָן,
 וּזְאוּ גַּאֲרָד סְיָהָטְ זִיךְ אַרְאָפְגָעָלָאָט אִיד בְּרוֹינָעַ נַאֲכָט
 אַיְן האַט דַּי עַרְד אַיְן אַש גַּעֲנוֹמָעַן אַיְבָּרְטְּוִישָׁן,
 אַיְן סְיָהָבָן בִּי דָעַר וּוּלְטָם דַּי אַוְיָגָן זִיךְ פָּאַרְמָאָט,
 צִי זָאָל נִיט בְּלִינְד וּוּרְעָן אַיְן בְּלַעַנְדָּן פֿוֹן דַּי קְדוּשִׁים.
 אַוְנְטָעַר דָּעַר וְאָק, אַיְן אַפְּרָפְלִילְצָנְדִיקָן יִם פֿוֹן וּוּי
 גַּעֲשָׁטָאָנָעַן זִיגָעָן, טְרִינְקָעָנְדִיקָּדָאָט אָז אַשְׁיָּעָד אִים,
 דַּי, וּזְאָס דַּי זִיסְטָע לְיִבְעַ אַוְיָף דָעַר עַרְד האַבָּן גַּעֲוִיט
 אַיְן זִי באַפְּיִיכְטָמִיט שְׂטָעְרָנְדִיקָן טַוְיָה פֿוֹן שִׁירְהַשְׁירִידִים . . .
 מִיט וּוּיְנָעְנְדִיקָעַ הַעֲנָט גַּעֲשָׁטָאָנָעַן זִיְנָעַן זִי
 אַיְבָּעַר דַּעַם רַאֲגֵד פֿוֹן גְּרוֹב, גַּעֲשְׁטָרְעַקְטָעַ צְוּ דַּעַם לְעַבָּן,
 אַיְן דּוֹרָךְ דַּי בְּלָאַנְדְּשָׁעְנְדִיקָעַ וּוּאַלְקָנָס, אַיְינְגָהָעָילָט אַיְן שְׁנִיִּי,
 דַּעַם פִּין וּוּי אַזְוָאָה האַבָּן זִיךְ דָעַר וּוּתִיט אַיְבָּרְגָּעָגָעָבָן.

IX.

גַּעֲבָרָאָכְטָמַע האַט אַמְּאָמַע מִיט אַקְיָד צְוּ עַנְדָּ .
 פָּאַרְוּוִיקָלָט אַיְן אָ קָאַלְדָּעָרָל, אַדְוָרְכָגְעָוִיָּקָט אַיְן טְרָעָרָן.
 זִי האַט דַּעַם גַּאנְצָן וּוּגָג גַּעֲוִוָּגָט עַס אַוְיָף דַּי הַעֲנָט,
 אַיְן אַגְּגָבָוִיְגָעָזָע אַיְיָף דַּעַם, סֻעְזָאָל אַנְשָׁלְאָפָן וּוּרְעָן . . .
 סְיָהָטָמַע אַוְנְטָעַר פִּיס גַּעֲעַנְדִיקָט זִיךְ דַּי עַרְד.
 דַּי העַנְקָעָרָס האַבָּן פֿוֹן פָּאַרְאָוְרְטִילְטָעָבָן בַּאַשְׁמָעָקָט דַּי בְּגָדִים.
 אָ שְׁוַשְׁקָעַ זִיךְ גַּעֲטָאָן האַבָּן דַּי שְׁלָעָסָר בִּים גַּעֲוָעָר
 אַיְן גִּיד אַיְן פִּיבָּעָדִיק זִיךְ אַגְּגָעָלָאָדָן.

די לענינגראָדער גערערגס, די שׂוועסטער צויה,
 אַיִינְס צו דער אַנדערער זיך טוליענדייק, אַרוייס זייןען זיך בִּידֶע
 אָון צו די הענקייס צו: צעישיסן גלייך די ערשטע זאל מען זיך
 ניט צעיזען זאלן זיך די שחיטה אָון די לִיידֶן . . .
 ווי אַ געלעכטער האט זיך גלייך אַ שאָס ערעהרט,
 אָון בֵּין דער גַּרְוֹב, אַיִן אַפְגַּעַצְמָטָן עִיגּוֹל,
 ווי מעוועס צויה אַ פָּאַל גַּעֲטָאָן זיך האָבן צו דער עַד
 אָון זיך אַיִן רִיאּוֹ אַרְאַפְגַּעַקְיִיקְלָט, פָּאַטְשְׁנְדִּיק מִיט הַעֲנָט, ווי פְּלִיאָגָּס.

X.

אָון אַפְשָׁר האָבן זיך דעם הַימָּל דָּאָרט גַּעֲדוֹפָן מִיט די הענט,
 דעם הַימָּל, וואָס ניט אַנגַעַקְעַרְטָה האט עַר זיך שׂוֹין דער זַוְּלַט דָּאָן.
 אָון אַפְשָׁר האָבן זיך אַיִם אַפְגַּעַשְׁטוֹיסָן מִיט די הענט —
 גַּעֲגָן פָּוֹן אַונְטָעָר סָאמָע הַימָּל אִין מעַן נָאָר — ניט אַפְגַּעַשְׁטָעַלְטָע . . .
 אָון, ווי אַ בלִיחָן אַינְמִיטָן דעם גַּעֲהוֹיל אָון דעם גַּעֲשָׁנָד.
 האט אַפְגַּעַשְׁטָעַלְטָע אַ פָּוֹר בֵּין סָאמָע וּוּגָן זיך.
 אַרְאַפְגַּעַנְגָּעָן פָּוֹן דער פָּוֹר אִין דער בָּעַלְשָׁם
 אָון מִיט דער פְּלִיצְצָע אוּסְקָעָרְיוּזָען גַּעֲהִיסָּן זיך אַולְעָקְסָעָן.
 דורך דעם גַּעֲוִיָּן אָון שִׂיסְעָרִי האט עַר
 צוֹם קָבָר אַיִלְנְדִּיק גַּעֲלָאוֹת זיך ווי צוֹם עַמְּדוֹ:
 — אַוְלָעָקָסָע, ווֹאָרט אַוִּיפָּמִיר נִיט מַעַר,
 האט דָוְרְכְגַעְרִיסָן זיך דִין קֹול דָרוֹכוֹ גַעֲיָאָמָעָר,
 אָון סְ'הָבָן די דָרוֹגִים זיך אַיִן אַיִם גַעֲגָבָן אַ פָּאַרְקְלָעָם,
 אָון מִיט די טַוִּיטָע אַרְעָמָס דָרָשׁ אַוִּיפָּאָים אַ וּוֹאָרָף זיך:
 — שְׁלוּמִים-עַלְיכֶם, רַבִּי יִשְׂרָאֵל בָּעַלְשָׁם,
 אַ יִשְׂרָאֵל כָּחָה פָּאָר די נִיסִּים אָון די מַופְתִּים!

28. כָּלְנְדָרִי

I.

אָון אָון גַּעֲשָׁאָכְטָעָנוּם אָון אַלְטָן גַּרְאַנְאָטָאָפָּה
 זיך אַומְגַעְדָּרִיטָה דער אַלְטָעָר שְׁנִיצְעָר לְוי האט פָּאַרְלְוִוִּין,
 סְ'הָאָט אַיִם גַעֲטָרָאָגָן אַפְנָעָמָעָן די לעַצְעָט גַּאֲבָּא,
 וואָס גַּרְיִיט גַּעֲהָאָלָטָן האט פָּאָר אַיִם דער גַּוְדָּל.
 מִיט שְׁטִילְקִיָּת האט גַעֲטָעָמָט הוּוֹן זיך הוּוֹן,
 די פְּעַנְצָטָעָר — אַוְיְגַעַשְׁפָּאָרָט, די טִירָן — אַפְּן,
 וּוּגָן שְׁר אַיִן פָּוֹן דִין קָעַלְעַר-שְׁטוֹב אַרְיסָס,
 האט עַד אָון שְׁטָאָט קִין לְעַבְדִּיקָן סִימָן נִיט גַעֲטְרָאָפָּן.

עד איז אדורךגענגן א גאנס פון עק ביז עק,
און דורכגענגן פון עק ביז עק א גאנס איז ער א צויהיטע.
און צו דער של. אין שייב א קוק און צ'ריך אועזק,
וואו נאך וואלט עד געקאנט איבער דער שטאט א גײַ טאן?
האט ער זיך אומגעקערט צורייך אהיהם צו זיך,
די פענטער אויפגעשפארט, די טיר האט ניט פֿאָרמאכט ער
און גרייטן זיך צום טויט גענומען אויפֿאָדרגיך
און אויפֿן מלאָך-המות זיך אוועקגעזעצעט אין שטילקיט ווארטן.

II.

אַרְיְבָּעֶר אַכְצִיךְ יָאָר — אֵין כְּבֻד אָוֹן אֵין פֿרְאָכֶט,
בֵּי לִיְתָן אָוֹן בֵּי גַּאֲטָן. — אָוֹן אַיְבָּעֶר אַלְעָוּגָן
גַּעֲטָרָאָגָן הָאָט אַיְיךְ זַיְדָד דַּעַר גַּרְאָנָאָטָאָפָּעָר פֿאָטְרָיָאָד
דָּעַם גַּלְגָּזָן פָּוֹן דָּאַלְעַטָּעָס, סְטָאָמָעָסְקָלְלָעָד אָוֹן זַעַגָּן.
ער אֵין גַּעַוּזָן אַשְׁנִיצָעָר — אַיְבָּעֶר אוּפִין קָאנָט,
און אוּפִין דַּעַר שְׁטָאט גַּעַשְׂמָט ער אוּיךְ הָאָט פָּאָר אַלְעַרְנָעָר.
דִּין אַיְדָלָעָשָׁנִיצְיָוִי גַּעַוּזָן אֵין באָקָאנָט
אוּפִיךְ וּוֹיִט אַרוּם אַיְבָּעֶר אַגְּנָצָעָנָעָר גַּוְבָּעָרְנוּי.
ער פְּלָעָגָט אַרְוִיסְפָּאָרָן אַלְיָין אֵין גַּרְאָנָאָטָאָפָּעָר וּוֹאָלָד,
אַדְעָמָב זַיְדָאָסְקָוָן אָוֹן אַוְיסָמָעָסָטָן אוּפִיךְ בְּרָאָד אַיִם,
און זַעַגָּן, זַיְדָאָסְקָוָן אַגְּנָצָעָנָעָר זַעַג ער פָּאָלָט,
צְעִירִיסְנִידִיךְ אוּפִיךְ זַיְדָאָסְקָוָן דִּי קָאָרָע אָוֹן דִּי מַאְכָהָן,
דָּעַרְנָאָךְ פְּלָעָגָט עד מִיט הַאַלְבָּיְ-פֿאָרָמָאָכָּט אַוְיָג
די קָרְיוֹן אַיְבָּעֶרְצִיָּיְן פָּח דָעַם שְׁטָאט בֵּי זַיְדָעָר,
דָּעַרְנָאָךְ הָאָט ער אַלְיָין זַיְדָאָסְקָוָן אַבְּוּם גַּעַטָּאָן אַבְּיָיג,
דָּעַרְנָאָךְ מִיטָּן גַּעַצְיָגָקָעָן דָעַם דָעָמָב זַיְדָאָסְקָוָן . . .

III.

מִיט דִּינָעָאָלָטָע הַעֲנָטָהָאָט זַיְדָאָסְקָוָן דִּי שְׁבָעָלְקִיָּת בֵּית גַּעַפָּאָרֶט
און נִיט פָּוֹן שְׁאַרְפָּעָדָלָעָטָעָס דִּי טָאַנְצָנְדִּיקָע בְּלִיכָּן.
ער הָאָט נָאָר אַלְעָוּגָן זַיְדָאָסְקָוָן דִּי בָּאָרָד,
וּוֹאָס מִיט דִּי שְׁפִּיצָן הָאָט בְּאַרְיָט דִּי אַיְדָעָלָעָשָׁנִיצָן.
אַיְבָּעֶרְן שְׁטָעָדָן יְעַדָּע וּוֹיִלְאָסְקָוָן דִּי בְּרִיל,
פֿאָרְקִינִּיטָשָׁט אָז אַזְיָג, גַּעַקְוָקָט מִיט פֿאָרְגָּעָנִיגָּן,
און וּוֹעָן סְ'הָאָט אִים פָּוֹן פְּרִידָהָס זַאֲרָץ גַּעַטָּאָן אַבְּרִי,
הָאָט ער פֿאָרְגִּינָס זַיְדָאָסְקָוָן שְׁטָיל אַגְּנָזָן . . .
גַּעַוּזָן אֵין ער אַיְבָּעֶר זַיְדָאָסְקָוָן גַּעַהְלִיז
אַיְבָּעֶר פֿוֹפְּצִיךְ יָאָר אָוֹן גְּרִיטָס גַּעַוּזָן אוּפִיךְ נָאָר אַזְיָג פִּילָּט
וּוֹי אֵין אַיְבָּעֶר עַלְבָּעָרְגָּנָעָר עַטְרָה אַיְנָגָעָהִיט
עס זִיכָּט אַיְבָּעֶר דִּי פֿאָרְמָעָטָן דִּי הַיְלִיקָע אַסּוּפָר.

אָחַן ווֹי אַ מְזֻמּוֹר זִיךְ גָּעֲלִיגֶט הָאָט דָּאָס גַּעֲמָלֶטֶס,
אָנוֹ דָּאָס גַּעֲשְׁנֵיךְ הָאָט אַלְעַ וּוֹיְסַעְגַּדְעַן אַ הַיְבָ אִים
אָנוֹ סַ'דְיָגָעַן אָוְגְּטָעַר זִינְעַז הָעֵנֶט פָּוֹן שְׂטִיקָעַר הָאָלָץ
אָרוּיְסְגַּעַגְגָעַן לְעַבְּדִיקָעַ לְעַמְּפָעָרְטָן אָנוֹ לִיבָּן.

IV.

אָין דִּינְסְטָן דָּאָפְט הָאָט זִיךְ גָּעֲטָוקְט זִיךְ אַרְנְאַמְעַנְטַס,
אָזָא מֵין לוֹפְטִיקָעַר, וּוֹי עַר אַינְ שְׂוִים וּוֹאַלְטַ זִיךְ גַּעַהְיִדְעַטַּ
בָּאָגָעָרְטַ הָאָט יַעֲדַע שָׁוֹלְ פָּוֹן זִינְעַז כִּישְׁוֹפְדִיקָעַ הָעֵנֶט
פָּאַרְשָׁאָפָן זִיךְ אַ מְלָכָותִיקָן אַרְזְוַן-קוֹדוֹשׁ.
הָאָט עַר אַ לְעַבְּנִילְאָגָג גַּעֲמָאָכְט זִיךְ שְׁנִיצְעָרְדִי,
אָנוֹ אַלְעַ יַאֲר — אַ סְיוּם צָו זִיךְ אַיְדָעָלְעָדָר מְלָאָכָתִי,
אָנוֹ גַּאֲטָסְפָּאַרְכְּטִיק גַּעֲוֹעַן, גַּעֲדִינְטַ צָו אִים גַּעַטְרִי
אָנוֹ בִּיטַ גַּעֲוֹאָסְטַ, מִיטַ וּוֹאָסַ צָו דִּינְגָעַן זָאַל עַר נָאָר אִים.
עַר הָאָט נָאָר אִיר וּוֹאָס מַעַד פָּוֹן כְּבוֹד זִיךְ בָּאַפְרִיעַן.
גַּלְיִיךְ פָּוֹן דַעַר מַוְדָח-זְוָאנְטַ עַס וּוֹאַלְטַ גַּעֲקָוֹט אַוִיְף אִים זָיַן שְׁוֹלַץ
אָנוֹ בִּיטַ זִיךְ זָאָרְצַ, סְפָּאַרְקָעָרְפָּעָרְטָע אָנוֹ דִּינְגָטָע שְׁנִיצְעָרְיִעַן.
אָינוֹ פָּאַלְיִשׁ בִּי דָעַם דָאָרְעָנָעַן אַ קִיְילְעָכִיקָן יַאֲר
אִיזְ עַר אַזְוִי תְּבִלְיַתְבִּילְיִמְדִיק גַּעֲוֹעָסַן,
וּוֹי עַר וּוֹאַלְטַ זִיךְ פָּאַרְטָרָאָכַט, אֹו אָפְשָׁר אַיְזַ עַר עַוְבָּר גָּאָר
אוֹיְפַ לְאַתְעַשָּׂה לְךָ כָּל פְּסָל . . . *

V.

דִי לְעַצְטָעַ צִיְיט הָאָט עַר קִיְין אַרְזְוַן-קוֹדוֹשׁ נִיטַ גַּעֲשְׁנִיצְטַ
זִיךְ אַפְגַּעַגְבָּן עַר צָו פְּרָאַסְטָעַר סְטָאַלְיִעָרִי הָאָט.
שָׁאַזְ וּוֹאָס — הָאָט מִיטַ דִי בְּרִילַן עַר גַּעֲטָאָנַ אַ בְּלִין, —
קִיְין אַרְזְוַן-קוֹדוֹשׁ בָּאַדְאָרָף זִיךְ זָיַט, דִי פְּרִיהִיט !
אִיזְ נִיטַ ! אִיזְ לְאֹזְ צָוֵם הָאָרֶץ זִיךְ גַּעֲמָעַן גַּאָט !
סְאִיזְ זִינְס ! — הָאָט עַר זִיךְ שְׁמִיכְלִידִיק גַּעֲוֹעָרְטָלַט.
סְצִוָּעַט עַל-פִּי-שְׁכָל אַזְ אַ שְׁנִיצְעָרַ זִיךְ בָּאֲגִינִיךְ דִי שְׁטָאָט,
אֲזֹויְ דִי גְּרִיסַ, בִּיזְ קְוּמָעַן וּוּעַט מַשִּיחַ אוֹיְפַ זִיךְ פָּעַרְדָּל !
דָעַרְלָעַבָּן זָאַלְן יִזְוֹן נָאָר בִּיזְ יְעַנְעַר צִיְיט,
אָנוֹ רְחוּעָן בִּיזְ יִידְזַן זָאַל בִּיזְ יְעַנְעַר צִיְיט זִיךְ נָאָר בִּיזְ אַבָּה,
וּוּעַט מַעַן מִיטַ לִיכְטַ אַרְוָמְגִינִין זָוָן שְׁנִיצְעָרִי,
פָוֹן קָבָר וּוּעַט מַעַן אִים אַרְוִיְשָׁלְעָפָן : « רִי לְוִי !
אָנוֹ אַרְזְוַן-קוֹדוֹשׁ דָאָרָף מַעַן אַיְצְטָעַר פָּאַר דַעַר וּוּעַלְט !
פָוֹן פִּימְסְנָהָאָלַץ, רִי לְוִי, שְׁנִיצְעַן מַעַן בָּאַדְאָרָף אִים !
צִי הָאָבָן אִיךְ סְטָאַמְסְקָעָלַעַ, רִי לְוִי, נִיטַ פָּאַרְפָּעַלְט ?
אָט זִינְעַן זִיךְ, רִי לְוִי, גַּאֲלָדְעַנְעַ אָנוֹ שְׁאַרְפָּע ! »

* זָאַלְסַט זִיךְ נִשְׁתַּחַת מַאֲכָן קִיְין אַפְבִּילַד.

VI.

דעוויל ביז זואס, ביז וווען — אַרייניגערוקט אַ בלֵי
 אַ פִּינְעֶפְּקָאנְטִיקָן אַין כָּלְיעֹועַ זִיךְ האַט עַד
 אַון כְּשֶׁר זִיךְ גַּעֲנוּמָן אַט אַזְׂוִי צַו סְטָאַלְיעַרְיִי,
 זֹוי גַּאַט האַט אַלְעַ יִידְן סְטָאַלְיעַרְעַס גַּעֲבָאַטָּן.
 אַון ווִידְעַר פָּוּן מהַטְּבוֹן — לְעַבְּדִיק אַון פְּרִישָׁ
 אַ וּוִירְעַ אַוִּיסְגַּעַנְצִיכְטָן פָּוּן אַסְבָּאוּעַ בְּרוּטָה,
 אַון זִיךְ נִיט אַפְּגַּעַזְגָּט פָּחָן אוּיפְּשָׁטוּלָן אַ פְּרָאַסְטָן טִישָׁ,
 זִיךְ נִיט גַּעֲוָאַרְפָּן אוּיכְבָּעַט מִיט אַ פְּשָׁוֹט טָאַבְּרָעַטָּל.
 אַין קְלוּב האַט עַר דִּי בעַנְק אַין אַרְדָּעַנוֹג גַּעֲבָאַרְכָּט
 אַון שְׂוִין פָּוּן זִיךְ אַלְיִין מִיט שְׂנִיצְעַרְיִי אַ פָּוּן גַּעֲטָאַן דִּי בִּימָה
 אַון, שְׂנִיצְנְדִיק, אַיעַדְעַ ווִילְיַן גַּעֲטָאַן אַ טְּרָאָכְט :
 "פָּוּנְדָּעַסְטּוּוֹגָן, אַיְזָ נַאֲד אַ גַּרוּסְעַד גַּאַט פָּאַרְאָן אַין הִימְלִי !"
 אַון ווּוֹן דַּעַר דִּיְתָשְׁ האַט מִיטָּאַנְאָל גַּעֲגָבָן אַ באַפְּאָל
 אַון אַלְץ האַט וּי אַ ווִירְבָּל זִיךְ גַּעֲנוּמָן דְּרִיעַן,
 האַט עַר אַיבְּרָגְעַזְוָאַרְפָּן זִיךְ, שְׂוִין צִיטְעַרְדִּיק אַון אַלְטָן,
 אַוִּיתָ אַיסְגַּעַפְּאַרְבָּטָעָן קַעַסְטָעַלְעָד פָּאָר דּוּיְטָאַרְמִיעָר.

VII.

אַרייניגעריסָן האַט זִיךְ דִּי בְּהַלָּה אַומְגָעַרְיכְּט .
 סְלָאַטָּט נִיט פְּגַּעַזְטָאַנְגָּן קִינְגָּעָר, זֹואָס סְגַּעַשְׁעַט דָּאָרט .
 באַלְיִוכְטָן אִיר דֻּעָם וּרְעָגָע זִיךְ שְׂרִיףְהִידְקָעַ לִיכְט .
 נַאֲדָ פָּוּן דַּעַר וּוִיְיַט האַט זִיךְ דַּעַדְעַן דָּאָס אַבְּלִידְקָעַ שְׁטָעַטָּל .
 דַּעַר אַומְגָלִיק האַט זִיךְ ווִוְרְבָּלְדִּיק גַּעֲטָאַן אַ דְּרִי ,
 אַין הַפְּקָר זִינְגָּן הַיּוּרְ שְׂוִין, פָּאַרְבָּרְאַכְעַנָּע שְׂוִין הַעֲגָעָן טִירָן .
 גַּעֲזָעָס אַיְזָ דַּעַר זְקוּן לְוִי אַיְזָ דַּעַר הַיִּם
 אַון פָּוּן דַּעַר הַיִּם אַיְזָ עַרְגָּעָץ נִיט גַּעֲוָאַלְט זִיךְ דְּרִין .
 עַר האַט גַּעַהְעַרט פְּנוּיוֹיִיטָן דֻּעָם בְּיִיחּוֹאַנְדְּעַרְדִּיקָן טְרָאָט,
 גַּעַוְיִין פָּוּן קִינְדָּעָר אַון פָּוּן זְקִנִּים האַט גַּעַהְעַרט עַר,
 דִּי דַּאֲבָן זִיךְ גַּעַלְאָזָט צְוּפָס אַוִּיפְּ גַּאַטָּס באַרְאָט
 דֻּעָם נִפְשָׁ רַאֲטָעוֹן פָּוּן מְעַרְדָּעָר .
 גַּאֲרָ עַר האַט עַרְגָּעָץ נִיט גַּעֲוָאַלְט אַוְעָקָה,
 אַון אַיְפָּן רַוְּקָן נַעֲמָן נִיט גַּעֲוָאַלְט דֻּעָם קְלוּמָעָק,
 דַּעַר מְלָאָךְ-הַמוֹּת זָאַל נִיט טְרָעָפָן אִים אַיְן וּוּגָה .
 עַר דַּאֲטָן נִיט וּרְאוֹ צַוְּגִין . עַר אַיְזָ שְׂוִין אַגְּגָעָקָוּמָעָן .

VIII.

אַראָפְּגַּעַזְעַטָּה האַט עַר זִיךְ אַוִּיפְּ דַּעַר עַרְדָּה,
 אַרוּפְּגַּעַרְוקָט דִּי בְּרִילְן אַיְפָּן שְׁטָעַרְן
 אַון מִיט פָּאַרְמָאַכְטָעָן אוִיגְן שְׂטִיל דּוּרְקְלָעָרָט,
 זֹואָס נִיט באַוִּיזָן האַט עַר נַאֲדָ פָּאָר אַכְצִיךְ יָאָר דּוּרְקְלָפָהָן .

באאָרגט האָט אַים דער אויבערשטער מיט ערלעך ברויט,
געשענקט האָט אַים דער אויבערשטער אַריכתִּים,
און קיבדער ניט פֿאֶרְלָאוֹן אַין דער גויט.
און אַים ניט אַפְּקָעָרוֹעָן גַּלְאָזָט זִיךְן נַעֲמָעָן.
וּאָסְ קַומְטָ אַים נַאֲךְ אַרְיִיסְ דְּעֵן פּוֹן דָּעַר וּוּעַלְתָּ?
נַאֲךְ אַכְצִיךְ יָאָר שְׂוִין וּוֹהָרָטָן מַעַר נִיט אַוְיפָּן וּוּגָאַ אַים!
אַט דָּא זַוְעַט עַר פֿאֶרְבָּלִיבָּן בַּיִּזְיָן שְׂעוּל,
עַר וּוּטָ אַין עַרְגָּעָץ נִיט אַוְעַקְגִּין . . .
אַט דָּא אוּבָ סִיאַזְ באַשְׁעָרט, זַוְעַט עַר מַקְדְּשָׁן דִּין דָּעַם שם,
וְאָסְ סְהָאָט זִיךְן הַאֲרָדוֹזָאנָעָ פֿעַרְצִיךְ יָאָר גַּעַשְׁמָט —
עַס וּוִיסְטָ דִּי שְׁטָאָט אַון סִיוֹוִיסְט אַין גָּאָט עַס!

IX.

פֿאֶר דִּינְגָּעָן אַלְטָעָ אַוְיגָן האָט גַּעַגְעָבָן זִיךְן אַשְׁטָעַל
און פְּדָה יִזְיָן צַו דָּעַם טְוִיט גַּעַפְּרִיטָעַ.
עַס אַיְזָ אַים מִיטְאַמְּאָל פּוֹן זִיךְן גַּעַוְאָרָן הַעַל,
עַס אַיְזָ פּוֹן זִיךְן אַיְזָ מִיטְאַמְּאָל גַּעַוְאָרָן לִיכְטִיךְ . . .
גַּעַדְוָכְטָ האָט זִיךְן, אָזְ יַעֲדָן אַיְנְצִיךְן עַר זַעַט,
גַּעַדְוָכְטָ האָט זִיךְן, זִיךְן לְאַעֲדָן דָּוְרָךְ פֿאֶרְבִּי אַים.
זִיךְן דָּאָבָן אַלְץ בְּאָאָרגְטָ מִיטְ תְּפִילָות אַון גַּעַבעָט,
מִיטְ "מַיְ בָּאַשְׁ אַון מַיְ בָּמִים" . . .
אָחָן גַּרְינְגָּן אַון לְוִיטְעָר אַיְזָ אַזְוִי פּוֹן דָּעַם.
עַס מַונְטָעָרָן דִּיְעָרָעָ שְׁאַרְכְּנְדִּיקָע טְרִיטָא אַים,
סִיאַזְ וְיִפְּאָרְטָאָג אַיְזָ וּוֹאָלָד. נַאֲרָעָרָ אַלְיָיָן אַיְזָ אַיְצָט דָּעַר דָּעַמְבָּ,
און מַאֲכָט אַוְיפָּ זִיךְן אַלְיָיָן דִּי בְּרַכָּה עַל הַשְּׁחִיתָה!
וְאַוְהַיְן-דְּשָׁעָ זַאל עַר עַס אַוְטְלִוִּיפָּן פּוֹנוּם גּוֹרָ,
אוּבָ סִיאַזְ אַגְּוֹרָ אַזְאָ, וְיִ אַלְעַמְעָן, באַשְׁעָרט אַים?
עַס דְּוִיעָרָט יַעֲדָעָ רְגָעָ נַאֲרָ צּוֹפִילָ. אַסְךְ.
עַר האָט דָּעַם תְּאָלָדוֹ גַּעַהְאָלָן גְּרִיטָ שְׂוִין פֿאֶר דִּי שְׁעַכְטָעָ.

X.

דָּעַר דָּעַשְׁ פּוֹן זִיךְרָה הַיצְלָשָׁן גַּעַלְאָפְּ
געַוְעָן דָּעַחוֹדְעַרְדִּיק, גַּעַוְעָן אַיְזָ מִיאָס אַים.
געַגְגָעָן לְאַנְגָזָם אַיְזָ צַו אַים דָּעַר סּוֹף,
און עַר, אַן אַפְּגַעַשְ׀יַידְטָעָ, האָט גַּעַוְאָרָט — דָּעַר חַיְבַּ-מִיתָה . . .
מִיטְ אַים אַחֲבָוָן אַבְּאַונְדָעָן גַּעַהְאָט
הַאָבָן דִּי בְּלוֹטְ-בְּאַזְוִיפָטָעָ לְאַקְעַרְדִּיקָע דִּיְתְשָׁן.
אַן אַיְנִיקָל — אַ בְּאַלְשָׁעְוִיק. אָחָן אַפְּשָׁר אַוְיךְ דָּעַר זָוָן... אָחָן גְּלָאָט
אַיְדָ. אָחָן דָּאָט אַלְץ פֿאֶרְעַנְטְּפָעָרָט אָחָן פֿאֶרְטִיְיטָשָׁט אַים:

דעָר דעםְבַּ, דער דעםְבַּ... ניט נאָר דער דעםְבַּ אלִין,
דער גאנցְנֶר וואָלֶד דארֶף זיַּן אַיצְט פָּאָר דער וועַלְתַּ דער קְרַבְּנִיחַטָּם!
ニַּט לֹּוִי, נַּאֲרָ דָּאָס פָּאָלָק פָּוּן גְּרוּוּס בֵּין קְלִין
שׁוֹזִין אַפְּגַעַצְיַלְתַּ אַחַן אַפְּגַעַמְאַסְטַּן אַקְוַרְאַט אַיְזַּן...
אָן יַּעֲדַן טָאגְ האָט עָרְ דָּעַם טָוִיטַ גְּעוֹאוֹרָט...
גַּעַשְׁטָאָגְעַן בֵּין דֵּי פְּעַנְצְּטָעַר אַיְזַּן דֵּי וּוּלְתַּ אַזְּאָ מִן גְּרוּוּי...
אָן אַגְּגַעַרְקַט האָט זִיךְ שְׁוֹזִין פָּרִי דֵּי נַּאֲכַטְּ.
אָן אַגְּגַעַקְומַעַן זִינְגַּן דֵּי יִמְּבְּנָרָאִים.

XI.

“כְּבוֹדוֹ מֵלָא עוֹלָם” — האָט אַיְן הָאָרֶץ בֵּין אִים גַּעֲבָרוֹיוֹת,
זַיְן חַסְד לְאַוּזֶת זִיךְ פָּאָלָן אַיְן דָּעַר נִידְעָר.
אַרְיִינְגְּגָעַרְסִין האָבָּן זִיךְ צַו אִים אַיְן הוֹי
צַוְּיִי דִּיטְשָׁן שִׂיכּוּרָע אַיְן אוֹנוֹטַ פָּאָר כְּלִינְדָּרִי.
עָר אַיְן גַּעַשְׁטָאָגְעַן אַגְּגַעַרְקַטְאָן אַיְן טָלִית אַיְן קִיטְל גְּרִיְית,
אַלְיִין, וּוּקִינְגַּרְ מַעְרַ וּוּלְתַּ אַיְן דָּעַר וּוּלְתַּ שְׁוֹזִין גְּעוֹוֹעַן גַּאֲרַ.
דִּי דִּיטְשָׁן האָבָּן נִישְׁטָעַרְדִּיק גַּעַגְעַבְּן זִיךְ אַדְרִי,
אַוְן אַרוּם אִים דָּעַר קִרְיַי פָּאָרְשָׁלָאָטַן דָּאָט זִיךְ עַגְגָּעָר.
עָר האָט אַקְוּק גַּעַטְאָן אַוִּיפְּ דֵּי: מַעְ דָּרֶף שְׁוֹזִין גַּיְין?
אַז וּוֹיְתַּ גַּעַטְאָן זַיְהָאָבָּן אַוִּיפְּ דָּעַר טִיר אִים.
אַוְן פָּאָרְן טָוִיט האָט זִיךְ אִים נַּאֲרָ גַּעֲוָאָלַט פָּאָרְשָׁטִין:
אַיְן וּוֹאָס בָּאַשְׁטִיט דָּעַר טָעוֹת דָּאָךְ פָּוּן דָּעַר יִצְרָה?
אַוִּיפְּ זַוְּפְּ קָעַר אַזְּעַלְכָּעָר דָּאָךְ מִיטַּ מַעְנְטָשַׁ זִיךְ אָן?
זַוְּיִיט אַזְּאָ בָּאַשְׁעַפְּגַּנְיִשְׁ פָּוּן אַלְיַזְּ דָּעַר סֻוּפְּ אִים?
אַז וּוַיְלַעַגְּ נַּאֲךְ אִין עָר גְּעוֹוֹעַן פָּאָרְטָאָן
אַיְן זִינְגַּעַטְאָעַרְדִּישְׁ מַחְשָׁבוֹת:

XII.

אַט אַיְזַּן זַיְ, אַט, זַיְן אַרְעַמְעַ, פָּאָרְשָׁעַמְטַע שְׁוּעָל,
דוֹרְךְ וּוּלְבָעַר סִיזְיַנְעַן אַבְּצִיךְ יָאָר אַדְוָרְבָּגְּעַפְּלוֹיְגַן;
פָּאָרוֹזָאָס האָט עָר נִיט וּוּמְעַן אַיְן דָּעַר גַּאֲרָעַר וּוּלְתַּ
צַוְּלַעַצְטַ אַקְוּק טָאָן אַיְן דֵּי אַוִּיגְן?
אַט דָּאָ האָט עָר דֵּי אַרְוֹן-קְרָדְשָׁן גַּעֲטָאָקָט,
פָּוֹנְדָּאָגְעַן האָט בָּאַוְנוֹנְדָּעַרְט גַּטְ אַלְיִין זַיְן שְׁנִיצְעָרִי דָּאָךְ;
פָּאָרוֹזָאָס האָט עָר אַיְן גַּאֲרָעַר וּוּלְתַּ נִיט וּוּמְעַן אַפְּזָאָגְן אַגְּוֹטַן טָאגְ
חוֹזְ זִינְגַּעַטְאָלְעַטְסַ, וּוֹאָס זִינְגַּעַן אַוִּיפְּ פָּאָל צַעַשְׁלִידְעָרָט?
אַרְיִינְגְּגָעַקְוּטַ אַבְּוּמְ האָט הָאַרְבָּסְטִיק דוֹרְךְ דָּעַר שְׁוִיבַּ.
אִים האָט גַּעַדְוָכְט, עָר הָעַרְט דָּעַם שָׁאָרְךְ פָּוּן דֵּי פָּאָרוֹעַלְקָטָע בְּלַעַטְעַ;
זַיְהָאָט נִיט דָּעַר פָּאָרְטָאָג גַּעַגְעַבְּן פָּוּן גַּעַלְגָּעָר אִים אַהֲיָבַּ.
זַוְּיִ דָּאָגַן, וּוֹעַן צַוְּ דָּעַם וּוֹאָלֶד מַעְ פְּלַעַגְט זִיךְ לְאַזְּן פּוֹבָעַם שְׁטַעַטְלַ?

האט ער און מי געמאכט דעם ערישטן טראטן,
אימס אפוגעריסן פון דער ער אינאיינעם מיט זיין ביטערן סך-הכל
און זיך געכאנט : "אייז וואס ? צי דאט ער דען אין גאט
אציננדערט, פארן טויט, געגעבען זיך א וואקל ?"

XIII.

ער האט אין מערדער אינגעשניטן מיטן בליך זיך לאנג
און פארגעשטעלט האט יעדערער פון זיין זיך הויל אים.
ס'אייז דער קאליר פון זיינער פועל ווי בי א שלאָנג
און ס'אייז בי יעדערן דער פרצוף פונקט ווי בי א גוּלָם.
ס'האט קלַאָקִיט אים דערלאָגֶט אין קאָפַ, ווי מיט אַ שטְיִיך
ווי ס'יוֹאָלְטָן אַקָּרְשָׁט זיך געעפָט זיינע אוֹיגָן :

די מערדער זיינען צוּיֵּין, און ער — אלײַן,
די ציִיט אַיְזַן זיִ פֿאָרְבַּי, און ער מיט ציִיט אַיְזַן אַנְגַּעַזְוִיגָן.
דערלאָגָג אַוּוֹנָעָם מיט אַ האָקָ פֿאָרְבַּיִיךְ,
אייז וועט ער אַומְפָאָלָן פֿאָרְדִּין צוּפָסָנָם, ווי אַ טעַמְפָעַ חַיָּה,
נָאָר זיִ דְּאָבָן גַּעֲיִלָּט זיך ווייזָן אַים די טִיר
מיט שׂוֹאָרְצָעַ רָעָזָן פָּוּן כְּלִיזָּין.

די האָבָן אַים אַדוֹרְכַּגְּפִּירְט אַיבָּעָר דַּעַר שְׁטָטָט
און צוֹגְעַאיִלְתַּן אַים טַעַמְפָעַ, אֹז גַּיְין זָלַעַר גַּעַשְׂוִינְדָּעַר.
אט זיינען שוֹוִין קִיְּין שְׁטִיבָלָעַד מַעַר נִשְׁטָאָפָע
און אַט בָּאוֹחִית זיך שוֹוִין אַגְּטָקָעָן אַים די ווַיְנְטָמֵיל.

XIV.

לָעֵם אַיְרָ פְּלָעָגָט מַעַן אַיְן זַוְּאָלָד פֿאָרְקַּעְרִיזָּעָן נָאָר גַּעַהְיִיךְ.
צְוִידְקוּוּגָס פְּלָעָגָט מַעַן זיך דָּא אַפְּשָׁטָעָלָן אוֹיךְ אַ לְּחִיִּים.
אַצְּינְדַּה האָט דָּא פָּוּן קְרָאָעָן זיך גַּעַהְעָרָט אַ גְּרִילִיךְ.
אַ בְּרוֹדְקַּהְבָּא לְזִוְּין ! — פָּוּן מְחַשְּׁבָות אַ צְּעַשְׁטְּרִיִּים,
וּוי אָן אַסְּיפָה וּוֹאָלָט דַּעַר טַוִּיט פֿאָרְדוּפָן אַט אַהֲעָר.
סְגִּיט אַלְעָמָל דִּי וּוַיְנְטָמֵיל זיך אַ קְרַעְצְּנִידִיקָן הַוִּידָּעָ:
גַּעַלְעָגָן זיינען יַדְעָן אַרְוֹם מִיטָּ פְּנִימָעָר צַו דְּרִיעָדָ,
פְּוֹנְקָט וּוי יְוָמִיכְיּוֹר אַיְן דַּעַר שָׁולְ צַו דַּעַר עֲבוֹדָה...
נָאָר קִיְּין גַּעַוְיִין האָט זיך פָּוּן קִיְּנָעָם נִיט גַּעַהְעָרָט,
און ס'הָאָט אַיְן הַאֲרָצָן נִיט גַּעַקְלָאָפָט זיך קִיְּנָעָר.

אַינְן דִּי אַרוֹיְסְגַּעַשְׁלִיבְטָעָה הענט האָט פָּוּן דַּעַר וּוַיְתָ נָאָר ער
דַּעַרְקָעָט זיינען לְאַגְּגָאַנְעָדִיקָע אַלְטָעָ שְׁכָנִים.
אֹזָא צְנוּיְרַגְּעַמִּישְׁטַ פֿאָרְגַּלְיוּוּרְטָעָר גַּעַפְּלָעָכָט :

די סְטָאָלִיעָרָעָם, די טַעַטְלָעָר אַונְן די בָּאנְדָעָר,
וּוי ס'זְוָאָלְטָן זיך דִּי קְלָעְפָּקָעָס מִיטָּאָמָל צְעַפָּאָלָן פָּוּן דַּעַר עַדָּ,
און מע בָּאנְדָאָכָט : וּוי טָוּט מַעַן אַיְרָ צְוִירָקָ די דִּיְפָּוּן אַז דְּאָרָט !

XV.

די קלהגע גלווערים מיט די קעטטלעך גלאו און קיט,
וואס איסגענגגען מאין מיט זי דעם קאנט אויף גאנצע מיילן,
זי ליגן איינס צומ אנדערן געפונגנטעס און געשמידט
מיט ניט פֿאַרְקִילְטָע שְׂפִירְכּוּרְטָלְעָך אויף טויטע מיילע.
אט באָלְד ווועט יעדערער זיך טאן אַ כָּאָפֶן,
אויף קירה וועלן באָלְד אַ שאָרְכָּע טאן די בערד די האָרבָּע
בֵּי אַיְנְבִּינְדָּעֶר, מיט ברילן אַיְנְגְּעַרְכִּיט אַין פָּאָפֶן,
בֵּי שְׁטְּרִיקְלְזְ׊וִיְּעֶר מַאֲכִיקָּע, בֵּי גָּעָלָע גַּאֲרְבָּעֶר,
בֵּי שְׁוֹסְטָעָרָס אָוָן בֵּי זִיגְגְּרָם אַכְּבָּרָס פָּוּן דָּעַר שְׁטָאָט
אוֹן בֵּי לאָטוֹטְנִיקָּעָס, ווֹאָס פְּלָעָגָן אַיבָּעָר דָּרְפָּעָר אָוְמָגִין . . .
מיט ווֹאָס פָּאָר אַ מִין רְחֻבָּות זיך אַוְועָגְעַלְיִינְגָּט אַיְדָעָר אַיְנָעָר האָט,
אַרוֹמְגָעָנוּמָעָן זיך פֿאַרְקִילְעָרטָע מיט דָעַם אָוְמָגִיל ? !

געודכט זיך, פָּוּן אַ ווֹעָג אַ ווִיתְּנָן דָא מַעַן רָוט.
די טָאָרְבָּעָלָעָך אויף דָּוקְנָס, ווי צְוָנוֹיְפְּגָעְלִיְּגָטָע פְּלִיגָּל.
געָלְאָנְצָט זָאת אָרוֹם זיך דָאָס נִיט פֿאַרְקִילְטָע בְּלוֹט,
אוֹן זיך דָּאָבָּן זיך אַלְעָטוֹטְוּרְהִיט אַין דָעַם גַּעַשְׁפִּיגָּלָט.

XVI.

סְּהָאָבָּן די הענְקָעָר לוֹיְן צוֹ דָעַר מִיל גַּעַבְּרָאָכֶט
אוֹן אַין די הענְטָמָא אַרְיָן גַּעַגְּבָּן אִים אַ רְיָידָל.
אַן אַיְפְּגָעָה אַנְגָּעָנָע דָּאָט זיך גַּעַוְוִיגָּט די נָאָכָּט,
געַשְׁפִּילָט אַין ווִינְטְּמִיל אַן אַרְקָעְסָטָעָר האָט כְּלִינְדָּרִי,
אַיבָּעְדְּגָעְוֹאַיְעָט אַין דָעַר פֿינְגְּצָטָעָר אַשְׁאָקָאָל האָט אַ שְׁאָקָאָל,
געַשְׁפִּילָט אויף בִּינְעָר הָאָבָּן זיך מִיט נָאָט אַוְיפֶּגֶעָתָן,
ווי אַיְפְּגָעָגָן אַין מִיל פָּוּן כְּפִיְּהַקְּלָעָן

וּוְאָלָט אויף אַ גָּאָטָעְסְּדִינְסְּט אַ טְּיוּוֹלְשָׁע קָאָפְּעָלָע.

גַּעַוְוָעָן די עָרָד אָרוֹם פָּוּן בְּלֹזָט אַין רְוִיט.

גַּעַוְוָעָן די ווִיתְּ אַין שְׁוֹאָרֶץ פָּוּן זַוִּי אָוָן ווִינְד דָּאָרֶט ;

די פְּלִיגָּל האָט גַּעַשְׁטָרָעָט צומ הַיְמָלְדִּיקָּן דְּרוּם,

ווי הענְטָמָא פֿאַרְבָּרָאָכְּבָּנָע אַין פֿינְגְּצָטָעָר, די ווִינְטְּמִיל.

סְּהָאָט נִיט בָּאָנוּמָעָן לוֹי, ווֹאָס גַּעַשְׁטָט.

אוֹן נִיט בָּאָנוּמָעָן לוֹי האָט דָעַם טְּיוֹוָלְשָׁן גַּעַאיְבָּל,

ווי אַין דָעַר וּוְעָלָט וּוְאָלָט מִיטְאָמָאָל אַרְיָן אַ שָּׁד,

ווי אַין דָעַר וּוְעָלָט וּוְאָלָט מִיטְאָמָאָל אַרְיָן אַ דִּבוֹק.

XVII.

— גְּרָאָב זיך אַ גְּרָוָב ! — דָאָט זיך פָּוּן קָאָט דָעְרָה עָרָט, —

דרְּיִי אַיְלָן פֿינְקְטָלָעָך אַפְּמָעָסְטָן פּוֹנְדָאָנָעָן ! —

אוֹן אַפְּגָעָטָאָן האָט פּוֹנְעָם זָקָן זיך זַי עָרָד,

וּוֹאָס עָר אויף אִיר אַיְזָאָצָט דָאָס לְעַצְטָעָמָל גַּעַשְׁטָגָעָן.

צום הענקער האט ער גענטער געמאכט אָ טראט,
 מיט דינע אלטער אויגן דורכגעדרונגען דאס געביין אים.
 און ניט נאר אַים אַליין געזען ער האט,
 נאר אלע דיטשן אַנגעשטאטפֿט אַין אַים, אַין אַיגעט . . .
 פֿאַרלאָוט האט אַים פֿון נאָכט פֿון האָרבעסֿטיקער די קעלט,
 און אַנגעטאָן האט זיך דער פֿחד פֿון זיין האָרכֶן.
 געזען האט ער דעם סּוֹחַ פֿון גָּאָר דער וועלט
 אַין אַט דעם טעטפֿון הענקערדיין פרצֶוףּ.
 "מע דאָרָףּ זי ניט, די וועלט!" — האט ער געטאָן אָ טראָט,
 צום מאָך-המוֹת גענטער געטאָן אָ רִיס זיך . . .
 די ווינטמַיל האט געשפֿילט. דער הענקער האט געלְאַכט.
"אַ זועלט אָזָא אַיז זַיְבַּ-מִיתָה!"

XVIII.

און ווי אויפּ שניצערדי צום לעצטן מאָל געשטעלט,
 האט לוֹי אויפּ שטערן זיך צום לעצטן מאָל פֿאַרדוֹקֶט די ברילן.
 נאר סְאיַזְן כלְּנִידְרִי אַיכְטָעָר אוֹיףּ דער וועלט,
 און גראָבן מיט אָ רִידְל אָוָם יומְכִיפּוֹר אַיז אַ חִילּוֹ . . .
 די ווינטמַיל האט געשפֿילט. דער הענקער האט געלְאַכט
 און אוּיסְטָאָן זיך באָפְּעַלְתַּן דעם זקָן צו דער אָרבָעַט.
 ער צִילַּט די לעצטע רגעס אַים אַון ווֹאָרט.
 נאר עוּבָר זיין אַדְן אַיז פֿונְגָּעָם טוֹיט נאָך דָּרְיִי מאָל האָרְבָּעַר!
 האט ער דעם טֵלַּת אוּסְגַּעֲטָאָן. אַים אַנגעטאָן דער ערְדָּה.
 שווֹן פֿאָטְעָרָן גענוּמָעָן פֿון זיין העמד האָבָן די אָרְבָּל.
 דעם רִידְל אוּיפּוֹעהָוִיבָן אַין דער הִיך האט ער,
 אָדוֹרָך דער פֿינְצְטָעָרְנִישׁ זיך אַינְגַּעֲקוֹט אַינְעָם לְאַקְּרִיטָן שאָרְבָּן,
 אָ וַיְלָע גַּאֲרְנִישׁ נִיט באָנְעַמְנִידִיק אוֹיףּ אָקוֹרָאַט,
 אַון ווי אַ לִיב מיט אַ גַּעֲבָרוֹם : — על דַּעַת המִקְּמוֹ! —
 האט ער אַ לאָז געטאָן דעם רִידְל אוּיפּן קָאָט
 אַון ווי אַ קוּוִיטְשָׁעְנִידִיקְן קְלָאַז גַּעֲגַּבָּן אַ צְעַבְּרָאַק אַים!

29. פֿון דער גְּרוּב

I.

דער דיטש האט יעד ווַיְלָע אַן אַגְּדָעָה שְׂטָאָט געטאָן אָ רִיס
 אַון אִירָע אַיְתוֹאַיְנָעָר גַּעֲטָרְבָּן אוֹיףּ הַרְגִּיגָה.
 געהָרְטָה האט קָאוֹטָע, ווי מע קוֹילְעַט בְּרִיסְקָה,
 געהָרְטָה האט זוֹינְגָע, ווי מע קוֹילְעַט רִינְגָע.
108

אייעדעם בלעטעלע פון בוים, אַ מינדסט,
האט אַנגעריסן אויף דער צויהיג, זוי אָזא גריין געשוויל נאר.
געעהרט האט מאַלעו, זוי מע קוילעט מינסק,
געעהרט באָברויסק האט, זוי מע קוילעט ווילנעם.
פארצוקט האט יעדז זויל אָן אנדער שטאט די פעסט,
און אַפְגַּעַתְּלִיכְבֶּת דער בראָך האט מיט אַ ווילדער תקיעה.
געעהרט האט קיעו, זוי מע שעכט אַדְעָס,
און מינסק געהרט האט, זוי מע קוילעט קיעו.
אָן ביַי דעם דנייעפֿער שווין דעם זעקסטען טאג
געגן אַ שטאט צומ בָּאַבְּיַיְאָר אַיז . . .
אט דָּאָרְטָן, אַינְעָם יִם פָּוּן יָמְעָר אָן פָּוּן קְלָאָג,
אנטפלעקט האט זיך דער לעצטער וועג גוּרְדָּאַרְיָהָס.

II.

די גאנצע שטאט געווען פָּאַרְקְּלָעֵמֶט אַיז אַינְעָס,
פָּוּן דָּאָרְט אַנטְלְיוֹפָן זָאַל נִיט קָאנְגָּעָן קִינְגָּעָר.
די קלעזמער זיינְגָּו דָּוְרְכְּגָּאָז צומ סָאָמָע לעצט
אונטער דער זאָך פָּוּן שאָרְבָּנָס אָן צוֹנוּיפְּגָּאַלְיָגְטָע בִּינְעָר.
דער רָעַש פָּוּן חֲתוּנוֹת האט די דער אַגְּטָט דָּאָרְט, זוי אַמְּאָג
פָּוּן חַוְּפָּה-זְוּעַטְשָׁעָרָע — די זְוַיְעַנְדִּיקָּע ווּיְוּעָס ;
— זְוָאָס גַּיְעַן מִיר ? — זְיך אַפְגַּעַתְּלִיכְבֶּת דער פּוֹיק האט מִיטְאָמָּאָג, —
זְוָאָס פָּאָר אַשְׁפִּיל דעם מְלָאָכָהּמוֹת ביַי דעם רְיוּ אַיז ? —
דעָרְהָעָרט אַשְׁאָרְך האט זיך אַ וּוִיטָּעָר פּוֹנָעָם וּוְאָלָד,
אַ שָׁאָס אַ סּוּוִישְׁטָעַנְדִּיקָּעָר אַוְיְגַּעַנְאָלָט האט פְּלוֹצָעָם.
דער פּוֹיקָעָר האט גַּעַגְּבָּן אַיְפָּן פּוֹיק אַ פְּאָל,
אָן סְהָאָט דער פּוֹיק בָּאוֹאָשָׁן מִיט זִין בְּלוֹט זיך,
אָן הִינְנָן אַיְגָּעָר אַוְיְפָּר דָּעָר גָּאָס,
זיך שלעפְּנְדִּיק פָּאַרְשְׁפָּעְטִיקָּט אָן פָּאַמְּעָלָעָד,
געָטְרוֹאָן ווי אָן אַרְוֹן-קְרוֹדָש האט דעם קָאנְטְּרָאָבָּאָס
און צוֹגַעַתְּהָעָרט זיך צו די טְרִיטָּפָּן דער קָאָפְּעָלָע.

III.

נָאָר סְהָאָט די פֻּעָסְט גַּעַלְאָכְטָעָר. זַי פָּוּן גַּעַלְעַכְּטָעָר האט גַּעַקְיִיכְט.
סְהָאָט דער גַּעַלְעַכְּטָעָר אוּוִיךְ דער שטאט דער טְוִיטָּעָר זיך געהרט דָּאָרְט.
און לאַכְּבָּדִיק, האט זַי גַּעַמְיִיקָּעָט אָן גַּעַקְיִיט,
און לאַכְּבָּדִיק, פָּאַרְגָּאָן זיך אַינְעָס גַּעַלְעַכְּטָעָר.
זַי זַי וּוֹאָלָט דִּיטְשָׁלָאָנְדָס רָום פָּאַרְקָנְסָט דָּאָרְט מִיטָּן טְוִיט,
זַי זַי וּוֹאָלָט אַוִּיסְגַּעַגְּבָּן דִּיטְשָׁלָאָנְדָס שְׂרָעָק אָחָן חֲרָפָה,
גַּעַלְאָכְט האט זַי מִיט בְּלוֹט, גַּעַלְאָכְט האט זַי מִיט קוּיט,
פָּאַרְקָאַשְׁעָרט בִּיו אַדוּף די יָאַטְקָעְדִּיקָּע אַרְבָּל.

געלאכט האבן די וויסטע צלמיים אויף די העק,
געלאכט האבן די שארבנס אויף מונדרין גריינע,
ווען קינדער צו די מעamus הענט האבן געשטרעקט,
און ווען אראפ זיינען די מעamus פונעם זיינען.
מיט שטיקער וואורשט האבן די מעדרער זיך געהאלזוט
און אויף מצבות אלטער היינדייך געהפעט,
ווען בי א בintel זקנעם, אפיגעטאן פון אלץ,
א סווישטשענדיקער זאלפ אראפגעכאנט די קעפ האט.

IV.

די האט געלאכט, די פעסט אויפן בית-עלמין מיט געהיק :
ס'ארא מאיאנטעך פון די מתים ברענגען דער פארזייז וועט!
ס'אטט בייז די גראונטן זיך דער קבר שוין געשטייקט,
פֿט דעם געלעכטער שווארץ געווארן זיינען די מצבות.
און אויפגעשטעלט פון די געהרגעט אַ פְלוּיט,
געשראָן זיינען מעדרער, ווי די ווערעם, אויף הרוגים,
אַראָפְגעשטעלט זאָט יעדער זיך דאס אַנטאָן בייז דער הוּוּט
באָטראָקט, צי בייז דער מיתה זיין זועט עס גענוג אַים,
און אַנגעקוֹאָלֶן פון בית-עלמינדייך דָּרְבִּיב,
און פון געלעכטער זיך געקוקלט בייז צום פֿאָלֶן,
ווען שוּוּיגַנְדִּיק געהונגנט האט אַ מאָן זיך מיט אַ פרוי,
ווען ניט צעשיידט האט אַינְעָם קבר זיך אַ חַתֵּן מיט אַ כָּלה,
געזעסן איז דער אַנדערפְּרוּרָעָר אַין אוּטָאָמָּאָלִיל,
ווי אַין אַ קְרִוִּינְשְׁטוֹל אויף אַים מיט בלוט בעט אַ שטורהם.
— מוזיק! — געשרגיג האט דער צו די קלעומער. — שפְּלִיל!! —
און פֿאָר די אוּגַּן אַים געשטאנען זיגרייך איז דער פְּיוּרָעָר.

V.

די אוּגַּן צוּגַּעמאָכָּט אַון מיט אַן אוּסְגַּעֲדְּדִיטָן קָאָפ
געריפּעט האט אַין קְלֻזְמָעָר אַלְצָן נָאָז אוּפְּן פֿאָל —
אנטער מָזְהִיק אַיבְּעַר גַּעַזְוָן אַנדְעָרָט האט אַין קְבָּר גַּרְאָנָאָטָאָפ —
די גָּאנְצָע שְׁטָאָט מיט טוֹזְנְטִיאָרְעָדְקָע יִידְן.
מיט לעצעטער קְרָעְכְּזָן אַפְּגַּעַשְׁטָוּפָט פּוֹן ווי די שָׂאָרָף,
געוֹאָרָפָן אַין דער גַּרְוּב האָבָּן צו צוּווִי צו דָּרִי זִיך,
ווי זיך וְאַלְטָן פּוֹן קְבָּר נָאָז באָדָאָרָפְּט
זיך לאָזָן אַין אַ ווּיְטָעְרְדִּיקָעָר רִיאְיעָ . . .
ניט אַפְּגַּעַתְּאַלְטָן האָט זיך שְׂוִין דעם אַנדְעָרְפְּרוּרָעָס קוֹל
און ניט דער פָּאָקָד פּוֹן פְּאָרָאָבָּעָם : — אַכְטָוָנָג!
ווער סְיוּעָט אַהֲרָבְּרָעְנָגָעָן דָּס יְדִיָּשׁ גָּאָלָד,
כאָן זיך אַפְּאָרָט פָּאָר אַ בָּאָגְּנָעְדִּיקָּטָן באָטְרָאָקטָן! —

דער קלעזומער בלוייז איז צו געלאלפֿן : — איך ! —
און קוּקְנִידִיק אוֹיפֿ אַים מֵיט חֶסֶר־דָּעַה דִּקְעַ אָוְיגַן,
האָט דער דערלאָגֶט אַ שְׁפִּי אַים אַין גַּזְוִיכְט,
און מֵיט אַ שְׁמִיכֵל זִיךְ אַין גַּרְבָּ אַראָפּוּקְוִיקְלַט.

VI.

געווֹאַלְגָּעַרט האָט דער פִּידֵל זִיךְ, צַעֲבָרָכָן, אַין אַ דִּיט,
לְעֵם אַים אַיבָּעַר גַּעַקְעַרט, פָּאַרְבְּלָוְטִיקְט אַיז גַּעַלְעָן
אַ לְּיִכְתְּעָר, אַיְנְגָּעוֹוַיְקָלְט אַין אַ טִּיכְעַלְעַ פָּוּן זִיךְ,
און קוּילְזַן האָבָן נָאַד גַּעַקְלָאָפְּט, וּוֹי לְעַצְטָע טְרָאָפְּן פָּוּן אַ רְעָגָן,
די אַקְצִיעַ גַּעַגְגָּעַן אַיז צָום סּוֹף,
דער לְעַצְטָעַר שִׁיכְט האָט מֵיט גַּעַכְּאָרְכֵל זִיךְ פְּאַרְשָׁאָטָן,
נָאַר נִיט גַּעַקְוּמָן אַוְיפָּן קְבָּר אַיז קִין שְׁלָאָט,
די עַרְד גַּעַהְיוֹדָעַט זִיךְ אַ לְּעַבְּעִידְקָעַ האָט דָּאָרָט . . .
געַטְרָאָגָן האָבָן קְרָעָצָן זִיךְ פָּוּן אַונְטָעַר דָּרְעָדָר,
אַיבָּעַר גַּעַפְּרִיסְן האָבָן זִיךְ דָּאָרָט קִינְדְּעַרְשָׁע גַּעַוְיִגְעָן.
דער זָגְּנָעַרְפִּיְוָרָעַר האָט זִיךְ אַוְיסְדְּרִיקְלָעַךְ גַּעַהְעָרָט,
נָאַר נִיט גַּעַזְעָן קִין שָׁאָטָן מַעַר פָּוּן זִיךְ, קִין אַיְנָעָם . . .
גַּעַזְעָן דִּי וּמִיעָרָס אַוְיפֿ זִין האָנְטְּ-יִדְגָּעָר עַר האָט :
— זִיךְ אַיְנְגָּעַלְיִגְט ! סְאַיז צִיט זִיךְ אַוְמְקָעָרָן אַוְיפֿ דָּו שְׂוִין ! —
און דָּוְרָכְגַּעְפָּאָרָן זִיגְרִיךְ דָּוְרָ דָּעַר טִוְּיָטָעַר שְׁטָאָט
דִּינְגָּעַן גַּעַפְּאָקָטָעַ לְאַסְטּוֹוָאנְגָּס מֵיט יִדְיִישָׁעַ מְלֻבּוֹשִׁים.

VII.

און סְאַיז גַּעַזְעָן בִּינְאָכָט. אַן נִיט גַּעַקְוּמָן אַוְיפָּן קְבָּר אַיז קִין דָּו.
די עַרְד האָט זִיךְ גַּעַוְיִגְט, אַן אַיְפְּגַּעַוְעַקְטָעַ פָּוּן גַּעַוְיִגְעָן,
און אַיְפְּגַּעַפְּנָט שְׁטִיל האָט זִיךְ אַלְיָין דִּי גַּרְבָּן,
אַרוֹיסְגָּאָזְן פָּוּן דָּאָרָט אַיז אַין דָּעַר פִּינְצְטָעַר אַיְנָעָר . . .
עַר האָט נָאַד אַלְץ גַּעַזְוּנְקָעָן אַיז אַ תְּהֻוָּם, פָּאַרְטּוּבָט,
און עָפָן טָאָן האָט עַר גַּעַפְּרָאוֹתָן דִּי אָוְיגַן,
צִי אַיז עַר לְעַבְּעִידָּק, צִי אַיז דָּוְרָכְגַּעְפְּלוֹגִין.
און האָט דָּעַרְזָעָן אַוְיפֿ דָּעַר גַּרְבָּן אַיז עַר אַלְיָין
גַּעַשְׁטָאָגָן אַיז אַוְיפֿ דָּעַר גַּרְבָּן אַיז עַר אַלְיָין
און נִיט בָּאָגְּרִיפָּן, וּזְאוּ דָּעַר אַגְּהִיבָּן, וּזְאוּ דָּעַר סּוֹף אַיז . . .
“צַו זֹאָס אַיז עַר אַרוֹיס ? זֹאוֹהַיִן וּוּעַט עַר אַצְּנִינְדָּעָט גַּיְינְ ?”
און סְיָהָט צַו אַים פָּוּן וּוּאָלְדָעָטָרָאָגָן זִיךְ אַ קְלָאָגָן פָּוּן סָאָועָם.
סֹאוֹהַיִן אַיז נָאַךְ פָּוּן קְבָּר דָּעַן פָּאָרָאָן אַ וּוּנְגָן ?
און אַפְּשָׁד יָאָ ? עַס זַעַט אַ וּוּאָלְדָעָט דָּא אַן זִיךְ . . .
הָאָט עַר גַּעַמְאָכָט אַ טְרָאָט אַן זִיךְ גַּעַגְעָבָן אַ בָּאוּגָן
און צַו דָּעַם וּוּאָלְדָעָט אַוּקְגַּעַלְאָזָט זִיךְ בְּלָאַנְדוּשָׁעָן . . .

30. אַ בְּגָגָגָנִישׁ מִיטַּ דָּעַס גַּעֲקָרִיצֶן

I.

נאך טעה און נעצט פון בלאנדזשען זורבן ווואלד,
געיאגט פון שריעק און אימהדיין לויער,
האט אַ פֿאָרְמָאָטֿעָרְטֿעָר גַּעֲטָאָן אַ פֿאָל
גורְדָּאָרִיה בֵּי אַ שְׂטִיבָלְפֿוֹן אַ פֿוּיעָר,
צי סְיָהָט וִיך אִים גַּעֲדוֹכְטָה, אָוּסְיִילְגָּטְדָּעָר דָּאָרְבֵּי זְרָעָד,
צי וּוּרְקָלְעָך אַזְזָעָר דָּאָרְבֵּי זְרָעָד גַּעֲלָעָגָן,
נָאָר בְּאַלְדְּ הָאָבָּן פֿוֹן שְׂטִיבָעָלְעָזְד טְרִיטְדָּעָרְתָּה,
גַּעֲנָאָן פֿוֹן דָּאָרְטָה אַזְזָעָר מָאָן אַזְזָעָר אִים אַנְטָקָעָגָן.
גורְדָּאָרִיה הָאָט זְיך אַוְיְגָעָהְבָּן. אָוּ אַ הוּט.
די פֿיס אַנְטָבָלוֹיזָט אָוּן בֵּיְזָה דִי לְעַנְדָּן נְאַקְעָט.
גַּעֲשָׁאָטָן אַוְיָף זְיך לְיִבְּ הָאָבָּן זְיך פֿלְעָקָן בְּלָוָט,
אוּן סְיָהָט אַוְיָף אִים אַהְרָבָּסְטִיק דְּעַגְנָדְלָמְאַרְאָקָעָט.
עַס הָאָט דָּעָר פֿוּיעָר אִים אַרְיִינְגָּעָפֿרְט אַזְזָעָט,
אַזְזָעָט גַּעֲטָאָן בִּים קָאַנְעָצָל דָּאָס קָנִיטָל
אוּן אַ דְּעַרְשָׁטוֹינְטָעָר זְיך גַּעֲוָעָנדָט : — פֿוֹנוֹאָנָעָן ? — פֿוֹן דָּעָר גְּרוּב ! —
גַּעֲנַטְפְּעָרָט הָאָט גְּרוּדָרִיה מִיט אַ קּוֹל פֿוֹן אַלְעָ טְוִיטָע.

II.

אַ הָאָן דָּאָט עַרְגָּעֵץ וּיְ פֿוֹן יְעַנְעָר וּוּלְעָט
מִיט אַ בְּיִחוֹאוֹנְדָּעָרְדִּיק גַּעֲוָיִין צַעֲקָרִיטִים זְיך.
גורְדָּאָרִיה אַזְזָעָן גַּעֲשָׁטָאָנָעָן בֵּיְ דָּעָר שְׂוּעוֹל,
גַּעֲקוֹקָט אַוְיָף אִים פֿוֹן וּוּינְקָל הָאָט דָּעָר יְיִזְוָל פֿוֹן דָּעָר קְרִיזָוָג ...
אוּנְטָעָן קָאַנְעָצְ-לְרִיכְטָה הָאָט אַוְיְגָעָלְגָּצְט אַיר אַפְּגָעָוּלְקָטָע אַיִל,
זַי הָאָט אַוְיָף אַיר וּיְ בְּלוֹט פֿוֹנְסָנִי גַּעֲנוּמָעָן טְרִיפָן
מִיט אַזְזָעָן וּוּיִתְן טְוִיזְנְטְּעִירְדִּיקְן גַּעֲהָוִיָּה.
נָאָר גָּרְנִישָׁט הָאָט גְּרוּדָרִיה נִשְׁתָּה בְּאָגְרִיפָן.
עַד אַיְזָה נָאָר אַלְעָזָעָן אַיְבָּר דִי אַפְּגָרְוָנְטָן פְּאַרְצָוֹקָט,
די קְרִיזָוָג אַיְזָעָן זְיך בְּלוֹט הָאָט זְיך גַּעֲשְׁפִּיגָּלָט אַוּן פְּאַרְשָׁוֹאָנְדָן.
גַּעֲדוֹכָט הָאָט זְיך : זְיִי גַּיְעָן אִינְסָ צּוֹוִיטָן צּוֹוִיטָן,
וּיְ אַיְינָעָר אַיְנָעָם אַגְּדָעָרְן דְּעַרְקָעָנְטָן וּוּאָלָט זְיִינָעָז וּוּאָנוֹן ;
— בִּיסְטָ אַוְיָך פֿוֹן גְּרוֹב אַרְדִּין אַיְן שְׂטוּב אַהְעָר ? —
אַ וּוּאָלָט זְיך גַּעֲטָאָן גְּרוּדָרִיה הָאָט אַיְן פֿיבָּעָר.
עַס הָאָט זְיך אַפְּגָעָטָאָן פֿוֹן אִים דִי רָאִיה אַוּן סְגָעָהָעָר,
די צִימָט גַּעֲטָאָן אַוְיָף אִים הָאָט זְיך אַ בְּלָעָטָעָר אַיְבָּר :

III.

און וווײַטער זואָג, געקריכטער מאָן ?
 צי קליביסטו זיך ניט צו די לײַדנדע אין געטאָ,
 זיך שטעלן, וואֹז עס איז אַ קרייזוועג נאָך פֿאַראָן,
 "בִּנְיַם קָעְגַּשְׁתָּעֵלָן זֶיך" דָּאָרָט פֿרִידִיקָן אָן בעטָן ?
 נוֹ, גִּיְּה, גַּעֲקָרִיכְטָעָר ! גַּאֲרְבִּישָׁט נִיט בָּאַהָאָלָט !
 גַּיבְּ דִּי יְתּוּמִים אָן אלְמָנוֹת אַבְּעָרָה,
 אָז פֿוֹקְסָן האָבָּן זֶיך גַּעֲטָאָן אַלְאָן שְׂוִין פּוֹגָעָם זַאֲלָד
 אוּפְּנָן גַּעֲרוֹךְ פָּוֹן אַבְּרָמְ-מַנְהָהִי אַרְוֹם דִּי גַּרְיבָּעָר !
 נוֹ, גִּיְּה ! נוֹ, גִּיְּה, גַּעֲקָרִיכְטָעָר מאָן !
 אָן גַּיבְּ צַו ווַיְסַן אַין דָּעָר גַּעֲטָאָן בֵּי דָעָם טּוֹיעָר,
 אַין הִימְלָ קִינְגָּעָר אַיְזָ פָּוֹן קְרִיאָן נִיט אַוְיגְּגָעָן,
 אוּפְּיךְ דַּו זֶיךְ אַוְיסְבָּאָדָלָן הַאָסָט אָן שְׁטִיבָּל בֵּי אַ פּוֹיעָר,
 וּאָסָ זַוִּיסְטָן נַאֲךְ אַלְץ נִיט בֵּין אַצְּינָד,
 אוּ סְגִּינְתָּ דִּי וּוּלְטָ אַיְן בְּלוֹט אָפְּ פָּוֹן דִּין שְׁטִיעָר,
 הַאָסָט מִיטָּ דִּין אַוְיסְלִיוֹנָגָדְיָה העַנְקָעָר מַעַר גַּעַדְגָּנָט,
 משְׁוֹחָה גַּעַטְלָעָבָּר, וּוֹי דִּי בָּאָפְּרִיעָר !

IV.

וּאָסָ קָומָט דֵּיר, גּוֹיָר, נַאֲךְ דִּין גַּעֲקָרִיכְטָעָר הוּאָ ?
 פָּאָר אַוְנְטָעָרְשָׁטָעָן אוּפְּיךְ דִּי בָּאָקְ דִּי צּוֹמְחָטָע ?
 פָּאָר אַוְיסְטָרָאָכָטָן אוּפְּיךְ דֵּיר אַ בִּילְבּוֹל נַאֲכָן טּוֹיטָט,
 וּוֹי אַוְיסְגָּעָטְרָאָכָט גַּעֲרוֹעָן עַס זַיְגָעָן דִּינָעָ לִידְיָן ? —
 סְהָאָט אִים נִיט אַפְּגָעָשְׁטָעָלָט דָּעָר בִּינְעָרְדִּיקָּעָר קְלָאָפָּ
 פָּוֹן זַוִּינְטָ אַבְּעָר דִּי אַוְיסְגָּעְוִוִּינְטָ שְׂוִיבָּן.
 — זַוְּאָרָף פּוֹגָעָם קָאָפְּ דָעָם דַעְרְגָּעָרְקָרָאָנָץ אַרְאָפָּ,
 אָן מִיטָּ דִּי הוֹילְעָ פִּסְצָעָרָעָט, צְעַשְׁטוֹבָ אִים !
 אָן גִּיְּה ! קְלָאָפָּ אָז דָּאָרָט אַיְן דָעָר עַדְשָׁטָעָר טִיר,
 דָעָר גַּעֲטָאָ אַיְדָעָה אַיְבָּרְגָּעָבָן לֹאָז זֶיךְ !
 בָּאַגְּעָגָעָן דַּו וּוּעָסָט גַּעֲקָרִיכְטָעָ קִיבְּדָעָר אָן אַ שִׁיעָר,
 וּאָסָ זַיְגָעָן הִילְיָקָעָר אָן רִינְגָעָר פָּוֹן דֵּיר, גּוֹיָר ! —
 עַס הַטָּט דָעָם בְּלִיק גּוֹרְ-אָרִיה עַרְגָּעָץ אַפְּגָעָוּונְדָט,
 אָן אַ גַּעַפְּלָעְפָּטָעָר הַטָּט דָעָר פּוֹיעָר נִיט בָּאָנוּמָעָן :
 אַוּוּלְכָעָר אַיְזָ פָּוֹן זַיְ אַרְאָפְּגָעָגָן פָּוֹן זַיְגָעָ וּוּעָנָת,
 אַוּוּלְכָעָר אַיְזָ פָּוֹן זַיְ אַיְן שְׁטוֹב צַו אִים אַרְיִינְגָּעָקָוּמָעָן...

V.

עַד הַטָּט אָן עַמְּדָר וּוּסְעָר אִים דַעְרְלָאָגָט,
 אָסְצִיטְעָרְדִּיקָּעָר אַוְיְגָעָגָסָן אוּפְּיךְ דִּי העַנְטָ אִים
 אָן, קְרֻעְצָנְדִּיק, גַּעֲקָוֹקָט פָּאַרְטִּיעָט-לְאָגָן
 אוּפְּיךְ דָעָם פָּאַרְבּוֹטִיקָט לִיבָּ פָּוֹן בְּלִי אַדוֹרְכָּגָעָבָּרָעָנָט.

דעם קאָפּ אַיעָדָע ווַיְיִלְּ צוֹם עַנְצַטְעַד אוַיָּס, דְּרִיכִיט,
צַו דַּעַם גַּעֲוָאֵי פָּוּן זַוְינַט מִיטַּפְּחַד אַינְגַּעַהָעֶרֶת זַיַּךְ,
צַי לְאַקְעָרֶת עַמְעַץ נִיטַּה, צַי עַמְעַץ דָּאָרֶט נִיטַּגְּיַיט,
אוֹן שְׂטִיל פְּאַרְשְׁפְּרָאָכְן דִּי סְכָנָה, קְרָעָכְזֶנְד . . .
אוֹן דָּוָךְ קִין פִּינְטָל מִיטַּן אוַיָּגְדַּע דַּעַם אַרְחָה נִיטַּפְּאַרְטְּרוּיט,
אוֹן סְדָּרָאָט פָּאָר זַיַּךְ הַכְּנָסָתָאָרוּחִים אַגְּפָאָר אִים . . .
בְּלוּזִי אוֹיְפַן טִיש אַוְעַקְגַּלְיִיגְט אַשְׁטִיקָל בְּרוּוּיט,
אוֹיפּ דַּעַם אַגְּוֹנָק גַּעֲגַבְּן שְׂטִיל גּוֹרְדָּאַרְיָהָן,
אוֹן מַעַר נִיטַּפְּוִיסְנְדִיק וְאָסְ נַאֲכַזְּ צַו טָאָן.
הַאָט עַר פָּוּן זַיַּךְ דַּעַם אַלְטָן קְלִיפְט אַרְפְּגַעַצְיוֹגְן:
— דָּעַק צַו דָּאָס לִיְּבָ ! נָעַם טַו עַס אָן ! —
אוֹן אַיְן דָּעַר שּׂוֹבֵב אַרְיְנָגְעַבְּרָאָקְט דִּי אַוְיָגָן.

VI.

די נַאֲכַט גַּעֲגַנְגָעַן אוֹן צַוְּ סֻוֹףּ,
אוֹן אַיְנָגְעַשְׁטִילְט פָּוּן וּוַיְנַט הַאָט זַיַּךְ דָּאָס בְּרוּמָעָן,
נַאֲר אַיְחָה דָּעַר עַדְעַר גַּאֲרָעָר אוֹן קִין שְׁלָאָה
אַיְן עַרְגָּעָק נִיטַּגְּוּמָעָן.
אַגְּרָעָן וּוַיְיִצְּרָה הַאָט גַּעֲטְרִיפְט,
אַכְמָאָרָע הַאָט לוֹוִיהָדִיק גַּעֲבָלָאנְדוֹשָׁעָט.
זַיַּךְ אַגְּגָעָטָן גּוֹרְדָּאַרְיָה הַאָט דַּעַם פּוּיְעָרָס קְלִיפְט
אוֹן פְּאַסְטְּעָלָעָס דַּעַם פּוּיְעָרָס אַגְּגָעָטָן זַיַּךְ.
אוֹים הַאָט נַאֲר אַלְעָז גַּעֲדָאָכְט זַיַּךְ, אוֹן עַד פָּאַלְט
אוֹן טְרָאָגְט זַיַּךְ אַיְבָּעָר אַפְּגָרָונְטָן אוֹן אַיְפָהָעָר . . .
גַּעֲשָׁלָאָגָן מִיטַּפְּחַד פִּינְצַטְעַרְבִּינִישׁ הַאָט זַיַּךְ דָּעַר וּזְאָלָד,
מִיטַּבְּיַמְעַר מִיטַּפְּאַרְבְּרָאָכְעָנוּ דַּעַם טָאָג גַּעֲרוּפָן . . .
אוֹן דְּדוֹסִין אַיְנָגְעַשְׁפָאָגְט דָּעַר פּוּיְעָרָס הַאָט דָּאָס פָּעָדָה,
צְנוֹוִיפְּגַעַלְיִיגְט אַיְחָה גִּיךְ אַבְּיַסְלָה הַיִּי אַיְן זַוְּאָגָן
אוֹן מִיטַּזְיַין גַּאֲסָט אַוְעָק אַיְבָּעָר דָּעַר טְרוּיְעָרִיקָּעָר עָדָה,
נַאֲכַד אַיְדָעָר עַס הַאָט אַגְּגָעָטָן טָאָגָן.

VII.

גַּעֲנָאָן אַנְטְּקָעָן אוֹן דָּאָס טִיְּכַעַלְעָ בְּוּדְלָוק,
קִין אַיְנָצִיךְ וּוֹאָרָט זַיַּךְ נִיטַּפְּאַרְגִּינְט אַגְּרָעָד טָאָן.
עַד הַאָט גַּעֲטְרִיבָּן גִּיךְ, אַיְן עַרְגָּעָק נִיטַּפְּאַרְקוּקָט.
אַבְּטָקָעָן — זַיַּךְ גַּעֲזַיְילָט הַאָבָּן פְּאַרְבְּרָאָכְעָנוּ טְשָׁעָרָעָטן . . .
„דְּעַרְפִּיְהָן זָאָל עַד אִים בְּשָׁלוּם נַאֲר אַהֲיָן,
דַּעַם וּוֹעַג זָאָל קִיְּנַעַר גַּאֲרָנִיט אַיְבָּעָרִיגִין אִים.“
גַּעֲלָעָן אוֹיְפַן וּזְאָלָד אוֹן אַפְּאַרְכְּמָאָרְעָטָעָר בְּאַגְּיָן,
נִיטַּפְּאַיְנָגְעַהָעֶרֶת אַרְזָם דָּעַר רְגָעָן הַאָט צַו וּוַיְנַעַן.

— אויך יענעער זייט בורלוק זיינען נאך אונדזערע פאראן, —
 אַ טוּיט גָּעֲטָאָן דָּעֶר פּוּעָר מִיטָּן בְּלִיק הָאָט אֵין דָּעָרוֹוִיטָן, —
 אויך וועל דיך צופירן צו יגענען ראנד! —
 סִיחָאָט דָּעֶר בָּאֲגִינְגָּן אֵין דָּעֶר הַיְּיךְ זִיךְ שְׁוִין גַּעֲשִׁיטָעָרט.
 זִיךְ שְׁוִיְּגַנְדִּיקָּעָרְהָיִיט גַּעֲזָעָגָנְט הַאָבָּן זַיִּי
 אָוָן שְׁוִיְּגַנְדִּיקָּעָרְהָיִיט בַּיִּדְעָם בָּוּרְלָוק צַעֲשִׁיקְדָּט זַיִּי . . .
 אַיְּבָּעָרְגָּעָקְלָאָפָּט אֵין וּוְאָגָן הָאָט דָּעֶר פּוּעָר סְבִּיסְלָהָיִי
 אָוָן צִדְיק פָּאָרָקָעָרְיוּעָט, זַעֲנְדִּיק פָּאָר זִיךְ דִּי קָרִיכְזָוָג . . .

31. תחיתות המתים

I.

גור-אריה בלאנדזושט אומ שווין לאנג, ווי פון א שפרוד...
 אָוָן דָּאָס גַּעֲדָעָכָעָנִישׁ פְּאָרְפָּלָאָגְנָטָעָרט יְעָד וַיְיָסְדִּי טְרִיטָאָים,
 נָאָר עַר גַּעֲדָעָנְקָט נִיט, צִי דָּעָם רָאנְד אֵין עַר אַדְוָר,
 אָוָן קָאָן זִיךְ נִיט דָּעָרְמָאָגָן, צִי דִּי וּוְאָקָהָאָט עַר גַּעֲמִיטָן.
 אָזָאָט פִּינְצָטָעָרְנוּיִשׁ גַּעֲרָאָפָּעָט הָאָט אָרוֹם,
 נִיט אַגְּנוּגְזָעָעָן אֵין עַרְגָּעָץ הַאָבָּן זִיךְ קִיְּין וּוּגָן.
 עַר אֵין גַּעֲגָנְגָעָן גְּרָאָד, עַר אֵין גַּעֲגָנְגָעָן אָוָם,
 אָוָן אָוּמָעָטוֹמָ אֵין אָים דִּי גְּרוּב גַּעֲגָאָן אַנְטָקָעָגָן.
 אָים הָאָט גַּעֲדוֹכָט: דָּאָס בְּלוּט הָאָט צְדִיק אָשְׁפָּאָר גַּעֲטָאָן מִיט בְּרוֹזִין;
 אָים הָאָט גַּעֲדוֹכָט: דָּעֶר קְבָּר פְּלָאָצָט אָנִיט-פָּאָרְדִּיקְטָעָר ;
 אָים הָאָט גַּעֲדוֹכָט: עַס זְעַעַן קְעָפָ פּוֹן זְקָנִים זִיךְ אָרוֹיס
 אָחָן הַעֲנְטָלָעָקָר קִינְדָּעָרְשָׁע, וּוּפּוֹנָעָם שְׁלָאָגָן גַּעֲשְׁטוּרְקָטָע . . .
 זַיִּהְ האָבָּן אִיפְּרָעָד דָּעֶר עַדְקָיִין סְךְ זִיךְ נִיט גַּעֲזָאמָט.
 בָּאוֹזִין בַּיִּדְעָר וּוּוְלָט אָפְּרָעָג טָאָן הָאָבָּן זִיךְ נָאָר :
 וּוֹאָס שִׁתְּמִיט אֵיר אֵין דִּי אַיְגָן אָוּנְדָּזָא זַאְמָד ? —
 נָאָר סִיחָאָט גַּעֲשְׁטוּמָט דִּי וּוּלָט. גַּעֲנְטָפָּעָרט הָאָט נִיט קִינְבָּר.

II.

אָוָן נָאָך גַּעֲדָעָנְקָט עַר: סְאִיזְ בִּינְגָאָט. אָוָן דִּי לְבָנָה שְׁטִיל
 אָשְׁאָל פּוֹן וּוְאָלְקָנָס דּוּקָט אַיְבָּעָר דִּי אַיְגָן אָן זִיךְ,
 אָוָן יְעָדָעָר מַת, וּוְאָהָהָן עַר וּוּיל,
 קָאָן פְּרָאָנְקִי-אָוּנְ-פְּרָאָנְקִי אָוּעָקְלָאָזָן זִיךְ בְּלָאָנְדָזָעָן —
 בִּים מִינְדָּסָטָן דְּעַש אָוָן מְוּרְמָלָ פּוֹנָעָם וּוִינְט
 דִּי וּוּלָט דִּי גַּאֲנְצָע וּוְיָדָע אַיְבָּרְוּוּאָנְדָלָע . . .
 דּוֹרָךְ דִּי פְּאָרְזָאָקָטָעָ מִילָּעָר — וּוּיְיָאָוּזְוִינְד,
 אָוָן דּוֹדָךְ דִּי אַיְפָּגָעָהָאָקָטָעָ גַּאֲרָגְלָעָן — רָאַיְנָקָעָס מִיט מְאַגְּדָעָן . . .

איבערגעלאָפַן אִם דָעַם ווּועֶג אֵין דָאָרֶט אַ וְוַיִּסְעַ צִיגַּר
 אָן אוֹיסְגּוֹזְאַנְדְּעַרְטָע פֿוֹן חַרְבָּע פֿאַרְלָאָוּטָה הַיּוּדָר.
 זַי דָאָט אִינְמִיטָן ווּועֶג דָעַרְזָעָן אַ קִינְדָּעַרְזִוְוִיגַּ
 אָן אַנְטָנָר אִיר אַוּעֲקָגְלִיְגַּט הַאָט זַי פֿוֹנְסִינִי זַיְךְ.
 בָּאָר עַר הַאָט זַיְךְ גַּעַאלְתָּ. אַ מַאְמָע טַאָפְשָׁר עַס פֿאַרְוּוִיגַּן נַאֲדָמָאָל,
 דַעַרְמָאָנָעָן אָפְשָׁר וּוּעָט אַ מַאְמָע דָא דָעַם גַּרוֹיְסִן זַיְךְ,
 סְזָעוּט אָפְשָׁר נַאֲדָר דַעַרְהָרָן זַיְךְ דָאָס זַיְסָע קוֹל
 פֿוֹן תְּחִיתְּהָמָתִים ?

III.

פֿאַזְוּלְקָטָע הַאָבָן בְּלַעַטְטָר זַיְךְ גַּעַטְרָאָגָן אַוְיִיךְ אַרְוּם
 פֿוֹן בִּימְעָר, אַפְגַּעַפְאַלְעַנְעָן פֿרִיצִיטִיק אַוְיִיךְ דִי ווּעַגְן,
 דִי גְּרוֹב אֵין זַיְיךְ אַ בָּאָרְגָּ פֿוֹן אַוְמָעָטָם
 אָן אַפְעַנְעָן גַּעַגְאַנְגָּעָן אִים אַנְטְּקָעָנוּ . . .
 אָן בַּאֲמָגְעָאָן אִים, זַיְיךְ אַבְּלִים, דִינְגָעָן טָעַג,
 דִי ?עַצְטָע טָעַג פֿוֹן אַפְגַּעַוּלְקָטָן זַוְמָעָר.
 נַאֲדָר עַר, פֿוֹן קְבָּר אַיְפְגַּעַשְׁתָּאָגָעָן, אָן אַ ווּועֶג
 אַיִינָ, בְּלַאֲנְדוּשְׁעַנְדִּיק, צַו דִי אַרְוּמְגַעְרִינְגְּלָטָע גַּעַזְמָעָן.
 סְיַהְטָט קִינְעָר דָעַם גַּעַקְוּמָעָם בְּאַמְעָרְקָט —
 אַוְיִיךְ אַוְמָגְדִּיק, גַּלְיִיךְ זַיְיךְ אַוְיִיךְ אַ שְׂטָאָק, אָן אַגְּנָעַלְעַנְטוּן,
 וּוֹהָהִין מַעַגְיִיט, אַ פְּרָעָג גַּעַטְאָן הַאָט עַר,
 נַאֲדָר קִינְעָר הַאָט אִים גַּאֲרְנִישָׁת נִיט גַּעַנְטְּפָעָרט,
 גַּעַוְאָלָט הַאָט עַר אַוּוֹק עַרְגָּעָץ גַּעַשְׂוִינְדָּה,
 דַעַר טְרוּוּיָעָר הַאָט קִין קָאָפְנִיט אַפְגַּעַשְׁתָּאָלָט אִים . . .
 מִיט בְּלַעַטְטָר הַאָט גַּעַזְאָרָגָן זַיְךְ דָעַר וּוּינְט,
 אָן אַוְמָעָטָק גַּעַשְׁפִּירִיט הַאָבָן זַיְךְ פֿעַלְדָעָר.

IV.

נַאֲדָר פֿוֹן סְאַדְאָזְקִין הַאָט דָעַר דְּרָאָגָן נִיט אַפְגַּעַטְרָאָטָן מַעַר :
 דָעַם קְלָעָם כָּאַטְשָׁ מִיט דִי צִין אַזְדְּרָכְזָהָאָקָן !
 אַיְן אָמוֹרָו הַאָט עַר יַעֲנָעָם טָאגְן בְּאַמְעָרִיקָט,
 אָז עַמְעַצְעָר הַאָט אַיְן זַיְךְ גַּרְוּפָע זַיְךְ גַּעַטְאָן אַ זְוָאָקָל,
 אָז פָּאָר דָעַר לְיוּעָרְדִּיק-פֿאַרְטִּיעְטָעָר גַּעַפָּר
 הַאָט דָאָס גַּעַמִּיט זַיְךְ אַיְנְגַּעַבְרָאָכָן בֵּי אַ טִילְ בֵּי אַ גַּוּוֹיְסָן,
 אָז אַוְיִגְעַנְגָּעָן אֵין זִין דְרָאָגָן אֵין זִין פָאָד,
 אָז סְיַהְטָט פֿוֹן גַּאֲרָגָל אִים מִיט בְּלוֹט גַּעַטְאָן אַ רִיס זַיְךְ :
 — אֵין זְוָאָס, סְאַדְאָטָן זִינְגָעָן מַעַר דָא נִיט פֿאַרְאָן ?
 צִי אֵין עַר אַוְיִפְנִין גַּאֲנְצָן זְוָאָלְדָ דָא אַיְנָעָר ? —
 אַ דְזָדָעָר הַאָט דָעַר לְאַגְּעָר זַיְךְ גַּעַגְעָבָן בֵּין זְאָהָה,
 מִיט רַעַש צְעוֹוִיגָט הַאָבָן זַיְךְ קָעָפָ, זַיְיךְ אַ שְׁטוּרָעָם בִּימְעָר :

— פָּאָרָאָן! — אָוֹן אַיְנָעֶר הָאָט צָוָעֶצֶת גַּעֲטָאָן אַ פְּלִיסַּם,
וּוֵי אַ פָּאָרְשָׁפְּטִיקְּטַ אַפְּגָעָה אַקְּטָעָר קְלָאָנְגַּן פָּחַן אַ קָּאָפְּעַלְעַן . . .
גַּעֲוֹעַן דִּין בְּלִיק אַיְן אַוִּיסְגַּעַנְגַּט אָוֹן וּוַיסְטַן.
נִיטַּ צָוְעַדְעַקְטַּ דָּאָס לִיבַּ הָאָט קִיְּן סָאַלְדָּאַטְמִישָׁר שִׁינְעַל אִים.

V.

גַּעֲהָאָלְטַן אַוִּיפְּגָעָה וּבֵינוֹן גַּרְאָד הָאָט עַר דָּעַם קָאָפַּט,
אָוֹן אַיְנָעֶר הָאָט דָּאָס קּוֹל וּוֵי מִיטַּ אַ שְׁלִיךְ עַר,
ס' הָאָט מִיטַּן בְּלִיק סָאַדְאָוּסְקִי זִיךְ גַּעֲטָאָן אַיְן אַיְם אַ גְּרָאָב :
— פָּוּנוֹאָנְעַן גִּיסְטַן? — כְּגַיִּי פָּוֹן גְּרָאַבְּטָאַפְּעַר קָבְּרַן!
אַוִּיסְגַּעַוּאָרְפַּן הָאָט פָּוֹן דָּאָרְטַן מִיךְ דִּי שָׁאנְדַּן,
וּוֵי אַפְּגָעָטְרִיבַּן סִיעֻוּרְטַ פָּאָרְגָּוּאַלְדָּוְנְגַּסְטְּרָכְטַ פָּוֹן טְרָאָכְטַ פָּוֹן מַאְמָעַס ;
עַס גַּיְעַן נָאָךְ. עַס גַּיְעַן מַעְנְגָּעַס. אָוֹן אַ צָּאָל. בָּאָנָּאָנדַּן,
זַי בְּיִסְנַן דָּוְרַךְ דִּי עַרְדַּן. נִיטַּאָ פָּאָרַץ זִיךְ עַרְגָּעַץ נִיטַּ קִיְּן צָאָם אַיְזַן,
עַס קּוֹמֶט אַיְן קָבְּרַן דִּי הָרוֹגִים נִיטַּ קִיְּן רָהָן,
אוּבַּקְּ הָעַלְדוּעַר הָאָבָּן זַי גַּעֲשְׁטָרְעַקְטַּ אַונְטָעַר דַּעַר הָאָק גַּעֲהָאָרְכָּזָם.
הָאָט דִּי גַּעֲשָׁאָכְטָעַנוּ גַּעֲמִינְדַּעַן מִיךְ אַדוֹסְגַּעַשְׁקַטַּ פָּוֹן גְּרוּבַּן,
אַיְךְ זָאָל דִּי אַוִּיפְּגָעָוְיְקְלָטְעַ מַגְּילָה פּוֹנוּם בְּרָאָךְ זַיְן!
מִהָּאָט אָוֹן פָּאָרְעָנְטְּפָרְוָנְגַּ מִיךְ אַוִּיסְגַּעַרְיכַּט אַיְן וּוְעָגַּ
פָּאָרְגַּטַּן. אָוֹן אַיְן מִין קּוֹל נִיטַּ וִין זָאָל קִיְּן גַּעֲוַיְין נָאָר,
אַיְן דָּאָרַף אַיְךְ פָּוּנְדָּסְנִי אִיצְטַ שְׁטָאָרְבַּן אַיְן גַּעֲשָׁלָעַג,
אַרְיִינְגַּעַטְעַמְּטַ לְעַבְנַן צְוִילְבַּדְעַטְמַ דָּעַם זִיךְ הָאָט אַיְן מִינְעַ בִּינְגַּעַר! —

VI.

גַּעֲקוּקְטַּ הָאָט עַר אַוִּיפְּנַן פָּאָרְוָאָרְגַּטַּן קָאָפְּיְטָאָן,
נָאָר עַר גַּעֲוֹעַן הָאָט דָּעַם פָּאָרְבְּלוּטִיקְטַן בִּיתְ-עוֹלָם,
וְזָאוֹ ס' הָיִבְטַן דִּי עַרְדַּן אַיְן הוּקְעָרְטַן זִיךְ צּוֹם רָאָנְדַּן
מִיטַּ קְבָּרְדִּיקְעַ קְרָעְצַן אַיְן גַּעֲהָוְיְלַן.
עַס קִיטְלַטַּ אַ בִּיתְ-עַלְמַיְן אָוֹן
פָּוֹן גַּאָר דָּעַר עַרְדַּן — פָּאָרְזְוּעַלְקָטְעַ אַוְן צְעַגְּרִינְטַע,
עַס שְׁטִיגְטַן אַוִּירַפְּ אַמְּלִיאַן אַמְּלִיאַן —
אַגְּנְצַעְ אָוְמָה : אַוְרָלְטָעַרְן, עַלְטָעַרְן אַוְן קִינְדָּעַר !
אַדְוּרְכְּבָרְעַכְן זַי וּוּעָן וּוּאָ אַ צָּאָם
אַוְן אַיְבָּעַר אַלְעַ זְוּגַן זִיךְ צְעַפְּלִיצְן,
וּוֵי אַיְן אַ שְׁטוּרְעַם — אַ צְעַבְּשָׁעוּוּעַטְעַר יִם,
אַוְן בֵּי דָעַר וּוּלְעַט עַפְעַס אַמְּאָן טָאָן וּוּלְעַן טְוִיטְעַהְתִּיט זַי !
אַוְן מַעַר קִיְּן קְלָאָרְקִיטַן נִיטַּ גַּעֲהָאָט הָאָט זַיִן פָּאָרְשְׁטָאָן,
פָּאָרְדְּעַמְּעַרְטַן אַיְוּן גַּעֲוֹעַן דִּין בְּלִיק אַיְן אַוִּיסְגַּעַלְאָשָׁן.
— פָּוּנוֹאָנְעַן שְׁטָאָמְסְטַן? — הָאָט גַּעֲפְּרָעַטְמַ דָּעַר קָאָפְּיְטָאָן.
— פָּוֹן יְעַנְעַם שְׁטָאָם, וּזָאָס עַר אַיְן אַפְּשָׁר מַעַר נִיטַּאָ שְׁוֹיְן!

VII.

א רוחדר זיך געגעבן האט דאס פעלד. פון פלייגל — א געפֿאָד.
 זיך אויפֿגעהויבּן האבן הילכיק רוייטאָרמייעַר,
 און ס'האט געטראגּן זיך אָ בריענדִיקער שארד
 פון אומעטום, ווי פון אונטער דער ערְד געגעבן אָ צעוואָקס זיך.
 און צוגעבלאָנדזשעט האט פון אונטערוועגּ אָ קינְד
 מיט זואָנדֶן אויףּ דִי פִּיס אָן מיט אָ טַּאֲרַבָּע אויףּ דִי אַקְסָל.
 געטהָיבּן האט עַס יעדער רוייטאָרמייעַר ווי אָ שׂוועַרד
 און דוֹרְמַגְּעַשְׁטָאָכוֹן זיך מיט דעם ביּוּ בלְוִיט דִי הַעֲרֵצָר.
 נאָרְסַהָאָט סַאָדָאָסְקִי אַלְץ נאָרְדַעַם גַּעֲקוּמָעָנוּם גַּעֲהָרָת
 אָן אַין דעם אַפְּקָלָאנְגָּפּוֹן זִין קוֹל נאָרְאַיְנְגַעְהָרָת זיך.
 ס'גַעְוָעָר גַעְדְּרִיקְטַבּוּן וּמִיטְעַק אַיְן דִי העַנְטָן.
 גַעְגָּנוּן פּוֹן דִי אוּגִּין אַיְן זִין צָאָרָן ווי אָ כְּמַאְרָעָ
 אָן שְׂטִיל גַעְגָּעָן זיך צו אִים אָ וּוּנְדָן:
 — ווי רופְטַע מעַן דִיך ? — מִין נָאָמָעַן אַיְן גּוֹרְדָאַרְיהָ!

.32. אָ מַעַנְטָשׁ פּוֹן יְעַנְעָר וּוּעַלְתָּ

I.

וּוִי אוֹרְפַּעַלְמָן, וּוִיגְנְדִּיק זיך, לִיְכַּט גַּעַלְעַנט
 אוֹרְפַּעַלְמָן, וּוִיגְנְדִּיקְטָעַ, וּוִי הַאַלְבָעַ רַעְדָעַר,
 אָן אַין דער בִּיקְס זיך אַגְעַשְׁפָּאָרָט מִיט בִּידְעַה הַעַנְטָן
 האט, אָ פָאַרְהַוְאַנְדְּרַעְטָעַר, גַעְקוּקָט מַאְמַעְדוֹאָה,
 נאָרְדַעַם גַעְקוּמָעָנוּם גַעְשְׁפִּירָט מִיט פְּלִיסָּס,
 הַאַלְבָעַ אַוְיְפַעְשְׁפָּאָרָט דאס מוֹיל אָן צִין אַנְטְּבָלוֹיזָט גַעְטָאַקְטָעַ,
 אָן יַעַד וּוַיְיל זִי הַאַרְטָעַ זַוִּיסְלָעַן אָ פָאַרְגְּלִיָּה,
 אַיְבָּרְגַעְפְּרָעָגַט מִיט זִי : וּוָאָס האט אַזְוִינָס גַעְזָאָגָט עַר ?
 אוֹרְפַּעַלְמָן דִי שְׁפִּין פִּינְגָּעָר פְּלָעָגַט מַאְמַעְדוֹאָה אָט אַזְוִי
 אַיְנְמִיטָן סְטוּפָּה, לָעַם אָ קִישְׁלָאָק, פָּאַרְנָאַכְּטַצָּה
 אַיְן דעם גַעְזָאָגַן פּוֹן אָן אַקְיָין זיך גַעְגָּעָן אָ פָאַרְזּוֹיגַ,
 זיך אַיְנְהָעָרָן אַיְן דעם אָיְ מִיטְעַן מוֹיל אָיְ מִיטְעַן הַאַרְצָן,
 נאָרְסַהָאָט גַעְשְׁוַיְינְד אִים אוֹפְגַעְהוּבוֹן פּוֹן דער ערְד,
 ווי ס'הָאָט גַעְשְׁוַיְינְד אִים אוֹפְגַעְהוּבוֹן פּוֹן דער ערְד,
 וועָן אוֹרְפַּעַלְמָן זִין פָרָאָגָע «וּוְרָע אַיְוּ ? » — האט ער דערְהָעָרָת
 פּוֹן קַאְצָאַנְדִּיר : — אָ מַעַנְטָשׁ פּוֹן יְעַנְעָר וּוּעַלְתָּ, מַאְמַעְדוֹאָו ! —

II.

דאָן האט זיך צָהִיָּן גַעַנְטָעַר אִים פָאַרְוָאַלְטָן,
 אָן ווי אָ הַיְמִישָׁעָר צו דעם גַעְקוּמָעָנוּם גַעְנְעָנוּן,
 ער זָאָל דערְהָעָרָן דִיְתְּלָעְכָּר זִין קוֹל

און אין דעם פנים בוילעטער דערזען אים,
או ער פון יונער וועלט געkomען איז אהער,
או אויגענטאנגען איז ער פון די טויטער.
ואט זיך דערלאנגט צו אים מאמעדאו שטיל א קעד,
פאוואראלט זיך געבן האט א שטיקל ברויט אים.
— ביסט הונגעריך ? — א פרעג האט ער געטאן
און שעמײודיק דערלאנגט אים א סוכאָרל.
נאר ניט געוואָסט, צי איז ער דא צי נאָז ניטאָ
האט איז דער פינעלעכער צעטומלטקייט גור-ארידת.
ער האט דאס ברויט גענומען איז די הענט,
און זיך צעשפֿרַדִּיט פֿאָר אַינְעַ אַיגַּן האט אַ נַעֲפֵל,
אַים האט געדוכט : דא קערט מען אָום צְרוּדִיק די וועלט ;
אַים האט געדוכט : דא קערט מען אָום צְרוּדִיק דאס לעבן . . .

III.

אַים אַ בּוֹזִין אַיז גַּעֲוֹעַן זיך צְרוּרִין צֻום ברויט,
עס דְּאַלְטָן אַין דָעַר וְאַגְּנָט אַיז אַים גַּעֲוֹעַן אַ חַרְפָּת
פֿאָר זַיְנַע אַיגַּן נאָז גַּעֲשׂוֹנִידָלֶט האט דָעַר טוּיט.
נַאֲךְ אָמְגַעְיָאָגָט אַיז זַיְנַע גַּעֲדָאָגָט האט די פֿאָרְדָּאָרְבָּזָגָן,
גַּעֲהַילְכָּט האט נאָז אַין זַיְנַע אַוְיעָרָן סְגַעַשְׁרִי פֿוֹן קִינְד :
סְוָאָס שִׁיט מען זָאָם אַין מַוְילְ אַרְיִין מִיר, מַאֲמָע ? . . .
אַים אָנְגַעְיָאָגָט האט דָעַר גַּעֲוֹאָי פֿוֹן ווִינְט,
אַים האט פֿאָרְפָּאָלֶגֶט פֿוֹן בְּלַעַטָּר דָעַר גַּעַשְׁטָאָמֶל . . .
פֿרְשָׁט אַיצְט ער בְּוַילְעַט האט דערזען
דעָם זַיְדָאָן-זַיְדָאָן, וּוֹאָס וּוֹעַט זיך קִינְמָאָל שְׂוִין פֿוֹן אַים נִיט אָפְטָאָן.
אָרוֹיסְגַעְפָּאָלֶן אַיז דאס שְׁטִיקָל ברויט פֿוֹן זַיְנַע הענט —
סְיוֹאָלֶט גַּלְיִיכָּר נִיט גַּעַפְּרוֹאָס אַין אַים די צְאָרָטְקִיְּת זיך אַ גַּרְאָב טָאָן.
אַן מִתְאָמָּל האט ער דְּעַרְפִּילְטָט, אָן סְדִירִיְּת זיך אַים דָעַר קָאָפֶ
אוֹ סְקָאָנָעָן זַיְנַע פִּיס אַזְוִי פֿיל זַוִּי אַוְיף זיך נִיט הַאַלְטָן ;
אַים האט געדוכט, אָן סְשִׁלְיִידָעָרט אַין אָן אָפְגָרּוֹנָט אַים אָרָאָפֶ
נַאֲךְ סְיָאָז מַאֲמָדָאָו צָו, אַים נִיט גַּעַלְאָוּת קִין פָּאָל טָאָן . . .

IV.

אַ פֿיבָּר דְּוַרְכָּגָעָן דְּוַרְךָ אַים אַיז וּוֹי אַ זַּוְינְט,
גַּעַלְעָגָן ער אַ וַיְילָע אַיז אַן אָיסְגַעְנָאָגָטָר,
נַאֲךְ אָוִיגְעַכְאָפֶט האט ער זיך מִיט פֿאָרְעַנְטְּפָרָעָנוֹן גַּעַשְׂוִינְד,
לְעֵם אַים גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָנְגַעְבָּוִיגָן אַיז דָעַר דָאָקְטָעָר,
ער האט אַים אָוִיסְגַעְהָעָרט אַיְגָאנָעָן מִתְאָמָּל,
אָדוֹרְכְגַעְשְׁפָאָרָט דְּוַרְךָ אַים פֿוֹן שְׂוֹוִיס זיך האָבָן טְרָאָפָן,
גַּעַפְּרָעָגָט אַן אִבְּעַרְפְּרָעָגָט — אָפְשָׁר דאס צַעַנְטָעָ מַאֲל :
— אַיז זִיט אַיד, הַיִּסְטָעָ עָס, אַוְיך אַ גַּרְאָנָטָאָפָעָר ? —

גור-אריה האט געשאַקלט מיטן קאָפ אויַף יא און נײַן...
 עפּום געוזוכט און ניט געוזן פֿאָר זיך דעם פֿאַצְיַענט שווין.
 צי האט ער אויסגעהערט דורך אים די טויעט שטאָט?
 צי אויסגעהערט דורך איר דעם איביציקן געראלטעוועט מענטשן?
 איז וואָס? זיי האָבן טאָקע אָומְגַעֲבָרָאַכְט די גַּאנְגַּעַץ שטאָט?
 האט אים צום הַאָרֶץ דער דָּקְטָעֵר צוֹגְעַלִּיגְט דעם אויַעד,
 און שוֹווַיְגַּן אַיִם אַ וּוֹילְגַּעְבָּעֵטְן שְׂטַיְלַעַר הַאָט
 מיט אוֹיגַן אָנוּגַעַטְסָעַנָּעַ אַיְבָּרְן רָאנְד מִיט טְרוּיְעַר . . .

V.

גור-אריה האט געשאַקלט מיטן קאָפ אויַף יא און נײַן . . .
 סְזַיְאָט דער זְבָּרָן זַיְאַ אַ וְאָנדַז זַיְאַ אַיִם צַעַעַבְּנַט:
 — אַיך וּוֹיסְטַנְּט . . . כִּיבְּין אַלְיְוָן . . . —
 געַטְמַעַן האט אַיך וּוֹאָרט צום אַנְדָּעָן נִיט טְרוּפָן . . .
 ער האט זַיְאַ אַלְצַן דָּעַרְמָאָנָט. אַיִם האט פְּאַרְלָאָזְטַדְּיַעַן די דָוָן:
 די אוֹיגַן האָבן אַיִם גַּעַנְמַעַן שְׁרַפְּעָן:
 — וּוֹעֵר אַויַּף אַ נְסַגְּוָאָרְט סְחַאָט בֵּי דָעַר גְּרוּבָן,
 וּוֹעֵר סְחַאָט דָעַם נְסַגְּוָאָרְט אַויַּף אַ שְׁטַיְן אַ שְׁאָרְפָּן,
 וּוֹעֵר מִיט די הוֹילָעַ העַנְתַּן זַיְאַ האט קַעְגַּנְגַּעַשְׁטָעַלְט
 בֵּין צַו די לְעַצְטָעַ גַּסְיַהְדִּיקָעַ קְרָאָמְפָן,
 אַונְז וּוֹעֵר גַּעַנְגַּגְעַן סְצַיְאַזְמַדְשַׁן זַיְן דִי וּוֹעַלְט —
 מִיט חַקְרָה בְּלִיצְקָעָר, מִיט פִּילְפּוֹלְעַן אַונְז גַּעַמְפָעָר.
 בַּיִּמְזְמַרְתָּן האט דער קָאָט גַּעוֹאָלָט באַהֲעַפְּטָן זַיְאַ
 פָּזַן דָעַר צְעִוִּיטְקִיְּט אַיבָּעָר אַלְעַ שְׁבָעָה יְמִים,
 סְצַיְאַל פָּזַן די זִיבְּעַצְקִיךְ לְשׁוֹנוֹת דָאַס גַּעַשְׁרַיִן
 פְּאַרְטּוּבִּיטַן וּוֹעָרָן אַין פִּיעָר אַונְז פְּלָאָמְעָן.

VI.

גור-אריה האט מִיט מִי אַרְיִינְגַּעַשְׁפָּט די לוֹפְּט,
 אַונְז סְחַאָט זַיְן בְּלִיק גַּעַנְגַּבְּן עַרְגָּעַץ אַ פְּאַרְדָּאָט זַיְאַ.
 — אַיר דָּאָרְפָּט זַיְאַ אַפְּרוּזָן! לִינְגַּט זַיְאַ אַגְּנִידָעַר! פְּרוֹאוֹאָט!
 האט אַיִם דָעַר דָקְטָעֵר אָנוּגַעַנוּמָן פֿאָר די אַקְסָל.
 ער האט גַעַטְאַלְגָּט. בָּאַקְוּטְדִי אַומְעַטְיקָעַ זַוִּית אַרוּם,
 אַונְז מִיטְן אַטְעַם בְּלוּזַן גַעַפְּרוֹאָוֹת דָעַם וּוֹיְיַא רִיד טָאָן:
 — פְּאַרְזּוֹאָס, דָעַרְקַלְעַרְט מִיר, הַרְגַעַט מַעַן אַונְדוֹז אַומְעַזְוָן?
 פְּאַרְזּוֹאָס הַאָלַט מַעַן אַין אַיִין פְּאַרְטִילְיִיךְן אַונְדוֹז אַרְנִיבְּטַן?
 פָּזַן די פְּאַרְמַאְכָטָע אַוְיְגַן האָבָן טְרוּרָן זַיְאַ גַעַטְאַן אַ לאָא.
 גּוֹרְ-אַרְיָה אַוְיְסְגַעַלְיִידִיקָט דָאַס גַעַזְבָּט דָאַס מִידָע.
 אַונְז וּוֹיְיַא שְׁלָאָחַ האָבָן די לִיפְּנֵן זַיְאַ בְּאוּזָגָט: — פְּאַרְזּוֹאָס? פְּאַרְזּוֹאָס?
 — די מַעְרַדְעַר הַרְגַעַן נִיט בְּלוּזַן קִין יִדְזַן . . . —

נאר יעדערן, ווער קעגנטשטעלן זיך ניט קאָ . . .
או איסגעשעפעטער האט זיין בליך געבלאנדזשעט אין די וויתן : —
ס'איין שווין אווי פון שטענדיק אָן
אוֹן אָומעטום . . . אָן אלע ציינַן . . .

VII.

דעָר שלאָפּ האט צוגעטוליעט צו דער ערְד גור-אריהס באָק,
אָ בין אָרום זיין מויַּד האט זיך געדרייט זיך אִין פֿאָרגעטונג :
אָ הוייכער קאָפּ אִיז ניט קיַּין אָפּהָאלְט פֿאָר דער דאָק,
אָ זוַּיסעַדְר אָלְדוֹן אִיז קיַּין מִנְיָה פֿאָרְן מַעֲסָר !
זיך אָומְגַעְקָרְט מַאֲמַעְדָּאָו האט צְרוּיךְ אַהֲרָן,
פֿוֹן אַוְיפְּרָעָג אָוֹן פֿוֹן אָוּמְרוֹן אָ גַּעַיְאָגְטָעָר :
צַּיִּ אַינְדְּרָאַמְּתָן פֿוֹן "יְעַנְעֵר וּוּלְטָן" אִיז ער ?
אוֹן מִינְזָן קָאָפּ אוּרְפַּ "יְאָ" האט שְׂטִיל אָ מאָך גַּעַטְאָן דער דַּאְקָטָעָד,
סְהָאָט אַיבְּרָע אִים אָ דַּעַמְבָּן אָן אַלְטָעָר זיך גַּעוּוֹגֶט,
כָּמַעַט בָּאַרְיָת מִיט צּוֹיִינְג שָׁאַרְכָּעְדִּיקָּעָגְרִינְג אִים,
פּוֹנְקָט ווֹי אָ בְּלִינְדָּעָר, אוּרְפַּן ווּינְטָן,
וּזְאָלָט אִים גַּעהִים גַּעַלְיָעָנְטָן מִיט דִּי פֿיְנְגָעָר . . .
אוֹן אָ פְּאַרְלְעַגְעַרְטָעָה האט זיך גַּעַטְוֹקָט דֻּעָם דַּאְקָטָעָרָס שְׂטִים,
וּזְיַּ אָבְּגַעְטְּרוֹנְקָעָן וּזְאָלָט ער זיך מִיט ווּינְטָן קִיְּצָעָן.
גַּעַטְוֹקָט האט דַּוְרָךְ דֻּעָם אַיְנְגַעְשָׁלָאַפְּעָנוּם אוּרְפַּ אִים
אוֹן אַלְטָעָג, טְוִיזְנְטִיעְדִּיקָּעָגְרִינְג . . .

33. פֿאָר ווּעַמְעָן קְרִיְיט דָּאָרְטָן אָהָן

I.

אָ גַּאנְצָן טָאגְ האט זיך באַשְׁעַפְטִיקָט דְּרָאָד
מִיט סָאַרְוּוּזָן אָ בָּאַרְשְׁטָשָׁ אָזָא ווֹי אִין פֿאַלְטָאָרוּעָ,
אוֹן מִיט דֻּעָם עַדְשָׁטָן קַעַסְעַלְעָ זיך גַּלְיִיךְ גַּעַלְאָוּט
צָוָם קָאַמְּגָדִיר, אָ גַּלְיִקְלָעְכָּר פֿאַרְדָּאָוּעָט.
דָּעָרָ טִיש גַּעוּזָעָן מִיט דָעָר מַאְפָעָ אִיז גַּעַגְיִיט,
מִיט אַנְגַּעַמְעַרְקָטָעָ פּוֹנְקָטָן — דָעָרְפָּלְעָד אָן ווּעַגָּן ;
דָעָר רִיחָ פּוֹנְגָעָם בָּאַרְשְׁטָשָׁ האט זיך גַּעַגְעָבָן אָ צָעִיגִי,
אוֹן אַנְגַּעַשְׁנִיטָן בְּרוּיטָ אִיז אוּרְפַּן טַעַלְעָר שְׁוִין גַּעַלְעָגָן.
נָאָר סְיָאָט סָאַדְּאָוּסָקִי זיך נִיט צְוָגְעָרִיטָ צוֹ דֻּעָם גַּעַרְיכָט,
ער האט אִים אַיְנְגַעְדָּעָט, בָּאַוְאָרְנָטָן פֿוֹן גַּעַפָּאָר אִים,
אוֹן אַוְיסְלָעְשָׁנְדִיקָּסְקָאַנְעַצְדִּיקָּעָגְרִינְג לִיכְטָן,
אִיז ער מְבָקְרְ-חֹולָה זִין אַוְעַקְגָּעָגָן גּוּרְ-אָרִיתָן.
121

מייט א באזוק צו דעם פארוואונדערטען האט ער דעם טאג דערגענטצע,
דערזען דארט דעם כירורג, וואו אלע מיט אים געוועזן פל אין.
— וווען די רפואות זינען קנאפ, איין א רפואה אויך דער מענטשען,
באנגענט האט דער דאקטער אים און אים דערמאגט : — מארגוליס!

II.

אָרוּיסְגַּעֲנָגָעָן שְׁטִיל זַי זִינְגָּן אֹוֵף דָּעַר לְוֶפֶט,
דָּעַם שְׂוּרָעָן אָפְּרוֹן פָּוֹן דִּי שְׁלָאָפְּנָדָע נִיט שְׁטָעָרָן.
סְּאָדָאָסְּקִי האָט גַּעֲטָאָן דָּעַם קָאָפֶט אַהֲבָה אָרוֹיף —
דָּעַם דָּאָקְטָעָר אַבְּגָעָוָיָן אֹוֵף אַ וַיְיַתְּן גְּרִינְגָּעָם שְׁטָעָרָן,
זַי לְוֶפֶט אַיְן זַיְךְ מִיטְ דָּאָרִישָׁט אַזְ אָטְטָעָם אַיְן,
אַ רָּוָק אָרוֹיף די הוֹט אַיְבָּרָן שְׁטָעָרָן :
— אַיְרָ וַיְיסְטָן, דָּוָרָק וַיְיַפְּלֵא יָאָר דָּעָרְגִּיטָן צַו אַוְגָּדוֹן די שִׁין
פָּוֹן אַטְ-אַ יְעָנְגָּעָם גְּרִינְגָּעָם בְּלָעְנְדָנְדִּיקָן שְׁטָעָרָן ? —
אוֹן קוּקְנְדִּיק צַו די פָּאָרוֹוָאנְדָעָטָע זַיְךְ אַלְעָ וַיְיַלְעָ אָוָם,
הָאָט ער דָּאָרָט פָּאָרְגָּעָזָעָצָט גַּעֲמִיטָלָעָז זַיְין בָּאָטְרָאָכְטוֹנָג :
— פָּרָנְקָט דָּוָרָק אַזְיִי פִּיל יָאָר אָרוֹם
אַדוּרְכְּלוּבִּיטָן די שִׁין זַוְעָט פָּוֹן דִּי שְׁלָאָכְטָן,
איַן וּעְלְכָעָ דִּי פָּאָרוֹוָאנְדָעָטָע, אוֹן אַיְךְ, אוֹן אַיְרָ,
אַיְנָאִיגָּעָם אוֹן פָּאָרְשִׁידָן גַּעֲמָעָן אִיצְטָן אַנְטִילִי, —
גַּעֲדוֹכָט האָט זַיְךְ סְּאָדָאָסְּקִיָּן, אוֹ פָּוֹן אַיְן בָּאָרִיר
הָאָט ער דָּעְרָפְּלִיט אַיְן דָּאָקְטָעָר גַּלְיִיד אַזְ אִיגָּעָנָעָם, אַ גַּגְנָטָן.

III.

זַי זִינְגָּן בִּידְיוֹ אִיגָּעָה אַלְטָן-אָמְרוֹאִיךְ גַּעֲוָעָן,
כָּאַטְשָׁ סְּהָאָט אַ וּוּעָט אַ גַּאנְצָע זַיְךְ צֻשְׁיִידָט דָּאָרָט.
איַן אִינְגָּעָם הָאָט אַזְ אַלְטָנָר דָּוָר דָּעְרָבְּרָעָנָט,
אוֹן אִוְּפָעָשִׁינָט אַזְ דָּוָר אַ נִּיעָר — אִינְגָּעָם אַוְיִיטָן.
נָאָר בִּידְיוֹ האָבָּן זַיְךְ בְּאָנְגָּעָנָט אַיְן באָגִי,
אוֹן אִינְנָאָר אַזְ דָּעַר זְעַלְבָּר עַצְעַר הָאָט בִּידְיוֹ זַיְךְ דָּעְרָנְעָיְנָטָרָט.
דָּעַר דָּאָקְטָעָר האָט בָּאָמְעָדָט, אוֹ סְּאִיְוֹן דָּעַר שְׁטָעָרָן גְּרִין
אוֹן טָהָר זַיְךְ, אוֹן פָּאָרְגִּיטָן, הָאָט ער זַיְךְ גַּאֲסָט גַּעֲעַנְטָפְּעָרָט,
פָּאָרְשִׁעְפְּנִידִיק די שִׁין די גְּרִינְגָּעָן מִיטְן בְּלִיק :
— גַּעֲוָוִיס וּוּעָלָן יָאָהוֹנְדָעָטָן אַ יְעָדָע אַונְדוֹעָר שְׁלָאָכְטָן דָּעְרָמָגָעָן,
אָבָּעָר סְּעוּט נִיט קִיְּן מִינְדָּסְטָן זַיְךְ האָבָּן דָּעַר גַּאנְצָעָר קְרִיגָּה,
אַוְיָב בְּלִיבָּן וּוּעָט אַ מִינְדָּסְטָעָר שְׁפָוָר פָּוֹן דָּעַר תְּלִוְנִישָׁעָר גַּעֲרָמָגָעָן. —
סְּאִיְזָן שְׁוֹעָר גַּעֲוָעָן אִים בְּרָעְנָגָעָן פָּאָרָן מוֹיל אַצְינָד
דָּאָס סָאמָע וּזְאָרָט, וּזְאָס הָאָט מִיט בְּלוֹט פָּאָרְפָּלָעָקְט די לִיפָּן.
ער האָט זַיְךְ אִוְּפָעָשִׁעָטָלָט : — צְיוּעָל גִּיְּן כִּיהְאָבָּן נָאָר אַ פָּאָצִיעָנָט אַ קִינְד —
אַחַן אוֹפְּנָשְׁטָעָר זַיְךְ פָּאָרְקוּקָט, וּזְעָן דָּאָס קִינְד וּזְאָלָט ער זַיְךְ דָּאָרָט גַּעֲקָלִיבָּן.

IV.

— זוי אלט איז איעיר קינד ? — מײַן קינד איז זיבּן יאָר !
 — אַ מאָמע איז פֿאָרְאָן ? — פֿאָרְאָן אַ קְבָּר איז דער מאָמעס ! —
 ס' האָט לאָגּוֹזָם אוַיסְגַּעַשְׁפִּיטַּס דֵּי פְּלִיגֶל אַ קְאַיָּאָר,
 וּזְאָס האָט דער מאָגָנט אַין אַ גַּעֲבָעַנְטַשְׁטָן טָאגּ פֿוֹן מִיטּן תְּמָתָן.
 אַין דָּוִים טַגְּעַשְׁמָעַקְטַּס מִיטּ טָוִיט אַון מִיטּ גַּעֲבָוָרט,
 אַ שְׂטִיקְלַּס פֿוֹן הִימָּל אַין דער דִּיטּ גַּעֲוֹעַן אַין גְּרוּיְנָאָד .
 סַאַדְאָזָסְקִי האָט צַעֲפָנְטַּס דָּעַם פְּלִיאָגְשָׁעַטְטַּס פֿוֹנְקָט וּי אַ בּוֹד :
 — כַּהֲאָבָּא אַיְיךְ אַ זּוֹן ... אַ זְּיַבְּנִיעַרְיךְ... אַזְּוֹינְעַם ...
 עַר אַיְזָה אַיְיךְ יַעֲנַעַר זִיטְטַּס ... גַּעֲבָלְבָּן דָּאָרְטַּס ...
 אַיְתְּאַיְינְעַם מִיטּ דָּעַר מַוְּטוֹעַר ... מִיטּ אַן אַלְטָן זִידְהַן ... —
 עַס האָט אַיְם לִיכְטָקִיְּטַּס אוַיסְגַּעַפְּעַלְטַּס אַין וּזְאָרט,
 גַּעֲוֹזָאָרגָן האָבָּן זִיךְ אַין הַאַלְדוֹן דֵּי שְׁטִילְעַ גַּעֲמָל,
 אַ גַּעַם גַּעַטְאָן האָט עַר דָּעַם בְּרִיוּ מִיטּן גַּעֲמָל,
 וְזָאָס ס'הָאָט זִין זּוֹן, זִיךְ שְׁפִילְנְדִיק, גַּעֲצִיבְטַּס .
 גַּעַנוּמָעַן גַּלְיטְשָׁן זִיךְ האָבָּן דֵּי אַוְיָגְן זְיַנְעַ שְׁנָעַל :
 ס'אַיְזָ אָפְשָׁר פֿוֹן דָּעַם אַלְץ נִימָּטְשָׁוִין מַעַר קִין זְמָר ! . . .

V.

צִי וּוּעַט עַר דֵּי אַמְּאָלַן נַאֲךְ זּוֹן צִי נַיְן ?
 צִי וּוּעַט דָּאָרְט אַוְיסְקוּמָעַן צִי נַיְן אַמְּאָלַן נַאֲךְ זּוֹן אַיְם ?
 דָּזְרָךְ אָט דָּעַם קִינְדְּעָרְשָׁן גַּעֲמָלְהַיְבָּטַּע עַר פֿוֹנְסָנוּי אִיצְט אַן פֿאָרְשָׁטִין,
 וְזָאָס הִיסְטָא בּוּוּם אַן אַיְגְּעַנְעָר, אַ זְּמָדָל אַ גַּעֲנָאָרטָס,
 וְזָאָס שְׁטִילְעָלָעַךְ, דֵּי זְוָעָגְן דֵּי פֿאָרְטְּרָאָכְטָע,
 דֵּי שְׁטִיבְּעָלָעַךְ, דֵּי זְוָעָגְן דֵּי פֿאָרְטְּרָאָכְטָע,
 וּי אַיְנְגַּעַבָּאָקָן טִיף אַיְזָה דָּאָס אַין הָאָרֶץ,
 וּי טְרוּיְעִידִיק אַונְ אַיְגְּנָאָרטִיך !
 וּי אַפְּטָאָן קָאנְגָּעַן נִיטְטָאָן זִיךְ אַ זְּוּלָּל,
 וּי סְקָאָן נִיטְטָאָן אַגְּטְרִינְגָּעַן צּוֹ זְעַט דָּעַר בְּלִיק זִיךְ
 מִיטּ אָט דָּעַר קִינְדְּעָרְשָׁעַר פֿאָקְלָעַטְעָר וּוּיְטָא,
 מִיטּ אָט דֵּי דָּרְעַמְּלִידִיק-בִּיּוּזְעִיקָּעַ גַּעֲוַיְקָסָן,
 וְזָאָס אַיְזָה אַ יְעֻדָּן אַדְעָרְלָעַן פֿוֹן זִיךְ
 אַיְזָה עַר אַלְיַיךְ אַיְגְּגָנְצָן דָּוְרְכְּגַּעַטְאָטָן,
 אַוְן דָּאָס אַיְזָה יְיָנָס בֵּין בְּלוּוֹת, בֵּין זְוִיִּיל,
 פֿוֹנְקָט וּי דִין הָאָרֶץ אַונְ וּי זִיךְ אַטְעָם .

VI.

אַונְ קִינְגָּעַר אַיְזָה מִיטּ דָּעַם אַיְם שִׁידְןָן נִיטְטָאָנד,
 זְוּיְקִינְגָּעַר קָאָן מִיטּ זִיךְ גַּעֲדָאָנק אַיְם נִיטְטָאָנד,
 ס'אַיְזָה דִּים. ס'אַיְזָה עַרְד. ס'אַיְזָה לְאָנד.
 ס'אַיְזָה מַוְּטוֹעַר, קִינְדָּן אַונְ זִידְעָס.

וואס האבן מיט דעם ליב און מיט דער שוווענד
סאגעוווקס פאר אים מיט זאפטן אונגעטריפט דא . . .
און ס'האט זיך אים דאס הארץ פארשוווערט.
ער האט באטראכט דאס קינדערשע געמעל איבעראניטס.
געשאקלט מיטן קאָפּ: — די הײַם... אַ חלום — אויסגעלאַשׂ . . .
דעם דאָקְטָעָר שעמעודיק געגעבען עס אַ ווֹיַּוִּי: —
קיין חלום אפשר אויך איין מער ניטאַ שוֹין . . .
אלצאיינס! אַ קְבָּר... אַש פָּוּן אלְץ אַבְּיסָל נָאָר,
ס'שטייט ווי אַ מאָמע פאר די אויגן לעבעדייק אַנטקעגן.
— נו, אָט! פָּאָר מאָמעס מאָנט מען בֵּין צענטן דָוֶר, —
אַ זָּאג גַּעֲטָאָן דער דאָקְטָעָר האט אָונַּז זיך גַּעֲזָבָט.

VII.

אַ בִּיסְל אַשׁ — זַיְנְעָן אִים נַאֲגַעַגָּאָן סַאֲדָאָסְקִיס רַיִּיד;
אַ קְבָּר — אָונַּעַס שְׁטִיטִים אִים ווי אַ מאָמע פָּאָר די אוֹיגָן;
אַלְיַיְן אִים אוֹירַך ווֹעַט אוַיסְקוּמוּן אַיְן אַש אַיצְט זָוָן פַּרְיִיד,
געגעבען האט זַיְן אוֹיגָן קוֹל אַ בִּיגָּ אִים.
אַ מאָמע — אַט אִים דאס פַּאֲרַשְׁתִּינְגְּעָרט הארץ גַּעֲטָאָן אַ בְּרִי,
און דָוְרְבָּגְעַטְאָגָעָן אַיְן אַיְן אִים אַ היִסְעָר ווֹינַּט זַיְך.
בָּאָרְסִיְּטִיעָן מעָר נִיט אוֹיף קַיְן יִדְזָן אַינְדָּעָרְפִּי,
און מעָר קַיְן לעַבְּעַדְיָק פָּוֹר פַּאֲרַקְעִירְזָוָעָט נִיט אַהֲנִצְׁזָוּ
פָּוֹן שְׁטָעַטְלָעַך טַוְזְנָטָעַך סְצֻוֹוִיטָעַך אַש
אַדוֹרְכָּגְעַדְרוֹנְגָעָן האט אִים דָוָרָך אוֹיף דָוָרָך דָאָרט.
עַס לִיגְט דָעַרְשִׁיקְט אַטוֹזְנִטְיַאָרְעִידְקָעָר דָעַש
פָּוֹן חַתְּנוֹת, פָּוֹן שְׁמָחוֹת אָונַּגְבָּרְטָן,
דָעַרְ שְׁטוּבִיב פָּוֹן גָּסָן לִידְקָע פַּאֲרָהִיט
הָאָט אַפְּשָׁר אָמְגָעָרָן די לְעַצְטָע טְרִיטְדָאָרט
פָּוֹן לְעַצְטָן אָמְבָּאַשִּׁיכְט גַּעֲכָאָפָּטָן יִדְך,
וְאָס דָוְרְבָּגְעַפְּרִיט דָעַר דִּימְשָׁחָט אָט צָו דָעַר שְׁחִיטה . . .

VIII.

סְאַיְן דָאָרטָן שְׁטִיל. סְאַיְן דָאָרטָן טְוִיט.
אַ רְעָגָן גַּיְיט אַרְאָפּ — די לְעַצְטָע צִיְּכָנָס צָו פַּאֲרָמְעָקָן . . .
מַסְתָּמָא קְוֹמָעָן שְׁבַת פִּיגְעָלָעַך נָאָך בְּרַעְלָעַך בְּרוּיטָן,
בָּאָרְסִיְּטִיעָן דָעַם שְׁבַת דִּיְעָרְ צְוִוְּתִשְׁעָר נִיט דָעַרְוָעָקָן . . .
וְיַי פָּוֹן אַ חַלּוֹם בְּאָפְט זַיְך אוֹיף מַסְתָּמָא גְּרָעָול גְּרִין,
אַיְנִמְיַיְן וּזְעָג די וּוִיסְטָע הַיְּזָעָלָעַך סָע וּוּרְעָט גַּעֲוָאָרָע.
מַסְתָּמָא וּזְאָרְטָן די... אָונַּנְבָּעָר דָאָרט מַסְתָּמָא בְּלִיעָן,
און דָעַמְעָרוֹנָגָעָן קְוֹמָעָן דָאָרט מַסְתָּמָא בִּיטָן די קָאַיָּאן . . .

וואָס טוט אַין גראָנאָטָאָפּ, אַשטיינְגֶּער, אִיצְט אַ ווַיְנֵט?
 פָּאָר ווּעֲמָעָן פֿרוֹאוֹן אִיצְט אַין גְּרָאָנוֹטָאָפּ אַ שְׁאָרְכַּע טָמֵן דֵּי בִּימְעָד?
 פָּאָר ווּעֲמָעָן קְרִיּוּט דְּאָרְטָאַ אַהֲן אַצְּינְד,
 אַז סְּיַשְׁלָאָפּ אַ גָּאנְצָן טָג דֵּי כְּרָאָפְּעַנְדִּיקְעַ אִימה
 אַוְיָף גְּאַסְּן לִיְדִּיקְעַ, בֵּין אָוְנְטוּעָר דְּרִיעְרִיד פָּאָרְטְּוּבִּיט
 פֿוֹן טָמָא טְרִיטָה, וְאָסּ הָאָבָן דְּאָרְטָאַ גַּעֲטְרָאָטָן?
 אַלְיָין אַין גְּרָאָנוֹטָאָפּ בְּאָגָעָנְגָעָן דָּעַם טָוִיט
 גַּעֲבְּלִיבָּן אַיְזָן דִּין אַלְטָעָר אַכְּצִיקְיָאָרְעִידְקָעָר פָּאָטָעָר . . .

34. גַּעֲפָאָלָן וּוַיְיָתְזִיְּנָעָן דֵּי עַפְלָ פּוֹנָעָס בּוֹיס

I.

דָּעַר ווּעָג גְּעוּרָעָן גַּעֲצִיכְינְט אַיְזָן מִיט בְּרָאָר,
 גַּעֲוָאָלְגָעָרט אַיְינָס אַוְיָף אַנְדָּעָרָן זִיךְ אָבָן בִּימְעָד.
 עַס דִּינְעָן נְאָבָגְעָגָן דָּעַם דְּאָקְטָעָר זַעַקְס אַוְן פָּוּפְצִיךְ יָאָר
 אַוְן גַּאֲרָדְיִי עָרָדָה, וְיִי אַ דְּעָרְגִּינְעָרָוָגְגָן וּוְעָגָן אַ הִימְלָאָנד.
 מִיט לִיְבָּיְ-אָזְ-לָעָבָן — אָוּמְעָטוּמָן — הָאָט עַר אַיר אָגָעָהָעָרט,
 אַוְן שְׁטָעָלָן נִיתְגַּעֲקָנְט הָאָט פָּעָסְט אַוְיָף אִיר קִין טְרָאָט עָר,
 נְאָר אַט אָזָא הָאָט עַר זִי לִיב גַּעֲהָאָט, דֵּי עָרָד,
 וְיִי אַלְץ, וְאָסּ גִּיט זִיךְ נְבָיט. וְיִי אַלְץ, וְאָסּ אַיְזָן פָּאָרְבָּאָטָן.
 אָפְשָׂר דְּעָרְפָּאָר אַיְזָן זִי בְּלִיק אָזָא בְּאָטְרִיבְּטָעָר,
 אָפְשָׂר דְּעָרְפָּאָר הָאָט עַר גַּעֲטָרָגְגָן זִי בְּיִי זִיךְ אַיְזָן הָאָזָן,
 וְיִי אַז אָוּעָגְעָנְגָבָעָט בְּלִיךְ פֿוֹן אַ גַּעֲלִיבְּטָעָר,
 אַוְן אַ פָּאָרְצִיוּבְּרָטָעָר גַּעֲשְׁטָאָנָעָן פָּאָר אִיר פְּרָאָכָט,
 אָפְילָו ווּעָן דָּעַר טָוִיט הָאָט אָרוֹם אִים אַ גַּעַצְפִּינְט דְּאָרָט,
 אַוְן נִיט פָּאָרְטָאָכְטָנְדִּיק זִיךְ אִיר גַּעֲרָאָכָט
 זִיךְ הָאָרָץ, אַוְן זִיךְ גַּעֲדָאָנָק, אַוְן זִיךְנָעָן קִינְדְּעָר.

II.

אַד לִיבְ הָאָבָן זָאֵל זִי אִים זִיךְנָעָן דְּעָרְלָוִיבָּט,
 דְּעָרְלָוִיבָּט זָאֵל מִיט אִיר חַכְמָה אִים דְּעָרְנָעָרָט זִיךְנָעָן —
 אַט גְּלָאָט דְּעָרְפָּאָר, וּוְיִיל סְאַיְזָן דָּעַר הִימְלָאָלָי,
 אַט גְּלָאָט אַזְוִי זִיךְ, וּוְיִיל דֵּי אַזְוִיגְגָן לְעַכְצָן,
 עַר הָאָט אַין קִינְדְּ זִיכְיָעָם זִיךְ אָגָעָהָאלָטָן פָּעָסְט,
 וְיִי פֿוֹן זִיךְנָעָן פָּאָרְזָעָצָנוֹג דָּעַם סָאָמָעָ בְּעַסְטָן עָרָב —
 אַסְכָּד אַזְוֹלְכָעָר עֲרָבִים פֿוֹן זִיךְנָעָן
 הָאָט עַר צְעַוְאָרְפָּן אַין גַּעַוּעַלְבָּפָּן יָאָרָן.

וואָאַ זִיְנָעַן זַיִ ? עַס וּוַיִּסְטַ אָפֵשֶׁר דָעַר וּוְגַלְדִּיקָעַד וּוַיִּנְטַ .
וְזַס יָאָגַט אֲרוּם אַיִן זַיִן פָּאָרְנוּפְּלָטוֹן זַכְרוֹן . . .
דָעַרְמָאנְטַ הָאָט עַר אַיִן זִיְנָעַ קִינְדָעַר זַיִ אַצְינָה,
אָן אַוִיסְגָעַהוּוְילְטָעַר, וּוְזַי דִּישְׁטוּרְיוֹ פָּוֹן אַוִיסְגָעַקְלָאָפְּטָן קָאָרָן,
זַעַן סִיגָּאָט אִים אַוִיפָּן מִיטָּן וּוְעַגְּ צַשְ׀יִידָט דָעַר טַוִּיט
מִיטָּעַר, וְזַס אַוִיפָּעַר דָעַר וּוְעַלְתַ הָאָט זַי גַעְבָּרָאָכָט זַי,
גַעְלִינְגַט הָאָט זַיִ אַוִיפָּעַר אִים פְּרִימָאָרְגְּנְדִּיקָעַר טַוִּיט,
אַגְוַיְנְטַ הָאָט אַפְּגָועַהְיִלְכָט בֵּי אִים אַיִן הָאָרָצָן.

III.

גַעְשְׁטָעַלְטַ הָאָט דָאָר אַצְינָה עַר פָּעַסְטַ דָעַם שְׁפָאָן,
בָּאַטְשַׁ סִיגָּאָט גַעְרִיסְן זַיִן זַיִן הָאָרָץ, זַיִן אַיִן בָּאַלְגָעְדָרְנוֹגַ פָּוֹן פִּיעַר,
בָּעַת אַחֲתָנָה זַיִן אַיִן דִּי קִינְדָעַר מַעַד דָעַרְמָאנְטַ,
אָן אַיִיךְ דָעַרְמָאנְטַ מַעַן זַיִן זַיִן בֵּי אַלְוִוָת,
סְאַיִן גַרְוִיסְ דִי עַדְד — נִיטְ צַוְ בָּאַנְעַמְעַן מִיטָן בְּלִיק,
נַאֲרַ אַבְגָעַשְׁפָאָרְטַ זַיִן טְרוּיְעַר אַוְמָעַטָוֹמַ הָאָט,
אַ בְּלַעַטְעַר גַיְבָן זַיִךְ אַלְיִין דִי אַיְרָן אַוִיפָּעַרְיךְ,
בָּאוֹאַקְסָעַנְעַי מִיטְ קְרָאָפְעֻזְוֹעַ, מִיטְ פָּחָד אָוֹן מִיטְ אַוְמָעַט,
סְאַיִן אַיִן דִי שְׁטִילַ, אָוֹן טְרוּיְעַרְיךְ, אָוֹן וּוִיסְטַ,
זַיִן אַיִן גַעְבָּוְדְטַ-שְׁטָעַטַל אַיִן זַיִן זַיִן אַוְקָרְאַיְנָעַ,
מִיטְ בִּיטְעַרְקִיטַ גִּיטְ אִים סְגָעָמִיטַ זַיִךְ אַ בָּאֲגִים,
דִי אַוְגָן גִּיטְ בֵּיְ שִׁינְצְטָעְרְנוֹיַשְׁ אַ צַּיִ אַהֲיָן אִים,
אָוֹן אַ פָּאַרְקְלָעַם דָאָס הָאָרָץ בֵּיְ מְשׁוֹגָעַת,
בָּאַטְשַׁ גַעַם דָעַם קָאָפְ אָוֹן אַיִן אַ שְׁטִילְגָעַט אִים !
עַס פָּאַדְעַן מְעַרְדָעַר אַיְצַט אֲרוּם דָאָרְטַ אַוִיפָּעַר זַיִן גַאַס
אַיְכָעַר דִי טַוִּיטַע הַיּוֹזָעַר, אַוִיפָּעַר דִי בָּלוֹטַ-פָּאַרְפָּלְעַקְטָעַ בְּעַטָּן.

IV.

פָּוֹן אַוְמָעַטָוֹמַ הָאָט זַיִק גַעְשְׁטָרַעַקְטַ צַוְ אִים דָעַר בְּרָאַד
מִיטְ אַזְאַ בְּלֹטְיקְ-בְּרִיעַנְדִּיקְן בְּלִיְיְ-דִּיסְ ;
עַס הָאָט אִים אַגְעַקְעַרְטַ אַ קְרָובְ דָעַר בִּיתְ-עוֹלָםְ פָּוֹן נְיוֹיְ-אַרְקַ,
אַ קְבָדְ עַר זַיִן אַיְגָנָס הָאָט גַעַתְאָטַ אַיִן בְּוּנְאָסְ-אַיְרָעָם.
דִי עַרְדַדְ דִי אַוִיפָּגְעַבְרָאַכְעַנְעַי גַעַוְעַן אַיִן שְׁוֹאָרָץ וְיִ פְעַר,
גַעַזְנְדוֹן דָאָס גַעַדְעַכְעַנְישַׁ הָאָט זַיִ בֵּיְ יַעַדְן שְׁפָאָן אִים.
צִוְפָוָסְנַ בֵּיְ דִי וּוְאַגְדִּיקְעַ גַוְאַדְאַלְאַכְאַרְעַד בְּעַרְגַּ
גַעַפְאָלַן אַיִן אַ זָוַן זַיְנָעַר אַיִן שְׁלַאְכָטַ פָאָר שְׁפָאָנוּעַ,
אָוֹן אַיְנָעַר אַוְמָעַשְׁוּעַבְטַ זַאָטַ עַרְגָעַץ אַיִן דָעַר לְוֹפְטַ,
אַ גַוְאַדְדִּיעַ-מְאַיָּרַ פָּוֹן אַוִיאָצִיַּעַ.
גַעַדְכָטַ הָאָט אִים, אַזְ פָוּנָעַם פָאַכְעַן אַיְבָעַרְזָופַט
אַוִיפָּצְוִיְגַן אַוִיפָּגְזַוְגַטְעַ בְּלָאַטְ מִיטְ בְּלָאַטְ זַיִךְ.

דען זוינט געשפילט האט אויפֿן וואלד, זוי אויףֿ אָהארט,
און מיט אָן עַלְנְטְקִיּוֹת אַזָּא דֵי דָוְרְכִיּוֹר פָּאַרְשְׁפְּרָאָכָן.
אַ כָּה אַגְּטָאוֹ זִיד אַ גְּרוֹזִין מֶעָבָדָה,
בְּלוֹזַן אִין גַּעֲדָאָנָק דֵי קְבָרִים אוּפְּזָאָמְלָעָן פָּוֹן דָעַר מְשֻׁפָּחָה.

V.

דען מִיטְלְסְטִיקָר זִיל פָּוֹן זִין גַּעֲזִינְד —
בָּאַשְׁאָנוֹקָעָן האט מִיט אָמְגָעְדוֹלָד אָן גְּבוֹהָה דֵי נַעֲטָה אַיִם.
וְעוֹר וּוְיִסְטָן, וְאוֹ שְׁלָאָגָט עַד אַצְּטָן זִיךְּ רַעֲגָעָץ מִיטְן זוֹינְט ?
וְאוֹ רַעֲגָעָץ רַאֲגָנְלָט עַד אַצְּנָד זִיךְּ מִיטְן שְׁטוֹרָעָם ?
עַד פְּרוֹזָאָוּת זִיךְּ אַיִן גַּעֲזִיכְּט אִים פָּאַרְשְׁטָעָן אַ וְיִיל,
זִין נִיטְ-גַּעֲזִימְטִיקִיּוֹת אַיִן בָּגָעָם, אִין דָעַר מְשֻׁפָּחָה — אַיְינְעָר !
פָּוֹן זִיךְּ צַוְּוִיסְן מָאָן דֵי טְבָע — אוֹיףֿ אַ מִיל,
אי דָוְרָא אַ לִיד אי דָוְרָא גַּעֲשָׂלָגָג. דָעַר זִידָעָ מִיטְן דֵי בִּינְעָד ?
אִים נַאֲכָגְנָאָן אִיז נִיטְ פָּוֹן קִין גַּעֲשְׁטָעָלְטָן מַעֲנְטָש אַ שָּׁם.
אַיבְּעַרְגָּעָוְאָרְפָּן זִיךְּ פָּחָן אִינְסָ צָוְיִיטָן דָאָט גַּעֲשְׁוִינְדָעָ.
דָאָרָה האט עַר שְׁוִין אִין יְעַנוּם קָרִיגְ זִין נַאֲמָעָן נִיטְ פָּאַרְשָׁעָמָט,
און מִיט אַ שְׁטָעָרָן מִיט אַ גַּאֲלָדְעָנָעָם זִיךְּ אָמְגָעְקָרָט פָּוֹן פִּינְלָאנְד.
עַר שְׁוּוּבָתְ דָא, מַעֲלָעָר, אִין דֵי הִיכְן אִיבָּעָר אִים, —
הָאָט עַר זִיךְּ אַיְנוּם הִימְלָ מִיטְן בְּלִיק גַּעֲטָאָן אַ קְלָאָמָעָ,
אִים דָוְכָט זִיךְּ, אָוֹ עַר הַעֲרָתָ זִיךְּ וּוּעֲקָנְדִיקָעָ שְׁטָמִים
פָּוֹן הִימְלָ, פּוֹנְקָט זִיךְּ פָּוֹן דָעַר הִים : אַ בְּרִיוּוּלָעָ דָעַר מַאֲמָעָן ! . . .

VI.

גַּעֲלִיגְט האט זִיךְּ אוֹיףֿ וּוְיִיט פָּוֹן רַוִּיךְ אַ זִוְּם,
גַּעֲוִיקְסָן דָוְרְכָעְשָׁפָאָרָט פָּוֹן דָאָרְטָן הַאֲבָן גַּרְינְעָ.
זַוְּיִ וּזְאָקְסָט עַס אִים אַ בּוּיְם אַזְוִי,
אוֹ יְדָעָ צְוִיְיגָ זַאְלָ אַנְקָעָרָן אַן אַנְדָעָרָרָ מִדִּינָה,
אַזְוִי יְדָעָ צְוִיְיגָ זַאְלָ אַנְקָעָרָן אַן אַנְדָעָרָ שְׁפָאָר,
אוֹ יְדָעָ צְוִיְיגָ זַאְלָ פָּוֹן אַן אַנְדָעָרָ זָאָפָט גַּעֲנָעָרָט זִיךְּ
אוֹ הַפְּקָרָ זִין פָּאָר יְדָעָרָ האָק, וּוֹאָס אִיז פָּאַמָּסָטָן, וְאָד
אַיְבָעָרָ דֵי בְּלִיעְנְדִיקָעָ קָעָפָ אַן קוּוּלְנְדִיקָעָ הַעֲרָצָע ? !
אוֹן דָאָרָ גַּעֲפִילָט האט עַר זִיךְּ אַלְעָ גַּעֲבָן זִיךְּ,
זַוְּיִ עַר וּזְאָלָט אַיְצָט מִיטְ יְעַדְעָרָן פָּוֹן דֵי גַּעֲרָעָדָט דָאָ
עַר האט גַּעֲזָעָן זִיךְּ אַלְעָ אַיִן גַּעֲיִיכְט,
דָעַם אַטְמָעָמָ זִיעָרָן גַּעֲהָרָט דָוְרָן גַּעֲרוֹיָשָׁ פָּוֹן בְּלָעָטָר,
דָוְרָק אַוְיְגָעְזָוִיגָטָן זַוְּיִיט אַיִן רַוִּים,
דָוְרָק דָעַם גַּעֲוָאָלָגָעָר פָּוֹן יְאָרְטְּוִיזְנְטִיקָעָ צָאָמָעָ :
גַּעֲטָאָלָן זַוְּיִיט זַיְגָעָן דֵי עַפְלָ פְּנוּעָם בּוּיִם,
נַאֲרָ דָוְרְגָעְטָרָאָגָן אַוְמָעָטָוּמָ דֵי זַעֲבָעָ זַאֲמָעָ !

VII.

ניט דארפנדיק פאר זיין פארמעג קיין אייל אויף דר'ערד,
אייז ער אויף איר דורך זיין בארכוף געשטאנגען, זוי אַהערשעָד ;
דעם סקאלפעל קעגן טויט געהאלטן, זוי אַשׁווערד.
דאַס דענקיין — פאר זיין אַרט אַונטער דער זון דערקֿלערט שוין.
אַים חַטֵּם געדוכט, אָז ס'ברוייכט ניט דער געדאנק
קײַן בִּיקְסָן, קײַן האַרמָּאָטָן אָזֶן קײַן פָּאנְצָעָרָס .
אַגְּטוֹרָאָפְּנָט וְאַט זִיךְ דִּי נַאֲטוֹרָ קָעְגָּן זִיךְ דְּרָאָגָּג
אוֹן אַגְּנוֹטָעָרָטָעָנִיק זַיְנְגָּעָן אַים גַּעוּזָן סְפָּעָרָן גַּאנְצָעָן,
וְעַזְעַן ער דָּאַס הָאָרֶץ פָּוּן מַעֲנְטָשָׁ גַּעהַאָלְטָן הָאַט אַין דְּאָגָּט .
דָּעָרְגוֹןְטָנְדִּיק דָּעַם סָוד פָּוּן דִּי גַּעוּזָבָן
אוֹן אַיְבָּרְשָׁטָאָגְּנָעָנִיק פָּוּנָעָם קָגְּנָאָן דָּעַם רָאָנָד,
אייז ער גַּעְגָּאָן פָּאנְגָּדָעְרָשְׁלִיסָן דָּעַם יִסּוּד פָּוּן לְעַבָּן .
יאָ אָ ער אַיְזָ גַּעוּזָן גַּעַרְעָכָט, דָּעַר קָאָפְּטָאָן,
וְזָאַס הָאַט אַ בִּיקְסָן בַּיְ אַים גַּעַפְּרָעָגָט, זַיְנְגָּעָן ער דָּאַט דָּעָרְחוּן אַים :
אוֹיף צַו בָּאָקְעָמָפָן דִּי נַאֲטוֹר — גַּעְגָּוָן אַיְזָ דָּעַר גַּעַדָּאָק,
אוֹיף אַוִּיסְרָאָטָן דִּי פָּעָסָט — נִיט קָלְעָקָן וּוּטָעַדָּר גַּיהַינָּום .

VIII.

ער הָאַט זִיךְ אַגְּנוֹשָׁטָעָלָט אַיְעָדָ וּוְילָ,
בָּאָטְרָאָכָט פָּוּן חָוְרָבָן אוֹן פָּוּן בָּרָאָךְ דָּעַם מְאַלְצִיָּת .
איַן פְּלוֹגְן דָּאַט ער זִיךְ קְיַיְן מְאַל שְׂטָאָרָבָן נִיט גַּעַיְלִיט .
נַאֲרָאִיצְט, זַיְנְגָּעָן קְיַיְן מְאַל נִיט, הָאַט לְעַבָּן אַים גַּעַוּזָלָט זִיךְ
סְצָוָעָס זַיְנְגָּעָן עַזְוָלה אַוִּיסְהָוִיכָן דָּאַס הָאָרֶץ אָזָוִי,
נִיט הָאָבָּנְדִּיק גַּעַזְוָעָן דָּעַם בָּרָאָךְ פָּוּן דִּי פָּאָרְדָּאָרְבָּעָר,
בֵּין אַוִּיסְבָּרוּקִירָט דִּי עַרְדָּ פָּוּן זַוִּים צַו זַוִּים
נִיט זַיְנְגָּעָן עַס וּוּט מִיט זַיְעָרָעָ צְעוֹזָטָעָ שָׁאָרָבָנָס !
וְוי הָאַט פָּאָרְשָׁאָלָטן זַיְנְגָּעָן בָּאָדָאָרָפָט אַ פָּאָלָק
אוֹן וְוי פָּאָרְקְרִיפְּלָט הָאַט בָּאָדָאָרָפָט אַ לְאָנָד זַיְנְגָּעָן,
אוֹ סִיזָּאָל אַ מּוֹטָעָרָטָאָכָט פָּאָרְקִינִיפְּט זַיְנְגָּעָן מִיט אַ וּוּאָלָה,
סִיזָּאָן גַּעַבְּיָרָן וּוּרְעָן עַגְּדָעָשָׁן אַיְזָ פָּאנְצָעָרָס ? !
עַד קָלִיְּבָט נִיט מִיט דָּעַר חִיה פִּירָן זִיךְ קְיַיְן שְׁטָרִיטָא,
איַן טָעָנהָן דָּאַט נִיט וְזָאַס מִיט זִיךְ ער —
עַס וּוּרְעָט רַעֲגַלְאָמְעָנְטִידָט דִּי חִיה דָּוָרָק אַ שְׁטִיגָּג,
אוֹן דָּא — בְּלֹויְזָ דָוָרָק גַּעַוּרָ פָּוּן רַוִּיטָאָרְמִיעָד !

IX.

צַו טְרִיטָא צַו אַיְגָעָנָעָ זִיךְ צְוֹגָעָהָעָרָט הָאַט ער,
גַּעַדְוָכָט דָּאַט זִיךְ, אָז ס'רִיסָן זִיךְ פָּוּן זִיךְ גַּעַהְוִילָן ;
איַז וּוּרְקְלָעָד אַים גַּעַבְּלִיבָן אִיצְט נִיט מַעַר,
וְוי בָּלָאָקָעָן פָּחָן בִּיתְ-עוֹלָם צַו בִּיתְ-עוֹלָם ?

וְיַיְוָעֵט מִן אֹמֶקֶרְן זַיְן אֵין אֲשַׁטָּא ?

וְיַיְוָעֵט מִן אֹמֶקֶרְן זַיְן אֵין אֲיַשְׁוֹב .

וְאוֹסְ'אַיְזָן קִין מַעֲנְתָשׁ קִין לְעַבְעַדְיַקְעַר מַעַר נִישְׁטָא

וְזַאוּ פָּוָן דָּעַר טַוִּיטָעַר שְׂטִילְקִיט אֵין דִּי עַדְפְּרִילִישָׁעַס ?

וְעוֹט אַיְצָט קִין וְזַעַג נִיט שְׂוֹעָר זַיְן פָּאָר זַיְן טְרָאַט ,

אוּבָּר גִּין אָפְּיָלוּ טָאָג אָוָן נַאֲכָט וְעוֹט זַיְן גַּעֲנִית עַר —

בָּאָר זַיְן אַיְעַדְעַר טָאָג זָאָל אֲגַבְּאָט .

אוֹן יַעֲדָע נַאֲכָט זָאָל זַיְן אֲגַבְּאָט :

זַיְן אוּפָּה אֲזַוְּלָעַ נִיט צַעְשִׁידָן מִיט דָעַם וְוַיִּ,

וְוַיִּמְעַצְּבָּעַ מִיט צַעְשִׁידָט זַיְן אוּפָּה אֲזַוְּלָעַ נִיט מִיטְן שָׁאָטָן ,

בֵּין אַפְּגַעַמְעַקְט עַס וְעוֹט נִיט זַיְן דָעַר לְעַצְטָעַר צְוִישָׁן זַיִן !

בֵּין סְעוֹט דָעַר לְעַצְטָעַר צְוִישָׁן זַיִן צְעַטְרָאָט !

35. אֲחִיוֹת אֵין צָו לְעַבְנָה

I.

נַאֲך דָּרְדִּי טָעַג גַּאֲמָג הַאֲט מִן אוּפָּה זַיְן גַּעֲשְׁטָעַלְט .

שְׁוַיִּן נַאֲעַנְתָּ אֵין פָּוָן קְלָעָם דִּי לְעַצְטָעַר גַּרְעָנוֹץ .

גַּעֲצָוְגָּן הַאֲט זַיְן וְוַיִּט אָזָן אַוִּיסְגַּעַטְרָאָטָן פָּעַלְעָ .

נַאֲרָ קִינְגָּרָה הַאֲט עַס דָּאָרְטָפָן מִידְקִיטָן נִיט גַּעֲזָעָן אַיְצָט .

אֲזַאְרָהָגָעַטָּאָן דִּי רַוְקוּעַלְעָדָעָ אַוִּיפָּה לְיַנְקָס אָוָן רַעֲכָטָמָה .

דָעַם שְׁוֹוִיָּס גַּעֲוַיְשָׁטָפָן שְׁוֹעַרְנָס אָוָן פָּוָן הַלְּדָזָעָר .

דִּי שְׁטִיזָוָל אַוִּיסְגַּעַטָּאָן מִיט תָּאוֹהָדִיקָן קְרָעָכָז .

אָוָן אַבְּעַדוֹוִיקָלָעָן אַנְעַטְשָׁעָס גַּעֲנוֹמָעָן שְׁנָעַל זַיִן .

מִיט פִּס מִיט בָּאַרְוּעָס דָעַרְפִּילָט דִּי עַדְד .

וְוי קִין מָאָל נַאֲר אָזָא מִין מַוְטַעַרְלָעָדָבָאָפְּרִישָׁעָ .

זַיְן אַפְּרִיסְוָן פָּוָן אַיר גַּעֲוָעָן אֵין שְׁוֹעָר .

נַאֲר סְ'הָאָט זַיִן מַוְנַטְעַרְדִּיק אֲהַיְבָּג גַּעֲטָאָן דָעַר פְּרִישְׁטָק .

עַס וְאַבְּן קַעַסְעַלְעָדָעָ אֲקָלָגָג גַּעֲטָאָן מִיט פְּרִידָה .

אֵין אַוְטָעַר פְּאַכְוּעָס — לְעַבְעַדְיַקְעַע לְאַבְּנָס . אֲמַחְיָה !

דָעַר טָאָג מִיט בָּרוּוִיט הַאֲט אָוָן מִיט וְאַסְעָר זַיְן גַּעֲנִירִיט

אָוָן מִיט מַנוֹּחָה פָּאָר דָעַם מִידָן חִילִי .

II.

אֲשִׁיעָד אַגְּגַעַשְׁמַעַקְט . אֲשָׁאָט אַוְטָעַר וְעוֹנָט .

אֲבִינְטָל הַאֲלִיךְ אַוִּיפָּלִיגָן אֲשִׁיעָטָר .

גַּעֲבְּלִישְׁטָשָׁעַט מַעֲסָרָס הַאַבְּן אֵין דִּי הַעֲנָט .

אָוָן פְּרָגָעָס אִינְעָם בְּלִיק : צַי וְעוֹט מִן גַּד זַיְן לְאָזָן וְוַיִּטְעַר ?

געועסן ביגטעלעכויין א טיל איזו לעם א טיל,
 בי גורט אנטבלויזט די לייבער דיאַשפֿאָרטע,
 אָן שראָמְעָן אלטּהּ האָבָּן זאָפְּרָדִיק דערצְילְט
 פון ניט פֿאָרגֿעָסְעָנֶן, פון גְּרוֹיסָעּ שְׁלָאָכְּטָן.
 דער אָקְרָעָפּ האָטּ גַּעֲפְּלָעָט אַיְעָדָן לוּיט דער דֵּי,
 נאָרּ סְהָאָט דער דָּאָרְשָׁטּ בֵּי קִיְּבָעָם זִיךְּ נִיט אִינְגָּנוּמוּן.
 דאָךְ האָטּ שְׁוִין עַמְּצָאָר גַּעֲלָעָט אַבְּיסָלְהּ הֵי,
 אָוָן עַמְּצָאָר האָטּ אוּסְגָּעָרָאָפּעָט צּוֹקָאָפּוּס זִיךְּ דֻּעָם קְלוּזָעָק.
 אַפְּרִישָׁעָרּ וַיְינְטּ פון פֿאָלְד — מִיטּ אַ צְּלָאָפּ
 האָטּ זַיְּ גַּעֲרָאָכְּטּ דֻּעָם וַיְיִהְיֵה פון אוּסְגָּעָרָעָנָטּ עַרְטָאָעָר.
 אָוָן אִינְגָּרָאָר אוּסְגָּעָרָאָפּעָט האָטּ שְׁוִין פֿוֹנוּסּ שְׁלָאָפּ!
 — ערְ קְלָעָמְטּ אָרוּם, דער דִּיטְשָׁן . . . נאָרּ קִינְגָּרּ טְנִינְטּ גַּעֲהָרָט אִים.

III.

גּוֹרְדָּאָרִיהּ האָטּ צָוּם עַרְשָׁטָן אוּסְגָּעָזָוָכּ אָן אָרְטּ,
 וַיְאוֹ אִוְּסְוָאָשָׁן פון וּוּגְגּ זָאָל ערְ זִיךְּ גְּרִינְטָלָעָדּ קְאָגָעָן.
 אַ דִּיטְשָׁקְעָלָעָ אַ שְׁמָאָלָסּ גַּעֲגָאָן אִין דָּאָרְטּ
 צְוִישָׁן פֿאָרְטְּרִיקְנָטָעּ האָרְבָּאָטָעּ קְלִיאָגָעָן.
 עד האָטּ דָּאָם הָעֶמֶד אַרְאָפְּגָעָשָׁמִיסָן נאָרּ אִין וּוּגְגּ
 בָּאָטְרָאָכְּטּ דִּי הָעָנְטּ, דֻּעָם בְּרוּסְטָקָאָסָטּ, דִּי אָקְסָלּ,
 אָוָן סְאיָן אַ קְלִינְגְּעָנְדִּיקָעָרּ פֿלְיוֹסָק אָוּזָעָק,
 אָז דָּאָם גַּעַמִּיטּ האָטּ יְעָדָעּ רָגָעּ זִיךְּ צְוָאָקָסָן.
 ערְ האָטּ גַּעַוִּיפּטּ דִּי פֿינְגָּעָרּ אִינְגְּזִיקָוּווּיָּה, מִיטּ פְּלִימָיּ,
 צְשָׁפְּרִירִיטּ מִיטּ חָנוֹגּ יְעָטָוִידּ בְּאָוָנדָעָרּ;
 זִיךְּ אִינְגְּעָקוּקָטּ אִין זַיְּ אִיבְּרָאָנִיּ,
 וַיְוַיְּ ערְ וּוֹאָלָט זַיְּן פֿאָרְמָעָגּ גַּעַזְיִילָטּ. סְפָּאָרְמָעָגּ פון וְאוָנדָעָה,
 ערְ האָטּ גַּעַטְאָפּטּ דִּי הָעָנְטּ, דִּי נָאָגּ, דֻּעָם הָאָלְדוֹן,
 דִּי הָאָרּ פון קָאָפּ, פון אָוִיעָרְדּן — דִּי לְעָפְּלָעָדּ:
 סְאיָן דָּאָ! פֿאָרָאָן! פֿאָרָאָן אִין אַצְּזָן!
 אָוָן צַוְּ זַיְּן אָפְּבִילְדּ זִיךְּ גַּעְוָונְדָטּ: — אַחֲיוֹתּ אִין צַוְּ לְעָבָן!

IV.

אָוִוְיָאָ פֿיְלָטּ ערְ זִיךְּ צָוּם עַרְשָׁטָן מְאָלָטּ. —
 האָטּ אִים גַּעַדוֹכָטּ, זִיךְּ טְרִיקְעָנְעָנְדִּיקָעּ אוּסְיָה דָּעָרָ זָוּן דָּאָרְטּ.
 ערְ האָטּ פֿאָרְפְּרָאוֹזָטּ דָוְרָךְ אַ גַּעַשְׂרִיּ זִיךְּ קוּ
 אָוָן טְעָנְעָרּ עַטְלָעָכָעּ אַרְוִיסְגָּעָלָאָוּת בְּאָוָנדָעָרּ.
 דָּאָסּ וּוֹאָסָעָרּ אִין אָזְזִיּ דָעְרוֹקְוִינְדִּיקָעּ אָוָן פְּרִישָׁה,
 דָּאָסּ גְּרָאָזְזִיּ אָזְזִיּ דָעְרוֹקְוִינְדִּיקָעּ אָוָן וּוֹיְדּ אִין.
 אָוָן סְגִּיטּ אִין אִים אַ גַּיְיָ אָרִינְ אַזְאָ גַּעַמִּישָׁ
 פון פֿלְעָטְנְדִּיקָעּ זְוּמְעָרְדִּיקָעּ רִיחּוֹתּ.

און אט דער פֿלְעַטְנְדִיקָעֶר שטילער אַיבְּדָעָרְפֵּר —
ער טאָפְט אַים אָן, פֿוֹנְקָט זַוִּין אַיְגָן פֿנִים,
און אט דאס יְשֻׁוּבָּל דאס פֿרִידְלַעֲכָע אָן גְּרִינְסָס,
און אט די טִיעָרָע הַאֲרָבָּאָטָע קְלִיאָגָעָן,
און ער איז צוֹוִישָׂן זַי אַט דָא אַינְמִיטָן וּועָג
אויף שְׁטַעַנְדִּיק נָאָר אַיְן מָאָל אָן אַיְגָעָר!
אַחַאָא לְעָבָן גִּיט מַעַן בִּילִיק נִיט אָוּעָך,
אַ פְּרִיכִים אויף דָעַם קָאָן שְׁטַעַלְן ער אַלְיָין נָאָר,

V.

אַזָּא וַיְיַזְאַט גַּעַשְׁטָעַלְט אַיְחָד זַיְד דָאָס לְאָגָד,
אַזָּא, וַיְיַזְאַט פֿאָלָק גַּעַשְׁטָעַלְט הַאָט דִי גַּעַשְׁכְּטָע,
וּעַן סְהָאָט דָעַר וּוּלְט דָעַר אַוְיסְגָּעַלְט עַגְּנָעָר דִּעְרָלָאָגָט
די פְּרִיהִיט אַיְן גַּעַשְׁלָעָג אַ פֿאָרוּזְיְוִירְטָע,
אַזָּא, וַיְיַזְאַט פֿאָרָו וּוּרְקְלָעְקִיְּטָה הַאָט עַס גַּעַהָאָט,
אַזָּא וַיְיַזְאַט פֿינְפֿר אָן צוֹאָנְצִיךְ יָאָר אַיְן עַס גַּעַגְּנָעָן — אַיבְּגָרָאָשָׂנָד.
אָן דָוְךְ רְוָאַינְעָן הַאָט גַּעַשְׁפָּאָרְט דָעַר דִּיְתְּשִׁישָׁעָר מַעֲכָאַנְזִירְטָעָר קָאָט,
וְאָס אַיְן גַּעַגְּנָעָן אַנְשָׁטָאָפָן מִיט בְּלֹטָט די פִּיסְקָעָס אָן דִי טָאָשָׂן.
עַס הַאָט פֿאָר יְעַדְעָר גְּרָאָו דָאָס הָאָרֶץ גַּעַטָּאָו אַ קְלָעָם,
גַּעַרְופָּן הַאָט אַ יְעַדְעָר בּוּמִים מִיט אַ גַּעַהְוִיל אִים.
גּוֹרְ-אָרְדָה הַאָט אַפְּילָו טְרָאָכָּטָן זַיְד אַצְּנִיד גַּעַשְׁעָמָט,
אוֹ אַפְּהָעָנְגִיק קָאָן זַיְן אַמְעַנְשָׁת פֿוֹן בְּלוֹטָ-בְּאַזְוּפָטָן גּוֹלָם.
אוֹ סְיוּעָט דָעַר עַקְלָה אַפְּטָטָטָעָר כָּאָם אָן פֿאָרָאָזָט
די וּוּרְטָפָן מַעֲנְשָׁת אַבְּיָדָר דָעַר עַרְד בָּאַשְׁטִימָעָן.
אָן בְּיִמְעָר וּוּלְעָן טְרָאָגָן זַיְד פֿרוֹכָּט אָן בְּלִיט,
אוֹ בְּלוֹי אָן לִיכְט וּוּט אַוְיסְפָּרְפִּיטָן דָעַר הַיְמָל —

VI.

דָעַר הַיְמָל אָן דִי עַרְד, פֿאָר וּוּלְכָעָ ער אַיְזָאָקְרָאָט
אַיְן אַנְהִיבָּ קְרִיגָּג גַּעַקְוּמָעָן שְׁוִין אָן אַוְיסְגָּעַשְׁטָאָטָעָר,
דִּעְרָפְּלִין זַיְד פֿאָר זַיְדָר לִיְבְּלָעָן סָאַלְדָאָט,
אוֹיךְ פֿאָר דָעַם גְּרָאָו, אוֹיךְ פֿאָר דִי קְלִיאָגָעָן דִי הַאֲרָבָּאָט .. .
ער דָאָט פֿוֹנְסְנִי אַ פְּרוֹאוֹנוֹ גַּעַטָּאָן דִי הַעֲנָט, די נָאָט, דָעַם הַאָלָדָה,
די הַאָרָפָן קָאָפָּ, פֿוֹן אַוְיָדָוּן דִי לְעַפְלָעָד :
— סְאיַיְזָא! פֿאָרָאָן! פֿאָרָאָן סְאיַיְזָא! —
אוֹן מִיט דִי אַוְיָגָן צַו דָעַם פֿעַלְד גַּעַגְּבָוּן זַיְד אַ קְלָעָפָּ נָאָד:
איַז אָט! אַ פְּרִיְיָ אַוְיָפָּט דִּיְתְּשִׁלְאָגָנדָס בְּלֹטָט,
אַ פְּרִיְיָ אַוְיָפָּט דָעַר פֿאָרְבָּלְוְטִיקְט-גּוֹלְמְדִיקְעָר גְּאוֹהָה
גַּעַפְּנָעָן דָאָרָפָּ מַעַן אַיְן זַיְד קְרָאָפָּט אָן מוֹט
צַו אַיְנְשָׁטָעָן, וּעַן סְאיַיְזָאָגְּמָנִיָּ אַוְיָפָּן פֿעַד — אַיְן בְּלָעָנְדָ פֿוֹן גְּרִיְיָפָּן,

אט איצט, ווען ער, גור-אריה, שלאגט זיך אָ בִּיקֶם,
ווען בלזין דער וויטעך אין די אַדערן אין דינע שורצ'וועט.
באַוְאַפְּגַעַנְוּ ווועט קעגן אַיר זיך יַעֲטוֹדֵד גַּעֲוָוִקָּס!
און קעגן אַיר באַוְאַפְּגַעַנְוּ אַלְיַין זיך די נַאֲטוֹר ווועט!

VII.

אלְצָאִים, צי זען דאס גליק געגעבן אַים דָּא אַיִן,
צי ניט באַשְׁעָרָת אַלְיַין אַיִן אַים דאס גליק זען,
נאָר וואַלְגַעַרְן ווועט זיך גַּעֲרָמָנִיעָס בָּלוֹטִיק מְשֻׂגָּעָת אַיִן מִיסְט
איַנְאַיְנָעָם מִיט אַיר שְׁטָאָל, אַן מִיט אַיר שְׁטָאָל, אַן אַרְעָבִיקְסִן!
און נַאֲכָמָאָל פָּאַרְפְּרוֹאָוּת דָּוָרָךְ אָ גַּהְיַילְד זִין קוֹל
און טַעַנְדָּר עַטְלָעַכְעַ אַדְרוַיְסְגַּעַלָּאָט בָּאוֹנְדָּרָעַ.
אוֹוִיְּאָ פִּילְטָעַר זִיךְ צָוֵם עַרְשָׁתָן מָאָל,—
דאָט אַים גַּעֲדוֹכְט, זיך טַרְיְקַעְגַּעַנְדִּיק אַוִיכְ דָּעַר זָוֵן דָּאָרט.
עד זָאָל נַאֲך אַט אַזְוִיְּאָ, ווּ ער אַיִן,
איַבְּעָר דָּעַם קָבָר פָּוֹן גַּעַרְמָנִיעָס דַּוְרְכְשְׁפְּרִיְּזָן זִיךְ קָגְנָעָן!
דָּעַר אַגְּנְדָּרְפִּיְּרָעַרְן קְלָאָפְּס ווועט גַּאֲלָטָן פָּאַר גַּעַוִּים,
אוֹ סִשְׁטִימָטָן נִיט מִיט דִּי דִיְתְּשִׁישָׁעָן קָגְנָעָן . . .
און דָּאָרָה אַט אַיִן זִין הָרָצָן נִיט גַּעַהְיוֹתָן דִּי דָּוָבָר,
דָּעַם לִיכְבַּת אַט אַיִן בְּלִיק נִיט אַפְּגַעַטְרָאָטָן אַט דָּעַר ווִיטָעַק,
זִין הַיִּם ווועט, ווִיזְיָוָס אַוִיכְ, אַיְבִּיךְ זִין דִּי גַּרְאַגְּטָאָפְּעָר גְּרוּב,
דָּעַם בְּרָאָך, ווִיזְיָוָס אַוִיכְ, אוֹיךְ זִין ווועט טַוִּיטָעָרָהִיט ער . . .

VIII.

בָּאַפְּרִיְּטָן פָּוֹן אַלְיַץ, ער צְרִיקְוָעָגָס האַט גַּעַשְׁפְּרִיְּט,
זיך אָ בָּאַנְיִיטָעָר אַומְגָעָקוּקָט אַיִן אַלְעַ זִיטָן ;
אַים האַט גַּעֲדוֹכְט, אַן יַעֲדָעָס הָוִינוּ צַוְּאִים זיך רִיסְט,
אוֹ יַעֲדָעָס פָּעַנְצְּטָעָרָל אַיִן הָאָרֶץ בֵּי אַים זיך שִׁיטְעָדָט,
איַעֲדָעָס שְׁטוּבְּעָלָעָה האַט עַפְּעָס אַים דָּעַרְקָלָעָט,
אָ יַעֲדָעָר גְּרָאָ צְאַרְזָאָגָט האַט עַפְּעָס שְׁטָרָעָנָג אַים.
צַוְּאִין שְׁאָרָךְ פָּוֹן בּוּזְמָה האַט ער זיך צַוְּגָעָהָרָט,
ער זָאָל אַוִיכְ אַלְעָמָאָל אַיִן ווועג אַים פָּאַרְגָּעָדְעָנְקָעָן.
גַּעַקְוָקָט פָּוֹן אַוְמַעְטִיקָעָר ווִיזְיָוָס אַוִיכְ אַים
זִין כְּלה האַט, פָּאַרְהִילְט אַיִן דָּעַמְעָה.
אַים האַט גַּעֲדוֹכְט : ער העֲרָת אַיר שְׁטִים
צַוְּיִשְׁן דִּי טַוִּוְנְטָעָר פָּוֹן קְבָּרְדִּיקָעָ קְלָעָמָעָר . . .
וּוְיַשְׁוֹעָר דָּעַר ווּנְגָזְזָאָל אַים אַצְּינָד נִיט זִין,
וּוְיַפְּנִין זִיךְ לְעַבְנָן זִין אַצְּינָד זָאָל ער נִיט ווִיזְיָוָס,
הַאַט דָּאָרָה זִין ווִיזְיָוָס אַיר אַשְׁטָרָעָן אַים גַּעַשְׁגִּינְט:
אָ פְּרִיְּיָ ווועט רַוְּסְלָאָגָן שְׁטָלְעָן אַוִיכְ דִּי דִיְתְּשִׁין!

36. דער שאטן פונעם זאנדעראפּוֹרער

I.

— אַ בְּדָאֵךְ צָוֶם פִּינְגָּעָרְהוֹת ! — הָאָטֶן זִיךְ מִיטְ מִיְּסְטָעָרָס דְּדִי
אַ לְאֵוֹ גַּעֲטָאָן אַיְן יַעֲנֵעַמְ טָאגּ דָּעֶר שְׁנִידָעֶר זִיאָמָע לְעוֹזִין .
אוּבָ עַמְעַצְ דָּאָרֶף אַצְינְדָעָרֶט נָאָךְ זִין גַּאלְדוֹן שְׁנִידָעָרִי
דָּאָרֶף עַר אַיצְטָ נָאָךְ אַ בִּיקְסֶן ! וּוֹאָסֶנְ גַּאֲזֶן ? אַ קַּעַסְעָלָעֶן ! אַ לְעָפֶל !
אוֹנֶן בְּקִיא אַיְן עַר אַיְן אַ בִּיקְסֶן . גַּעֲלוֹבִיטָ אַיְן גַּאֲטָן .
נִיטָ וּוַיְנִיקָעֶר וּוַיְבְּקִיא אַיְן אַיְדָ אַיְן אַשְׁרִי .
אַיְן שְׁטָילָ מִיטָן וּוְאַרְשָׁטָטָן גַּעֲזָעָגָנֶט זִיךְ עַר הָאָטֶן
אוֹנֶן צָוֶם וּוְאַקְזָאָל אַזְוּקָעֶקָעֶן , וּוַיְ אַסְּאָלְדָאָט — אַן אַבְּעַרְדָאַשְׁטָעָר .
גַּעֲוֹעָזָן דָּעֶר וּוְאַקְזָאָל אַיְן אַגְּנָעָשְׁטָאָפֶט
מִיטָ דְּוִיטָאָרְמִיעָר אַנְ מִיטָ אַוְמְבָאָקָאָגָאנְטָעָ מַעֲנְטָשָׂן .
אַ פָּאָר טָאָן דָּאָרֶף מַעַן פְּרִירַץ אַהֲיִים . קִינְ גְּרָאָנְגָטָאָפֶט —
בְּאַשְׁלָאָסָן לְעוֹזִין הָאָטֶן . — וּוֹעֶר וּוַיִּסְטָן , צִי וּוֹעֶט מַעַן זִיךְ נָאָךְ זַעַן שְׁוִין ? !
אוֹנֶן אַיְן דָּעֶר הַיִּים הָאָטֶן דָּרֶךְ עַד גַּעֲהָאָט נָאָךְ וּוֹאָסֶן צַוְעָן :
אַ קִינְדָעֶן , אַ וּוַיְבָעֶן , אַ מַאְמָעָ בַּיִּי דִי אַכְצִיךְ . . .
אוֹנֶן זַאָלָן גְּרָאָנְגָטָאָפֶעָר שְׁנִידָעָרָס וּוַיִּסְטָן וּוֹאָסֶן אוֹנֶן וּוֹעֶן .
אוּבָ טָגָמָעָר . . . מַאְלָעָ וּוֹאָסֶן עַס מַאְכָטָן זִיךְ . . .

II.

נָאָךְ אַ בִּילְעַט גַּעֲשְׁטָעַט זִיךְ אַיְן דָּעֶר רַיִּי .
נָאָר כְּאָדָאָרָם אַיְן אִים גַּעֲגָן דָּעֶר קָאָפֶט דָּעֶר קוּטְשָׁעָרָאָוָעָר :
מַעַן דָּאָרֶף דָּאָס בִּיסְלָ גַּעֲלָט נָאָךְ אַיְבָעָרְלָאָזָן אַיְן דָּעֶר הַיִּים .
דָּאָס אַפְּגָעָשְׁפָאָרָטָע אַיְן פָּאָלְטָאָוָעָ.
גַּעֲרָאָכָן זִיְתָעָן אִים גַּעֲדָאָקָעָן אַלְעָרְלִיִּי ,
גַּעֲנוּמָעָן אַיְגָעָר הָאָט דָּעַם צְוֹוִיתָן אַיְבָעָרִיאָגָן :
אָפְשָׁר זַיְ אַיְבָעָרְפִּירָן — אַיְינָס אוֹנֶן צְוּוּיִי —
אוֹנֶן מִיטָ אַ רְוָאִיק דָּאָרֶץ אַזְוּקָעֶן זִיךְ שְׁלָאָגָן ? !
אַ הָוָן הָאָט פְּלָזְעָם זִיךְ פָּוָן וּוֹעֶג גַּעֲנוּמָעָן קָוָאָקָעָן .
אוֹנֶן אַ דָּעֶרְשָׁרָאָקָעָנָע בְּיִזְוֹוָאָנְדָעָרְדִּיק גַּעֲנוּמָעָן קָוָאָקָעָן .
אוֹנֶן לְעוֹזִין הָאָט גַּעֲטָרָאָכָט : צְוָרִיק גַּעֲרָעָדָט . אַיְן גַּאֲרָ נִיטָ אַזְוִי פְּרָאָסָט
אַיְן אַזְאָס פְּפָעָקָע פָּאָקָן אַוִּיךְ דָּעֶר הָאָנָט אַ וּוֹאָגָן !
עַד הָאָט זִיךְ שְׁוִין גַּעֲשָׁאָפֶט וּוַיְ אַיְן דָּעֶר הַיִּים בְּמַעַט :
אַטְ דָּאָס — אַהֲעָר אַוְנָאָס — אַהֲיָן . אַוְן אַלְזָ בְּאַוְיִזְן מַאֲכָן .
עַד דָּאָרֶף זִיךְ נָאָר אַרְיִינְשָׁטָעָן אַיְן דִּין וּוְאַיְנְקָאָמָט ,
אִים וּוַיִּין דָּעַם בִּילְעַט מִיטָ אַלְעָ וּבִן זַאָכָן . . .

III.

און טאמער שפֿאָרֶן זַי זַי אַיְיך — אָנוּ נִיט פָּזָן אַרט ;
 אֲ קִינְד ... אָנוּ אַלְטָעַ מַאְמָע ... וּאֲסֵזֶשׁ טוֹט עָר ?
 אַיְזַע רַעַדְתָּ עָרַ נִיט אַרְוִים דָּאַס צַוְּחִיטָעַ וּוְאַרט,
 אַיְזַע זַיְכַּעַגְנֶט אָנוּ — אֲ גּוֹטָן !
 אָנוּ פָּזָן דַעַר צַוְּחִיטָעַ זַיְט, אַיְזַע בְּלִיבִין זַיְדָאַךְ פָּאַרט אַלְיַין,
 אַיְזַע דָאַגְּיַט דִּיר דַעַר אַסְיַעַן בְּאַלְדַּ אֲ גִיְיַץ ...
 דַי מַאְמָע — אַלְטָה ... דָאַס קִינְד אַיְזַע קְלִיַּין ...
 אָנוּ סְאיַיְזַע קִיְיַן בְּרַעַקְלַהְלַץ נִיטַא אַוִיפַּה הַיְצָנוֹגָן ...
 אָנוּ כָּאַטְשַׁ אַיְזַע שְׂוִוִיס אַיְזַע אַפְּגַעַגְנֶגֶן דַעַר וּוְאַקְזָאל,
 הַאַט עָרַ זַיְכַּעַגְנֶט אַיְזַע «וּזְאָס מַעַן זַגְנַט» אֲ לְאַזְנוֹ טָאגַן,
 אֲוֹסְזַעַט דַעַר וּוְיַנְטָעַר זַיְן אֲ בִּיטְעַרְעַר אַזָּא,
 מִיטַּ פְּרַעַסְט אַזְעַלְכָע, וּזְאָס מַעַן זַעַט זַיְכַּעַגְנֶט !
 אָנוּ אָפְשַׁר טַאַקְעַ אַיְזַע קִיְיַן תְּכִלַּת נִיטַע דַעַר נַעַזְנוֹד ? —
 הַאַט עָרַ דַעַם חַשְׁבָּוֹן אַוִיפַּה צְרוּיקַ גַּעַנוֹמוֹעַן מַאֲכָן —
 נָהָ אַטְ וּוֹעַט עָרַ זַיְדָאַטְעַלְעַן אַיְזַע זַיְן וּוְאַיְנָקָאמָט,
 אַיְם וּוַיְיַזְעַן דַעַם בִּילַעַט מִיטַּ אַלְעַ זַיְבַּן זַאַכְנַן . . .

IV.

אָנוּ אַלְעַ זַעַט זַיְן בְּאַזְאַרגְט, אָנוּ אַלְעַ זַעַט זַיְן בְּאַשְׁטַאַט,
 אָנוּ — אַט זַיְן רַיְ! וּנְעַטְעַרְט זַיְדָאַט, אַט גִּיט זַיְשַׁוִּין אֲ גִיְיַץ ?
 עָרַ אַיְזַע אַיְצַט נִיטַע מַעַר וּוֹי אֲ סְאַלְדָאַט,
 אָנוּ דַעַר וּוְאַיְנָקָאמָט וּוֹעַט אַיְם בְּאַהְלִיפְקַד זַיְן אַוִיךְ מִיטַּ אֲזַחְ ?
 נַאֲרַ קִיְיַן בִּילַעַטְן גִּיטַע מַעַן נִיטַע קִיְיַן גַּרְאַנְצָאַט —
 בְּלוֹזַן עַשְׁעַלְגַּעַן גַּיְיַעַן דְּוִיטְאַרְמִיְאַיְשַׁ אַהְיַגְנַזְוַן,
 אָנוּ דַעַר וּוְאַקְזָאל גִּיטַע אַלְעַ וּוְיַלְעַ זַיְדָאַטְעַפְתַּאַט,
 אָנוּ אַוִיפַּה דַי בִּימְעַר בִּים וּוְאַקְזָאל צַעְוִיְינַט אֲ וּוֹינַט זַיְדָאַט,
 עַס דַעַט זַיְדָאַט אֲ המַעַר אַיְם דַעַרְלַאַגְנַט אַיְן קָאַפְתַּאַט,
 אָנוּ וּוֹי אַרְאַט אַוִיפַּה אַיְם וּוֹאלַט מִיטַאַמָּאַל אֲ הַגְּנַל :
 אַיְזַע שְׁלַאַגְט מַעַן, הַיִּסְטַעַס, זַיְדָאַט בְּיַיְ גַּרְאַנְצָאַט —
 פָּאַרְזָאַס-זַוְשַׁע זַאַל עָרַ פָּאַרְ זַיְן שְׁטַאַט נִיטַע זַיְדָאַגְן ?
 עָרַ זַעַט זַיְדָאַט לְאַזְנוֹ גַּיְיַע צְוּפָס אַחִיםַיִם,
 צְוּפָס דַעַרְקַלְיַיִבְן וּזַעַט עָרַ דַאַרְטַע צַוְּ גַּרְאַנְצָאַט זַיְדָאַט.
 נִיטַע וּוַיְיַזְעַן פְּנוּעַם פֻּעַרְאַן אַונְטָעַר אֲ בּוֹם
 אַיְזַע אֲ קַאַבְזָאַר גַּעַזְעַסְן מִיטַּ אֲ צַוְּגַעְדַּעְקַטְעַר קַאַבְזָעַ.

V.

פָּאַרְקַיְיפַּט מִהַּאַט קִינְדַעַר-שְׁפִילְעַכְלָעַ אַוִיפַּן פֻּעַרְאַן,
 עַס הַאַט דָאַס הַאַרְיַץ בֵּיזְ בְּלֹטַ אַרְיַס גַּעַטְאַן אַיְם ;
 אַיְם גִּיט זַיְן טַעַכְטָעַל זַיְדָאַט פְּלַזְעַט אֲ דַעַרְמַאַן :
 וּוֹי קְוֹמַט מַעַן עַס אַחִים אַוִיַּן אֲ מַתְהָנָה ?

און מיט אַ שְׁפִילְכֶּל צוֹגָעַלְאָפָן צוֹ אָן עַשְׂעַלְאָן :
— ער גיט קיין גראנָטָאָפָ ? אַין יַעֲנֵר דִּיכְטוֹנָג ?
צַי וּוּעַט מַעַן אִים נִיט מִינְטָמְעָן ? זַוְעַן קּוֹמֶט מַעַן אָן ? —
— ער גיט שוֹין אָפָ ! ער וּוּעַט זַיְךְ בָּאָלָד אַ דִּיר טָאָן ! —
פָּונְעַשְׂעַלְאָן צַוְעַשְׂעַלְאָן. נַאֲכָהָעָר — צַופּוֹס...
די גָּאנְצָעָז וּוּעַלְט אַיזְנָעַגְנָאָן צָוְם מוֹיל אִים.
ער אַיזְנָעַגְנָאָן צְעַטְוָלָט אָנוֹן גְּעַאלָּלָט אָנוֹן נִיט גְּעוֹהָאָסָט.
אוֹן גְּרָאנְטָאָפָעָר יַיְדָן דִּיבְּיָעָן אוֹיסְגָּעָקוּלוּעָט.
בָּאָרְדוֹ וּוּיְטָעָר מַאֲכָן נִיט גָּעָקָאנְטָה אַטְמָעָן קִין טְרָאָט.
דָּעָר אָוְמְגָלִיק הָאָט גָּעהִיט דָּעָם וּוְעָגָה, אִים אָוְמוּכְבָּטָק בָּאַטְרָאָט.
גָּעָלָעָגָן אִיבְּגָנוּוֹיָגָט אַ טְוִיטָעָר אַיזְנָעָט דִּי שְׁטָאָט.
אוֹן אַיבְּעָר אַיר — דָּעָם צְגָנְדָעָרְפִּיוּרָעָס שָׁאָטָן.

VI.

אִים הָאָט גַּעֲדָוָכָט, אוֹ עַמְּעַץ שְׁטוֹוִיסָט אִים אַין אַ תָּהָוָם אַדְּאָט
דָּעָם הָאָלָהָה הָאָט אִים גַּעֲוָאָלָט אַלְיָין זַיְךְ אַ צְעַשְׁנִיךְ טָאָן :
אַיְתְּ הַיִּסְטָט עַס, זַוְאָס ? אַיזְנָעָס ? אַ סְׂפָּף צַוְעַדְנָאָס ?
נַאֲרַדְאָן — אַוְיָב אַוְיָס דִּי גָּאנְצָעָז וּוּעַלְט אַיזְנָעָן ! —
ער וּוּעַט אַפְּשָׂר בָּאַגְּעָגְנָעָנָעָן נַאֲדָעָמָעָן אַין זַוְעָג,
מַעַן וּוּעַט אִים אַפְּשָׂר אַנְזָאָגָן דִּי שִׁינְיָעָב שְׁוֹרָה ?
גַּעֲשִׁיקָט זַיְךְ, אוֹ פָּחָן דָּאָרָט אַיזְנָעָרְבָּר נִיט אַוְרָעָק ?
גַּעֲשִׁיקָט זַיְךְ, אוֹ עַס וּוּאָרָט פָּוָן זַיְךְ אַין עַרְגָּעָץ נִיט קִין שְׁפָדָ אִים ? —
ער הָאָט אַין זַוְיִי זַיְךְ אַלְעָז וּוּיְלָי גַּעַטְאָן אַ גְּרָאָב.
זַיְךְ אַפְּגָעַטְיָלָט אַ גְּלִידָהָט פָּוָן אַ גְּלִידָ אִים :
רְבָּנוֹ שְׁלָוָלָם, אַיזְנָעָן דִּי שִׁינְיָעָב דִּי בָּעַזְעַנְצָעָס פָּחָן גְּרָאנְטָאָט ?
פָּאַרְוָאָס בָּאַגְּעָגָנט עַר דָּאָ נִיט קִין גְּרָאנְטָאָט יַיְדָן ?
זַוְאָס וּוּעַט ער גַּיְינָן זַיְךְ אַיְטְרָעָדָן אַצְינָה,
זַוְאָס וּוּעַט ער פָּוָן חַלְוָמָות לְאָזְנָן זַיְךְ פָּאַרְסָמָעָן,
אוֹ סְּחָאָט זַיְךְ דָּאָן גָּעָרְאַטְעָוָעָט אַ קִּינָּד,
אוֹ לְעַבְּדִיק גַּעַלְבִּין אַיזְנָעָס אַ מאָמָע ?

VII.

אוֹן חַאָלָב צְעַדְוָלָט, נִיט זְוִיסְנִיךְ אַלְיָיךְ נַאֲדָז וּוּאָס.
מִיט הָעָנָט אַיזְנָעָס קַעְשְׁעַנְעָס וּוּיְגָעְקָלְעָפְטָע שְׁטִיקָעָר קָאָרָע,
הָאָט עַר זַיְךְ עַפְעָס זַוְכָּן דָּאָרָז גְּעַלְאָזָט,
וּוִי עַר אַזְלָהָבָן דָּאָרָט דִּי וּוּעַלְט זִינְיָעָב פָּאַרְלָאָרָן,
אוֹן אַוְנְטָעָר אַיזְנָעָס אַומְפָאַרְשָׁטָעַנְדָּלָעָרָגָן נַאֲגָנָטָן רָעָש,
פָּאַרְוּוּבָט עַרְגָּעָץ אַיזְנָעָס וּוּיְטָעָ אַומְדָעָרְגָּרְיִיכְלָעָכָע גַּעַהְלָכָן,
הָאָט עַר מִיט הָעָנָט מִיט אַפְּגָעָרְבִּיטָע אַגְּנָעַטָּאָט אַין טָאָש
דָּאָס קִינְדָעָרְשָׁע דָּאָס נִיטְדָעְרְבָּאָכָטָע שְׁפִילְכָּל...

אַפְרוּסֶנְגָּנוּמָעָן לְאַגְנָזָם עַם עַד הַאֲטָם,
בְּעֻקּוֹתָם אוֹף דָעַם מִיט אַוְיגָן בְּלְאַגְדָּשָׁעַנְדִּיקָע, דָולָע :
אַיְזָן זָוָס הַאֲטָם זִיךְ גַּעֲטָרָאכְט אַגְנָזָע שְׂטָאָט ? —
מֵעַד הַאֲטָם דָעַן נִיט גַּעֲוָאָסָט, אָז סְגִינְט אַפְינְצְטָעָרָע גַּחְלָה ? —
אוֹן שְׂוֹאָרָצְעָר פָוָן דָעַר עַרְד — אַדְאָפְגָעָלָאָזָט דָעַם קָאָפָט.
גַּעַנְומָעָן גִּין צְוִירִק הַאֲטָם עַר וּוּי אַיְן גַּעַלְוִיעָד.
פָוָן הַיְנָטָן אַיְזָן אַמְתָה גַּעַלְעָגָן — גַּרְאָגָטָאָפָט.
אַגְנָטָקָעָגָן אַיְזָן גַּעַנְצָעָז וּוּלָט אַיְן טְרוּוִיעָר.

37. די גִּימְנָאָסְטִיאָרָקָע

I.

דָאָס הָאָרֶץ פָּאָרָטְרִיפָט מִיט טְרוּיְעָר אַוְן מִיט סָם
אוֹן נִיט בָּאָגְרִיְפָנָד, זָוָס אַזְוִינָס אַיְזָן פָּאָרָגְעָקוּמוּעָן,
גַּעַלְאָט זִיךְ צְוִירִק הַאֲטָם פָּעוּוֹן נִיט גַּעַזְאָמָט —
דָאָס נִיט־דָעַרְבָּרָאָכָטָע שְׁפִילְכָל אַוִיכְטָדִי אַקְסָל אַיְגָעָם קְלוּמָעָק,
די נִיט־דָעַרְגִּירִיכְטָע הַיְזָעָזִינָד — אַיְנוּם פָּאָרָשְׁטִינָטָן הָאָרֶצָן.
דָאָס נִיט־בָּאָגְרָגְטָע הַיְזָעָזִינָד — אַיְנוּם פָּאָרָשְׁטִינָטָן הָאָרֶצָן.
אָפְשָׁר אַטְעוֹת ? — הַאֲטָם דָעַר וּוּתְיַעַק אִים גַּעַשְׁטִיקָט, —
סִיאָזָן נִיט גַּעַוּוֹן אָפְשָׁר דָעַר גַּרְאָגָטָאָפָעָר צָוָג, וּוּי סְמָאָכָט זִיךְ ?
אָפְשָׁר בָּאָדָאָרָפָט מַעַן נַאֲכָמָאל זִיךְ טָאָז אַלְאָז,
זִיךְ גַּטְמָט פָּאָגָנְדָעָרְפָרָעָגָן פְּרִירָיָר, — עַס קָאָז דָאָז אַלְז גַּעַמְאָלָט זִיךְ ! —
די אַוְיגָן תָּאָבָן זִיךְ אִים אַפְגָעָשְׁטָעָלָט, וּוּי גָלָאָן,
דָאָס לִיבָּט אַיְזָן זִיךְ הַאֲטָם זִיךְ אַיְזָן פְּיַין גַּעַשְׁמָאָלָן.
נַאֲרָ אַפְגָעָשְׁנָטָן אַיְזָן גַּעַוּוֹן שְׂוִין אַוִיךְ דָעַר וּוּתְגָ צְוִירִק . . .
גַּעַנְומָעָן וּזְאָרָפָן זִיךְ פָוָן שְׁטוּג אַוִיכְ שְׁטוּג הַאֲטָם פָּוְנְדָאָסָנִי עָר, —
אַיְזָן אַבְגָעָתוֹבָן אַט אַוִיכְ הַאֲטָם עַר דָעַם קְרִיגָג
בַּיְיַי דָעַם אַרְוּמְגָעָרְדִינְגָלָטָן סָאָדָאָסָטָקִיס חִילָל.

II.

וּוְאָסְלִי דָדָאָז אַיְזָן אַוְמָגָעָאָן פָוָן בּוּיָם צָוָם בּוּיָם,
גַּעַטְוְלִיעָט זִיךְ צָוָם יְעַדְן שְׁטָאָם, וּוּי צָוָם אַמְאָמָע.
אַ צִי, וּוּי פְּאָרָן טְוִיטָס, גַּעַטְאָן הַאֲטָם אִים אַהֲיִים,
דָאָס עַרְשָׁטָע מַאֲלָה הַאֲטָם עַר אַבְעַנְקָנוּיָשׁ דָעַרְפִּילָט אֹזָא מִין . . .
סָאָדָאָסָקִי דָאָט דָעַם בְּלִיק גַּעַטְאָן אַוִיכְ אִים אַזְאָרָפָט :
— עֲפָעָס גַּעַטְרָאָפָן, דָרָאָז ? אָנוּ, בְּרָאָטָאָק, אַיְזָן לְאַמִּיר הָעָרָן !
— סְאַיְזָן גַּרְגִּינִיט, תְּבִרְ קָאָפִיטָאָז... אַיְזָן טְרָאָכָט פָוָן אַונְדָּעָז דָאָרָת...
אַיְזָן דָא, וּוּיְזָט אַוִיסָס, וּוּטָט אַוִיסְקוּמוּעָן גַּעַרְגָּעָט וּוּרָזָן... —

פָּאַרְדִּיְכָעֶרֶת הָאָט דָּעֵר קָאָפִיטָן, גַּעֲלָאָט אַ קְנִילְכֶּל רַזִּיךְ
אָנוֹ אָוִיפֶּךְ דִּי רִינְגְּעַלְעַץ פָּאַרְקָוּקְט זִיךְ אָוִיפֶּךְ דִּי רַוְּנְדָעַ:
— נָה, יָה... מַעַ וּוּעֶרֶת גַּעֲהָרְגַּעַט אַוִיךְ...
גַּעֲוִוִּיס. אָנוֹ וּוּעֶרֶת עַס וּוּעֶרֶת דָּאָרֶט בְּלוּזִין פָּאַרְוָאוֹנְדָעַט...
עַס אַיְזַּד נִיטְ קִיְּצָן חַתּוֹנָה — סְאיַין דָּאָךְ אַ קְרִיגְ
נְאָרְ פָּוּן אַ קְרִיגְ אַוִיךְ אַוְמְקָעָרָן אַ הַעַלְדָּ מַעַ קָאָזְ זִיךְ...
דָּאָס אַיְבָּעָרִיקָע לִיגְט אַיְן מַלְ, — הָאָט יִין בְּלִיק
אָוִיפֶּךְ דָּרְאָזְן פָּאַטְעַרְלָעַץ גַּעֲטָאָן אַ בְּלָאנְדוֹשָׁע.

III.

— צְיוּיל נִיט דָעַרְהָרְגַּעַט וּוּרְחָן, חַבְרָ קְאַמְּנָאַנְדִּיר,
הָאָט זַוִּי אַ טָּאָטְן דָּרְאָזְן אַ זָּאָג גַּעֲטָאָן סְאַדְאָוְסְקִין.
אָנוֹ אָוְמָרוֹ אַיְזַּד אַזְאָג גַּעֲבָנְגַּעַן מִיט גַּעֲוִוִּיכְ
פָּוּן דִּי גַּעֲזִיכְטִ-צָּוֹגְן דִּי אַפְּגָעוֹוְנִינְטִיקְטָעַ אָנוֹ פְּרָאַסְטָעַ.
אַ פִּיעָרְלָי הָאָט הַעַל זִיךְ דָוְרְגָעְשָׁלָאָגָן דָוְרָךְ דָעַם רַוִּין,
וּוְסְיוֹאָלֶט צָוָם מַוְיל גַּעֲקָרָאָכְן עַס אַ בְּרִי טָאָן.
דִּי אַוְיָגָן אַיְפָגָהְוִיָּבָן הָאָט סְאַדְאָוְסְקִין אַיְן מַלְיָאָה
אַ וּמַיְלָאָזְיִ אַיְנָעָם שְׁפִּיצְ פָּוּן בּוּיִם אַרְיִינְגָעָשְׁנִינִיִּן
אָנוֹ זַי צְרוּיקָא לְאֹזְ גַּעֲטָאָן אַרְאָפְ
אָוִיפֶּךְ דָעַם פָּאַרְזָאַרְגָּטָן, אָוְמָרוֹאִיָּקָן דָּרְאָזְן:
— אָנוֹ אֵיךְ, זַוִּי מִינְגָּסְטָו, חַלְשָׁ אַנְלִיְגָן דָעַם קָאָפְ?
אָנוֹ אַלְעַ זַי, וּזְאָס לִיגְן אָוִיפָן גְּרָאָז דָאָ...
סְצְיוּיל קִינְגָּעָרָן נִיט דָעַרְהָרְגַּעַט וּוּרְחָן, דָרְאָזְ...
אִים אַיְן דִּי אַוְיָגָן עַד אַ קְוָק גַּעֲגָעָבָן גְּלִיָּחָן הָאָט: —
גַּעֲהָרְגַּעַט וּוּעֶרֶת נָאָר דָעַר, וּזְאָס הַרְגָּעָבָן זִיךְ לְאָזָט,
אִים הַרְגַּעַט פְּרִיאָז פָּאָר אַלְעַ זָעַד פָּחָד!

IV.

אַנְטְּקָעָגָן דָּרְאָזְן אַפְּגָעָשְׁטָעָלֶט הָאָט זִיךְ אַ צִּיגְ
וּוְיַּאְתּוֹמָה פָּוּן אַנְטְּגָעָבְרָעָנְטָן יְשָׁוֹב.
סְיַהְאָט דָרְאָזְדָעַג גַּעֲגָבָן זִיךְ צַוְאָר אַ צִּיְּן,
דָעַרְפִּילָט אַיְן אֵיר דִי הַיִּם נָאָדָ פָּוּן פָּאַרְפָּרִי שְׂוִין.
עַר הָאָט זִיךְ מִיט אֵיר שְׂטַח דָעַרְפִּילָט אָזָוִי,
וּוְיַּעַמְדָ דָעַרְפִּילָט אַיְן וּוּגְ זִיךְ מִיט אַנְלִטָן שְׁכָן.
אָנוֹ זַי הָאָט טְרוּיְעָרִיק גַּעֲקָוּקְט מִיט אַ דָּעַרְשָׁרָאָקָן אָוִיגָן, —
דָאָס צְוִוִּיתָעָ אַיְזָעָוָן אַוִיסְגָּעָשָׁאָכָטָן.
אַדְוָרָךְ אֵיר פְּעָלָ, וּוְיַּדְוָרָךְ אַנְטְּגָעָלְאָטָעָת הַעֲמָדָ,
הַאֲבָן אַרְוִיסְגָּעָסְטָאַרְטָשָׁעָט אַוְמָעָטִיק דִי רִיפָן.
זַי דָּאָרָף שְׂוִין נִיט קִיְּן גְּרָאָז. דָאָס מַוְיל אַיְזָעָר שְׂוִין פְּרָעָמָד,
גַּעֲצִיטָעָרָת הַאֲבָן בְּלוּזִין פָּוּן זִיךְ אַלְיָזִין בֵּי אֵיר דִי לִיפָּן.

ז' ווועט, וויזיט אוייס, דא אויסציען די פיס,
וואס זינגען צו א מענטשן קוים דערלאפַן.
דאס אוייג דאס אינציגקע וועט שוין אוייז געוויס,
ווײַגְלִילָה פונעם יושב, בליבן בי איר אַפּן . . .

V.

פארבייגעגענגןען לעווין איז דאס ארט,
דערזען די ציג און דראָזָן גלייך געטָן אַטְעָסָע :
— איז ליב דיך מיטן גאטָס ! וויזיט אוייס פון דֶּאָרָט !
מעט איר דאַ דֶּאָרָפַן אַפְּגָעָבָן דָּעַם לְעַצְמָן חָסָד ! —
אן אוּמָעַט אַרוֹם דֶּאָרָזָן האָט זיך שטיל געוועבט.
די צִיגְגַּן. זי טוֹט אַצְינְדָּעָרט אוּכְעָט ווֹרִי אַם.
— דִּין גִּמְנָסְטִיאָרָקָע, דֶּאָרָזָן ! האָט דָּאַ גַּעֲכָפָט אַטְשָׁעָט, —
הָאָט לְעַזְוֵין אַם בָּאָמָרָקְט. — מָעַד דֶּאָרָפַן עַס גְּלִיכְרָפָרְנִיעָן !
בָּאוּחַי ! עַס אַיְזָן דָּאַק עַפְּס אָנוֹזָעָר חָוֶּה-טוֹאָלָעָט.
וְאַס בִּיסְטּוֹ טְרוֹזְיָעָרִיק ? — הָאָט עַר דִּי גִּמְנָסְטִיאָרָקָע אַם גַּעֲלָעָט, —
מִיר גִּיְעַן דָּאַק דִּי גַּאֲרְגָּלָעָן, דֶּאָרָזָן, צַעֲרָעָנָעָן בֵּי דִי דִּיְתְּשָׁן ! —
אוֹיפְּהַהָעָר זיך גַּעֲצִינוּן האָבָן לְאַגְּנָזָם פָּרָן.
סְאַיְזָן דֶּאָרָזָן לִיכְטָג גַּעֲוָאָרָן גְּלִיכְרָפָן לְעַזְוֵינָס האָבָט,
אַ מִילְדְּקִיט אַיְזָן גַּעֲנָאָן פָּוּן לְעַזְוֵינָס צּוּרִיר . . .

VI.

סְאַיְזָן לְעַזְוֵינָעָן גַּעֲנָג אַ קוֹק טָאָן אוֹרָה אַ קְנָאָפַּן.
אָז אוֹפְּפָן אוֹיג זָאַל פָּעַטְשְׁטָעָלָן גַּעֲנוּי עָר,
וְעַן פִּינְקְטְּלָעָן, אַקוֹרָאָט ווּעַט עַר אַרְאָפַּן,
אוֹן עַס מִיטְמַעְפֵּל דָּעַם רְוִיטְאָרְמִימִיר גְּלִיכְרָפָרְנִיעָן.
עַר דֶּאָרָפַן קִין סָר, אַ קוֹק טָאָן נָאָר,
בֵּי אַיְנָעָם לְוִיכְטָן זִיךְרִין דִי הוֹיָין עַרְגְּעַצְּיוֹאָן דָּאָרָט,
אוֹ טְרָעָפָן זָאַל עַר גְּלִיכְרָפָן : סְאַיְזָן אַ סָּאָפִיאָר —
גַּעֲלָאָוט בְּיִם שׂוֹנָאָס דֶּאָרָט-פָּאָרְצְּזִימְוָנָעָן אַ שְׁטִיקָל פְּלוֹדָעָן.
גַּעֲנָג אַיְזָן אוֹיתָה אַ גִּמְנָסְטִיאָרָקָע אַם אַ קוֹק טָאָן פָּוּן דָּעַר וּמִיטָּה.
דָּעַרְזָעָן אַ רִיס, אַ סִּזְאָל אַם גְּלִיכְרָפָן אַ צִּי טָאָן :
— נָה, יָא ! — גִּיטָּעָר אַ פָּאָרְשְׁנְדִּיקָן טִיטִּין, —
אַט דָּאָס-אַ טִּינְטְּעָרְלָל אַיְזָן אַ שְׁפְּלִיטָר ! —
אַיְזָן וּוֹאָרָט עַר נִיטָּה. עַר גִּיט אַלְיָין אַ פְּלִי,
נִיטָּה רְעוּגְנְדִּיק, עַר שְׁטָעַלְטָה זִיךְרָפָן אַשְׁפְּלִיטָר,
סְאַהָאָט לְעַזְוֵין זִיךְרָפָטְעִישׁ לִיב,
אוֹן אַם — אַם האָבָן לִיב דִי רְוִיטְאָרְמִימִיר.

VII.

איי יומ-טובדייך, אויף גדולה און אויף דוט
האט לעוין דראזון איסגעדריכט די גימנטאטייךע.
אַרְוָמְגַעֲקוֹט גַעֲטְרִי זֵי אָמְעָטוֹם.
נִיט אַוְפָהָעָנדִיק שְׁפִיגְלָעָן זֵיד אַינְ אַיד אָונְ פָּאָרְקָעָן.
אוֹן נַאֲכָמָאָל אַ קּוֹק, אָונְ וּוּידָעֶר פָּוְנְדָאָסְנִי.
בָּאָרְ נִיט גַעֲקָאנְט מִיט אַיד צַעֲשִׂידָן הָאט זֵיד לְעוֹיוֹן.
דָעַרְקָלָעַט פָּאָר דְּרָאָזְן אַלְץ: דִי חַכְמָה שְׁנִידָעָרִי
אָונְ פָּוֹן טָאנְדָעַט פָּוֹן פְּשָׁוֹטָן דִי טְבָע.
אַ שְׁפָרָךְ בָּאָגְלִיטָהָט אָונְ יְעָדוֹן נַאֲט,
אָונְ אַוְיסְגָּעָפְרָעָסְט אִים קוֹנְצִיךְ מִיט אַ וּוּרְדָטְלָהָט עָד.
אָונְ פָּוְנָקָט וּוּי צָו דָעַר חֹופָה זֵיד אַינְ שְׁלָאָכְט גַעֲלָאָזְט עָרְ הָאט
מִיט דְּרָאָזְן אַינְ אַיְן רִי — פָּאָרָאָוִס דָעַר גַּנְגָּצָעָרָךְ רָאָטָע.
אַן אַוְיסְוָועָגְטָה פָּוֹן אַ היְלִיקָן הָאט עָר גַעְהָאָט,
פָּוֹן אַלְץ גַעְוָעָן וּוּיִיט, אוֹיפְּ גַעְרִיכְט זֵיד,
בָּאָרְ טָאָט בַּיְ טָאָט הָאט עָר גַעְשָׁפָאָנְט מִיט דְּרָאָזְן אַקְוָרָאָט,
כָּאָטָש אַינְ דָעַם וּוּאָוקָס אַיְן עָר גַעְוָעָן פָּוֹן דְּרָאָזְן עַטּוֹאָס קִירָצָע.

38. אַ קָּאָמְפָלָעָקָט קִינְדָעָרְבָגְדִּים

I.

אָונְטָעַר דָעַם זָאנְדָעָרְפִיוּרְעָדָס אַוְיפְזִיכְטָט טָאגְ זֵי נַאֲכָט
הָאט מַעַן סָאָרְטִירָט פָּוֹן דִי דָעַרְהָגָעָטָעָן דִי בְגָדִים.
גַעְשָׁטָאָגָעָן זִינְגָעָן וּוּאָכְלִיטָה אַוְיפְּ דָעַד זַאְךְ
מִיט בִּיקְסָן אַוְיטָאָמָאָטִישָׁע גַעְלָאָדָן.
דִי דִיטָשָׁע פִּינְקָטְלְעָכְקִיתָה הָאט דָא גַעְהָרָשָׁט מִיט פְּלִיִּים,
אוֹן אַיְנוּגָשְׁפָאָנְט אַינְ אַיד גַעְוָעָן דִי טְוִיטָע שְׁטָאָט אַיְן.
גַעְשָׁוּבָט הָאט דָאָט דָעַר צַעְפְּלִיקָטָה הָעַמְדָעָר אַוְן קַאְפָאָטָעָס.
אַיְבָעָר דָעַם בָּאָס פָּוֹן צַעְפְּלִיקָטָה הָעַמְדָעָר אַוְן קַאְפָאָטָעָס.
גַעְמָאָסְטָן אַילְעִוָּדִיק מַהָאָט יְדָעָר שְׁטִיקָא זֵיד,
אַיְיעָדָעָר שְׁטִיקָא מַהָאָט פִּיבָּעָרְדִיקָא גַעְשָׁאָצָט אַיְן מַאְרָקָן.
בַּיְ יְעָדוֹן אַיְזָגָעָרָעָן צַעְיָוָשָׁעָט דָאָס גַעְזִיכְטָמָן,
וּוּ בַיְ גַּבְבִּים אַוְיפְּ דִי דְוִישָׁנְדִיקָעָן מַאְרָקָן.
גַעְבָּדָעָנְטָה בַיְ זֵי דִי אַוְיגָן הָאָבָן זֵי בַיְ וּוּעָף,
אוֹן צַגְעָשָׁמִידָט בַיְ יְעָדוֹרָן גַעְוָעָן דָעַר בְּלִיקָא צָוָם פָּאָל אַיְזָגָעָרָעָן,
וְחָאוֹ אַרְבָּלָה הָאָבָן זֵיד גַעְשָׁטְרָעָקָט פָּאָרְבָּרָאָכוֹן אַוְיפְּ דָעַר הַעַלְפָט,
וְחָאוֹ סִתְאָבָן זֵי פָוֹן שְׁלָאָפָאָלְיָין גַעְהָיָבָן זֵיד דִי פָּאָלָעָס.

II.

געשטיינען זיינען וואכלייט בי דער טיר,
די ציינקאסטנס געהאלטן גענצענדיק אין דריינען,
און איטורייניק האט גראיס-גערמאנייע סארטירט
סבית-עלמינדייק גוטס, זוי שלאקטיקע טראפיניין.
זוניפגעלייגט פידושאך מהאט צו פידושאך,
א פולדער מהאט באטאפטן מיט א פולדער;
געווען זי זיינען ערטרוזיז צעהאקט,
געווען זי זיינען ערטרוזיז פארבלוטיקט.
ביז צו דעם באלאן זיך געהובן האבן בעק,
און ציבנס דיטשייש, זוי האקנקייצעריש מאטאָס.
געליגט זיך האבן אויף די יידייש דיאסטיקענע רעק
און אויף זיך זאכיקע פאריתומטע קאפאטעס.
עס מאכט ניט אויס! מע וועט עס איבערקאנן ליבט,
אויף דעם איז יעדע גרטעכען אין גערמאנייע א בריה.
און אויספוץן אין דעם וועט זיך דאס דרייטה ריך —
די טרייאומפלע זיגריכע אימפריע.

III.

נאָר ס'האט געפערט אַ קינדערשרע קאמפלעקט.
די צאל האט ניט געתשטייט מיטן בית-עלמנדיין צעטל.
איו אויפדאָסני אַ זיך געטאן פון עך ביז עך:
— עס פעלט! — געטרישט האבן זיך, — דאנדר-זועטער!
געשטיינען זיינען וואכלייט בי דער טיר,
אַדורךגערגילצט האבן פארבי געטאָסעוועט פורן.
— לאָפֶרט די צעטלאָן געבען אַ שטודיר! —
באָפְּוִין גרויזאָם האט דער זאנדערפֿוֹרְעֵד.
די אויגן זיינען אַים זוי גאל געווארן גריין:
צי וועט זיך פְּלִיס פְּאַרְעָכְעָנָן דער פְּיוֹרָעֵר פְּאַר גַּעֲנוֹג אַים?
ס'פְּעָלַט אַ קאמפלעקט, — הערט ער, זוי ס'שְׁרִיטְט צו אַים בערליין, —
פון אַט דעם צעטל יידייש הרוגים.

ס'האט ערגען אויס באָאלטן זיך אַ קינד, זוייזט אויס,
געווידערשפֿענִיקט אין באָפְּעַל פון זאנדערפֿוֹרְעֵד!
ツאל אַן אַטְּרִיאָד אַיבָּעָר די וועגן זוכן עס אַרוֹסִים, —
האט ער דאָרט אויפֿגעַהְוִין כַּרְיָפְּעָנִידְק אַ שְׁטוּרָעָם.

IV.

געמאָרְדְּעָוָעַט האט ער זיך זוי אין הינערפֿלְעַט,
און שווים פון מוֹיל, זוי ער זוֹאלַט זיך געעקט דאָרט:
— די צעטלאָן לְיִעְנָן אַלְיַיְן דער פְּיוֹרָעֵר וועט,
אַלְיַיְן דער פְּיוֹרָעֵר פְּוֹנְדְּעָוָעַן וועט די קאמפלעקטן!

גערמאָגַיַּע ! די הערשערן פון נאָר דער וועֶט !
 גערמאָגַיַּע ! — געווישט האָט ער דעם בלויין האַלְזַ-אוֹנְ-אַקָּה, —
 גערמאָגַיַּע אָן אִימְפְּרִישָׁן באָפְּעָל
 נִיט אַוִּיסְפִּילְן גַּעוֹזָגַט האָט אָ פָּאָרְפְּלוֹכְטָעָס לאַבְּסְעָרְדָּאָקָל !
 די דערפְּעָר אַיבְּרָגְרָאָבָן מִיט די קָעָפָ אַרְאָפָ !
 די היַינְדר אַוִּיסְרִיסְן אַינְאִינְגָּעָם מִיט די שְׂטָמְעָן !
 גַּעֲפִינְגָּעָן עַס ! — האָט ער גַּעֲקָלָאָפְּטָן, —
 גַּעֲבָרְאָכָט סֵ'זָאָל זַיְן ! — האָט ער גַּעֲשְׁטָאָמָלָט.
 אָזָן סַ'אָזָן אַ שְׁטָרָאָפָ-אַטְרִיאָד אַ גַּרְזִיאָמָעָר אַוְעָך
 די דערפְּעָר אַוִּיסְטְּרָעָטָן אַוִּיפְּ בְּרִיטָן אָזָן אוֹחַ לְעָנָגָן.
 די היַינְדר לאָזָן מִיטָּן פְּלָאָם פָּוָן עַק צַו עַק
 אָזָן — לְעַבְּדִיקָעָרָהִיט צִי טּוּיט — ذָאָס ווִידְעַרְשְׁפָעַנְיקָעָדָל בְּרַעֲנָגָן.

V.

די, זָוָאָס האָט ווִידְעַרְשְׁפָעַנְיקָט אַינְגָּעָם דִּיְתְּשָׁן מִילִּיטָעָר,
 די, זָוָאָס דער שְׁטָרָאָפָ-אַטְרִיאָד גַּעֲלָאָקְעָרָט האָט אָן אוֹיפְּהָעָר,
 אַיז אַלְט גַּעֲוֹעָן דָּאָס זַעֲקָסְטָע יָאָר. נִיט מָעָר.
 נִאר מְהָאָט, ווִי אַ דְּעַרְוָאָקְעָסָנוּ, בִּים נָאָמָעָן זַי גַּעֲרוֹפָן :
 "יְהָדִיתָל !" — גַּעֲשְׁמִיכְלָת האָט צַו אִיר דער גַּאנְגָּעָר הַוִּיחָתָן,
 "יְהָדִיתָל !" — בָּאוֹזָאָנְדָעָט האָט די גַּאנְצָע גָּאָס זַי,
 וּוּעָן נָאָד אַ שְׁמַעְטָעָרָל זַי פְּלָעָגָט זַי לְאָזָן אַיְן גַּעֲלִיף
 אָזָן ווִי אַ שְׁמַעְטָעָרָל אַלְיָין זַי אַוְמְקָעָרָן אַ בְּלָאָסָע.
 די האָט גַּעֲהָאָט אַ קָּאָפָ מִיט גִּינְגָּאָל-דְּעָנָע הַאָר
 אָזָן בְּרַעְמָעָן זַיְדָעָנָע אַיבְּרָאָרָד די שְׁוֹאָרְצָע אַוִּיגָן,
 אָזָן האָט גַּעֲהָאָט צַו טָאָן אַ יִם אַיְן אַיְרָע אַנְפָאָגְלָעָכָע יָאָר,
 אָזָן יְעַדָּע רְגָע אַיְן בַּיְיָ אִיר מִיט גָּאָלָד גַּעֲוֹעָן גַּעֲוֹאָיָגָן.
 פָּוָן סָאָמָע פָּוָן קָאִיאָר, פָּוָן סָאָמָע אַיְנְדָעָרְפָּרִי,
 ווִי נִאָר דער שְׁלָאָפָ טְרָעָט אַפְּ פָּוָן אִיר גַּעֲלָעָגָר,
 הַיִּבְּט גַּלְיָיךְ זַי מִיט פָּאָרְכָּאָפְּטָקִיט אָזָן אִיר מִי
 פָּוָן עַפְּעַס-זָוָאָס צַו זַעַן, פָּוָן עַפְּעַס-זָוָאָס צַו פְּרָעָגָן . . .

VI.

אָזָן דִּי קָוְקָלָע אַנְקָאָרָמָעָן. שָׁוֹין אַזְוִי שְׁפָעָט.
 אָזָן לְאָזָן זַי מִיט אִיר בָּאוֹנָאנְד שְׁפָאַצְּרָן.
 אִיר אוֹיפְּנִיְיָעָן אַ קְלִיָּד. פָּאָרְבָּעָט אִיר דָּאָס בְּעָט.
 אָזָן מְעַנְטְּשָׁלָעָן מַאֲכָן פָּוָן פָּאָפִיר אִיר.
 אָזָן מִיט פָּאָרְכָּאָפָטָן אַטְעָם אָזָן פָּאָרְטָרוֹי
 זַי אַוִּיפְּזָעָצָן אַ וַיְיָלָע אַוִּיפְּ אַ וּוֹאָגָן,
 אָזָן זַיְפְּ-בָּלָאָזָן לְאָזָן דּוֹרָד אַ שְׁטָרוֹי,
 אָזָן אַ פָּאָרְגָּאָפָטָע נִאָר אַ רְיִפְּפָעָל זַי יָאָגָן.

און לזיין אלעמען אנטקעגן גלאט,
אויף אלץ צעפנען דעם בליך דעם קלארן . . .
אַיְם צוֹ טָאַן הָאָט זִי שְׂוִין אוּפֶן זַעֲקָסֶן יָאָר גַּעֲתָאָט,
אַנְּחָן הָאָט וֵיךְ קִים גַּעֲקָאנְט מִיטְ אלְץ אַופְּאָרְעָן.
דָּא גִּיבָּן זִיךְ פִּינְגְּרָלְעָךְ אַפְּלָעְכְּט אַלְיִין צָנוּיָּה,
אוֹן אַיְן אַטְאַנְצָז זִיךְ אַפְּ אַחוֹי גַּעֲלָאָסֶן.
— יהודיתל ! — גַּעֲפְּלָעְסְּקָעָט הָאָט צוֹ אַיר דָּעַר גַּאנְצָעַר הוֹיַּת.
— יהודיתל ! — באַוואָונְדָעָרט הָאָט דִי גַּאנְצָע גָּסֶס זַי.

VII.

— יהודית ! — פֿאַרְשְׁדִיבָן אַיְן אַיְיף דִּיטְישׁ גַּעֲוֹעָן
איַר נַגְעָמָעַן אַיְן טַרְאַפְּיִידָעַרְקָלְעָרְטָן מַעֲשִׂים־צָעָם.
אוֹן אַיְיךְ דָּעַר דִּיטְשִׁישָׁעַר קוֹוָאָרְטִיר, אַיְן דִי פֿאַרְטּוּבְּטָע וּוּנְעַט
גַּעֲרִיפָעַט הָאָט דָּעַר אַנְדָעַרְפִּוְוּרָע : — דָּאָגָעַר זַעֲטָעָר !
די דָּעַרְפָּעָר אַיבְּעָרְגָּרָאָבָן מִיטְ דִי קָעָפְ אַרְאָפְ.
די הַיְזָעָר אַוְיסְרִיְיסְן אַינְאַיְינְעָם מִיטְ דִי שְׁטָאָמָעָן !
גַּעֲפָנְעַן זַי ! — הָאָט עַר גַּעֲלָאָפְט, —
אוֹן בְּרַעֲנְגָעַן זַי ! — הָאָט עַר גַּעֲשְׁתָאָמָלָט.
גַּעֲוֹעָן פֿאַרְשְׁדִיבָן : דְּרִיכְצָן טַוְינְזָט זִיבְעָצִיק אַיְן פִּירָאָרְטָן
אַיְן זַיְנָעַ מְלָאָךְ־הַמּוֹתְרִיקָע צַעֲטָלְעָן אַיְן אַיר נַמְעָר.
זַי הָאָבָן אוֹיךְ דִי דִּיטְישׁן רַעֲגִיסְטְּרִיטָט,
איַר הָאָט מַעַן אוֹיךְ בָּאַפְּעָלָט אַוְיפָּן בִּית־עוֹלָם קַוְעָמָעַן
אוֹן מִיטְנְגָעָמָעַן וֵיךְ שְׁפִיְינְיָו אַוְיהָ צַוְוִיְידָרִי טָעָג,
אוֹן אוֹיךְ דִי סָגְמָע וּוּרְטָפְוּלָע פָּוֹן אַירְדָע זַאְכָן.
הָאָט זַי אַסְךְ בָּאַדְאָרְפָּט דָעַן גְּרִיטְעָן זַי אַיְן וּוּגָע ?
הָאָט וֵיךְ דָעַן צִיְיט גַּעֲפָאָדָעָרט צַוְּגִיב דֻּעַם אַסְךְ אַיר ?

VIII.

די זָאָךְ דִי סָגְמָע וּוּרְטָפְוּלָטָטָע בֵּי אַיר
גַּעֲוֹעָן אַבעָר פָּוֹן פְּלִוּשׁ אַיְזָן מִיטְ אַיְינְאָרְטָן.
דֻּעַם מְלָאָךְ־הַמוֹּתָז זַי אַלְיִין גַּעֲפָנְטָה אָט דִי טִיר
מִיטְ נַיְגִיר, זַוְיָן אַיְן אַומְבָאָקָאנְטָן אַוְרָה,
גַּעֲזָאָגָט אַיְם : — פֿעָטָעָר, סְאַיְזָן דִי מַאָמָע אַיְן דָעַר הַיְם נִימָא
איַר וּוּטְ אַרְיִינְקוּמָעַן אַבְּיסְל שְׁפָעָטָע ! —
נַאֲרָעְפָּעַס הָאָט אַשְׁוּוֹינְדָל אַיְן דִין הַאֲנָט גַּעֲטָאָן. —
— וּזְאָסְ חַאְלָט אַיר אַיְן דָעַר הַאֲנָט ? גִּיטְ מִיד אַקְוָט טָאַן, פֿעָטָעָר,
זַי וּזְאָלָט אַיְם פְּאָר אָט דֻעַם אַוּוּקְגַּעַשְׁנָקָט דֻעַם בָּעָר,
זַי כָּאַטְש אַבְּיִסְעָלָע מִיטְ דֻעַם אַשְׁפִּיל טָאַן . . .
וּזְאָסְ נַאֲרָפָּר אַדְרָעָמָע פֿאַרְלָאָגָט דָעַן עַר ? —
אַ וּזְאָרָף גַּעֲגָבָן אַיְן דָעַר הַיְיךְ הָאָט דִי פֿילְקָע

און איין אויסגעלאָפּוֹ פֿון דערשרעך,
אנשטאטס דער פֿילקע שוין אלין געטאן אַ פֿאל,
נאר מער קיין שווֹץ פֿאָר אַיר שוין ניט דער פֿאָל אַית,
וי דאָרֶף באַצְאָלן דִּיטְשְׁלָגָנד פֿאָר ווערטָאָס.
באַצְאָלן דְּאָרֶף וַיַּאַיצְטֵ פֿאָר דִּיטְשְׁלָאָנד שְׁעַנְדְּלָעַכּוּ מְפּוֹלוֹת.
IX.

דעָם בעָר פֿוֹנְקָט וַיַּאֲכַפֵּן אַ קִינְד אַ כָּאָפּ גַּעֲטָאָן דָּאָט זַי
און שְׁפִילְזַן זַיְךְ אַזְוֹעַק מִיט אַים נַאֲךְ אַוְיףּ אַ וַיְילְעַ
און אוּפְּפַן וּוֹעַג הַאָט זַי דָּעַרְזָעַן אַ וַיְיסְעַ צִיגְ—
און וַיְיטְעַר בִּיטְ גַּעַחַט וּוֹהָהַיְן זַי שְׂוִין צַוְּאַלְעַן.
די גַּאנְצָעַ שְׁטָאָט אַיְזָן צָוֵם בֵּיתְ עַולְמָן שְׂוִין אַזְוֹעַק,
און וְאָס ? אָז זַי אַיְזָן מִיט דָעַר צִיגְ דָעַר וַיְיטְעַר דָא פְּאַרְנוּמָעַן !
זַי וַיְיסְטַן גַּיטְ, אָז גַּעַרְמָאָגִיעַ קָרְדָּט אַיבְּעַר דָאָרְטַן דָעַם וּוֹעַג
אַיר פְּאָלָט נִיט אַיְזָן, אָז סְדָאָט דָעַם שְׁעַף פְּאַרְפְּלָעַט אַ גַּוְמָעַן.
הַאָט זַי מִיט דָעַר צִיגְ אַזְוֹעַק גַּעַלְאָטוֹת באַנְאָנד.
וּוֹהָהַיְן דִּי צִיגְ אַלְיַין הַאָט בַּלְאַנְדְּזָעַנְדִּיק גַּעַפְּרַט זַי . . .
אַ שְׁטִיקָל בְּרוּיטַן אַיְזָן וּוֹעַג פֿוֹן אַ דְּחַמְּנוֹתְדִּיקָעַר זְאָנוֹט.
און אוּפְּפַן דָעַר הַוְּילְעַר עַרְד — צַעַטְרָאַטְעַנְעַ גַּעַוְוִירַצְן.
אמָלָא אַ טְרָעָר. אַמָּלָא — אַ טְרָאָפּוֹן טַוִּי.
דָעַר וּוֹעַג אַיְזָן שְׁוַיְינְדִּידִיק. דָעַר גַּאנְגַּ — אַ גִּיכְעָד.
אמָלָא אַיְזָן פָּעַלְדַּ בִּיטְאָג — פְּאַרְרוֹקָט אַונְטָעָר אַ סְטוּאָג.
און וַיַּאֲכַל פִּיגְעָלָעַ אַמָּלָא בִּינְאָכְט אַונְטָעָר אַ סְטוּרְיכָּעַ.
X.

און גַּאנְזַן גַּעַרְמָאָגִיעַ גַּעַיְאָגַט הַאָט זַי נַאֲךְ אַיר
פֿון דְּאָרֶף צַוְּאָרֶף, פֿון שְׁרִיפָה אַיבְּעַר שְׁרִיפָה.
און זַי, וַיַּאֲכַל אַיְזָן אוּסְטָגְעַמְּטָעַרְטָן שְׁפָאַצְּרַן,
אַיבְּעַר דִּי אַקְסְעַלְעַךְ דִּי קְלִינְגַּ אַגְּגָעַטָּאָן דָאָס רַיְפָל.
און אוּפְּפַן דִּי הַעַנְטַן — דָעַר בעָר אַינְאיַינְעָם מִיט דָעַר צִיגְ
גַּעַגְגָעַן אַ גַּעַלְאַטְעַנְעַ אַיְזָן שְׁטָאָט צְוִירַק אַיְזָן
מִיט אַיר קָאַמְפְּלָעַט בַּאֲקְרוּעַן דִּיטְשְׁלָאָנדַן וִיגְ
און מִיט אַיר קָאָפּ פְּאַרְזִיגְלָעַן סְצַעַטְלָפּוּן הַרְיִゴּוֹת.
אַדְיִינְגְּזָעַן אַיְזָן שְׁטָאָט פֿון אַש אַוְ פְּעַז
אַיְזָן דִּי זְעַקְסִי אַרְעַדְיקָעַ בַּיְוָעָרָן דִּי קְלִינְגַּ
אַדְיִינְגְּזָעַן מִיט דָעַר פֿילְקָעַ, מִיט דָעַם בעָר
און מִיט דָעַם צִיגְעָלָעַ דָעַם קְלָאַרְזִיזְוִיתָן אַינְאיַינְעָם.
גַּעַקְומָעַן אַיְזָן גַּעַסְטָאָפּ אַיְזָן דִּי קְלִינְגַּ בַּיְוָעָרָן אַלְיַין,
צָוֵם מַאֲקִידָהָמוֹת זַיְךְ גַּעַוְעַנְדַּט מִיט קִינְדְּעַרְישָׁן שְׁטָאָמָל :
— צַי וַיְיסְטַ אַיר, פֻּטְעָר, נִיטַּ, וְאוֹ אַיְזָן עַדְגָעַץ מִין הַיָּם ?
צַי וַיְיסְטַ אַיר, פֻּטְעָר, נִיטַּ, וְאוֹ אַיְזָן עַרְגָעַץ מִין מְאַמָּעַ ?

39. די רעדיסטעהן

I.

ידעוות פינקטעלעכע האבן די אוישפער געבראכט :
פון אין זיט — וואלאד, און פון דער צוועיטהער — לאגעגע.
און גרייטן זיך גענומען צו דער שלאכט,
דעם לצעטן קרייז אדורכרייסן איז פארגעשטאנגען.
קײַן רגע ניט צעשידט מיטן «טראפעי»
און מיט די אויער-דרעלעך אירע האט זיך טאגיע.
געכישופט דעם עפֿיר בין צערטלעכקייט, ביז זוי,
און פֿלצעט — פרײַד פון איר א גִּי געטאן האט,
וואי ציואלאט זיך אוייגעהויבן ערגעץ דארט אויף בערג
און אויף די הויכע כווארלייס ערגעץ זיך געקיקלט.
און נאך פֿארטיאוועטהער זיך האט זיך איגנגעהרט,
אָרוֹף געגבען אלע מיט די הענט און מיט די אויגן :
— פֿאָראָן ! ס'איַן אונדזערע ! אָיך הער ! —
ווען ניט די אויער-דרעלעך, וואלאט זיך אָטאָנְצ געלאָט זיך.
אָרוֹמְגַּעַנְמַעַן געוואָלְט האט זיך גאנצע ערֶד,
אָרוֹמְגַּעַנְמַעַן האט זיך אָמוֹבָּאָמְעָרְקָט סָאָדָאָסְקִי.

II.

ווען אָבָּאיַן זָאָלְן זִין, — האט פֿערעַלְיאָט דערלְאַגְּט אָדִים, —
וְואָלְט עֶר אִיצְט אָקָאנְטְּרִינְסְקָע אָרוֹעְקָעְלִיגְט פון די פֿאָגָאָסְטָעָר !
געבעטן האָבָּן זיך אָלְיַין די פִּיס,
זֵי אִינְהָאָלְטָן האט מֵי אָונְ אָנְשְׁטְּרָעְגְּנוֹגָג גַּעֲקָאָסְט אִים.
נָאָר אָן דעם האָרְצִיקָן באָיאָן, אַלְצָאִינְס גַּעֲפָלָעַט,
הָאָט עֶר פֿאָרְלִילְגָּט אָהָאנְט בַּיִּם האָלְדוֹזְאָוְן-צָאָקָן,
און אִין דער וְוִיכְעָד ערֶד, וְוי אִין אָוְיְבָעְבָּעָט,
הָאָבָּן די שְׂטוּוֹל זִיןְעַ פֿיְקָדִיק גַּעֲנוֹמָעַן קָנָאָקָן.
זיך צּוֹגְעָצָט אִין אָטאָנְצ אִיעָדָע וְוִילְעַד האָט,
און וְוַאְפְּנִידָק די פִּיס, האָט וְוי אָזְרִידָל עֶר גַּעֲשְׁוִינְדָלָט.
געַהְיָלְבָּט האָבָּן די רְוִיטָאָרְמִיָּעָר : — פֿערעַלְיאָט ! —
און — נִיעְדָּאְלִיאָט ! — גַּעְטְּרִיבָּן האָט אָלְיַין דער וּוִינְט אִים.
— אָיך הָעָר ! — גַּעְשְׁרִיגָּן, טָאָנְצָנְדִּיק, האָט פֿערעַלְיאָט. —
אָגְרָוָס אָיך הָעָר ! אָגְרָוָס פִּון מַאְסְקוּע ! —
און וְוי עַס קְלָאָפָּן צַו די רְוִיטָאָרְמִיָּעָר מִיטָּן טְרָאָט,
געַקְוָת האָט שְׁמִיכְלָדִיק, פֿאָרְגָּאָפָּט סָאָדָאָסְקִי.
144

III.

מייט כיישוף האט געקלונגגען דער פֿאָרָאַל,
די דzapfenונג געטאנַ האט יעדן אַ פֿאָרְטוּרִי עֶר.
סַאֲדָאָסְקִי האט רַאֲדִירַט. גַּעֲזֹהָרֶת מֵאַל נַאֲכָל : —
— אַיר וּוּעַט אָונְדָה הַעֲלָפָן דּוּרְכְּבְּרָעָכָן דֻּעַם לְעַצְמָן טוּיעַד ! —
פֿאָרְפֿינְקְטְּלָעַכְת אַיְזָה דִּי צִיְּת אָזְנְגַּעַמְעַרְקָט דָּס אָרט,
דאָס קּוֹל פּוֹן דָּאָרט אַיְזָה אָזְזִי מַעֲכְטִיק אָזְנְדָּרְקוּיְקָנְד.
איַזְמִיט דִּי אָוִיגָן גִּיט עֶר אַיבְּעָר יְעָדָעָס וּוּאָרט,
אָזְנְ אַלְעַ עַנְטְּפָעָרָן אִים פֿרְיִיךְ מִיט דִּי בְּלִיקָן :
נַאֲכָל הַיְּינָט בִּיְנָאָכָט דִּיְיָסְט מַעַן דֻּעַם קְלָעָם אַדוֹרָה,
אוֹן מַאְרָגָן הַיְּיבָט פֿוֹנְסְנִי דָּס לְעַבְנָן אַז זִיד.
געַטְרָאָגָן דָּאָט פּוֹן וּוּיְטָע שְׁטָעָרָן זִיד אַ שְׁפָרוֹן.
אוֹן אָוִיגָן הַאָבָן גַּלְיְקְלָעָכָע גַּעַנוֹמָעָן בְּלָאָנְדוֹשָׁעָן,
סַאֲזִי לְאָנְגָשׂוֹן נִיט גַּעַוּרָעָן אַזְאָ מַילְדָעָ נַאֲכָט.
דָּעַר הַיְּמָל נִיט גַּעַוּרָעָן אַיְזָה לְאָנְגָשׂוֹן אַזְאָ בְּלוּעָד.
בָּאָגִינְטָה האט אַיְזָה דָּעַר אַפְּגַּעַשְׁטָעַלְטָעָר שָׁעה דִי שְׁלָאָכָט
פּוֹן דּוּרְכְּבְּרָעָכָן אַיְזָה קְלָעָם דֻּעַם לְעַצְמָן טוּיעַד.

IV.

דָּעַם דִּיְתְּשָׁן גַּאֲדְנוֹזָאָן בִּים שְׁלָאָפְּנָדִיקָן רַאֲגָד
הַאָט נִיט גַּעַהְלָוָט זִיד קִין בֵּין אָזְנְ קִין גַּעַוְוִיטָעָר.
נַאֲרָ פּוֹנְקָט וּמִיט אַ פֿלְאָמִיקְ-דּוּנְעָרְדִּיקָן קְרָאָן
הַאָט אִים אַ הַיְּבָגְעָבָן דָּעַר הַאָרְמָאָט פּוֹן דִּי גַּעַרְיָדָעָר פִּיר רַאֲקִיטָאָ
מִיט פֿוֹקְטְּלָעְכִּיקִיט בֵּין צֹ דֻעַם הַעֲכָסָטָן גַּרְאָד
דָּעַם בְּלִי, וּוּי בְּלִיצָן, הַאָבָן זִיד גַּעַלְאָוָט אַ פְּלִי טָאָן.
זִיד הַאָבָן נַאֲכָל גַּעַדְעַנְקָט דִּי פֿינְקְטְּלָעְכִּיקִיט פּוֹנָעָם וּוּאָרְשָׁטָאָט
אוֹן אוֹיךְ דֻעַם בְּלִיקָן פּוֹן זִידְעָרָ פָּטָעָר — פּוֹן אַיוֹוָן רַאֲקִיטָאָ
זִיד הַאָבָן דֻעַם הַאָרְמָאָט גַּעַטְרִי אַזְאָ פָּטָעָרְלָעָד בְּאָדִינְטָן,
זִיד הַאָבָן פְּאָר דָעַר גַּאנְצָעָר צִיְּת פּוֹן קְלָעָם פְּאָרְהָיִיט אִים ;
וּוּעַן מִיהָאָט באָדָאָרְפָט, הַאָט עֶר זִידְעָרְפִּילְיָנְגָדִיק גַּעַרְגִּינְט,
וּוּעַן מִיהָאָט באָדָאָרְפָט, הַאָט עֶר זִידְעָרְפִּילְיָנְגָדִיק גַּעַצְוִוִּיטָעָט —
אַצְיְּנָדָעָט נִיטִּיק אַיְזָה גַּעַוּעָן . . .
נִיט וּוּסִין זַאֲל דָעַר דִּיְתְּשָׁ — פּוֹנוֹזָגָעָן . . .
פּוֹן אָרְטָן צֹ אָրְטָן מִיהָאָט דֻעַם הַאָרְמָאָט גַּעַטְרָאָגָן אוֹיךְ דִי הַעֲנָתָן,
פּוֹן אַיְזָה זִית — זַוְּאָדָה, אַיְזָה פּוֹן דָעַר צְוִיחָטָעָר — לְאָגָעָן . . .

V.

אוֹן דָּאָן אַיְזָה שָׁוִין אָרוֹוִיס וּוּאָסְיִלִי דְּרוֹאָזָה,
וּוּסִיוֹאָלָט אִים דִּי קָאָמָאנְדָע אָוִיסְגָּעָהְלָכָט זִין שְׁטָאָט פֿאָלְטָאָוָע,
עֶר דָאָט זִיד אוֹיף זִין קִיְּלָנְנוֹאָרְפָעָר פָּעָסָט פֿאָרְלָאָזָט,
וּוּי אוֹיף דֻעַם בְּעַסְטָן, אָוִיסְגָּעָפְּרוֹוָאָסָטָן חָבָר :

— דער לאנג, פאלטאווער, האלעש侃ם דעם דיטש צו זעט !
 און מיט ווארעניקהס דעם גראגל אים צעפענטע ! —
 האט ער זיך מיט זיין קוילגעואראפער הארציק דורכערעדט,
 פָּאַלְיִינְדִּיק אַ לְעֵנְטָע נֶאָך אַ לְעֵנְטָע.
 אליכן געפלעט, צעטומלט און פָּאַרְבְּלָעֵנדְט
 פון העל-צעשפריצטן פיעיר,
 האט אים געוזכט. אַ טְגִּיגִיט דער פְּשָׁאָם פָּוֹן זִינְגַּע הַעֲנָט,
 אַן סְהָאָט זִיך אִים פָּאַרְפְּרִיד גְּעוֹזָלֶט צְעַשְׁרִיּוּן :
 — וְעוֹד נֶאָך ? וְוָאָס זָאָמֶט מַעַן זִיך ? אַהֲדָר !
 דער וועג באַלְיוֹכְטָן אַיז מִיט הַיִּיטְבָּלִי דָא ! —
 אַן אַ נִּיט-צּוֹטְרִיטְלָעֶכֶר אַינְעָם דְּרָאָגָן, האט ער
 דעם קוילגעואראפער אַנְגָּעָזָטָלָט וְיַי אַ דִּיטָּעָר.

VI.

די דיטשן מאַרדעווין געלאָט זיך היין און צְדִיק,
 אויפָּן קָאַטָּאָק פָּוֹן טְוִיט באַפְּעַלְתַּז זַי פִּיעַרְלָעַך זִיך גַּלְיטְשָׁן . . .
 אַין אַקְסָל דְּרָאָזָן האט געטָאָן עַפְּעָס אַ פִּיק . . .
 נִין ! סְהָאָט זִיך אוַיסְגָּעָדָאָכְט ! די האט אַין אַיְנְפָאָך מִיד שְׂוִין
 פָּוֹן זִיּוּן שָׁאָרְבָּנָס דִּיטְשִׁישָׁע אַין טָאָל,
 פָּוֹן צּוֹקְלָאָפָּן מִיט קוֹלִין צוֹ דער ערְד אַיְעָדָן.
 ער האט אַפְּיָלוּ נִיט גְּעוֹזָאָסְטַּה, אַן זִיּוּן זִידְעָס נֶאָך אַמְּאָל
 אַונְטָעָר פָּאַלְטָאָוּעָ אַט אַזְוִי הַאָבָּן גַּעַשְׁטָקְוּרוּעָט דַּי שְׂוּוֹזָן . . .
 צְעַלְפִּיקְטַּע פִּינְצְטָעָרְנִישׁ פָּוֹן פְּלָאָגָג צוֹ פְּלָאָגָג
 האט אַלְעָ וְוִיל מִיט פְּלָאָם גַּעַטָּאָן זִיך אַ צְעַפְּפָן.
 פָּאַטְרָאָנָעָס האט דעם חָבָּר דְּרָאָזָד דַּעַרְלָאָנָגָט
 דער רָאַטְנָעָר שְׁנִידָּעָר זִיאָמָע לְעוֹזָין.
 אַן דָּרָך דעם קָאַרְדָּאָר גַּעַפְּלָאָסְטַּה האט דער טִילַּי,
 פָּאַרְזָוָאַנְדָּעָטַּע מִיהָאָט אַוִּיפָּט די הַעֲנָט גַּעַטְדָּאָגָן,
 נִיט אַפְּגָּעָשְׁטָעָלָט אַן נִיט גַּעַצְיִילָט,
 אַונְטָעָר דעם בְּלִיאָיָק-סּוֹוִישְׁטָעָנְדִּיקָן הַאָגָן.

VII.

מִיט שְׁטוּרָעָם הַאָבָּן זַי צְעַשְׁפָּאָרָט דעם קָאַרְדָּאָר,
 אַן אַונְטָעָר פְּלָאָם דער וועג גַּעַלְעָגָן גַּרְאָד אַיִּן.
 די דָּאַקְוָמָעָנָטָן פָּוֹנוּעָם טִיל גַּעַפְּרִירָט האט דער פָּאַטְאָרָג —
 דער דָּרִי מַאְלָ שְׂוִין פָּאַרְוָאַנְדָּעָטָר אַוְהָדִיס.
 אַיְעָדָע רָגָע האט גַּעַלְיִיגְזַּט זִיך אַוִּיפָּט דַּעַר וּוֹאָגָג,
 אַיְעָדָע שְׁפָאָן האט מִיטָּן טְוִיט זִיך אַוִּיסְגָּעָוָאָוִיגָן,
 אַן אַפְּשָׁטוּפָן דעם עַרְשָׁטָן בְּלוּי פָּוֹן טָאָג
 האט ער באַמִּיט זִיך מִיט דעם בְּלוּי פָּוֹן זִיּוּן אַוְיָיגָן.

אט באָלד ! נאָך אָ מִינּוֹת ! אָנוֹ אָוַיס !
געזונגָן האָבָּן זיך אוֹרֶף ווֹיְטַע גַּפְלַעֲפְטָעַ מִילָּן.
סַאֲדָאָסְקִי אִיז גַּעֲגָנָן פָּאָרָאָוִיס,
אוֹיךְ צַדִּיק זיך אַנְגַּעַקְעַטְמַט אַיעַדְעַ וַיְיַלְעַץ.
אָנוֹ אַלְעַז האָבָּן אוֹיסְגַּעַזְעַן צַעְוָאָרְפָּן אוֹיפָן וּועָגַן.
וּוֹ אַוְיף אָ שְׁטוּרָעָםִים גַּשְׂוָאָמָּעַן וְאַלְטָן זַי אָ צִיְּטַ שְׂוִין.
עַד זַעַט שְׂוִין אָנוֹ זַיְד, דַעַר גַּעֲגָרְטָעַר בְּרַעַגָּן.
אָנוֹ הִינְטָן בְּרַעַלְעַן זַיְד צַעְקָלָאָפְטַדְיַיְדִּיטְשָׁן.

VIII.

געַנְעַעַנְטָעַרְטַּהְטַּה מִיטַּיְעַדְעַרְטַּהְטַּה זַיְדַּיְעַרְטַּהְטַּה עַרְדַּה,
פָּוֹן דָּאָרָט צַוְּדַיְיַרְמְגַעְלְגַּלְטָעַ גַּעַנְגַּעַן מַאיְיַן אַנְטְּקָעַן.
סַ'הָּאָט דַעַם דָעַרְקוּיְקָנְדָן "אוֹרָאָ" סַאֲדָאָסְקִי שְׂוִין גַּעַהְעַרְטַּה,
נַאֲרַ שְׂוֹעֵר אִין אִים גַּעַוְעַן אַצְּנִיד זַיְד צַוְּבָאָוָעָגָן.
פָּאַרְהַוְיָלַט עַרְתָּהְטָהְטָה פָּוֹן זַיְד אַלְיַין דַיְעַרְשָׁטָעְטַּה וּוֹאָונָדָן,
אוֹן פָּוֹן דַיְיַרְיַנְטַהְטַה אַעְרַד דַיְצַוְוִיְעַטְמַט אַוְיסְבָּאָהָאָלָטָן.
נַאֲרַ סַ'הָּאָט אָ קְרַעְבָּץ דָעַרְטָאָגָן זַיְד פָּוֹן טָאַנְיָעָן : — וּוֹאָו ?
גַּעַטְמָן אָ לְאָפָּה... דָאָן הָאָט גַּרְדָּאָרִיה אִים דָעַרְזָעָן אָ פָּאָל טָאָן.
עַרְתָּהְטָה זַיְד גַּלְיִיךְ גַּעַטְמָן צַוְּאִים אָ לְאָן
נַאֲרַ אַוְיפָּשְׁטָעַלְן הָאָט זַיְד אַלְיַין בָּאַמִּתִּים סַאֲדָאָסְקִי, אָנוֹ אִים ;
גַּרְדָּאָרִיהָן אַגְּעוּווֹיָן מִיטַּדְיַיְעַן אַוְיגָן אַוְיפָּן גְּרוֹאָן,
וּוֹאָו פָּוֹן אָ קְוִיל אִין אַוְמְגַעְפָּאָלְן טָאַנְיָעָן.
אוֹן אַגְּעוּווֹיָן טָאַנְיָעָן הָאָט אִים פְּרַעְעַר דָאָס גַּעַוְעָה.
עַרְתָּהְטָה עַס אַגְּגָעְרִירָתְמַט. גַּעַוְעַן סְאַיְזַנְאָדָז וּזְאָרָעָם.
אָנוֹ אָט אַוְיִי גַּעַטְרָאָגָן צַוְּדַעְרַגְעַר עַרְדַּה
הָאָט דַיְפָּאַרְוָאַנְדָּעַטְמַט רַאַדְסְטָקָעְמַט אַוְיף דַיְהָעַטְמַט גַּרְדָּאָרִיהָן.

IX.

פָּוֹן אִין פָּאַרְוָאַנְדָּעַטְמַט צֻום צַוְוִיְעַטְמַט אִין גַּעַאלִיל,
צַעַטְוּמְלַט אַוְמְגַעְטָרָאָגָן הָאָט דַעַר דַאְקָטָעַר זַיְד אָן אַיְפָהָעָר,
בַּיְיַעַד אַפְּגַעַשְׁטָעַלְט זַיְד אַוְיף אָ וּוֹיְלַל
אָחָן — וּוֹיְטָעַר ! נַאֲרַ דַיְשְׁטִילְעַן קְרַעְכְּנִידְיקָעַ רַוְפָּן.
אוֹן אָט אַוְיִי פָּוֹן וּוֹאָנְדָן צַוְּוֹאָנְדָן, פָּוֹן בְּנִינְטָן צַוְּבִינְטָן,
גִּיטַּמְעַסְטְּנִידְיקָעַ, אַוְיף וּוֹיְפָל צֻום גַּעַפְּפָאָר סְאַיְזַנְעַטְמַט,
הָאָט עַר זַיְד פְּלַזְעַמְט אָ דָעַרְמָאָן גַּעַטְמָאָן : — דָאָס קִינְדְּ ? ?
עַר זַעַט עַס נִיטְמָאָן ! סְהָאָט עַרְגָּעַץ זַיְד, וּוֹיְזָט אָוִיס. פָּאַרְפָּלָגְטָעַט ? ?
זַיְד אַוְיסְגַּעַמְיִישְׁטַבְיַי אִים אִין קָאָפְטַהְטַהְטַה בְּאַרְגָּן אָנוֹ טָאָל,
דַעַר וּזְאָלְדָגְעַרְטָהְטָה בַּיְיַיְעַטְמַט אִין דַיְבִּינְעָר,
אִין אַלְעַז רַיְכְּטוֹנְגָעַן הָאָט עַר זַיְד מִיטְאָמָאָל
אָ לְאָז גַּעַטְמָאָן, נִיטְזִוְיְנִידְיקָעַ וּוֹאָהָיִן אַלְיַין נַאֲרַ ..

און מיטמאָל פון גריינע צוֹווַי מונדיין נאָל
האט דעם צעשורִיטן בלֵיך געטָן אַ שְׁמִיר אַיִם,
און בִּידֶע אַוִּיסְגַּעֲנָרְגָּלֶט האָבָן : «הָאָלֶת!»,
און אין אַ פִּינְצְטָעָרְנִיש גַּעֲלָאָזֶט האָט עַר זִיך אָונְטָעַר דִּיעַר שְׁמִיתָן.

X.

און לְעוֹזִין האָט זִיך אַיְינְגַּעַדְעָרֶט אַיִן יַעֲדֵן רִים,
די קוֹילָן טְרָאָגְנִידִיק אַיִן טְרָאָכְטָנִידִיק אַזְוִי נָאָך :
אוֹ אַט שְׂוִין, דָּאָכְטַזְיך, בִּיִּ דִי אַיְינְגַּעַן מַע אַת
און אַיִן אַז אַוִּיגְנְבָּלִיך — אַיִן הַינְּטָעָרָאָד בַּיִם שְׁוֹנוֹ.
דַּעַם אַוְמָגְעָדוֹלְד פָּאָרְפְּרָעָסֶן מִיטִּ דִי צִין
און אָונְטָעַר פְּרָעָס פַּן טּוֹיט גַּעֲפִינְעָנְדִיק דּוֹרְכָּאָוִס זִיך,
הָאָט לְעוֹזִין פְּלוֹצָעַם, מִיטְמָאָל אַלְיאִין
זִיך אַזְוִי אַ כָּאָפְטָע דִּיטְמָשָׁן אַגְּגָעָשְׁטוֹוּסָן.
אַ שְׁפָרוֹגָן אַיְבָּעָדָן קָאָפְגַּעַבְן האָט דַּעַר «פְּרָאָנְטָן» :
פּוֹטוֹאָגָעָן? וּוי אַזְוִי? נָאָר — מַאְטָעַר זִיך, נִיט מַאְטָעַר —
שְׁוִין רָוְנָד אַרְוָם דִּין פְּנִים האָבָן נָאָזָט
זִיך אַוִּיסְגַּעֲסָדְרָט זִיבָּן אַוְטָאָמָאָטָן . . .
וּוי סְזָאָלָט אַ בָּאָרָג אַוִּיפְּ אִים גַּעֲטָאָן אַ פָּאָל.
אַיִן עַרְגָּעָץ קָאָן שְׂוִין זִיך נִיט טָאָן קִין דָּרִי עָר.
און תִּיכְפּ אַפְּגָעָפִירָט מַע האָט אִים אַיִן אַ שְׁטָאָל,
וְאוֹסְרָאָה אַיִן גַּעֲפָאָגָן גַּעֲפָלָאָגָט זִיך רְוִיטָאָרְמִיעָד.

40. די וועלט דורך אַ שְׁפָאָרְנוּן

I.

און אַוִּיסְשְׁפִּירְוָנָג דָּאָס עַרְשְׁטָעָמָל וּוֹעֵן לְעוֹזִין אַיִן אַוּעָק,
פָּאָרְדְּרִיקְנִידִיק אַיִן האָנט דַּעַם אַוְטָאָמָאָט, באַלְאָזָן,
הָאָט נִיט פָּאָרְגָּעָסָן אוּיך עַר מִיטְנָעָמָעָן אַיִן וּוֹעֵג
די שְׁעָר, די בִּיּוּעָלְעָד אַיִן אוּיך דִי נָאָל.
— וּוֹאָס נָעָמָסְטוּ מִיט זִיך מִיט דַּעַם אַיְנוּעָנָטָר ?
אַ פְּרָעָס גַּעֲגָעָבָן האָט אַוְאָדִיס גַּלְאָט אִים.
— אַ שְׁאָלָה ! מַאְלָעַ וּוֹאָס ? — האָט עַר די העַנְטָן גַּעֲטָאָן אַ שְׁפָאָר, —
עַס טְרָעָפֶט — מַע דָּאָרָף עַמְעַצְן צּוֹלִילִיגָן אַ לְאָטָע ! —
עַר אַיִן דַּעַר עַרְשְׁטָעָר צּוֹגְעָרְאָכָן צּוֹ דַּעַר דִּיטְשָׁעָר וּוֹאָה,
גַּלְיִיך דַּעַם קִינְשָׁאָל אַרְיִינְגַּעַשְׁטָעָקָט אַיִן האַלְדוֹז-אַוְנָאָקָן
און זִיך אַנְטָשְׁוֹלְדִיקָט : — סְעַרְשָׁטָע שְׁטִיקָל אַרְבָּעָט אַיִן גַּעֲמָאָט,
נָאָר צּוֹפְּרָעָסָן אַ קָּאָפְּעָלָע, סְרָחָכָל.

דערנאנך אוחז שווין אגב־אורה־האיך האט על
זיך אַגְּגָעָבָוִיגָן אָוֹן אֶזְגָּגָעָטָאָן : — נו, מילא ! —
אָן מֵיט דָּעַר אַלְטָעָר שְׁנִידָּעָרְשָׂעָר שְׂעָר
אַרְאָפְּנָעָכָּפְּט בִּים דִּיטָּשׁ, פּוֹנְקָט וּיְאַ צְוִיקָעַלְעַ, דָּעַם צְלָם.

II.

— אַיר זָעַט ! — דָּעַרְלָעָט אַוְאָדִיסָּן זָעַט דָּעַמָּלָט עָר, —
אַצְּינְדָּ פָּאָרְשָׂטִיטִיט אַיר שְׂוִין ? — האט עָר גַּעֲטָאָן אֶפְּאָכָּע, —
אוֹ אַיְדָּ אַין אַוִּיסְפִּיר קְוָמָט צְנוּנִיאָ אֶשְׁעָר . . .
דָּעַר עַיקָּר דָּאָרָף דָּעַר בָּאַלְמָעָלָכָּעָ יְזָקָאָ בָּאַלְמָעָלָכָּעָ ! —
אוֹן אַוִּיפָּן וּוְעָגָ צְרוּקִיק, פָּאָרְטָרָאָכָּט אָוֹן מְאָט,
בָּאַפְּאָלָן האט אֶכְּאָפְּטָעָ דִּיטָּשׁ אַוְמְדָעָרָאָרְט זַי.
גַּעוּוֹנְדָּט דָּעַר שְׁנִידָּעָר האט זִיךְ דָּאָן צְוָם אַוִּיטָאָמָּט,
גַּעוּוֹנְדָּט האט דָּאָן דָּעַר שְׁנִידָּעָר זִיךְ דָּאָן צְוָם הָאָרֶצָּן :
— אַיזְנָה, הַיִּסְתָּעַט עַס, זָוָס ? אֶסְוָף צְוָם שְׁנִידָּעָרִי ? —
אוֹן מִיט צְעַבְּרַעְקָלְטִיבְּלִיאָסְקָעְנְדִּיקָּעָ בְּלִיצָּן :
אֶדְרִי ! אוֹן — נַאֲדָר אַיִּינָן ! אוֹן — אֶלְעָזְדִּי ! —
הָאָט עָר אַוּעָקָגָעָוָאַלְגָעָרָט זִיבָן פְּרִיצָן, —
— סַאֲנִיעָר שְׁנִיתִ ! — האט עָר דָּעַרְלָעָט נַאֲכָהָעָר, —
אוֹעֵף זִיבָן — דְרִי ! זַי וּוּעָן בִּיסְלָעָמוֹיִי בָּאַקְוּמוֹעָן אָפְשִׁי !
דָּעַר עַיקָּר צְנוּנְיָעָן אַזְוִי צְוָה דְרַעְדָּר,
וּיְקָנְעָפָ, זָוָס רִיסְנָן קִינְמָאָל זִיךְ נִיטָּאָפָ שְׂוִין !

III.

אוֹן אִיצְט גַּעֲזָעָטָן לְעוּוֹן אַיז פָּאָרְשָׂפָּאָרְט אַין שְׂטָאָל.
אַיְינְגָעָקָוָט דַּי וּוּלָטָהָט בְּלוֹזָן דָּוָרָךְ אֶשְׁפָּאָרְגָּן . . .
גַּעֲדוֹכָטָהָט אַיִּם, אוֹרָעָגָטָן אֶפְּאָל
הָאָט אַין אֶפְּינְצָטָעָרָה, אֶטְּפָּנָן בְּרוֹנוּם.
מִיט יְעַזְנָן קָעָר אָוֹן וּוּנְדָעָ צְוָה דָּעַרְלָעָט
הָאָט עָר גַּעֲזָעָטָן דָּעַם טְוִיטָה, וּוּאָסָהָט צְוָה אַיִּם גַּעֲנָעָגְטָעָרָט . . .
אַדְרָכָגָיִן דָּאָרָף פָּאָרָם אַצְּינְדָּ פָּאָרְבִּי
לְזִין גַּאֲנָעָצָעָ וּוּלָטָהָט, עָר זָאָל צְוָלָעָצָט זִי נַאֲרָדָעָזָן דַּאָּ
אוֹסְיָאָל אַיִּם דְרִי מַאֲלָטְרִוְיְעָרִיק אָוֹן שְׂוֹרָעָד
זִיךְ דָּאָס צְעַשְׂיָדָן זִיךְ דָּאָמִיטָן לְעָבָן . . .
אַין יְעַזְנָן הַילָּךְ אָוֹן אַוִּיסְגָּעָשְׂרִיָּהָט עָר גַּעֲהָעָט
דָּעַם גַּאֲגָגָ פּוֹן וּיְגָעָ פִּינְצָטָעָרָעָ בָּאַגְּרָעָבָעָר.
גַּעֲזָעָגָעָנָעָן, וּוּיְמָתָ אָוִיסָה, עָר דָּאָרָף זִיךְ בָּאָלָד
מִיט אַלְעָזָה, וּוּאָס טְיִיעָר אַיז אָוֹן לִיבָּאִים,
אוֹן פְּרִיזָה פָּאָרָאלִץ — מִיטָן זְכוּרָן, וּוּאָס פָּאָרְהָאָלָט . . .
סָאִיז, וּוּיְזָתָ אָוִיסָה, וּוּיְנִיקָ צִיטָ אַיִּם שְׂוִין גַּעֲבָלִיבָן.

IV.

נאר ניט דער מאגען קאו ער זיך, ווי זיין יהדייתל זעט אוים,
ער האט זיך איינהאָלטן באַדָּאָרְפַּט, "יהודייתל" ניט א געשרי טאן,
און זיך געקט: זוי קרייכט מען ניט פון זיך אליען אַזְוִיס
דעט גַּאֲרָגֵל אַיְבָּרָהָרְיוֹן זיך אליען פֿאָר וּוּיְטַעַךְ?
געשיקט זיך, אָז . . . אָז אלְץ אַיז שוין נישטא? . . .
אַראָפְּגַּעַפְּאָלְן אַיז אַוְיף אַים אַשְׁטוֹרִי פֿוֹן דָּאָך, ווי אַפְּאָסְטְּרִיגַע.
אַשְׁטוֹטָט . . . אַשְׁטוֹטָט . . . אַגְּנַצְּעַ שְׁטוֹטָט —

האט ער דעם קאָפְּ פֿוֹן דִּיט צו זיִיט גענומען וויגן.
און ער אליען . . . ער ווֹאָרט . . . ער זוֹיסְטַּה, אַוְיף ווֹאָס ער ווֹאָרט,
עס זעט דער ווי אַין שְׂלִיףַּ אַים, ווי אַהְמָעָר.
נאר דְּרִי מְאַל הַיִּבְּשַׁת זַיִן שַׁאֲרָבָן זַיִן, ווֹעַן נאר ער גִּיט אַטְּרָאָכְטַּה,
ווי מְהַאֲטַּה פֿוֹן שְׁטוֹב אַרְיִיסְגַּעַשְׁלְעַפְּט זַיִן בְּלִינְדְּעַ מְאַמְּעָ . . .
מְאַמְּעָ . . . מְאַמְּעָ! . . . נו, אָז שִׁינְדְּלַן מִיטְּן קִינְדְּ . . .
זַיִן האָבָן אַוְיפְּן בְּוִידְעַם דָּאָך גַּעֲקָאנְט אַרוֹיףַּ . . . דָּאָס דָּאָרְפַּט מַעַן אַוְיךְ דָּעַן קַעְנַעַן
און אַוְיךְ דַּי מְאַמְּעָ מִיטְּנַעַמְּעָן . . . אַ זְקָנָה . . . בְּלִינְדְּ . . .

V.

און אַט דַּעַם וּוּיְטַעַךְ אַפְּטְּרִיבַּן פֿוֹן זיך מסותמַן
ניט קָאָנוּן ווֹעַט ער שׂוֹן בֵּין צוֹ דָעַר לְעַצְטָעַר רֶגֶע.
גַּעֲקוּמָעַן אַיז אַים פְּלוֹצָעַם אַוְיפְּן טַעַם
דָעַר רִיחַ פֿוֹן זַיִן שְׁטַעַטְלַן נָאָך אַ זְמַעְדִּיקְן רָעַגְן.
דָעַר אַפְּגַּעַפְּרִישְׁטָעַר זָאָמָד. דָעַר שְׁבַּת אַינְדְּעַרְפִּי.
דַּי בְּיִמְעַלְעַךְ דַּי פֿאָר. דָעַר טִיךְ אָזְן דַּי טְשַׁעַרְעַטְן.
און ס'הָאָט דָאָס הַאָרֶץ אַיִלְעַז ווּילְעַז גַּעֲטָאָן אַ בְּרִי,
וּוְסְוֹאָלַט דָעַר טּוֹיט גַּעֲגָאָן דַּי צִיְּן אַים אַפְּאָרְעַד טָאָן.
ער פִּילְטַט ניט, ווי עס טוֹט זַיִן פּוֹס אליען אַ שְׁפָאַן,
גַּעַנְמָעַן האָבָן דַּי יְוָמִינְבִּים פָּאָר אַים דּוֹרְכְּגִין . . .
אַוּוּקְלִיגַן ער פְּלַעַגְט אַיז קְלוֹב אַ פְּאָדָעַסְפָּאַן,
וּוֹאָס האַט גַּעֲקָאנְט פְּאָרְשְׁטַעַקְן אַ מָזְוּרְקַע,
זיך טָאָן אַ דְּרִי אַרְוָם אַ חְבָּרְטַע — אַהְעָר, אַהְיָן,
פֿוֹן סָאָמַע לִיכְטָסְטַן ווִינְטַל אַיְדְּעַלְעַר אָז גְּרִינְגַּעַר, —
נאר מִיטְּן קָוָק אַידְעַפְּס אַיְגְּרוּמְעַן, פְּאָרְשְׁטַעַלְט אָז דִּין,
און טְרָאָגָן הוּאָך אַיר האָנט, בְּלוֹזִין אַגְּנָדִירְט דַּי פִּינְגַּעַר.

VI.

וּוֹאָס קְרִיכְט עַס אַים אַיז קָאָפְּ? ווי קְלָאָפְּט מַעַן עַס אַרְוָיס?
וּוְיְוּעַרְט מַעַן פְּטוֹרַ פֿוֹן דַּעַם פְּיַין? פְּנוּעַם זְכוּזַן?
גַּעוּרַע אַיז — אלְץ. אָז אלְץ — אַיז אַוְיס!
זיך אַוְיסְגַּעַשְׁטַעַלְט דָאָס גַּנְצָעַ לְעַבְנַן פְּאָרְנִיט הַאַט אַזְוִי קְלָאָר אַים . . .

און פלאצעם דאט דעם זועג דערזען ער צום וואקזאָן,
די חנוזודיקע דערפעלעך איז גרים אוייפ בידע דיינן . . .
דורך דארט האט מען זיך איז דער וועטל געתאן אַ לאָן אַזָּא
פֿון דְּאָרֶט האט מען פְּאָרְלִיבְּט זיך אַיז דער אָוּמְבָּאָקְאָנְטָעָר וְוִיטְּסָה . . .
ער זיגט זיך אַיז אַיז דעם שפְּאָרְנוּדִיקְוּן פָּאָס,
און מיט זין שנידערש אויג ער גיט אַ מעסְט דעם שטָת.
דורך יונעם זועג געקומען איז מען אלַע יאָר צוגאָס
און מִתְּחַטֵּט דִּי גַּאנְצָע וּוּלְט אַרְיִינְגְּעַבְּרָאָכְט אַיז שְׁטָעָטְל . . .
און אוּיך דורך יונעם זועג האָבָן דִּי דִּיטְשָׁן קִינְדְּ-אָזְ-קִיְּט
פֿון גָּאָר דער שְׁטָטָט אַוְּפָן זְוָקָאָל גַּעֲטָרְבִּין,
סְאָוִיך זְאָרְבָּעַט ? — האָבָן לְאָכְנְדִיק דִּי מְעַרְדָּעָר דִּי בְּאָנְגְּלִיט,
און ערְגַּעַץ האָט דער טוֹיט באָגְעָגָט זַי בְּיִגְּרְבָּעַד . . .

VII.

— פרָאַסְטָאָקָעָס פִּינְצְּטָעָרָע ! — האָלָט לעוֹזָן קוּם זַי אַיז,
ער זָאָר וּזְיַי אַבְּהִי אַיבָּעָר דער שְׁטָאָל זַי נִיט צְעָרוּעוֹן, —
אוּבָּאֵיך בֵּין אַיז דִּי הָעַטָּן אַיז זְיַעְרָעָאָרִין,
בֵּין אַיך קִין שנִידְעָר נִיט ! אַזְוָן סְאָזִין מִין גָּמָעָן מַעַר נִיט לְעוֹזָן ! —
סְאָזִין שְׁוֹעָר דער טוֹיט... אַזְוָן בִּיטְעָר אַיז דִּי לְעַצְּטָעָ נְאָכְט ...
אַזְוָאָרגָט אָזְוִי דִּי זְאָרְטְּבִּיךְ פְּיַין אַים.
אין טְרִיסְטָן : סְאָהָט יְעַקָּב בָּאָק אַהֲרָן אַים בֵּית פְּאָרְנָאָרָט —
הָאָט עַר אַלְיַין מִיט עַרְבִּ-מִתְּהָדִיקְוּן שְׁטָאָלָן זַי אַיְגְּגָעְטָעָנָהָט.
און דְּאָרֶט האָט יְעַקָּע אַפְּגָעָנְפְּרִיצְעָוָת אַ שְׁטָאָט,
אַ שְׁטָאָט מִיט יִזְוָן אַפְּגָעָנְאָרָט האָט עַר דְּאָרֶט,
און ברוֹיט אַיז זועג גַּעֲהִיסְן מִיטְנָעָמָן ער האָט
אוּרִיךְ פִּינְצְּטָעָרָן בִּיהּוֹאָנְדָעָר אַזְוָן גַּעֲלָעְכְּטָעָר . . .
געַשְּׂיקָט זַי, אַזְוָן גַּעֲגָסָן האָבָן זַי דָּאָס ברוֹיט אַיז זועג ?
און דְּרִי מַאְל שְׁדֻעְקָלְעָכָר דָּעָר וּוִיטָעָק אַזְוָן דָּעָר בְּרָאָךְ אַיז !
און שְׁטָאָרָבָן אַיז אַים אַיְצָטָעָר אַזְוָן אַז שְׁרָעָק —
דָּאָס, זָוָס גַּעֲגָן וּזְיַי קָעְלָבָעָר זִינְגָן אַיְכָעָט בָּאַלְמָעָלָאָבָעָם.

VIII.

עס גִּיבָּן פֿון דִּין זְיַיְתָּעָק אַ צְעָטָרָע זַי דִּי זְעָבָט,
און סִידְכָּט, אַזְוָעָנָן דָּוָרָךְ פֿון שְׁטָאָל דִּי הָעַלְצָעָד :
וְאָסִי ? קִין פְּרָעָסְלָעָךְ זִינְגָן דָּעָן בְּיִשְׁנִידְעָרָס נִיט גַּעֲוָעָן ?
צי האָבָן פְּרָאַסְטָע בִּיגְלָבָאָקָן דָּעָן פְּאָרְפָּעָלָט זַי ?
און סְגִּיבָּן זַי דִּי פִּיס אַזְוָן עַוְּנְטָרְבָּרָאָךְ אַים :
און סְגִּיבָּן זַי דִּי פִּיס אַזְוָן עַוְּנְטָרְבָּרָאָךְ אַים :
וְאָז אַיז עַס וּוֹעֲדִי בָּאַרְאָנוּקָעָר גַּעֲוָעָן ?
וְאָז אַיז גַּעֲוָעָן לְיִבְעָנָיו פְּוֹפָאָכָע ?

פָּאַרְזּוֹסֶם הָאָט עַד דִּי פָּאָר דִּי גָּאָרְגּוֹלְעֵן נִישְׁתַּחֲוֵד שְׂדֵשְׂטִיקֶת? —
גִּיבָּן דִּי אָוְגָן שְׂוֵין אִין בְּלֹט בֵּי אִים אֶאָבְּלָאַנְדְּשָׁע, —
עַד הָאָט דָאָךְ גַּאֲךְ מִיט וּוּפְלַיְלַיְךְ צְרוּרִיךְ
גַּעַשְׁלְאָגָן זִיךְ אָוְיפְּ דַעַר מִלְחָמָה מִיט יַאֲפְּגַעַץ? ?
אוֹן קְסִיל! גַּעַלְיוּט גָּלָאָן... אֶבְּרָאָך!
גַּעַבְּלִיצְטָן אִין מַוְיל בֵּי אִים הָאָט, דַוְכְּטַז זִיךְ, וּוּי אִין גִּיהִינָּם!
עַד פְּלָעַגְטַן דָאָךְ זַעַקְסַפְּדָאָקָעָס אַוְיְנִיְעָן אֶוְאָךְ,
זָאָל עַד קִין דִּיְתְּשָׁ קִין אִינְגָעָם נִיט דֻּעַם בּוּיךְ צַעַטְרָעָנָעָן?

IX.

פָּן הוֹלֵן שְׂטָאָלְ-אָןְ-אִינוֹן דָאָרְךְ עַד זִיךְ.
עַד זָאָל אִין שְׂטָאָל וּוּי אֶבְּוּהִי זִיךְ נִיט צְעַרְעוֹעָן,
וּוּעָן סָגִיט דַעַר מְלָאָכָהּמֹת זִיךְ אֶקְוּק אַרְיָן
אִין אִים, אִין שְׂפָאָן פָּן שְׂטָאָל — אִין אֶקְאַיאָר,
אֶן בְּלוּזָן אִין שְׂפָאָן פָּן שְׂטָאָל — אֶן דְּרִיסִיק יָאָר,
אֶן אוֹיךְ דָאָס לְעַבְּן אִין אִין שְׂפָאָן פָּנוּנָאָנָעָן,
אוֹן שְׂשָׁמָעַקְטַן דָאָס מִיסְטַן פָּן שְׂטָאָל אִים אוֹיךְ מִיט הָאנְקִי,
אוֹן דִּיְתְּשָׁן קוּלְעָן יִידָּן אָוִיס אִין יַעֲדָר שְׂטָאָט,
אוֹן הַיִּסְנָן פָּאָר דַעַר שְׁחִיתָה זִיךְ דָאָס אַנְטָאָן בְּרַעְגָּעָן,
אוֹן סִינְיָנָעָן אִין דִי שְׂטָעַטְעַלְעַד קִין יִידָּן שְׂוֵין נִישְׁתָּאָ
וּוּי זִיךְ וּוּאַלְטָן דָאָרְטַן קִין מָאָל נִיט גַּעַוּעַן גָּאָר...
אֶן אֶן עַד גִּיט זִיךְ מִיט זִיךְ לְעַצְטָעַר טַאַכְטָעַנְשָׁ אֶלְאָת,
אוֹן אֶן דֻּעַם תְּשִׁבְּבָן דִּינְגָּעָם גִּיט עַד אֶבְּאַרְעָכוֹ,
אִיז בְּלִיבָּן לְעַבְּן הָאָט עַד שְׂוֵין בְּמִילָּא נִיט צַו וּוּאָס,
כָּאַטְשָׁ סִזְוּעָט גְּמִילָּא אִים אֶאָבְּלִיכְעָרִיסָן]

[41. זִיךְ דָוְרְכְגָעָרִיסָן]

I.

אוֹן דָאָךְ הָאָט עַד צְוּרְשָׁת בָּאַקְוּקָט פָּן שְׂטָאָל דִי טִיר:
וּוּי עַפְנָט זִיךְ זְאוּתָה, אוֹן וּוּי זִיךְ פָּאַרְמָאָכְט זִיךְ.
דָעַרְזָעָן אֶדְעַמְלָדִיקָן דִּיְתְּשָׁ אִין וּוּאָךְ לְעַם אַיְר,
אִין אִים גַּעַוְּצָרָן עַטוֹּוָס גְּרִינְגָּעָר אַוְיְפָן הָאַרְצָן.
עַמְמָה-גְּנָפְשָׁן, — גַּעַטְרָאָכְט הָאָט עַר, —
חֲלִילָה וּוּאָס? אִין אַדְעָר — אַדְעָר!
בֵּין וּוּגָעָן סִיאָוָן פָּאָרָאָן אֶשְׁעָר,
אִין קָאָעָד דָאָךְ זִיךְ אַוְיְפָטְרָעָנָעָן אֶן אַדְעָר!

און אויב א שללאָג גיט גאט אַריין דער זואָר
 אַז דאָרֶךְ מען ניט קיִין סָךְ... ער שאָקלט זיך שוֹין, קאנטִיךְ —
 אַז ניט קיִין אָמְגָלִיךְ אַיְשָׁנְיִידָן דעם דאָךְ.
 דֵּי שְׁעָר — דעם דִּישְׁש אַין גָּרְגָּל אוֹיף אָז אַנְדָּעַנְךְ,
 דער עִיקָּר, מִילָּא — וּאָס סְ'אַיזְ מַוְתָּעַרְ-גַּאֲכָתְ.

זַיְן פְּנוּם מַעַן מַעַן נִיט אָרוּסִים לְעַתְּ-עַתְּהָ.

אָז נָאָךְ אַקְלָעָר אָז נָאָךְ אַטְרָאָכְטָ:

אָז נָאָךְ אַקְלָעָר אָז נָאָךְ אַטְרָאָכְטָ!

II.

געפָּאָגָעָן זִיכְּטָ ער שְׁוֹין דִּי זַעֲקָסְטָעָ שעָהָה...
 שְׁוֹין דָּוְרָכְגָּעָטְרָאָכְטָ דִּי גָּאנְצָעָ וּוּלְעָטָ אַין אַנְגָּסְטָן.
 עַס אַיְזָן דָּאָס לְעַבְּן אִים אַוּעָקָגָעָבָן אַשְׂאָדָ,

אוֹן צִיְּעָן צִימָט עַס אָזְוִי שְׁוּעָר אָזְן לְאָגְן זִיךְּ.

אוֹן מִיטָּאָמָּאָה האָט זִיךְּ דָּעָרָהָעָרָט אַשְׁיְסָעָרִיָּה! —
 — עַס שִׁיסְן אַונְדָּזָעָרָעָ! דִּי קוֹיְןְןְ קְלִינְגָּעָן אִיצְטָ וּוּי שְׁלִיסְלָ!

צָעָטְרִיבָּעָרטָ אַסְנָאָרִיךְ אַשְׁטִיבָּלְהָאָט דָּעָרְבִּי
 אוֹן פָּוּן דָּעָרְ שְׁטָאָלְ דִּי טִיר אַרְאָפְגָּעָרִיסָן.

די וּזָאָךְ מַעַן זַעַט שְׁוֹין נִישְׁתָּה. קִיְּן וּזָאָךְ — נִיטָּאָ!

אוֹן גְּלִיךְ אַטְרָאָסְקָ דָּעָרָהָעָרָט האָט זִיךְּ אַצְוִיְּתָהָרָה.

— וּוּאָס טָטוּ מַעַן? סְ'אַיזְ נָאָךְ וּוּיְיטָ צָוְמָאָגְ!

— וּוּאָס וּזָאָרָט מַעַן? אַיְנְצִיקְוִיָּה, סָאָלְדָאָטָן! פְּלִיטָה!

אוֹן גְּלִיךְ אַשְׁפְּרוֹנָגְגָּעָבָן דָּוְרָךְ דָּעָרְ טִיר.

וּוּי רְוִיטָעָ פְּלָאָטְעָצָעָס גַּעַיְאָגְטָהָבָן זִיךְּ קוֹיְןְןְ...

ער האָט דָעָם בְּלִיךְ דָעָם בְּלָאַנְדָּזְשָׁעַנְדָּן גַּעַטָּאָ אַפְּרִיר :

— וּוּי דִּישְׁטָ מַעַן זִיךְּ אַדְוֹרָה, רְבָנוֹ שְׁלָעָלְמָהָן!

III.

זוֹאוֹ זִיגְעָן אַונְדָּזָעָרָעָ? צִי נָאָגָט צִי וּוּיְיטָ?

אוֹ אַוִּיסְגָּעָמִישָׁט אַז אַלְץ אַון אַלְץ — פָּאָרְפָּלְאָגְטָעָרט!

מַעַן קָאָן אִים פָּוּן אַגְּטָקָעָן גַּעַבָּן אַצְבִּיאִיטָ,

אַגְּבִּיאָגְנָדָעָ קוֹיְלָ אִים אַונְטָעָרָהָאָקוֹן קָאָן דָּאָ.

וּזָאָוּ אַיְזָן ער אַין דָעָרְ זַעַלְטָ? ער קוּקָט אַהֲעָאָ,

פָּוּן אַלְעָ זַיְתָן שְׁמִיסָט אַון מַאְרָדְעָוָעָט זִיךְּ פִּיעָרָ!

סְ'אַ פִּינְצָעָרָנִישָׁ... נָאָרְ סְ'פִּירָט אִים גַּעַהָעָרָ,

אוֹן אַגְּגָעָטָאָפָט האָט ער דָאָרטָ, בְּלָאַנְדָּזְשָׁעַנְדָּיקָ, אַשְׁיִיעָרָ.

ער וּוּיְיסָט נִיטָן, זַוִּיפָל אַפְגָּעָגָן אַיְזָן ער,

נָאָרְ קָלָאָר אַיְזָן אַיְינָס : דָא זִיגְעָן דִּישְׁטָן!

דָאָס זְשָׁאָבָעָ-לְשׁוֹן דִּיְתָלָעָן אִיצְטָ ער הָעָרָטָ,

אַיעָדָעָס וּזָאָרָט דָאָס הָאָרֶץ בֵּי אִים צֻעָשָׁנִידָט שְׁוֹין.

צי האט מען אים דא ניט באמעתקט ?
באר סטריסט פון קוילן אים דער האג.
פארגעסן ער באהאלטן האט די שער
און נישט באמעתקט, זוי ס'להט גענומען טאגן.

IV.

וואס האט עט אים אעהר געגעבן א פארטראנג ?
אייעדע רגע האט אין אנטסטן זיך געציגן.
דורך די שפֿאָרְנוּס האט ער צַחֲקַעַלְעַפְטַּדְיַהְיַה די אויגן :
אט זינגען זי, די הינט. אי נא.גט, אי ווית.
די קיקלען קוילטואָרְפֶּערִיס שוואָרְצַעַז צו די דאנְדָן.
ער קוּקְטַּזְיַה אַיִן, דעם אַטְעַם טִיף פֿאָרְטִּיַּיט.
זוי זי צעסְדָּן אֹן שטעלְן זיך פֿאָנְגְּנָדָעָר.
און אויפְּן אויג באמעתקט ער — זוואר אֹן ווֹאס,
און סִיאָל קִין פֿינְטַעַלְעַדְיַה פֿון בְּלִיק נִישְׁתְּ גִּין פֿאָרְלָאָרְן,
ווע ער ווֹאלְטַה דָּא פֿון אַזְקָאָן אַרְאָפְּגַּעַכְּאָפְט אַמָּס
און זי פֿאָרְקְּרִיצְטַה בֵּי זיך אַין שְׂנִידְעָרְשָׁן זְכוּרָן.
אַזְיִינְד — נָאָר לְעַבְּדִיק אַזְוּקְטְּרָאָגְן די פִּיס,
קִין קוּל נִיט צוֹנִיעָן צוֹ דְּרַעְדַּזְאָל זיך זי אַיִם . . .
און מִיטְאָמָּאָל — קְנָאָל ! אֹן נָאָר אַיְנָעָר — אַרְיִס !
ער האט דערזען, זוי סָגְּרִיְּפָן אֹן די רְוִיטָאָרְמִיעָר.

V.

רבְּטוּ-שְׁוּלְ-עוֹלָם ! ווּעַט ער זיך דּוֹרְכְּרִיסְּן צוֹ זִין ? —
ער פֿילְטַה נִיט, צי ער לוֹיְפְט, צי סִטְרָאָגְטַה דָעַר רֹוח אַיִם.
און וַיסְעַר אַיִן גַּעֲוָעָן דָעַר רְוִיטָאָרְמִיעָרְשָׁעָר "שְׂטִיְּיָ"
פֿון בעסְטָן ליד אֹן פֿון גּוֹדְעַדְנְדִיק שְׁפְּרוֹכָן.
— אַיר לוֹיְפְט פֿון דָאָרְטָן, חַבְרָ קָאָמָּאָנְדִּיר !
סְאָיוֹן אַלְץ אַיִן קָאָפְטַה פֿאָרְצִיכְיָנְטַה אֹן פֿאָרְמָעְרָקְט דָא —
און וַיְהִיּוֹנְדִּיק אַהֲיָן, אַצְיִיל גַּעֲטָאָן : — אַט האט אַיר פִּיר —
דאַס זִינְגָּעָן קוּלְגָּנוֹאָרְפָּרְדָּם, גַּרְיִיט צוֹ דָעַר פֿרִימְעָרְקָע !
קִין רַגְעַז וּאָרְטַה נִיט, חַבְרָ קָאָמָּאָנְדִּיר !
פֿון בִּידְעַז זִיטְטָן שְׂטָאָל אֹן בֵּי דֻם שִׁיעָר, —
און מִיט דָעַר האָגָט גַּעֲטָאָן אַהֲיָן אַ פִּיר : —
— דָעַר וּוֹעַג אַיִן דָוְרָךְ דֻם וּוּלְדָעַלְעַ אַ פְּרִיְּעָר ! —
סְאָדוֹסְקִי האָט אַ זְוִילְעַגְעָן גַּעֲטָאָן אַ קְלָעָר,
גַּעֲקוֹקָט אַוִּיפְט לְעֻווִּינְעָן, באָטְרָאָכְט פֿוֹנְסְנִי אַיִם.
— דָאַס האָסְטוֹ אַלְץ בָּאוֹזְוֹן מִיט דָעַר שָׁעָר ? —
און אַ בָּאָפָּעָל : — אַיבָּעָד דָעַר שְׂטָאָל פֿון בִּידְעַז זִיטְטָן — פִּיעָר !

VI.

און דז — פֿאָרָאוּס ! דעם וועג זי אַפְּשָׁנִינִין אוֹיף צְדִיק
וועסטו אין אומגאנגע מיט אַטְיל זיך לאָן ! —
געלעגן זיינען קוילבּוֹאָרְפּּעֶרֶס שווין דערשטייקט,
פֿאָרָגָרָאָבּוֹן מיט די מִילְעֵדֶר אין די גָּרָאָן.
עס האָבּן די אַרְמִיּּעֶר זיך גַּעֲגַעֲבּן אַ צְעוֹדָהָה,
געפֿירְדַּט האָט לעוֹין, זינקענדִיק אין קָאָרָן,
פֿונְקַט ווי גַּעֲבּוֹרְן וועָרָן וואָלְט עַר דָּא אַין דָּאָרָת,
ווי אַפְּגַּעַלְעַטְבּּעַט עַר וואָלְט דָּא אַלְעַ זִינְעַ יָאָרָן.
פֿוֹן רְוִיך אַרוֹיסְגַּעַזְוּקְלַט האָט זִיך לְאַנְגְּזָאָם דַּעַר בָּאָגִין,
דאָס דַּעַרְפְּלַעַעַג גַּעַהְהִיבּן האָט אוֹיף גְּרָאָבְּלִיעָס זִיך פֿוֹן פִּיעַר.
און קִינְמָאָל זיינען גָּרָאָן נִיט גַּעַוּעַן נַאֲך אָוִי גָּרִין,
און קִין מָאָל זיינען פֿעלְדַּעַר נִיט גַּעַוּעַן נַאֲך אָוִי טִיעַד.
מִינְטָן צִיעַן זִיך. אָט אַין דַּעַר וועָג. שְׂוִין בַּי דַּעַר שְׂוּעַל
אַ קִוְּלְטְּזָאָרְפּּעַט אוֹיסְגַּעַזְוָאָקְסָן נַעֲבָן שְׂטָאָבּ אֵין,
און אַכְּט אָן דְּרִיסְטִיך וְאַיְעַנְדִּיקְעַ וְעַלְהָר,
פֿוֹן שְׂרָעָק אַיבְּרָגְעָקְרִימְט, האָבּן אַ היְבּ גַּעַטְאָן די לאָפְּעַס.

VII.

מִהָּאָט אַיְפְּגַּעַלְיִיבּן די גַּעַפְּאַלְעַנְעַ אַין שְׁלָאָכְט,
איַן פִּין אַיבְּרָגְעָגְעַבּן שְׁטִיל דַּעַר עַד זִיך.
דַּעַם קָבְר צְוַגְּעַדְעַקְט האָט אַומְעַטְיקְ דִּי נַאֲכָט,
זִיך וְאַרְגְּנִידְקַט מִיט טְרוּיְעַר אַון מִיט קְרוּכָּצְן.
— וְאָוָא אַין דַּעַר דָּאָקְטַעַר ? — האָט גַּעַטְאָן אַ פֿרְעָג
סְאַדְאָוּסְקִי אָוּמְרוֹאִיךְ . מַעַן זַעַט עַפְּעַס דָּא אִים נִשְׁתַּחַת . . .
זִיך אַפְּגַּעַדְעַקְט פֿוֹן שְׁאָטָנָס האָט דַּעַר וועָג,
זִיך אַיְנְגַּעַהְיַלְט מִיט וְאַלְקָנָס האָט דַּעַר הִימְלָ.
דַּעַם דָּאָקְטַעַר האָט מַעַן עַרְגָּעַץ נִיט גַּעַזְעַטְמָן,
און צוֹישָׁן די גַּעַהְגַּעַטְהַעַט האָט קִינְעַר נִיט גַּעַזְעַן אִים.
זָאָל דִּין, אָז אַפְּגַּעַשְׁטָאָבּּעַן עַרְגָּעִץ־זָוָא אַין עַד
און אַין די העַנְטָ צַו זִיך אַרְיִין... אַין גִּיהִינּוּם ? !
— «דאָס סְאַמְעַ אַלְטַע אַוְיסְקּוּיְפּ־בְּלַגְטָ פֿוֹן דְּרִיעַד » —
דַּעַרְמָאָנָט זִיך האָבּן אִים דַּעַם דָּאָקְטַעַרְס וְוּרְטַעַר ;
עד האָט זִיך דָּאָכְט זִיך, אַיצְטַ פֿוֹנְסְנִיְיַי גַּעַהְעַרט,
די האָבּן זִיך, ווי שְׁטָעַנְדִּיקְ, אַיצְטַעַר אַגְּזָהְעַרט אִים...»

42. וויניקער מיט אכט און דרייסיך

I.

פונ בליך בי יעדערן פון זי געגאָן איז שרעע,
און פיגצטערניש געשפֿאָרט בי זי האָט פון די מילעָר.
די האָבּן זיך ווי זוּרְעָם אוֹיף דער זוּן באָוּנט.
די קעָפּ אַראָפְּגַּעַלְאָזּוּט אַיעָדּ ווִילָעַ.
פּוּן זי האָט מִיטְאָמָּל זיך אַנגְּדָרוֹקֶט די נַאֲכָט,
די לוּפְטּ האָט אַרְאָוּם זי מִיטּ גִּיפְטּ זיך אַנגְּפְּלָטּ זָאָ
אַצְּינֵד האָט עַרְשָׁת אַוְאָדִיס זי באָטְרָאָכְטּ,
וּוִי סְקָעָר צוּ זִין, אַיְן דָּעָר פַּאֲרָדָאָרְבָּנְקִיטּ אַיְן זַיְעָר ווִילְדָעָר:
אַחוֹוי פִּילְ צִיְּטּ גַּעַנְדָּרְטּ דִּי נַאֲטוֹר האָט זיך,
בֵּין פּוּן דָּעָר מַאֲלָפּ זיך דָעָם מַעֲנְטָשּׁן צוּ דָעָר חִיה!
דָעָם צִ'רְיקְ-מַאְרָשּׁ — פּוּן דָעָם מַעֲנְטָשּׁן צוּ דָעָר חִיה!
עַס אַיְן זַיְ, דַאֲכָט זיך, לַיְיכְטּ, עַס אַיְן זַיְ, דַאֲכָט זיך, גּוֹט
אוֹיףּ אַלְעַ פִּיר נַאֲךְ רַוִּיבּ צוּ יָאָגָן פְּוֹנְדָאָסְנִי זיך
און מִיטּ אַ גַּעַנְצָץ זיך באַלְעָקָן פְּוֹנוּם בְּלוֹטָן,
וּוְאָס זי האָבּן פַּאֲרָצּוֹקֶטּ אוֹיףּ זַיְעָר צִ'רְיקְ-אַנְטְּקָרוֹינְטָעָר רַיְצָע . . .

II.

אַט דִּצְעָן זַי — גַּעַזְעַטְיקָטָעּ פּוּן מַאְרָד,
בָּאָטְרָאָכְטּ אַוְאָדִיס האָט דָעָם מִין גַּעַזְעַלְטִיקָעּ אַוּן מַעְרְדָעָר.
אַזְוִינְעַ אַיְן פַּאֲרָאָן אַ גַּנְצָעָר דָוּ,
וּוְאָס האָבּן מִיטּ דָעָר פְּעָסְטּ גַּעַפְּרוֹכְפָּעָרֶט אַוּן גַּעַמְעָרֶט זיך.
די צִינְקָאָסְטָןָס — צַעַשְׁפָּאָרט ווי בֵּין די ווּעָלָתּ
איַן שְׁטָעָרָנָס פְּלָאָטְשִׁיקָעּ פַּאֲרָרוֹקֶט די אוּיגָן:
וּוְיַ פְּוֹלְקוּם אַיְנְגַּעַפְּאָסֶט עַס האָט אוֹיףּ זַיְ זַיְ פָּעָל!
איַז וּוְאָס-זְשָׁע טְרִיסְלְעָן זַיְ זַיְ דָא אַזְוִי אַצְּינֵד,
אַרְוִיְסְגַּעַשְׁטָעָקֶטּ די פִּיבְּעַרְדִּיקָעּ צִינְגָעָר
גַּעַהְאָכְטָאָמָעָר אַוּן מַיאָסָעָר פּוּן הַינְטָן,
אַט די גַּעַזְעַלְטִיקָעּ, באַהֲרָשָׁעָר אַוּן באַצְוִינְגָעָר?
נִית אַוִּיסְגַּעַזְעָן קִיְּין אַיְנָעָר האָט ווי אַ סָּאָלְדָאָט,
די פְּאוֹזְוֹכָעָס גַּעַשְׁטָאָפּ מִיטּ רַוִּיבּ אַוּן שְׁמָאָטָעָס,
וּוְיַ פּוּן אַ הַילְ אַרְוִיְסְגַּעַקְרָאָכוּ — אַקְוָדָאָט —
גַּעַנְגָעָן אַיְן גַּעַפְּעָנָק זַיְגָעָן די מַעְרְדָעָרִישָׁעּ טְשָׁאָטָעָס.

III.

סַאֲדָאָסְקִי הָאָט גַּעֲקוֹקֶט, דֵּי צַיִן פַּאֲרְפְּרֶעֶסֶט,
אוֹף אַט דָּעַר מְהֻנָּה שְׁלַעְפֶּר, מִיסְט אָז מְעַדְּדָעָ :
צַעַשְׂיַדְתִּ הָאָט מִיט דֵּי לִיבְסְטָע אִים אַט דִּיאָ פַּעַט,
אַט דָּעַרְאָ הַיְשְׁעָרִיק הָאָט אַפְגָּעָרִיסְטִין פָּוּן זַיִן וְעַדְ אִים !
פָּוּן שְׁוּעָרֶעֶט טָעַג אָוֹן שְׁלַאֲפְלָאַיְקָעַ נְעַכְתַּ
גְּעוּזָן זַיִן בְּלִיק אִין מוֹטוֹנוּ אָוֹן צַעְבּוּיטָעָ :
דָּאָס זַיְנָעָן זַיִן גַּעֲקוֹמָעָן הַפְּקָר אֹוף זַיִן עַדְ
צַעְבְּרָעָן אַלְקַ, וּזָאָס מִיהְאָט גַּעֲפְלָאַנְצָט אָוֹן מִיהְאָט גַּעְבּוּיט דָּא ! —
מִיט מִי פַּאֲרְצִיעְנְדִיק אַלְיַיךְ זַיִךְ אִין אַ פְּעַנְטַ.
הָאָט עַר פָּוּן זַיִךְ דֵּי אוֹיגַן אַפְגְּעַקְעָרְזָעָט :
דָּאָס הַאָבָן זַיִן פָּוּן לְוֹסְט גַּעַצְוָנְדוּן אָוֹן גַּעַבְרָעָנְטַ
צַעְבְּלִיטָעַ שְׁטָעָט אָוֹן שְׁוֹצְלָאַיְקָעַ דַּעֲרָפְעָד !
דָּעַר רְוִישַׁ פָּוּן וּוֹאָלְדַּ הָאָט מִיט מְהֻומָּה זַיִךְ גַּעַמְעָרֶטַ.
גַּעַרְטִין יְעַדְעַס גַּרְאָזַ הָאָט זַיִךְ אַ קְלַהְדִּיקָן שָׁאָרְדַּ טָאַ :
דָּאָס הַאָבָן זַיִן גַּעַהְאָגָעָן זְקָנִים אֹוףְ דֵּי מְעַדְ
אָוֹן מְאַמְּמָעַס מִיט דֵּי קִינְדָּעַר אֹוףְ דֵּי הַעֲנָט גַּעַשְׁאָכָטַן ! —

IV.

אָוֹן אַפְגְּעַוְעַנְדָּט דָּעַם קָאָפַ סַאֲדָאָסְקִי הָאָט,
בִּיטַּזְעַן, וּוֹי סְצִילְכַּט פָּוּן זַיִעַר תּוֹמָאָה זַיִךְ דָּעַר סְטָעַפַּ אַיִּחַ,
בַּאֲרַסְ הָאָט אִים וּוַיְתַעַלְלַעַד פַּאֲרְפְּאַלְגַּט דָּעַר טְרָאַט
פָּוּן אַט דָּעַר מְהֻנָּה בְּלוֹטְדָאַרְשְׁטִיקָעַ שְׁלַעְפֶּר.
עַר הָאָט אִים, הַעֲרְנְדִיק, גְּעוּזָן, אָוֹן נִיט בְּלוּזַן דָּאַ.
נַאֲרַ אַוְמָעָטָוּמַ — דָּעַם טְרַעְטְּנְדִּיקָן אַיְבָּעַר וּוֹאָנֵד אָוֹן וּוַיְעַזַּן
אָזְן יְעַדְן דַּעְרְפְּעַלְעַ, אַיִן יְעַדְעַ שְׁטָאַטַּ.
וּזָאָז זַיִן הַאָבָן גַּעַבְשְׁוּעוּעַט אֹוףְ יְעַנְעַר זַיִיט טְרַאְנְשִׁיעַן.
פָּוּן זַיִעַר נִוְיַט זַיִךְ פָּאָר דָּעַר שַׁיִן צַו גַּעַבְן אַ בְּאַגְּרָאַבַּ
פָּוּן זַיִעַר רַאֲבּוֹנִגְיַיר, נְבַלְהָשָׁן אָוֹן שְׁוֹאַרְצַן,
צִיְּבָעַן אִים צְוַעַגְגָּן דֵּי בְּלוֹטַן צַו דָּעַם קָאָפַ.
אָוֹן נִיט גַּעַפְוָנָעַן הָאָט קִיַּוְן אַרְטַּ זַיִן הָאָרְצַן זַיִךְ.
צַו דָּעַם פַּאֲרָהָעָר אַוְעַקְשְׁטָעַלְן בְּאַדְאָרְפַּ עַר זַיִ
בַּאֲךְ אֹוףְ דָּעַר עַרְד. אַוְנְטָעָרָן הַיְמָל. בַּיִּי דָּעַר זַיִן דָּאַ
וּוְעַט דָּעַן אַ קְוֵיל אָז אַיְנְפְּאַכְעַ בְּאַצְּאָלָן פָּאָר דָּעַם וּוַיִּיְ
אַיִּי וּוְעַט אַ גְּרוּבָּלְיַיךְ פְּאַרְהָיְלִין דָּעַן דֵּי וּזְאָונְדַן ?

V.

אָוֹן לְעַזְוִין הָאָט מִיט זַיִךְ אַלְיַיךְ גַּעַרְעַדְטַ
פָּוּן גָּלְעַ זַיִטְוַן קְוַנְדִּיק, זַיִוְ דֵּי גַּעַפְלָעַטַּ שְׁפָאַגְעַן :
וּזָאָס קָאָזַזְעַן זַיִגְעַן אֹוףְ אַזְאָ גְּרוֹיְסְאַרְטִיקָן בְּקַעַט ?
וּזָאָס קָאָזַזְעַן זַיִגְעַן אֹוףְ אַזְאָ מִין אַיְדָעַלְעַד קַאְמְפָאַנְיַע ?

גור-אריה האט געקוּט : אָזֶן גַּעֲלִיבָן — קָאַט צֹ קָאַט,
 אָזֶן גַּעֲזִיפָּט דָּעַם יְהוָס יְעַדְרֹן פָּוּן זֵי דָאָרָט :
 וּוּפְלָסָאנְטִים דֵי לְעָנָג אַין וּמִידָּלָה האט גַּעֲהָאָט
 פָּחָן מְטוּעָרָס אַד דָּצָר גַּעֲטִיזָעְלִיקָּעָר זִידָע ?
 בִּיהְזוֹגְבָּעָן צִיט וִיך דִּיעָר נַאֲבָלְדִּיקָּעָר שְׁטָאמָם
 פָּוּן רַיְגָעָן מַעֲנְטְשָׁפְרָעָסָעָר אַוְן פַּאֲרָדָאָרְבָּעָר ?
 צִי אַיִן חַלְילָה, נִיטָּפָאָרָאָן עַדְגָּעָן קִין פָּגָם
 אַיִן דֵי פָאַיְקָרִיפָּלָט-מַאֲלָפָעְדִּיקָּעָר שָׁאָרְבָּנָס ?
 וּוּיְמִיטָּפִינְגָּעָן אַיִן בְּלוּטָן בֵּי זֵי דִי הָעָנָט ?
 צִי קָעָרָס מִיטָּפִינְגָּעָן אַיִן דָּעַרְעָס זֵיךְ דִי הָאָקָא ?
 צִי אַוְסְגָּעְלָעָבָט אַיִן זֵיךְ דָּעַרְעָס אַיִן בֵּין דָעַרְעָס ?
 צִי וּוּלָן זֵיךְ פָּאָר אַקְיָנְדָן נִיטָּפָאָר קִין וּוּאָקָל ?

VI.

די גַּעֲיָעָן אִיצְטָ צַעְקוּוּטָשָׁת אִינְזָיְנָעָם מִיטָּן שְׁטָאָל,
 אַיִּינָס פָּוּן דָּעַם צְוִוִּיתָן וּוּיְכָנְדִּיק — אַיִן שְׁרוּקָ גַּעֲרָעָלָט.
 עַס קָאָן גַּעֲרָמָגָעָיָעָ מִיטָּפִינְגָּעָן זֵיךְ שְׁטָאָלָן,
 סְחָאָטָן דִּיטְשָׁלָאָגָן זֵיךְ מִיטָּפִינְגָּעָן אַיִן טְרִיקָאָן
 וּוּעָרָסָאיָן פָּנָן זֵיךְ פָּאַרְצָיוֹגָן אַיִן פָּאַרְצָיוֹגָן.
 אַיִן וּוּעָרָסָאוּרָקָלָט סְחָאָן אַיִן אַגְּגָנְבָּעָטָעָר פָּאַטְשִׁילָעָן.
 דִי הָעָנָט אַיִן בְּלוּטָן, עַדְגָּעָן פָּאַרְשָׁטָעָקָט דָּעַם קָאָפָּ —
 צִי פָּעָלָט זֵיךְ נִיטָּפָאָר זֵיךְ קְרוּןָן פָּוּן וּוּעָלָטָן פָּאָר אֹזָא הָולָן ?
 זֵיךְ אַיבָּעָדְצִילָן ! — גַּיְעָנְדִּיק, האט לְעוֹזָוִן זֵיךְ בַּאֲפָעָלָט,
 «נוּ, וּוּנְיִקְעָד אֹיֶף אַכְּטָ אָנוֹן דָּרִיסִיק הָעַנְקָעָר אֹיֶף דָעַר וּוּלָטָן», —
 נִיטָּפָאָר זֵיךְ עַמְּצָעָרָס פָּוּן זֵיךְ זִיגְרִיךְ בִּינְטָל.
 האט מִיטָּפִינְגָּעָן דִי אַיִּיגָן עַר צֹ זֵיךְ אַלְקִין גַּעֲטָאָן אַ פִּינְטָל.
 דִי גַּרְזָבָה האט פָּאָר זֵיךְ בְּלִיקָּפָן פָּוּנסָנִי זֵיךְ אַוּפְגָּעָמִישָׁת אִים :
 גּוֹרְדָּרְיָה אַיִן דָעַם גַּאנְצָן וּוּעָגָ גַּעֲגָנְגָעָן אַיִן גַּעֲלָעָרט,
 וּוּעָן סְיָאָלָן יִדְזָן קָאנְגָן אַוְפְּשָׁטִין פָּוּן דָעַר עַרְדָּ —
 אַ קָּוָק טָאָן, וּוּמָעַ פִּירְטָן דִי הָעַנְקָעָר צֹ דָעַם מְשֻׁפְט ! . . .

43. קִיְּין מַאֲסְקָנוּן

I.

נִיטָּפָאָר זֵיךְ זִיבָן הַוְּנְדָעָרט מִאן,
 בָּאוֹוָאָפָּנָט זֵיךְ נִיטָּפָאָר אַיִן וּוּעָגָ, אָזֶן גָּאָר,
 צְוָנוֹיְפָגָעָלִיבָן האט דָעַר קָאָפִיטָאָן
 בִּים דָוְדְּכָרִיסָן דֵי לְעַצְמָעָ קִיטָּטָן פָּחָן שְׂזָנָאָגָן

עד דאַט קײַן אָכֶט געלִיגֶט, ווועָן שְׂפְּלִיטָעָדָס צְוִיָּה
דוֹרֶךְ זִינְגָּעָרִין דְּאָבָּו זִיךְּ אַרְזּוֹכְּגַּבְּיִיטְשִׁיקְּטָן,
וּרְילְ סְ'הָאָט אַ פְּרוֹאוֹזָן אַ גְּרֻעָסְעָרָעָ גְּעוֹזָאָרטָ פָּוָן וּוְיָי,
אוֹן גְּרוֹיזָאָם, וּוְיָדָעָר גּוֹלָל, זִיךְּ גְּעַצְּיִיכְּנָטָהָאָט אַיר צִיְּתָ שְׂוִין,
מִיטָּ קָאָסְקָעָס גְּעַבְּרוֹקִירָט דָּעַם וּוּגָג, וּוְיָאַ שְׂאָסִי,
אוֹן קָעָפָ גְּעַשְּׂאָטְקָעְוּוֹט, אַוְיָפָ קָעָפָ גְּעַטְרָאָטָן,—
זִיךְּ אַבְּגָעָתְהָיָבָן עֲרַגְעַץ הָאָטָ שְׂוִין דָּעַר פָּאָרְדִּי
פָּוָן שָׁאָרְבָּנוֹן דִּיְתְּשִׁישָׁעָ גְּעַשְּׂטָאָפָט מִיטָּ בְּלָאָטָע,
אוֹיָ דָּרָךְ שְׁלָאָכְּטָן, שְׁפָאָן נָאָךְ שְׁפָאָן,
דָּעַם טִילָּ, פָּוָן קָלָעָם אוֹן צְוָאָגָן פָּאָרְשְׁפָאָדָטָן,
שְׂוִין אַ פָּאָרוֹוָאָנוֹנְדָעָטָעָר אַרוֹיְסְגָּעָרִיסָן הָאָטָ דָּעַר קָאָפִיטָאָן
אוֹן אִים גְּעַפְּרִיטָן בְּאַהֲעָפְּטָן זִיךְּ אַוְיָפָ גְּיִיעָ שְׁלָאָכְּטָן.

II.

די מִידְקִיָּת אֵינוֹ פָּוָן אִים נָאָךְ נִיטָּ אַרְאָפָט,
די אַנְעַטְשָׁעָס נָאָךְ נִיטָּ בָּאוּזָן אַיְבָּרְבִּיטָן,
אוֹן שְׂוִין גְּוֹוָאָסָט : אַוְאָדִיסָן קְיַיָּן מַאֲסְקוּוֹעָ דָּרְפָּט מַעַן אָפָט,
אוֹן אַנְגְּעַצְּיִיכְּנָט אֵינוֹ דָּעַר וּוּגָג דָּעַר שְׁלָאָכְּטִיקָעָר שְׂוִין וּוּיְטָעָר,
אַרוֹיְסְגָּעָרָפָן דָּאָט סְאָדָאָוָסִיקָי אִים, גַּעֲקָוָט פָּאָרְקְלָעְרְטָרְהָיִיט
אוֹן אִים גְּזָאָגָט מִיטָּ בְּעַנְקְשָׁאָפָט לְוִיטְעָרָעָר אֵינוֹ פְּרָאָסְטָעָר :
— נָוָ, אָט ! אַיָּן וּוּגָג, אַוְאָדִיסָן, מַאְזָד זִיךְּ גְּרִיִּיט,
פָּאָרָאָן אַ פָּאָדְעָרָוָג אַוְיָפָ דִּירָ קְיַיָּן מַאֲסְקוּעָ!
— פָּוָן וּוּמְעָן ? — הָאָט אַוְאָדִיסָן זִיךְּ דָּעְרְפִּירִיט,
נִיטָּ הָאָבָּנְדִּיק, פָּוָן וּוּאָסָס עַגְיָיט אַ רִיִּיד, קְיַיָּן אַנְגָּגָן.
— פָּוָן אַיְנְסְטִיטָוָט ! פָּוָן נָאָרְקָאָמָט ! קְיַיָּן אַונְטָעָרְשִׁיךְ :
פָּוָן מַאֲסְקוּעָ. אַלְּצָן. פָּאָרְשְׁטָאָנָעָן ?
— דָּעַר אַיְנְסְטִיטָוָט ? ! — הָאָט נָאָךְ אַוְאָדִיסָן נִיטָּ צַעְקִיטָן,
וּוּאָסָס דָּאָס בָּאָדִיטָן, — אַיָּוָר אַיָּוָר מַאֲסְקוּעָ נָאָךְ ? — אַוְהָדָאי,
גְּעוּוֹיסָן ! וּוּאָסָס נָאָךְ קָאָן זִיךְּ פָּאָרָאָט בָּאָטִיטָן,
זַוְּיָּ אַנְדָּעָרָשָׁ דָּעָן, אַוְאָדִיס ?

III.

זַיְיָ הָאָבָּן בַּיְדָעָ אַוְיָפָ אַ וּוּיְלָעָ זִיךְּ פָּאָרְקְלָעָרָט,
דָּעַר בְּלִיקָן גְּעַגְּנָן אַיְגָּיָס צְוָעַם דָּעַם צְוַיְיָתָן גְּרָאָד אִיתָן,
גְּעַדְכָּטָן, אַזְּ דִי גְּעַדְאָנְקָעָן אַיְנְגָּעָר בַּיְיָ דָעַם צְוַיְיָתָן הָעָרָט :
סְאָדָאָוָסִיקָי — מִיטָּן בְּלִיקָן, אוֹן מִיטָּן הָאָרֶץ — אַוְהָדָים .
— קְיַיָּן מַאֲסְקוּעָ ! — הָאָבָּן זַיְיָ אַ זָּאָגָגָעָבָן בַּיְדָעָ מִיטָּאָמָלָן,
אוֹן צְוָ דִי פִּיְעָרְטָעָג ! — הָאָט זִיךְּ גְּעַכְּאָפָט סְאָדָאָוָסִיקָי, — סָאָמָעָ, סָאָמָעָ...
סְ'הָאָט פָּאָרְכְּטִיקִיט גַּעַהָעָרָט זִיךְּ אַיָּן זִיךְּ קָול —
אוֹן לִיבָּעָ — אַנְגְּעַלְעָבָט אַיָּן שְׁלָאָכְּטָן צְוֹזָאָמָעָן . . .
אַיָּן וּוּעָט מַעַן זִיךְּ גְּעַזְגָּעָנָעָן אַצְּבָּנָד, וּוּיְמָטָ אַוְיָס . . .

דערפֿילט. אָז אַיִן דֵי אֹוְיגַן פִּיכְטְּקִים אַיִן פָּאֶרֶגְעָן . . .
— דָּעֶרֶצְיָל דָּאָרט, וּוּ מַעַן אַיִן פָּוּנְדָּעָר אַרְמוּרִינְגָּן אַדוֹסִים,
אַבְּרִיוֹול אַגְּשָׂוִיבָּן זָלְסָט זִיךְ אַמְּאָל דָּעֶרֶמְגָּעָן !
אַרְמוּרִינְגָּעָן זִיךְ אַוְן צָוְעָדְזִיךְט זִיךְ אַמְּאָל
אוֹן וּוּי דָּעָד רַוְּסְלַעֲנְדִּישָׁר מַנְהָג — נַגְּכָאַמְּאָל אַוְן בְּרִיטָעָד.
— אַיִן אַט ... אַבְּרִיוֹול, בְּרוֹדוּר, נִיט פָּאֶרֶגְעָס, —
הָאָט מִיט דֵי אֹוְיגַן לְאָגָן סַאָּדָאָוְסִיקִי נַאֲדָבָגְלִיט אִים . . .

IV.

נַאֲדָר דָּעָר בְּאָפְּרִיטָעָר טִיל דָּעֶרֶוִיסְט זִיךְ מִיטְגָּמָּאָל :
אִם וּוּעַט זִיךְ אַוְיסְקָוּמָעָן אַבְּרָעָרָמְרִין אַוְנְטָעָר מַאֲסָקוּעָן.
הָאָט זִיךְ פָּאֶרֶוּעָרֶט סַאָּדָאָוְסִיקִי פִּירָן אַיִן שְׁפִּיטָּאָל
אוֹן מִיט דָּעָם טִיל צָעִשְׁיָדִין נִיט גַּלְאָזָט זִיךְ .
אַיִן וּוּגְגַּעַטְרָאָפָּן מִדָּאָט שָׁאָכְטִיאָרְן גִּין,
פָּאֶרֶשְׁטִינְגְּעָרֶטְעָ פָּוּן וּמִיטָּעָק אַוְן פָּוּן טְרוּיָעָר, —
אַלְיָין זִיךְ הָאָבָּן שָׁאָכְטָעָס אַוְיפְּגָעָרִין מִיט גֻּוֹיִק,
וּוֹאָס זִיךְ הָאָבָּן פָּאֶרֶלְגִּיט אַלְיָין אַוְן וּיְיָ אַלְיָין גֻּבוּיָּרָט.
פָּאֶרֶחָאָרָגָט אַוְן שְׁוִיְּגָנְדִּיק גַּעֲגָנְגָעָן וַיְיָגָעָן זִיךְ .
מִיט קִיְּלָעָס אַיִן דֵי הָעָנָט, פָּאֶרֶהָיִלְתָּ אַיִן קָאֶפְּיָוְשָׁאָגָעָן.
אַרְיָבְגִּיסְטָן אַוְאוֹרְנִיטָּאַיִן זִיךְ עַרְגָּעָץ אַיִן אַרְמִיִּי, —
אוֹן צָו סַאָּדָאָוְסִיקִיס טִיל זִיךְ וַיְיָגָעָן צִיְּגָעְשָׁתָאָגָעָן.
זִיךְ הָאָבָּן מִיט דֵי שָׁאָכְטָעָס זִיךְ גַּעֲזָגָנָט נִיט אַוְיִף לְאָגָן,
זִיךְ אַוְמְקָעָרָן זִיךְ וּוּלְעָן צְרִיק — פָּאֶרֶהָיִלְתָּ זִיךְ דֵי וַזְאָנָדָן,
גַּעֲשָׁפָּאָרָט פָּוּן אַגְּלָעָן הָאָט בֵּי זִיךְ גַּעֲצִימְטָעָר דְּרָאָגָן,
אוֹן שְׁטִילְקִיְּט גַּרְוִיזָּאָמָּע אַיִן בְּלִיקְ פָּוּן אַוְנְטָעָרְגְּרוֹגָנָט.

V.

צִי הָאָט סַאָּדָאָוְסִיקִי אַנְדָּעָרֶשׁ דָּעָן פָּאֶרֶלְאָזָט זִיךְ שְׁטָאָט ?
צִי הָאָט עֶד דָּעָן נִיט אַוְיִיךְ אַזְוִי מִיט קִיְּעוֹן זִיךְ גַּעֲזָגָנָט ?
קַאָשְׁטָאָגָעָן הָאָבָּן בְּלַעֲטָעָר מַעֲשָׁעָנָע גַּעֲגָעָבָן אַ צְעָשָׁאָט,
וּוּ שְׁטִיקָעָר בְּלוֹט פָּוּן הָאָרָצָה זִיךְ פָּוּן זִינְיָעָם אַוְיִף דֵי וּוּגָעָן ;
גַּעֲוִוִּינְטָהָבָן דֵי בִּימְעָר בֵּי דֵי נַעַכְתָּ,
אַלְיָין פָּוּן זִיךְ אַרְאָפְּגָעָפְּלִיקִט דֵי בְּלַעֲטָעָר
אוֹן זִיךְ אַרְוִיסְרִיִּיסְט גַּעֲוָאָלָט פָּוּן דְּרָעָדָה,
דֵי שְׁטָאָט נִיט לְאָוֹן פָּוּנָעָם פִּינִּינְט בְּאָטְרָעָטָן.
צִי הָאָט זִיךְ דָּעֶמְאָלָט אַיִן זִיךְ בְּלִיקְ דָּעָן נִיט גַּעֲשְׁפִּרְיִיט
פָּוּן טְרָעָרָן אוֹן פָּוּן בְּלוֹט אַ פְּלָעַטְבְּדִיקָעָר נַעַפְל ?
סְהָאָט מִיטָּן וּוֹלָד, וּוּ מִיט אַנְלָעָן, וּוּנְעַנְדִּיקְעַרְהִיט,
זִיךְ צָו דָּעָם יִם אַזְוּקָעָלָאָזָט דָּעָר אַלְטָעָר דְּנִיעָפָעָר . . .
עַר וּוּעַט זִיךְ אַוְמְקָעָרָן, אוֹן טְרָאָט נַאֲדָרָאָט
דֵי וַזְאָנָדָן אַיִּסְהָיִלְוָן אַוְיִף אַלְעָ וּוּגָעָן.

צ'י ניט — דורך שטרעקעס וויט — געזען סאדאוסקי האט,
ווען ס'האָבן מיט דער שטאָט מאַטראָסן זיך געזענט?

VI.

אָ ער געדענket, זוי בלאנדשענדיק מיט בלינדן ווינגענדיין טראָט,
ווען ס'האָט דער אַרְסֶעֱגָל זוי ס'האָרֶץ געטאו זיך אָ צעריס דארט,
האָבן די גאלדענע די אלטע אַבלְדִּיק שטאָט
פֿאָרְלָאָוט צולעכט די זקנִים באַנְדוֹרִיסְטָן.
געגן זיך זיינּען אַיִנס לְעֵם אַיִנס, באַנְאנְד,
די קעָפֶן אַנְטְּבָּלוּיּוֹט אַונְ אַיְפְּגָעָהְבוּן די באַנְדוֹרָעָס,
אַונְ אַיְסְגָּוְדָּרִיטְּטָן צוֹרִיק זיך צוֹ דער שטאָט בַּיִם רַאנְד —
פֿאָרְגְּוִילְּוּעְרְטָעָ — אַגְּטְּקָעְגָּן שְׁטוּרָעָם . . .
דַּעַם בְּלִיךְ נִיט אַפְּגָרִירִיסְן פּוֹן דער שטאָט,
גַּעַשְׂתָּאָגְעָן זַיְנָעָן זַיְאָרָף וּזְאָגָל אַיְסְגָּוְרִיכְטָעָ,
אַונְ בְּלִיְּ גַּעֲרִיסְן אַיבָּעָר זַיְזַיְךְ האָט,
נַאֲדָר זַיְ האָבָּן פּוֹן אַרט זַיְ נִיט גַּעֲרִירִתְּ דָארָט.
פֿאָרְהָיְלָן וִיט גַּעֲקָאנְט סָאָדָאָוָסְקִי האָט דַּעַם צַעַר,
אַיִן יַעֲדָן זַאֲיָ פּוֹן וּזְיַנְטָ גַּעַוְאָלָט האָט זַיְ אַרְיִין אַיִם.
אַרְיִיסְגָּעְפָּאָלָן אַיְן בַּיְּ אַיְנָעָם פּוֹן דער טָאָרָבָעָ דַּעַר קָאָבְּזָאָר
אַונְ זַיְקָאָלִין צַעְלִיעְיָנָט פָּאָר דַּעַר הַוִּיפְּטִיְּשָׁטָאָט פּוֹן אַוקְרָאָגָעָן . . .

VII.

גַּעַנְגָּעָן מַאיָּן — אָ לְאַנְגָּעָרְ צָוָג — צָו צַוְויִי,
זַיְקָ אַמְּגָעְקָהָקָט אַיְעָדָע זַיְילְ סָאָדָאָוָסְקִי האָט אָ טְרִיבְּעָר,
אַדְוֹרְכָּגְעַבְּלָעְטָעָרָט אַיְן גַּעֲדָעְכָּנְישָׁ מִיט זַיְ
די פְּרִינְטָן דַּי שְׁלָאָכְטִיקָע, וּזְאָס זַיְנָעָן אַונְטָעְרוּוּעָגָס גַּעַבְּלִיבָן . . .
געַגָּאָן... זַיְ צַגְעָהָעָרָט צָוָמָן זַיְיָ פּוֹן לְאָנְד,
זַיְ סְזָאָלָט גַּעֲבִיןָ פּוֹן קְבָּרִים אַונְטָעְרוּגִיקָע גַּעַטְעָנָהָט.
דַּעַם דַּאְקָטָעָר האָט עַר פְּלָזְצָעָם זַיְקָ דַּעְרָמָאָט:
עַס האָבָּן פָּאָר גַּעְוִיסָּס די דִּיְתְּשָׁוָן אַיִם פְּאַרְפִּינִיקָט . . .
עַדָּס סָאָמָע אַלְטָע אַוִּיסְקִוִּיפְּ-בְּלָוֶטָּ — גַּעַוּוֹן אַיִן מוֹחָ אַיִן פְּאַרְקִירְצָט
"וְאָסִיאָנָעָ!" — האָט דָס הָאָרֶץ גַּעַטָּאָן אָ רִיס זַיְקָ מִיטְאָמָאָל אַיִם...
מִיט יַעֲדָעָר רָגָע אַגְּגָעְלִיגָט אַוִּיפְּרִידְלָט — גַּעַנְגָּעָן האָט זַיְ אָהיַן,
געַגְוּמָעָן האָבָּן בִּיטָּן זַיְקָ די פְּלָאָבָּן, זַיְ נִיאָ שְׁוּעָרָן חַלּוּם . . .
אַרְיִיפְּגָעְלִילִיגָט מַע האָט אַיִם אַוִּיפְּרִידְלָט, אַיִם אַיְגָעְדָּעָט,
אַונְ ער אַיְזָ אַפְּ מִיט בְּלוּט. דַּעַר פִּיבָּעָר האָט נִיט אַפְּגָעְלָאָט אַיִם.
— צָו מַאֲסְקוּוּ אַיִן נַאֲך וּוִיטָה? — האָט ער, זַיְקָ דִּרְיָעְנִידִיק, גַּעַטָּאָן אָ פְּרָעָג,—
אַונְ ער, אַוִּידִים, קָעָר גַּעְוִיסָּס שְׂוִין זַיְן אַיִן מַאֲסְקוּוּ . . .

"

מִאָסָרָה

1. דער זיגער איז פארטונקלט

I.

פָּה עַשְׂעֵדָן צוֹ עַשְׂעֵלָן, פָּוֹן אַ וְאַקְזָאַלְּ צוֹ אַ וְאַקְזָאַלְּ
טְרָאָגֶט מִיטָּ אַ מַּאֲגָעָר רָוּקְזָעָלְּ אַוְאָדִיס זִיךְ אַוִּיף וּוּגָן.
אַ נְאָסָעָר שְׁנִי טָוָט אִים פָּוֹן הִינְטוֹן אַ בְּפָאָלְּ,
אוֹן צָוָגָן וּוּגָעָן מִיטָּ פָּאָרְטָוּנְקָלְטָקִיט אַנְטָקָעָן.
דָּעָר פָּרָאָנְטָה אַטָּ זִיךְ דָּעָר שְׁלִיבָה, וּוּאָסָה אַטָּ דָּעָר שְׁטָמָטָה,
פָּוּנָקָט וּוּי דָּעָר שְׁלִיבָה, דָּעָר שְׁרָשְׁתִּיקָט שְׁוִין צְוּעָלָעָף קְרוּזִינְשְׁטָעָט,
אַצְּבָנְדָה אַטָּ עַד פָּוֹן דִּיטָּן דְּרִיכְצָנְטָעָר גַּעַדְרָאָט
זִיךְ צָוָאָר וּוּיְטָעָר שְׁוּעָלְּ גַּעַרְיָסָן אַ בְּאַרְוִישְׁטָעָר ;
דָּאָרָט הָאָבָן אַוְסָגְעָזָעָן שְׁוִין לְאַסְטְּוִוָּאָגָנוֹס מִיטָּ סְקָאָרָבָה,
וּוּי סְיֻעָעָן קְרָעְצָנְדִּיקָעָן שְׁלִיוּפְקָעָס אַיְן אַ שְׁטָאָרָם אוֹיסָם.
אַ שְׁנִי אַ נְאָסָעָר, קְלָעְפְּעָדִיק אַן הָאָרָבָה,
גַּעַלְיִיגְט הָאַטָּ זִיךְ אַוִּיף דִּי צְעָפָלָאָנְטָעָרְטָעָ פְּלָאָטְפָּאָרְמָעָס.
סְהָאָטָה אַ צְּיוּיְלָעָר פְּאָסָאָזְהִיר אַיְן דָּעָם גַּעַוְוִירְבָּוָה אַן גַּעַדְרִיָּה
זִיךְ צָוָאָדִיסָן גַּעַוְונְדָט אַ הָאָלְּבָ-צְעָשְׁטְּרִיכְיָעָר ;
— צִיְּוִיסָט אַיְרָ נִיטָה, וּוּאָהָיָן וּוּטָמָעָן אַצְּנְדָרָתָגְיָין ?
וּוּאָהָיָן וּוּטָמָעָן אַצְּנְדָרָתָגְיָין נַאֲךְ וּוּיְטָעָר ?

II.

דָּאָס פְּנִים בַּיִּ אַוְאָדִיסָן גַּעַוְועָן אַיְן שְׁוֹאָרָץ
פָּוֹן בִּיטְעָרְקִיטָה. אַן עַפְעָס זִיךְ בַּאֲמִיטָה הָאַטָּ עַד דָּעְרָמָגָעָן ;
בְּעַשְׁנִיתָן הָאַטָּ דָּעָר אַוְרָאִיקָעָר פִּيقְ זִיךְ זִין הָאָרָץ
מִיטָּ יְעַדְעָר מַעְלָד פָּאָר דִּי צָוָם אַפְּגָאנְגָגָרְיִיטָעָ גַּעַלְיָאָנָעָן.
לְאַקְאָמָטְיוֹן דָּאָבָן אַיְן דִּי פְּאָזְוּכָעָס גַּעַלְיִיגְט דָּאָס לִיכְטָמָה,
אַן שְׁאָטָנָס הָאָבָן אַוְנְטָעָר רָעְדָעָר זִיךְ גַּעַלְיִיגְט מִיטָּ אַ מְהֻמהָה ;
אַיְעָדָעָ רְגָע אַיְזָנְגָפָאָלָן, וּוּי אַוִּיף וּוּגָשָׂאָלָן — גַּעַוְוִיכְטָמָה.
אַן מִיטָּן שְׁנִי גַּעַלְיִיגְט הָאַטָּ זִיךְ אַ שְׁוּוּרְעָדָר אַוְמָעָט.
עַד הָאַטָּ בַּאֲשְׁטָעָלָט אַיְן אַ בּוּפְעָט פִּיר גַּלְעָזָעָר בִּיר
אַן מִיטְאָמָל דִּי אַוְסָגְעָטְדוֹנְקָעָן אַיְנָעָ נַאֲךְ דָּעָר צְוִוִּיתָעָר,
אַן נִיטָה אַרְאָפְגָנְעָלָאָט פָּוֹן דָּעָם צְיוּוֹילָן פְּאָסָאָזְהִיר
די אַיְגָן דִּי גַּעַצְוְנְדָעָן פָּוֹן וּוּיְטָעָר.

גַּעַנְגָּנָעָן דִּיְגָעָן וּוּגָעָן פָּוֹן קְאָזָאָנָעָר אַוִּיפְגָּעָטְרוֹאָגָעָנוּס וּוּאַקְזָאַלְּ
וּוּאָוּ דָּעָרָה המָן אַבְּרָעְגָּעָדָעָקָט הָאַטָּ פָּוֹן בִּיזְוּאָוְנָדָעָר אַלְעָ נְאָרְמָעָס,
אַחַ אַוְסָגְעָדְרוּשָׁת : מַעְ לְוִיפָּט ! נַאֲךְ סְטָאָלִין אַיְן שְׁטָאָט פָּאָרָאָן,
אַן נִיטָה גַּעַפְעָרְלָעָךְ קִין גַּעַוְוִיטָעָר אַן קִין שְׁטָאָרָם אַיְן !

III.

דערזען אויפן וואקזאל האט זיך אואידיס מיטאמאָל,
מייטן געדאנק צו אים האט ער זיך שנעל איבערגעטראנגן,
א צונד געטאן האבן זיך לעמַפ אין זיינע אויגן און א צאל,
ווי ציטערדייקע, פולע, שטראַלנדייקע לאָגלוּן.
ס'קוקט אונא היימלעכקייט פון הוייכע ווענט,
און דער סופיט שטוויסט אָפּ פון זיך דאס ליכט דאס טריבע,
אייצט גיינע שעטלאנען אָפּ, געדעקטע מיט ברעוזנט —
אָזטַּאָזְּן גאנצע טראָגָן זיך ער-געץ אַרְבָּעָר . . .
אִם האט געדוכט, אָזּ צו די צהָן אַיז נִתְאָקֵין צָאָל,
מייט פֿאָרְכְּט אָזּ אָומְגָעְדוֹלְךָ בְּאָגְעָגָנְט ער זיך אלְעָז,
גההויערט אָרוּם אִם האט נְאָגְנְדִּיק מִיט וּוְיִי אַיִּם גַּעֲמָהָלִיעָט:
אָדוֹרְכְּבָּעְגְּבָּעָרְט האט ער יְעָדָן אַיִּינָם מִיט אַקּוּק,
אִים נְאָגְעָיָאָגָט, בֵּין זַוְּיִי אַיִּן זִיבָּע גְּרִילְצָן אַיְגָעָהָרָט זַוְּיִד,
אִים האט געדוכט, אָזּ סְשָׂרִירִיט אַיִּן נְאָכְט אַרְיִין אַיְעָדָר צָוָּג:
אַקְטָּאָבָּעָר נְיִינְצָן אַיִּן אַיִּן פְּעָרְצִיךְ!

IV.

סְגַּזְוִיכְּט סְבָּאָזְאָקְסָעָנָע גַּעֲטָאָן האט ער אַטְאָפּ,
אַצְּיִגְעָבָּן האט זַיך אַיִּן דָּעָר גַּאנְגְּזָעָר זַיך ער:
אוֹיףּ אִים פָּוָן גָּאָר דָּעָם לְאָגָד אַיְתָוְוִידָּעָר עַמְּאָפּ
וּוְקָאָרְבָּן אוֹיףּ אַבְּוּמָן זִינְעָן פְּאָרְצִיכְּבָּנָט . . .
און פְּזָוִילָּט זַיך אִים זַיך טָאָן אַלְיָעָן,
סְפָּזָוִילָּט זַיך אָדוֹרְכְּדָרְדִּינְגָּעָן אַיִּן דיּ בֵּין וּוְיִי אִים:
ער קָוְקָט זַיך אַיִּין אַיִּין זַיך אַלְיָין,
סְאִיּוֹן אַלְיָץ אִים וּוְיִי פָּוָן אַוְיִינְט פְּאָרוּוּיָּעָט . . .
דָּעָם לִיְבָּלְעָכָן וּוְאַלְחָדִים זַיך דָּוְרָךְ אַנְעָפָל ער דָּעָרָעָט,
אִים אַיִּן זִמְרָן אַיִּן אָנוֹן הָאָרֶץ האט אוֹיסְגָּהָיט ער,
סְגִּיגְט אִים אַזְּ וְאָוְנָק דיּ גּוּטָע, דיּ פְּאָרְחָאָרְעוּזָעָט זָעָט,
וְאָסּ אַנְגָּגָעָלְעָבָט מִיט שְׁוֹוִיָּס אוֹיףּ פְּלִיטָן
הָאָט דיּ מְשֻׁפָּחָה זִינְעָן, טָאָגָן נָאָר טָאָג
אַיִּן וּוְאַלְדִּיקָן בִּירָאָבְּיִידָּשָׁאָן מִיט וּוְיִי אַיִּן זִיבָּע.
צָעַטְוָמְלָט האט פָּוָן צָוָּג אִים דָּעָר תְּוֹדָאָה, —
אַיִּן וּוְיִפְּלָל נָאָר צָוָּג אַרְיִין אַיִּם גַּעֲלִיבָּן?

V.

וְאַלְט נִיט גַּעֲוָאִיעָט כָּאַטְשָׁ דָּעָר וּוְיִנְטָ אַזְּוִי
מִיט אַגְּוּוִין אָזּ אָרְטָוִיבָּטָן אַיִּן גַּעֲהִימָּעָן.
דָּסּ פְּעַנְצְּטָעָר פָּוָן וְאָגָאָן גִּיט יְעָדָע וּוְיִלְעָ אַפְּאַזְוִיָּג
אַסְזָאְלִיעָט נְאָכְט אַיִּן גְּרִילְצְנִידִיקָע אִימָּת.

און סאייז אואידיסן די ריעז פיגנעלעך-לעאנט :
 שווין וויפל טאג ! דער אומגעולד גיט יעדן ווילע א פארצוק אים.
 אט דא אין זועג, קומט אלץ אויפן געדאנק,
 און פונקט איזוי פֿאַרְשּׁוֹוִינְדָּט, ווי דורךיענדע צוּגָן.
 אים בליצן דורך די יארן אין דאנבאם,
 דיין אונטערדערדישע ממשה איבער פֿלְאַסְטָן.
 אט טראגט ער זיך אציננד ביימן זוינט און שניי צוּטָסְטָן,
 און מאסקווע טראגט זיך ערצען אום פֿאַרְכְּאָפָט און האסטטיק.
 וואויהן פֿאַרְטְּרָאָגֶט עס זיך אצינדערט איזוי שנעל ?
 ער קאָן מיטן געדאנק אציננד זיך ניט דעריאָגָן . . .
 ער גורט נאָר פֿאַסְטָעָד אונטער דעם שיינעל,
 ביגנט אָן דעם קאָפֶן, ווי סְאַזְאַלְט גַּעֲזַעַצְט אַוִיכָּ אַים אָ דָאָגָל . . .

VI.

דאָקָאמָטְזָוִן זיך צְעוֹרָאֵעַן אַין דער נָאָכָט,
 וואָגָאנְגָעָס קִיטְלָעָן זיך, אָן פֿיְעָרָן גַּעַלְאַזְטָעָן...
 אָ, סְאַרְאָ שְׁמַהָּ סְאַיְז גַּעַוּעַן, ווּזְעַן ווי אַין שלאָכָט
 הדאָט ער, אָ טְוִיזְגְּטָלָעָר, גַּעַטְרָאָגָן זיך קִין מאָסְקוּעָ
 די פֿאַסְטָוֹנָג שְׁטוּרָעָמָעָן פָּוֹן ווּזְיָן אָן גַּעַדָּאָגָן...
 אַינְטָאַנְיָעָם מִיט אָ דָוֶר אָ גַּאנְצָן פָּוֹן דָעַר יְגַנְגַּט...
 גַּעַוּעַן אִיז זִיס אַזְוִי דָעַר טּוֹמֵל אָן דָעַר קָלָאנְגָג
 פָּוֹן די פֿאַרְשִׁיטָעָ, פָּוֹן די יּוֹם-טוּבְדִּיקָעָ צוּגָן.
 אוֹיף זִינְעָ אַוְגָן אָן מִיט אַים בָּאָנְגָּאנְד, —
 גִּיט שְׁטִיל דָאָס הָאָרֶץ אָ צָאָפָל אָן אָ דָרִיךְ אַים, —
 וואָס האָסְטִיק זיך צְעַבְלִיט דָאָס לְאָנְדָן,
 מִיזְאָט נִיט דַעֲדָקָנָט עַס פָּחָן קִין בִּירָאָבִידְזָשָׂא
 שְׁוּיָן אוֹף אָ לְוִפְּטִישִׁיף אִיז עַר קִין בִּירָאָבִידְזָשָׂא
 זיך זָעַן מִיט זִינְעָ עַלְתָּעָרָן, אַתְּהִים, גַּעַפְלָוִגָּן...
 סְיַשְׁטָעָלָן דָעַרְגִּינְעָרְגָּעָן אוִיס זיך אִין אָ רַי בָּאָנְגָּאנְד,
 זַי זִינְעָן וְאָרָעָם נָאָד אָן פִּיכְטָ, ווי זִינְעָ אַוְגָן . . .

VII.

וּזְעַן אַפְגָּעָרִיסָן הדאָט ער זיך פָּוֹן דעם אַעֲרָאָדָרָם
 אָון אַונְטָעָר אַים פֿאַרְשּׁוֹוָאנְדָן אִיז אַיְידָעָר דָאָנד דָאָן,
 הדאָט ער בָּאַשְׁיִמְפּוּרְלָעָךְ דַעֲפְלִיט דעם הָהָוָם,
 זָאָס טְיִילָט דָאָס לְאָנְדָן מִיט דָעַר פֿאַרְגָּאָגָעָהָיִיט פָּאָנְגָּאנְדָעָר.
 אלְיִזְעַבְלִיט הדאָט אוִיפָּן מוֹיל זיך אַים אָ שְׁפָרוֹן
 אָון אַנְגָּעָפִילָט זִין בְּלִיךְ הדאָט זיך מִיט וּזְאָונְדָעָר :
 סְאַרְאָגָגָהָלָן, רְוּסְלָאנְד, בִּיסְטָ אַדְוָרָךְ
 סְקָ-הָכָלָן פָּאָר אָ קְבָּאָפָן פָּעַרְטָל פָּוֹן יָאָרְהָנוֹנְדָעָר !
 דָאָס יְעַבְן אַפְגָּעָבָן פָּאָר דִּיר אִיז נִיט קִין שָׁאָד,

פאר דיביגע פינפיארן די מעכטיקע אונ קלוגע . . .
 נאר אויפן זיגער גיט ער אלע זוילע א קווק די שעה,
 געלביבן פארן איז נאך אלץ גענוג אים!
 ציעדען זויל גיט זיך דער הימל א צעכראסט.
 זונטען-פייער גיט דער נאכט זיך א פארטורי נאר.
 אונ ערגעץ פאלן אפ פון מאסקווע, ווי באלאסט,
 דורך דעם קאנגער ווועג — דעדשראקענע המוניות.

VIII.

עס האט דערצ'ילט דער שניי, וואס האט קיין זויסקייט ניט געהאט,
 וואס האט מיט נאס-געווין געטראגן אין דער נאכט זיך.
 ער איז געאגנגען אום, ער איז געאגנגען גראד,
 ווי ס'האט געוואלט דער ווינט, ווי אים זגעווען צום הארצן.
 עס האט דערצ'ילט דער שניי, ס'האט זיך געדוכט — ער זידט,
 או דער וואקזאל אלין געתשאנגען איז אין שפאן דארט,
 אונ ווי לוייחדייקער אַלטער רעלקוויזיט
 דיביגען געשפאנסטיק-שטאלץ אַדרוּנָעָאנְגָעָן די געוזאנדטע
 מיט דaiccu היה, ווי קאמען טיירע, געוועבט פון נאך,
 בוקסירות ביימ אומג'יק לוייטן ראנג, באמית זיך ניט צו היין;
 געאגאן זיז דיביגען גלייך, ווי טשאסטאקל לעם טשאסטאקל,
 אונ אויסגעזען ווי ייחסדייק בענטע פאפויגען.
 זיז דיביגען פיערלעך געאגנגען אינדעדרמיט,
 פון בידע זיטן דער המון האט מורהדייך געשפאנט זיך;
 באגלייט האט שעמעודיק זיז שניי. די זוית געשונגגען האט די טרייט,
 נאר ס'איין די נאכט פון זיז געוואָרָן פינצעטער אונ שווארצער.

IX.

מיט פעק אונ קלומקעס האט דער עולם זיך געהאלט,
 ווי טשערדעס אין סטעה פאר א געוויטער,
 און אַנְרָחָמָנוֹתִידִיק האט יעדז זויל
 דער רופאָר ווי אַבִּיטֶש זיך אַינְגָעָשָׂנִיטָן.
 מיט שטורעם האט זיך שטיטים געקלונגגען איז דער זוית
 און אַפְּגָעָצִיטָעָרט איז דער נאכט מיט מרה-שחורת.
 פֿאַרְטוּבֶּט האט אלץ פון צייט צו צייט
 און אַרְטִּילְעָרִיעָ-קְנָאָלָּ, עַפְּעָס גַּעֲמָאָכָּט גַּעֲוָאוּרָעָ.
 און אַפְּגָעָצָעָרט גַּעֲשָׂטָאָגָעָן איז די שטאמָט.
 אַן אַוְּסָגָעָלָאַשָּׁעָנָע אַונְטָעָר דֵּעָם קְרִיָּן פָּוּן וַיְנָטָן.
 מיט נאָסָן שְׁנִי הַבָּן די גַּעֲסָלָעָך זיך גַּעֲשָׂטָאָפָט,
 אַן פְּלַעְצָעָר נִיט גַּעֲוָאָסָט הַבָּן זיך וְאָזָה הַיְנָטָן;
 עַס הַבָּן שְׁטָעָרָן אַבְּעָר וַיְיִדְעָ זיך גַּעֲטָוִיכָּט.

ס'האט יעדע ווילע אפגעשטראמט פון זי א כוואריע.
נאר זיכער האט דער קראמל זיך געטראנן אין דער הייד,
אין מאסקווע בי דעם רוזdur אויז געזעסן סטאלין.

2. וויזערס אויפן טורעם

I.

ער האט אין א פארהוילטן רייס געפירת דיבשטעט
דורך ביינן ווינט און דורך פארוואלנטקייטן שורערע.
אדוּרְבָּגְעַשְׁנִיטָן גְּרָאָד אֵין טִיף דִּי צִיִּיט עַד הַאֲטָן.
אנטקעגן זיינען אַים פָּוֹן אָוּמְעָטוּם גַּעֲגָנְגָעָן שְׁטָעָרָן.
די נאקט האט אויף דיבלאכן זיך געזעט מיט האסט.
דעַם אַיבְּרוֹזָג אָרִיךְ דִּיְתְּזָן דְּרִיְהָאָט זִיכְעָרָ שְׂוִין גַּעַהָאָט זַי.
אוֹן וּי אֵין אַוִּיסְגָּרְעַנְטְּקִיט אַרְאָפְּגָעָוָאָרְפָּעָנָעָר בְּאַלְאָסָט
גַּעַשְׁטָרָאָמֶט האט אַגְּגָעַשְׁטָרָעָנָג דִּי שְׁטָאָטִישׁ עַוְּאָקָטָצִיעַ.
פָּוֹן יַעֲדָעַר זִיכְעָרָ האָט זַי גַּעַשְׁטָאָרָקְט דַּעַר קְלָעָם.
גַּעַרְעַכְּזֶט האָבָן פְּלָאַטְפָּאָרָמְעָס פָּוֹן דַּעַר לְאָסָט פְּאַרְמָאָטָעָרָט.
איַן צּוֹנָג מִיט פְּאַרְלָאַשְׁעָנָעָ, פְּאַרְהִילְטָעָ לְעַמְּפָט
אוֹזְעַקְגָּלָאָזָט אֵין וּזְגַע זַי הַאָבָן נַאֲרָקָמָאָטָן.
גַּעַטְרָאָגָן האָט זַי הוֵיךְ אֵ וּירְבָּלְדִּיקָּר שְׁוּנִי,
די צּוֹנָג נַאֲגַעְפָּאַלְגָּט. דַּעַם אַיבְּרָלוֹף גַּעַהָיִת זַי.
נִין, נִיט פְּאַרְלָאָזָט דִּי הַוִּיפְּטִישְׁטָאָט האָבָן זַי.
די הַאָבָן בְּלוֹיזְ פְּאַרְנוּמוּן וּוּיטְעָרָעָ פְּאַזְיִצְיָעָס.

II.

די זַוְיִינְצֶס אוֹיפְּנָן טּוּרָעָם האָבָן רְוָאֵיךְ זַי גַּעַרְוקָט.
זַי אַוִּיפְּגָעְוִוִּיגָט דִּי קְלָאַגְּגָעָן האָבָן וּוּקְנָדִיק, וּוּ תְּמִיד.
קִין קוּבִּישׁעוֹ אֵי לְאַנְגְּזָאָם אַפְּגָעָנָאָן אֵ צּוֹג,
די אַרְבָּעַט פְּאַרְגָּעָזָעָט אֵין אַים דַּעַר סַאֲוָנָאָרָקָם האָט.
ער האָט פְּאַרְבִּינְדָּגָגָעָן גַּעַהָאָלָטָן מִיטָּן פָּאַלְקָ.
פָּוֹן גָּאָר דַּעַר וּוּלְטָ נִיט אַוִּיסְגָּעַשְׁלָאָסָן זַי קִין רְגָע.
אוֹן סְטָאָלִין גָּאָר זַיְן יַעֲדָן אַטְעָם האָט גַּעַפְּאַלְגָּט.
אוֹן מִיט זַיְן מַאְךְ גַּעַנְעָרָט דַּעַם גַּאֲגָזָן וּזְגַע אִים.
אוֹן מִיט זַיְן רְוָאֵיקִיט דַּעַם גַּאֲגָזָן פְּרָאָנְטָ גַּעַשְׁפִּיוֹת.
וּוֹאָס אֵי גַּעַשְׁטָאָגָעָן אוֹיפְּנָן רְאַנְדָּ פָּוֹן אַוְמָקָומָן גַּעַבְוּידָן;
אוֹן דַּעַמְאָלָט זַי אַנְטְּפָלְעָקָט האָט אוֹיפְּנָן לְאַנְדָּ זַי גִּיסְטָ.
אוֹן זַי אַנְטְּבָלוֹיזְט האָט דָּאָן פָּוֹן פָּאַלְקָ דַּעַר גּוֹרָל.

ס'האָבָן זַיְךְ וּוֹאֲגַשְּׁאָלָן גַּעֲוִיגֶט : צַי דָּאָם גַּעֲשְׁלָעָג וּוֹעַט זַיְנְךְ אֵין שְׂטָאָט,
צַי אָוִיסְטָר אַירָעְ וּוֹעַנְטָט דָּעַם אַנְגְּרִיף מִיעַט אַפְּיד טָאָן ?
אוֹן סְטָאַלִּין האָט אַלְיַין גַּעֲרִיכְטָעַט יַעַדְן טְרָאָט
אוֹן יַעַדְן קַעַר פּוֹן דָּעַר גַּעֲשִׁכְטָעַ .. .

III.

נִיט שְׂוּעָר אֵין אִים גַּעֲרוּן סְאַכְּצָן הַוְּנְדָרֶת צְוֻעַלְפְּטָעַ יַאֲרָא
מִיט אַלְעַ פְּרָטִים אָוְנְטָעַד מַאֲסְקוּעַ זַיְךְ דָּעַרְמָאָנָעָן,
וּוֹעַן אַפְּגְּגָעָבָן מִידָּאָט דִּי שְׂטָאָט אַוִּיפְּ אַטְגָּרְטָעַ אַוִּיפְּ אַפְּאָר —
בָּאַכְּהָעָר אַוִּיפְּ טִילְ-אָזְנְתָלְ צְעַקְלָאָפְּט נַאֲפְּלָעָנָעָן.
דָּאָם אֵינוֹ גַּעֲוָעָן צַו יַעֲנָעָר צִיְּטָא רִינְפְּרָעְ וּוֹאַרְיָאנְטָמָן,
וְזַיְךְ פְּאַרְדִּינְט בִּים פְּאַלְקָ קַוְּתְּחָאָוּ האָט פְּאַרְעָרוֹנוֹג ;
עַס האָט דִּי בְּרַעְנְעַנְדִּיקָעַ מַאֲסְקוּעַ דָּאָן
מִיט אַירָעְ פְּיִיעָרָן גַּעֲרָאָטְעוּעַט דִּי רְוִישָׁע אִימְפְּרָעִיָּע,
אוֹן אַיְצָט האָט דִּי גַּעַפְּאָרְ פּוֹן זַיְךְ עַד נִיט פְּאַרְשְׁטָעַלְטָט
אוֹן דָּעַם מַהְלָךְ פּוֹן גַּעֲשִׁיכְטָעַ דָּוְרְכְּדִינְגְּלָעַעַג גַּעַמְּאָסְטָן,
אוֹן קַלְאָר דָּוְדָּךְ אִים גַּעֲזָעָן דָּעַם גַּוְרָלְ פּוֹן דָּעַר וּוֹעַט,
וּוֹאָסְ דָּאָרָף זַיְךְ אַוִּיפְּלִיְּזָן אֵין דָעַם גַּעֲשְׁלָעָג פְּאָרְ מַאֲסְקוּעַעַג,
אַדְרוֹכְגַּעַשְׁנִינִיטן זַיְנְךְ גַּעֲדָאָנָק האָט אֵין דָעַר טִיפְּ דִּי צִיְּטָא
אוֹן נִיט גַּעַלְאָטָט פּוֹן קִיְּנָן סְכָנָה זַיְךְ פְּאַרְצְיוֹן :
נִיט שְׁפִּיְּוֹן זַיְךְ מִיט וּוֹאַרְיָאנְטָן פּוֹן פְּאַרְגְּגָנְגָעָנְהָיִיט,
נַאֲרָ וּוֹאַרְיָאנְטָן דְּדִיסְטָעַ לִפְעָרָן דָּעַר צּוֹקְוֹנְפָּט !

IV.

בָּאַטְשָׁ ס'הָאָט אַוִּיפְּ וּוֹאֲגַשְּׁאָלָן אַיְ «פְּאָרְ» אַי «קָעָגָן» נִיט גַּעַפְּעַלְטָט,
דָּאָךְ בֵּין באַשְׁיִמְפְּרָעַלְעַקְיִיטָט קַלְאָר אִים דָּאָן גַּעֲוָעָן אֵין,
אַיְיבָא אַוְגְּגָעָגָן אֵין מַאֲסְקוּעַ אֵין דָעַר גַּוְרָלְ פּוֹן דָעַר וּוֹעַט,
מוֹ זַיְנְךְ בֵּי אַירָעְ וּוֹעַנְטָט פּוֹן שְׁלָאָכָט אַגְּנְשִׁיְּדָעָנָעַר דִּי גַּרְעַנְעָץ !
נַבְּאָיְשָׁ, אַוִּיסְדְּרִיקְלָעַד אַונְ שְׁאָרָף
הָאָט זַיְנְךְ גַּעֲדָאָנָק דָעַר צִיְּטָא אֵין דָעַר נַאֲטוֹר דִּיקְמִירָט דָאָן :
נִיט נַאֲרָ בָּאוּוּרְקָט זַיְנְךְ פּוֹן גַּעֲשִׁיכְטָעַ מַעַבְּאַדְאָרָף,
נַאֲרָ פְּאַרְזְּעַצְּנָן אֵון צְוּקְמְעַסְּיךָ זַיְךְכְּטָן !
אַיְרָ גַּעֲבָן נִיעַ אַבְּוּעַנְדָּוָגָן אֵון נִיעַם זַיְנְךְ
אֵין הַסְּכָם מִיט דָעַר צִיְּטָא — גַּעֲפְּסְטִיקָט האָבָן זַיְךְ בֵּי אִים מַחְשָׁבוֹת,
אָפְּיָלוֹ אַיְבָא סְחוּעָט אַוִּיסְקוּמָעָן באַצְוּוֹנְגָעָן זַיְנְךְ
וּוֹי אֵין באַשָּׁאָפָא באַצְוֹרָאָנְגָעָן אַלְעַ מַאל דָעַר שְׂטָאָפָא אֵין !
אַצְיָינְד בְּלוֹיְן אַוִּיפְּ אֵין שָׁעה זַיְךְ שִׁידְן מִיט דָעַר שְׂטָאָט —
קָאָן זַיְךְ אַרְיִינְלִיְּגָן דִּי שָׁעה אֵין האָנט דָעַם קַעְגְּנָעָר ..
אֵין אַגְּגָנוּמָעָן אַבְּאַשְׁלָוִים אֵון אַפְּגָנוּדוֹאַיְגָעָנָעָם עַר האָט :
פְּאָרְ יַעַדְן שְׁטִין — אַשְׁלָאָכָט ! פְּאָרְ יַעַדְן שְׁטוּבָא — גַּעֲשְׁלָעָג !

V.

— מע גיט ניט מאסקווע אפּ ! אַפְּלִילּוּ אָוִיפּ אַ וּוִילּ !
 — זיך שלאגן ! — דורךנערוישט האט אין די דויימען אַ בָּהָאָת,
 מיטן באשלומ האבן זיך ווינטן אויף דער שטאט געטאָן אָן אייל,
 איבערגעגעבן ראש האט אים זאסטאָוואָע צו זאסטאָוואָע.
 זיך שלאגן — אויבּ די שלאָכְטַ צָלְ דּוּיְרָעָן אַ יָּאָר !
 און מער ! בייז זויפּ נאר ערס ווועט דער אַטְעָם קְלֻעָּקְ!
 איבער די דראָטָן אַוְיגְּעוֹזָאָכְטַ האט אַ גַּהֲיִמְעָר שָׁאָרְדּ,
 די שטיינְגֶּער זיך צְעֻוּיְגַּטּ דְּאָבּוֹן אַלְיָין, וּוּ גְּלֻקְעָר,
 נאר ניט צְעַלְוָנוּגָעָן האָבּוֹן זֵי אַיִן פָּאָרְכְּטִיקִיטּ דַּעַם סָודּ
 אָונְטָעָרָן רְוִישָׁ פָּוּן יָאָגְּנְדִּיקְעָן לְאַסְטוֹזָאָגָּנוּס בָּאוֹאָכְטָעָ,
 אָוּ דּוּרְ צְעַרְוִישְׁטָעָר שְׁטָרָאָם אַיִן נִיטּ אוּפּ אַפְּגָעָבּוּן די שְׁטָאָטּ,
 נָאָר מְאָכְן לְיִיכְטָעָר זֵי, בָּאוֹעְגָּלְעָכְבָּר פָּאָר שלאָכְטָן !
 אָוּן פּוֹנוּם קְרֻעָמֵל — וּוּעְקָנְדִּיק אָוּן וּוּאָר,
 דּוּרְךּ אָזְמִיכְטִיקָּעָן זִינְגְּעַנְדִּיקָּעָן דְּרָאָטָן,
 גַּעַטְרָאָגּן האט צּוּם פְּרָאָנְטּ וּזְיךּ סְטָאָלִינְסּ הָאָרָץ,
 גַּעַשְׁטָרָאָטּ צּוּם רְאַנְדּ האט סְטָאָלִינְסּ אַטְעָם.

VI.

אין שלאָכְטַ אַמְּפִיטָעָטָעָר אַיְינְגְּעַבְּרָאָקְטּ דַּעַם בְּלִיךּ,
 פָּאָנְדָּעְרְשָׁטְעָלְנְדִּיקּ לוּיטּ זֵין גַּעַזְדָּאָקּ צּוּם שָׁוֹץ דַּעַם חַיִּיל,
 אַיִן עַר גַּעַגְּאָן פְּאָרְבִּי דּוּרְ מַאֲפָעּ הַיִּן אָוּן צְוּרִיךּ,
 בָּאוֹעְגָּטּ די גַּעַגְּאָן אָוּן רְעַגְּלִירְטּ דָּאָס פִּיעָּר.
 — וּוּאָלְאָקָאָלְאָמָּסָק ! — האט עַר דַּעַם בְּלִי גַּעַטְאָן אַ פִּירּ, —
 אַ שְּׁפָאָר טָאָן וּוּלְדָן זֵי צְוּרְשָׁתּ גַּעְוּוֹיסּ פָּוּן דְּאָרָטָן. —
 אָוּן אַיְינְגְּעַעְפָּנְטּ דְּאָטּ זֵיךּ אַוְמְדָעְרוֹאָרְטּ די טִירּ,
 אַרְיִינְגְּגָאָגָּנוּעָן אַיִן מִיטּ שְׁטִילְעָ טְרִיטְטּ זֵין טָאָכְטָעָר.
 אַ גּוּטְעָר שְׁמִיכְלָ אָוּיפּ זֵין שְׁלָאָפְּלָאָזּ גַּעַזְיִיכּ
 זֵיךּ האט צְוּוִישָׁן די קְנוּיְתָשָׁן צְוּגְעָקְמוּנָעָן צְעַצְוִיגּן.
 — אַרְיִינְגְּגָאָגָּנוּעָן זֵיךּ גַּעַזְעַגְּנוּעָן בֵּין אַיךְ, —
 האט זֵי אַ זְּאָגּ גַּעַטְאָן אָוּן זֵיךּ גַּעַשְׁטָעָלְטּ פָּאָר זְיִינָעּ אַוְיָגּן.
 גַּעַלְעָגּן אוּפּ דּוּרְ הַוּפְּטָן-שְׁטָאָטּ אַיִן אַ בְּלִינְדָעּ נְאָכָטּ,
 בַּיִּי אַיִר צְוַקְאָפּוּסּ האָבּוֹן וּוּאָלְקָנָסּ אַגְּעַשְׂזָוָלְעָנָעּ גַּעַבְּרָעָנָטּ שָׁוִין,
 אָוּן סְטָאָלִינְסּ אַוְיִגְשְׁטָרְעָקְטָעּ האָנְטּ לְעָבּוֹן דּוּרְ מַאֲפָעּ, האט גַּעַדְאָכָטּ,
 אַיִן אַוְיִגְעָהָוִיבָּן צְוִיְּבָ דַּעַם, עַר זָלְאָן וּרְעָגּ דִּי טָאָכְטָעָר דִּיצְעָ בְּעַנְתָּשָׁן.

3. די אַנְגָּעָב לְאָזְעָנוּ פֿרָאַשׁ

I.

בְּיָמִים קָרְעָמֵל הָאַט זִיךְ פִּיעַרְלָעַךְ גַּעֲבִיתִין דַּעַר פָּאַטְרוֹלִי,
גַּעֲוִיזָן הַאַלְבָּנָאכְטַן דַּעַר זִיגַעַד אוַיְפַן סְפָאַסְקָעַר טָוָרָעַם;
דַּעַר דַּוִּיטָּעַר פְּלָאַץ — מִיטַּ שְׂטִילְקִיְּתַ פּוֹלִי,
די שְׂטִילְקִיְּתַ שְׂוּעָר, וּוי פָּאַר אַ שְׁטוּרָעַם.
אַרְאַפְּגַעַלְיִיטַשְׁתַּה אַבָּן דִּי קְלָאנְגָּעַזְן זִיךְ וּוי אַלְעַמְּאַל
בְּאַפְּעַלְעִישַׁ, זִיךְ שְׁפִּירִינְדִּיק אַיְן אֶלְעַזְקָעַן
מִיטַּ פִּיעַרְלָעַכְן רֹפֵף: צַעַשְׁמַעְטָעַרְן דַּעַם וּלְ
אַיְן פְּצַעַטְעַ, אַיְן אַנְטִישְׁידָעַנְעַ גַּעַשְׁלָעַגְן.
זִיךְ אַבָּן אַפְּגַעַה הַלְּכַת אַיְן דַּעַם גַּרְאָנִיט פּוֹן מָאוֹחָאַלִי
אוֹן אַיְן דַּעַר וּוְאַנְטַ פּוֹן דִּי אַוְמְשַׁטְעַרְבָּלְעַכְעַ גַּבּוֹרִים.
אַבְּעַרְגַּזְזִוְגַּן הָאַט דַּעַר פְּלָאַץ דַּעַר דַּוִּיטָּעַר זִיךְ מִיטַּ שְׁנִיִּ
וּוי מִיטַּ אַ וּוִיסְטַ גַּעַשְׁפִּירִיטַן בְּלָאַקְ פּוֹן גּוֹרְלִי,
אוֹסְזַיְאַל אַוִּיפְטַ אַיְם זִיךְ אַוִּיסְקְּרִיצְן דַּעַר וּוְיִלְן פּוֹנְעַם פְּאַלְקַן,
זִיךְ הַכְּבָעַר גִּיסְטַ זַאל טָאַן אַוִּיפְטַ אַיְם אַ בְּלִיאַסְקַעַ.
דַּעַם פְּלָאַץ הָאַט פִּיעַרְלָעַךְ גַּעַוְוִיגְטַ דַּעַר הַיְמַן, וּוי אַלְעַמְּאַל,
אוֹן אוַיְפַן שְׁנִיִּ הַבָּן דִּי שָׁאַטְנַס זִיךְ גַּעַלְיִיגְטַ פּוֹן מִינִין אוֹן פָּאַשְׁאַרְסִקְן

II.

אַבְּעָרָן לְאַנְדַּ צַעַוְאָרְפַּן אַיְן גַּעַוְעָן דַּעַר פְּרָאנְטַן,
פְּנִיקְטַן וּוי אַ שְׁטְרִיךְ אַבְּעָרָן גַּאֲרָגְלַ פּוֹן דִּי זַעְכָּזַן דְּעַפְּוּבְּלִיקַן.
דַּעַר פִּינְטַן אַיְן צַו דַּעַר הַוִּיפְטַ-שְׁטָאַטַּ צַגְעַגְגָּנְגָּעַן נָאַגְּנַט
אַיְן קְלָעַמְעַר שְׁטָאַלְעַנְעַ מִיטַּ פִּיעַר זִיךְ דְּעַרְשְׁתִּיקַן.
עַס דַּבָּן טָאַקְעַן זִיךְ גַּעַרְוקְטַן אַיְן מַעְנְגָּעַן אַז אַזְּאַל
אוֹן שְׂוֹאַרְצַעַ פְּעַסְטְּוָגְגַעַן, גַּעַפְּאַנְצְּעַרְטַע אַינְדְּרִיְעַן —
דִּיוֹזְיִיעַס פּוֹן טְוִיטַ, פּוֹן רְוִיבַן אַז שְׁטָאַיַּ,
דִּיוֹזְיִיעַס פּוֹן מַאְדַּד, פּוֹן שָׁאַרְבָּן אַז פּוֹן פִּיעַר.
אַיְן קָרְעָמֵל אַיְן צָוָם שְׁלָוָם גַּעַגְּאַן אַ דְּאַטַּ
וּוי אַוִּיפְטַ אַ קְרִיְיסְטַרְ בְּעַת אַ שְׁטוֹרְעַמְדִיקְרַע בְּזַהְלִיעַ.
נָאַר קָלָאַר אַז דְּוּרְכְּדִינְגְּלָעַד אַז גְּרָאַד
די וּוִיטַ הָאַט מִיטַּן בְּלִיקְ אַדְוּרְכְּגַעַשְׁנִיטַן סְטָאַלְיַן.
בְּאַפְּעַלְעִישַׁ הָאַט זִיךְ גַּעַשְׁטְּרַעְקַט זִיךְ דִּינְגַּעַן הַאַנְטַן.
פְּנִיקְטַן וּוי דַּעַם דַּרְוַקְ פּוֹן צִיְּתַ עַר וּזְאַטַּ גַּעַמְאַסְטַן.
גַּעַלְעַגְן פָּאַר זִיךְ בְּלִיקְ דִּי מַאְפַעַ אַז פּוֹן לְאַנְדַּ
אַרְמוֹנְעַקְרִוְיַזְטַ פּוֹן זִיטַן דְּרִיְיַ דִּי צּוֹטְרִיטַן פּוֹן מַאְסְקּוֹעַ.

III.

פָּוֹן וְהַיִּל צֹ וְהַיִּל זִיךְ אֲוִיפָּגָהָהִיבָּן דָּאַט דֵּי נַאֲכָט,
אוֹן נַעֲנְטָעַר צַוְּגָעָנְגָעָן דֵּי גַּעֲפָאָר פָּוֹן מַאַל צֹ מַאַל אֵין.
דֵּי אֲפָגָעָרִיסָעָנָע שְׁטִיקָא לְאַנְדָּהָט עַר בָּאַטְרָאָכָט,
וְאַס דָּאַט גַּעֲקָאנָט אַכְּבָּר וּתְרָוָן פָּאָר סָאוּטִישָׁע חִילּוֹת,
אוֹיבָּז זַיְיכְּ אַלְיַין נִיט אֲפָפְּרָוָן פָּוֹן דָּאָרְטָוָן אוֹיףָא צִיְּטָא,
בֵּין אַיְן דַּעַר אַגְּנָצָעָר וּזְאוֹקָס זַיְיכְּ וּוּעָלָן קָאנָעָן זִיךְ אַ לְאַז טָא...
דֵּאַךְ אַיְזָעַר פִּינְט אַצְּנִידָאָר פָּוֹן זַיְיכְּ קִינְמָאָל וּוּיטָא,
כָּאַטְשׁ זַיְגָעָן נַעַגְלָן וְהַאֲרָגָן שְׂוִין דֵּי שְׁוּעָל פָּוֹן מַאַסְקָועָן.
דֵּי חִכְמָהִירָאִיקִית — בֵּין שְׁמִיכָּה, בֵּין אַשְׁטִיף
נִיט אֲפָגָעָטָאָן אַיְן פְּיַין זִיךְ דָּאַט פָּוֹן זַיְגָעָן אוּגָן.
אַיְן גּוֹרֶל פּוֹנוּם לְאַנְדָּאָדוּכְגָעָדְרוּגָעָן טִיף,
הָאַט עַר מִיט דָוְרְכְלוּכָט וּוּי אוֹיףָא וְאַגְּשָׁאָלָן גּוּוֹאוּגָן
פָּוֹן שְׁטָעַטָּה פָּוֹן חַרְבוּעָה דֻּעָם וּוּי,
דֵּאַס אַשָּׁ פָּוֹן אֲפָגָעָבְרָעַנְטָעָה דָּעַרְפָּעָרָה פָּוֹן צַעְבְּלִיטָע
אוֹן דֻּעָם פָּאַרְהָאַרְטָעוּעָטָה אַס פָּוֹן דַּעַר אַרְמָיָי,
וְהַאַס דָּאַט גַּעֲפָרִיכָט אַיְן אִיר וּוּי עַרְבָּא גּוּוּוּטָעָר.

IV.

גּוּלְיוּכְטָוָן אַיְן דַּעַר וּוּיָיט הָאַט זִיךְ דָּוֹרָךְ אִים אַ וּוּג
פָּוֹן אֲוִיפָּשְׁטִיךְ בְּלַעַנְדִּיקָן אוֹן בְּנַטְעַ אֲזָעוּרָכוּבָּעָ :
דֵּאַס עַרְשָׁטָעָמָאָל, וּזְעַן סְלָאוֹטָזִיךְ אַיְן גַּעַשְׁלָעָג
בְּאַרְוָפָן, רִיְּףָדִי עַרְשָׁטָעָפְּרָאַלְעָטָאַרְיָשָׁעָמָלָכָה.
דֵּאַס עַרְשָׁטָעָמָאָל, וּזְעַן אִיד גַּעַזְוָעָרָאָן גִּיסְטָה,
אַיְן פְּיַין אַזְוָאַנְצִיךְ פְּרִיהִיטִסְ-יָאָר גַּעַשְׁמָאַלְצָן,
מַעַלְדָן אוֹףָשָׁלָאַכְטָ-גַּעַפְרָאוֹוָטָן פָּעָלָד אַיְבָעָרָאַנִּיסָּס
גַּעַשְׁטָאַלְטָה, נִיטְ-בִּיגְעָזְוָדִיךְ אַזְוָאַלְקָן זִיךְ.
גַּעַשְׁטָאַנָּעָן אַיְזָעַר אַיְם דַּעַר בְּלַוְטִיקָעָר קָאַיָּאָר,
וּזְעַן אַוְפָּן לְאַנְדָּאָרְמָאָסָטָן הָאַט דֵּי גַּוְלְמָדִיקָעָהָאָק זִיךְ.
עַס הָאַט פָּוֹן שְׁלָאַבְטִיקָעָ יָאַרְהָוְנְדָעָרָטָן דַּעַר יָאָק
זִיךְ דֵּאַן אוֹעַקְגַּעַלְיִיגְטָ אַוִּיפָּזְיָהָאָקָסָל.
זִיךְ שְׁבָועָה הָאַט מִיט שְׁטָעְרָזִישָׁין זִיךְ אוֹיסְגַּעֲקָרִיצָט אַלְיָאָט,
אוֹן דָּוֹרָךְ קָאַנָּעָן אוֹפְגָעָרְפָן דָּאַט זִיךְ צֹ דַעַר פְּרָאוֹאָ אִים.
סִהְאַט דֵּאַן זִיךְ שְׂוִין גַּעַהָעָרָט בִּים שְׁוָאָה אַיְן דֵי צִין
דַעַר כְּרָאָמָק פָּוֹן שְׁטָעַטָּה, פָּוֹן דָעַרְפָּעָר אַזְוָבָים.

V.

דָעַרְקָלָעָרָט הָאַט דֵּאַן דֵּי טְדוּעִירִיקָעָ זְוּמָעָרְ-נַאֲכָט
אַיְן שְׁאָרָךְ פָּוֹן וּוּבָטָ אַזְוָאַנְדָן אַיְן גַּעַמְוָרְמָלָ פָּוֹן דֵי בְּלַעַטָּר :
סְבָגְיִינְטָאָגְרָאָמָעָ, אַגְּיִהְבָּמְדִיקָעָ שְׁלָאַכָּט,
וְאַס פָּאַרְקוּמָעָן בְּאַדְאָרְפָט הָאַט פְּרִיעָר צִי שְׁפָעַטָּר,

די שלאכט, וואס יוירט אויף דעם פארניבטנדיקסטן גיטט,
 און אויף א מבול אויף א בלוטיקן זיך צייטיקט.
 און ציינט זיך דעם וועג שוין איז דער הייך און איז דער טיף
 אויף גאנד דער ערעד אונטערן פלאם פון שריפות און פון שייטערס.
 געועזון זיינען גאנצע געגעטן שוין זויסט.
 באדיעקט מיט אש פון חורבן און פון שריפות.
 ס'האט קיטן-קלאג באגלאיט געשמידעט פיס,
 געועזון געקריונט באך קעפּ א תליהדיינער שליף איז, —
 און איצט האט צו דער הויפט-שטאט זיך גענענטערט דער פלאצדרם,
 דער איינס-אויף-איינס ביימ הארצ פון לאנד האט זיך צערענט שוין,
 און אונגרוקט זאט זיך אויף מאסקווע די געפּאָר —
 זיך אפשטעלן דאס הארץ זאל פון דער מענטשהייט.

VI.

וואי איז דער וויסנשאפט ביימ געמען אַ בָּאָרְיֵעֶר,
 ווי איז טעכניκ ביי דעם אַנְטְּפְּלָעָקָן נִיעַ וּוּגָנָן —
 האט פון געדאנק זיינעם געלשייפּט זיך דאס געווער
 און קעגּוֹן אַפְּגָעָלְעָבָטָן זיך געמאָלָדָן אויף געלשייגּן.
 פונקט ווי איז אליך, דורךאָיס און אומעטום,
 פון קיין קאנגען זיך ניט לאַזְנְדִּיק פָּאָרְפִּידָן,
 האט ער געלטעןטרט אין געדאנק די טעגּ פון רומּ,
 זיער אַנְטְּפְּלָעָקָן דורך סָאָלְדָאָטָן אַינְפְּאָכָע און קאמאנדרין.
 אַין דינּע אַוְיגּן אַמְּגָעָבָלָאַנְדְּשָׁעַט האט אַ שְׁטָרָאָל,
 ווי פָּאָר אַ שְׁפָרָונָג — עֲפָעַם דערוואָיגּן און דערמאָסָטָן —
 אַט מְעַלְּדָעַט זיך סִיבִּיר. די טְרִיטִיט זיך העָרָן פון אַוְרָאָל,
 זי אַיְלָן זיך צו דער פָּאָרְטִּידִיקָנוֹגּ פון מאָסְקוּעַ!
 געליגּט אַיְזָוּן אויף דער זוֹאנְשָׁאָל אַיצְט די צִיִּיט,
 אַיעְדָּע שָׁעה דָאָרָף אַוְיסְצִיעַן אַין אַ מְעֻתְּלָעַת זיך ;
 אויף קְלָאָמָעָרְדִּיקָע זַיְתָּן דָּרְיִי האט ער גַּעֲטִיטִיט :
 — אַוְיבּ זַיְעַר דָּרְאָגָג אַיְזָגְרִיס, וּוּט אַונְהָזָעַר וּוּידָעַרְשָׁטָאָנד זַיְן גַּרְעָסָעַר !

VII.

די חיה, לויפְּנְדִּיק, קיין קְלָאָרְקִיטִיט נִיט באַאָלָט,
 די פִּיס אַלְיִין אַנְשָׁטָטָט דעם קָאָפּ זִי פִּירִין,
 אַיצְט דָאָרָף מְעַן זַי נָאָר קָוְנְצִיק גַּעֲבָן אַ פָּאָרָהָאָלָט,
 בִּיזּ קוּמוֹן וּוּעָלָן די אַוְרָאָלָעָר אַון סִיבְּרִיעָר,
 זַי נָאָר דעם עַק דעם אַיְגָעָנָעָם זיך יָאָגָט אַט אַיצְט,
 ווי נָאָר אַ זְוּנְעַנְדָּאָט, צְעַטְוָמָלָט אַזְן פָּאָרְמָאָטָעָרָט.
 אַיר דָוְכִּט זַיְר, אַז דָעַר זַיְגּ צַוְ אַיר אַזְוִי שָׂוִין בְּלִיצְט
 אַזְן קָרִיאִי פִּון אַט דָעַם שְׁלָאָכְטִיקָן אַמְּפִיטְעָאָטָעָר.
 גַּעֲקָקְט אויף אַים די דֶּרֶכְשְׁטוֹדִירָעָט מְאָפּעָה האט,

אייעדר שטריך ווי אויף דער האנט געווען איי קלאר איים.
די קלויין זיך דעם האלדו פארציען פון דער שטאַט —
פון צפון-מערב, מערב און פון דרום.
און פאר א נײַעム גאנגען צעהעלט האט זיך זיין בליך
אייבער דעם שלאָכט-פֿעלְד אַין האַלבּ-רוֹנְדִּיקָן גַּעֲלָאָקָעָר :
פֿאַרְמָאָכוֹן דוֹרְךְ דֵּי פְּלָאנְגָּעָן זיך דעם וועג צוֹרִיךְ
און, אַיטּוֹחִינִּיק פֿאַרְשְׁפָּאָרְטָע, אַגְּהִיכְּבָן זַי בְּרָאָקוֹן.

VIII.

עדגּעַץ אַין בלאטָע האַרְבָּסְטִּיקָעָר פֿאַרְשְׁפָּרִיצְט .
האט מען מאַנְיאָוָרְעָוָעָט די אַרְדּ/נוֹנְגּ פָּוּן "אַרְיִינְמָאָרְשִׁירְן" —
און מיטְן גַּעֲנָעֶרְאָל גַּודְעָרְיאָן אַין סָאמָע שְׂפִּיצְ
געִירְסִין האט אָ טַאנְקָעָן-פְּלִיאִיךְ זיך דוֹרְךְ קָאַשְׁרָעָ.
די האט שְׂוִין פָּאָר גַּעֲוִיסִים גַּעֲלוּמָט זיך דער גַּלְאָנָץ
פָּוּן מַאְסְקוּוֹתְּ פְּלָעְצָעָר אַין פָּוּן שלאָכְטִיקָע פֿאַרְאָזָן .
אָ טִוְּסִיט גַּעֲטָאָן האט סְטָאָלִין אוֹיף אָ פּוֹנְקָט : — "וּוְאַלְאָקָאַלְאָמָסָק !" —
אָ שְׁטְרִיךְ צַו מַאְסְקוּוֹתְּ דַּוְרְכְּעָפִירְט אָ גְּרָאָזָן .
און מיטְן עַקְבָּעָרְדִּיקָן פָּאַסְיכְּלָקְ אָ דִינְס
פֿאַרְדָּאָלְטָן זיך אָן אַוְיְגְּבָלִיק אַוְיְףְּ דֵי פֿאַרְקָעָרְן :
אטְ דָּא אַין צָעֵנְטָעָר, בַּיְ נַאֲרָפְּפָאָמִינְסָק,
איּוֹ גַּרְיִיט צָוָם הַוִּיפְּטָ-קְלָאָפְּ זַיְעַד אַיְנְפָאָנְטָעָרִיעָ.
עַס האט די גַּאָוָה בַּיְ גַּעֲרְמָאָנִיעָ דַּעְרְגְּרִיכְטָ דֻּעָם גְּרָאָזָן !
פָּוּן יַעֲנָעָר פְּרָאָשָׁ, וּאָסְ פְּלָאָצָן אַיְזָ אַיר גּוֹרְלָ אַומְפָאָרְמִידְלָעָד !
איּוֹ אַטְּ-אָ דָּא, אָ שְׁפָאָן פָּוּן זַיְעַר אַוְיְגְּבָלְאָזְעָנָעָם פֿאַרְאָזָן ,
וּוְעַט מַעַן די בְּרוּנְיָעָ אַדְעָרָן זַי אַיְבָּרְשְׁנִידָן !

X.

עַס דָּאָבָן בַּאֲרִיקָּאָדָן פּוֹנְקָט וּיְ נַעֲצָן זַיְקְ גַּעַשְׁטְרִיפְּט
שְׁטָאָנְגָּעָן שְׁטָאָלְעָנָעָ, פָּוּן שְׁטִינְגְּרָאָר אַין פָּוּן דְּרָאָגְּעָן .
דֻּעָדָ פְּלָאָן פָּוּן דֻּעָדָ פֿאַרְטִּידְיקָוָגְּ זַאת אַוְיְיךְ גַּעַצְיִיטִיקָט זַיְקְ דֻּעָדָ אַגְּנִירִית .
דַּוְרְךְ דֻּעָדָ פֿאַרְטִּידְיקָוָגְּ זַאת אַוְיְיךְ גַּעַצְיִיטִיקָט זַיְקְ דֻּעָדָ אַגְּנִירִית .
מִיטְן זַאְמְדָ-גַּעֲפִילְטָעָ זַעָּק, פֿאַרְלִינְגְּטָעָ אַיְבָּרְאָלָל,
און פָּאָרְ האַרְמָאָטָן גְּרִיזְיָאָמָעָ צַעְפָּאִיקָט,
זַיְקְ אַיְנְגָּשְׁנִיטָן אַין דֻּעָדָ וּוְיִיטָה האט לְעַנְיִינְגְּרָאָדָעָ מַאְגִּיסְטָרָאָגָן,
און פּוֹנְקָט וּיְ נַאֲכָן אַקָּעָר אַיְזָ גַּעַגְּאָן די מִינְסָקָעָר טְרָאָסָעָ.
גַּעַנְאָרְטָלָטָה האט די שְׁטָאָט זַיְקְ רָוְנְדָ אַרְוּם
אוֹיף וּוְיִיטָעָ צּוֹדְרִיטָן מִיטְן בְּרָגְלָעָד אַין מִיטְן גְּרָאָבָנָס .
וּיְ דַּעְרָנְעָדָה האָבָן אַיְסְגָּעָזָעָן די שְׁטָאָלָנס אַומְעָטוֹם,
זַיְיָ הַעֲרָנְעָדָה זַיְסְטָאָוָעָס אַוְיְגְּעָשְׁוִוִּיפְּט זַיְקָהָבָן,
און מִיטְן פֿאַרְטִּיְעָטְקִיְּט גַּעַטְעָמָט האט דֻּעָדָ רָאָנָה,

מיט יעדן גלייש פון שטערן זיך געמנטערט :
אינעם געללעג פאר מאסקווע קומען וועט צו שטאנד
די יונקייט פון סָאוּעַטִַישָׁן יְאַרְהֹוּנְדֶּרֶט !

4. אַ רַּפְּלִיקָן צו בְּאַרְקָלִיעָן

I.

די נאכט האט איליק אויפן פעלד געתאן אַ פָּאַגָּז,
און אַגְּגָעָשָׂוָאַלְעָנוּ גַּעֲגָבָן אַ צַּעְפְּלִים זִיךְ.
פָּאַרְזָאַמְלָט דְּאַט בֵּין זִיךְ אַיִן שְׁטָבָּא דְּבָר גַּעֲנָרָאַל
די קָאַמְּאַנְדִּירָן פָּוּן אַ יְעֻטּוֹיְדָעָר דִּיוּזְיִזְעָעָ.
ער האט זיך שווין באַוִוִין זען פָּאַרְפְּרִיְּר,
וּוי מיט גַּעֲנָרָטָע זִין אַ וּוְאַרְטְּנְדִּיקָּעָר טָאַטָּע,
מיט די אַרְיִינְמָאַרְשִׁירְטָע טִילְיָן פָּוּן סִיבָּר
אין פָּעַלְצָלָעָךְ שַׁאַפְּעָנָעָ, מיט נִיעָ אַוְתָּמָאַטָּן,
פָּוּן דָעָר בְּאַגְּגָעָנִישׁ, וּוֹאָס מִיטָּן פִּירְעָר טִיעָר גַּעֲהָאָט,
וּוֹאוֹ קָלָאַרְקִיטָּה האט גַּעֲפָנָט יְעֻדָּעָס וּוֹאָרָט אִים,
הָאָט זיך, וּוי יְוָנְגְּשָׁאָפָּט, בְּלִיעְנְדִּיק אָן גְּרָאָד,
גַּעֲלִיגָּט אִיכְּ אִים אַ רִּיפְּקִיטָּ אַ בְּאַיְאָטָעָ.
סִהְאָט דָעָר בָּאַרְוָף פָּוּן לְאַנד זיך אִים אַנְטְּפָלָעָט,
און סִיאָו זִין גּוֹרֵל אִים זיך אַיְגְּגָנָעָר גַּעֲוָאָרָן קְלָעָרָעָר,
און אוֹף דָעָם גַּאֲנָצָן פְּרָאָנָט, פָּוּן עַק בֵּין עַק,
הָאָט עַר גַּעֲפִילָט דָעָם בְּלִיק פָּוּנָעָם בְּאַלְיְבָטָן לְעַרְעָר.

II.

עם האבן די פָּאַרְזָאַמְלָטָע דָעָרוֹן זיך אוֹיפְּנָן דָאַנד
און אַבָּעָר אִים גַּעֲאִילָט זיך, אַוְמָעְדוֹדְלִיקָעָ, אַ לְאֹז טָאָן ;
דָעָר גַּעֲנָרָאַל האט אַוְפָּדָאָסָנִי דָעְרָפִילָט דָעָם דָרָאָג
פָּוּן יְעָדוֹן אַיְנְצִיקָן זיך אַפְּפָרְוָן פָּאַר מאַסְקוּעָ.
גַּעֲוָוָעָן אִיז יְעָדוֹן אַ פָּאַרְבִּינְדְּעָטָע — די צִיטָאָ.
גַּעֲוָוָעָן אִיז אַ פָּאַרְבִּינְדְּעָטָע דָעָר רַוְּסְלְעַנְדִּישָׁר אַיְנְפָאָל ;
גַּעֲטָרָאָגָן הָאָט די חַכְמָה פָּוּנָעָם פָּאָלָק זִיך וּוֹיִיט
דוֹרָךְ יְעָנוּ צִימָעָן, וּוֹאָס זִיך נִעְמָעָן שְׁוּעָר אִיז דְּרִיפְאָץ ;
גַּעֲוָוָעָן אִיז יְעָדוֹן אַ פָּאַרְבִּינְדְּעָטָע די הוֹיכָע פְּלִיכָּת
און די גַּעֲרָעְכְּטִיקִיטָּ, וּוֹאָס זִיך קִינְמָאָז נִיט בָּאַזְגָּלָעָ.
גַּעֲרָבָעָט אַרְוָם דָעָם טִישׁ האָט יְעָדָעָר בְּלִיק, וּוי לִיכְטָ
געְמִיט זִיך האָט זִיך די פִּינְצְטָעָרְנִישׁ פָּוּן נָאָכָט פָּאַנְאַנְדְּרָוִיְּגָלָעָן.
צַעַשְׁטָרָאַלָּט האָט זִיך בַּיִם גַּעֲנָרָאַל אִין האָרָצָן אַ קָּאיָאָר
און אוֹפְּגָעָלְיוֹיכְטָן הָעַל האָט עַר אִין זִיך בְּאַוְאָסְטָזִין :

אט דינען זי, די זואנדערלעכע פינג' אוֹן צוֹאנְצִיךְ יָאָר!
אט איז עס, דאס סַאוּעַטִישׁע, דאס נֵיעַ רַוְסְלָאנְד!

III.

ניט-צומתיטלעכט דערשפירט האט ער דערין,
קיין קראפט אדורכברען וועט עס ניט קאנען.
וויי דורך קאנווויערס פון באגין בייז צו באגין
יינען שווין איינס נאך איינס אַרְאָפְּגָעָנָגָעָן בָּאַטְּאַלְּיאָנוֹן
פָּחָן אַרְבָּעַטָּעָר, סְטוֹדוֹנְטָן, — קִיְּטָן נאך קִיְּטָן,
בוֹכָּהָלְטָעָרָס, לְעָרָעָס, אַיְנָשָׁעָנִיעָרָס, פְּרָאָפְּעָסָאָרָן;
וויי צו אַ שְׁפָרָנָג גְּעוּוֹן דִּי שְׁטָאָט אֵין גְּרִיטָן,
און אוֹפְּגָעָן פָּוּן אֵיר אֵין מוֹט אֵין צָאָרָן,
וּוְאָס הָאָט אֵין עַרְגָּעָן נִיט דָּעָרְגְּרִיכְטָן נאך אֵאָז מַאָס
און נִיט אַרְאָפְּגָעָלְקָזָט שְׁוִין מַעַר זִיךְ אֵין דָעָר נִידָעָר.
און דאס גַּעֲמִיט בֵּי יְעָדָרָן גַּעֲרָעָפְּטִיקָט האט דָעָר פְּרָאָסָט
און זִיךְ וּוְסְפִּירָט צְעָגָנָגָעָן אֵין דִי גְּלִידָעָר.
די אוֹפְּגָעָן פָּאָר יְעָדָן דָעָט דָעָר גַּעַנְגָּרָאָל דָעַרְקָעָרָט,
אין יְעָדָן וּוְאָרָט גְּעוּוֹן אֵין אַגְּשָׁאָרָךְ פָּוּן פְּלִיגִיל:
— אֵין שְׁלָאָגָן וּוְעַט זִיךְ אִיצְט נִיט בְּלוֹזִי גְּעוּוֹר, —
כָּאָטָש ער אֵין נִיט גְּעוּוֹאִינְטָמִיט טְרוֹיְמָעָן זִיךְ פְּאָרוֹוִיגָן.

IV.

קיין סִימָן פָּוּן פָּאָרְבָּלְעָנְדָן אֵין דָעָם אֵין נִיט פָּאָרָאָן,
זוֹ דָעָם, וּוי סָאָזָן, פָּאָרְמָאָכָט ער אוֹיף קִיְּנָן וּוְיִלְעָן נִיט דִי אַיְגָן,
סָאָזָן אַלְצָדִינָג אוֹיף דָעָר וּוְאָג אֵון אַלְצָדִינָג אוֹיף דָעָר הָאָגָן,
בֵּין צוֹ דָעָם מִינְדָּסָטָן פּוֹנְקָט בָּאָאוֹסָט אֵון אַפְּגָעָוָאָגָן:
— דָעָר פִּינְט אֵין שְׁתָאָרָק אֵון גַּרְעָסָעָר אֵין דָעָר צָאָל,
צָו זִיךְ בָּאַוְאָפְּנָטְקִיִּיט דָעַרְוִיל אֵין קִיְּגָעָםָס נִיט גַּעַגְלִיכָן, —
און דָאָךְ ער נאך קִיְּנָמָאל נִיט, וּוי אִיצְטִיקָס מַאָל,
אין ברָאָךְ אֵין אָוּמְפָּאָרְמִידְלָעָכָן פָּוּן שְׁוֹגָא זְיכָעָר.
סְיוּוּט נִיט גְּעוּשָׁן קִיְּנָן נֵס! ער שְׁטָעָטָט נִיט אוֹיס דָעַרְוִיפָן!
גְּעוּשָׁן וּוְעַט דאס, וּוְאָס סִידָאָרָף גְּעוּשָׁן אֵין שְׁלָאָכָטָן,
וּוְעַן סְלִילִיגֶט בָּאָרְעָכָנְט זִיךְ צְחָמָעָן אוֹיף —
גְּעוּוֹרָה, גְּעוּוֹגָטְקִיִּיט אֵון אַ פְּלָאָן אַ גּוֹטָ-פָּאָרְטָרָאָכָטָעָר.
ער אֵין אַ נִיכְטָעָרָעָר סָלָלָאָט. ער וּוְיסָט פָּוּן דְּרִיסִּיט.
מִיט טְרוֹיְמָעָן אַיְבָּעָרָלָאָן זִיךְ אֵין שְׁוֹעָר אִים:
סָאָזָן גּוֹטָה, וּוְעַן דָעָם סַאוּעַטִישׁן גַּעַפְּרָזָאָוָוָתָן גִּיסְט
הָאָלָט אָוְנְטָעָר די גַּעַפְּרָזָאָוָטָן מַלְכָוָתְדִיקָע אַרְטִילְעָרִיעָ!

V.

אֵיר דָאָט ער דָאָ פָּאָרְטְּרוּיט אַצְּינְד

דאָס פֿוֹרְשַׁטְּטוּן וּאוֹרִיט פֿוֹן רּוֹסְלָעְנְדִּישָׂן חַילַּ. אָוֹן אַיְיךְ אַט דָּא, וּאוֹן דִּי נִיט גֶּלְיכִּיךְ-אוֹיפִּיךְ-גֶּלְיכִּיךְ שְׁלָאָכְטַּ בְּאָגְנִינְטַּ... הַאָט עַד דָּעַם וְשָׁאנְסַ זִיךְ וּוּעֲנְדֵן מִיט אַ רְעַפְּלִיק צַו בְּאַרְקְלִיעַן... פֿוֹן אַיְיךְ דִּיְתַּ גִּיט גַּעֲרְמָאָנְיָעַ, אִיגְּנָאָצְּנוּ אַיְיךְ אַ טָּאנְקַ, אַחַן קָעָגַן אִיר הַאָט דָּעַם סָאַלְדָּאָט דָּעַם רְותִישָׂן בְּאַשְׁטָאָט עַד ; גַּעֲטְרָאָגָן הַאָט דִּיְנַ שְׁטָאָב זִיךְ, פֿוֹנְקַט זַוְּ דִין גַּעֲדָאָנְקַ, אַיבָּעָר דָּעַם גָּאנְצַן שְׁלָאַכְּטִיקַן אַמְּפִיטַּעַטְעַרְ. אַיְין פֿיְיעַר גְּרוֹיְזָאמַן אַיְין גַּעֲנָאָגָעַן דָּאָס גַּעוּוּתַ : צַי רּוֹסְלָאָנְד אַיְין פְּאָרָאָן, צַי רּוֹסְלָאָנְד מַעַר נִיטָא אַיְין ? ! אַיְון דַו גַּעֲשְׁטָרָאָמַט הַאָט פֿוֹן דִין שְׁמוֹיסָעָנָעָם זְשִׁילְעַט : דָּעַם קָאָפְּ פְּאָרְלִירַן וּוּעַט גַּעֲרְמָאָנְיָעַ פְּאָרָאָרְ טָעוּת ! עַד הַאָט גַּעֲדָעַקְט : « גַּעֲרְמָאָנְיָעַ הַאָט דּוּרְגְּרִיבַּט דָּעַם גַּרְאָד פֿוֹן יְעַנְעַר פְּרָאָשַׁ, וְאָסְ פְּלָאָצְּן אַיְין אִיר גּוֹדֵל אַומְפָאָרְמִידְלָעַר ! אַיְין אַטְּ-אַטְּ דָּא, אַ שְׁפָאָן פֿוֹן אִיר צְעַבְּלָאָזְעָנוּם פְּאָרָאָד, וּוּעַט מַעַן דִּי אַדְעָרַן דִּי אַוְיְגַעְבְּלָאָזְעָנוּ אִיר אַיבָּעָרְשָׂנִיְּדַן ? ! »

VI.

אוּוּקְגַּעַלְאָוּטַּ מִהַאָט וַיְד אַיבָּעָר דָּעַם פְּרִישָׂן שְׁנִיַּ, אַיְעַדְעַר צַו דִין טִיְּ, אַיְעַדְעַר צַו דִין גַּעֲוּרְ-מִין, בְּאַרְאָטָנוּגָעַן צְוֹנוּיְגַעְזָאָמָלַט אַיְינָס אַזְׁוּיַּ, דָּעַם פְּלָאָן דּוּרְגְּרָוְנְטָעוּרָוּן אַזְׁנָים דּוּרְלָעְרָנָעַן, גַּעֲשְׁטָאָגָעַן מַאֲסְקוּעַ אִינְגָּהָיָט אַיְין אַזְׁנָ דַעַר נָאָכָט, אַיְן וַיְיַצְּן דְּרִיְּ גַעֲוָנְדָט צּוֹם שְׁנוֹאָ מִיט דִ פְּאָרְשָׂטַעַט, סְיַאָט יְעַדְעַ גַּאָס זִיךְ אַ פְּאָרְטָוְנְקָלְטַע גַּעַשְׁפָּאָרְטַ, גֶּלְיךְ זַוְּ אַיְין אַוְיְשָׁפְּרִוְּנָג דָּעַם דַּאָנְד אַ פְּאָרְשָׂ טָאָן, אַזְׁנְאָפְּן דִי אַדְעָרַן אַיְיךְ אַ מְהָלָךְ וּוּיְיט, אַיְן קָלְעַם זִיךְ אִינְשָׁפְּאָגָעַן, זִיךְ צּוּמָעָסְטַן צּוֹם פְּיִעַר, גַּעֲשְׁטָאָגָעַן מַאֲסְקוּעַ אַיְן אַ כְּרִיזָּאָמָעַ פְּאָרְטִיְּיַט, דִי עַרְבְּ-שְׁלָאַכְּטִיקַע בְּאַרְאָטָנוּגָעַן אַלְיָין גַּעַפְּרִיט בְּיַיְלַי . . . אַדְוָרְגַעְדוּרְיוּשַׁט אַיְיךְ אִיר בְּאָפְּעַל הַאָט דָּאָס זְעַנְּטִ-גַּעַוּרַ, זַיְדַּה דּוּרְגַעְלָוְגָעַן הַאָבָן דִי בְּאַצְּרִיקַן פֿוֹן פְּעַכְּטַעַט, אַזְׁנְפֿוֹנְקַט זַוְּ אַ גַּעַהְיִמְעַר קְעַגְּנִיְּטִיקַעַר פְּאָרְהָעָר, אַיְן אַ שְׁפִּירַט גַּעַשְׁפְּרַעַךְ גַּעַגְּאָן אַיבָּעָר דִי דְּרָאָטַן.

VII.

מִיט לִיְבַּךְ זַיְד אַגְּנָעַטָּאָזַן הַאָט יְעַדְעַר פֿוֹנְקַט פֿוֹן פְּלָאָן, אַיְן אַוְיְגַעְלָעַבְטַ אַיְן אַיְם אַ יְעַטְוִידְעַר דַעְתָּאָל הַאָט, אַיְיךְ יְעַדְנַן בְּלִיק אַזְׁנָ וּוּאָרטַ, אַיְיךְ יְעַדְנַן שַׁאֲרַד אַזְׁנָ לְאָנְגַּ, הַאָבָן זַיְד וַיְיַצְּן זַיְד אַיְן שְׁטוּרָעָם-זְוִינָנָט צְעַטְוָאַלְיַעַט, פֿוֹן אַ פְּאָרְשָׂנִיְּטַן עַרְדִּישְׁטִיבַּל — אַ צְאַנְקָעְנְדִּיקַעַר שְׁמָדָאַ.

און אויף אָרוּם דער רויים מיט חוושך פול אין.
 דאָרט אויף אַ קְרָצֵן דְּאָט בִּים אֲוֹיָצֵעַ-גַּעֲנָדֶרֶל
 אֲרָאָפָעָכָטָהָט הָאָט אַיְיךְ זִיךְ דָּעַר מַאֲיָאָר מַאֲרָגְוִילִים
 דִּירָעָטְ פָּוֹן הִימָּלְ. בָּאוּזָן הָאָט עַד נַאֲצָנְמִיטָן רִיסְטָ
 פָּאָרְכָּאָפָּן אַ פָּאָרְוָאָנוֹנְדָּעָטָן צַו זִיךְ אָנוּ וַיַּיְתַּעַד זִיךְ אַ לְאֵן טָאָן ;
 זִיךְ גַּאֲרְנִישָׁת נַאֲכָגָעָפָרְגָּמָט. אַ קְאָפִיטָן. עַד וַיַּסְטָט.
 מַעַד זָאָרְפָּה אִים עַקְסָטְרָעְ צַוְשָׁטָעָלָן קִין מַאֲסָקוּעָ.
 סִידָּאָט נַאֲצָנְדָּעָטָן צַוְשָׁטָעָר הַילְּפָ גַּעֲדָרָט אִים אַ גַּעֲפָאָרָ,
 נִיט אַלְץ אַיְזָן דְּאָרְטָן דְּוֹרָךְ אַינְגָּנָגָנָן גַּלְאָטִיקָ.
 אַיבָּעָרָגָעָנְטָפָעָרָט הָאָט מַאֲרָגְוִילִים אִים אַ סָּאָגִיטָאָרָ,
 אַלְיָחָן אַוְעָק אַיְזָן עַד צָוָם גַּעֲנָעָלָאָר אַוְיָף אַ בָּאָרָאָטָ�ן.

VIII.

עַר אַיְזָן אַרְיִין. גַּעֲהָאָלָטָן אַוְיָף דִּי פִּיס הָאָט עַר זִיךְ קוּיָם.
 פָּאָרְפִּינְקָטְלָעָכְטָ דִּי מִינְוָטָן פָּוֹן דִּיְזָן אָנוּקָום.
 פָּוֹן דָּעַר בָּאָרָאָטָ�נָג גַּלְיִיךְ צְרוּיךְ — אַוְיָפָן אַעֲרָאָדָרָם,
 אָנוּ בְּלוּזָן דָּעָרָמָאנָט זִיךְ אַיְזָן דָּעַר הַיָּם אַוְיָף דָּעַר וַוְאָלָבָקָעָ.
 גַּעֲטָרָאָפָּן דָּעַם פָּאָרְוָאָנוֹנְדָּעָטָן, וּזְאָם עַד הָאָט דָּא גַּעֲלָאָטָ,
 פָּאָרְבִּיגְיִיעָנָד אַ וּזְאָרָפָעָגָעָטָן צַו אִים פָּאָרְדָּאָוָעָט :
 — אַיְרָ זִיט נַאֲצָנְדָּא ? — אַוְן גַּלְיִיךְ שָׂוִין אַזְוִי הַיְמִישָׁ-פְּרָאָסָט :
 אַיְרָ קְדוּבָט צְוָמָאָל זִיךְ נַאֲצָנְדָּעָטָן, חַבָּר ?
 — אַדְאָוָק ! — הָאָט דָּעַר פָּאָרְוָאָנוֹנְדָּעָטָר דָּעַם בְּלִיק גַּעֲטָאָן אַ פִּיר,
 נִיט אַוְיִגְעָהָעָרָט מִיט אִים זִיךְ וַיְיִתְעַקְלָעָן צַו טָלִיעָן :
 — סָאָדָאָוָסָקִי ! — פָּאָרְגָּעָשְׁטָעָלָט זִיךְ פָּאָרָ דָּעַם פְּלִיעָר
 אָנוּ אַפְּגָעָנוּמָעָן גַּלְיִיךְ, זֹוי פָּוֹן אַפְּגָאָסָן-קְלָוָונָג : «מַאֲרָגְוִילִים ?»
 מַאֲרָגְוִילִים ? דָּא ? צַי הָאָט עַר עַפְעָם נִיט דָעָהָעָדָט ?
 דִּי אָוִיגָן בְּרִיְתָעָר מִיט פָּאָרְוָאָנוֹנְדָּעָרָוָג צַעֲפָנָט :
 עַס גִּיט אִים נַאֲצָנְדָּא אַלְטָעָ אַוְיִסְקּוּפְּ-בְּלָוָטָן פָּוֹן דָּרְעָד . . .
 אַצְינָד בְּאַדְאָרָפָּן עַר נַאֲצָנְדָּא אַוְאָדִיסָן דָּא עַרְגָּעָץ טָרָפָן !

IX.

גַּעֲוָעָן עַס אַיְזָן אַ פְּרִישָׁעָר פְּרָאָסְטִיקָעָר קְאָיָאָר,
 דָּעַר דְּאָקְטָעָר פָּאָר סָאָדָאָוָסָקִים בְּלִיק אַיְזָן דְּוֹרָךְ וּזִיךְ אַיְן אַ חֲלוּם :
 «זָאָל עַפְעָם דְּאָבָן אַגְּגָעָקָרָט מִיט אִים זִיךְ דָּעַר מַאֲיָאָר ?
 דָּעָרְצִילָט עַר פָּוֹן אַזְוָן הָאָט, פָּוֹן אַ פְּלִיעָד, וַיְיִפְלֵל מַאֲלָאָם !
 דִּי לְעַצְטָעָ שְׁלָאָכָט, — עַר גִּיט זִיךְ אַ דָּעָרָמָאָן, —
 וּתְעַן מִאיְזָן דָּעַם לְעַצְטָן פָּאָס פָּוֹן קְלָעָם אַרְיִבָּעָר,
 דָּאָט זִיךְ נִיט אַוְמָגָעָקָרָט אַט דָּעַר פָּאָרְטְּרוּוּמָטָעָר מָאוּן,
 וּזְאָם פָּאָר פָּאָרְוָאָנוֹנְדָּעָטָהָט פָּאָזְעָמָקָעָם גַּעֲקְלִיבָן . . .
 סִיחָאָט מַעְגָּלָעָךְ דַּעֲמָאָלָט זִיךְ גַּעֲשָׁלָעָט דָּעַר דְּאָקְטָעָר אַיְן גַּעֲפָאָגָ,
 מִיט זִינְעָ לְיִדְעָ דָּעַם טָוָט פָּאָרְוִילָן נַאֲצָנְדָּא אַבְּיסָל,

אָחַ זִיךְ גַּעֲטָרִיסֶט — סַזּוּעַת נִיטַּגְעַדְעָן שָׁוֵין לְאָנָגָן,
אַזְוֹעַקְלִילִיגָן אִין וּוְעַגְסַזְוּעַט עַרְגַּעַץ אֹוְףְ גַּעֲוָוִיס אִים . . .
נַאֲרַסְהַאֲטַ אֹוְףְ אִים גַּעֲוָאָרְטַ נַאֲךְ גַּרְוִיסְעָרְ פִּיְּנַ.
גַּעֲהַאֲטַ דַּאֲטַ נַאֲדַ אִין אִים דַּעַרְ וּוְיִ בִּזְן גַּרְוָנְטַ דַּעֲרְבָּעָנְעַן.
אָזְוִי אִיזְרַ עַרְ אַונְטָעָרְ דַּעַם שְׂטָעַכְיַק דְּרָאָטַ אַרְיַין,
וּוְיִ אִינְגָּם לְעַצְמָן קְרִיְּנַ פְּנוּעַם גַּיהַינוּם . . .

5. גַּעֲבּוֹרָן אַ קִינְד

I.

זִיךְ אַפְגַּעַשְׁטָעַמְפָלַט הַאֲבָן טְרִיטַ אֹוְףְ דַּעַרְ פַּאֲרְשָׁנִיטְעָרְ עַרְדַּ.
אִין הַיְמַלְ וּוְאֲךְ גַּעֲוָעַן דַּעַרְ נַאֲכְטִישְׁעָרְ פַּאֲטְרוֹוְ אַיְן.
עַס הַאֲטַ אַ וּוְיִתְעָרְ פָּאֲךְ פָּוּן אַדְלָעָרְסַ זִיךְ גַּעֲהָעָרְטַ.
גַּעֲוָעַן צְוִישַׁן זִיךְ אַיְן דַּעַרְ מַאֲיָרְ מַאֲרְגּוּלִיסְ.
עַרְ הַאֲטַ כְּמַעַט זִיךְ דַּעַמְּאָלַט מַיְתַן הַיְמַלְ נִיטַּצְעַשְׁיַדְטַ.
אַן שְׂוּבְּנְדִיקַ וּוְיִ אַיְבָּעַרְ אַ פַּאֲרְפְּלִיאַיְן פָּוּן יְמַעְןַ.
הַאֲטַ עַרְ זִיךְ אַיְן דַּי שְׂטָעַרְן אַיְנְגַּעַזְוִוְגַּן זְנַגְעַנְדִיקְעַרְתְּהִיטַ :
אַ בְּרִיוּוּלָעַ דַּעַרְ מַאֲמַעַן... זָאַלְסָטוּ נִיטַּפְאַרְזָאַמְעַן!...
דַּעַרְ קָאָפְ הַאֲטַ עַרְגַּעַץ וּוְיִיטַ אִים אַגְּגַעַשְׁפָאָרְטַ.
פַּאֲרְקָלָעַמְטַ דָּסְ הַאֲרַצְ הַאֲטַ יְעַדְ וּוְיִלְעַזְ בֵּין צַו וּוְיִ אִים :
גַּעַנְאָן זִיךְ פְּרוּיַ צַו קִינְדַּ אַיְן יְעַנְעַ נַאֲכַטְ.
עַרְ הַאֲטַ גַּעֲהָעָרְטַ פְּנוּעַם גַּעֲבּוֹרְעַנְעַם דַּי עַרְשְׁטַע אַוִּיסְגַּעַשְׁרִיעַן,
גַּעֲרִיסַן הַאֲבָן זִיךְ אַיְן דַּעַרְ הַיְיךְ צַו אִים
מִיטַּ עַרְשְׁטַן אַוְמַפְאַרְשְׁטַעְנְדַלְעַן גַּעַבְלַעַבְלַ :
עַס אִיזְרַ נַאֲךְ נִיטַּ קִינְזַ קְלָאָגָן, עַס אִיזְרַ נַאֲךְ נִיטַּ קִינְזַ שְׁטִיםַ.
עַס אִיזְרַ דַּי אַלְגַּעַזְעַצְלַעַכְ פַּאֲרְמַעְלְדוֹנְגַ צַו דַּעַם לְעַבְן!

II.

סַע הַעֲרִטַ נַאֲךְ נִיטַ. סַבְּאַוְעַגְטַ מִיטַ דַּעַם דַּי עַרְשְׁטַע נַוִּיטַ,
זִיךְ שְׁטְרַעַקְטַ פָּוּן דַּעַם זִיךְ מַיְתַן מוֹילְ צָום לְעַבְן
אוֹן שְׁטְוִיסַטַ מִיטַ הַעֲנַטְלַעַדְ אָפְ פָּוּן זִיךְ דַּעַם טְוִיטַ,
נִיטַ וּוֹסְנְדִיקַ, אוֹ עַרְ אִיזְרַ דַּאֲךְ אַזְרְקַעַרְטַ דַּאֲ דַעְרְנְעַבְןַ.
אַטְ דַּאֲ בַּאֲגַעַגְטַ עַס מַאֲרְגּוּלִיסַ, אֹוְףְ דַּעַרְ וְאֲךְ,
אִין מַאֲסְקוּעַרְ הַיְמַלְ אִין בַּאֲנָאָכְטִיקַן, נַאֲרַקְלָאָרַן,
וְאֹוְסַהְיִיעַרְטַ דַּי פַּאֲרְדָאַרְבָּוֹנְגַ אָוּם אַוְן דַּי גַּעַפְאָרַ,
וְאֹוְ עַרְ אַלְיַין וּוּרְטַ אָפְשַׁר אַוִּיפְדְּאָסְנִי גַּעַבְאָרַן,
זִיךְ רַאֲנְגַלְעַנְדִיקַ מִיטַ דַּעַם פַּאֲרְדָאַרְבַּ אֹוְףְ טְוִיטַ,
אוֹוְףְ טְוִיטַ זִיךְ וּוּרְפְנִידִיקַ אַנְטְקָעַגְן אִין גַּעַשְׁלַעַגְן
פַּאֲרַ אַטְ דַּעַם קְלִינְעַם נַפְשַׁלְ, וְאֹאָסְ דַּאֲטַ אִין בַּלְיַנְדִקִיטַ עַרְשַׁטְ פַּאֲרְטְרוּיטַ

די קליגעט הענטעלעך — דעם גרויסן לעבן . . .
ער היהטעס דא אצינד אין הימל אפ.
ער וויגטעס אין דער הייך מיט יעתווידן געפאנבע :
מיט יעדן קרייז לאט ער דאס הארץ צו דעם ארוף,
מיט יעדן שאס — די ערשטע פאטערלעכע ברפה!

III.

די אויגן דינען נאך בי דעם פארמאכט,
עם אטעמען אויף דעם פון מוטער-לייב נאך די געוועבן.
און מיט אַזָּא גערעכטיקיט פון דעם זיך שפארט
דאס אומבאצויימטע חכמהדייקע לעבן —
דאס דיאזקע, זואס ס'יאגט נאך דעם זיך נאך דער קאט,
זואס אויפגעהויבן האלט אויף דעם די מערדערישע האק ער
אט אייז ער, אט ! פארפינקטלעכט אייז ער אקוראט !
אט גיט ער זיך אַצי אין סויישטשענדיקון פלאקער !
טעןגולים האט אַזְוִיל זיך פארגעשטעלט :
ווײַזְגִּיט אַרְיךָ צו אַים אין שטוב דער גולדיקער אַכְזָר
און כאפט דאס קינד, דערלאנגויטעס מיטן קאָפֶן אין שווול,
און גיט נאך זיגעריש דערנאכדעט אַצעלאָך זיך,
און לאַכְנְדִּיק, ער טראגטעס צו דערנאָך —
די מוטער זאלעס אַנְהִוִּיגְן שווין אַדערהרגטס.
אַסְאָרָא גְּלִיקָעֵס אַיז זיך אַנְטְּרִינְקָעֵן מיט זיעדר בראָך !
סְאָרָא גְּנוּסָא אויף גְּאַגְּלָעֵן זְיִירָעֵן אַיעְדָּעֵר זְאַרְגָּא אַיז !

IV.

ער האט זיך אַינְדְּרָפְּרִי אַרְאָפְּנוּכְּאָפְּט אויף אַפְּרָד שעה
זו זיך אַהִים אויף דער פָּאַרְנְּעַפְּלָטָעֵר וְאַלְכָּאַנְקָעֵ.
עס אַיז אַים נְאַבְּגָעָגָן פון ווינט פון אַיְגָעָנָעֵם דער שארך,
געונְבָּן האט צו יְעַדְןָהוּין זִין בְּלִיק אַבְּלָאַנְקָעֵ.
סְיַדְאָט אַים גְּעַיָּגָט דִּי פְּרִידָעֵ פָּוֹן זִין אַן אַומְגָעָרְכְּטָעֵר גָּאָסְטָ.
אַרְאָפְּגָעָרָקָט פָּוֹן יְעַדְןָהָאָרָדָעֵ דִּי שְׁנִיאָיְקָעֵ, די וּוַיְסָעֵ שָׁאָל אַיז.
גְּעוּוֹאַונְקָעֵן האָבוֹן פָּוֹן קְרָאָפְּאַטְקִין-גָּאָסָט
די אַנְפְּאַנְגָּלְעָכָעֵ קְאַגְּטוֹרָן פָּוֹן רָאַטְן-פָּאַלְאָץ,
זואָס האָבוֹן קְוִים דֻּעַם נְיִיגְרִיקָן בְּלִיק דְּעַרְגְּרִיכְטָ.
פָּאַרְאָוְאַונְדָּעָרְטִי אַוְסְגָּזְזִיגָּן, גְּלִיךְ זַוְּיִין אַיז תְּעִנִּיתָ.
און זוּ מיט הענט גְּעַזְוִיגָּן אַלְזָן צו זיך די הייך
און אוַיסְגָּעָבָעָטָן בְּלוֹיזָן דֻּעַם שְׁנִי אויף אוַיסְגָּעָשְׁרָעָטָעָ דְּלָאָנִיעָס . . .
כָּאַטְשָׁ ער האט נִיט גַּעַהְעָרטָ דֻּעַם זִיסְטָן רְוִישָׁ אַן קָלָאָפָּ.
אוֹן דֻּעַם גְּעוּוִימָל פָּוֹן גַּעֲוָרְקָן דָּאָרְטָ האָט נִיט גְּזַעְוָן ער,
הָאָט ער זיך אַזְאָן בָּאָמִיטָן צו פָּאַרְשְׁטָעָלָן אַין קָאָפָּ.
וּוְהָוֵיך וּוְעַט אַיבָּעָד מְאַסְקוּעָ אוַיְפָּן פָּאַלְאָץ אוַיסְזָעָן לְעַנִּין . . .

V.

פָּאוֹרוֹיִנְטִיקְטִיקַיט אָוֹן פְּרָאַסְטַּת הָאַט עַד אֲהִים גַּעֲבָרָאַכְט
אָוֹן פְּרִישָׁע קָעֵלֶת פָּוֹן כְּמַאֲרִיקָע שְׁפָאַצְּרִידְגָּנוֹג.
סִידָאַט גְּבוֹרָה אַומְגָעָצְיוֹמָט פָּוֹן אִים גַּעֲשָׁפָּאַרְט,
אָוֹן אַיְן דָּעַר פְּלִיעָרִישָׁעַר טְרָאַכְט אָן אַוְיסְגָּעָצְרִיטָעַר
עַר אַוְיסְגָּעָזָעַן הָאַט אָזְוִי בְּרִיְיט, אָוֹן גְּרוֹוִיס,
אָוֹן אַוְמְגָעָהְווִיְּעַר אַוְיסְגָּעָמְאַטְעָרְטַה.
צָו סָאַמַּע עַרְשָׁת — עַר מִיְּטָן בְּלִיק הָאַט בְּלוֹוִי
דָּעַרְקָוְנְדִיקְט זִיךְ, צִי אִיז עַר שְׂוִין אַ טָּאַטָּע ?
אָוֹן פְּעַנְטָעַנְדִיק אַיְן דִּינְעַ שְׁזָעוּרָעַ טְרִירַת
דָּעַם אַוְמְגָעָצְרוּמָטָן אַיְמָפָעַט אָוֹן גַּעֲטוּמָל,
הָאַט עַר זִיךְ שְׁמִיכְלָעַנְדִיק גְּעוּרָנְדָט צָו אַ בְּאַיְרָטָן יִיךְ :
— גּוֹט מַאְדוֹגָן, שְׁחוּר ! סְאיַזְוִי הִינְט אַיְן הִימְל אַ מַהְוָמָה
וְאָס הַעֲדָת זִיךְ עַפְעָס אַוִּיף דָּעַר עַד ?
אַיר הָאַט בָּאַשְּׁלָאָסְט טָאַקָּע נִיט צְעַשְׁיַדְזָן זִיךְ מִיט מַאֲסְקוּז ? —
עַס הָאַט דָּעַר אַלְטָאַד זִיךְ אַ קְנִיטִיש גַּעַטָּאָן, וּוּ בִּיט דְּרָהָעָרָט,
אָוֹן שְׁזְוַיְיגְּנְדִיק פָּוֹן קָאָפְּ בִּזְוּ פִּיס אִים אַגְּפָעָמְאַסְטָן.

VI.

נִיט-אַיְסְגָּעָשְׁלָאַפְּנִיקִיט אַיְנוּם גַּעֲזִיכְט הָאַט עַד גַּעַדְאָט,
די וְיִסְעַ בָּאָרֶד צְעַקְעַט הַרְחַבָּהְדִיק אַוִּיף בִּידְעַ זִיטַן
נַאֲךְ פָּוֹן אַמְּאָל, וּוּוֹן עַר גַּעַוּזָן אַיְן דּוֹמָעַ-דְּעַפְוָטָט
פָּאָר נִיקָּאָלִי דָּעַם צְוִוִּיטָן צִיטָן.
גַּעַלְעָזָן אַיְן זִין מַוח זִינְעָן אַיְנְגָעְוָוִוָּגָט
פָּוֹן אַיְבָּעָר פְּוֹפְצִיק יִאָר פְּאַרְגָּאַגְגָעָנָע גַּעַרְדּוּשָׁן.
גַּעַצְיַילָט עַר פָּאָר זִיךְ לְעַבְנָן הָאַט דָּעַם פָּעַרְטָן קְרִיגָּה,
אַחַן אַט אָזְוִי, פָּוֹן אַיְנוּם בֵּין דָעַם אַנְדָּרָעָן, גַּעַוְאָחָן גְּרוּי שְׂוִין . . .
אַרְוּמְשְׁפָאַצְּיָרָן אַיְן בּוֹלְוָאָרָן מִיט אַ בּוֹךְ אַיְן הַאֲנָט,
אַדְרָעָמָל כָּאָפָּן אַוִּיף אַ בָּאָנָק גַּעַהָאָט אַ טְבָע ;
גַּעַדְעָנְקָט הָאַט עַר אַ דְעַנְקָמָאָל-קְלִוְיסְטָעָרָל בִּיְיַי דָעַר קִיטְיָעָר וְזָבָט
לְכָבָד דִי גַּעַפְאַלְעָנוֹן אַיְן שְׁלָאָכָּט אַוְנְטָעָר פְּלָעוּנָע.
אָוֹן לִיב גַּעַהָאָט הָאַט עַר צָו קוּמָעָן אַפְט אַהֲיָן
אָוֹן אַוִּיפָּן דְעַנְקָמָאָל לִיעַנְעָן, וּוּ אַוְיסְגָּעְקָרִיצְטָע גַּעַסְטָן,
די גַּעַמְעָן אָוֹן פְּאַמְּיִילִיעָס פָּוֹן רְוּסְלָאָנָדָס זִין,
וְאָס הַאֲבָן זִיךְ בָּאַרְיִמְט גַּעַמְאָכָט בִּיְיַי גַּעַמְעָן אַט דִי פְּעַסְטָוָגָג.

VII.

גַּעַוּזָן צְוִוָּשָׁן זִיךְ אַוִּיךְ אַוְיסְגָּעְקָרִיצְטָמ אַיְן אַוִּיף דִי וְעַנְטָן
אַגְּנְצָעָר גַּאנְגָּוּ פְּאַמְּיִילִיעָס פָּוֹן יִדְיִישָׁע סָאַלְאָצָּטָן.
צָו זִיךְ גַּעַוּזָן בָּאַזְוְנְדָעָרָס אַיְן זִיךְ בְּלִיק גַּעַוּנְדָט,
וּוּ צָו בָּאַלְיְבָטָע זִין פָּוֹן אַ גַּעַטְרִיְעָן טָאָטָן . . .

זי' האבן פונעם דענكمאל אים אראפגעשיינט,
 ער האט אין זי' די ליבע פון זיין פאלק ארוייסגעלייענט
 צום פאטעלאנד — פון שטנדיק און פון היינט —
 וואס ס'זועט אויך מארגן זי קיין שטודעם ניט פארוויין.
 ס'איו אים געווען א טאלץ זיך געבן א דערמאן
 וועגן סאלדאָטן יידייש אויף סעוואסטאָפֿאַלעָר באַרְיַמְטָע באַסְטִיאָנוּן,
 זואו ס'שטייט א מאָנוּמָעָנֶט פֿאָר פֿינְפַֿהַן הַונְּדַעַת מָאָן,
 און אייבער ימען זען פון אומעטום מע קאן אים.
 און דאס האט מען דאָך וועגן זי געפֿרְאוֹוֹת
 אין דומע מאָכוֹן אוּפֿמְעַרְקָאָם אָן פְּחָד, אָן גַּעֲקוּעַנְקָל,
 אָן ווען זי שטייען מִיטְאָמָּאָל תְּחִיתְהַמְתִּים אוּפֿי,
 וואַלְטָן זי' קומען ניט געדאָט קִין רַעַכְתָּאָר קָוק טָאָן זיַּעַר דענְקָמָאָל.

VIII.

די דעווואָלְצִיעַ, — גיט זיך דאס הארץ בי אים אַרְיַה,
 און רעשן פרידיךע זיך געמען דאָרטָן יַוִּרְן, —
 געעפֿנט דאָט פֿאָר יַעֲדָן אֵין דער וועלט אַזָּא מִין בְּרִיְתָע טִיר,
 אָז סִיחָאָט אָאָז וְזַי בִּים אַרְיִינְגָּנוֹג גַּלְיִיךְ פֿאָרְלוֹידָן,
 מע וואָלָט באַדָּארָפְט צו אַיר זיך צוֹפָאָסָן אלְיַין,
 זוי ס'פֿאָסָט זיך אַיְן דִּי בֵּין אַיְרָעָ סָטָעָס.
 נאָר זעט מען דען אַרְיַס אֵין אַגְּבִּידְעַי יַעֲדָן שְׂטִיכַן,
 שוֹיָן אַפְּגַּעַרְעַדְט פֿוֹן דָעַם, וואָס אַיְנְגָּעָמוּירָט אַיְן יְסָד אֵיז ?
 אַז דָאָר, דָאָכָט זיך אַים אוּסָס, וואָלָט עַר,
 ווען מענְגָּעָס אַיְבָּעָר גַּאֲסָן יוֹם-טוּבְּדִיקָע שְׁפָאָנָעָן,
 באַדָּארָפְט זיַּן דָאָרט, צוֹוַשָּׁן דִּי כְּמַאְרָעָדִיקָע בְּעָרְד
 פֿוֹן פְּאָגָעָן-טְרָאָגָנְדִיקָע זְקָנִים וּוּטְנִיאָאנְגָּן.
 אַז אַדְרָצִיטָעָרְטָעָר פֿאָר פֿרִיְיךְ עַר וּוּרְטָעָר,
 ווען סְלָאָזָט זיך דָוָרְד דָעַם פְּלָאָזָן דִּי דָאַזְיִיךְ קָאָלָאָגָע ;
 אַים דּוֹכֶט : זיַּן לְעָבָן פְּלָאָטָעָרָט אַיְן דִּי וּוּיְסָעָ בְּעָרְד,
 זוי ס'פֿלָאָטָעָרָט רְוָסְלָאָגָנָד אַיְן דִּי רַוְּיַטָּע פָּאָגָעָן.

IX.

האָט עַר דָעַם קָאָפְט צָוָם גַּאֲסָט גַּעַטָּאָן אַפְּרִיר,
 אַרְיִינְגָּעָשָׁנִיטָן אַיְן דִּי אַיְגָּוָן זיך אַגְּבִּידְעַי גַּרְאָד אַים.
 פֿאָרְטִיפֿט אַיְן עַר גַּעַוְוָן דִּי גַּאֲנְצָעָ צִיִּיט אַיְנָעָם עַפְּרִיר,
 גַּעַוְוָסָן אַיְן עַר אַיְן דִּי אַוְיְעָרְזָעָלָעָד בִּי דַעַר רַאְדִּיאָ.
 זַיְהָאָט בִּי אַים גַּעַהְלָשָׁט זִיבָן מַאְלָאָ אוּפֿי דַעַר מִינּוֹט,
 אַז זִיבָן מַאְלָאָ אוּפֿי דַעַר מִינּוֹט זַיְהָאָטָעָרָט הָאָט עַר.
 אַט גִּיט עַפְּעָס אַזְוּם אַיְן אַיר אַז אַמְּקָלָאָרָעָד גַּעַהְדָּה,
 אַז אַיְדָעָ נַאֲך עַר כָּאָפְט זיך — וואָס ? אַיְן אוּס ! אַז פְּטוֹד !

האט ער די אויער-רעRELעך פונעם קאָפּ אַראָפְּגָעָכָאָפּ גַּעֲשׂוֹינֵד
און אויפּן גַּאַסְטּ דַּעַם כַּעַם גַּאנְצּ אַוִּיסְגָּעָלָאָזּוֹת דָּאָרֶטּ :
— אַיִּן מַאֲסְקּוּעַ וּוּעֶרֶת גַּעֲבָירָן אִיצְטּ דִּין קִינְדּ .
געַבָּירָן רַוְּסָלָאָנְדּ וּוּעֶרֶת אַצְּינְדּ אוּפְּסָנְיִי אַיִּן מַאֲסְקּוּעַ !
אַיְּבָעָרְגָּעוֹיְקָלְטּ מִיטּ דִּי וּוּעֶרֶתּ הָאָטּ ער זִיךְ אַזְּוֹאָנְדּ : —
וּוּעֶרֶתּ סְלִוְיפּּטּ . וּוּעֶרֶתּ — בִּיטּ . וּוּאַסְטְּרָאָדּ אַיִּן גַּאֲרָ ?
פּוֹן מַאֲסְקּוּעַ לַוִּיפּּטּ מַעַן נִיטּ , וּוּעַן סְאיַיְן פָּאָרָאָן דָּעַרּ מִינְדָּסְטָעָרּ גַּרוֹנְטּ
און אַ גַּעֲלָעָגָנְהִיְתּ פָּאָרּ אַיְדּ צַוְּ שְׁתָּאָרְבּוּן וּוּי אַ בִּירְגָּעָרּ !

X.

און נִיטּ בָּאַמְּעָדָקּ הָאָטּ ערּ , וּוּי סְאיַיְן דָּעַרּ גַּאַסְטּ
אַדְּרוֹכְּגָּעָנְגָּעַן שְׁטִילּ אַיִּן צְוִוִּיטּן צִימָעָרּ .
אַ שְׁאָרְדּ פּוֹן רַאְדִּיאּ אַזְּנְיִזְּ אַרְאָפּ זִין כֻּעַם .
און צַוְּ דַּעַם גַּאַסְטּ הָאָטּ אַיִּם שְׁוִין נִיטּ גַּעֲטָאָן קִינְזּ צִי מַעַרּ .
ערּ הָאָטּ דִּי אוּיְּעָרְ-רַעְלָעְךּ אַגְּגָעָטָאָן פּוֹנְסְנִיּ :
און אַיִּן דָּעַרּ רַאְדִּיאּ אַרְיְינְגְּעָרְעָדָטּ אַלְיִיּ , וּוּי דָוְרָקּ אַ טְּוֹאָלִיּ :
וּוּעַן דּוּרְבִּגְּיִין וּוּלְעַן זְקִנִּים מִיטּ דִּי אַסְטְּעָפְּרָעָרּ פָּאָרְבִּיּ ,
וּוּעַטּ עַרּ זִיךְ אַיְּנְשָׁלִיסְן אַיִּן דָּעַרּ קָאָלָגְּנוּ גְּלִיכּ מִיטּ אַלְעָ
אוּפּ גַּרְאָבּוּן רִיזְוּן אַוְנְטָעָרּ מַאֲסְקּוּעַ וּוּאָוְ-נִיטּ-אִיּ ,
כָּאַטְּשּׁ וּוּיְּפִלְּסְ-אַיְזּ פּוֹן זִיךְ אַיִּר עַפְּסּ גַּעַבּוּן .
עַסְ קּוֹמְטּ אַיִּם נִיטּ קִינְזּ פָּאָן , אַבְּעָרּ אַ זְּסְטָעָפּ — אַוּפּ גַּעַוּוֹיּ !
אַחַן שִׁידְוּן זִיךְ מִיטּ מַאֲסְקּוּעַ — הַיִּסְטּ זִיךְ שִׁידְוּן מִיטּ לְעַבּוּן !
אַיְּבָעָרְגָּעָהָאָקּ זִיךְ הַאָבּוּן דִּיְגַּעַנְעָרּ וּוּעֶרֶתּ בִּיּ דִי וּוּגְטָן .
צְרוּיקּ צַוְּ אַיִּם אַלְיִיּ זִיךְ הַאָבּוּן אַחְמְגַעְקָרְטּ זִיךְ .
עַסְ אַיִּזְ חֹזְ אַיִּם אַיִּן צִימָעָרּ קִינְגָּרָדּ נִיטּ גַּעַוּוֹן ,
און פּוֹנְעָם אַנְדָּרְעָן גַּעֲהָעָרְטּ הַאָבּוּן זִיךְ קְרָעָכְצָן .

XI.

אַרְיְינְגְּעָכָאָפּ אַיִּן צִימָעָדּ הָאָטּ מַאֲרְגּוּלִים זִיךְ צְוִירִיקּ .
דָּאָסְ פְּנִים בְּלָאָסְ אַזְּנְיִזְּ אַוִּיסְגָּעָצְיוֹגּ .
אוּפּ אַלְעָ זִיךְ אַזְּאָרְפּ גַּעֲטָאָן לְזִוְּפָנְן מִיטּ דִי אַוִּיגְּן .
פּוֹן זַאְרָ צַוְּ זַאְרָ גַּעַנוּמָעָן לְזִוְּפָנְן מִיטּ דִי אַוִּיגְּן .
גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אוּפּּוֹן טִישְׁלָן אַיִּזְ אַ קָּלְטָעָרָטּ סְאָמְאָזָאָרּ .
פּוֹן לַיְּוּכְּטָעָלָעָרּ גַּעַשְׁתָּאָטּן הָאָטּ דָּאָסְ גַּרְוּעָ אַשְׁ זִיךְ .
עַסְ הָאָטּ מַאֲרְגּוּלִים זִיךְ גַּעֲטָאָן צַוְּ אַיִּם אַ שְׁפָאָרּ :
— מַעְ דָּאָרְפּ אַיִּם אַפְּשָׁרּ אַ צְּעַבְּלָאָן גַּעַבּוּן , פְּאַפְּאָשָׁעּ ?
אַבְּיִסְלּ שְׁפָעַנְדָּלָעָרּ אַנְהָאָקּ ? אַרְיְינְוּאָרְפּ אַ קוּיְ ? —
און אַפְּגָעָהָאָקּ : — אַיִּזְ וּוּאַסְ-זִשְׁעָן הַעֲרָתּ דָּאָרֶטּ אַיִּן דָּעַרּ וּוּלְעַטּ זִיךְ ?
נַאֲרָסְ הָאָטּ דָּאָסְ וּוּאָרָטּ זִיךְ אַפְּגָעָשְׁטָעָלָטּ בִּיּ אַיִּן מַוְילּ ,
בִּיּ אַלְעָ הָאָטּ דָּאָסְ קּוֹלּ פָּאָרְהָאָקּ זִיךְ אַיִּן דִי הַעַלְדוּזָרּ .

עס דאָבן זיך געבורט זוויען אַ טראָג געטאן אהער
און אַנגעפֿילֶט מיט גָּאר דער וועלֶט דאס שטילֶע צימער.
זין קינד האָט אַנגעההיבּן לאָן זיך אוּף דר'ערד,
און אַים אַיז ציִיט געוווען זיך אוּפהַיבּן אַין הימל...

6. פרעגת די וועלט אַן אלטע קשיַּא

I.

פּון אָונטער פְּרִיעָן שְׁנִיָּה האָט נָאָך גַּעֲקוֹקֶט פְּאַרְשְׁפַּעְטִיקֶט גְּרִינְס,
ニַּיְּט אַלְּצַּבָּאוּזְּן זָהָט פּוֹן בִּימָעָר נָאָך אַ פָּאָל טָאָן,
אַינְמִיטְּן וּוּגַּן נָעָבֵן דָּעָר שְׁטָאָט נַאֲרַאְפַּאְמִינְסֶק
הָאָט מַעַן סַאְדָּאָוְסְקִיסִּים טִילְ אַין גָּאנְגַּ פְּאַרְהַאְלָלְטָן.
בַּאַגְּעָגָנְטָה האָט זַיְּ אַיְּפִּין וּוּגַּן אַקְּמִיסָּאָר,
די הָעָנְטָ צְעַשְׁפַּּרְיִיט, וּוּי אַסְּגָּנָאָל צָוָם אַפְּשָׁטָעָן.
עָרָה האָט דָּעָרְקָלְעָרְבָּגָעָן נָיַּט אַבְּגָעָוָעָנדָט קִין סָק.
אַ קוֹק — האָבָּן סַאְלְדָּאָטָן אַיְּפִּין אַרְטָן זַיְּ אַנְגָּעוּהָיִבָּן טַאַפְּטָשָׁעָן.
— פּוֹן דָּעָר אַרְוּמְרִינְגְּלוֹגָ — הָאָט עָרָ דָּעָם בְּלִיק נַאְכָהָעָר
אַיבָּעָר די אַפְּגָעָשְׁטָעָלְטָעָ דָּוְרְכְּדָרְגְּלָעָן גַּעַנְוָעָן פְּרִין, —
אַיר בְּלִיבְּטָ אַט דָּא! אַיְּדָעָרְעָר לְוִיט זַיְּ גַּעַוּעָן,
זַיְּ וּוּט אַיר זַיְּ אַיְּפִּסְנִי אַיְּבָּעָרְפָּאָרְמִידָן! —
זַיְּ הַיְּזָרִיךְ פְּאַרְוּנִינִיקְט קָוָל
אַיְּגָנָאָצָן צְוָגָעָפָאָסָט צָוָטָאָט זִינְגָר גַּעַוּעָן אַיז;
אוֹן סַהָּאָט גַּעַשְׁנִיטָן זַיְּ מִיט שְׂתָאָל:
דאַיְּנוֹ פּוֹן אַיְּבָּעָרְבָּאָך — די גַּרְעָנָעָך!

II.

זו זִינְגָר אַיְּגָן האָט גַּעַרְיסָן זַיְּ דָּעָר טִילְ-אָוָן-תָּל.
פּוֹן דִּינְעָ אַיְּגָן האָט גַּעַזְעַצְתָּ אַן אַיְּגָעָצִימְטָעָר וּוּיְטָעָק.
עָרָה האָט אַדְּרוֹגָעָלָאָזָן אַיְּנִין שְׁטָרָאָט אַוָּן וּוּידָעָר זַיְּ גַּעַשְׁטָעָלָט.
די הָעָנְטָ צְעַשְׁפַּּרְיִיט, וּוּי אַסְּגָּנָאָל קָעָן אַ צּוּיִיטָן.
אַן מִיט צְעַשְׁפַּּרְיִיטָעָ הָעָנְטָ אַנְטָקָעָן שְׁנִיָּה,
אַנְטָקָעָן גְּרוּיָעָן טָאגְ פּוֹן הַאֲרְבָּסְטִיקָעָר פְּאַרְוּוִיסְטוֹגָ
הָאָט עָרָ בַּאַגְּעָגָנְט אַפְּגָעָשְׁטָאָגָעָנָעָ פּוֹן דָּעָר אַרְמִי.
דָּעָר קָאָמִיסָּאָר — גַּעַוְעָזָעָנָעָר פְּרָאָפְּעָסָאָר פּוֹן לִינְגּוּיסְטִיקָּ
גַּעַגְאָן אַיז אַן אַקְּטִיאַבְּעָרְדִּיקָעָר גְּרוּיָעָר טָאגְ צָוָם סָוָה,
גַּעַפְּלוּיגָן זִינְגָעָן פִּיגְלָ סְטִיעָסְטוּיוֹן אַוּףְ דָּרוֹם.
אַרְוּמְגָעָקָעָט האָט זַיְּ אַ בְּלָאַנְדְּזָעְנְדִּיקָעָ שָׁאָף.
אַינְמִיטְּן פְּעָלָד פְּאַרְדוֹקָט נָעָבֵן אַ דָּאָרָן . . .

און מהנומוריין, דורך שווארצע סטויינן ברויט פאָרבּענטס,
פֿאָרְבִּי די אָומַעְטִיקָע פֿעלְדָּעָר, הַפְּקָרָע, פֿאָרְלָאָזְטָע,
געטָאָן דָּאֶס חַיל אַיְזָן פֿוֹן יַאֲצָרוּן אָונְסְמַאָלְעַנְסָקָע
דורך וואָא אַ וּועָג פֿאָרְפָּעֵסְטִיקָן זִיך אָונְטָעָר מַאְסְקוּעָ.

III.

סְהָאָט אָוִיף אָרוּם נִיט אַנְגָּעוּן פֿוֹן קוּיְמָעָנָס זִיך קִין דָּוִיד,
פֿוֹן ווּירְטְשָׁאָפָט אַנְגָּלְעַבְּטָעָר — בְּלִוְיזָ רְמוּזִים.
אָונְן ווֹי אַ וּועְגְּדוּיְזָעָר, מִיט אָוִיסְגָּעְנִיטְשָׁטָע בְּלַעְטָלָעָד אִין דָּעָר הַיִּכְן,
גַּעַטְרָאָפָן הָאָט זִיך וּוּאוֹנְגִּיטִּיזָוֹא אָן אַיְנוֹאָמָע בְּעַרְיָאָזָע.
גַּעַזְלְבָּעָרט הָאָט זִיך אִין דָּעָר וּוִיט אַ פֿרְאָסְטָן.
אָונְן אִיבָּעָר בְּלַאָטָעָס צְוָגְעָפְרִוְיְרָעָנָע — אַ יַּאֲדָעְשְׁלִיוּעָר הַיִּמְלָ.

— סְעַ שְׁמַעְקָט מִיט מַאְסְקוּעָ! — הָאָט אַ זָּאג גַּעַגְעַבָּן דְּרָאָזָה,
פֿאָרְשְׁטָעָקָט דִּי פֿאָלָעָס פֿוֹן שִׁינְעָל הָאָט פֿעַדְעַלְיאָט בְּיַיְם רִימָעָן.
אָונְן מִהָּאָט גַּעַשְׁפָּאָגָט אַיְנָאִינָּעָם מִיט דָּעָר עַסְדְּקִעְדָּר קָעָלָט,
דָּעָם יָאָךְ פֿוֹן קְרִיאָג — אָוִיף אַקְסָל, אַקְרוֹאַטְמָנָעָ,

אָן טָעָנוֹת, אָן פֿאָרְאָבָּל אָוִיף דָּעָד וּוּעָלָט,
וּוְסִ'קָּאָן אָוִיף גַּאֲדָעָר עַרְד דָּעָר רְוִוְישָׁעָר סָלְדָאָט נָאָר.
— נָוָ, שָׁעָר מִינְיָעָן, אִיצְצָאָט אָונְטָעָר מַאְסְקוּעָ קְוָמָעָן וּוּסְטוּ מִיר צִוְּנָאָק, —
גַּעַגְעַבָּן הָאָט אַיְעָדָעָז וּוְיִיל אַיְזָן לְעַוְוִינְגָן דָּעָר דְּרָאָגָן אַ דְּרִיגָּעָן.
גַּעַנְגָּאָן פֿאָרְנָעָמָעָן אָונְטָעָר מַאְסְקוּעָ מְאַיְזָן דִּי שְׂוִיצָן,
דִּי צּוֹרְטִין צָו מַאְסְקוּעָ פֿאָרָן פֿיְינְט פֿאָרְרִיגְלָעָן.

IV.

— אַצְינָד גַּיִּי, זָאג, — הָאָט עַר זִיך יַעֲדָע וּוַיְיל גַּעַטָּאָן אַ וּעְנָד
מִיט אַוְיָגָן אִין דָּעָר וּוִיט דָּעָר גַּעַפְלְדִּיקְפֿאָרְגְּלָאָטָעָר, —
אוֹ נִיט פֿאָרָאָן אַ גָּאת אַיְזָן אָוִיף דָּעָר וּוּעָלָט,
אוּבָּיב זִיאָמָע לְעוֹווִין לְעַבְּט אָונְן וּוּעָט זִיך שְׁלָאָגָן אָונְטָעָר מַאְסְקוּעָ! —
אוֹן ווֹי דָעָר אַבְּעַרְגָּאָגָן אַיְזָן נִיט גַּעַזְוָעָן אִים שְׁוֹעָר
אוֹן ווֹי דָעָר וּועָג הָאָט אִים מִידְקִיט נִיט גַּעַקְאָוּעָט,
הָאָט אִים גַּעַטְרִיסְט מִיט שְׁטָאָלָץ דִּי אָונְטָעָר מַאְסְקוּעָדִיקָע עַרְד,
אוֹן שְׁלָאָגָן זִיך פֿאָר אִיד אַיְזָן גַּעַזְוָעָן אַ כְּבָחָד.
דָעָר עַיְקָרְשָׁט, — הָאָט עַר זִיך גַּעַטְרָאָכָט, — נָאָר לְעַבְּדִיק אָרוֹיָס,
אַ וּוָאָנָד אַיְזָן בְּלַאָטָעָ. לִיגְיָט מַעַן זִיך אַ לְאָטָעָ!
הָגָם דִּי פֿרְעָסְט — אָפִילְוָן שְׁוִין פֿאָר חַנוֹכָה צָו גְּרוּיָס,
אוֹן דְּאָזְעָזְרִיכָעָס — סְפִוְרָט — אָזְעָלְכָעָ-אָקְדָּאָטָע!
אוֹן דָּאָר הָאָט זִיך בְּיַי אִים אַרְאָפְגָּעָלָאָזָט דָעָר קָאָפָט,
גַּעַבְּרִיגָן זִיך אָונְטָעָר פֿאָרְשִׁידְעָנָע מְחַשְּׁבָות:
אַלְיךָ וּוּיְטָעָר רָוקָט מַעַן זִיך פֿוֹן גַּרְאָגְאָטָאָפָט
אוֹן זָעָן מַע זָעָט נִיט וּוֹאָ דָעָר סֻוָּף אַיְזָן . . .

V.

אלץ וויתעד רוקט מען זיך פון זינע קברדים אפ',
פון אלץ, וואס אים געלביבן פון דער הימס איה,
וועט ער זיך אומקעדען נאך וווערטעס איז קיין גראנטמאכט.
צי שורען זיך פון אים בלוייז חלומען חילומות?
אים דוכט: ער זעט אויף גאנסן ליזיקע פון שטאט
ניגונים שנידערישע ווי תומאים אומגנין;
זוי גיעען אין א שטוב ארין, וואו קינגערד איז ניטא
און זיבגען זיך אלטען פאנאנדער פארן אומגליק . . .
דיין ווי איז שווין ווי אש פון לעצטן איבערברען,
און עריגעץ וואפן נאך איז אים זיך טויבע קרעבן:
"יהודיתל! מיר וועלן זיך שווין מער ניט זען,
די ביגער אונזערע Bergen/Neun וועלן אפער אונטער דרי'עד זיך..."
נאך סעפנט זיך זיין רוקאך אויף אלליין,
און סיגט פון דארטן זיך א שטוק אדריס זיין לאפל.
"דער של אליז בי דיר פאנטייט, — איז קיך איז צייט צו גיין,
א נאך ביסטו געווען און שטאַרבָּן אויך א נאך וועסט, לעוין!"

VI.

דער מיטיק איז אדורך איז פיערלעך איז גיד,
דער באָרטש געהאט האט אלע זיבן טעם'ען,
געארבעט האט א מינסקער קאָב בי דער קיד ;
געזען, מע זאל וויר איבעריק בי אים ניט זאמען,
געווען איז ער בריטבייניך, געל און הויך,
געשטאנען בי דעם קעסל ווי א כהן-גדול;
און איבער אים — א וואָלקן דאמף און רoid,
די קעסעלעך איבערן אויג פאר דויט-אַרמייד אַנגעלָּדָן.
אלליין ער אויך איז פון אַרומִינְגְּלוֹנְג אַרוֹיס,
נאך ווי א באָלעבאָס די ווירטשאָפָט אויסגעָרִיסן מיט די ציינער,
דאָס פִּ אַרְוִיסְגַּעֲפִּיטְרִיטְ פָּוּן קְלִין בֵּי גְּרוּיס.
דאָס לעבען אַינְגַּעַשְׁטָעַלְט — בהמות אַפְּגַּעַרְתָּעַוּת בֵּי אַינְגַּעַר,
דערזאָך דערמֶאנֶט ער האט זיך מיט פְּאַרְדוֹרָם אָון וויי,
אוֹסְיאָן אַזְיכְּרָעָטְרָט. דעם באָרטש צעכלוּפְּעַט אַיִּינָס אָון צוֹויִ
און דורך דעם ראנֶד צוֹרִיק צוֹ זִינִיקְעַ צָרִיבָּעַ

VII.

און זיך געקליט דאס ברענענדיק געמייט :
— אַצְינֶד קָאנֶט אַיר אַ בְּלָאָזְן ווַיְגַדְעַר קְצַבְסְ בָּאָרטש דַעַם דִּיטְזָן ! —
און אוֹיסְגַּעַלְאָפָט עַס הָאָבָן זִינְעַ שׂוּרָעַ טְרִיט : —
וַיְיִדְחַזְרִים מִיט די מַאֲרְדָּעָס אַיִּן פָּאַמְּאַיקָּע, מַהְיִכְיִ תִּתְיִ ! —

עד האט געשעט אין מינסק אין בוינע בי דיא פנוי,
געוואסטעס האבן אלע, פון א מענטש און בייז א פויגל,
און מיט א זען און איינציקו און שליפין
לייגט זיך אוועק בי אים און אקס און שטארעט אויס אוייס די אויגן.
עד האט געדענטק די חתונות די גליקלעכע און מינסק
אונ די מאכלים, וואס ס'האט מינסק אויף זיין געפראוועט;
געקלונגען מיט די מעסערס בי דער קלאז, גלייך זוי מיט מינץ,
צופרידן ושטען שטענדיק ליב געהאט אַתבר.

איין דראזון איינעם באראשטש אַריינגעזרפֿן פְּלייש אַ שטייך,
דאָס קָעֵסָעַלָּע בַּיִ פָּרְעָעָלִיאָטָן אַנְגָּעָפִילָט מִיט קָאַשָּׁע
אונ אויף גור-אריהן, אויסער אלץ, פָּאַרְהָאַלְטָן לְאַנְגָּדָעָם בְּלִיכָּן,
וואס איי געוויזן פּוֹל מיט "פְּרָעָגֶט דַּי וּמְעַלְתָּן אַלְטָעָקְשִׁיאָ" . . .

VIII.

דערצזו — די הענט און פָּאַרְטָעָך אַזְּאַלְכִּיטְן רַיְבָּן,
וֹיְ פָּאָר אַ ברכה זִין זַיְן זָאַלְן רַיְנִינְעָר . . .
אַדְוִיסְגָּעָנוּמָעָן שְׁטִילְ דִּי פָּאַטְאָגְרָאָפֿיָּעָ פָּוֹן זִין וּוַיְיִבְּ
אונ פָּוֹן דִּי קִינְדָּעָלְעָד, אַרְאָפְּגָעָנוּמָעָן אַיְנִינְעָם,
אונ גָּאַרְנִישָׁט נִיט גַּעֲזָגֶט. אַ שָּׁאָקָל בְּלוֹיז גּוֹרְ-אַרְיהָן מִיטָּן קָאָפּ,
זִיךְ אַפְּגָעָקְעָרְזָוָעָט אַ פָּאַרְקָלְעָרְטָעָר פָּוֹן דִּי טַשְׁגָּעָן,
מִיט שְׁוֹלְדִּיקְיִיט האט עַד דִּי גַּאנְצָע צִיטָ גַּעֲקוּטָ אַרְאָפּ,
וֹיְ עַד בִּים קָבָר וּמְאַלְתָּן בַּיִ יְיִיר אַפְּגָעָן גַּעֲשָׁטָאָגָעָן . . .
אונ ערְשָׁט גָּאַכְהָעָר האט עַד גַּעֲטָאָן אַ זָּאָג .
די אוֹיגָן צָוְגָעָמָאָכָט, נִיט דָוָרָךְ זָאַלְן קִין טַרְעוֹן:
— זַיְן האַבָּן זַיְן דֻּעָרָהָרָגָעָט אַוְיִפְּן דָרִיכָן טָאָג . . .
אַיךְ וּוֹלְעָדְ זַיְן אַפְּצָאָלְן! צַוְ דָרִיכְ פָּאָר יְעַדְן הָרוֹגְ! . . .
עד האט אַ זַוִּישׁ גַּעֲטָאָן די פָּאַטְאָגְרָאָפֿיָּעָ צָאָרָט
מִיט די פָּאַרְאָשָׁעָנָע שְׁוֹאַרְזָאַפְּלָעָן — וּוַיְיִאָזְנִינְדִּיקְ.
אונ האט גַּעֲדוֹכָט, אַז מַאֲסָקָוּעָ קוּקָטָ פָּוֹן וּמִיט מִיט צָעָר
אוֹיפְּן פָּאַרְטָרָעָט פָּוֹן זִין דֻּעָרָהָרָגָעָט וּוַיְיִבְּ אַן קִינְדָּעָר . . .

IX.

אונ מַאֲסָקָוּעָ האט גַּעֲקוּטָ אוֹיף זַוִּישׁ פָּוֹן אַוְמָעָטָם
מִיט טַרְעוּמָס, וֹיְ מִיט בְּעַנְשְׁנִידִיקָעָ הענט פָּאַרְהָוִיבָן.
גַּעֲפִילָט זַיךְ יְעַדְעָרָעָר האט זַיְכָרָעָר דָאָרוֹם,
וֹיְ אַין אַן אַומְדָעָרְקָלְעָרָט יְוָמָ-טּוּבָדִיקָן צַוְבָּעָר.
געֲגָעָסָן האט מעַן זַאַכְלָעָן. אַיְנְגָעָטָאָכָט. אַונ שְׁטִילָן.
זַיךְ נִיט פָּאַרְגִּינְט אַפְּיָלוּ לְעַוּוֹן האט קִין אַיבָּעָרִיקָן האָוֹעָ.
בְּלוֹיז דְּרָאָזְד האט צַוְ דַּעַם באַרְשָׁטָש נִיט אַיְנְגָעָדָאַלְטָן דָאָס גַּעֲפִילָט
אונ אוֹיְסְגָּעָסְמַאָקָעָט אַין דָעָרָהָיִיךְ: — אַט דָאָס הַיִסְטָט אַ פָּאַלְטָאָוָעָד!
אַ לְעַפְלָל סְמֻעָטָעָנָע בְּאַדְאָרָפּ מַעַן נַאֲרָן צַוְ אַים.

אָנֶן צוּ דעם שטייקל פְּלִישַׁ אַבִּיסֵּל כְּרִיךְ פָּאָרָאָדָנוּן. —
עד האט זאָס קעסעלווע, ווי אַ באַיאָן, געהאלטן אויף די קני
און זיך פון דעם אַרוֹיסְגַּעַשְׁעַפְט גַּעַשְׁמַאַקְפּוֹעַ אַקָּאָדוֹן.
פָּאָרָעַנְדִּיקְט פָּעַרְעַלְיאַט אַ בְּרִיוֹ הָאָט קִין פָּאָגָאנְסְטַּן,
אויף טָאָנוּן זיך פָּאָרְקוֹט : — בַּיְּדַי אַיְּזַט אַינְגָאנְצָן פָּרָאָסְטַּר !
דוֹ קָאנְסְטַּן אַ שְׁפָאַן גַּעֲבָן אַהֲיִם, פָּאָרְשְׁפָּאָרְסְּטוֹ זיך די פָּאָסְטַּן.
דיַר גִּימַּט אַלְיַין אַנְטְּקָעָגָן, ווי אַ מְאָמָּעָ, אַיצְטָעָר גַּעַסְקוֹעַ ?

X.

מְאַמְּעַדְּאָו אַיְּגַעַפְּרָאוּט אַיְּנַעַל הָאָט אַוְמְגַעְאַילְט
אויף יַעַדְן מְאַלְיַין נָאָמָּעָן אַוְן פָּאָמִילְיַע ;
גַּעַכְאָפְט גּוֹרְ-אָרִיהָן מִיטָּן בְּלִיךְ אַיְּעַדְעַ וּוְיִילְעַ
און צוֹוְשָׁן אַיְּנָס אַוְן צְוַיְּיַי אַפְּרָעַגְעַבְן שְׂטִילְיַם :
— אַוְן וְאַוְן הָאָסְטַּו דִּין נָאָמָּעָן אַוְן פָּאָמִילְיַע בַּאֲשָׁטָּטָט,
צָוָם רָאָנְד אַיְּגִיכְן זיך אַוְעַקְלָאָזְן מַעְן וּוּעַט דָּאָך ?
— אַיְּנַעַרְגָּעָץ נִיט ! — פָּאָרְדוֹס ? — אַזְוַי זִיך, גְּלָאת !
נִיטָּא וּוְעָר פְּרָעָגָן סְצָל אַוְיפְּ מִיר, מְאַמְּעַדְּאָו !
— אַבְּעָר אַ הַיִּים.. אַזְוַי וַיְיַ אַן אַאֲוָל, אַפָּרָאָסְטַּע הַיִּים,
איַוְן הָאָסְטַּו פָּאָר גַּעֲוָוִס, גּוֹרְ-אָרִיהָה, דָּאָך וַיְיַעַדְעַ ? !
— נָו, יָא ! — הָאָט זִיך גּוֹרְ-אָרִיהָה שְׂטִיל גַּעַטָּאָן אַ דָּרִי, —
נַּאֲרַ מַעְרְ דִּינְעָן בַּיְּמַרְ קִין אַיְּגַעַנְעַ נִיטָּא מְאַמְּעַדְּאָו !
— פָּוֹן «עַגְעַד וּוּלְטַת» הָאָט וּוְעָגָן אַיְּם גַּעַזְגַּט סַאֲדָאָסְקִי...
אוֹן אוֹיפְּן אַקְסָל אַיְּם אַרוֹיפְּגַעְלִיגְט דִּי הַגְּנָט :
— אַוְן מְאָסְקוֹעַ ? ! סְפָּרָעָגָט אַוְיפְּ יַעֲמֹוְידָן סַאֲלָדָאָט דָּאָך מְאָסְקוֹעַ !

XI.

אַרְאָפְּגַעַלְאָוֹת גּוֹרְ-אָרִיהָה הָאָט דִּי אַיְּגַן צוּ דַעַר עַדְ,
גַּעַשְׁמַט זִיך פָּאָר דִּי רַיְיד פָּאָר דִּי פָּאָרְשְׁטַעְנְדַלְעַכְעַ אַוְן פָּרָאָסְטַּע :
— גַּעַרְעַכְט דַּו בִּיטָּם, מְאַמְּעַדְּאָו, וַיְיַ דִּי וּוּלְטַ גַּעַרְעַכְט,
נַּאֲרַ פְּרִירַ פָּאָר אַלְיַץ בַּאֲוֹרְעַנְעָן בַּאֲדָאָרַף מַעְן מְאָסְקוֹעַ !
און זיך פָּאָרְעַדְט : — אַ כְּלָה הָאָסְטַּו ! — כִּיהָאָב ! מִין מְאַמְּלָאָקָאָט, —
הַאֲבָן דִּי אַיְּגַן בַּיְּמַרְ קִין מְאַמְּעַדְּאָו גַּעַטָּאָן אַ קְלַעְטָעַר, —
אוֹן דַּו ? — הָאָט עַר אַ גְּלִיקְלַעְכָּר גַּעַפְּרָעָגָט. — אַיך הַאָב גַּעַדְאָט...
— גַּעַדְאָט ? — גַּעַהָאָט ! גַּעַבְלִיבָּן אַיְּזַי זִיך דַעַר גַּעַטָּא !
— וּוֹאָס הַיִּסְטַּע עַס «גַּעַטָּא». הָא ? סְאַיְּזַי דַעַן אַזְאָ מִן לְאַנְד ?
כִּיהָאָב נִיט גַּעַהָעָרט... סְאַיְּזַי עַפְעַס וּוַיְיַט פּוֹנְדָאָגָן ?
ゴּוֹרְ-אָרִיהָה הָאָט גַּעַקְוּקְט מְאַמְּעַדְּאָו אַיְּזַי בַּין אַוְיְגַעַשְׁטָאָגָן ?
— דַּאָּס אַיְּזַי גַּרְזָב, פָּוֹן וּוּלְכָעָר אַיְּזַי בַּין אַוְיְגַעַשְׁטָאָגָן ?
און מַעְרְ הָאָט שְׁוִין מְאַמְּעַדְּאָו נִיט גַּעַפְּרָעָגָט,

און מעָר האט שוין גור-אריה ניט געגענפערט.
צום ראנד צום פֿאַדערשטיין — דעם גאנצן וועג
געטאַלטן האבן זי זיך אינס לעם צויהיטן בענטער . . .

7. מותנות

I.

וואָי גיט מעָן עס אַוְאַדיסִין צו זויסֶן וועגן זיך ? —
האט זיך געריסֶן דער פֿאַרְזָאָגְעַטְעַר סַאַדְאָזְקִיסִּיקִיסִּי.
די זואֹנד דאט זיך אַלְיַין גענוּמָעַן אַים פֿאַרְתִּילְעַן גֵּיך
בלויַין פֿוֹן דער אוּפְּרָעָגָנָג אָן פֿרִיד, זָאָס דער אַיז אַוְיך אַין מסְקֻווּעַ.
ניט צוֹגְעַמְאַכְטַּקְיִין אַוְיגַּדְיִין דְּרִיטַּעַנְאַכְטַּמְּ.
מחשבות אלערלי. אָן זעַן זיך מִיט זַיְן זַוְּסִיאָנָעַן,
עד אַיז אַין מסְקֻווּעַ... ווֹי אַהֲיָם מַזְאָלַט אַים גַּעֲבָרָכָט,
אָן זעַן דער קָאָן זיך ניט מִיט זַיְן זַוְּסִיאָנָעַן,
אָן סַקְאָן צו אַים ניט צוֹקוּמָעַן זַיְן זַוְּרָאָבָי,
אָן אַפְּנַעַמְעַן פֿוֹן וַיְיַעֲרַקְיִין גְּרוּסָנִים.
אונטער דִּי פֿעַנְצָטְעַר פֿוֹן שְׁפִיטָאָל גַּעֲלָעַן אַיז אַ שְׂבִּי
וַיְיַעֲרַקְיִין אַז וַיְיַסְעַר אַיבָּעַר רַוְּשָׁאנְד.
אָן וַיְיַעֲנַדְעַנְעַז, וַיְיַעֲרַקְיִין אַז וַיְאַסְקּוּנְגַּעַלְעַז לִיכְטַּמְּ.
געשְׁטָאָנָעַן זִיְּגַעַן סַאַסְנָעַס אַיז דער הַיְּדִיְּקָה פֿאַרְמָאַטְסָטָן.
וואָי גיט מעָן עס אַוְאַדיסִין צו זויסֶן וועגן זיך ? —
האט ניט קִין אַרט. גַּעֲקָאנְט גַּעֲפִינְגַּן זיך סַאַדְאָזְקִיסִּיקִיסִּי.

II.

געצְיוֹנָן לאָנוֹגְה האט זיך פֿאַר אַים דער טָאג,
איַעֲדָע שעה גַּעֲלִיגַּט האט זיך מִיט אָז וַיְיַעַט טָרוּיעַד ;
עד האט גַּעֲפִילְט אַיז דער גַּעֲדרִיקְטָעַר שְׁטִיקְקִיט פֿוֹן שְׁפִיטָאָל
דעם אָוְמָדוֹ, זָאָס אַרְוֹם דער הוּיְפְּטִישָׁטָטָה הוּיְעָרָת.
פֿוֹן בָּעֵט צו בָּעֵט דְּעַרְגָּאָן אַיז וַיְיַעֲקָלָאָג בְּלוּזִין
דוֹרֶךְ וַיְיכַע טָרִיט אַיז שָׁאַטְנְדִיקְעַ שְׁמַאלְעַ קָאָרִידָאָרָן ;
מַעַ פְּרִיט אַטְיַיל פֿאַרְזָאָגְנְדָעַטְעַ אַרְוִיסִּים.
אוֹן בְּלִיקָּן זַאָבָן זיך בַּיְּאַלְעָמָעַן גַּעֲטָאָז אַ טָּאָרָע . . .
מַעַ פְּרָאָזָאָט זיך אַיְינָם דעם צוֹוִיטָן גַּעֲבָן אַ פֿאַרְרָעַד
איַבָּעַר דער שָׁאַטְנְדִיקְעַר שְׁטִיקְקִיט פֿוֹן פֿאַלְאָטָאָט.
עַס אַיז ניט נִיחָא קִיְּגָעַם נִיט דָאָס זַוְּבָּעָר, דָאָס קָלָאָרָע בָּעֵט,
די פְּרִישָׁע אַוְיסְגַּעְפְּרָעַסְטְּקִיסִּים פֿוֹן אַיְעָדָעַ לְאָטָאָט.

ס'הינקט אַיְגָעֶר צו דער מאָפַע צו, שטעלט אָפַבְאַדְאַכְט דעם טראָט.
דעם בלֵיק... אָוֹן ווענדט אִים אָפַ — וּוְאָס נאָד באַדְאָרַף ער טָאָן אַיצְט.
מע הערט, דָאַכְט זִיךְ, די אַרְטְּלִיעָרְיעַ אַין שְׂטוֹאַט.
אוֹן אַין שְׁפִיטָאַל מַעַ קְוּמַט מִתְּאַרְצִיקָעַ מַתְנוֹת.

III.

אַ קְעַלְתַ זִיךְ שְׁפִירִיט פָוָן נִיקְלָנוּם פָּלְאִירְטַן גְּלָאנְץ.
אַין אִים פָּאַרְזְאָנוֹנְדְעַטְעַ זִיךְ שְׁפִיגְלָעַן אָוּמְעָטוֹם דָאַ.
ס'אַיְזַ אַיְפַן וּוַיְסַן סְעַרְוּעַטְל גְּעַלְעָגַן אַ מְאַרְאָנְץ
געַבַן סְאַדְאָזְסִיקִיס בְּעַט אוֹיף דָעַר פָּאַרְצְאָרְגְּטְעַר טְוּמְבָעַ.
אַ רִיס גַּעֲטָאַן זִין בְּלֵיק. גַּעֲפַלְעַט אִים גְּלִיךְ.
אוֹן אַ גַּעַמְיטְלָעְקִיטִי זִיךְ אַוִיסְגַּעַשְׁפִירִיט וְאַטְ אַוִיפְ זִין גּוּמְעַן.
ס'אַיְזַ פְּלוּצָעַם, אַוְמְפָאַרְשְׁטָעַנְדְלָעַץ אִים גַּעַזְוָאַרְן אַזְוִי לִיבְיכְט.
עד הָאַט אַיְן גַּאֲלְדָעַנְעַ דָעַרְמָאנְט זִיךְ גַּעַרְטָנְעַר פָוָן בְּאַטְוּמִי.
די דְרוֹמְדִיקָעַ פְּרָאַכְטַהָאַט מִיטַן דִּיחַ אִים גַּעֲפַלְעַט
אוֹן זִיךְ אַ רִיס אַרְיִין גַּעֲטָאַן אַיְן שְׁנִי בֵּין זִין צּוֹקָאָפָן ;
— ס'אַיְזַ עַטוֹאָס בְּלָאָסְעַר דָעַר אַרְאָנוֹשׁ, — הָאַט עד גַּעֲטָאַן אַ גְּלָעַט
דָעַם לְעַבְדִיקִין גְּרוּסָפָן לִיְבְּלָעְכָּעַד סְוּבְּטְרָאָפִיק.
ס'הָאַט אַוִיפְ אַ וְיִילְעַ זִיךְ אַיְן אִים גַּעַגְעָבָן אַ צְעַפְלָאַנְץ
די זִיסְעַ זְוּלַט פָוָן פְּרוֹכְטַן זְוִינְקָע אַזְוִי קְרִיטְעַר.
עד הָאַט אִים לְאַגְזָאָם אַוִיפְגַּעַהוּבִּין, דָעַם מְאַרְאָנְץ,
גַּעַקְוֹקַט אַוִיפְ אִים אוֹן אַפְגְּנָעַרְקָט פָוָן זִיךְ אִים וְיִטְעַר.

IV.

די קְאַלְדָעַ דָאַש אַיְבָעָרַן קָאָפַגְטַ גַּעֲטָאַן אַ צִי.
זִיךְ אַוִיסְגַּעַדְדִיטִיְ צוֹ דָעַר מַתְהָנוֹ מִיטַ דָעַר פְּלִיצְעַ ;
בָּאַשְׁעָרַט אַיְזַ אִים אַיְן מַאֲסְקוּעַ זִין פָּאַרְזְאָנוֹנְדְעַט פְּוֹנְקָט אַצְיָנְדַ, —
גַּעַגְעָסַן הָאַט עד לְעַבְדִיקְעַדְהַיִיט זִיךְ.
גְּלָעַגְן אַ פָּאַרְזְאָנוֹנְדְעַטְר אַיְזַ קְעַגְנָאַבָּעַר אַנְ אַ פָּסַן,
מִיטַ אַנְ אַרְוָמְגַעְהַאֲקָטְעַר קְנִי, זִיךְ אַוִיסְגַּעַטְעַנְהָתָאַ צְעַהִצְטָעַר :
— נָו, קְיִין טְאַשְׁקָעַנְט ! — עַד הָאַט זִיךְ שְׁוִין גַּעַנִי דְעַרְזָאָסְט,
אוֹן דָאַרְטַן, זָאָגַט מַעַן, זִינְבָעַן אַוְגְעַרְקָעַס פָּאַרְאָן נאָד אַיצְטַר.
אוֹן זִיךְ גַּעַדְרִיטַ, מַעַ זָאָל זִיךְ זְוִינְדָעְרוֹוִיְטַן אַנְזָעַן.
אַיְבָעַדְגַּעַקְוֹקַט מִיהָאַט זִיךְ פָוָן בְּעַט צִי בְּעַט,
אוֹן בְּלֵיקְן דָאַבְן שְׁמִיכְלָעַנְדִיק גַּעַנוֹמָעַן בְּלָאַנְדוֹשָעַן.
אַ לִיכְטַן רִיר גַּעֲטָאַן סְאַדְאָזְסִיקִי הָאַט זִיךְ וְאַונְדַ,
אִים הָאַט גַּעַדְכַט, עד פִּילְט אַיְן אַיר קְיִין טְרָאָפַן וְיִ מְעַרְ.
אוֹנְטָעַן פְּעַנְצְטָעַר הָאַט גַּעַבְשָׁעוּרָעַ אַ זְוִינְט, פָוָן עַדְגַּעַזְיוֹאָזָן
גַּעַהְעָרַט הָאַט זִיךְ אַ קְרָעָכְץ אַ טְרוֹקָעָנְעַר פָוָן בִּימְעַר.

ו.

עד האט געווואסט : דער ווידערשטאנד געשמידט איז פעסט און הארט,
און הארטס פון די פינפייךן אויף שלאכט פארשפראָן.
גענאנ איז מאסקווע אין איר אַפְגַּעֲצַעַטֶּר פְּרָאָכֶט
בְּאַגְּרִינְגֶן מֵיט אַגְּנְצֶן דָּוָר פָּוָן שְׁוֹעוּרָד אִירְעָרָד דַּי חַמְתָּה.
און ער — אָן עֲדוֹת אַבְּאוֹלִיקְטָאָר אַיז ער,
און עדות פָּוָן דָּעַם דָּוָר אַין דָּעַר הַעֲסְטָאָר מָאַס אַיז.
דעַרְמָגָן זִיךְ אַצְּינְגֶן אַיז אַים נִיט שְׂוּוּרָד,
וּוֹי יַעֲדָעַס יַאֲרָה האט זִיךְ מֵיט לִיכְתָּא אַין לְאָנד אַרְיְינְגְּעָנְאָסָן,
זַוְּיַ זִיךְ פַּאֲרָהָאָרְטָעָוָעָט מֵיט פְּרִיהִיָּת האט דָּאָס פָּאָלָק,
וּוֹי ס'הָאָבָּן זִיךְ אַנְטְּפָלְעָקָט אַין דָּעַם גַּעֲבעַנְטָשָׁטָע קְוֹאָלָן...
צַוְּ וּוּמְעַן אַוְיפָּן דָּאָנד נִיט צְוֹגְעָגָן ער וּוּאלָט —
אַיז יַעֲדָעַר אַבְּאַשְׁטָעִטְיְּקוֹנָגָן, אַזְּן עֲדוֹת זְיַינְגָּן אַלְעָ !
ס'הָאָט פִּינְגָּן אַזְּן צְוֹאָנְצִיךְ יַאֲרָא לִיכְתָּא אַזְּאָ גַּעֲטִיפְּט,
ס'אַיז פִּינְגָּן אַזְּן צְוֹאָנְצִיךְ יַאֲרָא אַשְׁטָאָלָץ אַזְּאָ גַּעֲזָאָקָסָן,
אוֹ אַפְּפָעָרְדִּיךְ זָאָל הַינְּטָאָר יַעֲדָן מַאֲסָקָוָעָר רַיוּוֹ
צְחָאָמְעַנְשָׁלִיסָן זִיךְ אַזְּן וּוּידָעָרְשָׁטָאָנד אַזְּ אַקְסָל מֵיט אַזְּ אַקְסָל.

וַ.

אונַ דָּאָךְ האט אַים דַּי שְׁטִילְקִיטָט פָּוָן שְׁפִּיטָאָל גַּעֲדָרִיקָט,
גַּעֲהַאָלָטָן אַזְּן גַּעֲפָגְגָּעָנְשָׁאָפָט האט וּוּיטְעַקְלָעָד דַּי זְוָאָנְד אַים ;
עד האט זִיךְ אַפְּרָקְלָעְטָאָר צְוֹגְעָהָעָרָט צַוְּ וּוּיטְעַטְּרִיטָט
אונַ האט גַּעֲוָאָרָט פָּוָן עֲרַגְעַץ אוֹיף אַזְּ וּוּאָנוּדָר . . .
גַּעֲשָׁפְּרִיטָט האט זִיךְ אוֹיף וּוּיטְט אַבְּלוּעָר שְׁנִיָּי,
גַּעֲשָׁטָאָגָן זְיַינְגָּן בַּיְמָעָר אַיְנְגַּשְׁלָעְפָּרָטָט.
צַי וּוּטָאַזְּ אַזְּנָאָסָקָוָעָד עֲדָר אַקְטִיאָבָּעָר-יּוּמְ-טוּב זִין צַי נִיזְ —
הַאָט עֲדָר מֵיט אַלְעָ כּוֹחוֹת זִיךְ בַּאֲמִיטָּצָוְ טְרָעָפָן,
פָּאָרְבִּי אַיז נָאָךְ אַגְּנָכָט, אַזְּן אַפְּגָּעָגָן אַיז נָאָךְ אַתָּאָגָ :
אַיז אַוְיפְּגַּעֲכָאָפָט האט זִיךְ אַמְוֹנְטָאָר עֲדָר סָאָדָאָסָקִי :
— הַעִי, דוֹ, טָאַשְׁקָעַנְטָאָר אַגְּעָרָקָע ! — האט עֲדָר גַּעֲטָאָן אַזְּאָג
צַוְּ דָּעַם פָּאָרוֹאָנוֹדָעָטָן, — מַעְ פָּאָרָט אַיְנְדָגָעַץ נִיט פָּוָן מַאֲסָקָוָעָ !
אַטְּ הַאָסְטָוְ מִין מַאָרָאָנָן ! מַעְ פָּאָרָט נִיט אַזְּוּי גִּיךְ —
הַאָט עֲדָר צֻמְ פְּעַנְצָטָאָר זִיךְ גַּעֲפְּרוֹזָאָוט אַלְאָזָן טָאָן.
וּוֹ גִּיטְ מַעְן בָּאָר אַוְאָדָיָסָן צַוְּ וּוּיסָן וּוּגָן זִיךְ ? —
נִיט אַינְלִיגְגָן האט אוֹיף קִין אַרְטָ גַּעֲקָאָנָט סָאָדָאָסָקִי.

וָ.

איןַ עֲרַגְעַץ נִיט גַּעֲקָאָנָט האט עֲדָר גַּעֲפִּינְגָּן זִיךְ קִין רַוְּ
איןַ יַעֲדָן אַיְנְצִיךְן גַּעֲזָאָט אַזְּ אַיְגְּעָנָעָם, אַגְּנָעָטָן,
גַּעֲקָלְאָמְרָט זִיךְ אַזְּ אַזְּנָאָסָקָוָעָד אַרְוּ

דורך גראסן אַפְּעָרְלִי, וואס גיעזע פון דֵי פְּרָאנְטֶן.

און דאך איזו ניט דערגן צו אים דאס סָמֶאַט מינדסט
פון דעם, וואס האט געומוטיקט אין דער העכטער מאס אים,
אוֹן דֵי סָאַלְדָאַטָן זִינְגַע האַבָּן בֵּי דַעַר שְׁטָאַט נָאַרְאָפְּאַמִינְסָק
זִיך אַין אָן אָנוֹגְטָעָרְמָאַסְקוּוּעָדִיקָן טִילְ אַרְגִּינְגְּגָאָס
אוֹן נָעָמָעָן אַנְטִילָן אַין דֵי שְׁלָאַכְּטָן הָאַנְטָן בֵּי הָאַנְטָן
מִיט דַעַר גַּעֲשִׁיכְטָעָ אָנוֹגְטָעָרְמָאַסְקוּוּעָ
וּאוֹסְטוּעָרְטָ גַּעֲלִיוֹתָ דַעַר גּוֹלְ פָוָן דַעַם לְאָנְדָן —
אוֹיפָעַבָּן אוֹן אוֹיפָטָוּט, וּוּ קִיְינָן מַאלְ נִיט פָאַרְמָאַסָּטָן.
עַר האט גַּעֲקָוֹט אַוְיָחָד יָעַדְן אַגְּגָעָקְוּמָעָנָעָם אַוְיָחָד,
מִיט שָׂוֵלְדָ פָאָרְדוֹ גַּעֲצָוָהָנָעָדָר אָן לְאַגְּגָעָר —
אוֹן עַנְדְּלָעָד האט עַר זִיך אַ רִיס גַּעַטָּאָן, וּוּ פָוָן אַ צּוִים :
ציַ קלִיבָתָ מעַן זִיך נָאָך לְאַנְגָ אִים הָאַלְטָן דָא גַּעֲפָנָגָעָן ?

8. מאַסְקוּוּעָר זָאַפְּאָרָך

I.

אוֹזָאָדִיס אַפְּגָעָזָעָסָן אַין אַ גַּאנְצָע נַאֲכָט
איְנוּם גַּעֲדָרָעָנָגָ פָוָן דַוִּישָׁיְקָן וּוּאַקְזָאַלְ פָוָנָעָם קָאַזְאָנָעָר .
“עַס זָאָל שְׂוִין אַמָּאל וּוּרְעָן טָאגְ !” — האט עַר גַּעֲטָרָאָכָט,
וּוּ בֵי אַ גּוֹטָן פָעָרְדָ האט יְעַדְעָ וּוּיְלָ אַמָּאָך גַּעֲטָאָן דַעַם שְׁפָאָן אִים .
אוֹן, עַנְדְּלָעָד, אַין אָן אַוִּיסְגָּהָהָוִילְטָן־נָאַזְוּמָעָבָרְדִּיקָן אַיְנְדָעָרְפָּרִי,
הָאַט אַיְבָעָרְ מַאְסָקְוּוּעָרְ גַּאֲסָן עַר אַ לְאַז גַּעַטָּאָן זִיך .
קִיְינָן שְׁפָוָרְ פָוָן שְׁנִיָּי, דֵי זָוָן אַיְינָן מִיט פָאַרְשָׁפָעְטִיקָוָגָ נָאָך הֵי,
אוֹיפָעַהָוָיָעָזָעָנָט אַ מִילְדָעָ שְׂיִין נָאָך בְּלְאַנְדְּזָעָט .
סְפָאַרְלָעָגָעָטְגָרְנָס, האט זִיך גַּעֲדָאָכָט, אַין נָאָך גַּעֲדִיכָט,
הָגָם דַעַר זְוִמָּעָרְ האַט גַּעֲשָׁרְפָהָט אַזָּא הַיִּסְעָר .
אַין האַלְבָ-פָאַרְנָעָפָלְטָעָרְ פָרִימָאַרְגָּעָדִיקָעָר לְיִכְתָּב .
הָאַט אַוִּיסְגָּהָזָעָן פָוָן וּוּיְטָ דַעַר קְרָעָמָל, וּוּ אַ קְרִיסְעָדָר .
אוֹזָאָדִיס הָאַט בְּאַוְאַנְדָעָרְט דַעַם קְאַיְאָר אָוֹן זִיך גַּעֲקוּיְקָט,
גַּעֲלָעָגָן דַעַר בָּאָגִינוֹ אַין אוֹיפָעַהָוָיָעָזָעָנָט אַזָּא גַּעֲנָצָעָר .
דֻעְרָמָאָגָנט האַט עַר זִיך, גַּיְעַנְדִּיקָן, דֵי עַרְשָׁטָעָ טָעָגָ פָוָן קְרִיגָג,
דַעַם עַרְשָׁטָן אַיְפָבְּרוּזָהָאַט עַר, גַּיְעַנְדִּיקָן, דֻעְרָמָאָגָנט זִיך .

II.

גַּעֲשָׁפָלִיטָהָאַט זִיך אַין זָאָרָג אַ האַרְבָּסְטִיקָעָ, אַ סָוְמָנָעָ פְּרָאָכָט
מִיט רִיחָ בְּלְאַנְדְּזָעָנָדָן פָוָן נָאַקְעָטְקִיטָה אָוֹן וּוּיאָנָעָן .
אוֹזָאָדִיס הָאַט בְּאַמְעָרְקָט, — עַר אַין פָאַרְגָּאָן צָוָם זָאַפְּאָרָך .

א שוינDEL דורך שטאכעטן אים געטאן האבן די שוואגען.
 ס'האט זויסקייט שנייאיקע געגעבן אים א שניד,
 געוזען ארום די אין מאדען העל און LICHTIK :
 די שלאנקע העלזוער ער באוואנדערט האט פונסנוו,
 און מלכודותיקע רו האט ער דורך זי דערשפירט דא.
 ס'איין אווי אומגעדריכט געוזען און אומדערווארט
 אין ער מלחההדייקער מאסקווע מיטאמאל ערוזען זי
 ווי ס'וואלט די אלטער הויפט-שטאט פאר ער שלאלכת
 א האלזובאנד אנגעטאן פון זויסטען פרענדזון.
 און אייסגעזען זי האבן דארט, זוי זואעם שניוי
 אויף שנורן זילבערנע, אראפעגעלאָזטע,
 און פון די פיסקלעך, ווי פון טריוואקסענע שטעמעפלען, האט מיט זוי
 געווית דער הארבסט דער אומגעוויניגלעכער אין מאסקווע.

III.

נאודעמעברדייקע שיין זיך דורךגעיפט האט קאָרג
 און אויסגערנווען — אומבאמערקט דורךוואןען.
 אין דעם פאָרְכּוּרְעַטְן באָסִין פון זאָפָּאָרְק
 געועסן אומבאָרוּעַט, פֿאָרְקּלְעַרְט זינען די שוואגען.
 פֿאָרְדִּיסְן יְעַדְעַז וַיְיַלְעַז הַאֲבָן זֵיז דִּי קָעֵפ
 אויף שלאנקע העלזוער צו דעם הילך פון די זעניטקעס ;
 געאגגען אין ער הייך איז א געשטעפ
 דורך מיילעַר פון האָרְמָטְן אויפגערוףענען, צעבליטען...
 אין הימל אויפגעבליצט האט יעדע זויל אָן אַנדער זוים.
 איעדר בעליך געהאט האט עפָּס אַילְיק צו דערמאָגָען.
 געוזען איז שטיל אין זאָפָּאָרְק אָזֶוּי,
 גלייך שטערן ניט געוואָלט האט קייניגער די מחשבות פון די שוואגען.
 און אייניקע, מיט העלזוער אויסגעביביגלט רונד,
 האבן די קעפ אין וואָסער טרייעריך אַראָפְּעַלְאָזְט דָּארְט,
 פונקט ווי געוואֹיזָע זווערן זאָלְטָן זי באָדָאָרְפְּט בְּיִם גְּרוֹנְט :
 וואָס קומט עם פֿאָר אין הימל אַיבָּעָד מְאָסְקוּעַ ?

IV.

אייבערגערוףן האט אין זואָרטעניש א גאָס זיך מיט א גאָס,
 קיין וואָנד קיין איינציגע אויף זי איז ניט געבליבן אָפָּן.
 דעם זאָפָּאָרְק האט אויך א יונען נאָכְט געטראָפְּן א פּוֹגָס,
 זווען אין זאָלְעָרְן זיינען חיות אומגעשטערט געשלְאָפָּן.
 דערמאָנט האט אפשר דאן זיך יעדערער פון זי
 אָין זיינער אָוָרְ-גַּעֲבִּירְטִיק הַיְמָלָאָנְד, אָין די דּוֹשְׁנוּגָלָעָן,
 ווען ס'פְּלָעָגְט דעד פִּינְגְּט דער דונְגְּרָטְן זי אָצְעָזִי
 אָון אַיְינְס אויף צוּוִיטָן זי גַּעֲיָאָגְט מִיט אויפְּגַּעַשְׁפָּאָרְטָע שְׁלוֹנְגָעָן.

עס זיינען אויך די טויעדען אין וואך געשטאנגען אין דער זיך
די אויסגעקלעפעט שטאלטנע ג'יפסונג קאוליעס
און ניט געזען, ווי שפּרײַט פֿון צוישן בימער זיך אָרוּיך
און זוי אָפִיעָה, זענדיק, אַיבָּער אליען הוליעט.
געזען זיי זיינען בלאמ, נאָר ניט געהרט
מייט אויגעשטעלט אַויעָרן מיט ג'יפסונג אָון טויבע,
ווי ס'אָט דער העפְּנט זיך אַזע געטָאָן אויף דֶּרֶד,
דעם כאָבטָל ס'לעצעט מַאל אין קראָמָּה פָּאָרוֹהָיָבָּן .

V.

דערברענט האט פֿון ביינאָכָּט אין זאָפְּאָרָק
די זוינטערדייק וואַינונג פֿון די בערָן ;
בשכנות, ערגען אָומְעָטִיק, פָּאָרְשָׁפָּאָרָט
געזען זיינען זיי — נְשָׂרֵפִים אָמְבָּאוּזְגָּלְעָכָּע אָון שׂוּרָעָרָע.
ס'האָט אַינְגָּעָר זיי געפְּלָטָט. ס'אָין זיי געזען צו גָּרָאָם.
און זיינְעָר הָיִם האט זיך געפְּאָסְעָוָעָט אַין פִּיעָר.
און אַין דעם פִּיגְלָ-פָּאָוִילִיאָן, צָטוּמָלָט, בְּקוּלִידָם
געזען זיינְעָן אויסער זיך די פָּאָפְּגָּיָעָן.
באָהָלָטָן זאָבָּן זיך אַין שְׂרָעָק די חִוְתָּמָת גָּבָּרוּתָן,
אויך זיי האט נאָר דער אויפְּרִיְסָ-הִילְך גַּהְוִיעָרָט ;
די זאָבָּן אִים געזוכְּט אָון אָנְגָּשְׁמָעָקָט אָרוּם,
דערשראָקָעָן, די מאָרדָעָס ווַינְדִּיק אַין טְרוּיעָר.
די עַטְסָטָע בְּלוּזָן פֿון זאָפְּאָרָק, די העלְפָּאָנְדִּיכָּע — אַין אלְיָין
מייט דער צָקְנִיְּשָׁטָעָר דָּעְמָנִיְּפָעָל, פּוֹנְקָט זוי גַּעֲרָעָמָט מִיט דִּיְפָּן,
הָאָט אַינְגָּעָטָונְקָעָן יְעֻדָּע ווַיְלִיל דעם כאָבטָל אַין באָסִין
און מיט די פִּיעָרְלָעְשָׂרָס גְּלִיךְ גַּלְאָשָׁן דָּאָרט די שְׂרִיפָה.

VI.

אוֹזָדִיסָּן גְּעוֹזָרָן אַיִן אַינְגָּאנָצָן קָלָאָר,
אוֹסָאיָן בִּינְאָכָּט גְּעוֹזָעָן אָן אַרְדָּנְטָלְעָכָּר אַנְפָלִי.
געַהָאָט האט עַר סְמָנִים נאָר אָפָּאָר :
אָ הוֹזָן אָפְּגָּעָצִימָטָס אָנוֹ גָּלָאָ בְּיִם טְרָאָטוֹאָר צְעוֹאָרָפָן.
ער האָט, נִיט ווַיְסָנְדִּיק אלְיָין צוּ וּאָסָן.
די אוֹיגָן, זְשָׁמוּרָעָנְדִּיק, צָום הִימָּל אָוִיגָּעָהָיָבָן,
און אָגָּעָטָעָט פֿון פָּאָסִיקָּלָעָךְ פָּאָפִיר אַין שְׁטָרָעָנְגָּעָר מָאָס
אָשוֹינְדָּל האָט צו אִים גַּעֲגָעָן פֿון די שְ׀יָבָן.
ער האָט שְׁוִין אוֹיך גְּעוֹוֹאָסָט, אוֹ אָפָּגָאָס
הָאָט דעם המָנוֹן אַיִן רִיְּ נאָר בְּרוּיט גַּעֲטָרָאָפָן ...
אָוִיסְגָּעָעָסָעָנָעָוָאָרָאָנְקָעָ אָוּיפָּ דָּעָר גָּאָס,
אָ לִיְדִּיק קְוִישָׁל, ווי אָמוֹיל ווי אָצְבָּדוּתִיקָּס אָפָן ...

דא זעט עס ערגער אוייס, ווי אויפן פראנט, —

געטאנ אואדיס האט אַ קָּלְעָר, — סִאַ סִימָן,

או ער, דער דיטש, וווײַט אוייס, אוֹז טאָקָע נָאָר שָׁוֵין נָאָעַט,
וּוּבָאָלֶד עַד הַעֲנָגֶת אַזְוִיָּא פֿרָעָךְ אַיבָּעָד דַּעַר שְׂטָאָט אֵין הִימָּל...»

9. נָאָךְ בְּרוּיט

I.

צעשטרירות האט זיך געלצט אואדיס וויטער גיין,
די לופט, ווי ליב פון א געליבטער, אינגעאטעט;
עד גויט און גלייבט זיך עפֿעס ניט אַלְיַין,
צי ווירקלע אַיבָּעָד מאָסְקוּעָ טְרָאָגָט דִּין טְרָאָט אַים.
אַים גלייבט זיך נִיט, אוֹ בָּאָלֶד וּוּעַט עַר אֵין שְׁטוּב אַרְיַין,
סְקוּרִיפְט אֵין מִינּוֹת אַיצְט אַויִיס אַם שׂוּרָעָר פִּיר חֲדַשִּׁים.
נוּ, וּוּעַט עַר עַס אַ גָּאָסָט אַן אַנְגָּעָלִיגְגָּטָעָר זִין.
אט אַיז זִין גָּאָס. אַונְן זִינִינְקָע? עַר זַעַט זִיךְ, דָא שְׁוֵין!
זַי שְׁלָאָפָּן נָאָר גַּעוּוֹס. אַט גַּיט עַר שְׁטִיל אַ וּוּעַק זִיךְ אַוּוֹת.
עַס לוּיפְט אַים אַויִיס דָאָס הָאָרֶץ, אַונְן סִיאַי אַים אַזְוִי וּוּאָרָעָם.
עד זַעַט, ווי אלְגָעַ גַּיט אַויִיךְ אַים אַ פָּאָל אַרְוִית,
וּוּסְפֵּלִיט אַים אַויִיךְ דַּי הַעֲנָט אַרְוִית זִין קְלִינְינְקָע טְמָאָרָע.
אַונְן קִינְגָּעָר רָעַט נִיט אַויִיס קִין אַינְצִיךְ וּוּאָרט,
אַונְן גָּאָרְנִיט הַיִּסְטָט אַים אלְגָעַ נִיט דְּעַרְצִילָּן.
— פּוֹן דַּעַר אַרְוּמִינְגָּוָגָן? — וּוּרְדוֹן דַּי אַוְיָגְן בֵּי אַידְגָּרִיס, —
זִי האט גַּעֲגַּלְיִיבְט! כָּאַטְשׁ וּוּרְדִּינְטִוּעָר גַּעַשְׁטָעַלְט האט שְׁוֵין אַ צָּלָם!

II.

מייט ברעטער-בראָד אַונְן זַעַקְלָעָד זַאָמָד
זַיְנְעַן דַּי הַיּוֹעֵר בֵּי דַי גְּרוֹנְטְּפָעָסְטָן אַרְוּמְגָעְוּוֹיְקָלְטָן.
עד וּוּאָלֶט בֵּי יַעֲדָעָר הוֹזִיךְ זַיְךְ אַפְּגָעַשְׁטָעַלְט אַונְן זַיְךְ פָּאָרְזָאָמָט,
בָּאָרָסְחָאָט דַּי מִידְקִיט שְׁוֵין גַּעַטָּאָן אַ וּוּגְ אַים.
זַיְנְעַן בְּלִיקְ פָּאָרְכָּאָפְט פּוֹנְסְנִי אַ חְרוּבְ הָוֹזִיךְ:
וּוּאָרָט אַויִיס! סִיאַי אַים נִיט שְׁוּוּרָעָס צַו דְּעַרְקָאָנְעָן!
דעַר הַיּוֹלְקָה קְוַיְט דָוְרָךְ פְּעַנְצָטָעָר לִיְדִיקָע אַרְוִוִּים,
אַונְן ווי אַ פּוּגְלִישְׁטִיגְ דָאָרָט הַעֲנָגֶת זַיְיךְ אַ בָּאָלְקָאָן נָאָד.
דעַר דָאָךְ האט פָּאָרָן הַיּוֹלְקָה זַיְיךְ גַּעַגְעַבָּן אַ צְעַפְּרָאָל,
אַונְן דָּעַלְסָן דָּרָאָעָן אַפְּגָעַשְׁוֹנְדָעָן, פָּאַרְזָשָׁאָוּרָעָט;
גַּעַמְיַטְן האט עַר שְׁוֵין דַעַם קִיעְוָעָר וּוּאָקְזָאָל,
אַט אַיז שְׁוֵין בָּאָלֶד דַי דְּרָאָגָאָמִילָאָוּעָר זַאָסְטָאָרָע.

אנטקעגן זיגען אונגעקומען פאסטעכעד מיט פַּי,
אָרוֹיסְגֶּפְּרִיט פָּוּן דָּרְפָּעֵר פָּוּן פָּאָרְלָאָזְטָעַ.
אוֹזָדִים הָאָט אַפְּרָעָג גַּעֲטָאָן : — וְוֹאָהָיָן ?
— קַיִן מְאָסְקוּעַ ! — דָּוּרְכְּגַּעַבְּרוּמַת אָן גַּעֲטָפָעַד הָאָט, — קַיִן מְאָסְקוּעַ !

III.

— קַיִן מְאָסְקוּעַ בְּרַעְנְגָעַן וּוּלְזַן מִיר אַצְינְדָעַרְט זַיִן.
אָן דָּאָרְטָן — וּוי מַעַן וּוּעַט באַשְׁטִין, אָזְיַי וּוּעַט בְּלִיבָּן ! —
גַּעַקְוֹקַט אוֹיף פָּאָסְטָעֵכְעַר אוֹזָדִים הָאָט מִיט וּוּי,
גַּעַבְּרָאָטָן אָן גַּעַבְּרָעַנְט אַ וּוּיְטַעַק הָאָט דָּאָס לִיבָּיַם.
אָן אַיְנָעַר הָאָט פָּאָרְאִיבְּלָדִיק אַ קּוֹק גַּעֲטָאָן אוֹיף אַיִם,
אַ שְׁפִּי מִיט זָאָמֵד גַּעַגְבָּן אַיְפָּן וּוּינְטַן דָּאָרְט : —
— וּוּאָלְסַט גְּלִיכְבָּר בַּיִּ דָּעַם דִּיְתְּשַׁ אַפְּרָעָג גַּעֲטָאָן «וְוֹאָהָיָן ?»
נִיט בַּיִּ דִּי פָּאָסְטָעֵכְעַר. נִיט בַּיִּ דִּי שָׁאָף אָן דִּינְגָּדָר ... —
עַד הָאָט אַ טִּימַּט גַּעֲטָאָן צָוֵם הַיִּמְלָמִיד דָּעַר דָּוָת : —
פָּוּן דָּאָרְט בָּאָגְלִיטַּה הָאָט דָּעַם מַאְרְשָׁרוֹת
אַ טְּשָׁאָטַע שְׂוֹאָרְצַע יְוּנְקָעָרְסְּדִיקַע יְעָגָבַן,
גַּעַשְׁמִיסַּן אָנוֹדוֹן מִיט פִּיעַר אָן מִיט דּוֹנוֹעָרָס אָונְטָעוֹרְוֹעָגָנָס.
אוֹן מִיטְאָמָּלָהּ הָאָט זִיךְרָעַר הַוּרְט גַּעַגְבָּן אַ צְעִידַי
מִיט וּוּידְלָעַן אַוְיְגָעַהוּבְּיְבָעַנְעַ אַוְן קַעְפַּ פָּאָרְהָאָקְטַעַ,
אוֹן וּוי נָא צְעַבְּעַר בְּלוֹט. מִיט קְרָאָמְפְּנְדִּיקַע וּוי
זִיךְרָוּאָפְּנְדִּיקַע, גְּבָלִיבָּן אַיְנָעַ אַיְפָּן טְרָאָקַט אַיִן ...

IV.

וּוּאָלְסַט גְּלִיכְבָּר בַּיִּ דָּעַם דִּיְתְּשַׁ אַפְּרָעָג גַּעֲטָאָן וְוֹאָהָיָן ? » —
נִיט אַפְּגָעָלָאָט אוֹזָדִיסַּן הַאָבוֹן דָּעַם פָּאָסְטָעַסְטַעַ רַיִד דִּי פָּרָאָסְטַעַ.
צְנוֹנוֹגְגָעָזָאָמָּלָהּ הָאָט פּוֹנְסְנִי אַיְתָאִינְגַּעַם זִיךְרָעַר דָּאָס פַּי
אוֹן פָּאָרְגָּעָזָעַט דָּעַם אַוְמָגְעָוִילְנָעָכָן שְׁפָאַצְרַ קַיִן מְאָסְקוּעַ.
עַלְשָׁטַע אִיצְטַע הָאָט עַד אוֹיף קְרִיְּצַ-פּוֹנְקַטַּן בָּאַמְּעָרְקַט
צְעַשְׁטָעַלְטַע רַיִעַן קַעְגְּנָטָאָנְקָעַוּ בָּאָרְיָעָן.
זַיִּהְיָה אָבוֹפָן שְׂוִינְדְּלָעַן פָּאָר דִּי אַיְוָגַן אָן זִיךְרָעַר.
גַּעַונְמַעַן שְׂוִינְדְּלָעַן פָּאָר דִּי אַיְוָגַן אָן זִיךְרָעַר.
אַ שְׁמַעַק גַּעֲטָאָן דִּי וּמִיט הָאָט מִיט גַּעַהְיִים,
מִיט אַוְמָעַט אָן מִיט אַוְמָבָאַשְׁטִימַטַּן גַּוְרָל.
עַד הָאָט אַ וּוּלְיִנְקַע פָּאָרְגָּעָסַן אַיִן דָּעַר הַיִּם,
די מְשֻׁעְרָעַדַּע מִיט פַּי פָּוּן בְּלִיק פָּאָרְלָוִיזַּן.
אוֹיף דָּעַר צְעַשְׁפְּרִיטָעַר מַאְגִיסְטְּרָאָל אַ שְׁפָאַן גַּעֲטָאָן עַד הָאָט
אוֹן גָּלָאת אָזְיַי זִיךְרָעַר, אַיְפָּן אַוְיָג. זַי אַפְּגָעָמְאָסְטַעַן :
נִיט אַוְיְסְגָּעַשְׁלָאָסַן אַיִן אַ שְׁלָאָכְטַע אַיְנָמִיטַן שְׁטָאָט,
אַ שְׁלָגְכַּטְפַּאְר יְעַדְעַר שְׁטוּב אַיִן מְאָסְקוּעַ ...

V.

זין שטוב געווונן איז שוין ניט וווײַט.
 די גאנס האט גאָסְטְּפִּינְטְּלָעֵך ויז שטיל צו אים געצייגן, —
 נאר אומבאָמְערְקֶט האט ער געלְאָזֶט זיך איז אָן אַנְדְּעָר זײַט,
 די טשׂוֹלְעָדָע, די פֿאָסְטְּעָכְבָּר באָגְלִיְּתִינְד מִיט די אוֹיגָן,
 און זיך געכְּאָפְּט : עס קָאָן אַחוֹוי נִיטְּ קָלְעָקָן אִים דער טָאג
 אוּיבְּ אָפְּשְׁטָעָלְּן זיך אָומְעָטוּם, אָן אַ גַּעַשְׁפְּרָעָך מִיט יַעֲדָן זיך פֿאָטְרוֹיוּן.
 אָן גַּלְּדִיך צְוְרִיךְ גַּעַגְּבָּן זיך אַ טְּרָאָג,
 אָן אַ צְּעֻטְּמְלְטְּעָר דְּדָרְזָעָן זיך בִּי זַיְּן טְּוִיעָר :
 אָט באָלְד וּוּעַט אָרוּם אִים זיך טָאנְן אַ נָּעַם צְוּנוֹיָה !
 זין אוּיפְּגַּעַוּקְּטָעָ, פֿוֹנוּס שְׁלָאָפְּ צְעַטְּרָעָטָה משְׁפָה !
 נָאָר עַפְּעָס שְׁטִיל אָזְוִי, פֿרִימְאָרְגְּעָדִיק אַין הוֹיַּת,
 די שטוב — פֿאָרְמָאָכָּט. די פֿעְנְצְּטָעָר — אַיִּתְּ, אַ וַיְנְטָלְּ, אַ גַּעַפְּאָכָּעָ...

VI.

אָן ווי ער גִּיט אָן שְׁטִיטִיט — זיך אוּיפְּדָאָסְנִי אָין שְׁטָאָט גַּעַלְאָזֶט,
 אָרוּךְ אָין נָאָרְקָאָמָּט מִיט אָמְגָעְדָּלְד אָן אַגְּגָעְגְּרָטָעָר,
 אָוָן דָּאָרְט אָין דָּאָס גַּעַשְׁפְּרָעָך גַּעַוְוּןָן קָוְרִץ אָן פֿרָאָסְט :
 — אָוָאָדִים, לְעַבְּסָט ? נָוּ, עַנְדְּלָעַד, אַגְּפְּעוֹצָמָּט זִיך ! —
 עס האט אִים דער דְּזְוּשְׁרָנְעָר זָאת דְּעַרְקָעָנט
 אָוָן אִים אַ נָּעַם גַּעַגְּבָּן פֿאָרְ דָּעָר אַפְּגָעְבְּלִיאַקְּוּוּטָעָר פֿלִיצָעָ.
 ער האט גַּעַזְוָכָּט אַ זָּוָאָרְט אָוָן אַ צְּפִיר גַּעַטְּאָן די העָנָט : —
 אָין דער אַרוּמְרִינְגְּלוֹנְג אַבְּיסְעָלָע גַּעַדְרִיטִיט זִיך ? !
 אָין זִיך ! — האט ער צְוָעָרְשָׁט גַּעַוְוְנְדָעָט זִיך אוּיפְּ «דָּרְ».
 דְּעַרְנָאָד גַּעַזְאָגָט שְׁוִין ווִידְעָר «אִיר» אִים,
 אַ וַיְיַי גַּעַגְּבָּן מִיט די אוֹיגָן אוּיפְּ אַ שְׁטוֹל :
 — אִיד פֿאָרְט נָאָך הַיְּנִינְט אָרוּק ? ... עס זִינְגְּעָן גְּרִיטִיט שְׁוִין די פֿאָפְּרָן.
 סָאָין דער זָאוֹאָד דער עַנְדָּעָר שְׁוִין אַין ווּעָג,
 אוּיר וּוּעַט אִים אַגְּיָאָגָן, — האט ער גַּעַקְּוָט אוּיפְּ אִים אַן אוּיפְּהָעָד.
 — אָוָן שְׁלָאָפְּן ? — האט אָוָאָדִים שְׁטִיל גַּעַטְּאָן אַ פֿרָעָג.
 — נִיט שְׁלָאָפְּן חַבְּבָן מִיד אִיך, טִיעָרָעָר, אַרוּסְגָּעָרְפָּן !

VII.

ער האט אלְּיַיך גַּעַהְאַלְּטָן קוּים זִיך אוּיפְּ די פִּס,
 ווי ער ווֹאלְט אַפְּגָעָנָן, ווּעָד וַיִּסְטָט, סְאָרָא מַהְלָך .
 אָוָן סְ-הַאָט אָוָאָדִים שְׁוִין גַּעַשְׁמָכָט : — גַּעַוְוִיס, גַּעַוְוִיס . . .
 וּוּעַן גִּיט אָרוּךְ דָּעָר צָוָג ? — דָּאָס וּוּעַט שְׁוִין זָאגְן דָּעָר וּזְקָהָלְאָלְאָל אִיך !

איך פארט, אוזאדים, הײַנט אָרוּס אַוִיפָן אוֹרָאַל, —
 אין דרי מְאַגָּט צַיִיט אֲרוּס וּוּעַט אֵיר אָונְדוֹ גַּעֲבָן טַאנְקָעַן!
 פָּאַרְשָׁתְּעַנְּדָעַךְ, הָא? מִין טִיעָרָעַר, אַז קָעְגָּפָאַל
 וּוּעַט אָונְדוֹ דָעַר דִּיטַשׁ... נָו, זַיְצָט! — אַז דָאַנְקָאַיךְ! —
 ... פָּוֹן אַוִיסְפִּיר, — הָאַט אָרוּדים זִיךְ דָעְמָאַגְּטָמָט,
 פְּלָעַגְטָמָט עַד אָזְוִי זִיךְ אָוְמָקָעָרָן אָוֹן גָּלִיךְ אָוּרָקָגִיאַן.
 עַס הָאַט דָעַר זָאת אִם אִיסְגָּעַשְׁטוּרָעַקְטָה דַיְּ הָאָבָט,
 אִים עַפְעָס אַנְגָּעָזָגָט מִיט אֵיר אָוֹן נִיט זִיךְ בְּלוּזִי גַּעֲזָבָטָה:
 — אֵיר וּוּרְטָמָט, אָרוּדים, דָאַז נִיט אָוּס סָאַלְדָאַט,
 אֵיר גִּיטָּט נָאָר אַוִיכְ אַז אָנְדוּדָר פָּאַגְּטָט אַרְבִּיעָה. —
 אָרוּדים הָאַט קִין צִיטָאָפְּלָוָנוּ נִיט גַּעַהָאָט
 צּוֹ הָאָבָן כָּאַטְשׁ דָעַם מִינְדָּעַסְטָן פָּאַרְאַיְבָּל . . .

VIII.

צִי וּוּעַט אִים קְלָעַקְן צִיטָאָהִים זִיךְ צָוְכָאַפְּן אַצְיַינְד ?
 אַיְן בָּאָד אַ לְוִיפְטָאָן כָּאַטְשׁ, בֵּין סְצָוָעַט דָעַר צָוְגָאַרְקָגִיאַן?
 מִיט אַלְגָּעַן אַוִיסְרָעַדְן אַ וּוּרְטָמָט, אַ קָּוָק טָאָן אַוִיפָן קִינְד,
 אַרְומָנוּעָמָעָן זַיְיָ... עַפְעָס זִיךְ פָּאַבְּגָנָט אַרְבָּעָגָן...
 אָרוּדים אַז שָׂוִין לְאָגְבָּן אָזְוִי צָעַטְוָלָט נִיט גַּעֲזָבָן:
 עַד הִיבְּטָמָט נִיט אָז צּוֹ וּוּסְקָן, וּסְאָס אָזְוִי וּוּסָן
 אָזְוִי זַיְיָ וּוּעַט זִיךְ מִיט זִין מְשִׁפְחָה ?!
 גַּעַשְׁלָאָגָן הָאַט אַזְוִי, אָרוּדים, גָּטוּ.
 וּוּ שְׁלָאָגָן דָאָרָף אָז אַינְגָשָׁעַנְיָעַד זִיךְ, אַ קָּאַנְטְּרוּקְטָאָר, —
 הָאַט אִים דָעַר זָאת גַּעַמְוָנָטָט, — נָו, אַ גִּיקְלָעָמָן מַאֲרָשָׁוֹת ?
 אָז פָּוּנְדָּאָסְנִי אִים נָאָז אַרְומָגָעָקוּט דָאָרט,
 אָזְוִי עַדְגָּעַץ אָז גַּעַדְאָנָק אָזְמִידָן נָאָז גַּעַטָּאָן אַ שְׂוִוִּים
 נָאָז אִים, וּוּעַן בֵּין דָעַר טִיר אָז שָׂוִין גַּעֲוּעָן עַד,
 אָז נָאָגְעָלָאָפָן מִיטָּן בְּלִיק : — «אָזָא, וּוּי אִים,
 אַז פָּוּנְקָטָט גַּעֲוּעָן צּוֹ דָעַר מָאָס דַיְּ אַפְּאַלְטְּשָׁעַנְיָע !...»

10. אַפְּעַנְעַע פָּעַנְצְּטָעַר

I.

פָּאַרְשְׁדִּיבְּגָעַע מִיט לִיבְּעַר דָּאַנְטְּשָׁרִיפְט, זַיְיט נָאָז זִימָט,
 דַי מַאְסְקָוָעָד גָּאָטָן בְּלָעְטָעָרָן זִיךְ אַיְבָעָד.
 אָרוּדים לִיְעָנָט אַלְעַד זַיְיָ אַוִיכְ אַוִיסְוָיְגִינִּיק פָּוֹן וּוּיִיט,
 וּוּי לִידְעַר פָּוֹן זִיךְ יְוָגָנָט — דָאַרְצִיקָע אָזְוִי לִיבָע.

מייט פארכטיקיט ער קוקט אין דויטן פלאץ זיך איזן,
 ער גיט אים שטענדיק דורך אַ צ'ריקגעהאלטענער, אַ שטילעַ;
 מיט שטראנגער, וואנדערלעכער טעמאָפֿשִׁין
 גיט שטענדיק פִּיעַרלְעַץ גיט פֿאַר זִין בליך אַ שווּם אַרוֹף...
 דער פושקין-פֿלאַץ גיט פֿאַר זִין בליך אַ שווּם אַרוֹף...
 מיט בּוּמָעַן הָעַל, וַיְיַיְאָ קְרִישְׂטָלְעָנוּ, אַ קְלִינְגְּנְדִּיקָעַ וּזְאוּ...
 פֿוֹן דָּאַרטְּן קָאָן אַיְם יַעֲדַעַר בּוּם שָׁוֵין טָאָן אַ רְוַת...
 נָאָר ער פֿאַרְגִּינְסְּטַ וַיְיַיְאָ אַיצְטָן אַפְּלִיכְוַ נִיטְ דִּי גָּסָס וּזְעַן...
 פֿאַרְשְׁרִיבְּעָנוּ מיט לִיבְּרַעַן האַנטְשְׁרִיפְּטַ, זִיטְ נָאָךְ זִיטְ,
 גַּעַלְיִיטְעַרְטְּטַ עַזְבְּרַעְדְּן זַיְבְּלַעְדְּן זַיְבְּרַעְדְּן...
 אַיְזָן אַומְגַעְפָּעַר אַיְם בִּיןְ צָוְגְּ דָּאַ נָאָךְ גַּעַלְבִּינְ...
 !!.

נִיטְ מַעַר וַיְיַבְּעַתְּהַאֲלָבָן שָׁעהְ ער האַטְ...
 אַזְגְּ גַעַטְאָן זַיְדְ האַטְ ער אוּפְּגַן גַאנְצָן קוֹל דָּאַרטְ...
 דִי בְּאָךְ אַלְיַיְן אַיְזָן גַוְעַטְ צַוְיִידְרִי שָׁעהְ, אַ שְׁאָדְ!
 מַעַ וּזְעַטְ עַסְמָאָן אַיְזָן דָעַרְ הַיְמָן. אַוְן נָאָךְ אַבְּיסְלְ צִיטְ פֿאַר אַלְגָעַן!
 ער אַיְזָן אַהֲיָם אַוִיפְ דְּרָאַגְּאַמְלְקָוָעַר שָׁאָסִי אַוְעַקְ...
 אַוְן וַיְיַיְאָרְ שִׁיכְרַעְדְּרַ פֿוֹן מִידְקִיטְ זַיְדְ גַעַנְמָעַן וּזְאַקְלָעַן.
 בְּאַטְשְׁ אַפְּרָאַירְן זַיְדְ פֿוֹן וּזְעַטְ...
 האַטְ ער אַטְאָפְ גַעַטְאָן דִי שְׁטַעְכְּדִיקְעַ בְּאָקְןְ...
 אַן אַוְיְגְּנְבְּלִיקְ — אַיְנָן אַ פְּרִיזְעַרְדְּזָאָל אַיְזָן ער אַרְיַן.
 סְאַיְזָן קִינְגְּעַרְ נִיטְ גַעַוְעַן אַ פְּרַעְגְּ גַעַבְנְ «נָאָךְ וּזְעַמְעַן?».
 צְעַלְיִיגְטְ זַיְדְ אַיְזָן אַ שְׁטוֹלְ, אַוְן לְאַזְנְדִיקְ דִי אַבְּרִים דִינְעַ פְּרִיְ...
 אַוְנְטְעַרְן זִינְגְּעַדְקִין גַּאַלְמְעַסְעַר פְּאַרְזְוֹנְקָעַן אַיְזָן אַ דְּרַעְמָלְ...
 אַיְם אַוְיְפְגְּעוּוֹקְטְ דִי מִיסְטְעַרְן האַטְ זִיעְרַ שְׁטִילְ :
 — אַיְרְ זִיטְ, וּוְיַזְטְ אַוְסִיםְ, פֿוֹן לְאַנְגְּ שְׁוֵין נִיטְ גַעַשְׁלַאַפְן!...
 אַוְאָדִים האַטְ זַיְדְ פְּרִישְׁעַרְ, מַונְטְעַרְדְּ דְעַרְפְּילְטְ...
 אַוְן אַיְרְ גַעַנְטְפְעַרְטְ שְׁמִיכְלְעַנְדִיקְ : — נָוְ, יַאְ, אַיְרְ האַטְ גַעַטְרָאָפְן!
 !!.

— זַוְאָסְ הַעֲרַתְ זַיְדְ עַפְעַס אַוְיְפְן פְּרָאנְטְ?
 אַיְרְ קוּמְטְ גַעַוְוִיסְ דָאָךְ גַלְיִיךְ פֿוֹן דָּאַרטְן?
 האַטְ זַיְ גַעַשְׁפְּרִיצְ אַוִיפְ אַיְם אַדְעַקְאַלְאָן
 אַוְן אַוְיְפְגְּעַהְאַלְמָן מִיטְ אַ זְוָארְטָ אַיְם.
 זַיְ האַטְ גַעַוְאַלְטַ, מַבְטִיחַ זִין זָאָל דָעַרְ סַאַלְדָאַטְ...
 אַוְ סַיוּעַטְ דָעַרְ דִיְתְשַׁ דָאַ בְּרַעְכְּן האַלְדוֹזְאַוְן-טָאָקְ...
 אַיְן פְּחַדְעַרְ אַיְנְגְּעַטְוָנְקָטְ אַ שְׁטִיקְ וְרַאְטְ...
 זַיְדְ לִיְכְטְ אַדְוָרְכְגַעַשְׁוּבָטְ אַוִיפְ וַיְיַגְעַ בְּאָקְןְ :
 — דִי לְעַצְטַעְ טַעַגְ אַיְזָן זַעַלְטָן אַ קְלִיעַנְטָן.

אַקְאָפֶעַס נְרָבֵן אִיז דִּ שְׂמָעַט אָוֹרְקָנָגָן דִּ גָּאנְצָע.
אט זעט אַיר דָּא, אִין זָאַל, אַינְגָאנְצָן אִין פָּאָר הענט,
אַון אוּיךְ אָוּמוּיסְטַּ — הַאָבָּן דִּ אַוְיָגָן אַיר גַּעֲזָבָן אַ צְּגָלָנְצָן זִיךְ, —
כְּזַאֲלָט אַוְיָיךְ... נָאָר דָּעַר סָפָּלָאָן דָּעַרְלָיבָּט מִיר נִיט אָוּרָעַ.
וְדָילְ פָּעַמְעָר אַ וְאַעֲנָגָר... זָאַךְ... וְוִי אַיר אַזְוִינָעַ... —

אָונְ שְׁוִין אִין אַ מִינְגָּט אָרוּם מִיטְ פְּרִיד אָונְ שְׁרָעַק
אַרְמוּרָאַרְטַּ גַּעַשְׁטָאָגָעַן אִיז אַוְיָדִים לְעַם זִיךְ וְאוּינָגָן.

IV.

אט זִינְגָּעַן זִיךְ, דִּ טִיעָרָע, דִּ לִיבָּעַ וּוּנְטָן,
סָגִיט נָאָר פָּוּן וּוּיִיט אִין זִיךְ דָּאָס הַאָרֶץ אַ בָּרִי זִיךְ,
עַס הַאָבָּן אִים דִּ שְׁבָנִים אַוְפָּהָן הַוִּיפְּ דָּעַרְקָעָנְטַּ,
נָאָר צְּוֹגִינְיָן נִיט גַּעֲזִילָט צָו אִים מִיט אַ בָּגְרִיסְוָנְגַּ,
דִּי טִיר גַּעֲזָעָן אִין פָּוּן זִיךְ זְוִינָגָן אַוְיָיךְ אַ שְׁלָאָס,
דָּאָס פָּעַנְצָטָעַר — וּוּיְעָרְדִּיקְ צְּעַפְּאַכְּעַט, אָפָּן,
עַר הַאָט גַּעַזְוָרָטְט. זִיךְ אַוְמְגַעְדָּרִיטְט... אִיז וּאָס,
זָאַל אָפְּשָׁר עַפְּעַס הַאָבָּן זִיךְ גַּעַטְרָאָפָּן ?
אַיְבָּעָרָן הַוִּיפְּ מִיט אָוְמְגַעְדָּוְלָדְט הַאָט עַר אַרְמוּמְגַעְשָׁפָאָנְטַּ,
אַיְעָדָעְט וּוּיְילְ בֵּי פָעַנְצָטָעַר אַפְּעַנְגָּעַן גַּעַטָּאָן אַ שְׁטָעַל זִיךְ,
דָּעַרְיעָזָן : צְוַיִּי גַּאֲזִים-מַאֲסָקָעָם — ذִי הַעֲנָגָעָן אַוְיָיךְ דָּעַר וּוּגָט
מִיט אַוְיָגָן גַּלְעַזְעָרָנָעָן אָונְ מִיט סְקָעַלְעַט-אַדְרִיכְעַט הַעַלְזָעָר.
אַ שְׁטִיקָל טִישָׁ. דָּאָס וּוּנְטָן פָּוּן דָּעַם בָּעַט.
דָּעַם בִּיכְעָרְ-שְׁרָאָנָק אָונְ אַ צְּבָרָאָכְן קִינְדָּעְרְ-שְׁפִילְכְּלַּ
וּוִי הַאָט דָּעַר זִיגָעָר ? סְאַיְן שְׁוִין שְׁפָעַט, —
הַאָבָּן אִין שְׁתִּין זִיךְ אַפְּגַעְלָאָפָּט דִּי שְׁטִיוֹלְזִינָעַ הַילְכִּיק . . .

V.

אַ טִיר אַיְבָּעָר אַ טִיר. אַ קְלָאָפַּט. אַ פָּרָעָג :
— צִי קָאָן מַעַן עַפְּעַס נִיט בֵּי שְׁכָנִים זִיךְ דָּעַרְוִיסְט ?
— נָאָךְ בְּרוּיטְט... אִין אַטְשָׁעָרָעַד... גַּאנְצָפְּרִי אַוְעָקָ...
זִיךְ אַוְמְקָעָרָן בֵּי אִיצְטָן נָאָךְ נִיט בָּאוּזָין...
אַעֲנְטָלְעָכָעָר ! — הַאָט זִיךְ דִּי שְׁכָנָה אַיְנְגָעָקָט, —
אָן אַיְגָעָנָעָר ! — דִּי הַעַנְטָן אַיְבָּעָר דָּעַר בְּרוּסְט פָּאַרְבָּרָאָכְן
אָונְ גַּעַנְטָעַר צָו אִים גַּעֲזָבָן זִיךְ אַ רְוָק, —
סְאַיְן, גַּאֲטָמִינְגָּעָר, סְאַיְן אַיר ! — הַאָט זִיךְ גַּעַנוּמָעָן אַכְעָן,
— סְאַיְן אַיךְ ! — הַאָט דָּעַר צְעַטְוָמְלָאָט אַפְּגַעְכָּאָפָּט גַּעַשְׁוּוֹינָד,
אַ הַיִּסְעָעָט טְרוּקָנְקִיטְט דָּעַרְפִּילְט אִין גַּוּמָעָן. —
צִי וּוּיִיט אַיר בִּיט, זָוָא אִין דָּאָס קִינְד ?
— דָּאָס קִינְד הַאָט גַּאֲסָהָאָט פָּאָר זִיךְ בְּלִיק,
אַ גַּיִי גַּעַטָּאָן דִּי גַּאֲסָהָאָט פָּאָר זִיךְ בְּלִיק,
אַיְן דָּעַר זְוָאָרָגָעָז זִיךְ דָּעַרְמָאָנָט, אָונְ אַיְן דָּעַם בְּלוּט-בָּאַשְׁפְּרִיצְטָן קוּישָׁל.

עד האט געמאכט צווי טרייט צוריק,
פֿאַרְשְׁטָעַלְטַ דַעַם וּוֹעֵג הַאֲבָן אִם אָמְפָאַרְשְׁטָעַנְדְלָעֶכְעַ גַעֲרִישָׂן . . .

VI.

פֿאַהְאַקְטַ דַעַט אַוִיפַ אַ וּוַיְילְעַ זִיךְ זִין בְּלִיךְ,
גַעֲוִוִישַט האט אָוְמְבָּאָמְעַרְקַט דַי שְׁכָנָה זִיךְ דַי אַוִינְגַן.
אַט דַא זַוִּיזְט אֹוִיסַ, האט עַרְשַט דַעַר קְרִיגַ
פֿאַר אִם זִיךְ אַוִיפַ אָן אַמְתַ אַנְגַעְהַיְבַן . . .
אַט דַא אַרְיַין אַיְזַן דַי מְלַחְתָה אַיְזַן זִין גּוֹבֵל,
צַו אִים אַיְזַן זַאֲרִיךְ, אַוְן אַוִיסְגָּרִיסַן, וּאַס אִיר האט פֿאַרְגְּלוֹסַט זִיךְ . . .
סַאַיְזַן אַלְץ אַדוֹם עַפְעַס גַעֲזָאָרְן שְׁרַעְלְעַד פּוֹל
אַוְן אַיְזְיִינִיק, אַיְזַן אִים, אַזְאַ מִין שְׁוּרְעַרְ פּוֹסְטְקִיְיט . . .
וּוְאַהֲוִין גִיט מַעַן צָום אַלְעַמְעַרְשַטַן זִיךְ אַ וּוֹעֵנד ?
וּוְאוֹ וּוֹעֵרט מַעַן עַפְעַס וּזְאַס גַעֲוָאַירַע ? אַוְן בַּי וּוּעַמְעַן ?
הַאֲט עַר גַעְלָאַזְט זִיךְ צְרוּיךְ, נִיט וּזְעַנְדִיק דַי טְרִיעַפְ, דַי וּוֹעֵנט,
וּוְיַי אַיְזַן אַנְ אַפְגְּרוֹנְטַן, אַ גַעְקָאַוּעַטְעַר אַיְזַן קְלַעְמַעַר . . .
בְּאַרְסַהְאַבְן זַיְעַ פִיס, גַעְפְּעַונְטְעַטְעַ פּוֹן וּוֹיִ.
אַבְטְקָעַגְן פְעַנְצְטַעַר אַפְעַנְעַם פְוֹנְסְנִי גַעְטָאַן אַלְיַין אַ שְׁטַעַל זִיךְ .
אַרְוִיסְגָּעְקָוְקַט פּוֹן צִימַעַר הַאֲבָן אַלְץ דַי גַאַזְמָאַקְעַס דַי צְוִויִ
מִיט אַוִיגַן גַלְעַזְעַגְן אַוְן מִיט סְקַעְלַעַט־אַרְטִיקַע הַעַלְזּוֹעַר.

VII.

אַוְן נַאַך אַ קְוָק, אַוְן נַאַכְאַמָּל דַעַם קָאַפְ אַ דְרִי,
אַוִיפַ נַאַך עַפְעַס דַעְרוֹזְעַן — גַעְגַעַן אַיְן לְעַבְן אִים אַיְזַן.
גַעְוָאַרְט האט אַוִיפַן טִיש אַ האַלְבַע נִיט־דַעְרְטְרְוָנְקָעַנְע גַלְאַז טִי
אַוְן אַוִיפַ אַ טְאַבְוָרְעַט, אַיְן וּזְינְקַל, אַ פֿאַרְזְאַרְגְּטַעַר פְרִימְוָס.
גַעְגַעַן אַיְן שְׁטִיל, וּי סִיוֹאַלְט גַעְוָאַרְט אַיְעַדְע זַאֲרַ.
סִזְאַל זִיךְ אַז עַפְן טָאַן דִיר טִיר — אַוְן אַ גַעְוִיחַן צַעְפְעַנְטַע !
דַי שָׁאַטְנַס, האט אַוְאַדְיסַן זִיךְ אַוִיסְגָּעַדְאַכְט,
אַ שְׁאַרְכַע וּוּלְעַן אַפְשַר אַוִיפַ דַי וּוֹעֵנט טָאַן . . .
דַעְרוֹזְעַן האט עַר דַאַס צְוַעְקַלְבְּעַגְן פֿאַרְבְּעַטְעַ בְעַט,
דַעַם אַבְאַזְשַׁוְר, פֿאַרְוּעַלְקַטְעַ קוֹיְתַן אַוִיפַ דַעַר סַאַפְעַ.
אַוְן אַיְן אַ רְעַמְל — אַלְגָעַס מִידְלְשַׁעַר פֿאַרְטְרַעַט,
וּוְאַז אַרְאַפְגַעַנוּמָעַן אַיְן אַיְן פְרָאַפְיל.
אַוְן סִיאַט זִיךְ אִים גַעְוָאַלְט דַאַס פְעַנְצְטַעַר גַעְבַן אַ פֿאַרְמַאַן,
וּוְיַי פֿאַרְמַאַכְט מִיט הַעַנְט מִיט אַיְגַעַנְע דַאַס דַעַקְל פּוֹן אַ טְרַונְעַ:
גַעְשִׁיקְט זִיךְ — האט עַר, לאַזְנְדִיק זִיךְ צְדִיק, גַעְטָאַן אַ מְרַאַכְט, —
אוֹ אַלְגַעַן... אַוְן דַאַס קִינְד... אַוְן אַלְץ — אַנְטְרַוּנְעַן ?"

11. דִּיטְשָׁן גַּרְיִיטָן אֶ פָּרָאָד

I.

דאָס ערשותע מאָל פֿאָר פֿיר אָוֹן צוֹחָנְצִיךְ יָאָר .
זֵיךְ נִיט גַּעֲגָרִיט זָאת מַאֲסְקּוּעַ צֹוֹ אַיר גַּרְוִיסְן יוֹם־טוֹב .
פָּאָרְקָלָאָפְּטָעַ שְׂוִיְּ-פָּעָנְצָטָעַ אָוֹן זַעַק מִיט אָמֵד אָוֹן גַּאָר ,
אָוֹן פֿוֹן הַארְמָאָטָן־גַּאָרְגָּלָעַן אֶ פָּאָרְטִיעָטָעַר גַּעֲפָלָגָנְטָעַר .
דאָס ערשותע מאָל פֿאָר פֿיר אָוֹן צוֹחָנְצִיךְ יָאָר
הַאָבָּן דֵּי מַאֲסְקּוּעַר פָּלְעָצָעַר נִיט בָּאַצְּרָת זֵיךְ
פֿאָר פִּיעָרְנוֹגָעַן בָּוּנְטָעַ אָוֹן שְׁפָאַצְּרִיגָּעַן ,
צּוֹם יוֹם־טוֹב פֿוֹן דָעַם בָּלְעָנְדִיקְסְּטָן קָאִיאָר .
דאָס ערשותע מאָל פֿאָר פֿיר אָוֹן צוֹחָנְצִיךְ יָאָר
הַאָבָּן אוֹיפְּגַּסְּן זֵיךְ נִיט אוֹיְפָעְשָׁטָעַלְטָן קִין אַרְקָעַס .
אוֹן אַיְן דָעַם לְאַקְעָדָר פֿוֹן גַּעֲפָאָר אַיְן נִיט גַּעוּוֹן קָלָאָר ,
אוֹן נִיט גַּעוּוֹן אַיְן קָלָאָר אָוּנְטָעַר דָעַם יְנוּקָעְרְסְּדִיקְן קָאָרְקָעַן :
וּוּעַט עַר גַּאָר פָּאָרְקָוּמָעַן , דָעַר פִּיעָרְטָאָגָן , צִי נִין ?
וּוּעַן אַיְן הַיְמָל גַּאָר צְעַבְּלִילָעַן זֵיךְ אַיְלְוִינְאַצְּעִים ? —
וּוּ אַיְסְגָּעְפָּרְעָגָט וּוְאַלְטָז זֵיךְ אַיְזְדָעָר שְׁטָיְין ,
וּוּ אַיְסְגָּעְפָּרְעָגָט וּוְאַלְטָז יְעֻדָּעָר פְּלָאָז זֵיךְ . . .

II.

עַס הַאָבָּן אַכְּצִיךְ דִּיטְשִׁישָׁע דִּיוֹוִיזָעָס גַּעֲשָׁפָאָרֶט
מִיט קָלְעָמָעָר רִיזְיקָעָ דָוְרָךְ דָרְיִי גַּעֲפְּלִיעָטָע זִיְּטָן ,
וּוּ אַיְף אָוֹן אָוּנְטָעְדָּאָלָט , דָוְרָךְ טָאָג אָוֹן נִאָכָּט ,
בָּאַוְיְפָעָנָעָ מִיט אָוּמְגָלִיק אָוֹן מִיט שִׁיטְעָרָס .
אָוֹן אָוּמְצָאְלִיקָעָר הַיְשָׁעָרִיק , בָּאַדְעָקָט מִיט שְׁטָאָל ,
אָרוּמְגָעְשָׁמִידָט מִיט דָרְיִפְּן אָוֹן מִיט פְּלָאָטָן ,
גַּעֲקָרָאָן אֶ גַּעֲפָגְצָעָרְטָעָר אַיְן אַיְף דָעַר שְׁטָאָט
מִיט טָאָרְטָשְׁעַנְדִּיקָעָ צִינְקָאָסְטָנָס מִיט שְׁוֹהָרְצָעָ פֿוֹן הַאָרְמָאָטָן .
אוֹן פֿוֹן בִּינְאָקְלָעַן אַיְסְגָּעְקָוָט אַיְף רָעָכָטָס אָוֹן לִינְקָס
הָאָט יְעֻדָּעָר אַיְינְדָעָר זֵיךְ אֶ פְּלָאָצָל אַיְף וּוּינְדָעָר .
גַּעֲשָׁטָאָגָעָן מַאֲסְקּוּעַ אַיְן וּוּ אֶ נִיט־צּוֹטְרִיטְלָעְכָּעָר סְפִינְקָס ,
גַּעֲמָאָרְדָעְוָעָט הָאָט זֵיךְ בָּעָרְלִין : גַּעֲשָׁוְינְדָעָר !
מַעַת־לִעְתָּן הָאָט גַּעֲדוֹנָעָר פֿוֹן קָאָנְגָעָן זֵיךְ גַּעֲהָעָט
אַיְבָּעָר פָּאָרְגָּעְנְפָּלָטָעָ אָוֹן אַיְפָעְשָׁנְיִיטָעָ דָאָנְדָה .
נִאָר אַיְסְגָּעְשָׁטָעַלְטָה הָאָט זֵיךְ דֵּי אָוּנְטָרְמָאָסְקּוּעַדְיִיקָעָ עָדָה ,
אוֹן אַיְן אֶ בָּאָרְגָּה דָאָט יְעֻדָּעָר צּוֹטְרִיט זֵיךְ פָּאָרְזָאָנְדָלָט .

III.

ניט מעד ווי נאך א טאג, א צויזיטער. ער גענענט.
 פון פָּרָגְּפֶּלְגִּיט דורך איבער ער פעל א ציטער.
 געביסן האבן בי דעם פִּירְוָרֶר זיך די הענט —
 דעם שטריך איבערן האלזַן פון מאסקווע א פָּרָצִי טאג.
 די הוייפט-שטאט האט געשווינדאלט פָּאָרֶן בליך,
 און קעפּ האבן אין הינערפלעט געדרית זיך,
 אַ שִׁיכּוֹר טָאגַן מֵעַ וּוּעַט! פָּאָרָשִׂיכּוֹר דעם זיג!
 און איבער גאנַר ער בְּרוֹסֶט די קְלִינְגְּנְדִּיקָּעַ קְרִיצָּן
 ווּעַט זַי אַין רֻם דָּעַר פִּירְוָרֶר אֲנָה עֲנָגָעָן אַלְיַין, —
 האבן זַי הַקְּעָדֵק פָּוּן שִׁיכּוֹרָן גַּעֲלָכְּטָעַר זַי גַּעֲקְוִיקָּלְטָן,
 דָּרְיַי דָּוּסָן אַין גַּעַשְׁפָּאָן — פָּאָרָאָדָּאָלִיָּן,
 אַן מִיט די קלות אַיבָּעָד מאַסְקוּעַ — אַוִּיפּ אַ טְּרָאִיקָּעַ!
 זַי האבן זַי גַּעַאיַלְטָן, סְהָאָט קִין גַּעַדְוָלָח זַי נִיט גַּעַקְלָעָט,
 אַן שְׁרִיבָּן בְּרִיוֹן קִין דִּיטְּשָׁלָאָנְדָן האט דָּעָרָעָסָן,
 גַּעַבְּעָטָן עַנְטָפְּעָרָן קִין מאַסְקוּעַ זַי דִּירָעָטָן,
 אַן אֲנָגָעוֹיָן פִּינְקְטְּלָעָכָּעַ אַדְרָעָסָן.

IV.

אַזְוִי פִּילְּ לְעַנְדָּעָר, ערְד אַון שְׁטָעַט,
 פָּאָרָטְּרָוְנְקָעָנָע אַין בְּלוֹטָן, האָבָּן אַין ווּעַט אַין גַּאֲרָעָד זַי גַּעַהָעָרָט שָׁוִין!
 גַּעַגְּאָן אַיְוֹ אַ צְּעִירְשָׁעַט-שְׁרָעָלָעַד גַּעַוּוּט:
 ווּעַר ווּעַט אַ תְּלִיה אַיְפָּן דָּוִיטָן פְּלָאָץ פָּאָרְפָּעָטְּטִיקָּן דָּעַר עַרְשָׁטָעָר?
 ווּעַר ווּעַט דָּעַר עַרְשָׁטָעָר אַוִּיסְקָאָרָאָוָשָׁעָן «הַיְלָה!»,
 ווּעַן סְיֻוּטָן דִּי פְּרִיהִיט אַוִּיפּ אַ קָּאָפּ דָּאָרָט ווּעָרָן קִירְצָעָר?
 גַּאֲרָד יְעַדְעָר אַוִּיגְּנְבָּלִיק אַון יְעַדְעָוָן ווּילְּ.
 גַּעַקְרָעְכָּצָט די ערְד האָט אַונְטָעָר לְאָסְטָן פָּוּן שְׁטָאָגָן,
 מִיטָּ גַּרְילִיךְ גַּעַמְאָרְדָּעָוּוט אַוִּיפּ אַיד זַי האָבָּן פָּאָגְּצָעָרָס.
 ווּאוֹ סְאיָן גַּעַוּוּן אַ בָּאָרָג — האָט זַי צְּעַלְיִיגְּט אַ טָּאָל,
 אַון ווּאוֹ אַ טָּאָל — גַּעַהָוִין האָט אַ ווּגָאנְט זַי.
 סְהָאָט אַיְפָּן זַיְגָעָר קְלָאָפָּס שָׁוִין אַוִּיךְ די שְׁעה גַּעַצְיִילְּטָן,
 זַי אַין הוֹלְיָאָשְׁטָשִׁינָעָס אַין ווִילְּדָעָ שָׁוִין גַּעַשְׁמָאָלָצָן,
 אַון שִׁיכּוֹר אֲנָגָעִיאָגָט אַ טִּילְּ האָט נָאָך אַ טִּילְּ,
 מִיטָּ שְׁפִּיזְקָאָרָטָן פָּאָרָגְּרִיטָן צָוָם מאַסְקוּרָעָר מַאְלְצִיָּט.

V.

מִיטָּ אַ פָּאָרָאָדָעָנוֹג אַין קָאָפּ, ווּי אַין אַ קָּעְסְּטָלְאָפְּטָס,
 אַיבָּעָרָן ווּעַג פָּוּן דָּוִיבָּן אַוְן גַּזְוִילְתָּהִיקָּן צַוִּיבָּעָר,
 אַיְיַ אַיְן אַ שְׁטָאָבְּ-מַאְשִׁין אַוִּיפּ נַאֲסְקוּוּעַ פְּרָאָנָט גַּעַפְּאָרָן קְלָאָפָּס.
 פָּאָר דִּינְסָט דָּעַם דִּיְיךְ האָט ער בָּאָקְוּמָעָן אַ דָּעָרָהִיבָּונָג.

בֵּין אִים אָיוֹ אַלְץ פָּאָרָאוּיסְגַּעַזְעַן בֵּין צוֹ דָעַם מִינְדָּסְטָן פֿרְטָן.
 אָן פֿרְטָן צוֹ פֿרְטָן גַּעֲפָסְטָן אָיוֹ שְׁרוּיפָקָן.
 גַּעֲשׂוֹנוֹנְדָּלֶט פָּאָרָן זַיְן בְּלִיקָן הָאָט בְּלַעַנְדִּיקָן דָעַר פָּאָרָאָד —
 עַר הָאָט שְׁוֹין דָאָ גַּעֲהֻרְשִׁיט אַוִּיף יַעֲדַעַר גַּאַס אָנוֹ פְּלַאַץ אָנוֹ הוַיְפָלָן!
 "אָין גַּרְוָונְטָן דִּי גַּעֲטָא אִין," — הָאָט עַד גַּעֲטְרָאָכָט, —
 נִיטָּיְן מַאֲסְשָׁטָבָן גַּעֲוֹעַן פָּוּן סָאמָעָן אַנְהִיבָּן;
 דָאָס מַזְלָן אַוִּיף גַּעֲנוֹוִיס אָין מַאֲסְקּוּעָן אַוִּיף אִים זְוָארָט,
 עַר וּוּעַט אָין מַאֲסְקּוּעָן אַלְץ דָעַרְנָעַמָּעָן אָנוֹ דָעַרְמָאָנְעָן..."
 עַס הָאָט אִים גַּאַר דִּי לְאַגְּנָזָמְקִיט גַּעֲקוּוּלָט,
 גַּעֲרִיסְן דָאָט עַד זַיְךְ דִּי הָעַנְתָּן שְׁוֹין אַצְּפִּיר טָאן.
 אָט אַיְצָט וּוּעַט אָין זַיְן גַּאנְצָעָר גְּרִיסָס דָעַרְזָעָן אִים דִּי וּוּעַט!
 אַ קְלִינְגָעָ פְּאַחַזָּע ? נִיטָּזְוִיכְטִיק !

VI.

— אַ פְּאַחַזָּע ! — גַּיטָּ קְלָאָפָס אַ קְיָילְ זַיְךְ אָפָס, —
 אָן אַוִּיסְפְּרוֹאָוֹ ! בְּיִם פִּינְאָל ! סְקָאָן גַּרְנִיטָן שְׁוֹין גַּעֲשָׁעָן דָא !
 וְזָאוֹ דִּינְגָעָן זַיְךְ, דִּי זִיסְעָ טָאגָ פָּוּן גַּרְאָנְאָטָאָפָס ?!
 גַּעֲרָמְאָנְיָע, קְרָעַשְׁטָשְׁעַנְדָא !...
 סְפָּאָרְטָרָאָגָט קִיְּן פָּאוּוּס נִיטָּ קְלָאָפָס.
 פָּאָר אַלְעָ דְּרִיְּ יָאָר קְרִיגָעָן הָאָט אִים דָעַר טָעַמָּפָ בְּאָפְלִיגְלָט ;
 אַ פְּעַטָּס, אַ שְׁמַאְלְצִיקָס אָנוֹ אַ גְּרָאָבָס
 וּוּעַט בְּרַעְנָגָעָן אַיְצָט דָעַר אַוְנְטָעַרְמָאָסְקּוּוּעָדִיקָעָר זַיְג אִים !
 נִאָר סִ'הָאָט בְּאַשְׁיִימְפְּעַרְלָעָךְ גַּעֲפְּלִיאָצָט עַרְגָּעָץ דָעַר טָעַמָּפָ...
 דָעַר שִׁקְזָאָלָן הָאָט אַ וּוּגָ גַּעֲטָאָנוֹ זַיְךְ — לְאָרְגָּא !
 נָו, יָא ! . . . אַוִּיף בְּרִיְיטָסְטָע שְׁטְרָעָקָעָס וּוּרְעָתָ מַעַן אַוִּיךְ פְּאָרְקָלָעָמָט,
 דִּי פְּרִיְיסְטָע רְוִיְמָעָן קָאנְגָעָן אַוִּיךְ אַמְּאָל דָעַרְוָאָרְגָּן...
 אַבָּעָר דָעַרְוָיְיל ? — לְאַזְטָ אִים דִּי פְּאַחַזָּע שְׁוֹין נִיטָּ אָפָס, —
 וְאָסָ פָּאָרָא נַאֲכְרִיכָּטָן זַאָל עַד דָעַם פִּירְעָר אַוְנְטָעַרְמָרָאָגָן :
 אַנְשָׁטָאָט דָעַם רְוִיטָן פְּלַאַץ — אַ גְּרוּבָ פָּוּן גַּרְאָנְאָטָאָפָס ?
 אַנְשָׁטָאָט דָעַם קְרָעָמָל — דִּי מִינְסְקָעָד סִ'נְגָּאָגָע ?

12. בִּינְאָקְלָעָן אַוְנְטָעָר מַאֲסְקָנוּוּ

I.

אַ פְּיִבְעָר הָאָט גַּעֲמָאָרְדָעְוּוּעַט דָעַם דִּיְתְּשָׁן שְׁטָאָב.
 דִּי רְוִיבָ גַּעֲצִילָט אַין טְרוּוִים. דִּי וּוּרְעָתָ אִירָעָ גַּעֲטְרָאָפָן.
 מִיטָּ אַוִּיגָן בְּלַוְטִיקָעָ דִּי הוַיְפָטְ-שְׁטָאָטָן רָאָשָׁ גַּעֲטְאָפָט
 נַאָךְ הָעַט פָּוּן וּוּיְתָ הָאָבָן דִּי וּוּלְדָעָ מְטוּרְפִים.

געביידעס אינגעטילט. מיט האט און פאַק,
 צו לוסט צו בלוטיקער זיי צונגמאָסטן :
 אַ וועלכע זיין פון זיי ווועט אַ קאַבָּאַק,
 פון וועלכער ווועט געוויין זיך טראָגָן אויף דער שטאט,
 ביי וועלכע וועלן פענטצער זיך מיט שוואָרץ באָדָקָן.
 אַקְטַּיאָבָּרִיּוֹם-טֻוב צוֹגָעָנָן אַיז שוֹווֵן אַטְּפָאַט,
 באָגָעָגָעָן וועלן זיי מיט צַיְלָעָמָרָפָן דער פרַיִ —
 געגְּרִיט זיך האָבוֹן האָפָּרְדִּיק דִּי האָרְדָּעָס
 קַיְיָן מַאֲסְקוּעָ אַוִּיפָּדִיָּהָן הַקָּדָּסָקָיָן —
 אָזֶוַּי זְגָעָוָן פָּוָן פִּירָאָרְדִּיגָּנָג.

II.

ער האט אַליַּין באָזָּוֶת דָּעַם אָנוֹטָעָרָמָסְקָוָעָדִיקָן פָּרָאנָט,
 אלְּיךָ ער, אוֹפָּפָן אוֹיגָג, דִּי לעַצְּטָע שְׁטוֹרָעָקָה האט גַּעַמָּאָסָטָן
 אַוְן אָפָּגָעָנוּמָעָן רַאֲפָּרָטָן — וַיְיָ נָּאָגָט
 זַיְ שְׁטוֹיָעָן אָנוֹטָעָר מַאֲסְקוּעָ.

איַן גַּאֲרָגֵל איַן גַּעַוּעָן דָּעַם פִּירָאָרְדִּיקָן הַיִּים,
 דָּאָךְ בֵּין צַו שְׂוִים גַּעַרְיסָן אַוְן גַּעַמָּאָרְדָּעָרָעָט האט ער אַיִּם,
 ער אַיז גַּעַוּעָן אָוִיְּפָגָעָרָגָט, אַוְן שְׁטוֹרָעָגָה, אַוְן בֵּית,
 אַוְן נִיט דָּעָרְלָאָט קַיְיָן לְאָנְגָּזָמָקִיט אַיז קַיְיָן דָּעָרְקָלָעָרָגָן,
 גַּעַשְׁתָּאָגָעָן זִיְּגָעָן גַּעַנְעָרָאָלָן, וַיְיָ אַגְּרָנָעָן וּזְאָגָטָן,
 מִיט רַאֲגָדָן מִיט פָּאָרְרִיסָעָגָן פָּוָן הַוִּיכָּעָה הַוָּטָן,
 אַוְן ער האט דָּעַם בִּינְאָקָל יַעֲדָר וַיְיָ גַּעַבְּיָתָן אַין דָּעַר הַאָגָט,
 באָפָּאָלָן דִּי מַאֲנְקָאָלָעָיָה האט אַ יְעַזְּוִידָעָ מִינְוָתָאִים :
 סְפָּאָרְטָאָגָט דָּעַר פִּירָאָרְדִּיקָן זִיְּגָעָפָּעָר —
 גַּעַנְיִיקָּיָה, פִּינְקָטָלָעָקָיָה עַר פָּאָדָעָרָט,
 — אַיז וַיְיָפָּל שָׁעָה אַרְוָם וּוּעָט סְדִּידְיִישִׁישָׁ גַּעַוּוּר
 האָבוֹן דָּעַם מַאֲסְקוּעָר וּוּידָעָשָׂאָנָד צַקְנָאָדָעָר ?

III.

די אוֹיגָן יַעֲדָע זַוְּיל האט ער גַּעַגְּבָּן אַ פָּאָרְגָּלִיָּה,
 זַוְּיַּעַפְּס אָוִיְּפָגָעָכָאָפָּט ער וְאַלְּטָפָן דָּעַר הַשְּׁגָהָה :
 סְטָאָר אַיִּין טְעָרְמָיִן נִיט זִיְּן קַיְיָן מִינְדָּסָטָעָר גַּרְיָה,
 ער אַיִּם אוִיְּגָ-אוִיְּפָ-אוֹיגָפָן גַּט פָּאָרְשָׁפָּרָאָן !
 אַ שְׁטִילָעָד שְׁנִיָּה האט זַיך גַּעַבְּעָט אַבְּעָרָן פָּעָלָה,
 פָּוָן בּוּיָּם צַו בּוּיָּם אַיְבָּרְגָּעָשָׁפָּרְגָּעָן זִיְּגָעָן רַאֲבָן,
 דָּעַר זְיַבְּעָטָעָר נָאִיאָב ! — האט זַיך גַּעַרְיסָן פָּוָן בְּאָפָּעָל,
 וַיְיָשְׁפִּין האָבוֹן בּוּכְשָׁתָאָבוֹן זַיך גַּאֲטִישָׁע גַּעַרְאָבוֹן.
 האָט פִּינְקָטָלָעָד ער אלְּיָין גַּעַקָּאָט דָּאָךְ יָאָ
 פָּאָרְשָׁפָּרָעָן אַוְן פָּאָרוּיכָּרָן אַ דָּאָטָע.

או אין דער גארער וועלט אויף טויזנטiar
וועט ער די הערשאפט פונגס זאנקרייך באשטאטן!
געוקט א גענעראל האט אויף די רויפֿן פֿון א טאנק,
ווי אויף א ציפערבלאט פֿון זיגן און טרייאומפֿן:
— פֿאַרוּירְקָלְעֶכֶת זִין סְעוּט רָעֶכֶת דָעַם פֿיוּרְעֶרְסֶס דְּרָאֶגֶן
ווי שטענדיך — אין טערמִין! ווי שטענדיך — רְוֵמְפֿוֹל!

IV.

גערמאַגַּיעַ האט געמאַלְדָּן טויזנטiar!
דעַם זיבעַטְן נָאַיְבָּ גַּעֲמַלְדָּן האט גערמאַגַּיעַ!
עס זוּעַט נִיט זִין גַּעֲנְדְּעֶרֶת אוּף קִין האָר —
הָאַט יַעֲדָעַר שְׁפָאָר אַדוּרְכָּגְּעָלְגָּעָן דָּאָם.
פֿון רְיִיכְּסְטָאָג אַנְגָּעָצְׂנוּדָעָנָם דָּאָם בְּלַעַנְדִּיק פֿיְעָרוּוֹיךְ
בְּאַלוֹיכְּטָן האָט דָעַם וּוְעַג אִים פֿון בְּנִילְיָן בֵּין סָאמָע טָולָעַ
אָונְטָעַרְן דָאַשְׁעַק דָעַם בְּינְאָקְלָזְגַּיְתָּן האָט ער
אָטָפְּ טָאָן מִיטְן אוּגְּזִין רְיִיפְּנְדִּיקְעַ גְּדוֹלָה,
אוֹן האָט אוּף אָ בעַרְיָאָזָעַ דָאָרט אָ שְׁוֹאַלְבָּנִיְּשָׁלָאָק דָעַזְוָן,
אוּף אִים גַּעַהְאָנְגָּעָן אִין צְפּוּלְטָן דִּי דְּרִיְּעָקְּ-הָוָת פֿון אִימְפּוּרְאָטָאָר...
גַּעַטְרָאָגְּן שְׁוֹאַלְבָּנִיְּשָׁלָאָק הָאָבָּן בְּלַאְטָע טָמְלָדִיק, מִיטְ בְּרָעַן,
אוֹן רְאַשְׁיק עַס פְּאַרְקִיטְעֻוּוֹטָן, פְּאַרְלִיְּגָט אָוֹן עַס פְּאַרְלָאָטָעַט,
בָּאָרְ מסְקוּעַ — מַאְסְקוּעַ זַעַט אִין זִין בְּינְאָקְלָזְגַּיְתָּן דָאָךְ זִיךְ נִיט,
פֿון מַאְסְקוּעַ וּוְיָוָט זִיךְ נִיט קִין מִינְדָּסְטָעַר שְׁפָוָר אִים...
אִים דָוָטָן: לְעַם שְׁוֹאַלְבָּנִיְּשָׁלָאָק פֿון אָונְטָן זִיצָט אָ בעַשְׁעַנְעָץ אָ יִד
אוֹן וּוְיָנְקָט אַרוּףְּ: צִי וּוְילְ סְדְּרִיְּעָקִיק הָוָט נִיט אַנְמָעָסָן דָעַר פֿיוּרְעָר?

V.

מִיט כְּרִיפְּ מִיט הַיּוּרִיקָן פְּילָט זִיךְ אָן דָעַם פֿיוּרְעָרָס שְׁטִים,
אוֹן דָוָרְךָ דָעַם פְּרָאנְטָן דְּעַרְלָאָגָנָט זִיךְ אָ צְעִילִיגְ ערָ :
סְפָּאַרְהָאָלָט, צָו אַלְדִּי טִיוּלָעָן, דִּי גַּעַשְׁיכְּטָע אִים,
ערָ האָט קִין רָגָע נִיט קִין צִיטָן. ווי האָלָט דָעַר זִיגְעָר?
זַוְּעַד האָט גַּעַשְׁיכְּטָע אַוְיסְגָּעַטְרָאָכָט? זִיךְ אַיבְּעַרְפָּאָרָן מִיט אָ טָאָנָק!
אוּסְאִין אִין בְּלִצְנְטָעָמָפְּ אַצְּינְדָעָרָט בְּלוֹזָן דָעַר מָאָנְגָּל!
אָשְׁפִּי מִיט שְׁוִים מִיט בִּיטְעָרָן האָט ער דְּעַרְלָאָגָנָט,
בָּאָפְּוִילָן אָ בְּינְאָקְלָזְגַּיְתָּן זִיךְ אָן אַנְדָּעָרָן דְּעַרְלָאָגָנָעָן!
אוֹן אִין בְּינְאָקְלָזְגַּיְתָּן פֿיְבָּרְדִּיק ער קוּקָט שְׁוִין פֿוֹנְדָּאָסְנִי,
מִיט גַּרְ אִון גִּיפְּט דָעַר בְּלִיְּקָא אִין אִים פֿאַרְמִיסְטִיקָט,
אוֹן ער דָעַרְזָעָט: אָן אַוְיסְגָּעַטְרָאָכָט גִּיטָן דָוָרְ פֿאַרְבִּי
דָעַר גַּאַזְוּלִיקָעָר קָאנְצָלָעָר בִּיסְמָאָרָק . . .
אָ זִיגְעָר אָ פֿאַרְצִיְּטִיקָן ער טָרָאָגָט אִין האָגָט,
עַס הָעָרָט דָעַר גָּאָג זִיךְ אוּף אָ וּוְיָתָעָר שְׁטָרָעָקָעָ.

בייעדרן קלונג שפרינגעט אויף פון אים א הילצערנער קאמעדיאגנט
און לאוֹט אָרוּס אַ כְּרִיפְּעֵדְיקְּן קְּוֹקָאָרְעָקְּוּ . . .

VI.

די סוויטע איסגעցיגן שטימט. ניט זין פֿאַרְהָעֶרט
דעַם פֿיּוּרֶעֶרט אַטְעָם זָאַל. נַאֲרַ עַפְעַס אַטְעַמְתַּ אָזְוִי לְאַנְגַּעַ עַר ...
אַ וְאַרְפַּ גַּעֲטָאָן דַּעַם אַנְדָּעָן בִּינְאָקְּלָ אָזְיךְ אָזְיךְ דְּרִיעָדָד,
בַּאֲפְוַיְוֹן זִיךְ אַ דְּרִיכְטָן הַאֲטַ דְּעַרְ פֿיּוּרֶעֶרט גְּלִיךְ דְּעַרְלָאָגְנָעָן.
גַּעַיְאָגָט הַאֲטַ אִים דֵּי הַיְּזָן. עַר הַאֲטַ גַּעַפְּיְבָעָרֶט : קָאנְצָלָעָר, בָּאַלְדָּ!
סְאַיְוֹן נִיט דְּעַרְ קָאנְצָלָעָר. סְאַיְוֹן אַ יִצְּ. עַר כָּאָפְט אָרוּס דֵּי שְׁפָגָעָ
נַאֲרַ דָּס גַּעַשְׁפְּעַנְסָט זִי מִיטָּן בְּלִיקְ פֿאַהָאָלֶט :
— וּוֹאָס טּוֹט אַיר דָּא ? שְׁוִין אָזְיךְ אַ מַת ? זִיטְ מוֹחָל פֿאַר דְּעַר פֿרָאָגָעָ!
אַיְן מַאֲסָקוּעָ שְׁנִיתָ. צִי זִיטְ אַיר נִיטְ קִיןְ בְּעַלְןָ, מַת, אַ שִּׁירָעָם ?
צִי וּוֹילְךְ אַיר נִיטְ אַבְּיָסְלָ דּוֹרְכָגְיָין זִיךְ שְׁפָצְרִין ?
דָּא אַיְנָגָעָמָעָן דֵּי וּוֹעַלְט אַיְזָן לִיכְבָּעָר אָן אַ שִּׁיעָר,
דָּעַרְבָּי אַ גָּאָרְנוֹיָזָן אָזָא, קִיןְ עַיְנָ-הָרָע... טּוֹיטָעָהָיִיט — אַ צִּירָוָגָן !
אַיְךְ רָעַד צַוְּ אַיְיךְ, וּוּי מִיטְ אַ מַת עַסְּ רָעַדְתָּ אַ מַת,
זִיטְ מוֹחָלָ, נַאֲרַ אַירְ גִּימְטָ, דָאַכְטָ זִיךְ, אַיְן מִין קָאָפְאָטָעָ...
אוֹן לִיגְטְּ לִיגְטְּ זִיךְ אַיְיךְ, פּוֹנְקְטְּ וּוּי אַ קָּאָמְפְּרָעָס —
מִיטְ שְׁבָתְדִּיקָעָ... גְּרָנָעָ אַלְפִּיגָּגָעָ... פְּטוּר ! ...

VII.

נִיטְ אַנְדָּעָרָשָׁ, וּוּי דַעַם שְׁנִיְהָ הַאֲטַ אַיבְּעָרָ אִים גַּעֲטָאָן דְּעַר שֶׁדְ אַ שָּׁאָט
אוֹן מִיטְ אַ קָּאָלְטָן שְׁזַוְּיִיסְ בְּאַדְעָקָטְ פּוֹן פִּיסְ בֵּין קָאָפְ אִים.
וּוֹאָס הַיְּעָטָ עַר ? עַס צִילְטָ שְׁוִין דֵי גַּעַשְׁכְּבָעָ יְעַדְעַ שְׁעָה,
אוֹן בֵּין זִין טִירְ וּוּי אַ בְּאַדְיָנָעָן גַּעַבְוִיגָּן שְׁטִימִיט אַיְרָאָפָעָ.
סְדִ-הָכָלָ וּוֹאָלָט עַר שְׁוִין בְּאַדְאָרָפְטָ דָאַנְדִּיקָן דַעַם קָרְגָּיָ.
אַיְן יְעַדְעַ אַוְיְגְּנְבָּלִיקָ אַיְזָאַטְ בֵּין אִים אָזָאָ מִין מְאָגָלָ.
נַאֲרַ אַפְּוּעַנְדָּן פּוֹנְעָם בִּינְאָקְּלָ קָאַן עַר נִיטְ דַעַם בְּלִיקָן,
עַסְ קָלָאָמְעָרָט דָס גַּעַשְׁפְּעַנְסָטְ אִים, וּוּי מִיטְ צְוָאָנָגָעָ :
— אַיְךְ לִיגְ דָאַ מִיטְ אַ דִּיטְשָׁן גַּעַנְעָרָאָלָ בְּשָׁכְנָהָ אַונְטָעָרָ דְּרִיעָדָ,
אַגְּנָעָרָאָל — אַ קָּרָאָם ! צְוָקָאָפְנָס — וּוֹאָרָשָׁן גַּאָנְצָעָ רִיפְּן,
אַיְרָ דִּיטְ גַּעַוְוִיסְ אַ בְּעַלְןָ סְדִ-הָאָרָץ זִיךְ אַונְטָעָרָלָעָנָעָן, וּוּי סְגָעָהָעָרָ,
אַיְךְ מִיאָסְ זִיךְ. אַיְיךְ ... אַיְיךְ עַסְ דָאַרְ נִיטְ קִיןְ טְרִיפְהָ! ...
אוֹן וּוֹאָס בְּאַלְגָּמָטָ דֵי טְוִיזָּנָט יָאָרָ,
אַיְזָן בְּלִיְזָן מִיטָּן בִּינְאָקְּלָ אַוְיְגְּגָרְפְּרָעָסְן שְׁוִין אָן אַסְיָעָן הַאֲטַ אַיְרָ,
נוֹהָ וּוֹיְפְּלָ פְּעַלְתָּ עַס אַיְיךְ אַוְיְינָס, סְדִ-הָכָלָ, נַאֲרַ ?
אַגְּלִינְיִקְּיִיט ! ... סְאַיְזָן בְּלִאָטָעָ! ...

VIII.

עַס בְּרָעָנָט, וּוּי סְפִּירָט, אַיְן זִינְעָ אַדְעָרָן דֵי צִיְטָ,
וּוֹעָרָ וּוֹיְסָט, וּוֹאָס יְעַדְעַ רָגָע אַיְן בִּינְאָקְּלָ קָאָסָטְ אִים ?

ער וואלט זיך צו א טראפערז געלגאָט, א פרעג שאָן וואָס ס'בָּאַטִּיט.
 זי זאל אַים קאָרטן לֵיגֶן ערְבָּן זִין אַרְיִין קִין מאָסְקוּעַ?
 אַן ס'גִּיסֶּן זִיךְ דִּי אַוְיגֶן אָן בֵּין אַים מִיטְ בְּלוֹטָן,
 ער הערט דעם יידנָס קָוָל אַיבָּעָר זִין מַארְךְ זִיךְ שָׁאוֹן:
 — זִיךְ וּוּעַט אַיר, מַת, נִיט זִין שְׂוִין אָזְוִי גּוֹט
 מִיד זָגָן, וְאָסְסָעָמָאָסְטָה מִין בְּרוּדָעָר מַשְׁהַ-אֲהָרָן?
 ער האָט דִּי דִּיְוִישְׁקָעָס פָּוָן דַּעַר שְׁטָאָט גַּעֲקָאנָט אַוִּיף אַוִּיסְטוּווִינִיקְ כְּמֻעָט,
 דִּי גַּאנְצָעָז וְאָסְקָאָס אַרְיִינְגְּקָוּעוּלָט זִיךְ וְאָסְעָרָר פָּנוּעָם טִיךְ וְוי טִיךְ דִּין,
 אָן שבְּתָה האָט ער ס'חִוָּת לִיב גַּעַתָּאָט
 צו העָרָן אַין דַּעַר שָׁוֹל פָּוָן יִדְוָן דְּבָרִיתָוָה...
 ער פְּלָעָגָט דעם פְּעָרְדָּס אַרְגְּרוּתִין סִיטְשָׁקָעָ אַוִּיף בִּינְאָסְטָה
 אָוָן אַנְפָאַיְעָן פָּאָר "מוֹדָה אֲנֵי" יַעֲדָן אַינְדָּעָרְפָּרִי עָסָטָה.
 אַיר גָּאוּעָרָט אָזְוִי, מַת, נִיט פָּאָר קִין יַדְ גַּעַדָּאָסְטָה,
 צִי זִיְתְ אַיר, מַת, חָלִילָה, נִיט בְּקוּדָהָבָרִיאָות?

IX.

אַיךְ רָעַד צו אַיְיךְ, וְוי מִיטְ אַמְתָּעָסְטָה אַמְתָּה,
 האָט קִין פָּאָרְאִיבָּל נִיטָה. נַעֲמָט עָס פָּאָר בֵּינוֹ נִיט אָן גָּאָר, —
 ער פְּלָעָגָט אַוִּיף חַתְּנוֹת אַרְוִיסְפָּאָרָן בְּאַגְּעָגָעָנָן דִּי גַּעַסְטָה,
 דַּעַס וּוְגָ פָּאָרְלִיְפָּן מִיט אַפְּלָעָר פָּאָס דִּי מַחְוָתָנִים...
 גְּעוּוֹן אַוְאָסְעָרְפִּירָעָר. אַפְּגָעָלָעָבָט דִּי וּוּלָט אַין טִיךְ,
 דִּי שְׁטָאָט גַּעַמְאָסָטָן טְעַמְלָעָן מִיט דַּעַר קְרָאָמִיסְלָעָן אָן עַמְּעָר,
 אַיךְ זַעַזְעַן סָאַמְעַטְעַנְעָם טְלִיתְ-זָאָק בֵּי אַיְיךְ,
 אַיר קְלִוְיבָּט זִיךְ, פָּאָר גְּעוּוֹס, אַין שָׁוֹל? אַ שְׁטָאָט פָּאַרְנָעָמָעָן?
 אַ, דְּאָרְטָן זִינְגָעָן שְׁטָאָט אַסְכָּד פָּאָרָאָן אִיצְטָ לִיְדִיקָעָ צְעַשְׁטָעָלָט,
 דְּאָרָט וּוּעַט קִין טְרָאָפָן שְׁוּעָר נִיט זִין פָּאָרְפָּעָסְטִיקָן דַּעַס טְרָאָט אַיךְ;
 אַיזְ זַוְּפִּיל פָּעָלָט אַיךְ נָאָךְ אַיְיךְ צַו בְּאַהֲדָשָׁן גָּאָר דִּי וּוּלָט?
 — אַ קְלִינְיִקְיִיט!... סְאַיְזְ בְּלָאָטָע!
 אָוָן סְטָוָט אַ רִיס דַּעַר פִּירָעָר זִיךְ: — אַהֲרָר!
 גְּעַנוֹיִקְיִיט, פִּינְקְטְּלָעְכִּיקִיט עָרָפָאַדָּרְטָה: —
 אַין זַוְּפִּיל שָׁעה אַרוּם וּוּעַט סְיִידִיטְשִׁישָׁע גְּעוּוֹר
 הַאֲבָן דַּעַם מַאֲסְקוּעָר וּוּדְעַרְשְׁטָאָגָד צְעַקְנָאָדָרָת?

13. אַ דּוֹעַל

I.

באַוְיִזְעָן האָט דַּעַר רָאַטְנָעָר קָעְכָּעָר וּוּגְדָּעָר פְּלָאָם
 דִּי פָּאַטְאָגְרָאָכְיִיעָ פָּוָן זִינְגָעָן אַוְמְגָעָרְאָכְטָעָ וּוּבָבָ אָן קִינְדָּעָר יַעֲדָן אַיְזָעָם;
 עָס האָט, אַט דַּעַר גְּעוֹזְנָטָעָר מָאָן, זִיךְ אַיְנְגָעָהָאָלָטָן קָאָם.

ער זאל ניט, זוי א קינד, זיך יעדעס מאל צעווינגען.
באנגלייש האט אים די פאטגראפיע דעם גאנצן וועג
פון זיך פארברענטן מינסק, פון זינע אומבאואו אוטע קברימן,
אן אים דאס האָרץ געוועגן מיט א זעג,
און אויסגעצזיגן יעדע רגע אין א יאָר אים.
איצט אויף א פלאַז אָן אָפּגּוּשׂוֹנְדְּגָעָן, זוי דורך א שטידאם,
נאָך דריי פֿאָרטֿוּבֿעָטֿ שְׁלָאָכְּטֿיקֿ מְעַתְּ-לְעָתֿ
האט ער באָטְרָאָכֿ אָן אָפּוּגּוּרִינִיקֿ אָעָרָאָדְּרָאָם
פֿאָרְ זִינְעָ אָגְּטֿעָרְוּזְגְּעָדְּקֿ פֿרְיִידְיקֿ אָונְ קָעְסְּלָעָן.
ער האט אַיְעָזְן אַיְנְצְּקֿ אַיְזְבּֿזְבּֿזְדְּעָתֿ בְּאַשְׁטָאָטֿ,
אַיְם אַיְגְּגָעְפּֿעָטֿיקֿ גְּרִינְטְּלָעָךֿ, בְּאַלְעָבָאָטֿ הָאָטֿ ער,
וּזְ נִיטְ קִיןְ קָעְסְּלָזְוָאָלָטֿ גְּעוּרָעָן, נָאָרְ אָהָרָמָאָטֿ,
וּזְ אָסְ טְרִיבְּעָרְן בְּאָדָאָרְפּֿ ער דִּיטְשָׁעָ דָאָטֿן.

II.

געפֿילְט אַוְיפֿן אָעָרָאָדְּרָאָם הָאָטֿ זֵיךְ דָעַרְ קָעְכָּר — בְּאַלְעָבָאָם,
אַיְן שְׁטִילְקִיְּתֿ אָונְ אַיְן שְׁנִיְּ אַיְעָדְעַ וּוְיִלְ — אַהֲרָוּנְעַ ;
דִּי פִּיסְ פּוֹנְדָאָגְּנָעָן אָפּגּוּטְרָאָגֿן הָאָטֿ נָאָרוֹאָסְ דָעַרְ דִּיטְשָׁ
אָונְ זִיבְּנָן יְוּנְקָעְרָסְן גָּלְאָזְטֿ אַוְיִףְ אָן אַטְיזְוּן.
געזעָסְן זִינְעָן זַיְ, זּוּי גַּעַנְדוּן אַרְיִינְגְּעָפְּרִירָעָן אָונְ שְׁנִיְּ
עַסְ הָאָטֿ אַפְּיָלוּ נִיטְ דָעַרְ וּוּנְטַ גָּלְיִינְטֿ אַוְיִףְ זַיְ קִיןְ אַכְטָוָנוּ ;
אָונְ זּוּי צּוּ זֵיךְ אַיְן וּוּינְגְּאָרָטָן גַּעַטָּאָן הָאָטֿ אַפְּרָגִיְּ
מִיטְ נָאוֹהָ, אָונְ מִיטְ גִּירַ, אָונְ מִיטְ קָוְרְ זָוְשְׁ — דָעַרְ אַכְטָוָרְ.
אַדְרִיְּ גַּעַטָּאָן הָאָטֿ דָעַרְ קָעְכָּר אַוְיִףְ אָן אַוְינְגְּבָלִיקְ דָאָסְ לְשָׁוֹןְ ;
גַּעַקְוָקְטֿ אָונְ נִיטְ גָּגְלִיבְּטֿ אָונְ פְּאָרְגָּעְשָׁטָעָלְטֿ זֵיךְ קָאמְ :
דָעַם שְׁנִיְּ גִּיטְ דָעַרְ פְּרָאָפְּלָעְדְּ אַ צְעַבְּלָאָן שְׁוֹןְ,
אָטְ אַיְן דָעַרְ שְׁוֹןְ בַּיְ דְּרָעְדְּ. אַרוֹסְ שְׁוֹןְ דָעַרְ פְּיָלָאָטְ
מִיטְ אַוְיִסְגָּעָסְטְּאָרָטְשָׁעָטְ גָּלְאָזְ אַיְבָּרְ דִּי אָוִיגְןְ, זּוּי אַזְשָׁאָבָעְ,
אָונְ סִיחָאָטְ זֵיךְ פְּלָאָם אַ דִּיסְ גַּעַגְעָבָן מִיטְ גַּעַצְיִילָטְ טְרִיטְ,
אָונְ מִיטְ אַ לִישְ אַיְן קִינְבְּיִין אָפּגּוּגְעָבָן אַיְם אַ בְּרוּדְ-הָבָאְ.

III.

וּזְ אָסְ קָוָמְטְ דָאְ פָּאָרְ ? — הָאָטֿ דָעַרְ בְּאַהֲרֶשְׁעָרְ נִיטְ גַּעַוָּאָסְטְּ
פּוֹנְ זְאוּ אָוְמְגָעְרִיכְטְּן בְּרוּדְ-הָבָאְ אַ גַּעַפְּלָעְטְּרָרְ :
מַעְ זָאָלְ אַיְםְ הָאָבָןְ אַגְּגָנוּמוּןְ פָּאָרְ אַ רְוָסְ ?
צִי אָפּגּוּטְרָאָטְן אַיְזְןְ מַעְןְ אָוְיִ אַיְלִיקְ, דָאָנְעָרְ-זְוּעָטְרָ ? !
נָאָרְ סִיחָאָטְ אַ צְוִוְיִיטְרָרְ לִישְ אַ לִיְגְּ גַּעַטָּאָן אַיְם אַוְיפֿןְ שְׁנִיְּ
וּזְ סִיוּאָלָטְ אַוְיִףְ דְּרָעְדְּ גַּעַטְרָאָפְּןְ עַרְשָׁתְ אַיְם דִּי עֲבִירָהְ ;
— זֵיךְ אַוְיִשְׁטָעְלָןְ ! — הָאָטֿ פְּלָאָם גַּעַגְעָבָן אַ גַּשְׁרִיְיִיְ, —
דָעַרְ רַאֲטָנְעָרְ קָעְכָּרְ ! — פְּאָרְגָּעְשָׁטָעָלְטְ הָאָטֿ זֵיךְ דָעַרְ גָּבָרְ אַיְםְ, —

א מינסקעד ייך, פון דער נעמיגע-אָס.
פון דער, וואו אויפגעשטעלט איר האט די געטַא. —
די אויגן אויסגעלוּפֿעַט האט דער דייטשער אָס
און ווי אָבעגענדיקער פון דער הויט געלעטערט.
דערנְאָך האט פֶּלאָם אַרוֹיסְבָּאַקְוּמָן פון זִין טָאַש
די פָּאַטָּאָגְרָאָפִּיעַ פון זִין דערהָרגַעַט וויבַּ אָן קִינְדַּעַר,
און ווי אַין חַלּוֹם זִיךְ דערנוּעַטְעַטְדַּט, אָן דָּרַש
אָוַיְינְד גַּעֲגַבְּן האט ער זִיךְ גַּעֲשַׁוְיַּינְד אַים :

IV.

— דו האָסְטַּה דערהָרגַעַט זִיךְ ? — נִיט אַיךְ ! —
געַנוּמָן דָּרִיעֵן האָט דער דייטשער אָס זִיךְ.
אָקוֹק גַּעֲגַבְּן פֶּלאָם האָט אַרוֹם זִיךְ
און אַפְּגַעַוּנְדַּט דָּעַם קָאָפְּ פון אַים, ווי פון אָחוֹד,
און אַנְגַעַטְאַנְגַעַט אַין שְׁטוֹוֹל, אַין אַהוֹט,
מִיטַּ גְּרוֹיסַע אַוְיסְגָּעַלְוָפְּעַטְעַ שְׁפָאַקְוָלַן.
סְּהָאָט אַים אָשְׁפָאָר גַּעֲטָאַן צָוֵם קָאָפְּ דָּאָס בְּלוֹט,
און אַנְגַעַטְאַנְגַעַט הַאָבָּן זִיךְ מִיטַּ האָס די אַיְגַּן פּוֹלָעַ.
אוֹ גַּאֲרַנְשַׁט, דָּאָכְטַּ זִיךְ, מַעַר שְׁוִין נִיט עַר זַעַט,
נַאֲרַ עַפְּעַס אָזָא פִּינְצְטָעַרְדְּ בְּרִיעַנְדִּיקְוָן שְׂוִינְדָּל.
אַים האָט גַּעַדוֹכְט : אַרְאַפְּגַעַגְּאַנְגַעַן דָּא פְּנוּנָם פָּאַרטְרַעַט
איַן זִיךְ דערהָרגַעַט וויבַּ אַינְגַעַט מִיטַּ די קִינְדַּעַר...
בְּלוֹזִין זִיךְ אַלְיַין — מַעַר קִינְנָם האָט עַר נִיט גַּעַזְוֹן,
וּוי צַוְּ דָּעַר גַּרְוָב עַס טְרִיבַּט זִיךְ אַיְלִיק אָט דָּעַר קוֹלְלָעַר.
הָאָט עַר אָדרְיַי גַּעֲגַבְּן האָסְטַּיק זִיךְ צַוְּ אַים : — וּוֹעֵן דָּעַן ? —
און מַעַר קִין וּאָרט האָט נִיט גַּעֲקָאנְט אַרוֹיסַע פון מּוֹיל אַים.

V.

אַרְאַפְּשָׁקְרָאַבָּעַן פון אַים די גַּאֲוָה אָן סְּגַעְוָר
הָאָט ווִינְגְּדָעַר פֶּלאָם פון סָאמָע לְכַתְּחִילָה נִיט פָּאַרגְּעָסַן.
גַּעַפְּנִינְטָלַט פָּוֹנְדָּעַדְוִוִּיטָן האָט דָּאָס אַרט, ווּאוֹ סְּזַוְּעַרְט
גַּעַגְּרִיטַט דָּאָס פִּיאַר זִינְעַ אַוְיסְגַעַטְאַן זִיךְ הוֹלִיל ? —
דו האָסְטַּה פָּאָרְוָן דָּעַרְמָאָרְדוֹן אַוְיסְגַעַטְאַן זִיךְ הוֹלִיל ? —
הָאָט עַר אַים פָּאָרְוָן בְּלִיק גַּעַפְּרִירַט דָּאָס פָּאַטָּאָגְרָאָפִּישַׁ קָאָרְטָל.
עַס זְאָבָּן זִינְעַ בִּינְגָר אַיְנְגַעַהָאַלְטָן אָ גַּעַהְוִיל,
אַים מִיטַּ ווּיְיַ האָט זִיךְ גַּעַלְאֹותַ פון אַים אָשְׁפָאָר טָאַן.
— נָה, קֻומְ ! — הָאָט עַר אַים מִיטַּן בְּלִיק גַּעֲטָאַן אָ וּוֹיַּן,
וּוּאוֹ סְּהָאָט אָשְׁוֹאָרְצָעַר דָּאָר גַּעַפְּנִינְטָלַט פון דָעַר בְּוֹינְעַ.
כְּזַעַל דִּיךְ נִיט הַרְגַעַנְעַן ! ... סְאַיְן נִיט קִין פְּרִימִי
פִּיאַר אָפְּאַרְדָּאָמְטָעַר פָּעַל אָ בְּרוֹינְנָעַ ! —

עד האט געפֿרט אים ווי און אַקְם. אַ קּוֹק אָוִיפְ אִים גַעטָן
אָוּן יַעֲדָע וַיַּלְ פַּאֲרֶסְטָאַמְפּוּוּעַ דַעַם שְׁפָאַן אִים:
— פַּאֲרְוֹוָס בִּיסְטוּ נִיט צָעַן מִילְיאָן
פָוּן דַעַר פַּאֲרֶשְׂאַלְטָעָנוּר גַעֲרָמָגְנִיעַ?

VI.

עד האט פָוּן גַרְימְצָאָרְן זִיךְ יַעֲדָע וַיַּלְ גַעַטָּאַן אַ דְרֵיַי,
אוֹן קּוֹן נִיט גַעַקְאָנְט אָז אָוַיְגּוּבְרָאַכְטָעַר האט עַר,
וְאָס סִישְׁטָעַמְפְּלָעַן זִיךְ דַעַם מַעְרְדָעָרָס טְרִיט אָפְ אַינְגָעַם שְׁנִיַּי,
וְאָס אָוִיפְ דַעַם רִינְגָעַם שְׁנִיַּי גַלְיטְשָׁט זִיךְ זַיְן עַקְלָהַאַפְטָעַר שְׁגָטָן.
פָאַנְגָּנְדָעַרְוָאַרְפָּן מִיט דַי פִס גַעַנוּמָעַן אִים עד האט,
פָאַרְשָׁמוֹצָן אִים אוֹן מִיט דַי זַוְילְן אִים צְעַדְרִיבָן,
אַין קוֹיט זָאַל שְׁטָעַן זִיךְ דַעַר מַעְרְדָעַרְשָׁעַר מַרְאַט,
קִין צִיכְכָן זָאַל פָוּן לְעַצְטָן דָוְרְכְשָׁפָאַצְיָר נִיט בְּלִיבָן.
— נָוּ גַיִי, נָוּ גַיִי! — גַעַמוֹנְטָעָרָט האט עד אִים,
פָאַרוֹוִישְׂנְדִיק נָאַךְ זַיְנָע טְרִיט דַי שְׁנִיְעַזְדְשָׁפָאָרָעַס.
אוֹן אָוְמְגַעְרִיכְט האט עד דַעְרָהַעָרָט אַ שְׁתִים:
דַעְרָנְעָבָן דַוְרְכְגַעְפָאָרָן אוֹפְנָן וּוּגָן אַ בְּאַטְאַלְיָאַנְעַזְקָאַמִּסָּאָר אֵיתָן.
זִיךְ אָפְגַעְשְׁטָעַלְט. אוֹן גַלְידְ גַעַגְבָּוּן אַ פָאַרְקָעָר,
בָאַטְרָאַכְט דַעַם וּזְאַלְף. צַו פָלְאָמָעַן זִיךְ גַעַוּנְדָט: — דַו פִירְסָט וּוֹאַהֲיָן אִים?
— אַיךְ פִיר אִים, חַבָּר קָאַמִּסָּאָר, אָוִיפְ אַ פָאַרְהָעָר! —
הַאַט פָלָאַם דַעְרָקְלָעָרָט דַעַם קָאַמִּסָּאָר לוֹיטָן אַלְעַ דִינְיָם, —

VII.

כִּיהְאָב אִים פָאַחְאַלְטָן דָא, אוֹפְנָן אַעֲרָאַדְרָאָם,
אַינְאַיְנָעָם מִיט דַיְן פְלִיעַנְדִיקָן קַאַדְעָט.
— זִיךְ רֹופְטָן מַעַן דִין? — מַעַן רֹופְטָן מִיךְ זַוְיגְדָעַד פְלָאַם!
דַעַר שֻׁעַר פָוּן רָאַטְנָעָר קִיךְ אַין אַ בְּאַוְנְדָעַרְשָׁר בְּרִיגָאַדָּע! —
אַ שְׁפָאַן גַעַטָּאַן דַעַר קָאַמִּסָּאָר האט אַן פָאַרְטָרְיוּ,
אַ קּוֹק גַעַגְבָּוּן אַיְן דַי אַוְיָגָן גַרְאַד אִים:
— פָאַרוֹוָס-זְשָׁע פִירְסָטוּ אִים אַיְן בְּוִינְגָן, אוֹיבָק אַזְוִי,
אוֹן נִיט צַו זִיךְ אַיְן דַעַר בְּאַוְנְדָעַרְשָׁר בְּרִיגָאַדָּע?
— פָאַרְאָן אִים אַפְפִירְוָן אַיְן דַעַר בְּרִיגָאַדָּע, חַבָּר קָאַמִּסָּאָר, —
הַאַט צַו דַעַם שְׁטָעָרָן צְגַעַלְיִיגְט דַי הַאַנְטָן דַעַר רָאַטְנָעָר קַעְכָּר,
גַעַוְאָלָט דַעְרָצִיְיָן אִים פָוּן זִיךְ אַסְהָ, אַסְהָ.
עַס הַאַבָּן זַיְנָע אוֹיָגָן אַגְעַגָּסָן זִיךְ זַוְיִי בְּעַכָּר.
די פָאַטְאַגְרָאַפִּיעַ פָוּן טָאַש אַרְוִיסְגַעַשְׁלָעַפְט עַר האט:
— די קַיְנָדָעָר אָוּן דָאָס וּוֹיִיב, — זִיךְ מִיטָן וּוֹאַרְט גַעַשְׁטִיקָט האט לְאַנְגָעָר, —
דַעְרָהַגְעָט האט עַר זִיךְ אַיְן מִינְסָק... אַיְן מִיטָן שְׁתָאָט...
דַעְרָלוֹיְבָט מִיר, חַבָּר קָאַמִּסָּאָר, כַאֲשָׁ אַיְן מַאְלָ אִים דַעְרָלָאַגְגָעַן!...

VIII.

א פראסטייק געזילבערט אויף אָרוּם האָט זיך די וווײַיט,
געזוכט האָבן זיך ווינטן, וואַיְעַנְדֵּק, אַ האָפָן.
עס האָט דער קָאַמִּיסָּאָר זיך אַפְּגָעַקְעַרְיוּעַט אַין אַ זִּיט
מייט זוֹיגְדָּעֶר פְּלָאַםְסְּ מְשֻׁפְּחָה דִּיקָּעָר פָּאַטָּאָגְרָאָפִּיעַ.
דעַרְזָעַן האָט עַר אַין אִיר די אַומְבָּאַשְׁצָטָע וּוּלְטָט,
וּוּ אַיבָּעָר טְרוּיְעָר-קִינְדָּעָר — אַ פָּאַרְשָׂנִיטָּעָנָעָ דִּי מַאְמָעָ.
פָּוּן זִיְּנָעָ אַוְיָגָן האָט אַ טְרָעָר זיך אַוְיְסָגְעַרְעָלָט
אוֹן אַין דַּעַם טְוִיטָן בְּלִיקְ פָּוּנוּם פָּאַרְטָרָעָט זיך אַיְנְגָעָקְלָאָמָעָרָט.
אוֹן זַוְּגְדָּעֶר פְּלָאַם האָט, אַ פָּאַרְטָרָגְעָנָעָר, גַּעַזְעָן,
וּוּ צַוְּ דַּעַר גְּרוּב זַיְ טְרִיבְּטַ מִיט אַ גַּהְיָקְ דַּעַר מַעַרְדָּעָר, —
הָאָט עַר אַ רִּיס גַּעַבְּן האָסְטִיק זיך צַוְּ אִים: — וּוּעָר דָּעָן? —
אוֹן מִיט אַ קְלָאָפָּ אַין שְׁלִיףְ אַוְעַגְעַלְיָגָט אוֹיפְּ דַּרְעָדָ אִים.
דַּעַר דִּיטְשָׁעָר אַסְּ האָט אַוְיָפָּן שְׁנִי גַּעַטְאָן אַ טְזָאָד.
אוֹן וּוּעָן דַּעַר קָאַמִּיסָּאָר דַּעַרְזָעַן האָט אַוְיְסָגְעַזְוָגָן אַוְיָפָּן וּוּיְסָן לְאַן אִים,
הָאָט פְּלָאַם אַרְאַפְּגָעַלְפָאָזְטַ דַּעַם קָאָפָּ: — אַנְטְּשָׁוְלְדִּיקָּט, חַבְּרָ קָאַמִּיסָּאָר, —
אוֹן מִיט דַּעַר פָּאַטָּאָגְרָאָפִּיעַ צָוְם דִּיטְשָׁ: — וּוּעָר דָּעָן, גַּעַרְמָאַנְיָעָ? !

14. אַין מַאְרָג

I.

געַגָּאָן אַין הַיְמָל אַיְזָ אַ לְוַפְּטִיקָעָר גַּעַפְּכָטָט.
עַרְגָּעָץ אַין שְׁטָאָט האָבָּן גַּעַרְיסָן הַיְיָעָר מִיט אַ קְרָעָכָץ זיך.
נַאֲרָ סְיָהָט דָּאָס דַּוְנָעָרָן אַוְאָדִים נִיט גַּעַהְעָרָטָט.
די שְׁטִילְקִיט עַר פָּאַרְנוּמָעָן האָט פָּוּן לִיְבָּדְכָּעָ צְוּוִי אַפְּגָעַשְׁתָּעַלְטָעָ הַעֲרָצָעָ.
דַּעַם אַכְּנָן לְוַפְּטִיְאָרְדִּילְטִיק גַּעַוְוָן דִּי שְׁטָאָט צָוְם וּזְאַיְ אַון צַוְּ דַּעַם רְעַשְׁ אַיְ.
שְׁוּוִין גַּלְיִיכְגִּילְטִיק גַּעַוְוָן דִּי שְׁטָאָט צָוְם וּזְאַיְ אַון צַוְּ דַּעַם רְעַשְׁ אַיְ.
אַוְאָדִים דָּאָן אַיְן מַאְרָג גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אַיְן פָּאַרְשְׁטָאָרָט
גַּעַבְּן דִּי סָאָמָעָ נַאֲעַנְטָסָטָעָ אַוְן לִיְבָּסְטָעָ צְוּוִי נַפְשָׁוֹתָ.
פָּוּנָקָט וּוּ אַיְן אַטְשָׁעָרָעָד נַאֲךְ בְּרוּיטְ זִיְבָּעָן זַיְ אַוְיְדָ אַצְּינָד בְּאַגְּנָהָ.
אַט בָּאָלְדָ אַיְן דִּיעָרְ רִיְ. נַאֲרָ מִידָּעָ שְׁוִין. פָּוּן הַאָרָן.
גַּעַהְאָלָטָן אַלְגָּעָ זָאָט אַ קוּשָׁלָ אַין דַּעַר טְוִיטָעָר דְּאָגָּט,
אוֹן צַוְּ דַּעַר קוּקָלָעָ צְגָעַדְרִיקָט האָט זיך דִּי קְלִינְגְּקָעָ טְאַמְּאָרָעָ.
זַיְ הַאָבָּן זיך וּוּיְזָט אָוִיסָּ, גַּעַזְאָמָט דָּאָרָט זַיְעָר לְאָנָגָּ
אוֹן נִיט דַּעַרְגָּאָן, וּוּיְזָט אָוִיסָּ, אַיְן זַיְעָרְ רִיְ נַאֲךְ...
גַּעַחְשָׁבָונָט האָט אַוְאָדִים אַלְץ מִיטָּן גַּעַדְאָנָקָט,
אוֹן מִיטָּן דְּאָרָץ, אוֹן מִיטָּן דִּי בִּינְגָעָר.

II.

אין איג פָּאַרְזְּשָׁמְרוּעַט, סָאַנְדְּעָרַעַ פָּאַרְגְּלִיּוֹת,
איין פָּס פָּאַרְאֹוִיס, דָּעַר צְוִוִּיטָעַר אֵין דָּעַר קְנִי גַּעֲבּוֹיְגַן,
גַּעֲלָעָגַן אַלְגָּעַ אֵין אָזְוִי, זַוְיַּאְרַגְעַזְוָן וְאַלְטַזְוָן זַיְעַד הַיִּסְטַזְוָן.
די קָאַלְדָּרַעַ זַוְיַּאְרַגְעַזְוָן אֵין שְׁלָאָרַגְעַזְוָן וְאַלְטַזְוָן זַיְעַד אַרְאַפְּגַעַצְוָן.
דאַס מַוִּילַז, זַוְיַּאְרַגְעַזְוָן בַּיִּי דָּעַם אַיְינַהְאַלְטַן אַז וְיִיטְעַקְדִּיק גַּעֲשָׂרַיִי,
גַּעֲזָעָן הַאַלְבַּיְיַיְגַעַפְּאַלְעַן אֵין הַאַלְבַּיְיַיְגַעַפְּאַלְעַן :

זַיְעַט בָּאוֹיְזַן נַאְר, זַוְיַּיְזַט אַוִּיס, אַרְוִיס פָּוֹן רַיִי —
גַּעֲחַשְׁבּוֹנַט אַלְצַ אַיְזָאַדִּיס הַעַט — אֵין נַאְר אַשְׁטִיק גַּעֲלַאְפַן...
אוֹן סְיִינְדַּז ? — הַאַבְּן דִּי אַקְסָל וַיְיַבְּעַז זַיְעַטְאַן אַז וַיְיַגְּ...
אוֹן עַפְעַס פָּוֹנְדָּאַסְנִי גַּעֲגַבְעַן זַיְעַד אֵין אַיִם אַז בְּרַאְכַּד הַעַט...
אוֹיפְּ אַלְגָּעַס וַיְיַסְעַ צִיְּן גַּעֲקְרַאְכַּן אֵין אַפְּלִיגַ...

אַוְאַדִּיס הַעַט זַי מִיט דָּעַר הַאנְט אַרְאַפְּגַעַפְּאַבְעַט.
דָּעַר קָאָפַ — אַבְּיִסְלַ אֵין אַז זַיִט. דִּי הַאְר — פָּאַרְגְּלַעַט.
דאַס אַוִּירְגְּגַל הַעַט אַנְגְּעַרְיַט דָּעַם הַאַלְדוֹז, זַיְעַטְמַל בַּיִּם שְׁלַאְפַן.
ער הַעַט גַּעֲטַרְאַכְט: וּוֹ אַיִף דָּעַר וּוֹאַנְט אֵין שְׁטוּב דָּעַר מִידְלַשְׁעַר פָּאַרְטְּרַעַט,
וּוֹאוֹ זַי אַרְאַפְּגַעַנוּמַעַן אֵין אֵין פְּרַאְפִּיל...
III.

— טַאַמְאַרַע ! — הַעַט עַד אֵין אַטְעַט זַיְעַטְאַן אַז דִּיִי,
גַּנְיַּט אַוְיְפּוּעַקְן דָּאַס קִינְדַּה, אָזְוִי, בְּלוֹיוֹ מִיטַּן קוֹק נַאְר.
גַּעֲזִוְיַט דָּעַם קָאָפַ : בִּיְיַ זַיְעַד בְּעַטְל אֵין דָּעַר הַיִּים
פְּלַעַגְט זַי אַגְּשַׁאְפַן וּוֹעֲרַן פְּוֹנְקַט אָזְוִי אַגְּנַיְינְעַם מִיט דָּעַר קוּקְלַע...
מִיט בַּיִּדְעַע הַעַטְעַט עַד אַיְדַּי פְּנִימַל גַּעֲטְאַן אַז נַעַם,
פְּוֹנְקַט וּוֹי מַעַגְעַט אַיִן הַיִּסְטַזְוָן דָּאַרְשַׁט אַז וּאַסְעַרְדִּיְיַ — קְרַוגַּג אַשְׁוּפְרַן,
אוֹן וּוֹגְנְדִיק זַיִן, זַוְיַּאְרַגְעַזְוָן אַז אַפְּגַרְוָן, אַיְבָּעַר דָּעַם,
הַעַט עַר, דָּעַם גַּאְגַּל בְּרַיְעַנְדִּיק זַיִד, טְרַעְרַן שְׁטִיל גַּעֲשְׁלַוְנְגַעַן,
אַיִן יַעַדְן צָוְג אִירְוַן עַד אַיְגְּנַעְקוּקַט הַעַט זַיִד,
דָּעַם לְעַצְטַן אַוִּיסְדַּזְקַן זַיִעְרַן מִיט זַיְעַזְוָלַט אוֹיפְּ זַיְבִּיךְ נַעַמְעַן.

אַיִם הַעַט זַי אַוִּיסְגַּעְדוּכְט, אַז אַוִּיפְּמַיְוַן טְוִיְּטַן קִינְדְּעַרְשַׁן גַּעַזְיכְּט
הַאַבְּן זַיְעַזְרַעַר נַאְר גַּעַצְיִיכְנַט אַיְרַע דִּינְעַז בַּרְעַמְעַן...
אַוְאַדִּיס הַעַט זַי דָּוְרְכַּגְעַנוּמַעַן דָּוְרַךְ אַוִּיפְּ דָּוְרַךְ

מִיט אַזְאַ שְׁנִיְּדַנְדִּיקַן גַּלְיוֹועַר אֵין דִּי אַוִּיגַן :

וּוֹי זַיְעַט עַס בַּאֲמִיט זַיִד, דִּי נַאְטַוְר,
אוֹן זַיְעַזְפִּילַט, גַּעַפְרַעַמְט אֵון גַּעֲבּוֹיְגַן !...

IV.

אוֹן אַוִּיסְגַּעְשְׁטַטְט אַזְאַ מִין וְאַנְדְּעַרְסִיםְעַטְרִי,
אַזְאַ הַאַרְמָנְיַע, וּזְאַס דָּעַר טַוִּיט אֵין נִיט בְּכוֹת זַי צַעַשְׁטַעַרְן.
גַּעֲזָעָן הַעַט עַר אַז נִיטְפָּאַרְגִּיְעַנְדִּיקַן אַינְדְּעַרְפִּי
אוֹיפְּ אַיִד נִיטְדִּירְעֻוְדִּיקַן בְּלָאָסְ שְׁטַעַרְן...

אונטער די זויעס האבן שאטנס קיניגלעך גערוט.
 ווי זועכטעל פונגס טויט צו אידע אויגן צוגעשטעלטע, האבע.
 ער האט זי קימאל ניט גזען איזו, ווי איז דער פײַרלעכטער מינט,
 ווען צוגערירט צו איר דאָט זיך די דיטשישע פֿאַידאָרבּוֹג...
 אַ גְּלַעַט גַּעֲגַעַן צִיטַעַדְּיקַהַ אַטְּ עַר זֵי פֿאָרְדִּי הַאָרָה,
 סִיאָל וּמִיט קְרָאָפּוּעַ אִים אָפְּבּרִיעַן: זֵי אַיז נִשְׁתַּתְּאָ מַעַר!...
 גְּשֻׁוֹעַן אַיז אַין דָּעַם נְפָשַׁל — פּוֹן זִינַע צַוְּיִיכְּ אָוֹן דְּרִיסְטִיךְ יָאָר
 פְּאַרְזִיסְטִיךְ דָּעַר זַיִן, דָּעַר מַאְרָךְ אַיז דִּי נְשָׁמָה...
 אִים האט גַּעַדְּכֶט: ער וועט דָּעַם דִּיטְשַׁ אַטְּ דָּאָ, אַיז מַאְרָג,
 זיך אִים אַרְוְמַשְׁאָרָן צַוְּיִישַׁן דִּי מַתִּים הַעֲרָתָה,
 ווי ער באַטְרָאָכֶט מִיט טַעַמְפָּעַר פִּינְצְּטָעַרְקִיטַּיַּת זַיִן יַעַדְנָן מַאְדָּן,
 אָוֹן ער פְּאַרְגִּיַּת זיך אַלְעַ וּוַיְלַע אַיז אַ שִּׁכְוֹן גַּעַלְעַטְעַד!

V.

מחשבות אַיז זַיִן קָאָפּ גַּעֲוָעַט האַבָּן זיך שְׂטִיל,
 גַּעַלְעַט האַט אַיְנַע פּוֹן דָּעַר אַגְּדָעָר זיך פְּלַעַטְנוּ:
 אִים זַיִן וועט אַומְמַעְלָעַן צוֹ זִיכְּן אִיצְט אַיז טִיל,
 אַיז טִיל צְוִירַק וועט ער פּוֹן מַאְרָג אַוְעָק זיך בעַטְנוּ.
 ער דָּעַר צָאָרָן — אָז אַ צִוְּיָם אַיז זִינַע אַדְעָרָן פְּאַרְזִידְט,
 דָּעַר וּוְיִ פְּאַרְשְׁלִיְּדָעַטְט אַוְיַּף אַ הַוִּיכְּן בְּאַרְגִּים:
 ער דָּאָרָף אִיצְט מַתִּים דִּיטְשַׁ זַיִן אוִיךְ טְרִיט אַיז שְׁרִיט,
 ער דָּאָרָף אַלְיַן מִיטְטַעַטְט מִיטְטַעַט אַיְגְּבָעַז זַיִן וּזְאָרָג!
 אָוֹן סִיְּדָרִיסִי וועט נִיטְטַעַט פְּאַרְגִּינְזַּעַט דָּעַר וּוְיִיטְעַק אַיז דִּי זְאָרָג...
 אַיז אַ נְקָמָה אַיז דָּעַר גַּנְדָּעָר וּוְעַלְטַ אַזְּאָ פְּאַרְאָן דַּעַן?
 פְּאָרְקִינְדָּעָר אַומְגַעְבָּרָאָכְטָעָ דָּאָרָף זיך אַיז אַ מַאְרָג
 דָּאָס גַּאנְצָעָ העַנְקָעַרְשָׁע גַּעַרְמָאָנִיעָ פְּאַרְוָאָנְדָלְעָן!
 אָוֹן בְּלִיבְּן זָאָל אַיז יַעֲטוֹדְעָר פְּאַשְׁיסְטָן-נְעָסְט אַיז קִינְד,
 אַשְׁאָרְבָּן זַיִן זָאָל דָּעַם אַ שְׁפִּילְעָכָל, אָוֹן בְּיַעַנְדְּ-בְּרָאָד — אַ בְּעַטְלָה,
 ער וועט אַיז טִיל נִיט אַיְנַעַצְּן אַ רְזָאִיקָעָר אַצְּיַנְדָּן,
 צְוִידִיק אַיז טִיל וועט ער אַוְעָק זיך בעַטְנוּ...

VI.

אוֹן דָּאָקָהָט ער די גַּאנְצָעָ צִיְּטַ אַיז זַיִן גַּעהָאָט,
 אוֹן פְּאַרְכְּטִיקִיטַּהָטַּהָט יַעַדְעַ וּוְיִילְלַעַגְעַבְּן אַ באָפְּאָל אִים,
 אֹז אוִיךְ ער פְּיַעַרְלַעְכָּבָד זִיכְּוֹגְגָעַ פּוֹנְגָעַ מַאְסְקָוּרְעַדְטָרָאָט
 וועט הַיִּינְטָאָרְוִיסְטְּרָעָטָן, וּוּי אַלְעַמְּאָל, ער חַבְרַ סְטָאָלִין.
 דָּאָ, לְעֵם די נַעַנְטָסְטָעַ זִינְעַ, הַעֲרָן וועט ער אִים,
 נַעַבְנָן דָּעַם בְּלוֹטַ פּוֹן זִינְעַ לִיְבָסְטָעַ דָּעַם פְּאַרְשְׁוּעַכְּטָן...
 אִים וועט זיך דּוֹכְטָן, אָז זַיִן הַעֲרָן אוִיךְ די וּוּקְנִידִיקָעַ שְׁטִים,
 אָז צְוִירַן צוֹ זַיִן וּוּלְזַיִן זַיִן אוִיךְ די טְרִיסְטְּנִידִיקָעַ וּוּרְטָעַר...
 זַיִן אַפְּגּוּווּשִׁיטַּ צַוְּיִישַׁן גַּעַדְאָכְטַּ אָוֹן וּוְאָרָ

די גרענצעדייקע שווועל האט אויף א ווילינקע א קליען.
די נאכט פון פאר דעם יומ-טוב פלאגט ער יאד נאך יאר
מייט זיך פאָרבּערענגן אַלעמאָל אַנאיינעם.
און אין עפֿר, דורך הייכן שטענדיקון בלענד,
האט סטאָלינס קוֹל געטראָגָן זיך ווי בליךן.
אין דער באַשטימטער שעָה זיך אַנגעההויבּן האט אין מעטראָפְּאלִיטָעָ
אויף מאַיאָקָאָסְקִי-פְּלָאָזִי די גְּרוּסָע פִּיעָרְלָעֶבֶע זְיוֹנָגָן

VII.

אַ דונְעַרְדִּיקָעָר הענטיגע פְּלִיעָסָק ביִזְׁ צוֹ די שְׁטָעָרָן האט דער לאָגָנָט,
די צוקונפֿט האט, געפֿלָעָט, זיך אוּפְּגַעַשְׁטָעָמְפָּלָט.
עס האָבּן רְוִימָעָן אַיְנוּגָעָאָפּט אַיְעָזָן קְלָאנָגָן.
און אוּסְגָּזָעָן אין יְעַנְּדָר נְאָכָט האט מאָסְקוּוּ, ווי אַ טָּעָמָפְּלָט.
איינָס נְאָכָן צְוִוְּיָתָן — קְאָרָאָוָאנָן — אין דער הֵיכָן.
האט זיך אַ טְשָׁאָטָעָ אַדְלָעָרִים יְעַדְּעָ ווַיְלָ גַעֲטָאָן אַ כּוֹוָאָלִיעָ.
דער אוּפְּשָׁטְיִין זַיְעַדְרָעָר האט יְעַדְּנָס הָאָרֶץ דער גְּרִיכָּת,
אין זַיְעַדְרָעָר רְוִישָׁ גְּעוּזָעָן אַיְזָוָנָגָקִיט פָּוָן כָּאָרָאָלָן.
ווי אַנְקָעָרָס האט אַרְוִיְגַעְפָּאָכָעָט מְאָסְקוּוּ זיך אַיְזָוָם
אויף די נְבוֹאָהָדִיקָעָר זַוְּעַטָּעָר פּוֹנוּם פִּירָעָר.
און טָאַיְזָן גְּעָגָן אַ פִּיעָרְלָעֶבֶעָר אַיְבָּעָרְגַעְפְּאָטְרוּוִיָּה
פָּוָן וּוְעָל צוֹ וּוְעָל אַיְן די באָנְאָכְטִיקָעָר עְפִירָן.
און צְרָגָעָז האט אַמְּאָמָעָ זיך גְּעַבְּיָגָן צוֹ אַ קִינְדָּן,
גְּעוֹנָגָעָן דָּעַם צָוָם עַרְשָׁטָן מְאָל אַ וּגְלִידָה:
— דַעַר טְשָׁאָטָעָ שְׁלָאָגָט אַיְן הִימָּל מִיטָּן שְׂוָאָן זיך אַצְינָד,
אוֹזָוָאָקָסָן פְּרִיָּי, מִין קִינְדָּן, בֵּי דֵיר עַס זָאָלָן פְּלִיגְלָן!

15. אוֹיפְּן דְּוִיטָן פְּלָאָזִי

I.

אויף ווֹאָגָשָׁלָן האט זיך גַּעֲלִיגָּט אַיְעָדָעָ קְוִילָן,
פָּאָרְקִיְצָט האט אַיְן עְפִיר אַיְעַדְרָעָ שְׁאָרָד זיך.
גַּעַרְמָאָגָןָיָה האט גַּעַהְאָלָטָן אוּפְּגַעַשְׁפָּאָרָט דָּס מּוֹילָן,
און אויף די זְיַגְּעָרָס האָבּן, סְאָפְּעָדִיק, גַּעֲקוּקָט אַרְעָ מְשֻׁרְתִּים:
— סְיָא צְעַנְטָל צוֹ אַ טְוִיזָן! — זְגַעְקָרָאָכָן אַיְנָעָרָ פָּוָן דַעַר הַוִּיתָם,
מִיטָּ לְעַצְטָן הַעַמְּדָ פָּוָן פְּאָלָק אוֹיפְּן אוֹזָא קַעְרְטָל גִּיטָּעָר!
— דָּסָם גַּעַנְצָעָ לְאָנְדָן אַ קָּאָרָט אַזָּא מִין מַעַ פָּאָרְטְּרוּוּת!
מִיטָּ שְׂוִים גַּעַגְּאָרָעָרָט אוֹיפְּן די לִיְפּוֹן האט אַ צְוִוִּיתָעָר.
דַעַר דְּרִיטָעָר האט די צְוָנָגָ אַרְוִיְגַעְשְׁטָעָקָט.

וּי עַד וְאֵלֶת שׁוֹין גַּשְׁנוֹאָרְכֶט דֻּעַם בֵּין אִיָּף צָו בְּאַלְעָקָן :
אִים הָאָט דָּאָס חַיָּות זִיךְ רָאָס הַיְנִטְיָשׁ גַּעֲקָקְט :
— דַּעַר בַּעַר דַּעַר רְוִסְיָשָׂעַר פָּאָר אַלְעָמָן וּוּעַט קְלָעָקָן ! —
די צִיְּטוֹנָגָעָן פָּוּן גַּאֲרָד דַּעַר וּוּעַלְתָּהָבָן גַּעֲפָאָכֶט .

גַּעֲוָאָרְפָּן דָּאָבָן זִיךְ אַיְן פִּיבָּעָר טַעַלְגָּרָאָפָּן .
אוֹן פָּוּן דִּי פְּרָאָגָטָן צַוְּגָשָׂוֹאָמָעָן אוֹן אַיְידָעָס וּוּאָרְט
צָוּם דָּוִיטָן פְּלָאָץ צָוּ דֻּעַם פָּאָרְזָוְנָקָלָטָן , וּיְ צָוּ אַ דָּאָפָּן .

II.

— אַ פְּאָחָעָן ! — הָאָט זִיךְ דִּי וּוּלְעַט אַיְן הַיְנָעָרְפָּלָעַט פְּאָדְטִיָּט .
— אַ וּוּמְעַנְסַ צְוּעַלְפָטָעַ שְׁעָה וּוּעַט בַּאֲלַד אַ בְּרָאָר טָאָן ? —
אוֹן מַאֲסְקוּעַ אַיְינְגָעְקוּטַהָּאָט דָּוֹרָךְ דַּעַר נַאֲכָט זִיךְ אַיְן דַּעַר וּוּיִיט,
וּיְ בּוּאָלְיָעַס הָאָבָן אַיְן יִדְיָוּתָן זִיךְ צַעְקָלָאָפָּט אַיְן אִירָעָבָאָטָן .
גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אוֹן דַּעַר קְרָעָמָל אַיְן וַיְיָן וּוּאַגְּוּדָעְרְלָעְכָּעָרָפָּאָט .
אוֹן שְׁטָאָלָיָן דָּאָט שְׁוֹין דָּאָן אָוֹנְטָעָר דַּעַר לְאָסָט פָּוּן קְרִיגָּג גַּעַטְרָאָכָט,
וּיְ אַיְיסְקָוּמָעַן סְיָעוּטָן אַיְפָשְׁטָעַלְן דָּאַגְּבָאָסָעָר שָׁאָכָטָעָס .
זִיךְ אַיְינְגָהָעָרָט אַדוֹרָךְ דַּעַר שְׁטוּרָעְמְדִיקָּעָר נַאֲכָט
אַיְן פְּיִיעָרְלִיעָן , אַיְן בָּאַלְיָבָטָן קְלָאָנָג פָּוּן דִּי קְוָרָאָגָט .
אַיְן וּנְגַעַן זְרִיעָה אַיְפָרָזְיָי הָאָט עַד גַּעַטְרָאָכָט .
וּזְאָס מִ'עַט נַאֲכָהָעָר בָּאַדְאָרְפָּן פָּאָר בָּאַפְּרִירִיטָעָמָן קָגָאנָט .
וּיְ אַסְּאָלָאָט — אַפְּאָטָעָר — פָּאָר דַּעַר שְׁלָאָכָט הָאָט גַּרְאָד אַוּן קְלָאָד
אוֹיְךְ צָוּ דֻּעַם מַאְרָגָן שְׁוֹין בָּאַוְעָגָט זִין חַמּוֹתְדִּיקָּעָר דְּרָאָגָן אִים :
צִיְּאָצָן בָּאַוְאָרָנָט אַיְן דַּעַר הַיִּם אַיְן אַוּן בָּאַזְאָרָגָט ?
צִיְּוּעַט נִיטָּפִילָן זִיךְ אַיְן עַפְּעָס־זְוּאָס קִיְּן מַאְנָגָל ?

III.

אוֹן אָט — דַּעַר זִיבְעָטָעָר נַאֲיָאָב . עַס דּוֹכְטָן , אוֹ גַּאֲרָד דִּי עַדְדָּ
פָּאָרְטִיָּעָט אַיְן אַוּן שְׁטִיחָה , וּיְ פָאָר אַ שְׁטוּרָעָם .
עַס הָאָבָן זִינְגָּעָטָרִיטָן דִּי פָּעַסְטָעָז זִיךְ גַּעַהָעָרָט
אַיְנָאַיְנָעָם מִיטָּן קְלָאָנָג פָּוּן סְפָאָסְקָעָר טְרוּעָם .
עַס קְוּמָעָן לְאָנְגָּזָאמָן דִּי גַּעַנְגָּרָטָעָר רְגָעָס אָן ,
אַיְן וּמִיטָּזִיךְ קְרִיצְטָן אַרְטִילְעָרִיסְטִישָׂעָר גַּעַדְנוּעָר .
גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אוֹפְּנָן דָּוִיטָן פְּלָאָץ זִיךְ דַּעַר מַאֲסְקוּוּעָר גַּרְנִינִיאָן ,
דַּעַם בְּלִיק דַּעַם שְׁלָאָכְטִיקָּן גַּעַוּוֹנְדָט צָו דַּעַר טְרִיבּוֹנָעָן ,
אַיְיףְּ וּוּלְכָעָר אַוִּיפְּגָעָגָן דַּעַר גְּרוֹיְסָר חַיְּלָ-פִּירָעָר אִיהָ
מִיטָּזָאָרָג מִיטָּלִוְיְטָרָעָר פָּאָר גַּאֲרָד דַּעַר וּוּלְתָּהָבָן בָּאַלְאָדָן ,
סְהָאָט דְּזָאִיקִיטָן פָּוּן אִים גַּעַשְׁטָרָאָמָט , וּיְ פָוּן אַ דִּיגָּן .
אוֹן שְׁוֹאָנָג גַּעַשְׁפָּאָרָט , וּיְ פָוּן אַנְדָּלָעָה ,
גַּעַנְגָּרָט דַּעַר גַּרְנִינִיאָן צָו הַעֲרָן הָאָט זִין קוֹה .
אַיְידָעָר עַר לְאָזָט אַוּעָק אַיְן שְׁלָאָכָט צָוּמָן רָאָנד זִיךְ :

געלויבטן אויפן טודעם האט דאס הארבסטיק-קאלטע נאָד,
און ס'האָבן יאדלאַס בי' דער האָנט געוועבט זיך און געפאנצערט.
IV.

אויף זיך דעם הימל', פיעירלעך און שטאלין,
געטראָגן איבער מסקסקווע האָבן טורעמדיקע שטערן:
— ס'איו יומ-יטוב! — האט אַ קְלוֹנְגָּגָעָטָן, — זוי אלעמאָל!
און קִינְגָּר ווועט אַים קִינְמָאָל נִיט פֿאָרְשְׁטָעָרָן! —
פֿון מאָזְווֹאָלִי פֿון מִירְמֶלְנָעָם מֵיט אַ באָפְּעָל
צַו רְוִיטָאָרְמִיעָר זיך גֻּעוּנְדָּט דַעַר פֿירְעָרָה האט דַאֲרָת:
— עַס קוּקָט אַוְיף אַיְיך אַיכְטָן, רְוִיטָאָרְמִיעָר, גַּאֲרָדִי ווּלְטָן,
געשְׁמִידְטָעָן קוּקָן אוֹיף אַיְיך אַלְעָפָעָל פֿעלְקָעָר פֿון אַיְיךְאָפָעָ!
זַיְן קּוֹל גַּעַגְגָּעָן גַּרְוִיזָם אַיז אָן פְּרִי,
געטראָגן האָבן ווִינְטָן עַט, זוי פֿון דַעַר ווּלְטָן סְגַעְוּיסָן: —
אַ גְּרוּיְסָעָ מִיסְיעָ אָוִיסְגָּעְפָּאָלָן אַיז אוֹיף אַיְיךְ,
זַיְיט, רְוִיטָאָרְמִיעָר, ווּלְרָט דַי גְּרוּיְסָעָ מִיסְיעָ!
מֵיט אָמְגָעְדוֹלָד מִהְאָט יְעַדְעָס ווּאָרָט גַּעֲוָרָת,
פֿאָרְגְּלוּזְוּרָט אַיְם שְׂטָאָלָעָנָעָם גַּעַשְׁטָאָטָן סָדָר: —
אַלְלָא אַיְיךְ בָּאֲגִיסְטָעָרָן אוֹיף אַט דַעַר שְׁלָאָכָט
דַעַר רָום פֿון אָונְדוּזְעָרִיקָעָ אָוְשְׁטָעְרְבָּלְעָכָעָ וִידְעָס!

V.

געדָאָכָט האט זיך: נִיט פֿון דַי קְבָּרִים, נִאָר פֿון שְׁלָאָכָט
צָוְנוּיְטָגְעָקוּמָעָן זַיְגָעָן זיך מִיט בעַנְטְּשָׁנְדִּיקָן הַסְּכָם
אַיְן גַּאנְצָן גְּלָאָנָץ פֿון פָּאֲנְצְּעָרְדִּיקָעָר טְרָאָכָט
דְּמִיטְרִי דָּאָנְסְקָאִי אַוְן אלְעָקְסָאָנְדָעָר נִיעּוּסָקָי.
אוֹיף יְעַדְעָן ווּאָרָט פֿון פֿירְעָר, האט גַּעֲדָאָכָט,
רִישְׁטָן פֿון פָּאֲרָגְגָּעָנְהָיִיט זיך בָּרוּזְנְדִּיק דַעַר שְׁלִיחָה אוֹיתָ.
אַט רִישְׁטָן שְׁוִין דַעַם רְוִיטָן פֿלְאָן אַדוֹרָךְ
סְׁוֹאוֹאָרָאָוּ אַלְעָקְסָאָנְדָעָר, מִיכְאָיל קְוָתוֹחָאוּ.
געדָאָכָט האט זיך: אוֹיפָן גְּרָאָנִיט פֿון מאָזְווֹאָלִי
שְׁטִיעָן זַיְ אלְעָ שְׁוִין אַיְן לִיְכְּטָנְדִּיקָעָ שְׁלִיעָמָעָן.
אוֹן אַיְן דַעַר הַיְיךְ — אַיְן פָּאֲנְעָן-פְּלָאָטָעָד — אַיבָּעָר זַיְ
גִּיטָּה דָס גַּעַשְׁטָאָלָט אוֹיף פֿון ווּלְאָדִימִיר לעַנְיָן.
אוֹן יְעַדְעָס ווּאָרָט פֿון פֿירְעָר אַיְן אַ גְּלָאָק צַו שְׁלָאָכָט,
אוֹיף גַּאֲרָד דַעַם לאָנְד מֵיט קְלָאָגָעָן אַ צְּוּיְיטָעָר:
— אַלְלָא אַיְיךְ בָּאֲגִיסְטָעָרָן אוֹיף אַט דַעַר שְׁלָאָכָט
דַעַר רָום פֿון אָונְדוּזְעָרִיקָעָ אָוְשְׁטָעְרְבָּלְעָכָעָ וִידְעָס!

VI.

זַיְן האָנט, זוי אלעמאָל, פֿאָרְדָּוקָט הַינְטָרָוּ לְאַזְן.
געטוקָט זַיְן בְּלִיק האט אַיְן פֿרִימְאָרְגָּעְדִּיקָן בְּלוּ זַיְךְ.

עס איז נאך קינמאָל אַזְוִי הַיְלִיק נִיט גּוֹעוֹן דָּעַד روֹיטָעַר פֶּלְאָן,
און קינמאָל אַזְוִי דִּיאָן דִּיאָלְטַע נִיט גּוֹעוֹן נאָך אַזְוִי גְּרוֹיזָם!
איַן בָּאוֹן לְאָנֵד זָאָבָן דִּיאָקָעַפְּ אַזְבָּן דִּיאָרִים גַּעֲטָאָן דִּיאָבָּרְגַּ
דִּיאָטִיכְּן אַפְּגַּעַשְׁטַעַלְטַ, פְּאַרְאַטְּפַטְּ, זָאָבָן דִּאסְ פְּלִיסְן,
און יַעֲדָעַר שַׁאֲרַף פָּחַן שְׁפִּיוֹן אַזְוִי יַעֲדָעַר אַטְּעַם פָּה גּוֹעוֹד
הַאָבָּן אוֹיפְּ וַיַּדְעַרְקָול גַּעֲגָבָן אַצְּוֹמָעַנְפָּלִי זִיךְ.
איַן דָּוִים אַלְאָן גַּעֲטָאָן דִּיאָזָבָן זִיךְ גַּעַשְׂוִינוֹן,
איַינְס אַיבָּעַד אַגְּדָרָן — אַזְוִי יַאֲרָוְן צַעַשְׁפִּירִיטַעַ.
און אַונְטַעַר גַּעַכְּאָפְּט יַעֲדָעַס וַאֲרָטַ אַזְוִינַט הַאָט בֵּי אַ וַוְינַט,
עס אַוְיפְּגַּעַנוֹמָעַן הַאָט אַיְן לְופְּטַזְוָעַל בֵּי דָעַר צַוְּיִיטַעַר,
און עַס וַיַּזְוִי גַּעַטְרָאָן צַוְּדָעַם רַאנְדַּן,
און עַס אַיְן הַאָרֶץ אַרְיִינְגַּעַדְוִיכְּט אַיְעָדַן רַוְּתְּאַרְמִיעַר.
און אַיְן אַפְּאַנְצָעַר אַוְיסְגַּעַזְעַן הַאָט דָאָן דִּאסְ לְאָנָּדָן,
און זַוִּיסְעַר הַאָבָּן דַּעַמְּאָלַט אַוְיסְגַּעַזְעַן דִּי שְׁנַיְיעַן!

VII.

בִּינְאָכַט אַזְוִי צַוְּמַפְּאַרְטְּוָנְקָלְטַן וּוְאַקְזָאָל
גַּעַגְּאָן אַוְואָדִים, זַעַגְּנַעַדְיקַמִּיט יַעֲדָעַר גַּאָס זִיךְ.
דָעַמְּדָעַד דַּוְרְכַּגְּעַשְׁנִיטַן הַאָט מִיט אַגְּשָׁאָל
דִּי דָאָדָא, זִיךְ אַגְּהִימָּעַר קוֹלְ-מְבָשָׁר.
אַוְואָדִים הַאָט אַפְּיָלוּ זִיךְ נִיט צַוְּגַּעַהָרָט,
וְאָסְמַעְדָּעַט מַעַן, זִיךְ דִּאסְ גּוֹעוֹן וְאָלַט עַפְּעַס זִיטִיקָם.
הַיְן צַוְּגַּעַמְּאָכְטַע שְׁטוּב אַוְיפְּ דַּרְאַאְמְלָאָוָעַר גּוֹעַזְעַן הַאָט עָרָה,
עָרָה הַאָט גּוֹעַזְעַן דִּי גַּאְזְמַאְמָקָעַס פָּוּן וּוְאָנָּט, פְּאַרְקוּקָטָן אַיְן דִּי וְיִתְזַ...
פָּוּן פְּעַנְצָטָעַר אַפְּעַנְעַע גַּעַהָרָט הַאָט עָרָה דָעַמְּ שָׁאָדָן.
גּוֹזְאָלָט בֵּין אָוּמָט אַזְוִי בֵּין זַוִּיסְעַר זִיךְ אַטְּרָוְנָק אִים.
אוּפְּנָן וּזְאַקְזָאָל זַיְגָּעַר וְאָלָט עָרָה קָוק גַּעֲטָאָן — אַזְוִי וּוּלְכָעַ שָׁעה.
בָּאָרָה ס'אִיגְּדָעַ אַזְוִי זַיְגָּעַר אַוְיכְּ גּוֹעוֹן פְּאַרְטְּוָנְקָלְטַ.
אַזְוִי זַיְגָּעַר אַזְוִי זַיְגָּעַט עָרָה פָּוּן דָעַר לִיפְ הַאָט מִיט דָעַר צַדְגָּה.
דִּי לְוָגְגָן פְּאָרָן זַוִּינְטַ גַּעֲגָבָן אַצְּפָרְאָלָעַ.
אַיְן יַעֲנָעַר נָאָכַט הַאָט אַפְּאַרְטְּוָנְקָלְטַר אַלְגָּעַר צַוְּגָ...
דוֹרָךְ דָעַמְּ פְּאַרְשָׁנִיטַן סְטוּפְ גַּעַטְרָאָן צַוְּמַ אַוְרָאָל אִים...
...

16. אַ פָּאוֹזָן

I.

— אַ פָּאוֹזָן! — הַאָט קְלָאָפְּ אַיְן שְׁוֹלִים גַּעֲגָבָן זִיךְ אַזְוִאָשׁ. —
אַ נִיטְגַּעַוְאָנְטַשְׁעַן! — הַאָט זִיךְ פְּאַרְטְּוָנְקָלְטַ דַּאְרָט דָעַמְּ בְּלִיק אִים
עָרָה זְאָלָט דָאָך אַזְוִי פָּעַסְטַ דִּיאָנָט בְּיִם רָוּס אַיְן טָאָשׁ

און ברומדושעט דאך איזו מיט גאלדענע מיט ליבטן זיגן,
נאר עפֿעס פורכטbaar שוער איז זי אַרויסלעפָן צורייך,
צו אלדי טיילען, כאטש אַ לִידְיקָע, פון דאַרטֶן...
נאָטְרֶלֶעֶן, צוֹיְפֶלֶט ער ניט, קלאָפֶס, אין זיגן,
דער פָּעַטְשָׁטָאנֵנד וועט בִּים רָוס אַ פְּלָאַץ, נאָטְרֶלֶעֶן, דאך טָאו!
מע זעט דאך ניט בי זי אַין ערגען קִין גָּעוּרָע,
דער דָּוִים אַלְיִין, די הַיְלָעָנִישׁ באַהֲרָשֶׁת דָּא
נָאָרְפָּרָאוֹ זִיךְ, קְלָאָפֶס, אָנוֹ שְׂטָעָק אַרְיִין דָּעַם צוֹיְינְטָן פָּס אַהֲרָע,
אוֹ פּוֹרְכְּטְבָּאָר שְׂוֹעָר אַרוּיסְלָעָפָן פָּוֹנְדָּאָגָעָן אַיז דָּעַם עַרְשָׁתָן...
— אַ פְּגַאַדְיוֹן! — גִּיט פָּאָר זִיךְ בְּלִיקְ דִּי גָּעַטָּא זִיךְ אַ גְּרָאָב,
די אוּיסְגָּוּקְוּלְעָטָע אָנוֹ דִּי פָּאָרְשְׁוּעָכְטָע,
וואֹו — אַיִּינְס אָנוֹ צַוִּי — פָּוֹן מַאְרָק אַרְאָפֶס,
און פִּיקְס אָנוֹ פְּעַרְטִיק!

II.

אַפְּחוּז! נו, יָא! די האָבָן אַפְּגָעָשְׁטָלָט, וַיְזִימָּט אָוִיסְס, —
הַאָטָט ער דָּעַם וּוְעָג צְוִירִיךְ אַוִיכְ יַעֲדוֹ פָּאָל גַּעַמְאָסְטָן.
עַס קְרִיבָּת, באַשְׁיִמְפְּעָרְלָעָן, אִים פָּוֹן די העַנְטָם אַרוּיס
אַ בְּלָאָט אַ דָּעַמְבָּעָנָע פָּאָר מַאְסְקוּעָע...
זַי אַיז דָּאָרְשִׁין זַוִּין זַוִּין פָּוֹן אַ בִּוּם אַרְאָפְּגָעָהָאָגָעָן אַיבָּעָר אִים,
אִים אַגְּנָעָרִירָת די בְּרוּסָט אָנוֹ אַגְּגָעָבְּרוּזָט מִיט דְּרָאָגָן אִים,
און פְּלוֹצָעָם דָּאָכָט זִיךְ אִים דָּעַם פִּוּדָרֶס שְׁטִים:
דָּעַר לְעַצְטָעָר אָנוֹ באַקְרִוְינְגְּנְדִּיקָעָר אַגְּנָרִיךְ —
און מַאְסְקוּעָע אַיז קָאָפּוֹט!

אַן רְוָסָלָאָנְד אַיז צַעַשְׁפְּלִיטָעָרֶט!
סְּחַאָטְקְּלָאָפֶס זִיךְ גְּלִיְיךְ באַהֲרָשֶׁת. די פִּינְגָּעָר צַוְּ דָּעַר הַוְּטָן,
און מִיט די לִיפְּוֹן אוּיסְגָּעָפְּאָמְפָעָט: — הַיְלָל הַיְטָלָעָר!
און מַאְסְקוּעָע אַיז גַּשְׁטָאָנָעָן זַוִּין אַ בָּאָרגָן,
מִיט דָּו גַּעַפְּאָגְצָעָרָת אָנוֹ מִיט חַכְמָה אַיבָּעָר רָאָגָן:
— דָּעַר שְׁטָרָאָם, זַוִּין ער זַאְלָן נִיט שְׁטָאָרָק,
דאָך אַיְפָגִין באַרְגְּ-אַרְוִיף אַיז נִיט אַיְמָשְׁטָאָנָד ער!

III.

אין יַאֲרָוִן זַאָט בִּי דָּעַר קְרוּנְשָׁטָאָט זִיךְ גַּעַלְיִיגְט דָּעַר דָּאָנד —
די וַיְיִתְעַ צוֹטְרִינְן מִיט פָּעַטְשָׁטָאָנְד צַו פָּאָרְשָׁלִיסָן.
פָּוֹן אָוּמְעָטוּמָה הַאָט צַו דָּעַר הוּאַפְּטִישְׁטָאָט זִיךְ גַּעַשְׁטָרָעָט אַ דָּאָגָט,
פָּוֹן אָוּמְעָטוּמָה הַאָט הַילְּפָן קִין מַאְסְקוּעָע זִיךְ גַּעַרְיסָן.
זַוִּין אוּירִיךְ אַן אַיְפָגְעָרוּפָעָנָעָם אַין אַלְעָ עַקְעַן לְאָנְד אַוְרָאָל —
אַיְבָּעָגְעִיאָגָט אוּירִיךְ צָוָגָן האָבָן פָּאָלָקָן זִיךְ נָאָךְ פָּאָלָקָן:
פָּוֹן פְּרָאָסְטִיקָן סִיבְּרִיךְ, פָּוֹן באַרְגִּיקָן אַוְרָאָל,
פָּוֹן מִיטְלָ-אַזְיִיעָן פָּוֹן דָּעַר וּוְאַלְגָּעָן.

נָאֵך זַי — פָּאֶרְשְׁנִינִיאַיקְטָע מַאֲרְשְׁרוֹטָן, פִּיבָּעֶרְדִּיק־גַּעַשְׂוִינֶד,
מִיטּ לְוַפְּטִימָאַשְׁגָּעָן, טַאנְקָעָן אָוּן הַאֲרְמָאָטָן.
דָּעַם וּוְעַג זַי אַפְּגַּעַטְרָאָטָן הָאָט דָּעַר וּוַינְטָן,
אָן אַיְבָּעָר זַי הָאָט גַּרְוִיזָאָמְקִיְּתָן גַּעַפְּלָאַטְעָרָט,
אָן וּוְיַי אַפְּאֶרְגִּיכְטָנְדּ־מַעְכְּטִיקָן טַאָרָאָן
דָּעַם דְּרָאָגָג פָּוּן פִּינְטָן זַי הַאֲבָן אַמְּגַעְוָאַלְגָּעָרָט,
זַיְק אַצְּעַפְּעַנְטָע גִּיבָּוֹרְדִּיק גַּעַגְבָּן הָאָט דָּעַר רָאָנדָן,
אָן וּוְיַי אַשְׁטוּרָעָם הָאָט בָּאֲגִינְטָן דָּעַר אַגְּרוֹף.

IV.

אַ פְּלָאָץ גַּעַגְבָּן הָאָט דָּעַר דִּיטְשִׁישָׁעָר פָּאֶנְצָעָר מִיטְאָמָּאָל,
דָּעַר גִּיר דָּעַר דִּיטְשִׁישָׁעָר גַּעַטְאָן הָאָט זַיְק אַזְּקָאָל.
אַרְוִיפְּגַּעַזְוָאַלְגָּעָרָט זַיְק וּוְיַי בָּעָרְגָּ אַוִּיפְּ זַיְעָר שְׁטָאָל
הַאֲבָן גַּעַשְׂוִינְדָּלָט הַאֲבָן דִּיטְשָׁן אַיְן גַּעַלְאָף,
צְוָרִיק גַּעַשְׂוִינְדָּלָט הַאֲבָן דִּיטְשָׁן אַיְן גַּעַלְאָף,
פָּאֶרְכְּלִיְּוָעָט הַאֲבָן טַאנְקָעָן זַיְק, צַעְקוּעָטָשָׁט אַיְן פִּיעָר —
גַּעַשְׂפְּרָוְגָּעָן זַיְנָעָן רִיְּטָעָר אַיְבָּעָר זַיְק פָּוּן גַּעַנְעָרָאָל בְּעַלְאָוָו,
אַיְן שְׁנוּיָעָן זַיְק גַּעַפְּרָעָטָה הָאָט רַאְקָאָסָאָוְקִים חַיִּיל.
— וּוּעָר נָאֵך וּוְיַל מַאֲסָקוּעָ ? — הָאָט גַּעַהְעָרָט זַיְק אַגְּשָׁרִי, —
פָּאֶר אַלְעָמָעָן וּוּעָט קְלָעָקָן רַוִּיטָאָרְמִיאָיָשׁ גַּעַשְׂעָנָקָעָן !
גַּעַנְעָנָגָעָן זַיְנָעָן בִּיזְוָן בּוִיך אַיְן שְׁנִי
דִּי גַּעַנְעָרָאָלְן גַּאְוָאָרָאוּ אַיְן לְעַלְיְשָׁעָנָקָא.
גַּעַנְעָמָעָן הַאֲבָן רַוִּישָׁע סָאַלְדָּאָטָן אַוִּיפְּ דָּעַר שְׁוֹועָרָד
דִּיוֹזְיִיעָס אַיְן רַאְשָׁ גַּעַבְּרָאָקָט זַיְק אַיְן גַּעַשְׂמָעָטָעָרָט.
בָּאַדְעָקָט הָאָט זַיְק דִּי אַונְטָעָרְמָאָסְקָוּוּעָדִיקָע עַרְד
מִיטּ פָּאֶדְלָעָ דִּיטְשִׁישָׁעָר אַוִּיפְּ וּוּיְטָעָ קִילָּאָמָעָטָעָרָס.

V.

צְוָרִיק זַיְנָעָן דִּיוֹזְיִיעָס גַּעַלְאָפָן אָוּם אָוּן גַּרְאָד,
צֻעְבָּרָאָקָטָע אַוִּיגְעַשְׁפְּרָוְגָּעָן זַיְנָעָן טַאנְקָעָן שְׁוֹועָרָע,
יִדְיְעוֹת אַוִּיסְגַּעַשְׁטָעָפָט הָאָט יִעְדָּעָר רַוִּישָׁעָר הַאֲרְמָאָט,
וּוְיַי הַוִּיכְרִיְּדָעָרָס גַּעַמְאָלְדוֹן הָאָט דִּי רַוְּסָלְעַבְּדִישָׁע אַרְטִילְעִידָּע
דָּעַם אַונְטָעָרְמָאָסְקָוּוּעָדִיקָע בְּרָאָד־פָּאָרָאָד
פָּוּן דִּיטְשָׁע בִּין־אַוְנִישָׁאַרְבָּנְדִּיקָע הַאֲרְדָּעָס ;
גַּעַטְרָאָגָן הָאָט עַס דָּעַר עֲפִיר, נִיטּ מִידְנָדִיק קִיְּין פְּרָט,
אָוּן אַלְעָ טִיְּלָן עַרְדָּ פָּאֶרְגָּאָפָט הַאֲבָן גַּעַהְאָרָכָט עַס.
אַיְן בְּלָאָטָע בִּיזְוָן בּוִיך גַּעַלְאָפָן אַיְן גַּודְעָרִיאָן
אַוִּיפְּ אַגְּוּוּנִילְעָכָן, אַדְעָקָוּזִירָטָן שְׁלִיטָן
אָוּן הָאָט אַיְן «פָּאֶנְצָעָרְ־בָּוָךְ» גַּעַשְׂוִינָדָן פָּאֶרְצִיְּכָנָט אַיְפָן רָאָנדָן
פָּאֶר אַזְּאָ אַוְשְׁטִיְּג — דִּי בָּאַגְּרִינְדוֹג אָוּן דָּעַם מִיטּ.
זַיְק אַפְּגָעִיקְלָט אָוּן גַּעַלְאָפָן — וּוּעָר וּוֹאָהָיָן,

און רעדער אוון אוון פים — דיזויזיעס ארייבער אכציך.
דעָר טעלערגאָפֿ פֶּאַרְשְׁטָאָפֿט דָּאַט מָוִיל דָּאַט פִּיכְעַדְיִק בְּעוּלִין,
און צוֹגְעַלְיִיגְט צוֹ אִים דֵי וּוּלְט הָאַט מִיטָן דְּזָאַץ זִיך.

VII.

אווי דָּאַט קֶלְאָפֿס דָּעֲרוּזָעַן זִיך אֵין אַרְיוֹו — נִיט לְעַבְעַדְיק, נִיט טוּיט.
אַשְׁפִּי גַּעֲטָאָן מִיט בְּלָאָטָע : — דָּאַנְעַרְיוּוּטָעַר !
גְּלִיךְ וּוּי מַע וּוֹאָלָט אִים אַוְיְגַעְשָׂאָסָן פָּוּן דָּעַר הוּוֵית
אוֹרֵךְ אַמְּהָלָךְ פָּוּן אַטְוִיזְגַּט קִילָּאָמְעַטָּעָר .
אַפְּאוֹעַ ! ... צִי וּוֹירְקַלְעַץ לוּפְטַט מַעַן עַס אַוְיִ צְוִירִק,
צִי דָּוָךְ אֵן אַנְדָּעַר וּוּגַע מַע לְוִיפְט אַזְוִי קִיךְ מַסְקוּעַ ?
גַּעַשְׁיקַט זִיךְ עַס, גַּעַשְׁיקַט —
אוֹ נִיט אַיְבָּעַר דָּעַם קִירְצָטָן וּוּגַע הָאַט מַעַן אַהֲן גַּעַלְאָזָט זִיך ?
עַר הָאַט דִּי מַאְפָעַ מִיט דִי וּוֹיסְלָעַץ בְּלוּזִין גַּעֲטָאָן אַ מַעְסָט,
גַּעַזְוֹכְט אַוִּיפְט אַיְר דָּעַם פּוֹנְקָט, וּוֹאוֹ מִיט אַ בְּלִיחַ פָּאַרְטָרָגָן סַעְתָּאָט אִים.
גַּעַזְוֹסָן אַגְּעַלְעָנָט אֵינוֹ עַר אֵין אַ צַּעַקְוּעַטְשָׁטָן מַעְרְסָעְדָּעָס,
מִיט אַפְּאַרְקִירִימַט גַּעַזְוֹכְט אַן אַיְנְגָעַרְבָּטָס אַין בְּלָאָטָע .
סְאַיְן אִים גַּעַזְוֹעַן קָאָלָט, נָאָר דָּעַם בִּינְאָקָל גְּלִיךְ בְּאַשְׁטָאָט .
אַעַשְׁוַיְנְדָּט אֵין דִי אַוִּיגְן הָאַט מִיט פִּיבָּעַר אַלְץ זִיך דָאַן אִים,
אִים הָאַט זִיך אַוִּיסְגַּעְדָּאָטָם, עַר זַעַט גַּעַנְוִי אֵן אַקְוָרָאָט .
וּוֹי אַוִּיפְט אַ קְוִלְיָעַ שְׁלָעָפְט זִיך מִיט אַזְקְ צְוִירִק גַּעַרְמָאַגְּנִיעַ...
VII.

עַר הָאַט דָּעַרְהָעָרט אַ קּוֹל . גַּעַלְעָגָן בֵּין דָּעַר הָאַלְבָּד
אַיְן שְׁנִי אֵין אַ יְעַפְּרִיטָעָר אֵין גַּעַצְיָעָרט :
— סַע בְּלָאָזָט אַ וּוִינְט, מִיְּנַן לִיְבָּעַר שְׁוֹאָלָב, —
הָאַט עַר צַוְּ קֶלְאָפָּסן זִיך גַּעַפְּרוֹאָוָת אַ צִּי טָאָן,
וּוֹי אֵין דָעַר פָּאָבָל מִיטָן הָעַלְפָאָנָד, גָּאָט, מִיְּנַן גָּאָט,
וּוֹאָס אֵין זִין הִינְטָן הָאָבָן שְׁוֹאָלָבָן אַגְּעַשְׁמָעָקָט דִי פָעָט שְׁפִיְזִיך
אוֹן צַלְעַל וּוֹיְלָעַ לִיְכְּטוּנִיק מַע הָאַט
גַּעַמְאָכָט צַו אִים אַגְּנְטָעָרָן עַק אַ הָאַפְּעַרְדִּיקָעַ רִיאְיָע ...
— אַ וּוֹעַלְכָעַר הָעַלְפָאָנָד ? — הָאַט זִיך קֶלְאָפָּס אַ רִיס גַּעַטָּאָן פָּוּן פָעָנְט, —
וּוֹאָס פָּאָר אַ שְׁוֹאָלָבָן ? — זִיך גַּעַפְּרוֹאָוָת הָאַט עַר אַ דְּרִי טָאָן ;
נָאָר פּוֹנְקָט וּוֹי לִיְגַּעְנְדִּיק דִי שְׁרִיפְטַט דִי הַיְלִיקָעַ פָּוּן טַעַסְטָאָמָעָנְט,
הָאַט פָּאָרְגָּעְזָעָצָט, וּוֹי מִיט אַ קּוֹל פָּוּן וּוֹידְוִי, דָעַר יְעַפְּרִיטָעָר :
— אוֹן וּוֹעַן דָּעַם הָעַלְפָאָנָד הָאַט דָעַרְעָסָן דִּיזְעַזְעַזְעַז,
הָאַט עַר אַוִּיפְט זִיך אַ בְּלָאָן, פָּאָרְצִיְעַן זִיך, דָעַרְלָאָגָנָט פָּוּן דִי גַּעַדְעָרִים,
אוֹן זִיך צַעְפְּלוֹיְגַן זִינְגַּעַן זִיך אַוִּיפְט וּוֹיְטַט, וּוֹי אַיך מִיט אַיך,
אוֹן נִיט בָּאָוְרָאִיקָט דִי שְׁוֹאָלָבָן הָאָבָן מַעַר אִים ...
VIII.

עַס הָאַט זִיך קֶלְאָפָּס דָעַרְלָאָגָנָט פָּוּן אַרְטַט אַ רִיס :

— יעפריטיעד אוייפשטייך! איך באפעל איך! —
 נאר אפגעפוריין ביים סאלדאט געווען זיינען די פיס,
 איך אויף די קני האט ער זיך אויפגעשטעלט פאמעלעך,
 א טאָפ געטאנּ פון הינטן מיט די הענט דעם זאָק,
 פאַרשטעלט אַים מיט דער פֿליַַצְּעַ, אויסגעקרימט פון ציטער.
 ער האט דערזען דעם טויט. אין אַים געטאנּ זיך אַ פֿאַרטאָק:
 — פֿאַרץ'יען זי... דער העלפאנּ אָונּ די שׂוֹאַלְבּוֹן... הִילְיִטְלְעָד! —
 געווען דער ריַוּ מיט שטילקייט איך געבעט,
 אָונּ אויף דער העלפֿט — שׂוֹין אַ פֿאַרשְׁנִיטְעַר.
 אַרוֹיסְגַּעֲכָטְט האט קלְאָפְס דעם פֿיסְטְּאַלְעַט
 אָונּ מיט אַ שָׁאָס דָּאָס מּוֹילְ פֿאַרְשְׁלָאָסְן דעם יעַפְּרִיטְעַר.
 זיך אויף שניּי האט דער יעַפְּרִיטְעַר צוֹגַעַשְׁפָּאַרטְּן,
 מיט אַוְגַּן אַפְּעַנוּ דעם לעַצְּטַן הוֹיך אַרוֹיסְגַּעֲכָטְטַעְמַט,
 אָונּ סְיַהְטַ גַּעֲדָאָכְט: ער זַעַט, דער מָת, ווי קלְאָפְס זיך שַׁאַרְט
 ביַי אַים אַין זאָק, דעם אַיְנְגַעַטְוֹנְקַעְנְגָן אַין בלְאַטְעַ.

IX.

אין מסקווע האט געשנִית. געשטְאַרְקְט האָבוֹן זיך פרעַסְט.
 פון קעלט געפְּלָאָצְטְּ בֵּי בִּימְעַר האט די קָאָרָע.
 פון אַזְנְטְּעַרְלְאַסְקוּעַ גְּרָאָבְּנָס זיך גַּעַמְלָאָן האָבוֹן גַּעַסְט,
 די שְׁטָמַט האט זוי אַ מַּאֲמַע זיך גַּעַדְעַנְקְט אַוְיָפְן זְכוֹרָן.
 געיגָן פון גָּאָסְן אַין גַּהְיִים אַין אַיבְּעַרְרוֹף
 מיט שְׁטָאָלְגָּס שְׁטָעַכְיָקָעַ פֿאַרְפְּאַגְּנְצְּעַט בֵּי די זַיְמָעַן.
 דעם אַטְעַם האט פֿאַרְכָּאָפְט די גַּלְיוֹעַרְדִּיקָעַ לוֹפֶט
 אָונּ זוַּיְנְטַן האָבוֹן זיך גַּעַלְאָזְטְּ פָּוֹן פֿרְאָסְט בָּאַצְוּמָעַן.
 אָן, אַ פֿאַרְשְׁפָּעַטְיִקְטָעַר, פון אַונְטְּעַר שְׁטָאָט. מיט שְׁטָרָאָמְעַן דְּאָמְרַ פָּוֹן מִילְּ,
 אַנְטְּקָעַן זוַּיְנְט אָונּ פֿרְאָסְט, צַעְהִיצְט אָונּ האַסְטִיק,
 גַּעַשְׁפָּאָנְט אַ זְקוּן האט אַין זְוַיְמָעַן קָאָמוֹזְלַעַ.
 די באָד צְעַלְאָוֹת אָונּ אַין די הענט אַ אַסְטְּעַפְּ.
 — פָּוֹנוֹאָגָנְעַן פָּאָטְעָרָל, — האט אַים די זַוְּאָך גַּעַפְּרָעָגָט,
 אָונּ אַים מיט אַ בָּאָגְלִיטְנְדִּיקָן בְּלִיק בָּאַשְׁאָנְקָעַן.
 — פָּוֹן דָּאָרָט, וְאוֹ אַלְעַ מַסְקוּוֹעַ, נָאָר אַין עַק, —
 האט ער הרְחַבְּהַדִּיק פֿאַרְקְעַרְעוּת אויף ווֹאַלְכָאָקָע.

17. פֿאַזְיִיכְעַס אַונְטְּעַר מַאֲסְקָוּעַ

I.

“געַהְאָט, גַּעַהְאָט!...” — אַין נַאֲגַעַגְאָן גּוֹרְ-אַרְיָהָן לְאַנְג
 זַיְן עַנְטְּפָעַר צַוְּמַעְדוֹאָן דעם גַּעַנְצָן אַונְטְּרָוּעָגָנס;

און אים, אַרְיבָּעֶרְיאָגָנְדִּיק, צוֹם דָּאנְדֵּדְעָגָנְט
און זיך פון דארטן אומגעקערט צו אים אַנְטְּקָעָגָן...
געהאָט אַהיַם... אַונְ עַלְטָעָרְן גַּעֲהָאָט,
געהאָט רְשֻׁוֹת זִיךְ אַנְקָעָרְן דָּעָר וּוּזְלָט אַונְ זַי בַּאֲגָעָרְט
אונְ רְעַכְתְּ גַּעֲהָאָט צַו זִיךְ אַזְוִי זַיְךְ, גַּלְאָט,
געהאָט באָאוֹאָסְטְּיוֹין, אָזְ ערְ אַיְזְ אַונְ זַוְעַט נִיט וּוּרְעָן,
געהאָט צַוְּצָמָעָנְהַאֲגָנְגִּיְתְּ דִי גַּעֲזָעָגְנוֹן פָּונְ נָאָטוֹר —
געַבְּרִין וּוּרְעָן, וּזְאָקְסָן אָזְ אַרְיבָּעֶרְיאִין אַיְן הַמִּשְׁדָּר,
אונְ האָט עַס אַוְיךְ אַצְּיִינְדְּ בַּיְין וּוּידָעֶרְגָּבוֹרט,
כַּאֲטָשׁ סְאיַן שְׂוִין זַיְידְרָלְאָגְנוֹן אַונְ, אַפְּגָעוֹעָן שְׂוִין,
אונְ קָאָן זַיְךְ אַוִּיסְוִיְין נִיט מַעְרָה וּוּשְׁיָן, וּזְאָסְ פָּאָלָט
פָּונְ עַפְּעָס צַוְּפָעַלִיקָן אַוִּיגְגָּלִיגְטָן פִּיעָר.
אונְ מִיטָּאָמָּל האָט ערְ דָּעָרְפִּילְטָן, אָזְ ערְ אַיְזְ אַלְטָן,
הָגָם עַס וּוּרְעָט אַיְם זַעַקְס אָזְ צַוְּאָנְצִיךְ יַאֲרָעָרְשָׁתְּ הַיְיִיאָר...
II.

אַיְם שְׁרַעַקְטְּ נִיט דָּאָס צַעַשְׁיִידְן מִיטְ�וֹן לְעַבְּנָן זַיְךְ קִין הַאָרָה,
סְאיַן שְׁרַעַקְלָעְדְּ בְּלִוְיָה, וּזְאָסְ צַוְּגָעָנוּמָעָן קָאָן עַס וּוּרְעָן
דוּרְךְ הַפְּקָרְעָרְ פָּאָרְגּוֹאָלְדוֹנְגָן אָזְן דָּוְרָךְ מַאָרָדָה
פָּונְ דִי בְּאַוְאָפְּנָטָעְ אָזְן זַעַלְבָּסְטְּגַעְרָוִיְנָטָעְ וּוּרְעָם,
וּזְאָסְ נִידְעָרְקָעְרָ פָּוְנָעָם מַעְנָטָשָׁ זַיְיךְ זַיְינְגָן אַוְיכְפָּ אַקְאָט
אונְ אַוְיכְפָּ אַהֲקָ פָּונְ אַיְם זַיְיךְ זַיְינְגָן הַעֲכָרָר...
סְהָאָט אַוִּיפָּן רָוְקָן יַעֲדָעְ וּוְיָלְדָעְ — אַצְּעַפְּכָעָרְ :
אַטְ גַּיְיטְ ערְ, דָּעָרְ פָּונְ גַּרְוּבְ גַּעֲקָוְמָעָנְרָ, אָזְן טְרָאָכָטָה,
אַיְזְ זַוְיִי זַאלְ ערְ אַיְבָּעָרְ דָּעָם וּוּיְ דָעָם אַיְגָעָנָעָם אַרְיבָּעָרְ ? !
אָזְ ערְגָעָץ אַוְיכְפָּ אַשְּׁפָּאָן פָּונְ רָאָנָדָן, דִי פָּאָוְכָעָסְ צַעַשְׁפָּאָרָט,
טְרָיְיבָּן דִי דִיְיטָשָׁן מְחַנּוֹתָ אַוְמָבָאַשְׁיִצְטָעְ צַוְּ דִי גַּרְיבָּעָר...
אונְ סְלִיכָּטְ דִי זַוְן, אָזְן וּוּוִיטָן זַיְינְגָן קְלָאָרָה,
עַס צַיְגָדְן זַיְךְ וּוּיְ אַלְעָמָלְ אַיְן הַיְמָלְ אָזְן דִי שְׁטָעָרָן, —
אַיְזְ דָעָן אָנְ אַגְּטָעָרְשִׁידָן, צַיְ אַיְזְ ערְ אַלְטָ פִּידְ טְוִיזָנְטָ יַאֲרָה,
צַיְ מַאְכָן נָאָר דִי עַרְשָׁטָעְ טְרִיטָטְ זַיְךְ עַרְשָׁטְ ערְ לְעַדְגָּטְ ? !...

III.

ערְ האָט גַּעֲהָאָט, גַּעֲהָאָט ! אַוְדָאָי, נָנוֹ... וּוּיְ דָעָן ?
סְאיַן אַלְעָזָ אַיְן גַּרְוּבְ ! אַבְּעָרְ נִיטְ נָאָרְ וּוּיְ מַתִּים, נָאָרְ וּוּיְ זַוְיִמְעָן !
אַיְלָה ? — אַוְיךְ. אַטְ עַגְנְצָעָרְן אַיְזְ זַיְגָעָוָן,
זַיְ וּזְאָקְסָטְ שְׂוִין פָּאָרְ גַּעֲוָוִיסְ פָּוְנְסָנִיְ אַונְ הַיְבָטְ שְׂוִין אַוְיכְפָּ זַיְךְ אַיְבָּעָרְ צַוְיִמְעָן.
אַ רְעָגָן אַיְזְ אַוְיכְפָּ אַירְ גַּעֲגָגָעָן הַאֲרָבָּסְטָן,
מִיטְ שְׁנִיְיִ גַּעֲשָׁאָטְן האָט אַוְיכְפָּ אַירְ דָּעָרְ וּוּינְטָרָה.
אַ יַּאֲגָן גַּעֲגָבָן האָט זַיְךְ דָוְרָךְ זַיְין הַאָרָץ

א טשאטו פרישע פְּרִישָׁע פְּרִישָׁע פְּרִישָׁע פְּרִישָׁע
ז' טאנצט שוין, דארט. די מותים שוין זי ווועקט און קויקט.
עס קומען אויף איר טאנץ צו פְּלִיעָן שוין די פְּיִיגָּל...
ער האט אויף דראזון אַנְגַּשְׁטָעַלְטָע דעם בליך,
זיך אויף מאַמְּדָאָזָן גַּעֲוֹאָרְפָּן מִיט די אויגן,
齊 זעען זי דאס אויך, אַנוֹי זוי ער,
וואַזְאַט אַוְיך מִיט זי גַּעֲוֹעָן אַט דָא דָעֶדְנָעָבָן.
סְׂלוּגַט זִיך פָּוּן לְעַבְּדִיקָּה אַגְּרָבָּעָנָה דִּי עַרְדָּה,
זִין כָּלה טָאנְצָט דָעַם נִיטְּדָעְרָטָאנְצָט טָאנֵץ פָּוּן לְעַבְּן!

IV.

אַזְּעַלְכָּע בְּלִיצְיָקָע זִיך טְרָאָגָן אַיְרָע פִּיס
אַיִן שְׁעַמּוּדְיִקְוָן בְּלָהְ-טָאנֵץ, נָאָר גַּנְּרָנִישָׁט זִיך פָּאָרְטִּיְעָן נִיט,
וואַזְאַלְטָן מְעַסְּדָרָס זִיך גַּעֲוֹאָרְפָּן אַוְן גַּעֲרִיסְט
אוֹן מִיט די שְׁאָרְפָּן זִיך גַּעֲוֹאָרְגָּן אַוְן גַּעֲטָעָנָה...
גַּעֲוָעָלְבָּטָע בְּוּשָׁעוּעָן דִּי פָּאָלְדוֹן פָּוּן אַיְרָעָלִיד
מִיט אַפְּאָרְכָּאָפָּטָן כּוּאָלִיקָן גַּעהֲוִיעָר,
וואַזְאַלְטָט אַזְּוִינָט נָאָך אַיְרָע גַּעֲיָגָט, אַחַן זִי בָּאָלִיט,
אַחַן זִי פָּאָרְנָאָרָט, אַוְן זִי פָּאָרְכִּישְׁוּפָט מִיטָּן טְרוּיָעָר —
אוֹן סְּאַיִן אַבָּאָג, אוֹן סְּאַיִן אַזְּ אַפְּגָרָונָט, אַוְן אַשְׁנִי,
אוֹן אוֹפִּין שְׁפִּיךְ אַבְּיָעָרָן אַפְּגָרָונָט — אַ גַּעֲרָאָנָגָל.
זָאָלָסְטָן נִיט אַדְאָפְּפָאָלָן! כְּבָאַשְׁוּעָר דִּיךְ מִיט דָעַם זַוְּיָּה
פָּוּן דִּי גַּעֲשָׁאָכְטָעָנָה אַיִן טּוֹזְנִיטָאָרִיקָן וּזְאָנְדָל...
עָפָעָס פָּאָרְטִּיְעָן זִיך אַיִן פִּיבָּעָר, אַיְרָע פִּיס,
בָּאָרָזְיָעָר זִילְבָּעָרָנָע אַנְטְּבָּלוֹיזְטָקִיטָּה נָעָמָט קִין פִּיחַ נִיט, —
וואַזְאַלְטָן מְעַסְּדָרָס זִיך גַּעֲוֹאָרְפָּן אַוְן גַּעֲרִיסְט
אוֹן מִיט די שְׁאָרְפָּן זִיך גַּעֲוֹאָרְגָּן אַוְן גַּעֲטָעָנָה!

V.

ער אַיִן גַּעֲשָׁטִיגָן אַיִן אַקִּיט פָּוּן דְּוִיטָאָרְמִיעָד זַעַקָּס
אַונְטָעָר אַבְּלִיצְיָקָ-סְּוּיְישְׁטָעָנְדִּיקָן רָעָגָן.
די גְּרוּסָע טְרִיאִיסְט אַיִן שְׁוִין גַּעֲוֹעָן אַונְטָעָרוּעָגָס,
מִיט יְעָדָן אַיְבָּעָרְלִיְּפָט האָט עַד צַו אַיְרָעָגָרִיסְט זִיך אַגְּנָטָקָגָן.
פָּאָרְטִּוּבִּיט אַיִן עַד גַּעֲוֹתָן פָּוּן זָאָלָפָן אַוְן גַּעֲשָׁרִי,
אוֹן פָּוּן גַּעֲדָוָנָרָן פָּוּן מְעַכְּטִיקָע פָּאָרְצְוִיבָּעָרט.
איְיָעָדָע זַוְּיָּה — אַזְּוָאָלְגָּעָר זִיך אוֹיף דְּרִיעָרָד, אַיִן שְׁנִי,
איְיָעָדָע זַוְּיָּה — וּוֹי אַבְּוּאָלִיְּעָד האָט דָעַר שְׁנִי גַּעֲטָאָז אַהֲיָבָאָים.
עס האָט זִיך אַפְּגָעָטָאָן פָּוּן אַיִם דָעַר זַוְּיָּה אַזְּנִי זַוְּיָּה
דעָר פִּינָּן פָּוּן דִּי גַּעֲשָׁאָכְטָעָנָה אַיִן גַּעֲוֹעָן, אַיִן שְׁנִי,
גַּעֲוֹעָן אַיִן עַדָּה, אַיִן הַיְמָלָאָזָן גַּעֲוֹעָן, אַיִן שְׁנִי,
אוֹן אַיְבָּעָר אַלְצָאָז, זַוְּיָּה דָעַר גּוֹלָל, אַוְיְגָעָנָגָעָן מַאֲסָקָוָעָ!

און יעדער אויפגעבליעז און רעוועדייקער רײס
האט אויפגעשפֿאַרט פּוֹן ווֹיַַט אַ בְּלִיאַסְקָעַנְדִּיקָע שֵׁין אַיִם,
וֹיַַט סְעוֹאַלְטָן מַעֲסֶדֶת וַיֵּךְ גַּעֲוָאַרְפָּן אַן גַּעֲרוּסִיס
און מִיט דִּי שָׁגַָרְפָּן וַיֵּךְ גַּעֲוָאַרְגָּן אַן גַּעֲטַעַנְהָט.

VI.

אין פּוֹישַׁטְן רְוַנְּדָעַ דָּוָרָךְ דֻּעָם שְׁנִיאַיָּקָן פָּאַרְשָׁאָט,
אוֹנְטָעַר גַּעַהְילָךְ פּוֹן פִּיעַרְדִּיקָן פּוֹיַַקְן,
גַּעַגְּנָאָן אַיְבָּעָד דִּי קְנִי אַיִן שְׁנִי אַיִן פָּעַרְעַלְיָאָט,
וֹיַַט עַד וּוֹאַלְטָגָט גַּאֲרָד דִּי עַדְמַיִּת זִינְגָּעַ טְרִיטָגָט גַּעַקְוִיקָּלְטָגָט,
און טְרָאָגָט מִיט וַיֵּךְ דִּי זְוִינְגָּט אַוִּיףָ דִּי הָעַנְתָּא,
און טְרָאָגָט מִיט וַיֵּךְ דִּי רְוִימְעָן אַוִּיףָ דִּי אַקְסָל,
און דָּוָרָךְ דֻּעָם שְׁנִי אַן דֻּעָם אַזְוָּיָּי אַן דָּוָרָךְ דֻּעָם בְּלַעַנְד
וַיֵּךְ דָּעָרָךְ רְוַקְאָקָן צָוַּיְנִין פְּלִיצָעָן צּוֹגְעַזְוָאָקָסָן.
דָּעַרְזָעַן צָוַּם עַרְשָׁטָן מָאָל גּוֹרְ-אַרְיָה הָאָט,
וֹיַַט סְטְרָאָגָט מִיט גַּבְּוָרָה פָּעַרְעַלְיָאָט אַבְּעָרָן רָאָנְדָזִיךְ.
אַיִם הָאָט גַּעַדוֹכָט : נִיט בְּלוֹזִין אַלְיָין סְאַיִן פָּעַרְעַלְיָאָט,
דוֹחָרָךְ אַיִם פָּאַרְגָּאָגָגָעָן וַיֵּךְ טְרָאָגָן דָּוָרָות גַּאנְצָע
אוֹיִף אַוְנְטָעַרְמָאָסְקוּוּעָר עַדְמָה, אַבְּעָרָן דִּי קְנִי אַיִן שְׁנִי,
מִיט קָעָפָן אַוְן בִּיקָּסָן גְּרִיבְּנָדִיקָן דִּי כְּמָאָרָעָט,
און פָּעַלְקָעָר גַּאנְצָע גַּיְעָן נָאָר וַיִּיְיָא,
און אוֹיַַקְמִיט אַלְעָמָעָן בָּאָגְלִיךְ אַיִן עַר — גּוֹרְ-אַרְיָה,

VII.

און אַלְעָלָעָלָע לְעַבְּעַדְיָקָע פּוֹן זִין שְׁטָאָמָן,
און אַלְעָלָעָלָע הַפְּקָרְ-אַוִּיסְגַּעַשְׁאַכְּטָעָנָע בְּיַיְגְּרִיבָּעָר,
און אַיְרָקְזִין כְּלָה — אַיִן דֻּעָם גַּיְעַנְדִּיקָן יִם,
און אַיְרָקְזִין לְעַבְּעַדְיָקָע בָּאַגְּרָאַבָּעָנָע — זִין לִיבָּעָ.
זִין טָאָנָצָט אִיצְטָדָא אַיִן יַעֲדָן בְּלִיצְנָדִיקָן זָאָלָט,
סְהִיבָּן דִּי כְּמָאָרָעָט, וֹיַַט פָּאָלָן פּוֹן אַיר קְלִיְידָזִיךְ.
נִיטָאָפָּאָר וַיִּיְגָּעָם אַיִן גַּאֲרָד עַדְמָה זָאָזָב,
זִין אַטְמָדָה ! מִיט דְּוִיטָאָרְמִיעָר — פְּלִיצָעָן גַּעַבְנָן פְּלִיצָעָ!
דִּי זְוָאָגָדָן טָוּזָן וַיֵּךְ אַלְיָין אִיצְטָדָפָן אַיִם אָפָּאָר,
דִּי גְּרִיבָּעָר רִיסְנָן וַיֵּךְ בַּיְ אַיִם אַיִן הָאָרֶץ וַיֵּךְ קְרִיעָה ;
אוֹיִף מִינְסָק ! — טָאָיַט מַאֲסָקָוּעָס טְוּרַעַמְדִיקָעָר קָאָפָּאָר.
און שְׁטָעָרָן טָאִיטָן סְעַמְאָפָּאָרָעָדִיקָן : אוֹיִף קִיעְוָוָו !
בִּיטָּנָאָר "גַּעַהְאָט" — גַּעַמְאָלָדָן הָאָט אַיִם יַעֲדָר קְנָאָל
פּוֹן דִּי הַאָרְמָאָטָן אַיִן דִּי וּוּיְטָקִיטָן פָּאַרְמָאָסָטָן ;
עַדְמָה ! עַדְמָה ! עַדְמָה ! אַלְאָנְד אַוְן אַלְיָין !
עַר הָאָט אַחֲלָק אַיִן דִּי שְׁלָאָכָטָן אַוְנְטָעָר מַאֲסָקָוּעָ!

18. דער ערשותער שפֿאצַּיר

I.

פארענדערת האט די שטאָט סאָדאָסְקִין זיך געדאָכֶט,
ווען ער צום ערשותן מאָל אַרוֹיס אַוִיף אַ שפֿאצַּיר אֵין.
די זעלבע מוייערן אָון רחבותידיקע פראָכֶט,
די זעלבע לַיְקָעַלְעַךְ, אָון קאנָטוֹרָן, אָון ווַיְרָעָס,
נאָר עפָּס שטראָנגַעַר אָון פָּאַרטִּיפְּטָעָר יַעֲדָעָר שְׁמָרִיך
אונטערן דורךְלוֹיכֶט פָּוֹן גַּעֲמִיטַעְגַּע גַּעֲפָאָרָן,
אָפִילוֹ דָּאַס בִּיְתָאָגָעָדִיקָּע הַעַלְעָה לִיכְטָ
אָון דִּי גַּעֲהָאָפְּטָעָ נַאֲקָעְטִּיקִיט פָּוֹן בִּימְלָעָךְ אַוִיף בּוּלוֹאָרָן.
אַ צְּרִיקָעָה אַלְטָנְקִיט אֵין דָּעָר בָּאוּוֹנָגָן אָון גַּעַשְׁטוֹוֹס,
אָון דִּי אַנְסָאמְבָּלָעָן פָּוֹן גַּעֲבִיְּדָעָס — שְׂטִיף אָונְטָעְרָגָעָפָאָסִיקָּט.
ニיט בלויוֹן צום וואַיְנָעָן אוַיְגַּזְעַן האט יַעֲדָעָס הוֹיז,
ニיט בלויוֹן צום דורךְגָּאנְגָּה האט גַּעַצְיוֹגָן יַעֲדָעָ גָּסָם זיך.
סָאָדָאָסְקִין האט גַּעַדְכֶט, אָז יַעֲדָעָ שְׁטִין אַוִיף עַפָּס וּוְאָרט,
אָז אֵין דָּעָר וּמִית הַעֲדָר אֵין זיך יַעֲדָר צִיגָּל.
אֵין הַימָּל האט גַּעַשְׁפְּרִילִיט זיך רַחֲבוֹתִידִיקָּעָ פראָכֶט,
מייט אַ פָּאַרְהָוִיכְטָעָר, תְּזָאוֹתִידִיקָּעָר זָוָן פָּאַרְזִיגְלָט.

II.

אוֹטוֹטָאָבָּוּן — די שווּבָּן שטראָנגַעַר מִיט פָּאַרְהָעָנְגָּלְעָךְ פָּאַרְדָּעָקָּט —
אַפְּרִירָת האָבָּן אָן דָּעָשָׂ פָּאַרְזָאָנְדָּעָטָע פָּחָ דִּי וּאַקְּצָאָלָן.
סִ-הָאָט יַעֲדָעָר פָּוֹן אַגְּטָקָעָן אַפְּגָּעָטָרָאָט זִי דָּעָם וּוּעָגָן,
אַ קוֹק טָאָן אַינְוַיְינִיק אֵין יַעֲדָרְעָר גַּעַוְעָן אַ בְּלָעָן,
זִיך מִיטָּן בְּלִיךְ פָּוֹן וּוִיטָּן אַ צְּעָרְטָלָן טָאָן צָוְ דִּי,
אַ נַּאֲגָנְטִיקִיט אָן אַיְגָעָן דָּוְהָךְ דָּעָר בָּאוּוֹנְדָּעָרָגָן דָּעְרָשְׁפִּידָן,
אוֹן אַפְּשָׁעָפָּן כָּאַטָּשׁ וּוּפְּלִיסְ-אַיְזָן פָּוֹן זִיךְ וּוִיִּין,
אוֹן זִי מִיט פָּאַרְכְּטִיקִיט מִיט צְּעָרְטָלְעָכָּעָר בָּאָרִירָן.
תְּזָן גַּעַפְּלָ פָּרָאַסְטִיקָּן פָּאַרְזִילְבָּעַרְטִ-גְּרָאָ
אוֹיף הַוִּיכָּעָ פָּעָרְדָּ מִיט אָוּמְרוֹאִיקָּעָ הַעַלְחוֹעָר רָוְנְדָּעָ
אַדְוָרְכָּגָעְשׁוֹעָבָּט האָט יַעֲדָעָ וּוִילָּאָ רַיְיטָעָר-עַסְקָאָדָרָאָ
אוֹן אֵין אַיְזָן פָּרָאַסְטִ אֵין זַיְלְבָּעָרְנוּם פָּאַרְשָׁוֹאָונְדוֹן.
בָּאָגְּלִילִיט די רַיְיטָעָר האָט אַ לִיכְטָעָר דִּימְעַנְטָעָנָעָר שְׁנִיָּי,
גַּעַשְׁפָּעָנְסְטִיק עָר אָון דורךְלוֹיכֶטֶק גַּעַוְעָן אָון דִּין אֵין;
אוֹן אֵין די גְּרִיוּס אַיְנְגָעָלְאָמָעָרָט, אוַיְסָגָעְדוֹכָט זִיךְ האָבָּן זִיךְ
וּוֹי אַוְיְגָעָנְגָעָנָעָ פָּוֹן אַלְטָעָ רַוְשִׁישָׁع בִּילְגָעָס.

III.

א דאמ' פון הייסער שפיו האט בי א טיר ערגען געגרויט,
געשטעגען אייז בעמ איר א ריי — פון קעלט די פנימעד פאלטפֿן.
פון דארטן האט געשמעקט מיט הארט בערמאמעס ברויט.
פון דארטן האט געשמעקט מיט זיסע, מיט פאָרפרוירענע קאָרטאָפֿן.
דער עולם דאָט געאלט. געריבן מהאט אַ האנט זיך אין אַ האנט.
נאָר אָפְּגָעֻוּעַנְדֶּט האָבָּן די אוֹיגַן שטאלצָע זיך אָן גראָדָע.
ווען דורךעהילכט אִיבָּעָד דער נָסָס האָבָּן צָום רָאנְגָּד
פֿאָרְדָּעְקָטָע לְאָסְטּוֹאָגָּנָס מִיט בָּרְגָּס נָאָרְיָאָדָן.
מע האט זיי דָא אָוִיפֿ בָּאָסְקָוּעָד ערָה, גַּעֲגִירִיט.
געשליפֿן האָבָּן מֵידְדָעָך זַי מִיט הַיְלִיקִיט אָוּן צִיטָעָר
אונטער די אָוּשְׁוָלְדִּיקָּע שְׁילְדוֹן פָּח גַּעֲוָלָבָּן אַלְעָרְלִיט
אוּן אָוִיפֿ זַאוֹאָדָן מָאָסְקוּעָה, פָּוּן בָּאָמְבִּרוֹגָּה אָוִיסְגָּהִיטָּעָ
אוּן דּוֹאָרְנִיקָּעָס, אַיִן וּוִיטָּע פָּאָרְטָעְכָּעָר פָּאָרְפּוֹצָט.
געקָרָאָצָט האָבָּן דָּעַם בָּרוֹק, אוּן אַלְעָזָה אָוִיסְגָּעְדָּאָכָט זַיך וּוִינִיך;
איְעָדָעָר שְׂטִין גַּעֲוָעָן אייז אוֹיגַן אוּן פָּאָרְהָאָרְזִיעָת גָּוטָס,
אוּן מָאָסְקוּעָה האט גַּעֲרָדָעָרָט, וַיַּאַתְּ אַוְאנְדָּעָר-מוֹרָאָוִינִיך.

IV.

זַיך אַיְינְגָהָעָרָט סָאָדָאָסְקִי האט אַיִן יָדַעַן שְׂטִין,
אַיִן יָדַעַן שְׂנִיעָלָע, וּוּאַסְ דָּאָט גַּעֲפָרָאָוּת אַ רְוִישׁ טָאגָן.
אַיִם האט זַיך אָוִיסְגָּעְדָּאָכָט, אוּן אַלְעָזָה מַעֲנְטָשָׁן זַיְגָעָן שִׁין,
אַיִן פָּעַלְצָן שְׁמוֹיסְעָגָן אַיִן קוֹרְנָאָסָע פּוֹיְשָׁטָן.
פָּאָרְבִּיגִין זַעַט עַד זַי צָום עַדְשָׁטָן מַאְלָל,
אוּן מַעַר וּוּעַט עַד זַי פָּאָר גַּעֲוָוִיס נִיט זַעַן שְׁוִין,
בָּאָר סְיוֹאָרָפְּט פָּאָר פְּרִיאִיד אַיִן גַּאֲרָגָל זַיך דָּאָס קָוָל,
וּוּאַס אַיִם אַנְטְּקָעָגָן קָוָמָעָן אַזְוִי פִּילְ מַעֲנְטָשָׁן,
וּוּאַס עַד אַיִן דָאָ אַיִן מָאָסְקוּעָה, צְוִוִּישָׁן זַיִי,
צְוִוִּישָׁן דִּי אָוּמְבָאָקָאנְטִ-בָּאָקָאנְטִעָה, הַיְמִישָׁע אַיִן נַגְּנָטָע,
וּוּאַס סְגִּיט אַזָּא פָּאָרְקָלְעָרְטָעָר יוֹם-טוֹבִיךְעָרָר שְׁנִי,
וּוּאַס גַּאֲלָקָעָס יָגָן זַיך נַאַד אַיִם מִיט אַ הוֹיהָא זַיך אָוִיפֿ אַ יּוֹם-טוֹב.
דָּעַר רְוִישׁ גַּעֲוָעָן אַיִם זַיְסָדָר אַיִזְ פָּוּן וּוּין,
בָּאָטְרָוּנְקָעָן פָּוּן דָּעַר הַוִּיך האט אַיִם עַלְעַקְטָרִישָׁעָר גַּעֲטְרִיבָּעָר,
צַו דָּעַם נִיעָסְקָוָתָשָׁנִי סָאָד גַּעֲגָן אַיִז אַ טְרָאָמוֹיִי,
אוּן זַיך גַּעֲטָרָאָגָן האט קִיּוֹן בִּימָקִי אַ טְרָאָלִיבָּס.

V.

נִיעָסְקָוָתָשָׁנִי סָאָד האט אַיִם אַ קלְוָנָג גַּעֲטָאָן מִיט נַאֲלָד,
מִיט וּוִיטָּע טָאגָן, מִיט יְוָגְנְטָלְעָכָן אָפְּשִׁי.
די דִּיְתְּשָׁן הַעֲרָז נַאֲלָעָס, האט עַר גַּעֲוָאָדָט,
די דִּיְתְּשָׁן, וּוּאַס מִיט בְּלוֹט זַי גִּיעָן עַרְגָּעָץ אַפְּ שְׁוִין.

די זאגן העрон עס פון רוסלאנד אויף א שטרעקע ווית
דורך בימער דרישיקע, פארהילט אין שניען.
סיאאל טיפער יעדער קלאנג דערלאנגען א פארשניד
און זי די טרייט מיט ווינד אונז ווית פארווען.
זי זאלן הערן, ווי עס קלינגעט איצט אויס פונדאנגען דער טראמוני
און אונגלאדענער מיט טומליך מאסקווער פאסאושידן,
און יעדעס שנייעלע, וואס בלאנדושעט דורך פארבי
מיט טויזנטעד פארשיידענע קאלירן.

געחאט זי האבן אין בינאקל שוין געוזן פאר זיך
אי דעם ניעסקותשניע סאד אי דעם וואקזאל פון צימקי.
אויף א פאראץ אין מאסקווע זיך אריינרייטן געריכט, —
און צ'ריק מיט טרעלביבער צעטראיביבערטע געלאזט זיך היינקען.

VI.

די האבן אלץ געוזן, וואס זען און אויג נאָר קאן.
דורך מאָד און רויב אין שריפheidיקן יוירן,
פארוגען בלוייז, ווי ס'האט אַרייבער הונדערט יאָר צוּרִיק נאָפָלְעָן
זיך בי סמאָלענטק געוזנט מיט דיאָן דום און מיט זיין גורל.
זיי האבן אויסגעשטעלט אויף גאנצע טויזנט יאָרן פאר
דורך חורבן און דורך אַש דעם דום פון דער אַימֿפֿערַיעַ,
און ניט באָמָרֶקֶט זיי האבן בלוייז די פִּינְפִּינְ אַזְוָאנְצִיךְ יאָר,
וואס זיינען אויפֿגעגָאנְ אַומְפֿאָרְמִידְלְעָכִיקִיט דערקלען,
זיי האבן אלץ געוזן, און אלץ באַשְׁטָאָט,
און אויסגערטענְט אלץ מיט גיר און מיט צעשטערונג,
בלוייז ניט געוזן, ווי סִידִישַׂט אַרוֹיס אַ דִּיסְיִשְׂרָאֵלְדָאָט
פָּהָן זַיְעַד טַאנְקָן די גָּאוֹהָ מִיט די שְׁטָאָלְעָנָע גַּעֲדָרִים.
אַינְגַּרְגָּעַץ נִיט דֻּרְלָאָזֶט פָּאָר זיך קִין מִינְדְּסְטָן גְּרִיאָן,
און מיט דער פִּינְקְטְּלְעָכִיקִיט גַּעֲפָאַכָּעַט זיך, ווי מיט אַ וַיְיַעַד, —
זיי האבן בלוייז געהאט אַ טָּעוֹת אַיְזָעָר פְּרִיאַי,
פָּאָר וּוּלְכָעָר סִשְׂיִידַט זיך מיט דער ווּלְטָאָר וּוּלְטָאָר וּלְמִיעָר.

VII.

מיט אַ גַּעֲלִיטְעָרֶט-אַפְּגַּעַפְּרִישָׁן קָאָפּ
פָּאָרְקְּעָרְזָוּעָט צָוָם אַלְעָקְסָאַנְדָּרְגָּאָרְטָן דָּאָט סָאָדָאָסְקִי ;
עס האבן קִינְדָּעָר דָּאָרְט אוּפְּ אַלְטִילְעָד אוּפְּ אַזְּ אַפּ
מיט אַ גַּעֲזְוִיטָשׁ פָּהָן פִּיגְלָאָלְעָזְוִיל גַּעֲלָאָזֶט זיך.
און יַעֲדָרָעָר — אוּפְּ אַ בָּאוּנְדָּעָר גְּרָאָד,
און יַעֲדָעָר — מיט אַ בָּאוּנְדָּעָר צַוְּבָעָר ;
די בִּימְעָר — אוּסְגַּעַפְּזָצָט, ווי אוּפְּ אַ מאָסְקָאָרָאָד,
וואס האט זיך נאָך דָּעְרוֹיְיל נִיט אַנְגַּהְוִיבָּן ...
און אָרְט סָאָדָאָסְקִין אַגְּפַגְּעָרָאָטָן אוּפְּ אַ בָּאָנָּק

האט א באַרטער מאָן נעָבֵן אָן אַיבָּרְגָּעְדָּעָקָט ווִינְגָּלָּס ;
סַאֲדָאָסְקִי הָאָט בְּאַטְרָאָכֶט דָּאָס קִינְד : — אָ דָאָק ! —
אוֹן סַהְאָט דָעַר אַלְטָעַר מִיט אָ שָׁאָל גַּעֲטָאָן עָס אָ פָּרוּוֹיָקָל .
— עָס זַעַט זַיךְ אוֹסִיס , פָּוּן פְּרָגָנָט זַיְתָּ אַיר נִיט לְאָנְג ? —
הָאָט , פְּרָעָגְנִיק , דָעַם שְׂטָאָק אַרְיוֹסְגָּעְלָאָזָט עָר .
— אוֹן אַיר ? — הָאָט אִים סַאֲדָאָסְקִי גְּלִינְקָד דָעַם שְׂטָאָק דָעַרְלָאָגָט .
— אָ דָאָק ! ... אוֹן מִיר ? דִי קִינְדָעַר הִיטָּן מִיר דִי מַאֲסְקוּעָר !

VIII.

עד הָאָט בְּאַעוּגָט זַיךְ אַיְלִיק אוֹן גַּעַשְׂוִינְדָּן ,
וּוֹ זַיךְ פְּרָעָנְטְּפָרָט , וּוֹאָס בִּים וּוֹיגָעָלָעָמִיאָצָט אִים גַּעַלְאָזָט דָא ;
נָאָר מִיט בְּאַשְ׀יִימְפָּרְלָעָכָן שְׂטָאָלִץ אַ זַּיְינְגָּבָן אוֹיפָנוּן קִינְד :
— דָעַר טָאָטָע זַיְינְגָּד פְּלִיטָט ... אַין הִימָּל אַיבָּעָר מַאֲסְקוּעָר ...
אַ הָעָלְד ... עד זַעַט עָס זַעַלְטָן זַעַוָּן ... —

הָאָט צָו דָעַם הִימָּל עד אַהֲיָב גַּעַטָּאָן דִי אַוְיָגָן .
— אוֹן אַיר ? — הָאָט שְׁמִיכְלָדִיק צָו אִים סַאֲדָאָסְקִי זַיךְ גַּעַרְעַנְדָּט .
— כִּיהְאָב אַיְיךְ גַּעַפְּרוֹאָזָט ... נָאָר כִּבְּין אַיְנְעָרְגָּץ נִיט דָעַרְפּוֹיגָן ...
גַּעַקְוְלִיָּעַט הָאָבָּן קִינְדָעַר זַיךְ מִיט גַּלְאָקְעָדְקָעָר פְּרִידָה .
די שְׁלִיטָלָעָך — אַיְיףָ אָן אָפָ . עָס אַיְזָעָן נִיט פְּרִי שְׂוִין .
אַחֲן פָּוּן דִי אַוְמְבָאָקָאנָטָע פְּרִינְטָס דִי שְׁטִילָעָ רִידָה
בְּאַגְּלִילָט דָעַר שְׁנִי הָאָט מִיט אַ לִיְכָטָן כִּישָׁוֹף .
— פָּאָר מִינְעָ צִיטָּן , טְיִיעָרָעָר סָלְדִּיאָט , —
גַּעַזְוֹכָט דָעַר אַלְטִינְקָעָר אַ מְשֻׁלָּה הָאָט אַזָּא מִין , —
הָאָט רְסָלָאָגָד צָו אַ נִּידְרִיקָעָ פְּאַרְוָאַלְקָנְטָקִיט גַּעַדְאָט ,
אוֹן פְּלִיעָן אַיְזָעָן גַּעַוָּן אַוְמְמַעְגָּלָעָךְ דָעַמְאָלָט ...

IX.

וּוְעָר סַהְאָט זַיךְ דָוְרְכָגְעַשְׁלָאָגָן — אַיְזָעָן אַ גְּלִיק .
אַצְּינְדָעָט — בִּיטָע ! ... וּוְעָר סַע וּוְיל אָן זַוְעָר סַע קָאָן נָאָר ! ...
נוֹ, אַיר וּוְעָל גִּינְ ! — הָאָט עָר דָאָס וּוֹיגָעָלָעָא נָעָם גַּעַטָּאָן צְוּרִיק , —
סַאְיָזָ פָּאָרָן קִינְד , מִיר דָוְכָט , צָו פִּילָּ ... אַבְּיָסָל אַ סְכָנָה ! ... —
עָר הָאָט זַיךְ אַוְפְּגָעָשְׁטָלָט : — סַאְיָזָ אַיצְטָעָר דָעַר הִימָּל קָלָאָר אָן הָעָל ,
די דִּיטָשָׁן קְרִיכָן מַעְרָ נִיט , חָבָר , אַזְוִי פְּרָעָד הִינְנָט ...
די הָאָבָּן אַונְטָעָר מַאֲסְקוּעָר , בַּיִ דָעַר סָאמָעָ שָׂוּעָל ,
גַּעַוָּיס אַיְיףָ אַזָּא בְּרָאָס נִיט אַוְיְסְגָּעְדָּעָכָנְט . —
אַיְן גַּאֲרָטָן הָאָט גַּעַהְלָכָט אַ קִינְדָעָרְשָׁעָ פְּרִידָה ,
אַיְיףָ שְׁלִיטָלָעָךְ אַיְיךְ אָן אָפָ גַּעַיָּגָט זַיךְ רָאַשְׁיָק .
— זַיְיָ וּוּלְעָן קְרִיכָן נָאָר . זַיְיָ וּוּלְעָן קְרִיכָן טְוִיטְעָרְהִיט .
די וּוּלְעָן אַזְוִי גִּיךְ זַיךְ נִיט בָּאַרְוָאִיקָן , פְּאַפְּאָשָׁע ! —
גַּעַפְּינְקָלָט הָאָט פְּאַרְקָלָעָרָט דָעַר דִּימְעַנְטָעְנָעָר שְׁנִי ,
אַהֲיָב גַּעַטָּאָן דָעַם בְּלִיק סַאֲדָאָסְקִי הָאָט צָוָם הִימָּל :

— אַדְוֹרְכּוּנָגְנוּן מַאֲסְקוּעַ אֵין דָעֵרוֹוִיל זֶיךְ אַיְבָעַד זַי,
פָוְנְקַט זַיְיַי מַעְ גִּיטַ אָוִיפַ גְלָאוּ אַדְוֹרַ זֶיךְ מִיטַ אַ דִּימְעַנְט...»

X.

אַצְיַינְד בָּאַדְאָרַף זֶיךְ עַרְגּוּנַץ אַנְיַאנְגַן דָעַר בְּרָאָךְ,
עַרְ וּוּעַט זֶיךְ אַנְיַאנְגַן, אַונְ — אַמְבָא!

פָוְן צְוִוִיְיגַן טְרוּקְעַנְעַ גַעַהְעַרְטַה הַאֲטַט זֶיךְ אַ שָׁאָרַךְ.
אֵין אָוִיפַ דִי שְׁפִיצַן בַּיְמְעַרְתַה הַאֲבָנַן וּוּינְטַן זֶיךְ גַעַמְפְּעַדְטַה.
גַעַוּוֹן אַיעַדְעַס קִינְד אֵין אַיְצַט אִים אָזְוַי נָאַגְּנַטַה,
אַיעַדְעַס שְׁנַיְיעַלְעַ גַעַצְיַיגַן זֶיךְ צַו אִים הַאֲטַט :

אָ מַאֲסְקוּעַ! ... אַנְדְּעַרְשׂ זַיְיַן הַאֲטַט נִיטַ גַעַקְאָוָט,
בְלוּזַן דִיר בָאַשְׁעַרְט גַעַוּוֹן אֵין זַיְיַן דָעַר שְׁנִידְנִידִיקְעַד דִימְעַנְט!...

גַעַקְוּקַט הַאֲטַט לְאַנְגַן סְאַדְאָוְסְקִי אָוִיפַ דָעַם אַלְטַן מֵאָן,
וּזְאָסַט הַאֲטַט מִיט בַּיְדַע הַעֲוָט זֶיךְ פָאָרְן וּוּיגָל אַיְנְגַעְלְאַמְעַדְטַה.
עַס דַאֲט זֶיךְ אִים דָעַר דָאַקְטַעְרַ אָוִיפַ אָן אַוְיְגְּנְבְּלִיכְ דַעְרְמַאְגַט,
וּוּי אִים אֵין דָעַר אַרְמוּרִינְגְּלִינְגַבְגַעְנַט הַאֲטַט עַר דַעְמַאְלַט.
זֶיךְ צְוַעְגּוּזְעַצְטַה הַאֲטַט עַר זֶיךְ וּוּידְעַר אָוִיפַ דָעַר בְּאָנְקַ,

גַעַדְעַמְעַרְט הַאֲטַט אָוִיפַ אִים דִי וּוּאַנְטַ מִיט אַוְרָאַלְטַלְעַכְעַ שְׁפָרְוָן,
אַונְ וּמִתְּמַאְמַל הַאֲטַט זֶיךְ אַ לְאֹזְ אַרְאָפְ גַעַמְאָן דָעַר קְלָאנְגַ,

וּוּי אַ מְוּדָה אַיְבָעַר מַאֲסְקוּעַ פָוְנְגַם קְרֻעְמְלְדִיקַן טְרוּעַם.

XI.

סְאַדְאָוְסְקִין הַאֲטַט זֶיךְ אַוִיסְדוּרִיקְלַעְדַ גַעַדְוּכְטַה,
אַיְעַדְן קְלָאנְגַ מִיט פָאַרְבְּטְקִיקִיט פָאַרְגּוּנְעַמְעַנְדַה,
אוֹ סְרַעְדַט אָזְוַי זֶיךְ פִיְעַרְלַעְדַ אַדְוֹרַ
מִיט גַאְרַעְרַ זְוַעַלְטַ דָעַר אַוִיפְגּוּזְוִוְגְעַטַעְרַ קְרֻעְמַלְ.

גַעַשְׁפְּרִיטַה הַאֲבָנַן זֶיךְ קְלָאנְגַעַן לְאַנְגְּזָם אָוֹן בָאַדְאָכְטַה,
אַרְוִיסְגַעְפְּלִוְגְעַנְעַ מִיט גְרוֹזְאַמְקִיטַה פָוְן טְרוּעַם,
אַונְ אַוִיפְגּוּזְוּקַט אֵין רְוִים אַ פָּרָאַסְטִיקַ-דְרַעְמְלִידְקַעְ פְּרָאַכְטַה,
אָן אַגְּנוּפְּלִיטַה דִי וּוִיטַמִיט רְוַאְקִיטַה אָן גְבוּרָה,
מִיט פָאַנְגְּנְדַעְרְפַאְקַ זֶיךְ הַאֲבָנַן זֶיךְ גַעַלְאֹות
אַיְן זִיבַן פָלָאָכַן אַיְינַס דָעַם צְוִוִיטַן נָאָגְגִין ;
אַ חְוִיךְ פָוְן יְיַי גַעַגְאָן אֵין אוּפְנַן פְרָאַסְטַה,
וּוּי פָוְן צְעוֹדְרַעְמַטְעַ, פָוְן הוּילְעַ גַרְגְּלַעַן.
אַיְן יְעַדְן קְלָאנְגַהְבָן זֶיךְ אַפְקָלְאָנְגַעַן גַעַהְעַרְטַה,
אַיְן יְעַדְן אַפְקָלְאָנְגַהְבָן אָוִיפַ רְוַסְלָאָנְגַד וּוּעַט אַ שְׁוּעוּרַד,
וּוּעַר אַוִיפְהַיְיבַן אָוִיפַ רְוַסְלָאָנְגַד וּוּעַט אַ שְׁוּעוּרַד,
וּוּעַט פָוְן אַ שְׁוּעוּרַד פָאַרְטִילִיקַט וּוּרְרוֹן !

XII.

אַונְ אָוִיפַ דָעַם שְׁוֹאַרְצַן צִיפְעַרְבְּלַאְטַה אַ צִיטְעַד הַאֲטַט דַעְרְלַאְגַעַט,

גאנזיך ווי און אויסגעשטערעקטע שווערד א גאלדענע, דער וווײזער.
 געהערט האבן זיך אפקלאנגען אין יען קלאגנ
 פון אפגעפלאָסענע יארהונדערטן פון גרייזע...
 אַראָפֿאָגְּלָאָזֶת וְאַבְּן דִּי קְלָאָנְגָּעָזֶת זִיךְ מֵיטְ גַּדְּיָה...
 ווי האָמְעָרָס אֹוִיף קְאֹוָאָדְלָעָס, אָן פָּוָנסְנִי זִיךְ אָוִיפֿגְּהָרָבָּן:
 דער, וואָס פָּוָן פְּרִיְהִיטְן אַנְגָּעָצְוָנְדָן האָט דָּאָס לִיכְטָמָן,
 זוּוּטָעַס פָּאָרְלָעַשָּׂן קִינְעָם נִיטְ דֻּעָרְלִיבָּן!
 אַדְּחוֹזְקָה זִינְעָן דִּי קְלָאָנְגָּעָן פְּרִיְהִיטְן תְּאַרְיָזָאנְטָדָם זָוִים
 אָן דַּוְּכְּגַּעַבְּרָעַנטְן אַיְעָדָן צָוִים אָן יַעֲדָעְ פָּעַנְטָעַ.
 עַס האָט זִיךְ צְוָגְּעָהָעָרטָד דָּעָר ווִינְטָן, זִיךְ צְוָגְּעָהָעָרטָד דָּעָר רְוִימָן,
 אָן זִיךְ אֹוִיף כּוֹאָכְלִיעָס ווִוִיטְ אַיְבְּרָעַגְּעַנְטְּפָעָרטָן.
 גַּעַטְרָאָגָן פִּיְיַרְלָעָךְ האָבָּן דִּי קְלָאָנְגָּעָן זִיךְ צָוָם דְּצָאָנָה,
 פָּוּנְקָטְן ווי מִיטְ דָּוּ מִיטְ אָוְנוֹטִיקָרְן אַנְגָּעָפְּלִיטָטָעָ עַמְּעָרָה,
 אָן מִיטְ דִּי שְׁלָאָכְטַ-גְּעַסְטָן דִּי אוֹרָאַלְטָעָ, גַּעַוּעַלְבָּטָעָ אַיְן דָּעָר וּוְאָבָּטָן,
 אַגְּטָפְּלָעַקְטָעָ האָט דַּוְּסְלָאָגְּנָס גּוֹרְלָ אֹוְפְּדָאָסְנִי דָּעָר קְרָעָמְלָן...

19. טְאַנְיָעָס קְוָגָן

I.

אַשְׁאָרָבָן פָּוָן אַפְּעָרָד, גַּעַפְּאַנְצָעָרטָמִיט אַקְּאָסְקָעָ.
 אַכְּאָפְטָ פָּוָן אַיְפְּרִיְיטָעָר, גְּרוּוּעָדִיק אָן הָעָלָ,
 אַיְנָאִיגְּעָם פְּוִילְוָן אַיְן אַקְּלִיחְשָׁעָ, צְעַכְּרָאָסְטָעָ.
 פָּאָדְדָעַקְטָעָמִיט אַגְּרִינְעָם דִּיְתִּישְׁיָן שִׁבְּנָעָלָ.
 דִּי שְׁלָאָפְּן נַאֲנָדִיק אַיְן זָוָמָפְטָ פָּאָרְוָאָגְּדָעָרטָן,
 פָּוָן גְּרוֹנְגָּטָן שְׂוִימִיקָט שִׁימָלָ זִיךְ צְעַטְיִיעָטָן זִיךְ אַונְטָעָרָ.
 דָּעָר פְּרִילְיָינָג בְּעֵט מִיטְ קְוִיטָ צְעַטְיִיעָטָן זִיךְ אַונְטָעָרָ.
 אָן סְדִּירִיטָט דִּי דָּעָק אַרְאָפְטָ פָּוָן זִיךְ דָּעָר זְוִינְטָן.
 סְבָּאָהָוִיכְטָ זִיךְ טְוִיטְעָרְהִיטָט צָוָם עַרְשָׁתָן מֵאָל בְּזִוְּן,
 דִּי צִיְּן אַגְּטְבָּלוֹזִוְּתָן, נַאֲרָ אַגְּמָעְכָּטָיק צָוָן תָּאָן אַ בְּיָם.
 צּוּקָּאָפָּנָס קוּקָט זִיךְ שְׁטִילָ אַיְן זִיךְ קְרָא אַיְן
 אָן קְעָרָט מִיטְ עַקְלָ אָפְטָ פָּחָ זִיךְ דָּעָמְ פִּיסְלָ.
 אַיְן אַ צְּעַלְיִיגְטָן דָּעַמְבָּ זִיךְ קְרָאָצָט אַטְאָנָק אַ קְּרִיפְלָ,
 דָּאָס וְשָׁאוּעָרְדִּיקָע אַינְגְּנוּווִידָע זִיךְ גְּנָלָ פָּוָן אִים זִיךְ טְרִיפְטָ;
 מִיטְ בְּשָׁאָטָעָ אַגְּגָעָשְׁטָאָפָט דָּעָר בּוֹיךְ אָן חִינְעָ רִיפְפָּן,
 צְעַדְרִיְיטָעָ צִיְּן-קָאָסְטָן — פְּאָרְכְּלִיוּפְעָטָ אַיְן אַ רְיוֹן.

II.

אָן אוּסְגָּעָסְאָדְדָעָרטָן מִיטְ פְּלָעַשְׂרָעָ פָּוָן שְׁאָמְפָאָנִיעָרָ,
 מִיטְ מְאָסְקָעָס קְעַגְּנָאָזְקָע אָן קְעַלְיָשְׁאָקְלָעָדָ פָּאָרָ קָאָנִיאָק —

דאַס איז דער אַכְּבָּדְּבָּלִיב פֿוֹן פֿאַלְקָן פֿוֹן גַּעֲרֵמָאנְגַּעַר,
וְאַס דִּינְגָּן, שִׁיכְרוּעַ, גַּעֲנָאָן אֹוִיף מַאֲסְקוּעַ, וְוי אֹוִיף יָאנְגַּד.
סְאיַז שְׂטִיל אַיְן וְאַלְדַּס. קִין פִּיגְלְשָׁעֶר גַּעֲהָאוּעַ.
וְוי קְבָּרִים קַוקְטַּבְּלִינְדָּאָזְשׁ וִיך אַיְן אַיְן אַ בְּלִינְדָּאָזֶשׁ.
דַּעַר וּועַג וִיך שְׁפָרִיט אֹוִיף וּוּעָסְטַּפְּן מַאֲלִיאִירָאָסְלָאָזְעַץ,
דַּעַר וּועַג פֿוֹן בְּרָאָר, צְוִירְקְלוּיפְּ אַזְּן פֿוֹן אַשׁ.
זַי הַאֲבָן וּוִינְטָעָרָן אַיְן וְאַלְדַּג עַקְלִיבָּן וִיך אַ וּוִינְטָעַר.
סִילְוּוּסְטָעַר דָּא בָּאָגָעָרָט בָּאָגָעָנוּן דְּאָבָּן זַי.
גַּעֲגָנְגָעַן דִּינְגָּן בִּיּוֹעַ רַוְּסְלָעְנְדִּישָׁע וּוִינְטָן,
בָּאָלָאָגָעָרָט הַאֲט וְזַי דָּא דַּעַר רַוְּסְלָעְנְדִּישָׁעַר שְׁנִיִּי.
נַאֲר שְׁכָבוֹר זַי גַּעַשְׁוִימִיקְט דְּאָבָּן הַאָפְּעָרְדִּיקְט טָאָסְטָן
מִיט טְרָעָרָן אַזְּן מִיט וְויַיְ פֿוֹן קִינְד אַזְּן קִיטְיַט —
פָּאָר אַ פָּאָרָאָד־אָלִי אַ בָּלוֹטִיקְן אַיְן מַאֲסְקוּעַ,
וְאוֹהָהַיְן גַּעַרְמָאנְגַּעַר הַאֲט דְּאָשִׁיק זַי בָּאָגְלִיט.
III.

בָּוּרְגָּנוּדָּעַר וְוִין, קָאנְסָעָרוֹן פֿוֹן נַאֲרוּוּגָן
אַזְּן זַעַקְס אַזְּן נִינְצִיקָּעַר מִיט רַוְּסְלָעְנְדִּישָׁן שְׁפָעַק ;
אַזְּן בְּרִיוֹו אַהֲיִם מִיט צְוֹגְעַזְגָּטָעַ רַוְּסְלָעְנְדִּישָׁע פָּאָרְמָעָגָנָן,
מִיט אַדְרָעָסְן קִין מַאֲסְקוּעַ אֹוִיף צְוָרִיק — דִּירָעָקְט.
אַזְּן סִיתָּאָט דַּעַר וּוִינְטָן גַּעַלְאָכְט, צְעַקְאַטְשָׁעְנְדִּיק דִּי בִּימָעַ,
דַּעַר וּוִיסְעָרָר רְוִיְם פֿוֹן אַפְּהִילְקָח הַאֲט גַּעַלְפָאָצָט.
דִּי בְּרִיוֹו נִיט אַפְּגָעָשִׁיקְט פֿוֹן וְאַלְדַּג אַהֲיִם מָעָר,
גַּעַאלִיט זַי אַפְּשִׁיקְן דִּירָעָקְט פֿוֹן דְּוִיטְוֹן פָּלָאָצְן.
אַזְּן מִיט אַ רְיוֹו זַי הַאֲבָן זִיגְרִיךְ זַי בָּאָנוֹגָנָן,
אַכְּבָּר אַיְן אַ קָּאָלְיוֹשָׁע — הַרְתָּבָהָדִיק בִּים וּועַג,
אַצְּלָם פֿוֹן אַ טָּאָנָק. דַּאָס וְוַאֲעַזְּן פֿוֹן אַ וּוּוּגָע
אַזְּן דַּעַר שִׁינְגָּל דַּעַר גְּרִינְגָּר — פָּאָר אַ דָּעָק.
סְאיַז שְׂטִיל אַיְן וְאַלְדַּג. דַּעַר פְּרִילִינְגָּר כִּישְׁוֹפְּרָאָרוּט,
צּוֹם אַקְעָר אַזְּן פָּאָרְזִי אַזְּן גְּרִיטִיְתִּי עָרָך.
דַּעַר וּועַג זַי שְׁפָרִיט אֹוִיף וּוּעָסְטַּפְּן מַאֲלִיאִירָאָסְלָאָזְעַץ,
דַּעַר וּועַג פֿוֹן צְרִיקְלוּפְּן אַזְּן פֿיס אַזְּן אַזְּן דַּעַר שְׁוּרָעָד.

IV.

בָּאַדְעָקְט מִיט גְּרִינְס הַאֲבָן זַי פְּעַלְד אַזְּן טָאָל,
אַזְּן דָּאָן אַדוֹרְכָּגָעָשְׁפָּאָרְט דַּאָס אַשׁ פֿוֹן אָוּמְעָטוֹם הַאֲט.
סָאָדְאָסְקִי אַוִּיסְגָּעָשְׁרִיבָּן הַאֲט זַי פֿוֹן שְׁפִיטָאָל,
וּועַג סְאיַז גַּעֲוָעָן שְׁוִין הָעַט אַשְׁטִיק אַיְן זְוּמָעָר.
אַזְּן וּוּעָלָט אַ פְּרִידְלָעָכָע אַרְוֹם אִים בְּלִיט
אַזְּן הַיְּיִמְלָעָך אַזְּוִי צַו אַיְרָגְעָנָעָן.
גַּעַוּעָן זְוּמְעָרְדִּיק אַזְּן זַיְן גַּעַמִּיט.

און אויפן האָרֶץ איז זומערדייך געווען אים.
 עס האָבוֹן אַפְגַּעֲבַרְעַנְטָע בִּימְלָעֵד אוֹיך גַּעֲבַלְתָּא
 צוּ וְאוֹקָס הָאָט יַעֲדָע נְשָׁאָר זִיךְ גַּעֲזִיגָּן.
 עַד הָאָט אָן אָמְגַעְדוֹלְדִּיקִיט דַּעֲרְפִּילְט אִין זִינְגַּע טְרִיטָּה,
 אָן אָמְגַעְזַּעְטִיקְטִיקִיט אִין זִינְגַּע אוֹיגָן.
 אָון זִיס אִין אַיְם גַּעֲוֹעַן צַוְּקוֹן אוֹיפָן גַּרְאָזָן
 אָון אַסְטְּמָעָן מִיטְ חְדוֹהָ אַלְעָזִיבָן טְעַמְּעָן ;
 נִיזְקָן, בִּיזְקָן סּוֹף זִיךְ אָמְבַּרְעַנְגָּען הָאָט נִיט גַּעֲלָאָט
 דַּי קְלוֹגָע עָרָד — פּוֹן גַּאֲרָדָם זִין דַּי לַעֲבַדְיקָע מַאֲמָע.

V.

ס'הָאָט יַעֲדָע בּוּיְם גַּעֲהָאָט אַמְּוֹם, אָון יַעֲדָע צְוִיִּיגָּא וְוָאנְזָד,
 נְאָר דּוֹרְכְּגַעְשְׁוִימָט הָאָט בְּלִי אֵין יַעֲדָן אַרְטָזִיךְ.
 אוֹיבָן אַפְגַּעֲקְלָאָפָט זִינְגָּען גַּעֲוֹעַן דַּי קְרוֹנוֹגָן וְאוֹרְנוֹגִיטְזָהָא,
 זִינְגָּען גַּעֲבַלְיָבָן פָּעָסָט אָן בִּיטְגְּעָרִירָט דַּי וְאַרְצָעָן.
 גַּעֲפִילְט הָאָט עַס סָאַדָּאָסְקִי דַּעְרָסָלְדָאָט,
 גַּעֲפִילְט הָאָט עַס דַּעְרָ אַגְּרָאָנָם סָאַדָּאָסְקִי,
 אָון הָאָט אֵין דַּעְמָ אַטְרִיסָט אַמְּמוֹנְטָעָרָע גַּעֲהָאָט,
 אָון מוֹט גַּעֲשָׁעֶפֶט, אָון קְרָאָפָט אוֹרִיךְ דַּעְמָ גַּעֲמָסָטָן.
 עַד מִיט אַיְار צְרוּיקָן אִיז פּוֹן דַּעְרָ הַיִּם אַוְעָקָן,
 אַדוֹרְכְּגַעְנָאָן פָּאָרְשִׁידָנָס — גַּלְיִיךְ מִיט אַלְעָז.
 עַס הָאָט זִיךְ אַיְם דּוּרְמָאָנָט דַּעְרָ זְוִמְּרָדְיקָעָר וּוֹעָגָן,
 דּוֹרָךְ וּוֹעָלָן סִיחָאָט בָּאָגְלִיט וְאָסִיאָנָע צָוָם וְזָאָקָזָאל אַיְם.
 אַט שְׁטִיטָט פָּאָר אַיְם דַּעְרָ זִיְידָע צְוִישָׁן אַיְנִיקְלָעָד אָון זִיךְ
 עַד זָעַט, וּוי מִיט דַּי סִיוּעָבָאָקְעַנְבָּאָרְדָּן זִיךְ צָעָלָאָט עָרָ :
 "מִיר וּוֹעָלָן פְּרִידָר דָּאָס דּוֹרְטָעָמָל אַרְיִינְגָּיִן קִין בְּעֶרְלָיִן,
 אַיְדָעָר זִיךְ וּוֹעָלָן סִעְרָשָׁטָעָמָל אַרְיִין קִין מַאֲסָקוּעָ ?"

VI.

אָון פָּאָר דַּעְרָ צִיִּיט, זָוָס עַד אִיז אַפְגַּעֲלַעֲגָן אֵין שְׁפִיטָאָל,
 הָאָט עַד אַסְקְּלָעָרטָט, אַיְבְּרָגְעַקְלָעָרטָט דָּאָרָט,
 אָון זִיךְ גַּעֲכָאָפָט, אָוּסְבָּלָאָנְדוֹשָׁעָט אֵין אַיְם טָאנִיעָס קָוָל
 אָון טָאנִיעָס קְלִינְגְּעַנְדִּיק גַּעֲלָעַטָּר.
 וּוי דָּאָן, צָוָם עַדְשָׁטָן מַאְלָ, אִין פָּעָלָ — גַּעֲנוֹוִי,
 וּוֹעָן זִיךְ דָּאָט מִיטָּן פָּעָרְד זִיךְ צְוֹעַשְׁתָּעָלָט אָון מִיטָּן הָאָנִיק
 אָון זִיךְ גַּעַמְאָלְדָּן קִינְדִּישָׁ אָוּן פָּאָרְשִׁיט אַזְוִי,
 מַעַן זָאָל זִיךְ שָׂוִין פּוֹן הָאָרֶץ אַרְוִיסְרִיסְטָן נִיטָּקָאָבָעָן...
 אָט דָּאָס אִיז אוֹיךְ גַּעַגְאָן צְוָשְׁתִּיעָר אֵין גַּעֲמִיטָן,
 אָט דָּאָס הָאָט אוֹיךְ צָעַלְוִיכָּטָן אִין זִיךְ בְּלִיךְ זִיךְ :
 אָון אָפְשָׁר צְוִיבָע דַּעְמָ הָאָט אַיְם גַּעֲדוֹכָט, אָוּסְבָּלִיט
 אַיְדָעָר אַפְגַּעֲבַרְעַנְטָעָר בּוּיְם אָוּנְטָעַרְוּזְגַּעַדִּיק גַּעֲוִיקָסָל.

געשריבן דעם געדאנק האט ער פון זיך.
אַרְיִיסְגֶּשְׁלָעֵפֶט וְוֹאַסְטִיאָנָעַס בְּרִיוּוֹ מִיט בִּימְלָעַד פָּוֹן דִּין וּן בָּאַמְּלָאָן ;
בָּאָרְסְּדָאָט נִיט אַפְּגָעַטָּן פָּוֹן אִים זִיךְ דָּאָס פָּאַרְבּוּיָּוּט גַּעֲזִיכְתָּן,
אוֹן אוֹיְפְּגָעֻוּקְטָּן דָּאָס גַּעֲקְלָדְיקְעַן קוֹל הָאָט אַלְעַמְּלָאָל אִים :

VII.

“נו, יא!... ווי אַלְעַ מִידְלָעַד דָּא, בַּי אָונְדוֹ אִין לְאַנד”, —
לִיגְטַּע עַד צְנוּיָּה דַּעַם בְּרִיוּוֹ פָּוֹן זִיךְ וְוֹאַסְטִיאָנָעַן,
אוֹן קוֹקְט אָוִיף דַּעַם צְבוּפְּגָעַלְיִיגְטָן בְּרִיוּוֹ נָאָר לְאַגְּגָה,
אוֹן קָרְעַר עַפְּעַס אַשְׂוְדְּקָעַר זִיךְ אָן אִים...
ער לִיְגַּט אִים אִין פְּלָאַנְשָׁעַט אַרְיִין צְוִירִיק,
אוֹן סְגִּיט אִין אִים דָּאָס הָאָרֶץ מִיט וּוּי אַ וְאַרְפַּת זִיךְ
צַו וּוֹאָס נָאָר אַט אַזְׁעַלְכָּעַ וְוֹאַנְדָּן אָוִיף דַּעַם קָרִיגָּה?
אוֹן זַוְּאָס זִיךְ אָוְמְטָרָאָגָן מִיט זִיךְ סָאַדְאָסְקִי?
עַס בְּעַנְקָט נָאָר נְאַעַנְטְּקִיָּת צַו עַמְּעַצְּן זִיךְ גָּלָאָט,
עַס בְּלִאַגְּנְדְּשָׁעַן הַיְמָלָאָע אַרְוּם פָּאַרְלָאַגְּגָעָן אוֹן בְּאַגְּדָעָן.
ער אַיְוֹ דָאָר אָוִיף דַּעַם קָרִיגָּה, ווי יְעַטְוּיְדָעַר סָאַלְדָאָט,
אוֹן יְעַדְעַ צָאָרְטְּקִיָּת אִי אִים לְבָה, אוֹן ער אַיְוֹ יְעַדְעַר גָּדָר...
וְוֹאַסְטִיאָנָעַ! — הָאָט זִיךְ הָאָרֶץ מִיט וּוּי גַּעַטָּאָן זִיךְ אַ בְּאַגְּאָס, —
וּוֹאָס הָאָט ער אִיד אִין לְעַצְּטָן בְּרִיוּוֹ אַזְׁוּינָס גַּעַשְׁרִיבָּן?
„...בֵּין אִיצְט גַּעַוְאָגָעָן תָּאָבָן מִיר אִין דָעַר מַלְחָמָה דָאָט,
וּוֹאָס נִיט פָּאַרְשְׁפִּילְטָט מִיר הָאָבָן זִיךְ, מִין לִיבָּעַ...”

20. אַהֲרָנָלָעַ מִיט בְּעַטְהָאָוּעָן

I.

דָעַר זַאְנְדָעַרְפִּוְרָעַר קְלָאָפָס אִיז וְיִדְעַר אָוִיף זִיךְ זִין אַלְטָן אַמְּט.
נָאָר מְעַלְאַנְבָּאַלְעָה חַלְיִינִישָׁע פָּוֹן מְאַל צַו מְאַל בְּאַפְּאַלְט אִים.
ער הָאָט זִיךְ אָוִיף זִיךְ רִיעְעָן אַוְנְטָעָר מְאַסְקּוּעָ נִיט גַּעַזְאָמָט,
אָוִיף דַּעַם נִיטְפָּאַרְגָּעָקְוּמוּמָעָנָעָם פָּאַרְאָד זִיךְ נִיט פָּאַרְהָאָלָטָן,
קִין צִיְּטָ קִין אִיבְּרָעִיקָּעַ הָאָט ער אַיְנְפָאָךְ נִיט גַּעַדָּאָט
זִיךְ אִין דָעַר לוֹוְשָׁעָ אַוְנְטָעָר מְאַסְקּוּעָ צַו פָּאַרְזִיכָּן.
אִים אִיז נָאָר פָּאַרְגָּעַשְׁטָאָגָעָן אַיְלוֹן זִיךְ אָוִיף אַ פָּאַרְאָד
אִין לְעַנְדָעַר פִּילָּ, בֵּין אַיְנְדִיכָּן, אִין דָוְנָעָר אִין אִין בְּלִיכְזָן!
ער אִיז גַּעַבְּלִיבָּן אַוְמָבָּאָגָט, אוֹן שְׁטָאָלִיז, אוֹן הָאָרָט,
דַּעַם בְּרָאָן בְּאַגְּרִינְדָּן וּוֹעַט דִּי דִיְתְּשִׁישָׁע פִּילְאָזָאָפִי דָעַרְנָאָכָּעָם.
עַס הָאָט צַו אִים זִיךְ וְוַיְנִינִיקְיְזָוָאָס גַּעַקְעָפָט דָעַר גִּיסְטָ פָּוֹן שְׁלָאָכָּט,

געטראָגן האָט עד זיך אויף דער סטיכַי פון שאָפָן נײַע אַדְגַּתְּגַּת
עס האָבן בלִיצֶן זיך געשנִיתַן דורך זיך קאָפַ.
די טויעָרַן צו שטעט אָון דערפֿער אוּפְּגַעַשְׁפָּארַט אַים.
בַּאֲרַ עַד האָט זיך דערווֹיל אַרְאַפְּגַעַכְּאָפַט צְרוּיקַ קִין גַּרְאַנְאַטְּאָפַט,
בֵּין מִיט דַּעַר וּוּלְט וּוּטַּה דִּיטְשָׁלָּאָנְד וּוּרְן פָּאַרְטִּיךְ.

II.

עד אַיז רַעַאַ. אָן לִיב האָט עַד דַּעַרְבָּעַר גַּרְאַנְאַטְּאָפַט.
וּוְיל אַיבָּרְצִיְּלַן קָאָן מַעַן דַּאֲרַטַּן אַלְץַ מַזְוָמָן :

אוּבָּרְ בַּיְּ אַיְּזַן אַפְּגַעַדְאָקְטַּאְ קָאָפַ. אַיז עַס אַ קָּאָפַ.
אַיז זַעַט עַד אַים אָון וּוּסְטַּ : דַּאֲס אַיְּזַ דַּעַם דִּיטְשָׁן צּוּגַעַקְוּמָעַן.
אוּבָּרְ צּוּקְוּמָעַן וּוּטַּה עַפְּעַס נַאֲךְ, אַיז וּוּטַּה מַעַן זַעַט.
אַיז וּוּטַּה מַעַן אַיבָּרְצִיְּלַן אַקוּרָאָט, אָן דַּעַמְּאַלְט — בִּיטְעַ!
די הוּיְפְּטַאָר — האָבן עַס אַין טַאַש אָן חַאלְטַן מִיט דַּי הַעַנְטַן,
אוּבָּרְ נִיט דַּאֲס גַּאנְצַע, אַיז אַהֲלְפַּט. זַאֲלַזְיַן אַ דָּרְיַטְלַ ?
אַזְזַז אַזְזַז אַזְזַז האָט אַים אַין גַּרְאַנְאַטְּאָפַ גַּעַפְּעַלְט ?
וְזַאֲס הַאָט עַד דַּאֲרַטַּן נִיט גַּעַהְאָט צוֹ זַעַט דַּעַן ?
אַין זַיְן דְּשָׂוֹת אַיז דַּאֲרַט גַּעַוְעַן אַ גַּאנְצַע וּוּלְטַ
מִיט שְׁטוֹרָאָדְרָאָטַעַס, מִיט לְאַגְּעָרָן אָן מִיט אַ גַּעַגְּטַלְעַכְּעַר גַּעַטְאַס,
אָן אוּבָּרְ אַפְּיַלוּ גַּרְאַנְאַטְּאָפַ אַיז נִיט פָּוּן גַּאנְצַע וּוּלְטַ דַּי מַאַס,
אַיז, אַיְּגַנְּטַלְעַד, וְזַאֲס הַאָט עַס פָּאָר אַ זַּוְעַרְטַן דַּעַן ?
דַּעַרְפָּאָר אַיז עַד אַלְיַין דַּאֲרַט אַרְמְבָאָזְגַּטְעַד בַּאַלְעַבָּס,
אָן סְאַיְן זַיְן הַעֲדַשְׁאָפַט וּוּרְקַלְעַד עַכְתַּן אַונְמַכְתִּיק !

III.

אַיז נַאֲךְ דַּעַם בְּרַאַךְ אוּבָּרְ אַונְטְּעַרְמַאְסְקַוְעַדְיַקְוּ פַּעַלְדַּ
גַּעַבְעַטְן האָט זַיךְ קְלָאָפַס צְרוּיקַ אוּבָּרְ פִּירְעַרְישַׁעַר אַרְבָּעַט,
בֵּין אַיְּגַנְּעַמְּעַן גַּעַרְמָאַנְיַע וּוּטַּה דַּי גַּנוֹצַע וּוּלְטַ
בֵּין אַנְטָאַן וּוּטַּה גַּעַרְמָאַנְיַע דַּעַר וּוּלְטַ דַּעַם זַיְגַּעַרְשַׁן שַׁאַרְבַּן.
דַּעַרְוַיְיל אַיז יַעֲדַעְרַ פּוּיְעַר דַּאֲבַי אַים אַיְּפַן פּוּיסְטַן,
אָן יַעֲדַע צִיגְלַיְין זַיךְ מַעְלַקְתַּן דַּאֲפָאָר אַים אַיְּמַן,
אַחַן האַגְּנִיק לְאַזְזַט אַיְּעַדְעַר בִּינְשַׁטָּאָקַ פָּוּן זַיךְ צַאַפְּן.
צַוְּזַיְן גַּעַבְרוֹיךְ אַיז אַים דַּאֲיַעַדְעַ קוֹ.
פָּוּן יַעֲדַעְרַ גַּרְאַנְאַטְּאָפְּעַד קָלְיַחְשַׁע, וּוּ פָוּן אַ וְזַאַעַז,
אוּבָּרְ אַים דַּעַרְשַׁאָּקַן־אַונְטְּעַרְטַּעַנְיקַ קָוּקַט
מִיט דִּיקְעַס אַגְּגַעַשׂ־וּזְאַלְעַנְעַ אַיְּעַדְעַר חַזְיר.
סְאַיְן, אַמְתַּה, וּוִיטַּנִּיט קִין פָּאַרְאָד, עַד טַוְתַּעַס גַּרְיַנְטַלְעַד אַ בָּזַיְן :

פָּוּן מַאְסְקַוּעַ אַיז עַס וּוִיטַּה. אַיְּגַנְּגַזְצַן עַפְּעַס אַנְדַּעַרְשַׁן.
דַּאֲ פָאַלְטַ מִיט אַים זַיךְ בַּיְּסַזְנִיְּרַ פָּוּרְעַדְסַ גַּעַטְלַעְכַּע דַּאֲקְטַרְיַן,
דַּאֲ גַּיְיטַ עַד מִיטַּן פִּירְעַדְזַ וְזַיךְ אַבְּיַסְעַלְעַ פָּאַנְגַּדְעַר.

IV.

ער וואלאט ניט מורה האבן, סאל אראפפליען זיין קאָפַ.
וואלאט ער צום פירער זיך געווענדט, צו וויסן טאן געלאָט אַיַם,
או בעסער איז אַ הייזעלע אַ קלינִין אַין גראָנאָטַאָפַ.
איידער אַ קַּאֲלִיחְשָׁע אַ גַּרְוִיסָּע אַונְטָעֶר מַאֲסְקוּעַ...
ער וויסט, אוֹ אַינְגָּעָמָעָן אַ סְדָּאַיִן נַאֲךְ פַּאֲרָאָן,
מע ווועט נַאֲךְ לְאָנְגָּזִיךְ מַוּן שְׁלַעַפְּן אַיִיף פַּאֲרָאָן,
אהינְצָוּ עַרְגָּעֵץ, קִין קַּאֲוֹקָאָן, קִין אַינְדִּיעַ אַון קִין אַירָאָן,
כַּאֲטָש אַם אַלְיִין וואָלָט, אַיְגָּוְטָלָעַד, גַּעֲלָעַט דַּעַר מַאֲסְקוּעַ... שָׁאָדָעַ!
און אַין זִין אַומְבָּאָגְּרוּנִיכְטָעַר מַאֲכָת זִיךְ בַּאֲדָנְדִּיק צַו זָאת,
געְפִּינְט דַּעַר זַאֲנְדָּעְפְּרִוְּרָעַר קְלָאָפַס דַּאֲךְ נִיט קִין רַו זִיךְ:
גַּעַוִּיס וואָלָט נִיט גַּעַוְּעַז אַיבָּרִיךְ אַין מַאֲסְקוּעַ אַ פַּאֲרָאָן,
וועָן נִיט בַּאֲדָרְפָּן זָאֵל מַעַן נַעֲמָעַן מַאֲסְקוּעַ בַּיִּי דַּי רַוְּסָּן!...

V.

ער וואָלָט דַּעְרוֹוִיל קִין גַּרְאָנְטַאָפַ אַהֲרָן
דעַם פִּירְעָר מִיט דַּעַר סּוּוִיטָע אַיְגָּעָלָאָדָן,
און פָּאָר דַּעַם אַומְבָּאָגְּוִיגָּטָן דִּיטְשִׁישָׁן גַּעַוְּעַר
אַוְעַקְגַּעַלִינְגַּט אַין גַּעַטָּא אַ פַּאֲרָאָל,
פַּאֲרוּוִיךְלָעַכְט זָעַן דַּעַר פִּירְעָר זָאֵל זִיךְ טְרוּוִים,
די פְּרוֹכְטָ פָּוּן דִּיטְשָׁלָאָנְדָס דַּרְאָנְגָּנְדָאָסָן,
אוֹיפְּ וּוּלְכָן סִ'תָּאָט גַּעַרְמָאָנָע זִיךְ פַּאֲרָמָאָסָן,
כַּאֲטָש סְלִימָט נַאֲךְ נִיט עַנְדְּגַלְיִטְקָן דִּי פְּרָאָבְלָעָם פָּוּן רְוִיָּם,
אַבָּעָד דַּעַר הַוִּיכָּעָר גַּרְאָד פָּוּן גִּיסְט
וועָט דָּא אַגְּטְפָּלְעָקָן אַז אַ סּוֹף זִיךְ.
דָּא וועָט דַּעַר פִּירְעָר זָעַן, אַז נִיט גַּעַגְיִיחְט
הַאֲטָט עַר, פַּאֲרָטוּיְעָנְדִּיק זִיךְ קְלָאָפָן.

הַאֲטָט קְלָאָפָס דָעַן וּוּרְדָן נִיט גַּעַקְאָנְטָן אַ דַּעְנְקָעָר אַוְיךְ?
צִי פָוּן מַחְקִיק דִי טִיר אַיְזָן נִיט גַּעַוְּעַז דָעַן פָּאָר אַיִם אָפָן?
נַאֲךְ אוֹ זָאָס פַּאֲטָעָרְלָאָגְּד הַאֲטָט פָּאָר אַ זַּאֲנְדָּעְפְּרִוְּרָעַר אַיִם גַּעַרְוִיכְט,
הַאֲטָט עַר זִין מַזְוּעַ רִיטְעָלָעַד פָּאָר דַעַם גַּעַאְפְּעָרֶט!

VI.

דַּאֲךְ מִיט פַּאֲרָאָרְדָּעָנוֹגָג אַיִזְעָר אַרְוִוִּיס
אוֹן אַפְּגָּעָגָבָן שְׁטְרָעָנָג הַאֲטָט אַ בַּאֲפָעָל עַר,
אוֹ דִי פַּאֲרָאָרְטִיְילְטָעַ, אַיִן לְאָגָעָר בְּלוּזָן,
בַּאֲשָׁתָּאָטָן זָאָלָן שְׁנָעָל אַ קלְעִזְמָעָרְשָׁע קַאְפָּעָלָעַ.

פארבענקט האט ער זיך דא אביסל נאך מזוייך,
 דערמאָנען דאָרפּוֹן קנעכט פֿאַרְדָּאַמְּטָעַ אַלְעַמְּאַל אִים
 אין דיטשלאָנדס בליציך-בליאַסְקָעְדִּיקָן זיך,
 ווי אויך אין זיער פֿעַצְטָעַר אָוֹן עַנְגַּלְטִיטְקָעַד מְפֵלָה.
 אָוֹן נאָך דָּאָט אָ פֿאַרְלָאָנְג גַּעֲלָאָקְט אִים אָן גַּעֲפְּלָעַט,
 צִי אָיוֹן עַס פֿאָר אָ דִיטְשָׁ נִיט אַנוּגָּעָמָסְטָן גְּלָאָט דָּעַן,
 אָ קָּוק טָאָן, ווי אָ יְודָעַ כָּאָפְּט זִיך אָן פֿאָרָן קְלָאנְגָּעַט
 אָוֹן בְּלָאָזֶן אַרוֹיָּס דָּוָרָךְ אִים דִּיזְעַל בְּאָנְגָּאָנד מִיט אָ רְוַלְאָדָע ?
 עַס מָוֹזָאָס בַּילְד סַאְקָרָאָמְעַנְטָאָל-טַשְּׁיקָאָוֹעַ זִין
 אָוֹן אַמוֹגָּעָה-היִיעָר נָעַט אָוֹן פֿרוֹכְּטָבָּאָר-בָּאָבָּל,
 וועָן סְקָלָאָמְעָדָט זִיך אָ יְודָעַ אִין אָ פֿידְל אִין
 בִּים גְּרוּבָּ, וָאָס עַד פֿאָר זִיך אַלְיָין האָט אַוְיסְגָּעָרָאָבָּן !

VII.

אִין פֿלוֹדְעָר-טָאָשָׁן אַוְיְגָּעָבָּלָאָזְעָנָעַ דִּי הענט גַּעֲפָסְטָן.
 האָט קְלָאָפְּס גַּעֲשָׁאָפְּט זִיך, צִינְדִּיק זִיך אַוִּיף דִּי קְנָעָכָל.
 נָאָר נִיט דִּי הַוִּיכָּעָה אָוֹן נִיט דָּעַד הַוִּיכָּעָד וּוַיְיַעַשְׂעָר אַפְּצָאָם
 אִים האָבָּן נִיט גַּעֲמָאָכְט קִין טְרָאָפְּן הַעֲכָעָר.
 האָט ער צְעַפְּנָט יְעַדְעַ וּמִילְּ פָּוּן כָּעַס דָּאָס מוֹלִיְּ.
 דָּאָס סְלִינְגָּעָדִיקָּעַ לִיְּפָנְ-פְּלִישָׁ פֿאַרְקָאָשָׁעָרטָן, גְּלִיךְ זִיך אַרְבָּל.
 אָוֹן דָּוָרָךְ דִּי שִׁיטְעָדָלָעָר-צְעַשְׁטָעַלְטָע צִין גַּעַגְּאָן אִין אָ גַּעַהְיָיל,
 ווי פָּוּן אָוֹן אַפְּגָּעָשָׁנוֹנְדָעָנָעָם אָוֹן צְוַגְּעַדְעָקָטָן שָׁאָרָבָּן :
 — מְזֻוִּיך ! — זִינְגָּעָן גַּעֲרָאָכָן אִים אַיִן מַוְיל דִּי הָאָרָ —
 מְזֻוִּיך ! — האָט, אַוְיְסְפִּיעִינְדִּיק אַיְינָעַ, ער פֿאַרְחָאָקָט זִיך.
 גַּעַוְעָן אִין לְאָגָּעָר אִין פֿאָר אַלְעַמְּנוֹן שָׁוֵין קְלָאָר,
 אָז קְלָאָפְּס גְּרִיְּתָן צַו אָ נִיעָ, אַרְדָּנוֹתְלָעַכְעַ «אַקְצִיעַ» . . .

סִ'הָאָט אַוִּיף דָּעַד טְרוֹיְעָרִיקָּעַ ערְדָּפְּן לְאָגָּעָר שְׂטִיל גַּעַשְׁנִיְּתָן,
 יְעַגְּן דָּעַם טְוִיטָט דָּרְמָאָנָטָן האָבָּן דִּי קְבָּרִימְדִיקָּעַ רִידְלָעַן...
 אָזָן ווי פָּוּן קְרִיְּץ אַרְאָפְּגָּעָגָּאָן צְעַלְעָכָרָט אִין אָ פְּלִיטָט,
 אָוֹן מִיט דִּי פְּנִימָעַר צַו דְּרִיְּעָד גַּעַלְעָגָן זִינְגָּעָן פֿידְלָעָן.

VIII.

זִי האָבָּן צַו דִּי חַוּפּוֹת חַתְּנִיכְלָות יַאֲרְנָלָאָנָג בָּאָגְלִיָּתָן,
 גַּעַדְצָאָבָּט האָט זִיך, אָז סִ'שְׁמַעְקָט נָאָך אַלְיָץ פָּוּן זִי מִיט לְעַקְעַכָּעָר אָוֹן פְּלָאָגָּן.
 נָאָר גְּרִיבָּעָר זִינְגָּעָן שָׁוֵין גַּעַוְעָן גְּרִיְּתָן,
 אָוֹן אַוְטָאָמָאָטְשִׁיקָּעָס מִיט גִּיר סְגַעְזָעָר האָבָּן גַּעַלְאָדָן.
 זִי האָבָּן זִיך גַּעַסְדָּרָט זְאַכְּלָעָד, שְׁפָאַרְעוֹדִיק אָוֹן גִּיךְ.
 זִיך דּוֹרְכָּגְעַדְעַט גַּעַשְׁקִיטָט מִיט אַוְטָאָמָאָטִישָׁן גַּעַלְיִמְפָעָר.
 עַס האָבָּן קָאָסְקָעָס צְוַגְּעַדְעָקָט בִּיְיַעַדְעָרָן פָּוּן זִי סְגַעְזִיכָּט,
 גַּעַזְעָן זִיך האָבָּן בְּלוֹזָן דִּי שְׁוֹאָרְצָעָ רִימְעַנְדְּלָעָן אַרוֹם דִּי קִינְבָּעָן.
 אָוֹן אָ פֿאַרְפִּינְגִּיקָּטָעָ פָּוּן הַוְּגָּעָר אָוֹן פָּוּן קְלָעָפָּעָן.

מיט בערד אויף דורךויכטיקע פנימער אויף העלאג
האט ווי פון יונער ווערט זיך אומעטיק געלעפט
צו דער פאָרגרייטער גרוב די קלעזומערשע קאָפֿעלע.
געהאָט אָנוֹ אַיסזען פון אַ טשאָטָע אַבלְדִּיקָע פִּיגָּל האָבן זַי
אָזָא, וואָס גִּיט צּוּפּוֹס. די פְּלִיגָּל — אָונְטָעָר פָּאַטּוּס.
געגָּן זַי אַ באַשְׁטָראָפּטָעָר אַינוֹ דער שניִי,
אָנוֹ נַעֲגַעְקָוֶט מִיט שָׁאנְדָּן פון הַינְּטָן האָט די רְחֻבּוֹת . . .

X.

די קעלנער אויפֿגעשטעלט — גענָּאָן צְוִירִיק זַי זַיְגָּעָן פון דער וועלט
דוֹרְךְ שְׂלָעָנְגָּלְדִּיקְ צְעַשְׁפְּרִיטָע גְּרִינְיָע נְעָצָן.
וואָי גָּאָלְדָּעָן אִמְפְּרִיאָלָן — קְלִינְגְּעָנְדִּיקְ אָנוֹ הָעֵל —
פָּאַרְשָׁפְּלָט זַי האָבן אַיר אָזָוִי פִּילְ פְּרִילְעָסָן, באַדְעָקָנס אָנוֹ באָזָעָנָס...
געגָּנְגָּעָן זַיְגָּעָן זַי, ווי פון אַ רְיִיכָּרְטָהָנָה אַהֲיִים...
פָּאַרְטָּאָן... אַבְּיסָל וּזְאַקְלָעָנְדִּיקָע זַיְד... אַבְּיסָל מִידָּעָן.
די וועלט געוּעָן אַינוֹ אַומְפָּאַרְשָׁטָעָנְדָּלָעָךְ אָנוֹ גַּעַהְיִם.
בָּאַלְיָגָּט האָט זַי אַין גְּרִיבָּעָר, ווי נְיָא חַוְּפָּהָדָבָּעָט, די יִידָּן.
בַּיִּמְפּוֹקְעָר האָט די הָות גַּעַהְאָלָטָן קִיְּם זַי אַוְיָפָּן קָאָפְּ.
אָנוֹ סְ'הָאָט דער קָאָפְּ גַּעַהְאָלָטָן קִיְּם זַי אוּפְּ די אַקְסָל.
גַּעַקְוָקָט דער קְלָעָזָמָעָר האָט די גַּאנְגָּעָץ צִיְּטָאָרָאָפְּ.
אָנוֹ יַעֲדָע וּוַיְלָעָה האָט זַיְגָּעָן בְּלִיק אַיְן עַפְּסָאַם פָּאַרְתָּאָקָט זַיְד.
אַ קְלָבָּל דּוֹרְכְּגָּעָבְּלָאַנְדְּזָוָשָׁעָט האָט דָּעַם וּוּגָּ.
אַ קּוֹק גַּעַבָּן אוּפְּ די דָּעַם אַיְן צִיְּטָ גַּעַוָּעָן שְׂוִין אַזְּוִי וּוַיְנִינִּיק.
דָּאָס קְלָבָּל האָט גַּעַטָּאָן אַיְן אַיְם די קִינְדָּהִיטָּאָ דּוּרוֹזָעָק.
אָנוֹ זַי גַּיְט אַפְּרִיסְנָדָן פון דָעַם, האָט שְׁטִיל עַד אַגְּנָהָיוִין וּוַיְגָּעָן...

X.

די קְלָעָזָמָעָר אוִיסְנָעָסְדָּרָט קְלָאָפָּס האָט אַיְן אַ קְרִיָּן
אָרוֹם דער גְּרוּב, וּאוֹסְ'הָאָלָטָן זַיְד צְעַשְׁאָסְעָנָע גַּעַקְיִיטָלָט.
בַּיִּמְהִימְלָה האָט דָּאָס הָאָרֶץ גַּעַטָּאָן זַיְד אַ צְעִירִיס.
אָנוֹ אַוְיסְהָאָלָטָן האָט נִיט גַּעַקָּאנְטָן די עַרְד דָעַם וּוַיְטָעָק.
פָּאַרוֹאָרָפָּן אוּפְּ די פִּידְלָעָן קְלָעָזָמָעָר האָבן קָעָפְּ
גַּלְיִיךְ וּוַיְאַוְיָפְּ פְּלָאַכְטָעָס, וּאוֹ די הָאָק דָעַם גַּאֲרָגְּלָטְרִי אַיְן.
אָנוֹ טּוֹטָלָעָר האָבן מִיְּלָעָר אַיְן די טּוֹטָלָעָן אַיְגְּנָעָקְלָעָפָּט.
וּוָאָס גִּיכָּר אַוְיסְהָיִיכְן דּוֹרְךְ זַיְד דָאָס חִוּוֹת.
אָנוֹ פְּלוֹצָעָם האָט צּוֹם דִּיוֹו פָּוֹן עַרְגָּעָץ וּוַיְטָ גַּעַטָּאָן אַ טְרָאָג
אַן אַלְטָן מָאָן. אַ וּוֹאָנָק די קְלָעָזָמָעָר האָט גַּעַגְּעָבָן שְׁנָעַל עַד.
אַנְטְּבָּלוּזִיט דָעַם קָאָפְּ. אַיְן אַ פָּאַרְצִיְּטִיכְן אַ שְׂוֹאָרָצְן רָאָק.
די הענט — אַ היִיב. אָנוֹ דִּירְיוֹשִׁירְן זַיְד גַּעַשְׁטָעָלָט מִיט דער קָאָפְּעָלָעָט.
צִי דָאָס האָט דער קָאָפְּעָלָעָט זַיְד גַּעַדְכָּט נָאָר בְּלוּזִי,
צִי האָבן זַי האַלְיוֹצִינָאַצִּיעָס גַּעַהְאָלָטָן שְׂוִין אַיְן כָּאָזָעָן, —

און פון איר האָרֶץ, אַ ווינט אַיְן וּאַיענדייק אַרוֹסִים :

געבראָכט אהער, צומ ריוו, אַיְן אוּיך בעטַה אָרוּעָן !

XI.

בַּיְמִים זְקָן הָאָבָן זִיךְרֵיךְ הָאָרֶץ גַּעֲכֹזָאלְיעַט אַוִיפָּן וּוַיְנַט.

די לִיפָּן — אַבְלְדִּיק אָוֹן הָאָרֶץ פָּאַרְשָׁלָאָסָן.

פָּוֹן זִיךְרֵן זְכָרָן דָּאַט גַּעֲטָאָן גַּעֲרָמָאנִיעַ אַ פָּאַרְשָׁוּינָד.

פָּאַרְגָּעָסָן דָּאַט זִיךְרֵיךְ אַיְם גַּעֲוָאָלָט דָּאָס דִּיטְשָׁע שְׁזָוָן.

קִין הַיְמַלְאָנָד הָאַט עַר דַּעַמְּאָלָט נִיט גַּעֲהָאָט שְׁוִין גַּלְיכִיךְ וּיְדִיךְ.

וּוְאָס וּיְעָר בְּרָאָךְ הָאַט אַוְיְגָעְוָעָקָט פָּוֹן קְבָּר דָּאָס גַּעֲבִיךְ אַיְם.

עַס וּוְעַט נִיט אַוְיְסָקְוִיְּפָן זִיךְרֵן וּוְאַונְדָּעָרְלְעָכְסָטָע מַעְלָאָדִי

דָּעַם טַוְיבָּן פָּאָל אַיְן גְּרוּבָּ, אַפְּלִיכְוָן נִיט פָּוֹן אַיְנִינָּם !

סִיוּעָת זִיךְרֵן גַּעֲשְׁפָעָנָסָט אַיְצָט וּוְאַנְדָּעָרְן פָּוֹן שְׁוּעוֹל צָו שְׁוּעוֹל פָּאַרְשָׁוּעָכָט.

זִיךְרֵן מַחוּץ וּוְעַט אַיְצָט זִיךְרֵן — אַ פָּאָלָקָ, וּוְאָס קָאַרְקָעָט וּיְאַקְרָא שְׁזָוָן.

נִיטָא אַיְזָן מַעַר קִין דִּיטְשָׁלָאָנָד אַוִיפָּן דַּעַר עַרְדָּ,

פָּאַרְאָנָעָן זִיךְרֵן הַעֲנָקָעָר פָּוֹנוּעָם דִּיטְשָׁנָן לְשָׁוֹן !

דָּעַם קִין-צִיכִין אַנְגָּעָטָאָן זִיךְרֵן זִיךְרֵן גַּעֲבִין,

אַיְם טְרָאָגָן גַּאֲנָצָן גַּעֲרָמָאנִיעַ וּוְעַט צָו דַּעַר גַּעֲבוּגָן.

עַר זַעַט זִיךְרֵן — אַ פָּאַרְשָׁאַלְטָעָנוּ — אַיְבָּעָר דָּעַם אַש פָּוֹן חַוְּרָבָות גִּיכָּן,

אוֹן סִתְּחָבָן אַ פָּאַרְמָאָק גַּעֲגָבָן זִיךְרֵן אַיְן טְרוּיָעָר זִיכְרֵן אוֹיגָן...

XII.

עַר הָאַט דָּאָס שִׁיסְעָרִי פָּוֹן אַוְטוֹטָאָמָאָטָן נִיט גַּעֲהָעָרט,

פָּוֹן דִּי פָּאַרְמָאָכָטָע אַוִינָן זִיךְרֵן גַּעֲרִיסָן הָאָבָן טְרָעָרָן.

פָּאַרְלָאָט הָאַט עַר זִיךְרֵן קְבָּר אַוִיפָּן דַּעַר דִּיטְשָׁעָר עַרְדָּ,

אוֹן אַיְזָן אַהֲעָר גַּעֲקוּמוּן דִּי פָּאַרְפִּינִינִיקָטָע גַּעֲהָעָרט.

גַּעֲפָאַצּוּעָט הָאַט אַיְם פָּוֹן עַרְדָּ פָּוֹן גַּאֲרָעָד דַּעַר גַּעֲהָוָד,

אוֹן אַנְגָּעָטָאָן פָּוֹן דִּי גַּעֲמָאָדָעָטָע דִּי גַּיהֲנָוְמָדִיקָע לִיְדָ אַיְם, —

הָאַט עַר דִּי פָּאַרְטִּיטְוֹן זִיכְרֵן, אַוְיְסָגָעְשָׁמִירָט מִיטָּ בְּלוּטָ,

אַיְן גְּרוּבָּ אַרְיִיךְ אַלְיִין גַּעֲטָאָן אַ שְׁלִידָעָד,

גַּעֲבָעָט זָאָל זִיךְרֵן פָּוֹן הַיְלִיכָּעָד דִּי קְבָּרִירָוּ

מִיטָּ זִיכְרֵן יְתֻמְדִיקָע-גַּעֲשָׁנְדָעָטָע סִימְפָּאַנִּיעָס.

גַּעֲפָאַלְוָן נָאָךְ אַ שִּׁיכָּט אַ שִּׁיכָּט אַיְן דַּעַר גְּרוּבָּ,

בָּאָרָאָס שְׁטְרָאָמָל בְּלוּט גַּעֲוּוֹן אַ פָּלָאַטְעָרְדִּיקָע פָּאָן אַיְן,

עַר הָאַט אַיְן הַיְנָעָרְפָּלָעָט מִיטָּ דַּעַר קָאַפְּעָלָעָ דִּרְיִזְשִׁירָת,

גַּעֲוָאָרָגָן הָאָבָן אַיְם פָּוֹן פִּידְלָעָן אַוְן פָּוֹן פְּלִיטָן דִּי גַּעֲוִיְּנָעָן.

אוֹן וּוּעָן אַ בְּרָאָךְ גַּעֲטָאָן בִּים דְּאָנָד הָאַט זִיךְרֵן דַּעַר לְעַצְטָעָד שִׁיכָּטָ,

אַיְן עַר אַרְאָפָּן גְּרוּבָּ מִיטָּ דִּי דָּעַרְשָׁאָסָגָעָן אַיְנָאִינָעָם.

21. וועלט־באהערשונג

I.

מייט אַנְגָּעֵשֶׂט אַפְּטָע סָאָקוֹוָאִיאָזָּשָׁן אָוֹן מִיט פֿעַק,
וְאָסְ דָּאָבָּן זִיד פֿוֹן דָּאָרְפַּ צָו דָּאָרְפַּ גַּעֲמָרְט אָוֹן זִיד גַּעֲכְפָּלְטָ
גַּעֲפְּרָאָוָעָט אַ שָּׁפָּאָצִיר אַיְבָּעָר אַוְקָרָאָגָּיָעָה אַטְּ פָּאָזְשָׁפָּעָק,
הַוְּלִיאָשְׁתְּשָׁעָנוּס גַּעֲפְּרָאָוָעָט אַיְבָּעָר אַיְרָע שְׁטִילָע הַוִּיפָּן,
וּוִי אַוִּיסְקָוּן גַּעֲפָּאָרָן בְּרִיטָא אַיְבָּעָרָן לְאָנָּד
עַר וּזְאָלָט בְּפָּאָר זִיד אַ פָּאָסְגָּעָז פָּאָסְעָסִיעָ . . .
סִיחָאָט אַ נְּאָהִיקָּע נִיטָּ צְעַשְּׁיַּדְט זִיד מִיט זִין הַגָּטָט,
אָוֹן מִיט זִין בּוֹזָעָם נִיטָּ צְעַשְּׁיַּדְט תָּאָט זִיד אַ מְעַסְעָר.
די הוֹט אַיְזָא אַוִּיפָּ זִין קָאָפְּ גַּעֲזָעָסְן זִיד אַ רָּאָבָּ
דָּאָס מְוִילָּ, זִיְּ סִיחָאָלָט אַלְיָין פֿוֹן גִּיר אַיְבָּעָר גַּעֲקָרִימָט אַיְם.
עַר אַיְזָא גַּעֲרוּן קָוְרְצָוָאָקָטָיק אָוֹן גַּרְאָבָּ
אָוֹן מִיט גַּעֲשָׁט אַפְּטָע רְוִיעָ בְּאָקָן פֿוֹן אַ טְוָמְטוּם.
גַּעֲקָוְתָּ הַאָט גַּאוֹהָדִיק זִין קִינְבָּיָן אַיְבָּעָר זִיד,
זִין הַאָלְדוֹזָה הַאָט הַעֲרְשָׁעֵרִישָׁ גַּעֲשָׁבְנִיטָן זִיד אַיְן קְרָאָגָן.
אוֹיפָּ קָוְרְצָעָ פִּים זִיןָעָ גַּעֲשָׁוְיִנְדָּלְטָה הַאָט עַר גִּיר,
וּוְעַר וּוֹאָלָט, וּוְיִנְקָסְטָנָם, אַלְיָין דִּי וּוּלְטָ דָאַ שְׂוִין בָּאַלְגָּעָרָט.

II.

איַן אַשְׁ אָבָּן דִּי קָוְרְצָעָ פִּים זִיןָעָ מִיט טָוָפָּ
גַּעֲוָנְקָעָן הַעֲרְשָׁעֵרִישָׁ, בָּאַפְּלָאָנְדִּיק אָוֹן קְלָעְפִּיק.
בָּאַזְעָצָט הַאָט עַר זִיד אַיְילָיק אַיְן סָאָדָאָוָסְקִים שְׁטוּבָּ
וּוְ נָאָר זִין טִילָּ אַרְיָבָּעָר אַיְן דֻּעָם דְּנִיעְפָּעָר.
אִים זִיןָעָן וּוְאָוִיל גַּעֲפָּלָן דִּי גַּעֲוִוִּיסְטָעָ וּוּעָנָט,
דָּעָרָ טְשָׁעָרְעָפָּעָנָעָ דָּאָרָהָט נָאָךְ בָּאַצְוִיבָּרָטָ פֿוֹן דָּעָר וּוִיְּטָ אַיְם.
עַר הַאָט גַּעֲדָאָט פָּאָרְבָּלָאָזָעָנָעָ אָוֹן גַּרְאָבָּעָ הַעַנְטָ
מִיט פִּיגָּעָר פּוֹנְקָט זִיְּ זִין פָּאָטָאָ־אָפְּאָרָאָט
איַן אַגְּגָעָשְׁטָעָלָט מִיט זִיְּ זִין פָּאָטָאָ־אָפְּאָרָאָט
עַר אוֹיפָּ סָאָדָאָוָסְקִים שְׁטוּבָּה הַאָט פִּיעְרָלְעָד אָוֹן מְוּטִיקָּ
אוֹן אוֹיפָּ אַ קָּאָרְטָעָ זִיְּ פָּאָרְאַיְבִּיכְּטָ אַקְּרָאָט,
די קָאָרְטָעָ אַפְּגָּעָשִׁיקָּט קִיןְ זִיןְ דִּיְּטָשְׁלָאָנָד זִין גַּעֲרְטְּרוֹזָעָן
אַ שָּׁאָץָ טָאָן זָאָל עָס אִים זִין הַיִּסְ-גַּעֲלִיבָּטָ שָׁאָץָ
אוֹן מִיט אַ נָּאָכְרִיכָּט צְוָאָיָין זָאָל זִי אַפְּאָרָט זִיד :
אוֹיבָּ וּוְאָוִיל גַּעֲפָּלָן וּוּעָט אַיְרָ דִּיזְעָרָ פְּלָאָן,
וּוּעָט עַר דָּאַ אלְעָס צּוּגְרִיכְּטָן פָּאָר זִיְּעָרָ האָכְצִיָּט.

III.

געווען ס'אייז אַנְהִיבָּהּ האָרְבָּסְטָן. גַּעֲרִיפִּיטּ דִּי פֿרְוכֵּת האָט זִיךְ אִין פִּין
אַרְומְ סַאַדָּאָסְקִיס שְׁטוּב אִין יְוָנְגָ-גַּעֲפְּלָאָנְצָטָן גַּארְטָן.
גַּעֲלִיגֶטּ האָט זִיךְ אַזְּיףּ זִיךְ אַנוֹ אָוּמְעַטְּיקָעּ שִׁין,
גַּעֲשְׁרָאָקָן אַרְומְ זִיךְ האָט דִּי בְּלָעְטָעָר זִיךְ אַשְּׁאָרְדָּ טָאן.
אָן אלְטָעּ בֵּין האָט אָוּמְגַּבְּלָאָנְדוּשָׁעַט מִיטּ גַּעוֹווִין,
אוֹן מִיטּ גַּעוֹווִין גַּעֲוָאָרְפָּזּ זִיךְ פּוֹן אִין בּוּם צְוַיְּיטָן,
וּוֹיּ זִיךְ וּוֹאָלָט דָּא קִינְזָן אַיְינְעָם נִיטּ דָעְרְקָעְנטּ אַסְּיִין
אוֹן וּוֹיּ צֹו קִינְעָם נִיטּ דָעְרְגָּאָן וּוֹאָלָט שְׂוִין אִירּ וּוֹיּ דָאָרָט.
גַּעֲוָעָן דִּי עָפָל זִיְּנָעָן בְּלָאָסּ — צֹו דָרְעָרְדָּ זִיךְ נִידְעָרִיק גַּעֲצְוִיגָּן...
אַרְומְשְׁפָּאַצְּרִיטּ אַיְבָּעָרּ סַאַדָּאָסְקִיס גַּארְטָן האָט פָּאַנְ-שְׁפָּעָק
אוֹן מִיטּ סְטָעָק אַיְצָעָדּ וּוֹיּיל אַצְּוּוֹיגּ אַרְאָגְעָבָּיָגּוֹן...
אַקְרָעְצָחָט פּוֹן זִיךְ צְוִירָרּ צֹו דִּי בְּיִמְעָרּ זִיךְ גַּעהָרָט,
דִּי בְּלָעְטָעָר דָוְרְכְגַּעַשׂ וּרְעוּוּת האָט מִיטּ טּוּבָן פָּאָכָעּ,
אוֹן ס'הָטּ פָּאַנְ-שְׁפָּעָק גַּעֲקִיטּ דָעְרוֹוִידְעָרְדִּיק אָנוֹ פְּרָעָד,
אַנְטְּמָעְרְגָּעְשְׁפָּאָרָט דִּי הִיפְּטָן מִיטּ אַ בְּיִמְלָאּ פְּאָרְבְּדָאָכָנָס.

IV.

דָעָם הוַיְזָגְעַזְיַינְדּ סַאַדָּאָסְקִיס האָט פָּאַנְ-שְׁפָּעָק
בָּאָפְּעָלָט אַרְיְבָּעְדָּגִינוֹן אִין קִידּ — זָא שְׁנָעָל, וּוֹיּ מְעַגְלָעָד !
עַרְ האָט דִּי טִיר זִיךְ אַגְּגָעְזָיְזָן מִיטּ סְטָעָק,
גַּעֲפָאָדָעָט אַיְלִיק זִיךְ אָונָ מַעָרּ בָּאוּזְגָּלְעָן.
אִין שְׁטוּב — דָעָרּ זִידָעּ, דָעָרּ גַּעֲוָעָזָנָעָרּ לִיְבָּגְוָאָרְדִּיעּ, אִין גַּעֲוָעָן,
וְאַסְּיָאנָעּ אִין גַּעֲוָעָן, סַאַדָּאָסְקִיס קִינְדּ גַּעֲוָעָן אִיתּ.
— נָוּ, קוּם, וְאַסְּיָאנָעּ ! — האָט דָעָרּ זִיךְ זִיךְ גַּעֲוָעָנדָט,
אַרְיְבָּעְטְּרָעְטְּנָדִיק פּוֹן קִידּ דִּי גְּרָעְנָעָץ, —
אִיךְ בֵּין שְׁוִין אַלְטָט... מִירּ מַאֲכָתּ נִיטּ אוֹיסָס...
דָאָס קִינְדּ פָּאַרְשְׁטִיטּ נָאָרּ נִיטּ... דָעָרּ עִיקָּר — דָוּ נָאָרּ !... —
פָּאַנְ-שְׁפָּעָק האָט מִיטּ סְטָעָק אַ רְיִיר גַּעֲטָאָן זִי בְּלוּזָן,
אִירּ האָט גַּעֲדָוָתּ, אָוּן ס'אייז אַרְאָפּ אַוִּיךְ אִירּ אַ דָּוָנָעָרּ.
זִי אִיז גַּעֲגָּבָעָן, לְאַגְּזָאמָן שְׁטָעְלָנְדִּיק דִּי טְרִיטּ.
גַּעֲלָעָן אוּפְּפָן פָּאָל דָעָרּ סְקָאָרָבּ אַרְיָרָעּ צְעִיזִיטּ אִיז.
דָאָס קִינְדּ אִיז מִיטּ אַ שְׁפִּילְעָכָל גַּעֲגָּנָגָעָן אַינְדָּעָרְמִיטּ,
דָעָם טְרוּיְעָרִיקּוּן צָוָג פָּאַרְשָׁלָאָסּ האָט דָעָרּ זִידָעּ.

V.

דָעָרּ וּוֹעָגּ פּוֹן שְׁטוּב אִין קִידּ גַּעֲוָעָן אִיז לְאַנְגָּג,
גַּעֲגָּאָן אִיז מַעְן, גַּעֲגָּאָן אָוּן נִיטּ גַּעֲרִירִיטּ זִיךְ פּוֹנָעָם אַרְטּ דָאָס.
עַס האָט זִיךְ דָוָךְ דִּי פָּעָנְצָטָעָרּ אַלְעָ וּוֹיּיל דָעְרְלָאָנָגָט
דָעָרּ טְוִיבָּעָרּ אָוּמְעַטּ פּוֹנָעָם גַּארְטָן

מייט איז א זוינטיקון, א קראעצנדייקן שאדר
 פון ביימער אין א הארבסטיקון געוויתער,
 ווי ער וואלט די געטריבגען געגעבן א פאראשפראָד
 און זי מיט פין די הערצער אַפְּגַּעֲבָרִיט דארט.
 געפֿאָלֶן אַינְגְּזִיכְּרוּיָה אַבלָּאָט אֵין נָאָךְ אַבלָּאָט,
 געליגנט זיך זוי דער גוּרְלָה פָּאָר די וּזְאָנְדְּעָדָרָה,
 וואָס דָּאָבָּן גִּין אֵין גִּין אַלְאָגָּנָן וּוּגָּן גַּעַתָּאָט
 אַיבָּעָד דָּעַם קָוָרְצָן וּוִיטְעָקְלָעָן רָאנְדָּה אָ . . .
 וּוָסְיָגָּעָן בְּלִיבָּן אֵין גַּעַוָּעָן דָּעָרְלוּבָּט.
 גַּעַקְׂמָעָן אִיר אוּפָּן גַּעַדְאָנָק סָאָדָאָסָקִים לְעַצְּטָעָר בְּרִיוֹ אִין . . .
 אַ קָּוָק גַּעַטָּאָן דָּאָט זִי אֵין גָּאָרְטָן דָּוָרָךְ דָּעָרְשָׁוִיב —
 אַרְאָפְּגַּעְתָּאָגָּעָן טְרוּיְעָרִיק הָאָבָּן די דִּיפְּפָע גְּלִיוּעָס . . .

VI.

אַ טָּאָג פָּאָרְגִּיָּט. אַ טָּאָג אַ צְוִוִּיטָעָר קְרִיכְטָט.
 דָּעָרְ וּוּגָּה, דִּי בְּיִימָעָר — וּוּי אַ פְּרָעָמָדָן קָוָקָן אָז אִים ;
 גַּעַזְעָסָן זִינְגָּעָן זִי אַינְדְּרִיְּעָן אוּפָּן קִיד —
 דָּאָס קִינְדָּה, דָּעָרְ זִיְּדָעָ אָזְן וּוָסְיָגָּעָן.
 גַּעַזְעָן זִי הָאָט נִיטְקִינְנָעָם אַרְוָם זִיךְ —
 אַחֲזָן דָּעַם בְּרִיוֹו, וּוָסְ דָּאָט גַּעַטָּאָן זִיךְ אַ דָּעָרְמָאָן אִיר.
 גַּעַזְעָסָן זִינְגָּעָן זִי אַינְדְּרִיְּעָן אוּפָּן קִיד —
 דָּאָס קִינְדָּה, דָּעָרְ זִיְּדָעָ אָזְן וּוָסְיָגָּעָן.
 פָּאָזְשָׁפָעָק פָּאָרְאָדָנָט : פָּצָן אִים דִּי שִׁידָה,
 אָזְן וּוָסָּאָן גְּרָעָט — דִּי אַוְיָגָן זִינְגָּעָן מָגָּנוּן.
 גַּעַזְעָסָן זִינְגָּעָן זִי אַינְדְּרִיְּעָן אוּפָּן קִיד —
 דָּאָס קִינְדָּה, דָּעָרְ זִיְּדָעָ אָזְן וּוָסְיָגָּעָן.
 פָּאָזְשָׁפָעָק זִיךְ מָאָרְדָּעָוָעָט, מַעַן זָאָל עַס מַאָכָּן גַּיְדָה,
 דָּאָס קִינְדָּה גַּעַדְוָלְדִּיקָּן עַר קָאָן בִּיטָה.
 גַּעַזְעָסָן זִינְגָּעָן זִי אַינְדְּרִיְּעָן אוּפָּן קִיד —
 דָּאָס קִינְדָּה, דָּעָרְ זִיְּדָעָ אָזְן וּוָסְיָגָּעָן.

22. טָאָגְבּוֹן

I.

בְּיִ יְעַדְן וּוּגָּן פָּאָרְטִּיעָט אִין אַ גְּרוּבָה.
 בְּאַלְאָגָעָדָט זִינְגָּעָן זִי מִיטָּסָודָות שְׁוֹאָרְצָעָ.
 צָו דָוְרְכְּנִיעָר זִיךְ שְׁטְרָעָקָט עַרְגָּעָן אַ שְׁטוּבָה.
 אוּפָה בְּשָׂוְרוֹת אָזְן אוּפָה גַּעַטָּפָה פָּוָן עַרְגָּעָץ וּוְאָרָט זִיךְ.
 וּוָסְיָגָּעָן וּוָאָשָׁטָ דָאָרְטָן פָּאָזְשָׁפָעָקָן גְּרָעָט,
 דָּעָרְ זִיְּדָעָ קָוָקָט, וּוּי טְרָעָרָן אִין דָּעָרְ בְּאַלְיָעָ רִיבָּעָן.

וואוועהין איז ער דאס מזול און די זעט
פונ דיר אוועקגעפליגן, אוקראיינע?
וואסיאנעס הענט זיינען ביים זואשן הויל,
פארקאשערט איבער זיי זיינען די אינגעגענטצע ארבַּל.
און מיט זשאָרבענדיק-פארשטעטפַֿטן מוויל
דרײַט אום פַֿאנְ-שפַֿעַק זיך, ווי אַ זשאָבַע, —
עד שפַֿרְַינְגַּט אַ סְַאָפַֿעַנְדִּיקְַעַר אַרְׂוֹם אַיד
און קוֹהָקָעַט אַוִיכַּת זַיִן זַשְּׁאָבַע-לְשׁוֹן:
— מיט זַאָלְכַּעַ הענדע, — גיט ער זי אַ פרעַכְּן רֵיר, —
אַיסְטַּשְׁאָדָעַ... יַא... קְרָאַסְיּוֹא... אַשְׁיַׁעַן...

II.

ניט אַפְּגַּעַטְרַאַטְן האַט פּוֹן אַיד פַֿאנְ-שפַֿעַק.
און איין האַט אַ שְׁטִיק וּוֹאָרְשַׁט אַון אַיִן דַּעַר צוֹיִיטָעָר אַ נְאַהֲיקָע.
און דַּאַר האַט אַ גַּעַלְעַטְעָר פּוֹל מִיט שְׁרוּק
אוֹיף זַיִן עַגְּגַעַשְׁטַאַפְּטַע פִּיסְקָעַס זַיִן גַּעַפְּיִיקְּלַט:
— מיט זַאָלְכַּעַ הענדע וּוֹאָשַׁט מעַן נִיט קִין וּוּשֶׁן, —
געַהְרִיזְעַט האַט דֻּעַם וּוֹאָרְשַׁט אַינְאַיְנָעָם מִיטַּן וּוֹאָרט ער,
און אוֹיךְ מִיט דַּעַר נְאַהֲיקָע אַלְעַ וּוֹיַּל אַ דְּרַעַש
הַאַט ער דַּעַרְלַאֲגַט אַיְבָּעַר דַּי אַיְגָעַנְעָ בְּאַטְפָּאַרְטָן.
ער האַט זַיִן סְלִיוֹנְעַדְיק בְּאַלְעַקְט. ער האַט גַּעַלְאַכְט.
און מִיטַּן וּוֹאָרְשַׁט צּוֹם שְׁטוּב אַ וּוֹאָנק גַּעַטְאַן אַיד:
— צּוֹם טְוִיפְּלִ! שְׁנַעַלְעַר! זַאָלְכַּעַ הענדע — פְּרָאַכְּט!
די רָוּסְן פּוַיְּקַן זַיִן! מִידְן זַיִן אַוִּיסְלַעַרְנָעָן! זַיִן וּוּלְעַן קָגְעַן! —
וואסיאָנָע האַט פְּאַרְטִּיבְּט אֵי אִים אֵי זַיִן
מִיטַּן גַּעַוּשָׁ, בֵּין בְּלוּט צְעַרְבִּינְדִּיק דַּי הַעַנְטָ דַּאַרְט,
און האַט נִיט אַוִּיסְגַּעַקְעַרְעוּוּט צּוֹ אִים סְגַעְזִיכְט,
און מיט קִין וּוֹאָרט זַי הַאַט אִים נִיט גַּעַנְטַפְּרָעַט.

III.

זַי הַאַט גַּעַקְוַט אַיִן בָּאַלְיעַ, וּוֹי נַאֲ אַפְּגַּרְוָנְט טִיף.
סְאַיִזְן אוֹפְּגַּעַשׂ-וּאוֹמָעַן אַיד פְּאַרְגָּאַנְגַּעַנְהִיט אַזְוִי וּוֹי דָוְרָךְ אַ נְעָפָל.
גַּעַנְטַפְּרָעַט אַיִן גַּעַדְאַנְקָה זַי סְאַדְאַוְסְקִין אוֹיף דֻּעַם בְּרִיוֹן,
מַעַר האַט זַי קִיְּנָעָם נִיט גַּעַזְעַן דַּעַרְגַּעַבָּן.
מִיט וּמִיטַּעַק אַיִן גַּעַוּעַן פְּאַרְהִוִּיכְט אַיד בְּלִיק,
און בִּיטְעַרְקִית גַּעַלְיִיגְט זַיִךְ הַאַט אַיד אוֹיפְּנָן גּוֹמָעָן:
אט אִיצְט בְּאַצְּאַלְט זַי פְּאַר דַּי יָאָרַן גְּלִיק,
וּוֹאָס זַיִנְעַן אַזְוִי לִיכְט אַיד אַגְּגַעַקְוּמָעָן.
עַס אַיִזְן צּוֹ לִיכְט אַיד אַגְּגַעַקְוּמָעָן אַלְעַקְסִּי,
ער אַיְסְטִיטּוּט, וּוֹאָס זַי הַאַט שְׁפִילְעַזְוִידִיק גַּעַנְדִּיקְט,
די פְּאַרְמְלַחְמַהְדִּיקְט לִיכְטִיקְעַ רַאֲסִי —

א חלום, דאכט זיך איר, ניט מען אין עס געוען דאן . . .
 נאר אויב ניט אונטערברעגן וועלן זיך בי איר די טרייט
 און אויב עס דיגען טאג פון פריקייט נאך באשערט איר,
 הוועט זיך געוויס זיין דעם מאטלט מיטן גורל — קוויט.
 ווי ס'קומט דעם לאנד פון זינע טעכטער !

IV.

פאנ'-שפוק געשריבן האט א טאגבוך אקוראט.
 די בוּכוֹחַ אַלְטָרִיעַ פָּוּן זִינְעַן הַלְּדָטָאָטוֹן גַּעֲפִירֶט דָּאָרֶט —
 בֵּין מִינְדָּסְטָן אַיִּינְצָהִיט, בֵּין מִינְדָּסְטָן פְּרָט.
 זאל ער באַשְׁיַׁינְעַן דִּיְתְּשָׁלָאָנוֹס שְׁלָאָכְטִיקָּע גַּעֲשִׁיכְטָע.
 אלס יוֹרְשׁ פָּוּן אַ בִּירְ-פִּירֶמָּע, בֵּין העַכְסָטָן גְּרָאָד
 אַיְן יְחוֹס פָּוּן טֻעוֹתָאָגָּעָר תּוֹמָאָה אַיְנְגַעַטָּוֹנְקָעָן,
 האט ער זִינְעַן פָּאָרְדִּיְגָּסְטָן אַיְבָּרְצִילָּן לִיב גַּעַדָּאָט,
 ווי אַיְבָּרְצִילָּן אַלְעַ נַאֲכָט ער פְּלָעָגָט דָּאָס טְרוֹנוֹקְ-גַּעַלְט.
 אַצְּיַׁנְדָּעָט האט דָּאָס צִילָּן בְּלוֹזִין שְׂוִין נִיט גַּעַלְעָקָט.
 גַּעַפְּאַדְעָט, וַיְיִנְקְסָטָנס, האט יַעֲדָעָר הַלְּדָטָאָט אַ פָּאַפְּרָוָס.
 האט זיך אַ טָּאָגְבּוֹךְ רַעֲגְלָמְעִיסִּיק אַיְנְגַעַפְּרֶט פָּאַנְ-שְׁפָעָק —
 ער דָּעַר גַּעַוּעַזְעַנְעָר פָּוּן אַ בְּעַרְלִינְעָר בִּירְ-הַוִּין,
 אוֹ נִיט פָּאָרְלוֹיְרָן גַּיְן זָאָל פָּאָר זַיְן לְאָנְדָּז.
 קִיְּן טְרָאָפָּן פָּוּן דָּעַר רַיְטָעָלְעָכָעָר צִירָוָגָן.
 ער האט אַ לִיְכָּטָן בְּלַעַטָּעָר אִים גַּעַגְעָבָן מִיט דָּעַר דָּאָגָּט,
 פָּאַחַדָּאָט דִּי אָוִיגָּן אַוִּיפָּדָעָר פָּאַרְלִעְצָטָעָר נַאֲטִיזָוָג . . .

V.

ער האט זיין פְּלִיסְ-פְּעַדְעָר גַּעַפְּרוֹאוֹט. עַס האט זַיְן שָׁאָטָן זיך גַּעַשְׁאָרט,
 די שיין פָּוּן לְאָמָּט גַּעַפְּינְקָלָט האט אַין פְּלָעָשָׁר בְּרָאָגָּפָן :
 "פְּלִילִיכְט וּזְאָלָט נִיט גַּעַשְׁאָט, — האט ער גַּעַטָּאָן אַ טְרָאָכָט, —
 אוִיך פָּאָרְנָאָטְרָיְרָן דָּא דֻם פְּרָעָכָן פָּאָרְטִיזָאָנְעָרָ-אָגְפָּאָל ?"
 אַרְיִנְגָּעָרִיסָן הַאָבָּן זַיְן זיך אָוְמְגָעָרִיכָט אַוְן דְּרִיסְט
 אַיְנְמִיטָן אַונְגַּטְ-בְּרוּוֹיט. אַרוֹסְטָשְׁטָעָקָן דִּי צִינְגָּעָר זיך בָּאָפְוִילָן.
 אַ קְעַלְטָעַלְעָ גִּיט דָוְרָכָן לִיבָּן זַיְן אִים אַ שְׁפָרְיוֹי :
 ווי וּזְאָלָט ער אַוִּיסְגָּעָזָעָן, וּזְעָן מִיט אַ קוֹיְלָ פָּאָרְפָּאָרָט מַעַן דָּא אַין מַוְיל אִים ?
 עַד האט דָעַרְלָאָגָּט אַ הוֹסֶט. די אָוִיגָן — אַין זִינְגָן.
 אַוְן נַאֲכָמָאָל אַ הוֹסֶט. אַ הַלְּבִיכִין. מַעַן זָאָל אִים הָעָרָן :
 אַרְיִנְגָּעָשְׁטוֹפָט אַ שְׁטָאָב זַיְן הַאָבָּן אַין אַ זָּאָק
 אַוְן אִים אַין וּזְאָלָד פָּאָרְשָׁלְעָפָט מִיט אַלְעָ אַפְּיִיצְעָרָן . . .
 גַּעַטְוֹנְקָלָט האט ער וּזְאָלָד נִיט זַוִּית אַין טָאָל.
 נִיט צְוֹגְעַמְאָכָט קִיְּן אוֹיגָן דָּאָרֶט הַאָבָּן פָּאָרְטִיזָאָנָעָר.
 אַיְן שָׁאָרָךְ פָּוּן יַעַזְבָּן בּוּיְם האט זַיְן גַּעַהְעָרָט גַּאֲלִינְעָס קוֹל :
 — אַקְסָאָנָע ! קִינְד... וּזְאָס האָבָּן זַיְן מִיט דִיר גַּעַטָּאָן, אַקְסָאָנָע ? ! . . .

23. זי לערנט אים

I.

א טרייסט און איינציקע גאלינע האט געדאט
און זיך געשפייט דערמיט אין איר אונזולדיקן לעבען.
מהאט זי באגונגנט, ווי א מאמע, אין אטריאד
און כבוד איר דעם שענסטן אפוגעגעבן.
ארומגערינגלט האבן פארטיזאנער זי אין שטאָב.
וועי קידער איגענע באדויערט און באואונדרט.
גאלינע וועגן זיך דערציילט האט קנאָפ.
נאר וועגן איר דערציילט האבן פון ליבּ די וואונדן.
דרנאר געהבן מ'האט זי א באפאָל:
— נאָ אָט! צוֹוַי הונדערט זעם און פערציך זין איצט האָסְטוּ!
אָ קאָפֿטֿעָנָאָרָמוּס זי, מאָמָאָשָׁא, אָנוֹנְדוּ אִין זָאָלָד,
און זי, מאָמָאָשָׁא, אָנוֹנְדוּ אִין זָאָלָד אָ בָּאָלָעָבָאָסְטוּ!
זַי האָט צוּרֶשֶׁת אָרוּמֶגֶעֶקֶט זיך אָון באָטְרָאָכֶט
און נִיט פָּאָרְשְׁטָאָגָעָן, וְזָאָס אָזְוִינָס אֵין קָאָפֿטֿעָנָאָרָמוּס.
איַן האָט מעָן אִיר דָּערְקָלָעָרט: — מִירָן, מאָמָאָשָׁא, גַּין אִין שלָאָכֶט,
און דוּ זָוָעָסֶט אָנוֹנְדוּ, מְאָמָאָשָׁא, קָאָכֶט וְאָרְמָעָס!

II.

זיך צוּגַעַשְׁטָעלַט צוּ אִיר אָ פָּאָרְטִּיאָזָן האָט. אַיִן דִּי הענט —
אָ סּוּקָעָוָאָטָעָר שְׁטָעָקָן, אוַיסְגַּעַשְׁנִיצְטָט מִיטָּאָרְבָּן.
— אַיִד בֵּין מְעָפָאָדי! — האָט עָרָזֶר צוּ אִיר גַּעֲזָעָנדֶט. —
אָ בִּיקְסָ בְּאָדָאָרָף אִיךְ חַבָּר קָאָפֿטֿעָנָאָרָמוּס!
אָ קוּק האָט זי אוּפִיךְ אִים גַּעֲגָעָבָן פָּוּן דָּעָר הַיְדָ אָרָאָפֶ
און מִיט אִיר גַּנְגַּזְזָן וְוַיִּי גַּעֲגָעָבָן אָ בָּאָלָאָד אִים:
— מְעָפָאָדי? גּוֹט! אֵין גַּי הַאָק אָפֶ אָ דִיטְשָׁ דֻּעָם קָאָפֶ
וּעְסָטוּ אָ בִּיקְסָ פָּאָרְדִּינְגָּעָן זִיךְ, מְעָפָאָדי!
— אָט דָּאָם, פָּאָרְשְׁטִי אִיךְ, הַיִּסְטָט אָ גָּאָב, —
הָאָט זיך אָ קְנִיטְשָׁ גַּעֲטָאָן מְעָפָאָדי בִּים אָוּרְקָגִין.
דָּאָךְ אָפְגַּעַהָאָקָט האָט עָר אָ דִיטְשָׁ דֻּעָם קָאָפֶ
אִים אוַיסְגַּעַשְׁפִּירָט דָּאָרָט עַרְגַּעַץ אוּפֶ דִּי וְוַעַן.
און זיך אָ בִּיקְסָ פָּאָרְשָׁאָפֶט — אָן אָוּטָאָמָאָט,
פָּוּן יְעָדָעָר זִית בָּאָטְרָאָכֶט מִיט קָאָפֶ זִיךְ,
און אוּפִין רִימָעָן אָנְגַּעַטָּאָן זִיךְ אָקוּרָאָט,
זַי אוּפִין בּוֹיךְ גַּעֲטָרָאָגָן וְוַיִּי אָ קָאָבָעָז.

III.

און צו גאליגען צוגעשטעלט זיך נאכאמאל,
אין זואליק — גאנץ. דער צויטער — הoilע שפערעס.
און אונגענוןמען זיך מיט מוט און אויפן גאנצן קול :
— א זואליק אפשר האסטו, חבר קאפטענארמוס ? —
דעם בליכ אין אים פארשטעבן, ווי א שפין,
האט זי א זאג געטאָן שוין ווי אַלט-בְּאַקָּאנְטָן :
— גי האָק, מעפֿאָדִי, אָפּ אַדִּיטֶשׁ דֵּי פִּסְמִים,
איוֹ ווּעָסְטוֹ זיך אַיְן זואליקעס אַיְן זינְעַ אַנטָּאָן ! —
בָּאַשְׁלָגָן הָאָט דֻּעָם פָּאָרְטִּיאָזָן אַשְׁוּדִים,
אַבְּוּשָׁה הָאָט גַּעֲטָאָן אוּפּ אַיְם אַלְפִּיְם אַן :
— ווּאָס בִּיסְטוֹ, חבר קאפטענארמוס, אָזְוִי בִּינוֹ ?
אוֹ זואליקעס בִּים דִּיְתְּשִׁין גַּעֲנִיעָן פָּוּן האָלִין אַן פָּאָלָאוּעַ !
— אלְצָאַינְס ! — הָאָט זי גַּעֲטָאָן זיך אַיְן דָּעָר זִינְט אַדְרִי —
מע דָּרָף דִּי שָׁאָרְבָּנָס האָקָנוֹ אַן דִּי פִּס זַי ! —
דָּעַרְמָאָנְט הָאָט זי פָּוּנְסָנִי זיך אַיְן דָּעָר זִינְט,
און ס'הָאָבָּן טְרָעָרוֹן אַיְן דִּי אַיְגָן זיך באָזְוִוָּן.

IV.

דער טָאג אַיְן אָומְעָטִיק. דער טָאג אַיְן טְרִיבַּ.
און אַיר אַיְן שְׂוּעָר אַן אַרְט זִיך צו גַּעֲפִינְגָּן.
בָּאַר פָּאָרְטִּיאָגָעָר האָבָּן זי באַקְוּמוּן לִיבַּ.
וּוֹי אַגְּנָעָקָעָרט זַיְה וּוֹאַלְטָן וּוֹיְרְקָלָעָךְ אַלְעַ זַיְה.
און זי דָּאָט לִיבַּ, וּוֹעֵן אַגְּזָנָג גִּיט אַיְתַּ.
וּוֹעֵן ס'גִּיסְט אַוִּיפּ וּוֹיְטַ פָּאָנְגָּדָעָר זַיְה דָּעָר טְרוּיָּעָר.
אַיר דָּכֶט : דָּאָס אַשְׁ, דִּי הַיִּים זַי רַופֶּט :
וּוֹאָס אָזְוִי לאָגָן ? גַּלְיָנָע ! דָּאָ, פָּאָרוֹאָס אָזְוִי גַּעֲדוּרָט ?
פָּאָרְנָאָכָּט פָּאָרְפִּירְן זַי אַלְיַין דִּי טְרִיבַּ
צַו אַצְּלִילְגַּטְן טְלִיעְנְדִּיקְן שִׁיטְעָר ;
פָּוּן דָּאָרט זִיך טְרָאָגָט אַ פָּאָרְטִּיאָגָעָר-לִידַ
מִיט בענְקָשָׁאָפְּט אָזְוִי טִיף גַּעֲלִילְטְּעָרָט.
מַע זִינְגָּט אָזְוִי דֻּעָם אָוּמָעַט אָוִיס פָּוּן זְוָאָלַד,
די הַיִּמְעָן לִיְּבָלָעָע, וּוֹעֵן זִינְגָּן שוּין נִיטָּאָמָּד.
און זַיְה דִּי נָאָכָּט גִּיט נָאָר אַ פָּאָל,
צְעַלְאָזָּט מַעַן זַיְה נָאָךְ הַיִּלְקָעָר נִקְמָה.

V.

אָרוֹם אַיְן גַּעֲגָנָט האָבָּן דָּעַרְפָּעָלָעָךְ גַּעֲבָרָעָנְטָן.
און שְׂוָאָרָץ פָּוּן רְוִיך זִינְגָּעָן גַּעֲוָעָן דִּי שְׁנִיעָן.
דָּעַרְמָאָנְט מעֲפָאָדִי הָאָט זַיְה וּוֹעֵן-גִּיט-זִוְעָן
און זִינְגָּעָן זַיְה — אַיְן דִּי בָּאַלְבָּטָע روֹטָאָרְמִיעָר.

געווען מעפֿאָדייכע... אַ הַיִם גַּעוּוֹן.
 אָונֵן אַ קָּאָלוּוֹרֶט גַּעוּוֹן — אַ זִּיסְעָר יּוֹם־טוֹב.
 דָּערְמָאנְגַּט מַעֲפָאָדי הָאט זִיךְ וּזְעַנְ-נִיטְ-זְוּעַן
 אַיְן זִיךְ גַּעֲפָאָנוּנְעַם מַאיָּאָנְטָעַק,
 וּוי אַיְסְגָּעָה אַדְ-עַזְוּעַט אַלְיָין הָאט עַר
 אַיְיעַדְעַס בַּיְמָעַלְעַ מִיטְ לִיבְ אָונֵן לְעַבְן.
 אַיְזְ וּוּרְדְ הָאט עַס צְעַבְרָאָכוֹן, וּוּרְ ?
 וּוּרְ דָּאט דָּעַם פִּינְטַעַס אַפְּגָעַבְן ?
 אַ זָּאָק, אַ מַעֲסָעָר אָינֵן דִּי הָעַנְטַע
 אָונֵן, וּוי דִי דָעַרְפָּעַר, בְּרַעַנְגָּנְדִיקָּעַר צָאָרַן.
 דָּערְמָאנְגַּט מַעֲפָאָדי הָאט זִיךְ וּזְעַנְ-נִיטְ-זְוּעַן
 אַיְן דִי פָּאָרוּעָלְקָטָע, נִיטְ-דָעַרְבָּלִיטָע יָאָרָן . . .

VI.

עַד פְּלַעַגְטַע עַדְגָּעַץ אַלְיָין אַרְוַעַק,
 אָינֵן גַּרְיָעַן דָּזְרַכְדִּינְגָּעַן גַּעֲוִיקְסָן
 אָונֵן לִיגָּן, וּוי אַ שְׁטִיגְגַּס בַּיִם וּוּגָג
 אַרְיִינְגָּעָטָעַמְט אָינֵן דָעַר בִּיקְס זִיךְ.
 אַ טָּאָג, אַ צְוִיְינְן — אָינֵן אַ קָּוְסְטַע,
 אָונֵן אוּזִיך — אַ דָּרְיָטַן אָונֵן אַ פָּעַרְטָן,
 אָונֵן אַפְּגָעַמְעַן בַּיִם פִּינְטַע אַ גְּרוּס
 פָּוֹן הַיְמִישָׁע, פָּוֹן לִבְעַע עַרְטָעַר . . .
 אַ טְשָׁמָעַל אָינֵן שָׁאָרְבָּן — שְׁטָילַע, אָונֵן רָעַשַׁע,
 אָונֵן נָאָךְ דָעַם עַרְשָׁטָן לִיכְטָן וּוּאָקְלַע,
 אַרְאָפְּגָעַמְעַן פָּוֹן אִים דָעַם טָאָשַׁע.
 דָאָס מַוְיל פָּאָרְשָׁטָאָפְן אִים מִיטְ פָּאָקְלִיעַ.
 גַּעַשְׁלָעַפְט אַ דִּיטְשָׁה הָאט עַר נַאֲכָהָעָר אוּזִיךְ דָרְעַדַּע,
 אָז סִיכָּאָל קִיְיךְ קִוְיל אִים נִיטְ דָעַרְיאָגָן,
 אִים אַונְטָעַרְוָעָגָס אַלְיָין פָּאָרְהָעָרט,
 בֵּין וְאָס, בֵּין זְוּעָן, אָוֹזְן צְוּזָגָן . . .

VII.

— מַעֲפָאָדי — דָאָס בֵּין אוּזִיך ! גַּעַהָעָרט ?
 אִיוּזָאָן — גַּעַהָעָרט ? דָאָס אִיזְ מִין טָאָטָע !
 רַאֲסִי ! — אַ זְאָלְגָעַד אוּזִיךְ דָעַר עַרְדַּע
 הָאט עַר גַּעַגְעַבְן מִיטְן דִּיטְשָׁן אַוְטָמָאָט אִים, —
 גַּעַזְעַן ? אַצְיָנְדַע בְּרַעְעַד אַוְיסְ ?
 דִי צְוָנָגָג, פָּאָרְשָׁאָלְטָעַנְדָע, אַרְוִיסְשָׁטָע ! —
 עַס זִינְגָעַן וּוַיְנְטָעַלְעַד גַּעַגְעַן פָּאָרְאָוִיס,
 אַ בְּלַעַטְעַלְעַד זַאֲלַבְנִיסְטָעַן, קִיְיָוִן רְוִישָׁע טָאָן.
 אַ בְּרוּיְנָעַ שְׂטָיקַע צְעַקְוּעַטְשָׁטָע לִיְיָוָם

געזען מעפָדי האט און קוים פארשטיינען : —

דרי מאל צעראַכּן וווער פֿאַר יעדן בוים

באנַגְנד מיט דִיךְ זָאַרְזָעַר פֿינְצְטָעַרְעַר גַּרְמָאַנְיַע ! —

געטונקלט האט דער וואָלְדַ נִיט ווַיַּיט אֵין טָאלַ,

ニיט צוֹגַעַמְאַכְט קִין אוֹיגַגְ דָּאַרְטַהֲבָן פֿאַרְטִיאַנְעַרְעַר .

אין שאָרְךְ פֿוֹן יַעֲדוּ בְּלָאַט גַּעַהְעֶרְטַהֲבָן זִיךְ גַּאַלְבִּינְעַס קּוֹל :

— אַקְסָאַנְעַי... קִינְד... ווֹאָסְ הַאֲבָן זַי מִיטְ דִּיר גַּעַטְאָזְן, אַקְסָאַנְעַי ?

24. אוֹיף קָאַטָּאָרְגָּע

I.

פֿאַר צְוָאַגְצִיךְ מַאְרַק האט אָן אַרְיעַד זַי פֿאַרְקוֹפְטַ,

עד האט גַּעַהְעֶט נַאֲךְ פֿירַ, פֿאַרְפֿירְטַעְעַ פֿוֹן טַשְׁעַרְנוֹגָאוֹ.

אַהֲלָבְ יַאֲרַ צִיְּתַהֲבָן זַי בְּאַדְיִינְטַ זַיְן הַיְּחִידַ,

אַ שְׂאַלְכְּלַ אַוְיְפַן קָאַפְ אָן אַוְיְפַן מַוְילְ אַ רִיגְ.

דָעַר קְוָהְהַבָּהְט זַי אַוְיְגַעְפְּרוֹאַוּטְ, צַי אַיְזְ זַי שְׁטָאַרְקְ ?

אוֹיפְ וּוַיְפֵלְ פֿעַדְ-קָרְדָאַפְ ? — האט זַיְן גַּרְ גַּעַטְרִיפְטַ מִיטְ סְלִינְעַ,

צַי אַיְזְ דָעַרְ מַקְחַ נִיטְ צַוְ טִיעַרְ ? צְוָאַגְצִיךְ מַאְרַק !

עד האט גַּעַצְאַלְטַ שְׁוִיןְ בְּיַלְקְעַרְ פֿאַרְ דִּי — פֿוֹן אַוְקָרְאַנְעַ...

אַיְחַ אַרְבָּעַטְ דָאַטְ בָּאַגְּוָנְעַןְ זַי גַּעַפְרִיטַ דָעַרְ יַאֲרַ,

צַוְ האַלְבְּ-טָאַכְטַ האט צְוִירַקְ זַי אַפְגַּעְפִּירְטַ דָעַרְ פֿיבְעַרְ,

אָן אַלְטַ גַּעַוְעַןְ אַיְזְ זַי נִיטְ מַעְרַ זַי אַכְצַןְ יַאֲרַ,

וּזְעַןְ מַזְאַטְ זַי פֿוֹן דָעַרְ הַיְם אַיְחַ פֿאַנְשְׁטַשְׁיַעְןְ פֿאַרְטְּרִיבְןְ.

צַי וּוֹעַטְ זַי נַאֲךְ אַמְאַלְ זַי אַוְמְקָעַרְןְ אַתְהִיםְ ?

צַי עַרְגַּעַץ פֿאַרְ אַיְרְ דָאַ — אַ כְּבָרְ אַיְזְ נִיטְ זַיְיטְ שְׁוִיןְ ?

אַיְעַדְעַ נַאֲכַטְ פֿאַרְגִּינְטַ דִּי עַרְדַּ זַיְן אַיְזְ גַּעַוְוַיְןְ,

פֿאַרְ דִּי פֿאַרְטְּרִיבְעַנְעַ אַיְחַ קָאַטָּאָרְגָּעַ קִיןְ דִּיטְשְׁלָאַנְדְ...

II.

דָעַרְ וּוֹעַטְ אַיְזְ לְאַגְּגַ אָן קָאָרְגַּ, דִי פֿיס — צַעְקִילְטַ אָן הוֹילַ,

פֿוֹן אַרְיעַדְ אַכְצַןְ יַאֲרַ מַעְ טְרִיבְטַ אַזְוִי גַּעַשְׁוִינְדַ זַי

בֵּיןְ צַוְ דָעַרְשְׁטִיקַטְ וּוֹעֲרַןְ שְׁנִידְטַ אַיְינְ זַיְן אַיְרְ מַוְילְ

דָאַסְ בְּלוֹטְיקְ צַיְמַעַלְעַ פֿוֹן פֿרִיעַןְ שְׁוִינְדְזּוּכְטַ.

נַאֲרַ יַאֲגַנְדִּיקְ פֿוֹן זַיְקְ דִי פֿאַרְעַ אַחַןְ דִי זַעַלְ,

בֵּיןְ צַוְ דָעַרְ עַרְדַּ אַוְנְטְעַרְןְ יַאֲרַ אַינְדְרִיעַןְ אַיְנְגַעְבּוּגְןְ,

הַאֲטַ זַיְ אַ פֿילְקַעְ דָאַטְןְ פֿלְיַעַנְדִּיקְ דַעְרוּןְ

אָוֹןְ זַיְ אַיְןְ הַיְנְעַרְפְּלַעְטַ גַעַטְאַןְ אַ לְאַקְעַרְ מִיטְ דִי אַוְיגְןְ.

אַטְ אַיְזְ זַיְ, דָאַכְטַ זַיְ, שְׁוִיןְ אַבְעַרְ אַיְרְ קָאַפְ !

אַ שְׁפָרְגַּגְ טָאַןְ בְּלִיְיַ אָןְ מִיטְ דָעַרְ הַאֲנַטְ דָעַרְלַאֲגַגְעַןְ !

זַיְ פֿוֹן אַ וּוַיַּיטְ גַּעַיְגַּ — דָעַרְ אַטְעַםְ, אַוְיפְ אָןְ אַפְ,

און ביז צום פלאצ'ן שטרענגען און זיך אירע אングלען.
און ביז צו קאָפּ-שווינדל מיט דראָנג זיך אַ צי אָן
און אַ צעגאָס גיט זיך דער שטאלט פון אַירע גליידער,
זאל נאָר די פִּילְקָע אַיצְט אַ רִיד צו אַיר זיך טָאנַ
וועלְן אַ שְׁפָרִיך טָאנַ, ווי אַין כִּישְׂופּ, פון אַיר לִידְעָר.

III.

און אוֹיגְנְבְּלִיק האָט זי פֿאָרגְּעָסֶן, ווֹאוֹ זֵי אַיִן,
פֿאָרטְּמְרָאָגָן ווַיִּיט האָט זי דער פֿיבְּעָרְדִּיקָר שְׁטוּרָעָם.
די פִּילְקָע בּוֹקְט זיך שׂוֹין אַלְיַין צו אַירע פִּיס
און זָאָרֶט אַיר ווֹאָרָעָמָן באָצְוּבְּעָדִיקָן צָוְרִידָר.
אַ שְׁטְּרָעָק די הענט אָן מִיט דָעַם בְּלִיק זיך אַ פֿאָרגְּנִי
און אַין גַּעֲיָגָה האָבָן צְעַשְׁאָטָן אַירע טְרִיט זיך —
דאָס שְׁטְּעָכִיק דְּרָאָט, דָעַם הַוְּנוּגָעָר אָן דָעַם ווַיִּי
אַדוֹרְכוֹגְּבָּרְעָנָט דָעַר אַיְמָפְּעָט האָט מִיט בְּלִיצָן.
זַי זַעַט שׂוֹין נִיט, ווֹאָס סְטוֹט זיך אַרוֹם אַיר,
אין קוּיט שׂוֹין ווֹאָלְגָעָרָט זיך אַיר קָאָטָאָרְזָשָׁאָנָסָקָעָר זָאָסְטָעָפּ,
די פִּילְקָע גִּיט זי צִיטְעָרְדִּיק אַ רִיד,
דאָס הָאָרֶץ זיך רִיסְטְּ פֿאָרְכְּלָנְדִּיק אָן האָסְטִיק :
אַ וּוֹאָלְיָאָבָּאָלְן-פְּעָלָד צְחַתְּמָעָט פָּאָר אַיר בְּלִיק,
און פּוֹן אַיר שְׁוֵיל, אָן פּוֹן אַיר קְלָאָס — אָוֹוי פִּילְ אַירְעָ!
זַי ווּלְעָט פֿאָրְטִוְבִּיט פּוֹן דָעַם גַּעֲרָאָש, פּוֹן דָעַר מְחוּקָה,
סְאַיִן צִיְּתָן צו אַנְהִיבָּן! נֹו, יָא! דָעַר גַּאנְג — אַיִן אַירְעָ!

IV.

זַי זַעַט אָן הַיְגָעְרְפָּלָעָט אַיר גַּרְיְינָם סְטָאָדִיאָן,
אוֹיף גַּרְאָזָן שְׁוֹינְדָלָט עַר אוֹיף גַּאֲלְדָעָנָע אָן ווַיִּכְעַן.
הָאָט זַי די פִּילְקָע אָין דָעַר הַיְיך אַ שְׁמַיִּים גַּעֲטָאָן
אָחָן זיך פֿאָרְקָוּט, ווי אָין דָעַר לוֹפְט אַ קְרִיְּתִי זֵי צִיכְּנָט,
און — אַלְצָן! אַיר גִּיטְנִיט אָן דָעַר טְוּמָל פּוֹן גַּעַלְוִיָּה —
און נִיט דָעַר רָעַש פּוֹן דָדָעְנְדִּיק שְׁטִימָעָן —
פּוֹנְקָט ווי אַ סְטָאָטוֹעָ אַינְמִיטָן קָאָטָאָרְזָשָׁאָנָסָקָן הוֹיָה
זַי אַ פֿאָרְצְּוּבְּרָטָע גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַיִן, דָעַם קָאָפּ צּוֹם הַיְמָל . . .
אָרוֹף אַיִן מַעַן אוֹיף אַיר, נָאָר זֵי הָאָט נִיט גַּעַהְעָרָט,
נִיט אוֹיפְּגַּעַהְעָרָט האָבָן די פּוֹיסְטָן זֵי פֿאָרְפְּלִיצְן,
אָחָן יַעֲדָעָר שְׁטוֹוִיס אַיִן זַי אַ זָּאָסְטָעָפּ עָרָד . . .
וֹאָס אָן דָעַר גַּרְוּבְּ פֿאָרְשִׁיט עַר לַעֲבָדִיקְרָהִיט זֵי . . .
נָאָר קִיְּנָעָם נִיט גַּעַנְגָּבָן אוֹיף אַיר פִּין צו טָאנַ אַ קָּוָק
און קִיְּנָעָם אַיר גַּעֲוִיָּן זֵי נִיט גַּעַלְאָזָט הָאָט הַעֲרָן . . .
בִּיְּנָאָכְט הָאָט זַי גַּעַוְאָרָעָמָט זיך אָן שְׁטָאָל נַעַבְן דָעַר קָוָ
און פּוֹן דָעַר קָעַלְט האָבָן גַּעַפְּרוּרִין אַיִן די אוֹיגָן אַירע פֿרְשָׁרָן.

V.

די הימים איז וויט... נאר דארטן בלאנדשעט אום איר בליך,
פונ דארט זי הערט זיך שטיל אין יעדן שארכ איז.
נאר שוין א ניער קונה שייכורלעך לעם איר זיך וויגט,
ספֿאַרְקּוֹיפֿט אַצִּינֵּד דער באַלְעָבָּאָס זיך צו אַשְׁכָּן.
אַפְּרִיחַ אַוִיכַ אַיר אַצִּינֵּד אַצְוָגְנָגְלָעָכָע שְׂטִיטִיט.
קִין צוֹוָאנְצִיךְ מַאֲרָקְ האָט זיך שוֹוִין אַיצְטַ נִיט אַנְגָּזְצִוְוָגָן.—
אוֹן זיך האָט צוֹ קִין פִּילְקָעַ מַעַר זיך נִיט קִין צִי טָאָן!
דָּאָס שָׁאַלְכְּ אַוִיפָּן קָאָפֶ, אַרְאַפְּגָעַלְאָוָת דִּי אַוִינְגַּן . . .
איַז מִיט דָּעַר בִּיטְשַׁ האָט זיך דָּעַר נִיעָר וּוִירָט פַּאַרְפְּרוֹאָוָת:
בֵּין אַים זָוַעַט צוֹ קִין קְנַעַט פִּילְקָעַ מַעַר זיך נִיט קִין צִי טָאָן!
דָּעַר הִימָּל — פַּרְעָמָד. דִּי אַוִינְגַּן הִיבְּנָן זיך צוֹ אַים נִיט אַוִיכַ
זַי גִּימַּט, פַּאַרְקּוֹיפֿט אַין קְנַעַטשָׁאָפֶט צוֹ אַדְרִיטַן.
וּוֹאוֹ אַיז אַיר הִים, וּוֹאוֹ סְהָטַ אַמְּאָמָע זיך גַּעַהָט?
גַּעַשְׁקַט זיך, אֹז נִיטָא אַיר מַאְמָע אַין שוֹוִין מַעַר דָּאָרֶט?
עַס קוֹיפֿט אַוִיכַ קָאַטְאָרְגָּעַ אַקָּאָט זיך אַבְּיַ אַקָּאָט.
עַס קוֹיפֿט אַוִיכַ אַוְמָקָומַ זיך אַמְּעַדְעָר בֵּין אַמְּעַדְעָר.

VI.

בִּיטְשַׁ האָט זיך דָּעַר אַוִיפָּזְעָר גַּעַשְׁלָאָגָן מִיט אַדְוָט,
וּוֹעֵן זַי אַיז, אַ פַּאַרְמַאְטָעַטְעַט, גַּעַפְּאָלַן בֵּין דָּעַר אַרְבָּעַט.
זַי אַלְעַמְּאָל האָט זיך פָּוֹן מוֹילְ דָּאָס בְּלוֹט
גַּעַוְוִישַׁמַּת, אַ שְׂוִוִּיגְנְדִּיקָעַ, מִיטַּ דִּי אַרְבָּל...
גַּעַקְוָקַט אַדְאָפֶ אַוִיכַ אַירָעַ בָּאַרְוּוּסָעַ צְעִיבְיְלְטַעַט פִּיסַּט
אוֹן מִיטָּן קְלִיְידַ פָּאַרְדְּעַטַּט דִּי צִיטְעַדְדִּיקָעַ קְנִי דָּאָרֶט.
גַּעַוְאָלָט האָט אַיר זיך צוֹ דָּעַר מַאְמָעַן צְטוֹלְלָעַן גַּעוֹוִיסַּט,
סִיאָלַז זַי אַלְיַין דִּי מַאְמָע אַוִיכַ דִּי הַעַנְטַ אַירָעַ פָּאַרְוָיָגַן...
בִּינְאָכַט האָט זיך אַלְעַצְטַן בְּרִיוֹן צְנוּוֹפְגַעַשְׁטָעַלְט
אוֹן אַנְגָּעָשְׁרִיבַן דָּעַם אַדְרָעַס — אַין וּוְאָרֶט נָאָר: רַוְסָלָאנְד...
זַאָל דָּוְרְכְּלִיְעַנְעַן אַיר בְּרִיוֹן דָּעַר וּוִינְט אַין פָּעַלְד,
דָּעַר בּוּוִים אַין זָוַעַג — אוֹן זָוַעַמְעַן סָגְלָוָסַט זיך...
צְעִירִיסַן אַין אַוִיכַ אַיר גַּעַוְעַן דָּאָס קְלִיְידַ,
איַן שְׁטוּרַיִ נַעֲבַן דָּעַר קוֹ האָט זיך אַיר קְלוּמָעָקַל גַּעַוְאָלְגָעַט, —
הָאָט זיך דָּאָס שָׁאַלְעַכְלַ פָּוֹן קָאָפֶ צְנוּוֹפְגַעַדְרִיט
אוֹן אַין דָּעַר שְׁטָאָל זיך אַוִיפָּגְעַה אַנְגָּגָעַן אַוִיכַ אַבְּאַלְקָן.

VII.

פָּחַן דִּיְתְּשַׁעַר קָאַטְאָרְגָּעַ אַגְּרוֹס דִּי מַאְמָע וּוְאָרֶט,
חַלְמוֹת בִּיטְעָרַע זַי צִירָעָוָט אוֹן הַעֲפָט שָׁוֹן,
דִּי אַוִינְגַּן קוֹקַט זַי אַוִיכַ זַיְךְ טָאָג אַין נָאָכָט,
אַן אַיְנָגְעַטְוָנְקָנְטַע פָּעַן זַיְךְ דָּוְרְכְּרִיסַן זָוַעַט אָפְשָׁר?

קיין גראָ פֿאַר אִיר נִיט וּוְאַקְסֶט, קִיְּן בּוּם פֿאַר אִיר נִיט גְּרִינְט,
דַּעַר טוּיט זִיךְ אֵין עֲרָדִ-שְׁטִיבָל זִיךְ קְלָפָט פּוֹן וּוִיטָעַ ערְטָעַר...

זַי הַעֲרַת זִיךְ אֵין אֵין יַעֲדָן שַׁאֲרָד פּוֹן וּוִינְטֶן :

אַ לְּעַבְּדִיקָעַר גְּרוֹס אֵין אָפְשָׁר דָּאָר באַשְׁעָרָת אִיר ? !
נִיקְ, נִיט דַּעַר בְּרִיוֹו, גַּעֲשִׂרְבָּן פְּאַרְנוֹן טוּיט, בִּינְאָכָט,
אוֹן נִיט דַּעַר טְרוֹווּידְרִיקָעַר קְלוֹנְגָ פּוֹן שְׁקַלְאָפְּנוּ-קִיְיטָן,—
דיַ עֲרַד דַּי אַנְגְּעַשׂ-וְאַלְעַנָּעַ מִיט טְרוּדָן אוֹן מִיט צָעָר,
נַאֲרַד זַי אַלְיַיךְ קָאָן אוִיסְשָׁרְיעָן דֻּעַם וּוִיטָעַק,
אוֹן אַוְיךְ דַּעַר בָּאַלְקָן פּוֹן דַּעַר תְּפִיסְהַדְּיָקָעַר שְׁטָאָל,
דַּעַר אַיְינְגָעַוּ-וּבְטָעַר אֵין גַּעֲוָעַב פּוֹן שְׁפִינְגָעַן,
וְאוֹאַוְיכְּגָעַה אַגְּנָגָעַן אֵין דַּעַר פִּינְצָטָעַר אַוְיךְ אַשָּׁאָל
הַאֲטַזְמָט זַי דַּי טְאַבְּטָעַר דַּי גַּעֲפָגְגָעַנָּעַ פּוֹן אַוְקָרָאַינָּעַ.

III.

אִירָעַ פְּאַרְשְׁטָאַרְטָעַ אַוְיגָן זַעַעַן נִיט דֻּעַם טוּיט,
זַי זַעַט אִיר הַיִּם אֵין אִיר פְּאַרְצּוּקָעַ יְוָגָנְטָן,
אוֹן זַי אַיְבָעַר דַּי גְּרוּנְעָצָן, פְּאַרְשְׁטָעַמְפָלָט טְוִיבָּ.
אוֹיךְ קְאַטְאָרָגָעַ זִיךְ שְׁלַעְפָּן תְּפִיסְהַדְּיָקָעַ צָוָגָן.
אַיְבָעַרְן הַאַלְדוֹן אֵין פִּיךְ, אֵין אָוְמָגָלִיךְ אוֹן אֵין קוּיטָ.
גְּיַעַן גַּעֲפָגְגָעַנָּעַ, גַּעֲפָגְגָעַנָּעַ אַזְוּקָגַעַשְׁטָעַלְטָ דֻּעַם טוּיט
סְהָאָטָפָאָר אַזְוּכְטָעַר נְעַבְן זַי אַזְוּקָגַעַשְׁטָעַלְטָ דֻּעַם טוּיט
דַּי דְּרִיטָעַ פְּאַרְאַזְיִיטִישָׁעַ אִימְפָּעָרִיעַ.

נִינְ, נִיט קִין בְּרִיוֹו, גַּעֲשִׂרְבָּן מִיט גַּעַשְׁמִידְטָעַד הַאֲנָטָ
אוֹנְטָעַר דַּעַר סְוִישְׁטָעַנְדִּיקָעַר בִּיטְשָׁ פּוֹן דַּי פְּאַרְדָּאַרְבָּעָר,—
דַּי עֲרַד דַּי אַנְגְּעַזְוִיגְגָעַנָּעַ מִיט זַוְיִי אוֹן שָׁאנְדָה,
בָּאָר זַי אַלְיַיךְ קָאָן אוִיסְשָׁרְיעָן דֻּעַם צָאָרָן אֵין דַּי חַרְפָּה . . .
מִיט שְׁטָעַכְיָק דְּרָאָט אַוְיךְ דַּי גַּעֲפָגְגָעַנָּעַ פּוֹן טָאָגָ צַוְּטָאָג
שְׁרִיבָן דַּי דִּיטָשָׁע הַעֲנָקָעָר בְּרִיוֹו מַעַת-לְעַתָּן גַּאֲרָעָ.
זַי קוּמָעָן צַוְּ דַי מַאֲמָעָסָ צַוְּ דַי אַרְעָמָעָ נִיט אֵן,
דַּעַר טוּיט צְעַטְרָאָגָט זַי, זַי אַ בְּרִיוֹנְטְּרָעְגָעָר, אַיְבָעַר קְמִים.

25. אַ נְּאָגָאָן

I.

אוֹן אֵין דַּעַר אָוְנְטָעַרְלָדָהָט פִּיבְּעַרְדִּיקָעַ גַּעַבְּרוּזְוּט,
דֻּעַם גָּזָר מִיט מָוֵט הַאֲבָן פְּאַרְאַוְרְטִילְטָעָ גַּעַוְאָוִינְ :
סְמָעַט נִיט פְּאַרְשְׁפָּעַטִּיקָעַ, חַבְּרִים, צַוְּ דֻּעַם טוּיטָ.—
גַּעַשְׁפְּרִיצָט בַּיִּ יְעַדְרָעָן הַאֲטַזְמָהָ פּוֹן דַי אַוְיגָן.

אין לעצטע שמאנטעס אינגעעהילט די הויט,
פון ווידערשטאנד די טרייט געשטעלט די ערשותע קויים נאר.

— מעט ניט פארשפיטיקן, חברים, צו דעם טויט! —

געברענט בי אלעמען א פיעיר האט : נקמה!

די שטומע בליקן איינס דעם אנדערן פארטרויט,

דעם שטומען ווי, ווי פלאם אין אדעןן פארטיעיט.

עמ'עט ניט פארשפיטיקן, חברים, צו דעם טויט,

א טיר זיך עפענען מע קאן נאך צו דער פריהייט".

געטילט דעם פין מיהאט, ווי דאס לעצעט שטיקל ברזיט,

מייט אים האט יעדער ווי מיט זואפן זיך געזעטיקט.

עמ'עט ניט פארשפיטיקן, חברים, צו דעם טויט,

זאל א געשפרעך מייט אים זיך אגהייבן אין געטא!

II.

אויף ארבטע גיענדייך, זיך אומקערנד צורייך,

אדורך דעם טויער בי דער דראטיקער פארציזומונג, —

געווער געshmוגלט האט דער לערער הירש גליק,

געווער געshmוגלט האט די קונסט-מאלערן נעמי,

געווער געshmוגלט האט א ניטערן געטריי,

געווער געshmוגלט האבן קינדר בעימן אריינגענג.

NEY מער ווי אינער איז אדורכגעגן פון דריי,

די איבעריקע צוויי האט מען געהאנגען.

באר זיך ניט אפגעשטעלט האט קיינער פאר קיין שטראה,

מיהאט איז דער טה, וואו ס'וט די שיין ניט קיין פארקערזעע,

עלעקטרא-לעטפֿלעך געשטאפט מיט אויפריס-שטאָפּ,

מייט פיעיר אונגלאָדָן שאכטלאָדָן פון קאנסערוון.

געגאון די טויט-שפֿיל איז געפערלעך און פארשייט,

דעם לערערס קול זאט זיך געקוקלט איבער זויטן :

— אויב סאיין פאראורטילט דער ניט גלייך-אויף-גִּלְיכַּעַר שטרײַט,

וועט דאָך דעם זיך דערגענטערן דאס שטרײַטן !

III.

און איז די דערפלעך א האנדל איז געגאון,

פון א בי איג פארבָּאָרגָּן און פָּאָדוֹהָלָן :

א חופה-פֿינְגָּעָרְלָן גָּאָלְדָּ פָּאָר א נאָאנָן,

און א פָּאָר אוּרְנְגָּלְעָדָן פָּוּן גָּאָלְדָּ פָּאָר א פָּאָר קְוִיָּין !

פון אוּטָאָמָּאָטָגָעָר וּוּרְסָטְרָאָגָט אָדוֹרָךְ אַ דִּיסְקָ,

און פָּוּן אַ קְוִילְנוֹאָרְפָּעָר וּוּרְסָטְרָאָגָט אַ דִּיסְקָ,

עס איז קְיִין שְׁטוּרָדָעָר דָּעַם מְלָאָקִים-הָמוֹתָא שְׁוֹאָרְצָעָר פִּיסְקָ,

דָּעַר טְוִיט אַלְיָין איז פָּאָר קְיִין אַפְּהָאָלָט נִיט גַּעֲנוּגָן.

די סְטָאָלְיִירְ-יְוָנְגָעָן נִיט גַּעֲסְטָאָלְיִירָט האָבָן מֵעָרָא,

און מער קיין ברויט האבן די בעקערס ניט געבעגן.
אייעדן שטיין מיט בלוט פארשפראכן אויף געווער,
און דער געפֿאָר געגאנַן אנטקעגן אומגעוואָקלט.
עס האבן אַפְּגַּעַוְאָרָט אִין אָונְטָעָרָעָד די פְּרִינְט,
קיין אויג האט קִינְנָעָר בֵּי די נַעֲכָת נִיט צָוְגַּעַמְאָכָּט דָּאָרָט ;
בֵּין צו דעם מאָרגְּנִירְוִיט גַּעַגְּנָגְּעָן אִין אַ שְׁטוּרִיט ;
וֹוי זָאָלָן פִּירָן קָעָגָן שּׂוֹבָא זִיךְ די שלְאָכְטָן ? . . .

IV.

— מע מוז זיך אויסרייסן פּוֹנְדָּאָנוּן אָון אַרוּס !
— נִיְּן, בֵּין צּוֹלָעֶצֶט זִיךְ פִּינְיקָן אָון שְׁלָאָגָן ! —
הָאָבָן די מִינְוְגָּעָן גַּעַגְּעָבָן זִיךְ אַ שְׁטוּס,
בָּאָפְּאָלָן אִינְסָס דֻּעָם צּוֹוִיטָן וֹוי אַ האָגָּל.
— דָא זָוָעַט מַעַן אָוְמְקָומָעַן בֵּין אִינְגָּעָם אַין גַּעַשְׁלָעָג !
נקמה גַּעַמְעָן וּוְעָטָם מַעַן קָאָנוּן אויף דער פרִיְּ נָאָר ! —
בֵּין וּוְעָמָעָן אוֹיגָן הָאָבָּ פִּינְגָּעָן בְּלוֹזָ גַּעַפְּרָעָגָט,
וּוְעָרָ מִיטָּ די אוֹיגָן האָט גַּעַפְּאָדָעָרָט אָון גַּעַטְעָנָהָט.
און הרישָׁל גַּלְיָק האָט אוֹיפָּן באָס גַּעַטָּאָן אַ נָּעָם,
עס אִין זִיךְ שְׁטִים מִיט שְׁטָאָל גַּעַוְעָן גַּעַקָּאוּט :
— דָא אִין נִיט מַעַר, וֹוי פּוֹנְדָּאָסְנִי — קִידּוּשׁ הַשְּׁמָה,

אַיךְ שְׁעַנְקָ אָוּוֹעָק גַּעַרְמָאָנִי דֻּעָם כְּבָוד ! —
גַּעַלְיִיגְטָ זִיְּן קָוָל הָאָט זִיךְ אַוִּיפָּ יְעַדְעָרָנָס גַּעַמְיָיט,
וֹוי סְלִיגְגָּט אַוִּיפָּ אִיןְזָן צְעַגְּלִיטָן זִיךְ אַ האָמָעָר.
גַּעַשְׁטָאָגָעָן נָעָמִי אִין צְעַטְוָלָט אִין דָּעָרָ מִיטָּ,
דֻּעָם הַיִּסְן בְּלִיכָּא אִין אִים אַרְיִינְגְּקָלְאָמָעָרט . . .

V.

עד האָט בָּאָצְוִיבָּעָרָט יְעַדְעָן אִינְגָּעָם מִיט זִיְּן שְׁטִים,
אייעדן אִינְגְּזִיקָן אויף דָוָרָךְ אַדוֹרְכְּגָעְדְּרָוְגָעָן.
און נָעָמִי האָט גַּעַקְוָט אַוְוִי אַוִּיפָּ אִים,
וּוְיְעַדְעָן קָלָאנְגָּוָאָלָט זִיךְ אַדְרָשְׁטִיקָעָ גַּעַטְוֹנָקָעָן.
און אַ פְּאָרְשָׁפְּרָאָבָעָנָעָ גַּעַשְׁאָקָלָט מִיטָן קָאָפָּ,
און אַ פְּאָרְשָׁפְּרָאָבָעָנָעָ גַּעַפְּיִנְטָלָט מִיטָן די אוֹיגָן.
אַיר דָוָכָט, עַד רִיסְטָן זִי פָוָן דָעָר גַּעַטָּא עַרְגָּעָץ אָפָּ,
וּוְעַד וּוְאָלָט עַרְגָּעָץ אִין דָעָר הַיְּיךְ מִיט אַיר גַּעַפְּלוּינְגָן,
און נִיט גַּעַשְׁפִּירָט, צִי עַמְעַץ נָאָר אִין דָאָרָט פָּאָרָאָן,
מִיט אַ פְּאָרְטִיְּעַטְקִיטִיט אַ זְּיִילְיְקָעָר גַּעַהָעָרָט אִים,
אט מַאֲכָט זִיךְ נָאָגָט צו אִים אָן אַוְזִיכְטִיקָן שְׁפָאָן,
אט מַאֲכָט זִיךְ נָאָר אִינְגָּעָם, אַ דָּרִיטָן אָן אַ פָּעָרָטָן . . .
עד דָעָט די האָנְטָ פְּאָרְאָוִיס פָוָן זִיךְ גַּעַטָּא אַ וּאָרָף,
אין גַּאנְצָן וּוְאָקָס דָעְרָלָאָגָט האָט עַר אַ שְׁטָעָל זִיךְ :

— ניטה א קראפט איז ניטה איז מין וווארט,
וואס זאל אונדו צוינגען אויסטרעken די העדר!

VI.

עס האט געדוכט, איז פון די אויגן זינע ליבט,
איז דורך דער הויט זינגעד זיך שפארן דורך די ביינער:
— זאל זי ניט אנטקמען די שמחה איזו ליבט!
און גרוב זיך מיטשלעפּן מיט זיך זאל יעדער אויגער!
דא מיט געווער זינען מיר אויך ניט מער ווי שאט,
דא שלאג זיך יא דא שלאג זיך, צי פריד צי שפטער
דעוזארט אונדו אלעמען איין צונגעריטער סוף
אנטער די הפקרידיקע חורבות פון דער געטא!
מיר זינען וויניק, וווען מיר ליגן דא פארשפארט,
און אן א צאל — אroiסגערטיסענע פונדזען!
דארט יעדער אינץקער קאו אונגעמען א שלאכט,
דארט יעדער ואלגעדר-שטין — געווער פאר פארטיזאנער!
מע האט אים אויסגעעהרט — החלתובודיק-פארטיט.
השערות גרויזאמע און קלארע און פארהילטע.
געאיילט די צייט האט זיך, געפֿאדרעט האט די צייט:
באשלוון אונגעמען — אנטשיידן און ענדגילטיק.

26. זי איז א פאסטעבל

I.

דער אונט מיטאמאל באפֿאלאט,
די נאכט גיט אומזיכטיק א קלעטער.
געפֿירט א מידעלע צום וואלד
א בintel יידן האט פון געטא.
ס/האט קייןער זיך פון זי געדיכט
זו זען באך וווענדעס-איין דעם הימל.
אראגעשריבן צום פארניכט
אונ אונגעשטעלט אין דער רשיינה,
מיט בעצטן האב, מיט בעצטן גוטס
געזעגנט שטיל ווי מיט דער וועלט זיך,
און קייןעם טרייסט, אן קייןעם שוויז,
וואו טיבן אויסגעשטעלט די העדר...
פארצערט ס'געויכט איז ביז צום ביז,
אונ ניט קיין זוין, און ניט קיין בעט טאן.

אציננד געפֿרט צום וואלאד אליאן
האט זי א מיידעלע פון געטא
II.

א שילערין פון זעקסטען קלאם.
א פָּאַסְטָעֵךְ-טָאַרְבָּעֵךְ אוֹיפְּ אַקְסָל,
זי איז אין וואלאד שוין ניט קיין גאַסְט,
ווי זי אין וואלאד וואלאט אויסגעוואָסָן.
וי וויסט דעם וועג האַהֲן און צִירִיךְ
אוֹן אוֹיךְ דִּי פְּרִיאַן זי וויסט פון בלאנדוֹזָעָן.
געשיקט האַט זי אַיר לעדרער גָּלִיךְ,
אוֹן זי אַין וואלאד האַט מען גַּעֲקָאנֶט שוין,
אוֹיפְּ אַיר אַין וואלאד האַט מען גַּעֲזָאָרֶט
דוֹרֶךְ אַלְעָסְטָעֵזְקָעֵלָעָס גַּעַתְּיִמְעָז
סִימְנִים האַט זי זִיךְ גַּעֲמָאָכְט
אוֹיפְּ דִּי בִּיּוֹתְגָעֵדִיקָּעָס בִּימְעָר...
צּוּרְשָׁט אַיְן זי גַּעַגְאָן אלְיאַן,
וּאוֹהַיְן — אַיְן אַיר אַן אָונְטָעְשִׂיךְ דָּעָן?
געשטייקט האַט גָּלִיךְ אַין זִיךְ גַּעַתְּיִמְעָז
צום ערשותן מָאָל בַּיִם זִיךְ צְעַשְׁיָדָן . . .

III.

„דוֹ בִּיסְט אַ פָּאַסְטָעֵל! דוֹ טְרִיבִּסְט אַ צִּיגְּן!
אוֹן פָּאַשְׁעַ זּוֹסְט אַין וועג אַיר, בִּילְקָעַ! . . . —
אוֹזְיַה האַט זי גַּעַלְעָדָנֶט גָּלִיךְ,
פָּאַרְקָנִיפְּנְדִּיק אַיר דִּי פָּאַטְשִׁיכְקָעָס...
„דוֹ בִּיסְט נִיט ווַיִּיט דָּא... פָּזָן אַ דָּאָרָךְ...
דוֹ טְרִיבִּסְט דִּי צִּיגְּ אֲהַיִם אַיצְטָן, בִּילְקָעַ“, —
הָאַט גָּלִיךְ גַּעַצְיִילָט אַיר יְעֻדָּעָס וּוְאָרָט,
זַי זָאָל עַס גַּרְינְטָלָעָס פָּאַרְגָּעַדְעַנְקָעָן . . .
ער האַט מִיט אַיר אַמְּאָל אַין שָׁוֹל
אוֹזְיַה גַּעַלְעָדָט חִיבָּר, כְּפָל...
אציננד האַט ער ווי דוֹרֶךְ אַ שּׁוֹלֵד
אַיר נַאֲכַגְּנָקָט מִיט פִּין אוֹזְיַה פִּילְ:—
„צִי זַעַט עַד זַי אַצְינָנְצָעַט —
הָאַט דִּי חַרְטָה אִים גַּעֲבִיסְוָן,—
וּוְעַר ווִיסְט, וּרְאוּ סְאַיִן פָּאַרְשְׁפִּירִיט דִּי נַעַץ
אוֹיפְּ אַירָעָז וּאַנְדָּרְדִּיקָּעָס פִּיסְלָעָס?“

IV.

געבעלְאַגְּדוֹשָׁעַט בִּילְקָעַ האַט אַ גַּאֲכָט,
קיִין אוֹיגְנְבָּלִיךְ נִיט אַפְּגָעָרוֹת זִיךְ.

און אומגעעריבט און אומדערווארט
 א דיטש איז אויסגעזואקסן פלצעט,
 און זיך צו איר געטאן א צי,
 זי גלייך א פרעג געגעבען האסטיק :
 — א ייך ? — א, גאט באהית ! א ציג !
 — א רוט ? — איר זעם דאך, האר, א פאסטען !
 דערלאנגט האט ער די ציג א שטוייס
 און זיך אויף ביילקען אונגעזואלקנט :
 — זען זיך אועק און מעליך זי אויס ! —
 אייז זיך בעזעט און אויסגעמאָלְקָן,
 זיך אונגעזשלייאקעט האט דער דיטש,
 דעם וועג אין דאָרָף גענומען פרעגן.
 און ביילקע האט גענווי פארטיטשט
 צו זיך אין דאָרָף אַרְיִין דעם וועג אים . . .

V.

זי גויט איצט גראדע איז אַהֲן,
 אַהֲים די ציג זי טרייבט אַצְינְדָעָר ...
 זיך אַפְגַעְדָעָקָט האט אַיִן באָגִין
 פון זיַיט בֵּין זוֹעֲגָן אָן אַלְטָעָר צוֹעִינְטָעָר ...
 — נאָך ווִיַּיט פָוָנְדָאָגָעָן אַיְזַ צוֹם דָאָרָף ? —
 האט זיך דער דיטש געטאן אָ בִּיזְעָר.
 — עַס זַעַט דער האָר דָאָס וּלְדָלְדָאָר,
 אייז רַעֲכָתָס אַבְּיַסְעָלָעָא דָרְיִיךְ זיך ...
 — אָוָן קַאְטַשְׁקָעָס זַיְנְעָן דָאָרָט פָאָרָאָן ? —
 האט ער זיך רַוְגַהְדִיק דָעַרְקָוְנְדִיקָט.
 — אוֹיפֿ יַעֲדָן טָרָאָט, אוֹיפֿ יַעֲדָן שְׁפָאָן, —
 גַעֲנְטַפְעָרֶט בַּיְילְקָעָה האט אִים מַוְנְטָעָר.
 — אָוָן גַעַנְדוֹ ? — האט ער זיך נִיט בָּאָרוֹט,
 דעם זאָק פָאָרוֹאָרָפְנָד ווֹי אָ טָאגָע.
 — פָאָרָאָן ! ווֹאוֹ נאָך אָ שְׁפִי מַעַן טוֹט,
 קִין דָוְרְכָגָאנָג אַיְזַ פָוָן זַיְנְטָא גָאָר !

VI.

— אַיְזַ אַיְלַ זַיך, פָאָסְטָעָן ! אַיְלַ זַיך ... וּזְאָט ...
 אַבְּיַסְל סְאיַזְ צוֹ ווִיַּיט פָוְנְדָאָגָעָן ... —
 אוֹיפֿ בַּיְילְקָעָן מֵהָאָט בֵּין וְאַלְד גַעֲוָאָרט,
 אָוָן וְאָס זַי זָמָט זַיך — נִיט פָאָרְשָׁטָאָגָעָן . . .
 גַעַגָּאָן בַּאֲגַעְגָּעָן מֵאַיְזַ זַי
 נאָך אַיְדָעָר סְאיַזְ גַעֲוָאָרָן לִיבְטִיךְ,
 אָוָן בַּיְילְקָעָה האט גַעֲפִירָט די צִיג

און בילקע האט דעם דייטש געפירות דארט,
און ניט געוואווט, צי ס'איו איר אַנְהִיב...
געזונקען האט די וויתט אין שלאָט
געזונקען האט אין שריעק איר פנים:
— דאס דארף אייז, הארעלע, שווין באָלה,
פאראנען קאטשקעס, גענדו פֿאַראָאנען...
און בילקע האט געבראָכט אין וואָלד
אַ קּוֹנְדֶּי אַוִּיפֶּגֶן דֵּי פֿאַרְטִּיזָאנְדֶּר.

VII.

באגדיםט אין וואָלד מְהַאֲט בִּילְקָעַן דָּאוּ,
געמאָכט אין וואָלד מְהַאֲט אַיר אַ וְאָרָעַ:
לכבוד אַיר — אַ פֿאַרְטִּיזָאנְדֶּר
אַ שִׁיטְעָרְלִי האט גַּלְעֵט דֵּי צִיגֶּן.
און בילקע האט געגלעט אַיְלָה צֻוּוֹאָרָעָמֶט.
געלוייבט אַין טָאג אַירְדָּע גַּעַטְרָאָנְקָעַן,
און אלְזֶגֶעַט אַירְדָּע: — ס'אייז זַי
נַאֲר אַיר אַלְיַיךְ כְּהָאָב צַו פֿאַרְטִּיזָאנְקָעַן!
... עַד וְשַׁלְּיאָקָעַט מִילְךָ, אַון אַיךְ — אַיךְ קְדָעָר,
אוֹ צִיטָאַרְתָּ אַוִּיפֶּגֶן קְלָעָרָן אַין אַיצְטָ וְוִינְצִיךְ...
מִיעַט פְּרוֹאוֹן פִּירְן אִים אַהֲרָה,
בֵּין עַר וְוַעַט פִּירְן מִיךְ אַהֲנִצְזָוָה...
אַ קּוֹק גַּעֲגַבָּן אַוִּיפֶּגֶן דֵּעָר צִיגֶּן,
און זַי אַוִּיפֶּגֶן מִיר: ס'אייז זַי אַונְדוֹ בִּידְן!
און עַד גִּיט יַעֲדָע וּוַיְיל אַ הִיק:
צִי זִינְגָּן קַאַטְשָׁקָעַס אִם פֿאַרְגְּרִיטָט דָא?

VIII.

אַצְיַינְד אַין זַי גַּעַגְּנָגָעַן פָּעָסֶט,
מייט זִיכְעָרְקִיטָט האט זַי גַּעַשְׁפָּגָט דָא.
עַס שלאָפָן פִּיגֶל אַין די נְעָסֶט,
זַוְעַן בִּילְקָעַ פִּירְט אַיר "קָאנְטְּרָאָבָּאנְדָּע" ...
זַי וּוַיסְטָט, וּוְיַדְרְכָגִין דָּארְפָּטָן שְׂטִיל,
זַי נִיט קִיְינְדָרְרָטָן, וּוְיַפְּרָאָרָאָן —
אוֹיְבָעַרְגָּעַץ גִּיט אַ הוֹנְטָאַ בִּילְ,
אוֹיְבָסִיגְט אַ פּוֹיגֶל וְאוֹאַ פּאָכְבָּעַ ...
עַס האט באַשְׁטִימָט שְׁוִין פְּרִיאַר אַ פְּרִיאַר
פְּאַר בִּילְקָעַס קָאָפָ אַרְוּם אַין גַּעַגְּנָט,
אוֹיְבָעַמְעַץ גִּיט אַוִּיפֶּגֶן אַיר אַ וְיַתָּ —
נַאֲר קִיְינְעָרָה האט זַי נִיט באַגְּעָנָט.
אַרְוּמְרִינְגָּלָעַן האט פְּרִיאַר באַפְּעָלָט

דעם גאנצן וואלד פון אלע זיטן.
נאר דא אן אויסשפירער אים פעלט,
אן דא רינט אויס בי אים א רייטער.

X.

געשפֿרייט האט זיך צום וואלד א וועג
דורך דראט-פארצויונגגען און גראיבער.
ווער ס'האט געהילט — דער איז אוועק,
ווער ס'האט געהיעט — איז פֿאַרבּוּבּן.
דארט בלאנדוּשעט בֿילְקָע אַין באָגִין,
ווען מיט געפֿאָר פֿאַרְקָלְעַט דער ראנְד אַין,
אַ פֿאַסְטָעַךְ-טֶאָרְבּוּלָע — אהַיָּן,
צָוְרִיק — אַין פֿוּעֲרִישׁ טֶאָגְנָטוּס.
ס'כָּאָפּט אַין אַיר זיך גְּרוּיס אַין קְלִין,
וֹוי אַין אַ שְׁטוּרְיוּ בֵּים זְוַנְק אַינְגִּינָם.
פֿוּן קִינְדָּעָר טֶרְאָגָט זיך אַ גְּעוֹזִין,
אַ קְלָלה רִיסְט זיך פֿוּן דִּי זְקָנִים :
— אַיז אַוְיףּ דַּעַר וּוּלְט דַּעַן דָּא אַ גָּאט ?
צִי אַין נִיט וּוַיְאָוָן וּוַיְדָעָר דַּעַן ?
די חִיה אַיז אַרְיָין אַין שְׁטָטָט,
אוֹן מעַנְטָשָׁן לְוִיפּּן אַין די וּוּלְדָעָר ! . . .

X.

אוֹן נַאֲך אַין וּוְעָגָה אַין מַוְילָא בֵּים טְוִיטָה,
אַיז אַ גַּעַמְפּעָר שְׂוִין אַגְּטְשָׁטָאָגָעָן —
זַיְיָ וּוּלְעָן דָּאָרְטָן בְּאָקוּן בְּרוּוִיט
אַין נִילְעָן שִׁיר פֿאָר פֿאַרְטִּיאָזְנָעָר,
אוֹן בְּעַטְנָן גָּאָט פֿאָר זִיעָר שְׁוּעָרָד,
אוֹן טֶרְאָגָן אַלְץ פֿאָר זַיְיָ אַהֲנִצָּו . . .
וּאָס אַיז באַשְׁעָרָת — דָּאָס אַיז באַוּרָטָה,
סְזַרְעַט זַיְיָ אַ הִים דַּעַר וּוְאָלָד אַצְינָד זַיְן . . .
אוֹן בְּיִלְקָע האָט אַין תְּאָרֶץ גַּעַלְעָרָט
דַּעַם לְעַרְעָר הִירְשָׁלָג גַּיְיכָק צַו בְּעַטְנָן
אַ בִּיקָס אַיר מִתְגַּעֲבָן אַהֲעָר
אוֹן מַעַר נִיט روֹפָן זַי אַין גַּעַטָּא . . .
הָאָט זַי דַּעַן, גִּיְעַנְדִּיק צָוְרִיק,
גַּעַקְאָגָט זַיְיָ פֿאַרְשְׁטָעָלָן אוֹן זְוִיסָן,
אוֹ אַוְיך דַּעַם לְעַרְעָר הִירְשָׁלָג לִיכָּק
הָאָט פֿרִיך אַיצָּט אַפְגַּעְפִּירָט דַּעַרְשִׁיטָן ? ! . . .

27. אן עפֿל

I.

די לאטע פון דער ברוסט אַראָפֿגעַפְּליַּקְטַּ,
אַראָפֿגעַפְּליַּקְטַּ די לאטע פון דער פְּלִיצְעַ,
הַאטַ דָּוֶךְ דָּעֵר דָּוֶרֶט-פָּאָרְצְּוּמוֹנוֹגַ הַיּוֹרְשָׁלָם
איַן שְׂמָאַט אֲדוֹרְכְּגַעַשְׁמוֹגָלַט שְׁטִילֻרְדְּהִיטַּ זִיךְ —
בָּאַגְּעַגְּנָעַן זִיךְ מִיטַּ אַחֲרַ פָּוֹן פָּאָרְטְּקָאָםַ,
וְאָסַ אַגְּעַפְּרִידַט מִיטַּן גַּעַהַיְמָעַן שְׁטָאַבְּ הַאַטְּ.
מִיטַּ טְרִיטַּ זִיךְ צְוָגְּדִירְטַּ עַר צְוָן פָּאַנְגָּלַט דָּאַטְּ קְוִיםַ,
וְיַ אַיַּן דָּעֵר פִּינְצְּטָעַר עַר גַּעַגְּאָן פָּוֹן שְׁטָאַפְּלַ וְוָאלַטַּ צַו שְׁטָאַפְּלַ.
סְּהָאַט אַזְוִי מַאַדְנָעַ אַפְּגַעַלְאַנְצַטַּ דָּעֵר טְרִאָטוֹאָרַ,
וְיַ עֲפָעָס-זְוֹאָס פָּוֹן אִים וְוָאלַטַּ עַר פָּאָרְטִיְּיעַטַּ ;
אִים הַאַטְּ גַּעַדְכָּמַ, אֹזְסְגַּבְעַטַּ זִיךְ פָּוֹן אָוּמְעָטָם גַּעַפְּאָר
אוֹיפְּ זִיךְ פָּאָרְאָרְטִיְּלְטָעַר, גַּעַבְאָרְגְּטָעַר פְּרִיְּהִיטַּ,
עַר הַאַטְּ אַיְעָדַע וְוַיְילַ זִיךְ אָוּמְגַעְקוּטַ צַעַשְׁטְּרִיטַ,
אוֹן שִׁיעַרְ אַלְיַין נִיטַּ אַיְפְּגַעְוּזְעַקְטַּ צַו זִיךְ פָּאָרְדְּאַכְטְּנָגַגְ .
דָּאָךְ אַיְן עַר אַגְּעַקְוּמָעַן פִּינְקְטְּלָעַץַ צַו דָּעֵר צִיְּיטַ
אוֹיפְּן בָּאַשְׁטִימָטַן פְּלָאָזַן, אַוְאָוַוְאָ מִיהָאַט אַפְּגַעַוָּאָרְטַּ אִיםַּ .

II.

אַרְאָפֿגעַרוֹקְטַּ די קַעְפְּקָעַ אַיְפְּן קַאָרָקַ
אוֹן מִיטַּ אַ רִימְעַן אַגְּעַגְּוָרַט די מַאְרִינְאָרָקַעַ,
אַרְוּמְגְּדָרִיטַ אַיַּן שְׁטוּבַ הַאַטְּ זִיךְ דָּעֵר סְּעַרְעָטָאָרַ ;
בָּאַזְוּגְּנוֹגְּעַן גַּעַמְאַסְטְּעַנְעַן אוֹן קַאָרְגָּעַ,
וְיַ עַר וְוָאלַטַּ זִיךְ אַלְיַין גַּאֲרַ נִיטַּ פָּאָרְטְּוִוִּיטַ
אַן אַיְבְּרַעְיוֹן קוֹק אַיְפְּן גַּעַקְוּמְעַנְעַם פָּוֹן גַּעַטָּאַ.
גַּאֲרַ אַיְסְגְּעַוּוֹאָקָסַן אַיְפְּן טִישַׁ אַיְן אַ שְׁטִיקַ בְּרוּיטַ
אוֹן וְיַ צְוָן בְּרוּיטַ גַּעַפְּרוֹאָוֹת דָּעֵר בְּחוֹרַ הַאַטְּ אַ רְעַדְתָּןַ :
— גַּוְ גַּלְיַיקַ, די גַּעַטְאַ אַלְיַיךְ וְאַךְ דִּיסְקוֹטִירַטַּ ?
אוֹן פְּרִיקַ מַאְכַּטַּ אַלְעַ וְוָאַךְ אַ נִּיעַ אַקְצִיעַ ?
אַ לְאַזְגַּטְאַן הַאַטְּ עַר זִיךְ צַו דָּעֵר טִירַ,
אַיְבְּעַרְאָגִיַּסַּ פָּאָרְקִיְּטָלַטַּ אוֹן פָּאָרְהָאַטַּ זִיךְ . . .
עַר אַיְן אַהֲרָן אַרְאָפֿגעַשְׁיַּקְטַּ גַּעַוּוֹן —
פָּאַרְשְׁטַעַלְטַ פָּאָרַ אַ גַּלְיְּטְעַנְעַם בְּעַלְ-גּוֹפְּלַ,
וְאָסַ כְּלוּמְרִשְׁטַ האַפְּטַ פָּוֹנְסְגִּיַּ צַעְפִּירַן זִיךְ די הַעַנְטַ
דָּאָסַ מְזַלְבִּיַּ די דִּיְתְּשַׁןַ פָּוֹנְדָאָסְנִיַּ צַוְוֹאָן . . .

III.

באוין ארבען ער האט שוין בי דער באן
און חון בי אלעמען געפינען אין די איגן,
און אויך געפינען — וואו סאייז נאר פראן —
אויזנס, זוזס קאן צונץ קומען אויך קאן אים טויגן . . .

דערנאך אי ער אוווק איין בראווערוי,

ביי די מאשינעם זיך געעסקט און געפראעט,
און אומעטום מיט קענטשאפט און געטריי —
קין אינעם ניט געהאט ער צו דער פאר האט !

ער האט איין צוטרי און איין חון
זיך אינגעקורייפט ביי די געוזעלטיקער די ניעץ.

ווואן אן אוארייע — אי ער אלין,
און אויפגעשטעלט סע ווערט כהרכ-יען . . .

ביי פריך אלין האט אפגעשאצט זיך ווערט

אט ארבעט שוין ביי אים אין הויף פון פרי ביין שפער ער.
פון דארט האט ער געשלעפעט געווער,

סי פאר דעם וואלד סי פאר דער געתא.
IV.

ער א מעכאניקער געווען איון פון באָרוֹת,

אַהעלפֿט פון טאג אויף אַינְגִּיכְּטוֹנְג געפְּטָרָט.

אונטעד דער נאָז ביי פריקן נעט ער מסקווע אויף
דורך אַינְגְּהַעֲנֵטִיק קאנסְטְּרָאוֹאַירְטָן אַפְּרָאַטָּל.

ניט נאר ער הערט דורך דעם פון לאָנד דאס קול,
אַים דוכט, ער זעם, ווי עס באָרוּגֶט דאס גאנצע לאָנד זיך

מייט זינע גיבורייש אַברִים אָן אַצְּלָל

און מייט די צין ריסט עס פאנאנדעַר אויפֿן פִּינְט דעם פָּגְצָעָה.
איידער שאָרְךָ חוֹרְטָ ער גַּאֲצָמָאַל מִיט פָּרְכְּבָּט

און זאָגַט אַים נאָז פָּרָטִיעַט, אָן אָן אַטְּעָם :

נאָז יעדן ריד אָן פָּאוֹזָ ער פָּלְגָּט,

אַט גִּיט עַפְּעָס אַמְוֹנְטָרָ ער אָן אַברָּאַט אַים :

צי אָן ער דָּאָ אַין אַונְטָעַרְדָּ פָּאַרְשָׁפָּאַרְט,

צי אָן ער דָּאָ פָּוֹטָאַנְעָן דִּי יִדְּעָות שְׂטוֹדָאַמָּעָן.

סְאַיּוֹן יַעֲדָר אַדְעָר בַּי אַים אַגְּגָעַשְׁטָרָעָנְגָט אָן וָאָן,

סְנַעַטְמָ יַעֲדָר אַדְעָר בַּי אַים אוֹיף דָּאָס קָוָל פִּון דָּעָר מְלָחָמָה . . .

V.

ער טריינק זיך אָן מייט יעדן זואָרט,

און יעדס וואָרט גַּהֲיִים אַונְטָעָר אַשְׁלָאָס פָּאַרְשְׁלִיסְט ער,

און סְטָרִיפְט אַין הַאָרְצָן דִּי בָּאַלְעַבְנִיךְעַ וָאָרְטָ

מייט אָהָא אַומְחִיכְטִיקָן בּוֹאַלְיִקְן גַּעֲפִילִיסְטָעָד.

און פון דער אונטערערד ער לאזט א שפרוץ,
וואס טראגט פאנאנדען זיך און זיך צעלעטערט,
צווישן די קרייגס-געפאנגענע ער שפארט אודורך,
און נידערט מיט א טרייסט אראפ אין געטא —
און סטאלינס רעדעס וווען אלעמען באקאנט,
פון סטאלינס רוף דאס הארץ בי יעדן זיך צעליט דארט,
און אויך צו די ווי א געבעט באלאנגט
די זוענדונג: «פרײַנט מײַנע און ברידער! . . .
או מסקווע ניט פֿאָרגעטס קײַן אויגנבליך אין זיך,
אט דא דערהען זיך פון הארץ אירן דעם צאפל,
און סּעוּקְט אַאָפְעַנוּג זיך אויף אין זיער ווי:
אַטְוִיטְ דֵי דִּיטְשִׁישְׁע פֿאָרכָּפְּעֶר!»

VI.

אנומלטן האט פריק באָפְּעֶלט אַרְיִין אין שטוב
דעム רוסלענדישן קנעכט און זיך גענומען מיט אים שפְּילְן:
— ווי דופט מען דיך, גענדייקער? — מע דופט מיך דוב!
— דיין נאמען, האָרצְיִיקְעָר? — מײַן נאמען איז וואָסְטְּלִי!
עס טראגט און אַרְדִּינָאָר אַרְיִין פון אַנְגָּרוּבְּטָעָר שְׁפִּיט,
עס קומען זיך צוֹאָמְעָן זִיגְרִיכְעָ קָלְעָגָן,
און אַיִּינָס דעם צוֹוִיטָן אוֹף ווָאָסְטְּלִי ווַיְוִיתָן,
וָאָסְטְּלִי שְׁטִיטָה, גְּלִיכִיךְ ווי אַ נַּאֲקָעְטָעָר אַונְטָעָר אַ רְעָגָן . . .
עס פְּילִין אַן די קִיפְּלָס זיך מיט בִּיר,
די פְּלָעְשָׂעָר לְאַזְּוֹן אַיְּנָע אַוִּיךְ דִי צוֹוִיטָע זיך אַ פָּאָל טָאן:
— פּוֹנוֹאָגְעָן שְׁטָאמְסָטוֹ, בעדר, — פֿרְעָגְטָ פְּרִיק אַים, — פּוֹן סִיבִּיר?
— יַא, פּוֹן סִיבִּיר! — עַנְפְּטָעָר וָאָסְטְּלִי שְׁטִיל אַן אַיְּגָעָהָאלָטָן.
עס טְרִיסְלָטְ פְּרִיק זיך פּוֹן גַּעַונָּס,
די שְׁנָאָפְּסָ-קָלְעָגָן קִיכְוָן פָּאָר גַּעַלְעַטָּעָר:
— פְּילִיכְטָ פֿאָרְלָאָגְסָטוֹ אַיבְּרָגְעָבָן, בער, אַ גְּרוּס,—
הַיְּבָטָ פְּרִיק דעם קוֹפְּלָ אַוִּיךְ, — אַין יַעַנְעַ ערְטָעָר?

VII.

און עס צַעְקִיקְלָט אַ גַּעַלְעַטָּעָר זיך אַיבְּרָגְאִים,
די לוֹיזָע האָר אַיבְּרָר די נַעֲזָר זיך צַעְפְּלוּרוּעָן:
— מִיר ווּעָלָן דָּאָרָט אַינְגִּיכְנָן זַיִן! — פֿאָרְדִּיסְט
אַ פּוֹס קָעָגָן וָאָסְטְּלִי דָבָר זַאְגְּדָעְרִיףְּוּרָעָר.
געַשְׁטָאנְגָּעָן אַיז וָאָסְטְּלִי, אַפְּגַּעַלְאָזָטָן די העַנְתָּן,
קִיכְנָ פִּינְטָל מִיט אַן אוֹיגָן, אַ כְּמַאְרִיקָהָר, אַ בְּלָאָסָעָר . . .
— סְאַיְזָן דָּאָרָטָן קָלָטָן, וָאָסְטְּלִי, סְאַקְרָאָמְעָנָט!
און בעָדוֹן גִּיעַן דָּאָרָטָן אָום אַיבְּרָר די גַּאֲסָן?
גִּיב נַאֲר אַ קוֹחַ, וּוֹעֵן ווּעָלָן מִיר . . .

האט אינגעטונקען פריך אין פילזונ-שיים די ליפן.
— זאפארט, זאפארט — האט אינגער אויפגעכאמט, — סיביר,
סיביר... ס'אייז אלץ פארציצנט און פארשביבן! —
געויגט האט זיך אין שטוב א ציגראטנ-רויך,
די פליעשר ביר גענומען אויפן טיש האבן זיך וואקלען,
און פריך האט מיטן קופל שוים, פארהובין אין דער הייך,
געריסן האסטיק זיך, ווי אין אטאקסע:

VIII.

— זואס קאסט א בערין-פעלץ, וואסילוי, אין סיביר?
— צו זומס סיביר? — איבערגעשלאנן האט א צויתער, —
מיר וועלן, פריך, אין מאסקווע זיין דאך פריד
ווע צוועט דער ערישטער שניי דארטן א גייל טאן!
— גיב נאר א קוק, אויף וווען באשטייט איז דער פאראד?
— זאפארט, זאפארט, — גיט ער א קוקיך זיך מיט זיין גUMB
און ליענט פון נאטיז-ביביל: — דער פירער האט פארשפראָן אקודאָט
שאום צוועלעף אוד דעם זיבעטען נאועמבער!"
פארגריט איז דארטן סובייל, טכoir און פיי
דעם וועג מיט זיין וועט קלעken אויסבעטען בייזדאָגען!
און מיט די אקסל גיט וואסילוי טרייניריך א דזיין
ווע ער די פרינוי וואלט פון א בערין-פעלץ געפראָאות דערמאָגען:
ס'קאסט גארנייט פאָר איזא, זואס כאָפּן קאָן א בער,
דערצו אָראָפְּצִיעַן די פעל, אויב ס'אייז ניט שוער אים...
נאר אויב דער בער כאָפּט אים, איז דער
באָצָאלָט פאָר איזא פעלן די פעל די אינגענע... ניט מעדר...

IX.

אציננד האט ער זיך צוגעהערט צו יעדן שאָך,
געקוּט, ווי הירשל גליק דאס שטיקל ברויט דערקייעט.
עס איז געווען א שטילע ערבי-אָוונטיקע שעה,
דעם גאסט זיינעם באָטראָקט אציננדערט ער פונסניי האט.
ער גאר די געטאָ האט געוזן איצט איז זיין בליך,
און איזא דאָרטשט — אין די פארשיטע זוינקלען פון זיין שטערן:
האט ער די האנט אָרוֹפְּגָעַלִּיגַט אויף זיינע אקסלען: — גליק!
און אים א זואָנג געטאָן, ער זאל אים בעסער הען:
בײַ די תלינימ אָנגעושמעקט דאט ער,
אוֹ צומ פֿאָרְנִיכְט אֵין פֿאָרְטִּיךְ פֿוֹנְדָּאָסְנִי אֲ צַעְטֵל...
אֵין נִיְּטִיךְ גְּלִיךְ אֵין וּזְאָלֶיךְ אָרוֹסִיפְּרִין זָוָס מַעַר
און אויך אַלְיַין פֿאָרְלָאָן גְּלִיךְ די גַּעַטָּא...
ער האט אים מִתְּגַעֲגַעַן אלִיךְ, זואָס ס'אייז געוען פֿאָרְגְּרִיט,
און אָוִסְגַּעַמְאָלָט צָוּם וּזְאָלֶיךְ נָאָךְ נִיט באָרְיְרְטָע וּזְעָגָן

און בלויין אוזי נאך מיטן בליך, און קיינע רייד,
מייט אים זיך בי דער שועל גזועגנט . . .
X.

געשפאנט צודיק איז געטס אילנדיק האט גליק,
זיך ניט געליגיבט, צי ווועט ער נאך האין די פיס דערשלעפן,
און אומגעדריכט ואט איפן וועג אים אפונגעליקט
דארט ביי א פווייר אינעהאנדלאען אונ עפל.
און עפל מייט א רוייטער באק געטאן פונרייטן האט א ברען,
און ריחות זיסע, ווי אין הייטעלעך, און אינגעעהילטער.
ס'האט הירש גליק שוין לאנג קיין עפל ניט גיעזען,
דעム טעם פון גלאט א גלעת טאן האט זוי קינמאָל ניט געפֿילט ער,
ער האט געשפֿירט, ווי ס'שפֿארט פון דעם אי צאָפּט אי ליכט,
ס'האט פֿאָר די אויגן אלץ גענומען זיך אים מישן,
דאָס לייב זיטס האט דער עפל דורך טאַש באַרייט
מייט אָז ווינטלידיקן קעלטעלע אָ פרישן . . .
ער האט אָ טאָפּ געטאן אִים אלע וויל,
פונקט ווי דעם שבת-אויבס אַמְּאל, זוען ער אָ קינד געוווען אֵין,
און ניט פֿאַראָדאלטן זיך אָז זיך געאיילט
זו זיך באַשעדייטער טרויעריקעד גרענען . . .
XI.

סֶיג גוטעד סִימָן!... בִּילְקָע ווועט זיך אַומְּקָעָן פָּון וּזְאָלָד,
און זיך געשוֹאַלעֲגָע, זיך קְרָאנְקָע מְאַמְּעָן . . .
און געמי! געמי... — גִּיט זיך זָאָרֶץ זיך אָ פֿאַראָדָאלֶט,
ער ווועט זִי אַלְעָז דָּאָרטָן אַוְיפְּקָלִיבָן צְחָאמָעָן,
ער ווועט פֿאַנְאַנְדָּעָרְטִיכְן אִים אוֹיף גְּלִיכָּע רִיפְּטָלָעָד פִּיר,
וּזִי קִינְדוּחַיִּין אֵין דָּעָר הַיִּם מֵעַלְגָּט אַמְּאָל צְעָטִיכְן;
סְאִינוֹ אָזְוִי גּוֹט אֵין טָאָש אִים יַעֲדָע וּוַיְלָע טָאן אָ דִיר,
און אָזְוִי בִּיטָּע אִיז דִּי גַּעֲטָלָע בֵּין דָּעָר גַּעֲטָא צִילָּן!
און מִתְאַמְּאָל אִיז אוֹיסְגּוֹעוֹאָקָסָן דִּי גַּעֲפָאָר,
ס'האט פָּון אָ פֿעַנְדָּעָלָע אָ האַקְנְקִירִיךְ גַּעֲטָאן אָ פֿלָאָטָעָד:
— וּוְיַוְאָגָסְטוֹ, הַוְנָט, פֿאַרְבּוֹדִיקָן דָּעָם טְרָאָטוֹאָר?
וְאוֹ אֵין, פֿאַרְפּוֹלְכְּטָעָר הַוְנָט, דִּין לְאָטָע? —
אַרְאָפְּגַעַשְׁפּוֹרְגָעָן פְּרִיךְ אִיז פָּון זְוֻעָלָסִיפְעָד,
אוֹיף הִירְשָׁל גְּלִיכָּע גַּעֲלָאָט זיך זַוִּי אָ גַּעֲפָל.
ס'האט מִיט צְעִירְשְׁעַטְקִיִּט גַּעֲטָאן פָּון אִים אָ רָעָד,
זוען אָוְנְטָעַרְזּוּבְּנִיךְ האט ער בֵּין גְּלִיכָּן אַנְגַּעַטְאָפְט אָן עַפְגָּן.
XII.

אָ שְׂוִים האט פָּון זִין אַנְגַּעַצְוִיגְן מוֹיל גַּעֲטָאן אָ שְׁפָאָר.
דאָק האט ער, לאַכְּבָּדִיך מִיט גָּאֵל מִיט גְּרִינְעָר,

אַרְאָפּוֹגָעַשְׁטוֹיסָן הִירְשֶׁ גִּלִּיק פֿוֹן טְרָאַטּוֹאָר,
 זֵיך אַין דָּעַר גָּאנְצָעַר לְעֵגֶל גַּעֲטָאָן אַ צֵּי נָאָכָּן:
 — בִּים יְהָדָן אַין דָּעַר טָאָרְבָּע — פְּרוֹכְּתָ ?
 בִּים יְהָדָן אַין דָּעַם זָוָאנְצָנְמָאָגָן אָפְּפָעַ ?
 סָאָיָן וּוִידְקָלָעָן זֵיך דָּאָס אַיְם בְּלוֹזָן זֵיך דָוָכָּט ? —
 אָוָן אַיְם אַ שְׁמַיִּס גַּעֲטָאָן אָוָן אָוִיסְגַּעַכְּרִיבְּעָט : — כָּאָפָּן ! —
 גַּעֲלָעָגָן אַיְן דָּעַר עַפְּלָ אָוִיפָּן בְּרוֹק,
 בִּיְ פְּרִיקָּן הַאָבָּן אַיְגָן זֵיך צְעַבְּרָעָנְטָ מִיטָּ צְוָנְטָעָר :
 גַּעֲיָגָטָהָט עַר פֿוֹן גַּלְיָיקָן זֵיִי צָוָם עַפְּלָ מִיטָּ אַ צָּוָק :
 — הַיְּבָ אָוִיפָּ ! שְׁלִידָעָר אַרְאָפָּ ! — הַיְּבָ אָוִיפָּ ! שְׁלִידָעָר אַרְוָנְטָעָר !
 וּוִידְעָרָגָן — הַיְּבָ אָיִף ! וּוִידְעָרָגָן — שְׁלִידָעָר אַרְאָפָּ !
 אַיְן דָּעַם פָּאָרְדָּאָמָטָן אִינְגְּעוּוִידָן פֿוֹן יְהָדָן — אָפְּפָעַל ? —
 אָוָן מִיטָּ דָּעַם גּוֹמִי שְׁמִיסְנְדִּיק אַיְן פְּנִים אָוָן אַיְן קָאָפָּ,
 הַאָטָגָלִיקָן פְּרִיקָּן אַלְיָין פָּאָרְקָאָנוֹזָאִירָט צָו דָּעַר גַּעַסְטָאָפָּא

28. חִלּוּמוֹת

I.

חִלּוּמוֹת חִלּוּמָעָן זֵיך גַּעַמְיָן אַלְעָ נָאָכָּט .
 זֵיך כָּאָפָּט זֵיך אָוִיפָּ . קִין אַוִיגָּ פָּאָרְדָּאָמָטָן זֵי שְׂוִין נִיטָּ בֵּין בָּאָגִינְגָן .
 אָוִיפָּן גַּעַלְעָגָעָר דְּרִיְיטָן זֵיך אַיְן אָנְגָּסָט אָוָן טְרָאָכָּט .
 אָוָן סִקְוּמָט אַיְדָן אַלְעָמָלָן דָּעַר פָּאָטָעָר אָוִיפָּן זִינְגָן .
 צֵי וּוְיִילָּ דָּעַר עַרְשָׁטָעָר אִוְּפָגְשָׁטִין פְּלָעָגָט עַר אַיְן דָּעַר הַיִּם
 אָוָן דּוֹרְכָּגִין אַלְעָ צִימָעָרָן מִיטָּ טְרִיטָן מִיטָּ שְׁטִילָעָן .
 אַ קָּוָק גַּעַבָּן אָוִיפָּ קִינְדָּעָר לוֹיטָ דָּעַר רֵי ,
 אָפְּשָׁר הַאָט וּוְעָר זֵיך אִפְּגָעְדָּקָט ... מַעַן זֵאל זֵיך נִיטָּ פָּאָרְקִילָן ...
 צֵי וּוְיִילָּ דִּי גָּאנְצָעָ שְׁטוּבָ מִיטָּ זִינְגָן תְּפִילָותָ פְּלָעָגָט
 זֵיך אָנְפָּלִין וּוְיִ פֿוֹן אַ זִּיסָּן פָּאָסְטָעְכִּידָקָן הַאָרָן .
 אָוָן סִינְגָּט גַּעַדְוָכָטָן , מַעַן פָּאָרְטָ אַזָּא מַיִּן וּוַיִּטָּן וּוּגָּ
 אַיְן אַ פָּאָרְדָּעָקָטָעָר בּוֹיד אָוָן סִ'אִין פָּאָרָאָן אָזָיִ פִּילָּ נָאָר צָו פָּאָרָן ...
 צֵי וּוְיִילָּ דָּאָס הַאָט זֵיך אָזָד אִיר בְּלוֹזָן אַמְּאָל גַּעַדְאָכָט
 אָוָן הַפְּקָר לִיגְטָ דָּאָס אַלְצָן — גַּעַלְעָסְטָעָרָט אָוָן צָעְטָרָגָן , —
 אַיְן מִיטָּ אַזְּעַלְכָּעָ שְׁטִילָעָן טְרִיטָן אַיְדָעָ נָאָכָּט
 צָו חִלּוּםָ קִומָט צָו גִּינְזָר צָו אִיר דָּעַר פָּאָטָעָר . . .

II.

זֵי וּוַיִּסְטָ נָאָר בֵּין אַצְּינְדָּעָרָט נִיטָּ , וּוָאָס אַיְן גַּעַשְׁעָן מִיטָּ אַיְם
 פֿוֹן יְעַנְעָר נָאָכָט , פֿוֹן זִינְטָ עַר גַּעַלְמָ אַיְן גַּעַזְוָאָרָן ,
 נָאָר אַוִּיסְדָּרִיקָלָעָן זֵי הַעֲרָתָ פֿוֹן עַרְגָּעָץ וּוַיִּטָּ זֵין שְׁטִים .

ווײַ אַין קָאיָאַר — אַ זִּיסֶן פָּאַסְטָעַכְדִּיקָן האָרָן.
 עַס וּוּרְעַט שָׁוֵן דָּעַר בָּאֲגִינְגָּעָן אוּפִין גָּאָס,
 אַין כָּמָאָרָעָס אַיְנָגָעָזְוַיְקָלָט אַין גַּעֲדִיכְטָעָן,
 אַין גַּעַמִּי קָוקָט אַין חַלּוֹם אוּפִיךְ אַיר גָּאָסָט,
 זַי בָּאָפָט זַיךְ אַוִּיפָּה אַון קָאָן זַיךְ נִיטְ קִינְ רִיר טָאָן . . .
 פָּוֹן קְבָּר בָּאָפָט מָעָן, פָּאָר גָּעוֹוִים, זַיךְ אַזְוִי אַוִּיפָּה, —
 גִּיט גַּעֲמִי, טְרָאָכְטָנְדִּיקָה, אַלְיָין זַיךְ אַ צַּעֲטָאָרָעָה,
 זַי וּזְאָלָט צַו עַמְעַצְן גַּעֲטָאָן אַ רְוָף,
 נְאָר אַלְעָ לִיגָּן דָּא אַין גַּעֲטָא זַי אַין קְבָּרִים.
 דִּי נְאָכָט זַיךְ גַּנְבָּעָט, טִיְעַנְדִּיקָה, פָּוֹנוּם בָּאַרְאָק אַרוֹוִיס,
 דִּי שָׁאָטָן קָעָרָן זַיךְ אַין זִינְעָר אַמוֹזִיכְטִיקָעָר דָו אָוָם,
 דָאָךְ זַעַעַן דִּי בָּאַנְאָכְטִיקָה חַלּוֹמוֹת גַּעַמִּי אַוִּיס
 צַו זִין אַ פָּאַרְזָעָצָזָג פָּוֹן דִּי בָּאַטָּאָגִיקָעָה עִינְגִּוִּים . . .

III.

אַיר חַלּוֹמוֹת זַיךְ, אַז דָוְרְכָעָגְנְבָעָט האָט זַי זַיךְ צָוָם טִיךְ,
 זַי קָוקָט פָּוֹן בָּרְעָג אַין זִינְעָר טִיפָּן דִּי גַּעֲהִימָעָן ;
 דָעַר הִימְלָ שְׁפִיגָּלָט אַומְשָׁוְלְדִיק אַין אִים זַיךְ, גַּלְיִיךְ
 וּוּרְ זְאָלָט קִינְמָאָל נִיטְ גַּעַזְעָן דָעַם הַפְּקָר אַזְנָן דִּי אִימָה...
 וּוּרְ סְיוֹואָלָט נָאָךְ אַלְצָן גַּעַוּעָן דָעַר עַרְשְׁטָעָר אַיְנְדָעָרְפָּרָה,
 וּוּעַן סְהָאָט צָוָם עַרְשָׁטָן מָאָל זַיךְ לִיכְטִיקִיתְ צַעְנָאָסָן,
 אַזְנָן סְגִיָּט אַ וּוּגְנְטָעָלָעָ צָוָם עַרְשָׁטָן מָאָל דָאָס גְּרָאָז אַ רְיָה,
 אַזְנָן סְצִיְּכִ'גָּעָן עַרְשָׁטָן זַיךְ אַזְנָן פָּוֹן דָעַר גַּאֲטוֹר דִּי מָאָסָן,
 אַזְנָן סְדָרָן זַיךְ פָּאָר דָעַם מַעֲנְטָשָׁן אַוִּיס אַוִּיפָּה דָרְעָדָה,
 אַזְנָן לְאָזְנָן אִים מִיטְ פִּיגְלָשָׁן גַּעֲצְוִוִּיטְשָׁעָר הָעָרָן,
 אַזְנָן אַלְצָן דָאָ פָּאָר אִים, אַזְנָן אַלְצָן דָאָ אִים גַּעֲהִערְטָט
 אַזְנָן אַלְעַמְעָן עַרְהָאָט דָאָס גְּלִיךְ דָאָ צַו גַּעַהְעָרָן . . .
 אַזְנָן סְגִיָּבָן זַיךְ פָּוֹן אַלְצָן דָאָס עַרְשָׁטָעָ מָאָל דִּי שָׁאָטָן אַ בָּאוּעָג
 אַזְנָן שְׁטִיבָן אַיְבָעָד יְעַדְנָס מָאָס, אַוִּיפָּה וּוּיִיטְ צַעְזִיגָּן,
 אַזְנָן זַי אַלְיָין זִיכְטָ אַ פָּאַרְגָּאָפָטָעָ אַוִּיפָּה בָּרְעָגָה,
 וּוּרְ אַוִּיפָּגְעָעָפָנָט וּזְאָלָטָן זַיךְ בֵּי אַיר צָוָם עַרְשָׁטָן מָאָל דִּי אִים . . .

IV.

אַט פִּירְטָ מָעָן זַי, אַ קִּינְדָּ, אַין וּוּגְנְעָלָעָ אַדוֹרָךְ
 אַונְטָעָר אַרְגָּפְגָּעָלָזְעָנָעָר בָּלְאַקְיָנָעָר שְׁטָאָרָעָה,
 אַזְנָן פָּוֹן דִּי בִּימְעָר זַיךְ בָּאַגְּלִילִיט אַ וּוּגְנְשָׁנְדִיקָעָר שְׁפָרוֹךְ :
 "אַזְאָל אַיר נִיטְ שְׁוֹלָט זִין קִינְ עִין-הָרָעָ", . . .
 אַט גִּיטְ זַי פָּוֹן דָעַר שְׁוֹלָאָהָיִם דָאָס עַרְשָׁטָעָ מָאָל,
 אַזְנָן סְגִיָּט פָּאָרָאָוִיס אַ פָּוִיגְלָשָׁעָר גַּעֲפִילְדָעָר וּוּרְ אַ הִימָן,
 דִּי רְוִיטָעָ פָּאָוּעָרְלָעָךְ זַיךְ וּוּגְנְטָלָעָן בְּלוּמִיךְ אַן אַ צָּאָל,
 אַזְנָן אַזְוִי גַּאֲגָט דִּי עָרָד, אַזְנָן אַזְוִי הוֹיךְ דָעַר הִימָל !

אט שיפט זי אויך א שיפעלע זיך זאלבעצוייט,
 און ס'רוימט איד עפעס איזן דער פלייסק פון רודערס אויפן וואסעד,
 נאר גאנזיט זי באגעמי, און גאנזיט זי פאראשטייט.
 זי שפיגלט זיך איז טיך — איז ארטורוימט און א בלאסע.
 וואס נאץ? ריסט זיך מיט אימפעט אויס פון איר די פריי
 און לאזט א לידיקע זי איבער, אויסגעזזיגן,
 ס'בלייבט בלויו און אויסגעהוילט, פאראפיניקט לייב
 מיט גדויסע, מיט דערשראָקענע, מיט אומעטיקע אויגן . . .

V.

און ווי א זאלקנדֶּך דערפִּילֶט זי מיטאמָאַך זיך לײַיכְט,
 באטש היב זיך אויף, לאז איז דער הייך זיך שועבן,
 און שפיגל זיך איז די געהימע טיפֵּן פונעם טיך,
 וואו ס'שלָׂאָפֶּט דאס אָפְּגָּעָלָּמְטָּע נִיטְּהִיגָּע לְעָבָן . . .
 זי זאלט עס שטיל אָזְוִי געטאָן אַ וועַק,
 סע זאל זיך אויפָֿאָפָּן, בלויו עפֵּס פרעָגָן ;
 עס ליגט, איבער געקיידט די אויגן אויפֵּן דעַך,
 ווי לעם איר וויגל אויפֵּן פָּאָל אַיד לְאַלְקָע אַיְזָן געלעגן...
 זי זאלט עס אויף אַ ווילָּע גענומען אויף די הענט,
 זי זאלט עס אָצְטָּאָרָּע פונעם שלָׂאָך געגעבן :
 אַ וואָס אָזְוִינָס געשען אַיְזָן מִיט דִּיר, ווועלַט,
 און וואָס אָזְוִינָס אַיְזָן מִיט דִּיר פָֿאָרְגָּעָקָומָעָן, לְעָבָן?
 נאר ערצע יאָגָט מעָז זיך נאָד אַיד דָּא ווילָּע אַונְוִינָה,
 דעם וועַג פָֿאָרְלָוִינְפֶּט מעָן דָּא מִיט גַּעֲצָן אַיְזָן מִיט צָאָמָעָן . . .
 זי חַלּוּמַט זיך עס אַיד אַצְנִינָה,
 זי ס'הָקָט זיך אַיד גַּעֲלוּמַט דַּעֲמָלָט ? . . .

VI.

עס וויגט דער טיך זיך שלעפָֿערִיךְ-פָֿאָרטְּרָאָכָּם,
 ווי ס'פָֿלְעָגָט אַיד וויגל וויגן זיך אַיְזָן אַלְקָעָרָל אַיְזָן שְׁמַאלָּן,
 וועַן אויפָֿגָעָכָאָפֶּט זי האָט אַמְּאָל זיך ביַיְדָן נאָכָט,
 דערשְׁרָאָקָן פָּוֹן אַ בִּיןְזָהָלָם . . .
 וועַן צְוָעוּיגָט האָט זי דער טָאָטָע מִיטָּן פָּוֹט
 פָּוֹן שלָׂאָך אַ קְרָעָצְנָדִיקָעָר, טָאָפְּנִידִיק די פָֿינְצְטָעָר,
 אַונְזָאָט דָּעָרָנָאָך אַ גַּאנְצָע נאָכָט גַּעֲהָוָסָט,
 אַונְסָאָזָן די נאָכָט די גַּאנְצָע אַיְם גַּעֲוָזָן שְׁוִין ווִינְצִיךְ,
 נאר זְינְגָעָנְדִיךְ אַיְזָן עָר די לאָדָן אויפָֿשְׁפָּאָרָן אַרְאָפְּ,
 דָּאָס לִיכְטָהָרְחַבְּהָדִיךְ אַרְיִינְלָאָזָן אַיְזָן צִימָעָר,
 גְּלִיךְ זְוִי די עַרְשָׁטוּ פָּאָטְעָדְלָעָכָע גַּאֲבָּה,
 האָט עָר צוּ פָֿעָנְצְטָעָר צְוָעוּלִיְיָגָט דֻּעָם הַיְמָלָל,

און איז אוועק מיט אויפגעלאיגטקייט פון א ווינט,
 א קוש געגעבן יעדערן, זיך צוגעזאגט בית זאמען . . .
 צי חלומט זיך עס איר אצינה,
 צי סַאָזֶט זיך איד געהלומט דעמאַלט ? . . .

VII.

געלאָזֶט האָט ער די פֿעְנְגְּצְטָעֵר אָפָּן, פֿרִיִּי,
 אָז סִיאָל אֲ בְּלֻעְתְּעַלְעַ פָּוּן בּוּוּם אַיִן שְׁזַבָּ אֲ גַּרְיָן טָאוּ,
 אָוֹן פָּוּן די פֿיְגְּעַלְעַךְ די זְיסָע צְוּוֹתְשָׁרְדִּי
 זָאָל מִיט אֲ שְׁמָה אַיְפְּוּוּקָן פָּוּן שְׁלָאָפְּ די קִינְדְּעַר . . .
 וּאוֹן אַיִן ער אַיצְטָ ? וּוואֹ גִּיטָּ ער עַרְגַּעַץ אָוּ ?
 וּואָסּ האָט ער זיך נִיט אַומְגַעְקָרְטָ אַחֲיִים מַעַרְ ?
 די פֿיְגָל זָוְכוּן דָּאָרְטָן אִים אָרוּם .
 אָוֹן סְפְּרָעָגָט זיך אַיִיף אִים נָאָרְ דָּעַר שָׁאָרְדָּ פָּוּן בִּימָעַר .
 עַס גִּיטָּ ער טַיְיך זִין וּוֹעֵג זיך שְׁטַילְ אַחֲן שאָ,
 די מַאְמָעָ שְׁוִינְגָּלְטָ עַרְגַּעַץ דָּוֹדָק מִיט טְדִירִים נִיכְעַ,
 אָז אַוְסְגַּעְפּוֹצְטָעָ אַיִן דָּעַר שְׁבַּחַדְקָעָר לִיאָנוּזְעָר שָׁאָל
 מִיטָּן פְּאָרָהִילְטָן קְרָבְּן־מְנַחָּה אַיִן אַיר טִיכְלָ.
 אָוֹן גַּעַמִּי גִּיט זיך אֲ דָוְרְכָּנְשָׁאָסָעָנָעָ אֲ צִי,
 זַי וּאָלָט פְּוֹנְדָּגָעָן זַי אֲ רֹפֶף גַּעַגְעָבָן : «מַאְמָעָ ? ? ? . . .
 צי חַלּוּמַט זיך עַס אַיר אַצְינָה,
 צי סַאָזֶט זיך אַיר גַּעַהְלָוּמַט דַעְמָלַט ?

VIII.

זַי זִיצְטָ שְׂזִין אַזְוִי לְאַנְגָּג בִּים טַיְיך פְּאָרְשְׁטָעַלְטָ,
 אָוֹן קִינְגָּעָר טְרִיבְּטָ זַי נִיטָּן... נִיטָּא זיך וּואָסּ זַי אַיְלָן...
 סְאִיז אַזְוִי גּוֹט אַיִן חַלוּם דּוּרְכָּלָאָן די וּוּלְטָ,
 אַיְנָעַרְגָּעָץ זיך נִיט אַפְּשְׁטָעַלְן קִין וּוּלְעַ . . .
 אַיִר חַלּוּמָעָן זַי בִּיגְעָן, פְּלִיעַנְדָּעָ פָּוּן בְּלוּם צַו בְּלוּם,
 זַי עַגְבָּדָן פְּאָרְגָּאָפְּטָ פָּוּן צְוִוִּיט אַדוֹסָ דָעַם זְאַגְּיקָ,
 אָוֹן סְגִּיטָ פָּוּן טְוִיזְנְטָעָר בְּאַשְׁעַפְעַנְישָׁן אֲ גַעַזְשָׁוּם,
 אָנָן קְעַגְּנָאִיבָּעָר אַיִפְּן בְּרַעְגָּ צְעַגְיסָט זיך אֲ הַארְמָאַנִּיקָ,
 מִיט גַּלְאַקְיִיךְ־זַיְלְבָּעַרְנָעָם גַּעַלְעַכְטָעָר פָּוּן דָעַר נַאֲגַנְטָ,
 עַר הַילְכָּתָ מִיט אַזְאָ וּוּיטְעָק אֲפָּ בִּי אַיר אַיִן הַאֲרָצָן,
 זַי וּאָלָט דָאָך אַוִיד נָאָרְ פְּרַילְעַךְ זַי גַעַקְאָנְטָ !
 אָנָן פְּנָעָם שְׁלָאָךְ, אַיְנָמִיטָן חָלוּם, זַי צְעַדְאָבָט זיך . . .
 עַס גִּיבָּן אַיִן בְּאַרְאָק די שְׁלָאָפְּגָנְדִּיקָעָ זיך אֲ וּוּרָף,
 אַיִיף דָעַם גַּעַלְעַכְטָעָר עַנְטָפָעָרָן זַי אֲפָט מִיט קְרַעְכָּן :
 סְאִיזוּ מִיטָּן חַלוּם אֹוִיס ! נָאָר אַיִינָ אַזְוִי וּוּאָר :
 אֲ גַּלְיקְ האָט צְדִיקָ פָּוּן שְׁמַטָּט נִיט אַומְגַעְקָרְטָ זיך.

IX.

אייעדער רגע ווי א בלאטט דרייסט זיך פון געמעין אפ.
 און ווי א שאטן, נאיענדיק, גיט יעדער רגע נאך איר.
 זי דלאט געווארסט, אוֹסְגַּיִיט אָוּעָק אַמְּנֶשֶׁת, אוֹזְפָּאָר זִין קָאָפֶ
 הרגען די מערדער אוֹסְסָאָגָן גַּאנְצָעָגָן מְשֻׁפָּחָה.
 און אוֹיךְ האָט זי געווארסט, אוֹסְבִּילִיבֶּט דָּאָרֶט וּוּעָר,
 קומְטָאָן דָּעַם טוֹיט נאָךְ אַיְינָאָר אוֹיף זִין חָלָק.
 און באָטש אַנטְשִׁידָן זִיךְ אַיְזָ אִיד גַּעוּזָעָן שְׂוּעָר,
 ווי זָאָל זי זִיךְ צָעְרִיכָּן דָּא אָנוֹ וּוּמְעָן זָאָל זי מְיָילָן,
 האָט מִיט פָּאָרְמָאָכְטָע אָוְיגָן זי אַשְּׁפְּרוֹנָג גַּעֲטָאָן אַיְן וּוּעָג
 אָנוֹ — וּוּאָס זָוָעָט זִין זָאָל זִיךְ ! דָּעַרְטָאָכָּטָן זָוָעָט זי שְׁפָעַטָּר,
 אָנוֹ אַיְן דָּעָר וּלְבָעָר נָאָכָּט אַיְזָ זי אַוּעָק,
 די דָּרְאָט-פָּאָרְצִוִּימָנוֹנָגָעָן גַּעֲמִיטָן פָּוּן דָּעָר גַּעֲטָא . . .
 זי אַיְזָ גַּעֲנָגָעָן לְאָגָן. גַּעֲמִיטָן דָּאָרָף אָנוֹ וּוּעָג,
 אַיְבָּרְגָּעָרְעָכָּנָט אַלְץ, וּוּאָס דָּעָר אַוּעָקָנָגָן קָאָסָט אִיד,
 אָנוֹ אַיְפָּה דָּרְיָוָן טָאָג פָּוּן בְּלְאַנְדוֹשָׁעָן אָנוֹ פָּוּן שְׁרָעָק
 אַיְזָ זִי אָרִיךְ זִיךְ אַיְסְבָּאָדָאָלָטָן אַיְן אַקְאָסְטִיאָל.

.29. וּוּאָס קָאָסָט אַ בְּעָרָן-פְּעָלֵץ ?

I.

די אַיְמָה טְשָׁאָטָעָוּעָט אוֹיף יַעֲדָן רָאָג.
 די פְּעָנְצְּטָעָר — אַיְסְגָּעָזָעָצָט, די טִירָן — אַפְּן.
 אַיְן גַּעֲטָאָד זְוָרְכָּגָעָאָן אַיְזָ גְּלִיק פָּאָרְטָאָג,
 נָאָךְ גַּעֲמִיטָן דָּאָט עָר דָּאָרָט שְׁוּן נִיט גַּעֲטָרָאָפָן.
 עָר לְעָבָט ? — האָט יַעֲדָר שְׁטוֹבִיב גַּעֲטָאָן אַ פְּרָעָג.
 סְאָיוֹן עָר ? — גַּעֲשְׁטוֹוִינָט האָבָן די שְׁטִיבָעָר.
 "אָ, זָאָג נִיט קִיְּנָמָאָה, אוֹדוֹ גַּיִיסְט דָּעַם לְעַצְּטָן וּוּעָג", —
 אָווֹי גַּעֲשָׁעָן אַיְזָ נִיט מִיט אַיְלִין נָאָר.
 גַּעֲלָאָפָן עָר פָּוּן לְאָגָעָר אַיְזָ בְּאַנְגָּד מִיט אַכְּטָה,
 עַס האָבָן גַּרְיְבָעָר אַיְפָּה וּוּעָג אַיְם אַיְסְבָּאָדָאָלָטָן.
 גַּעֲקוּמָעָן אַיְזָ צּוֹ הִילָּפֶט די מְטוּעָר-גַּאָכָּט,
 נָאָר אָ גַּעַיְעָג מִיט פִּיְּעָר האָט דָּאָס לוֹיְפָן זִיךְ פָּאָרָהָאָלָטָן.
 אָ פְּאָל גַּעֲטָאָן האָט גְּלִיק נָאָךְ פָּאָרָן עַרְשָׁטָן שָׁאָס,
 זִיךְ אַיְפָּגָעָשְׁטָעָלָט, וּוּעָן אַיְפָּגָעָהָעָרָט די שִׁיסְעָרִי האָטָה.
 צְוִוִּישָׁן דָּעַרְשָׁאָסָעָנָע גַּעֲלָעָג אַ פָּאָר שְׁעָה,
 פּוֹנְקָט וּוּי אַ מְתָה, נָאָר — לְעַבְּדִיק, פָּאָרְטִיּוּעַ . . .

II.

צ'שפּרײַיט האט זיך פֿאָר אִים אַ טוֹיטֶע גָּסָם.
סְּאיָן קִינְגְּנֶעֶר נִיט פֿאָרָאָן. אַ שְׂטִילְקִיטִי אַ גַּעֲפְּלַעַטַּע.
בְּלוֹזִין עַר אַלְיַין — דָּעֵר יְעַנוּרְעַלְטִיקְעַד גָּסָט —
מַאֲכָט אַ קַּאיָּרִיקָן שְׁפָאַצְּרִיר אַיְבָּעָר דָּעֵר גַּעַטָּא.
עַר גַּיִיט. אִים דּוֹכְטָן, אָן סְּהִילְכָּן אָפַּ
די טְּרִיטַּת דִּינְגַּע אַיְבָּעָר דִּי גַּעַסְלַעַךְ פָּונְ דָּעֵר גַּעַטָּא.
אַ מַת אָיזְ עַר בִּי פְּרִיקָן בְּלוֹזִין אַין קָאָפַּ
אַ מַת אָיזְ עַר בִּי פְּרִיקָן בְּלוֹזִין אַין צָעַטָּל,
כָּאַטְשַׁ יְעַדְעַר טְּוֹאָט קָאָן זִין צָוּם לְעַצְטָן רָאנְד
אַ בְּלִינְדְּ-פְּאָרְפִּינְדִּיק, אַ קְּבָּרְ-טְּרֻעְפָּל.
אוֹן גַּיְעַנְדִּיק אָזְוִי האַט מִיטְאָמָּל זִיךְ אִים דּוּרְמָאָנט,
וֹוי אוֹיסְגָּעְרִיסְן פְּרִיקָן האַט פָּונְ זִין האָנט דָּעֵם עַפְּל
אוֹן אִים גַּעַטָּא אַ שְׁלִידְעַר אַוִּיךְ דָּעֵר עַרְד אָרְאָפַּ
אוֹן, טְּרִעְטְּנִידִיק אִים מִיטְ דִּי פִּיס, גַּעֲכְרִיפָּעַט : «כָּאָפַּן!»
אוֹן מִיטְ דָּעֵם גּוֹמִי שְׁמִינְנִידִיק אַין פְּנִים אוֹן אַין קָאָפַּ
הַאַט עַר אַלְיַין פְּאָרְקָאנְטוֹאָאיְרִיט אִים אַין גַּעַסְטְּאָפָּא . . .

III.

דָּאָךְ האַט עַר וּוּיְנִיטְ-אַיזְ זִיךְ אָמְגָעְקָרְטַּץ צְוָדִיקַּן.
קִין עַפְּל אַיזְ נִיטָא... אָוֹן נְעַמִּי אַיזְ נִיטָא מְעַד...
אִים זְוּעַט נָאָר אָוּסְקָומָעַן אִיצְטַ מְדַר נִיטְ הַיִּסְן גְּלִיקַּן,
אַין יְעַנְעַר נְאָכְטַ גַּעַנְדִּיקַּט האַט זִיךְ גְּלִיקַּן, אַצְינְד — אָן אַנְדָּעַר נְאָמָעַן!
עַר אַיזְ גַּעַגְגָעַן וּוּיְטָעַר מִיטְ דָּעֵם טְּרִיבְּן טָאגַ
זִיךְ בִּי אַ פְּעַנְצְטָעַר אַפְּגָעְשְׁטָעַלְטַּץ. אַ קְּלָאָפַּ גַּעַגְעַבָּן : «מְאָמָעַ?»
קִין עַנְטָפָעַר אַיזְ נִיטָא... אָוֹן מְאָמָעַ אַיזְ נִיטָא...
אַיזְ עַר אַרְיַין אוֹן האַט דּוּרְזָעַן אַ בִּילְד אֹזָא מִין:
אַן אַיְבָּעְרְגָעְקָרְטַּץ בְּעַנְקָל אַוִּיפְּן דִּילַּן,
אַ פְּלָעְשְׁלָעַ רְפּוֹאָה אַוִּיפְּן בְּעַנְקָל,
אַחַן שְׂטִילַּן, אָזְוִי פְּאַרְחַתְמַעַט-שְׂטִילַּן,
וֹוי קִינְגְּנֶעֶר וּוֹאָלֶט דָּא קִינְמָאָל נִיטְ גַּעַוְעַן גָּאָר.
גַּעַזְוַעַט האַט גְּלִיקַּן אַ סִּימְן בְּלוֹזִין,
אוֹן בְּלוֹט דּוּרְזָעַן האַט אַוִּיפְּן בְּעַט עַר.
גַּרְאָנְגָּלַט האַט זִי זִיךְ, וּוּיְזָוָת אָוִיסַּן.
דִּי מְאָמָעַ, קְרָאָנְקָעְרְדָהִיטַּן, אַין גַּעַטָּא . . .

IV.

עוֹן וּוֹאָוָא קָאָן בִּילְקָעַ זִין אַצְינְד ? » —
הַאַט גְּלִיקַּן גַּעַלְאָוֹת זִיךְ וּוּיְטָעַר שְׁפָאָגָעַן.
«דוֹ בִּיסְט אַ פְּאַסְטְּעַלְל ! דוֹ טְּרִיבְּטַּס אַ צִּיגַּן,
דוֹ וּוּאַיְנְסָט אַין דָּאָרָף, נִיטְ וּוּיְטַ פְּוֹנְדָאָגָעַן ! »

באָדָאַרְפֶט געוווען באָאוֹזָאַרְעַנְעָן אַפְּרִיֵיד,
 באָדָאַרְפֶט געוווען דעם וועג פֿאַרְלוּפֶן!
 אַרְיִינְשְׁטוּדִירֶט האַט עַד מִיט אִיר,
 פֿוֹנְקֶט ווי דעם חִיבָּרוֹ אָונְ דַעַם כְּפֶל:
 "דוֹ בִּיסְט אַ פֿאַסְטְּעַכְלַ!... דוֹ טְרִיבְּבֶט אַ צִיגַג,
 אָונְ פֿאַשְׁעַ, בִּילְקָעַ, זּוֹכְסַט אַין וועג אִיר".
 סְגִּיט אִים בֵּין וַיְיִדְוּזְוַיְנָד אַ צִי
 אוֹיפֶ יְעַנְעַ אָוּמְעַטְיקָע וְעוֹגָן —
 זִי וּוֹיסְטַ דַעַם וועג אַהֲן אָונְ צִירִיק,
 אוֹיפֶ יְעַדְן בִּימְעַלְעַ אַ סִימָן.
 "דוֹ בִּיסְט אַ פֿאַסְטְּעַכְלַ! דוֹ טְרִיבְּבֶט אַ צִיגַג".
 ווי וּוֹיִט דַאַס אַיְזַן! אַ, גָּאַט אַין הִימָל!

V.

געגָאנָן אַיְזַן גַּלְיִיךְ מְנֻחָם אַבל זִיְין אַיְעָדָע שְׁטוּבָ,
 אַרְיִינְזָאַפֶן דַי לִיְדִיקִיטַ דַי וּוֹיסְטַ אַיְן דַי אַוְיָגָן.
 סְחָאַט אַ גַּעַהַיְמָעַ קְרָאַפֶט אַהֲנִינְצָו אִים גַּעַשְׁטוֹפָט,
 סְחָאַט אַ גַּעַהַיְמָעַ קְרָאַפֶט אַהֲנִינְצָו אִים גַּעַזְיוֹגָן.
 עַר אַיְזַן אַדוֹרֶךְ דַי גָּאַס אַבְּעָד אִיר גַּאֲרָעֶר גְּרִיִּיסָּס,
 פּוֹן עַק בֵּין עַק, אַוְנְטָעָר דַעַר שְׁטִילְקִיטַ אַיְנְגַעְבּוֹגָן.
 דַי פְּעַנְצְטָעָר צּוֹגְעַמְאָכָט בַּיְיַיְעַדְן הוֹיָן,
 ווי בַּיְיַי אַ מַת פְּאַרְמָאָכָט מַעַן שְׂוִוְיְגַנְדִּיק דַי אַוְיָגָן.
 אַ צְוַיְוַתָּעַ נָאָס האַט זִיךְ אַרְיִינְגְּעַקְנוֹפָט,
 אוֹיפֶ אִיר האַט אַוְיךְ דַעַר טְוִוִּיט רְשָׁוֹת גַּעַתָּאַט דָא.
 אָפְשָׁר צְרוּיקָ אַוְעַקְגַּיְן צַו וּוֹאַסְיָלִי דָובָ ?
 אָפְשָׁר אַוִיְפָסְנִי אַרְאַפְּרִיִּיסָּן פּוֹן זִיךְ דַי לְאַטָּע ? —
 נָאָר נִיט גַּעַוְוָן אַיְזַן שְׂוִין וּוֹאַסְיָלִי מַעַר —
 דָעַרְגָּאַן אַהֲעָר אַיְזַן פּוֹן דַעַר הַוִּילָעָד :
 סְחָאַט פְּרִיקַ פּוֹן אִים ווי פּוֹן אַ בְּעָר
 דַי פְּעָל אַרְאַפְּשִׁינְדָן בַּאֲפּוֹילָן.

VI.

גַּעַכְאַפֶט האַט פְּרִיקַ וּוֹאַסְיָלִין בַּיְמַיְמָן עַפְּרִיר,
 גַּעַהַיְסִין גַּדְאַבָּן אִים אַלְיִין אַ גַּרְוּבְ זִיךְ .
 אִים האַבָּן צְוַיִּי עַסְ-עַסְאַוְצָעַס אַוְעַקְגַּעְפִּירַט,
 גַּעַהַאַלְטָן שְׁטוֹרָעָנָג אַוְיךְ אִים דַעַם אַוְיְפִיכָט.
 זִיְיַהְבָּן אַיְן דַי אַוִיְעַר-רְעַרְלָעַךְ אִים גַּעַפְיִיצָלַט :
 אַיְן זִיגְעַרְישָׁ מִיט אִים זִיךְ בַּיְיַי דַעַר גַּרְוּבְ גַּעַוְוִיצָלַט :
 — וּוֹאָסְ קָאַסְט אַ בְּעַדְזִיְעַלְץ, וּוֹאַסְיָלִי, אַיְן סִיבִּיר ? —
 גַּעַפְרָעָגָט בַּאֲזָוְנְדָעָר האַט אִים יְעַדְעַר הַיְצָעָל.
 — סְקָאַסְט גַּאֲרַנִּיט פָּאַר אַזָּא, וּוֹאָסְ קָאַסְט אַ בָּעֵל,

דערצו אַראָפְּצִיעַן דֵּי פָּעֵל, אֹויב סְאִינוּ נִיט שְׁוֹעֵר אִים... —
 געקוּקֶט ווֹאַסְיַיִ הָאָט אַהֲיֵן, גַּעֲקוּקֶט ווֹאַסְיַיִ הָאָט אַהֲרֵר,
 אָוֹן ווּעָן דֵּי גַּרוֹב בַּאֲטַרְאַכְטַּ הָאָבָן דֵּי הַיצְעָלִיעַס גַּעַהֲדֵיךְ,
 הָאָט מִיטָּן רִידְלָן אַינְגָעַם דָּוב דַּעֲרָלָאנְגָט אַין קָאָפֵן,
 דָּעַם צְוִיְּתַן מִיטָּן רִידְלָן אַוִּיסְגַּעַהַאַקְטַּ דֵּי אַוְיָגֵן,
 מִיטָּן בִּידְעַ זַי דֵּי גַּרוֹב גַּעֲגַבָּן אַ פָּאַרְשַׁטְאָפֵן
 אַין דָּאָט אַין וּוֹאָלֵד, גַּעַזְעַנְגַּעַנְדִּיק זַיְר, אַפְּגַעַצְיוֹגָן . . .

30. אַ נַּאֲכְטָלָעָג אַין קָאָסְטִיאָל

I.

אַין קָאָסְטִיאָל אַפְּגַעַלְעָגָן נַעֲמִי אַיְזָן דֵּי עַרְשְׁתָּעַ נַאֲכָט
 נַעֲבָן דָּעֵר טִיר, פָּאַרְצִוְיָגָן מִיטָּן אַשְׁלָעָכְלָ דָּאָס פְּנִים,
 אָוֹן אַ פָּאַרְטּוּבִּיטָּע פָּוֹן דַּעֲרָשְׁרָעָקָט הָאָט זַי גַּעַוְאָרָט,
 סְקָאָן עַמְּעָץ זַיְךְ אַרְיְנְדִּיסְן אַיְזָן זַי דַּעֲרָקָנָעָן —
 אַז דַּוְרְכְּגַעְגְּבָעָט הָאָט זַי זַיְךְ אַהֲרֵר,
 אַז זַי אַיְזָן אַגְּטְלָאַפְּעָגָן פָּוֹן גַּעַטָּא, —
 הָאָט זַי צְוּנוֹיְפְּגַעְקָאַרְטְּשָׁעָט זַיְךְ נַאָּד מַעַר,
 נַיְטָן וּוֹאָגְנִידָק דָּעַם בְּלִיק אַהֲיָבָטָן צַו דֵּי גַעְטָעָר.
 סְיַיְזָן דַּאֲרָטָן קָאָלָט אַיְזָן אַוִּיסְגַּעַהַוְילָט גַּעַוְוָעָן,
 גַּעַהְיְמִינְסְּפּוֹל זַיְךְ אַוִּיסְגַּעַדְאָכְטַּ הָאָט יַעֲדָעָר צָעֵל אֵיר ;
 אַוְעַקְעַגְעַגְעָגָן עַרְגָּעָץ אַיְזָן דָּעֵר הַיְּד זַיְנְעָן דֵּי וּוֹעָנָט,
 דָּוָרָךְ פָּעַנְצָטָעָר אַיְזָן דָּאָס לִיכְטָן גַּעַפְּלָן אַוִּיפְּ דָּעֵר סְטָעַלְיָעָ, —
 סְחָאָטָן נַעֲמִי נַאָּד גַּעַשְׁלוֹגָגָן שְׁטָרָעָקָעָס אַיְזָן גַּעַלְאָחָת,
 גַּעַשְׁפְּרִיטָן הָאָט נַאָּד דֵּי שְׁרָעָקָט אַוִּיפְּ אֵיר אַ נַּעַץ פָּוֹן נַעַפְּ,
 נַאָּר אַיְנְגַעְבָּרָאָכְן אֵיר בַּהְלָה הָאָט דָּעֵר שְׁלָאָחָת,
 דָּעֵר פְּחַד הָאָט דָּעֵר מִידְקִיָּט זַיְךְ אַוְנְטַעְגַּעְגָּבָן . . .

II.

אוֹיפְּ אַיְנְדָעַרְפְּרִי אַרְיְנְגַעְקְוּמָעָן אַיְזָן דָּעֵר קַסְיָאנְדוֹן אַלְיָוָן,
 דִּי הָעָנָט פָּאַרְדוֹקָט אַיְזָן אַרְבָּל, וּוֹי אַיְזָן שְׁוֹאַרְצָעָה הַלְּיוֹזָן :
 — צַיְהָאָט זַיְךְ קִיְּזָן בַּאֲגָעָר זַיְךְ נִיטָּצְוִוִּפְּן ? — נַיְינָן !
 — צַיְהָאָט זַיְךְ וּוֹילָזְיָן מִטְּחוֹדָה זַיְינָן ? — בַּאֲחָלָטָן בְּלוֹיוֹן זַיְוֹל זַיְךְ !
 — עַס שְׁטָרָאָפְּט אַיְיךְ אַיְצָטָעָר גַּאֲטָן, מִיטָּצְיָין גַּעַרְעָכְטָעָר הַאָגָט עַר צָאָלָט,
 — דִּי קִירְדָּ קָאָן מִיטָּקִין וּוֹדְעַרְשְׁפָעַנְיִקְעָרָד דֵּי לִיְּדָ נִיטָּטִילָן, —
 הָאָט פָּאַרְזְעָצָן זַיְךְ דָּאָס גַּעַשְׁפְּרָעָד דָּעַם קַסְיָאנְדוֹן גַּעַוְאָלָט, —
 בַּאֲוּגָעָט דָּעַן דֵּי חַרְטָה נִיטָּפָן זַיְךְ עַפְּעָס דַּעֲרַצְיָילָן ? —
 עַס הָאָט זַיְךְ נַעֲמִי אַוִּיסְגַּעַקְוּקֶט אַיְזָן נַאָּד גַּעַוְאָרָט

פָּחַד דָּעַם בְּאִירָתֶן מֵאָן, וְאָסָם אֵין גָּעוּזָן דָּעֲרָנֶבֶן.

פָּוֹן דִּין הַלְּבָשָׁה דָּאָט אַרְאָפְנוּזָוִיטִים דִּי נַאֲכַט
אוֹן אַנְגָּעָפִילֶטֶט דָּאָס הַוַּיּוֹן דָּאָס גַּעַטְלָעֶבֶעֶט מִיטֶּנֶעֶל.
פָּאָרְצָיוֹגֶן דָּאָט בַּיִּ נַעֲמִין זִיךְ דָּעָר שְׂטָאָרָעֶר בְּלִיָּק,
אוֹן סְחָאָטֶט גַּעַנוּמָעָן אוֹיסְפָּעַלְעַן אִיר אַטָּעָם,
דָּעָרְזָעָן זִיךְ אִיר אַפְּגָעָלָאָפֶן לְעַבָּן אוֹיףֶן צְוָרִיק
אוֹן קְיִים אַ זָּאָג גַּעַטָּאָן : — גַּעַשְׁעַצְטָעֶר פָּאָטָעָר !

III.

וְאָס קָאָן דָּעַן וְוַעֲגָן זִיךְ דָּעֲרָצִילֶן דָּעָר,
אוֹיףֶן וְוַעֲמָעָן וְוַעֲגָן אַ גַּעַצְלִיגֶט אֵין פָּוֹן גַּעַבְוִירֶן,
אַיִּיףֶן וְוַעֲמָעָן אַנְגָּעָשְׁטָעֶלֶט עַס אֵינוֹ פָּוֹן בִּיקְסֶן דִּי דָּעָר
אוֹן גַּיִיט אִים נַאָך, פָּאָרְפָּאָלְגָּנְדִּיק אִים, וְויֶ דָּעָר גּוֹרְל ? !
וְאָס קָאָן דָּעַן וְוַעֲגָן זִיךְ דָּעֲרָצִילֶן דָּעָר,
אַזְוּמָעָן סִיאַי קִיּוֹן האַפְּעָנוֹנָג קִיּוֹן מִינְדָּסְטָע נִיטֶּגְעָבֶן
אַפְּיָאוֹ פָּוֹן אַ מַתָּה, כָּאַטְשָׁ אַיִּיףֶן אַהֲלָבוֹן מַעֲטָעֶר עַדְן
אוֹן אַיִּיףֶן אַ בְּרָעָקֵל בְּלִיִּי — אַיְבָּרְצָוְרִיסֶן אַיִּן דָּעָר מִיטֶּדֶס לְעַבָּן ?
וְאָס קָאָן דָּעַן וְוַעֲגָן זִיךְ דָּעֲרָצִילֶן דָּעָר,
בִּיְ וְוַעֲמָעָן אַפְּגָעָנוֹמָעָן אַלְץ אַיִּן, חֹזֶן דִּי דָּרָאִיתֶן,
אוֹזָעַן זָאָל עַר זִיךְ קָאנָעָן אָוּמָעָטָם אַ גָּר,
וְויֶ סִיגַּט אַיְעָדָע שָׁוּעָל מִיטֶּגְעָבָעָטָנִיקִיט אַ בְּרִי אִים ? ...
וְאָס קָאָן דָּעַן וְוַעֲגָן זִיךְ דָּעֲרָצִילֶן דָּעָר,
וּוְעָר שְׁוָלְדִּיק בֵּין צָוֵם טוֹיט אַיִּן דָּעַם אַיִּן,
וְאָס בְּנִידָּרָן אֵינוֹ לִיכְתָּבָן אוֹן אַיְפָשְׁטִיבָּגָן אֵינוֹ שָׁוּעָד,
וְאָס סִם אֵינוֹ זִיס, אוֹן בִּיטָּעָר אֵינוֹ דָּעָר אַמְתָּה ? !

IV.

דָּאָך, פָּאָטָעֶר גַּנְעָדִיקָּעֶר, דָּאָךְ פְּרָעָגֶט מִיךְ אֹוִסֶן,
וְאָס אִיר פָּאָרְלָאָגֶט פָּוֹן מִיר צַו הָעָרֶן,
כִּזְעוּל מִיטֶּדֶס רִיְנָעָם אַמְתָּה עַנְטָפָרָעָן דּוֹרְכָּאִים,
כִּיזְעוּל אַלְץ, וְאָס אִיר פָּאָרְלָאָגֶט, דָּעֲרָקְלָעָר !
— וְויֶ רֹופֶט מַעַן דִּיךְ ? דִּיְין נַאֲמָעָן רֹופֶט מִיךְ אָן !
— מִין נַאֲמָעָן, פָּאָטָעֶר גַּנְעָדִיקָּעֶר, אֵינוֹ מִין פָּאָרְעָטָעֶר ! —
סִיחָאָט דּוֹרְכָּדְרִינְגְּלָעֶד דָּעָר קִסְּיָאָנְדוֹן אַיִּיףֶן אִיר אַ קּוֹק גַּעַטָּאָן
אוֹן נִיטֶן בָּאָזִינָת, וּוּלְרַ מִיטֶן אִיר מוֹילָעָס רַעַדְטָ דָאָ.
— וְויֶ אַלְטָ בִּיסְטוֹ ? — הַאָט מִיטֶן פָּאָרְטִיְיעָטְקִיטִיט זִין קוֹל
אוֹיִיפֶן נַעֲמִין זִיךְ אַ גַּעַבְוִן.
— כִּיְבָן, פָּאָטָעֶר גַּנְעָדִיקָּעֶר, גַּעַשְׁטָאָרָבָן שָׁוֹן אַוַּיְ פִּילֶ מַאלֶן,
אוֹ שְׁוּעָר אֵינוֹ צַו גַּעַדְעָנָקָעָן, וּוּלְרַ צְוָעָרָשֶׁת כִּיהָאָבָן אַנְגָּעָנָעָן לְעַבָּן !
— בִּיסְטוֹ אַ יְוָגָּפְרוֹי נַאָך ? — הַאָט עַר דָּעָם קָאָפֶן גַּעַטָּאָן אַ קָּעָר
אוֹן מִיטֶן בְּלִיק פָּאָרְהָאָלָטָן אִיר דָעָם אַטָּעָם.

או אטעם האט זי זיך געגעבען א פאַרקלעָר :
— עס וויסט די לֵיד ניט פון קיין חֶרְפָּה, פֿאַטְעָר ! . . .

V.

— האַטְעָמָן נאָך גָּאַט אִין דָּאָרֶץ, צַי גַּלְיוּבָּסְטוֹ נאָך אִין אַים ? —
הָאַט גַּעֲנְטָמָעָר צַו אִיר דָּעֶר קַסְּיָאנְדוֹ גַּעֲפְּרוֹאָוֹת אַ טְרָאָט טָאָן,
אוֹן מִיט אָנוֹ אוַיסְגָּעוּהוּילְטָמָעָר שְׁלָאַבְּרִיקָעָר שְׁטִים
הָאַט זי פּוֹן פּוֹן הָאָרֶץ אַ זָּאָג גַּעֲגָעָבָן : — פֿאַטְעָר ! —
אוֹן זִיךְ פֿאַרְטְּרָאָכָט... זִיךְ גַּעֲזָעָז אַוְיסְגָּעוּשָׁעָפָט אוֹן מַאָט,
עַס הָאַט גַּעֲדִוְכָט, אָוּסְיְשִׁטְּן זִיךְ פּוֹן אִיר יָאַרְטְּוִינְטִיקָעָ שְׁטוּבָן. —
כִּיחָאָב, פֿאַטְעָר, זַוְּ נָאָ וּוִיטָן חָלוּם אַלְיָן גַּעֲהָאָט :
אוֹן אַוְיךְ אַ גָּאַט, אוֹן אַוְיךְ אַ גַּלְיוּבָן !
אַיְצָט וּוְיל אַיךְ פְּאָר אַ גָּאַט — אַ שְׂטִיקָל עַרְדָּ, אַבְּיסְסָ גְּרָאָא...
אַ נְאַכְּטָלָעָג אָן פֿאַרְנוֹאַלְדִּיקָוָנָג אָנוֹ אַיְצָט מִין גַּלְיוּבָן ! —
פּוֹן אַונְטָמָעָר שְׁלָאַלְעָכָל זִיךְ הָאָבָּן אִירָעָ צַעְפָּ אַלְיָין צַעְלָאָזָט,
וּסְיוֹאָלָט זִיךְ אַוְיפָּן קַסְּיָאנְדוֹ פֿאַרְשָׁפְּרִיט אַ נְעַזְזָעָן צַוְּבָעָר.
גַּעֲדָוָתָהּ הָאַט זִיךְ דָּעַם קַסְּיָאנְדוֹ גַּעֲלָעָטָעָר אִין אִירָרָוּל,
אוֹן אַוְיךְ אַ וּוִיטָן גַּעֲזָעָז גַּעֲדָוָתָהּ הָאַט זִיךְ אַזְוִי אַיִם.
צַי וּוּרְטָה עַר נִיט דָוָרָק אִיר אָט דָא אַלְיָין גַּעֲפְּרוֹאָוֹת צּוּמָּאָל ?
צַי הָאַט דִּי הַיְמָלָאָעָ אִים נִיט פֿאַרְפְּרִיט אִין קִירְךְ אַוְיכְפָּ אַ נְסִינוֹ ?

VI.

מִיט אַ פֿאַרְעָנְטְּפֿוּרְוָנָג הָאַט זִיךְ צְרוּקִיךְ דִּי צַעְפָּ בְּאַשְׁתָּאָט
אוֹן מִיטָּן שְׁלָאַלְעָכָל צְרוּקִיךְ פֿאַרְהַיְילָן אַקוּדָאָט זִיךְ :
— נִיט מִינְעָן זִינְעָן זִיךְ ! ... דָעַם דִּיְתְּשָׁשָׁס... עַר וּוּעַט זִיךְ אַפְּשָׁעָרָן, דָעֶר קָאָט,
אוֹן אַנְשָׁתָאָפָן מִיט זִיךְ פְּאָר דִּי עַס-עַסְאָוָצָעָס מַאְטָרָאָצָן,
פּוֹנְקָט וּוְיִ דִי בִּינְגָרְ מִינְעָן אוֹן מִין הָוִיָּת
עַר אַיבְּעָרָאָרְבָּעָטָן אוֹן מִיסְטָה וּוּעַט אוֹן אַין שְׁטָאָפָן,
אוֹ וּוְאָקָסָן זָאָל בְּיִ דִיְתְּשָׁעָ מִכְשָׁפּוֹת פְּעַטְעָ קְרוּיָת
אוֹן גַּרְוִוִּיטָע אַוְמָגָּעָה יְהִידָעָ קָאָרְטָאָפָל . . .
דָעַם קָאָפְּ הָאַט זִיךְ גַּעֲטָאָן אַ לְאָוְ אַרְאָפָּ.
אִים אִין דִי אַקְסָל אַיְגָעָצְיוֹגָן, וּוְיִ אִין פִּיבָּעָר : —
צַי כִּיחָאָב אַ גָּאַט ? אַיךְ הָאָב ! אַיךְ הָאָב !
מַעַר אִין פּוֹן בְּרָאָד מִיר גַּרְנוּשָׁת נִיט גַּעֲלִיבָן.
עַר אִין זָוָלָד. עַר אִין פֿאַרְלִיְיגָט בְּיִים וּוּגָ.
פּוֹנְקָט וּוְיִ אַ בְּמַאְרָע פּוֹנְגָעָם מְבוֹל אִין עַר וּוְאָדָרָט,
אַיךְ גַּיְ צַוְּ אִים נָאָךְ הִינְגְּטָ בִּינְגָאָכָט אַוְועָקָ.
אַיךְ דָּאָגָק אַיךְ, פֿאַטְעָר, פְּאָר דָעַם נְאַכְּטָלָעָג !

31. זיבן קינדער

I.

דער פחד טראגט איבער דעם וועג זיך אויף און אפ
ער קלינגט מיט פערדי-געהיירש און מיט באפעל פון שפֿאָן.
וואסיאנע האט ביינאכט דערהערט אַ שטיילן קלְאָפּ.
ס'האט עמצע ביי דער טיר זיך אומוייכער געפֿאָרערט.
ניט טרעפֿודיק דעם פֿאָל, איז זי פון פֿיל אַראָפּ —
און אויפֿגעמאָכט די טיר. פֿאָרטוּבִּט די שרעק אַ מענטשלעך קול דען?
די האט דערזען אַן אויפֿגעפאָטְלִיט-קִינדערישן קָאָפּ —
אַ סְטָאָרטְשָׁעָנְדִּיקָן פון אַ קלְוּמְעָקֵל מיט טְרָאָלְדָן.
פון אַפְּגַּעַמְאָגְּעָרְטָן גְּזִוְּצָת אַרוֹיסְגַּעֲבָלָאנְקָט דָּאָבָן די צִיִּין.
און אין דער פֿינְצְטָעָרְנִישָׁן הָאָבָן גַּעַלְאָנְצָט פֿאָרוֹוִילְדָעְוּוּעָטָע אָוִיגָן:
— קִין דִּיטְשָׁן, מְוּמָעָלָע, זִינְגָּעָן נִיטָּא דָא נִין?
געשְׁטָאָגָעָן אַיְזָן אַנְטָקָעָגָן אִים ווָאָסִיאָגָעָן אַיְנְגָעָבוּגָן,
זיך אַיְנְגָעָקוּקָט, ווֹי אַיְזָן אַן אַפְּגָרְנוֹט, צִיטְעָרְדִּיק אָוּן ווֹאָךְ.
געשְׁרָאָקָן פֿאָר דעם סָאמָעָ מִינְדָּעָסֶן גַּעַרְוִישׁ זיך.
צי האט עס נִיט אַהֲרָן אַרוֹיסְגַּעַוְאָרְפָּן די גַּעַפָּאָר
מִיט אַ צְעָבָשְׁעוּוּעָטָעָר בּוֹאָלִיעָ פֿוֹנְגָּעָם חָוָשָׁךְ? . . .

II.

פֿאָרָה אַרְטְּעוּעָט גַּעַוְוָעָן אַיְזָן אוּפְּנָן קִינְדָן קִינְדָן די הוּוִיט.
עס האט גַּעַדְכָּט: פון דעם זיך שְׂילְלָת דאס בְּגָדָל סְצָעְפְּלִיקְטָע.
די פֿיס די בְּאַרְזָוּסָעָ בְּאַקְלָעְפְּטָמִיט קוּיט,
און ווֹי דעם ווִינְט גַּעַפְּעָלָט, לְאָזָן די פְּאָטְלָעָס זיך אַ ווִיגָּטָן.
געַדְאָלָטָן וְהָאָט עס אַיְזָן אַנְטָן אַ שְׂטִיקָל בְּרוּוּיט,
זיך מִיט דער אַנְדָּעָרָדָר בְּאַמִּיט אַיְן לְוִפְּט עַפְּעָס צוֹ כָּאָפּן
און אוּפּ דער טִיר גַּעַוְוָיָן פֿוֹנְגָּעָם שְׂטִיבְּעָלָע, פֿאָרטְרוּיט,
מִיט דעם פֿאָרוֹזְיִילְדָעְוּעָטָן גְּלָאָנָץ פון די שְׂוֹוָאָרְצָאָפְּלָעָן.
דאס מוֹיל גַּעַעְפְּנָט דָאָט זיך ווֹי אַ וְאָונְד
און זיך פֿאָרְמָאָכָט צְוּרִיק, ווֹי עַפְּעָס צוֹם דְּעַרְמָאָגָעָן:
— צִ קָּאָן מַעַן אַיְבְּרָעְנָכְטִיקָן דָא עַרְגָּעָץ ווֹאוֹ?
אַ קוֹק גַּעַטְאָן דאס אוֹרְחָלָה האט אוּפּ ווָאָסִיאָגָעָן.
— וְזָאָם טּוֹסְטָוּ דָא? דו בִּיסְטָ פֿוֹן ווּוִיט?
הָאָט זיך ווָאָסִיאָגָעָן עס גַּעַפְּרָוָאָוָט אַ גְּלָעָט טָאָן.
אַרוֹמְגַּעַקְוָט האט זיך דאס קִינְדָן פון יְעֻדָּר זִימָט:
— גַּעַלְאָפּן, מְוּמָעָלָע, מִיר זִינְגָּעָן פון דער גַּעַטָּא! . . .

III.

א גאנצע טשאטו זיינען זי אורך.
באגלייט פון לעצטער געטאָ-בליקן טריבע.
און איינצייקווייז געפאלן אויפן זועג, —
געבליבן איין פון זי ניט מעיר זי זיבן . . .
וואסיאנגע האט וועגן דער שטאל געטאן אַ טראכט,
א קלער געטאן וועגן דעם בוידעם האט וואסיאנגע.
און סיטטיטס ניט אויף קיין ארט די נאכט,
דעעהן ערגעץ זי מע קאו נאך . . .
ס'איין קלאר, ס'איין קלאר, — וואסיאנגע זיך דערמאנט:
א כאפטע הינט דערשפירן קאן זיך באָלד דא;
האט זי דאס קינד אַ נעם געגעבן פֿאָר דער האנט
און עס אַוועקגעפֿירט צו זיך אַין של באָהאלטן.
זען מיט אַ שטיקל ברזיט דאס צווויטע מאָל
איין זי אַין של בִּינְצָבֶט אַרְיָנְגָעָלָפָן,
האט זי דערזען, ווי אַויסגעלְיִיגְטָע אויפן פֿאָל
זיינען נאך זעקס אַינְס נְעַבֵּן אַנדְעָרָן גַּעַשְׁלָאָפָן.

IV.

באַוְאַקסענע אַון איינגעטונקענע אַין קויט,
פון פֿוֹנִימְלָעָד אַדוֹרְכְּגָעְלְוִיכְּטָן אוֹיגְן זָאָבָן בְּלוֹיו זִיךְ.
זי האט ניט אַנְגְּעַיְאָגָט אַינְגְּרָעָץ ניט דער טויט,
ווי קעגן זי עד ניט באַוְאַפְּנָט האט זיך גְּרוֹזָאָם.
געגעגען זיינען זי פון לאָגְ שְׂוִין אַון פון זוּיט,
זי האט גַּעֲקָסִיעַט דאס גַּעֲיַעַג, אַינְגְּרָעָץ ניט קִין הִיגְעָ . . .
דורך טאג דורך גאנצע — אַונְטְּעַרְוּעָג — פֿאָרְטִּיט,
אונְ ביְ דִי נְעַכְת — פון זוּינְט זיך לאָזְנִידְקָ פֿאָרוֹזָגָן.
גַּעַלְאָפָן הִין אַון צְדִיק, ווי אַין אַ גְּרוֹיסָעָר שְׁטִיגָן,
זיך אוֹפְּגָעָהוּבָן שְׁנָעָל, ווי פון אַ שְׁטִיגָג — אַ טשאטו פֿיגָל.
אַ רְיוּ אַז אַונְטְּעַרְוּעָג זיך מִיט באַהְעַלְטָעָנִיש גַּעַטְרִי,
אונְ אַ גַּעַטְרִיְעָר עַרְיִ-מְקָלָט אַין אַין פֿאָלְדָּ פֿאָר זיך אַ סְטוּיגָל.
די עַלְטָעָן פֿאָרְלִוִּין האט פון זיך דא זוער,
אונְ ווער די הִים פֿאָרגְעָסָן האט פון זוער עדָה.
נאָר איינער אוֹסְבָּאָהָאָלָטָן האט אַ צִיכְן פון אַ פֿיאָנָעָר,
אונְ בְּיַ אַ צְוַיְיָתָן האט פֿאָרוֹאַלְגָעָרט זיך אַין קַעַשְׁעָנָע אַ דְרִידָל.

V.

געשלאָפָן זיינען זיך, ווי נאָר אַ שלְאָכָט,
די הענט צְעַשְׁפְּרִיט, אַון אוֹיפָן הוַילָּן דִיל — די באָקָן;
און ווער פון שְׁרָעָק — דאס פֿוֹנִימְלָאָגְרָאָבָן טִיף,
און ווער ווי צְוַעַנְאָגָלָט פֿאָרָן הַאַלְדוֹזָאָוּ-זָאָקָן.

פָּאַרְשִׁידָעֵנֶע் בְּגָדִים, שְׁמָאַטָּעַס — מֵלָא רַיִס
 אָן צֹוְעַדְעַקְטַּ מִיטַּ טַּאַרְבָּעַלְעַד דָּסַּ רַוְבַּ נָאָר.
 גְּזַעַן דָּבָן בַּיְּ אַלְעַמְעַן זִיךְ בְּלַיוּן דִּי פִּיס,
 דִּי קְלִינְגַּ גְּלַתְּדִיקְעַ פִּיס דִּי וּוּאַנְדָּעַרְאַזְוֹנוּן.
 פָּוּן יְעַזְן אַטְעַמְעַן חֲלוּמוֹת זִיךְ אַרוּוִים,
 וּוּאַסְיָגָעַן דָּאַכְטַּ זִיךְ, אָזְזִי זַעַט זִיךְ אַוִּיפַּ דָּעַר וּאַר דָּאַ
 צָומַ אַלְעַם עַדְשָׁתְּן הַרְגַּעַנְעַן זִיךְ קִינְדָּעַר אַוִּיס,
 דִּי קִינְדָּעַר פְּרִירַ פָּאַר אַלְעַמְעַן זִיךְ מַאְדָּן...
 — שְׁלַאַפְטַּ שְׁלַאַפְטַּ! הָאַט זִיךְ וּוּאַסְיָגָעַן אַוִּיךְ אַוּעַקְגַּעַזְעַצְטַּ אַוִּיפַּ דָּרְעַד...
 — כְּזוּעַל אַיךְ נִיטַּ אַוְפְּוּעַן, בֵּין אַוְמַפְּאַרְמִידְלָעַךְ זִיךְ נָאָר סִוּעַט דָּא...
 אַין יְעַזְן אַוְרָאוִיקַן הוּאַרְקַן פָּוּן אַרְעַעַט דָּאַט זִיךְ גַּעַהְעַרְטַּ :
 «מִיר זִינְגַּן, מַוְמַעַלְעַ, גַּעַלְאַפְןַן פָּוּן דָּעַר גַּעַטְאַ» . . .

VI.

פָּוְנְקַט זַוְיַּ אַקְאַמְעַרְטָאָן, גַּעַפְרָאוֹוֹת גַּעַרְמַגְנִיַּ אַטְאַ אַיר דָּאַק
 אַיְבָּעַד דִּי קְעַפְּ פָּוּן קִינְדָּעַר דִּי פְּאַרְטְּרִיבְּעַנְעַן אַין גַּעַטְאַ
 אַחַן אַיְזַּ גְּזַעַן שְׁטָאַלְץַ מִיטַּ אַיר מִמְשָׁלָה אָן גְּזַוְּאָגַּ
 אָן אַוְמַבָּאַזְוִיגַּט, אָן וּלְבָסְטְּפָאַרְגְּעַטְעַרְטַּ
 עַס הָאַט אַיר נִיטַּ גַּעַסְטִיַּעַטַּ קִיְּן גַּעַדְוָלְדַּ
 צָוּ וּוֹאָרְטַּן דָּעַם טְרִיאַוְמַף אַיְבָּעַר דָּעַר אַלְוָעַלְטַּ דָּעַר גַּעַפְלָעַטְעַר,
 הָאַט זַי דַּעַרְחוּיַּיל אַיר אַוְנְטָעוֹרְוֹעַגְעַדְיַקְעַ קְרוּינְגְּנִיְּשְׁטוֹלַ
 גַּעַפְרִיטַּ אַיְבָּעַר דִּי קְבָּרְדִּיקַּעַ גַּעַסְלָעַךְ פָּוּן דָּעַר גַּעַטְאַ
 אָן אַוְיְסְגַּעַקְלָעַפְטַּ אַיְבָּעַר דִּי אַבְּלִידִיקַּעַ וּוֹעַנְטַּ
 תָּקְנוֹתַ, וּוֹאַסְמַבְּאַקְרְוִינְגַּטַּ אַיְדְּעַדְעַרְטַּ מִיטַּ זִיךְ אַיִּתְ

גְּזַעַן צָוּ יְעַזְן שָׁאַטְן אַיְזַי דִּי נִיעַ אַרְדָּעַנוֹגַג גְּזַעַנְדַּטַּ
 אָן דָּעַר מַלְוְכָהָשָׁעַר סְטָאַטְוַתַּ פָּוּן אַרְעַעַטַּ מַאְדָּן אָן גְּרִיגָהָתַּ
 דָּאַס בְּלֹטַן פָּוּן גַּעַטְאַ הָאַט גַּרְמָאַנְיַעַטַּ עַקְסְפָּאַנְיַרְטַּ
 אַוִּיפַּ אַלְעַ מַעְרָקַ, וּוֹאַסְפָּאַצְזַיְּ אַיְזַי גְּזַעַן נָאָר :
 — פְּאַרְלָאַגְּגַט, פְּילִיכְמַט, וּוֹעַר יְוָדְן-זִיְּפַעַע ? עַכְטָעַ. נִיכְטַ ?
 פָּוּן לְוַיְטָעַן פְּרָאַפְעַטְן-מַאְרַק ! פָּוּן קְנַאַבְּזַן פְּעַנְגָּמְעַנְעַן !

VII.

אָן זִיךְ — ذַי הָאַבָּן נִיטַּ קִיְּן צִיְּתַן צָוּ וּוֹאָרְטַּן אַוִּיפַּ דָּעַר הָאַקְ.
 צָוּ לְעַבְּן וּוֹיְנִיקַן שְׂוִין גַּעַבְּלִיבְּן אַיְזַי זִיךְ אַלְעַ.
 אַסְיּוֹם מַאְבָּן ذַי אַוִּיפַּ דִּי יְאַרְהָנוֹנְדָּעַרְטַן לְפָקַ —
 קִיְּן אַותַּ נִיטַּ גִּין חַלְילַה זָאַל פְּאַרְפָּאַלְן.
 אָן אַוְנְטָעוֹרְדְּלָעַר אַיְן עַפְרִיר יָאָגַט אָן אַשְׁטָרָאַטַּ
 מִיטַּ לְעַצְטַן מַחְוִי-שְׁטָרָאַלְעַדְלָעַר אַיְן עַפְרִיר יָאָגַט אָן
 אַיְן אַיְן דִּי וּוֹאַרְצְלָעַן פָּוּן אַבְּונְטַן אַיְדִּיאַם
 זִיךְ מִיטַּ הַתְּלָהְבּוֹתַ גְּרָאַבְּטַן אַבְּעַל-גְּרָאַמְּאַטְּיקַן.
 אָן אַיְן גַּעַצְיַלְטַעַ רְגַעַס פְּאַרְן טְוִיטַ

אונטער דעם הענקיינטס הפקיד-шибורע גערוישן,
סטראייט דעם פידט אן א וואנדערקינד, דער וועלט פאטרoit,
און קלעפּן שטעלט א צוויטער זיך א ניע סטאטוע פון משחן.
זיך האבן ליינען זיך ניט פֿאָרגִינֶט
ס'גּוּזְעַן און די תקנות פון דער דיטשישער אימפעעריע,
את און דער געטא — פֿאָר א נײַ-געַבִּידָן קינד
דיינען מהויבּ צען דערהרגעט ווערט.

VIII.

או ס'עאט דארט יעדערער געהאט צו טאן לרובּ,
געבליאַסְקָעַט אויגַן האבן דולע פון געאמפּער.
עפּעס א פֿאָרְמָעְטָעְנָעָר, אָפֿגּעַצְעַרְטָעָר רבּ
האט ערשות פונסניי פֿאָרְפִּרְט אָסִיכּוֹס מִיטּן רְמְבּּיִם.
אייז וואס-דְּשָׁע גִּיטֵּט אִים אָן דער הענקיינט מִיטּן זַיְן דָּקָקְ ?
דער נִצְחָן אלְהָיִם וּוּרְטָט פָּנָן קִין האָק נִיט דּוּרְכְּגָעָרִיסָן.
קִין אַיְגָעָר אִיז פָּוּן זַי נַאֲךְ נִיט גַּעַזְעָן זָאת
פָּוּן דָּאַרְשְׁטִיקִיט, פָּוּן אוּפְּשְׁטִיגְ ? אָן גַּעַנִּיסָן.
אייז וואס, אוֹ ס'וּוּרְט דִּעְרָ קִרְיוֹן פֿאָדְצִוְּגָן, עַגְגָּ אָן קְלִיְּ ?
דער בְּלִיזְ קִין סְדַּבְּאַדְרָפְּ נִיט בֵּין דעם דּוּנָעָר !
ס'בְּגָרְגִּיפּט אָן אוּפְּשְׁטָעְנְדָלָעָר, וּמִיטּ דעם אַיְגָעָנָם גַּעַבִּין
פֿאָרְדָּקָט אָרוֹסִישָׁר סָאַלְדָּאַט אָן אַמְּבָרָאוּרָע.
און קִינְדָּעָר — אָומְעָטָום, אוּפְּפָוָא אָזָוָג,
צַעְדִּית זִינְעָן וּוּי בְּרִיעַנְדִּיקָע זָאַמְעָן.
אָט זִינְעָן זַי, די אַרְחִימְלָעָךְ, פֿאָרְבִּילְבִּעְנָעָ פָּנוּסָם גַּעַיְגָג,
די זִיבְן אַרְחִימְלָעָךְ, אַין שָׁוֹל זַי שְׁלָאָפּוּן בַּיְּ וּוּאַסְיָאָגָעָן.

32. וַיְהִי עָרָב, וַיְהִי בְּקָר

I.

— שלָאָפּט, שלָאָפּט ! — האט שטיל וּוּאַסְיָאָגָעָן זַי גַּעַוִּיגָט,
בָּאַטְרָאָכְט דִּי אַרְחִימְלָעָךְ דִּי יִדְיִשְׁעָ זַי האט זָאָרָט.
און אַיְזָן דִּעְרָ גַּעַטָּא האָט דִּי עָרְדָּ גַּעַטְרִיבְּעָרָט פְּרִיךְ.
נַאֲךְ אַלְעָ קִינְדָּעָר זַיְן גַּעַיְאָגָט, זַי אַפְּזָוָן גַּעַפְּאָדָעָרָט !
גַּעַנוּמָעָן יַעֲדָעָשׂ שְׁטִיבָעַלְעָ אַין קְלָעָם.
אָשְׁלִיָּה פֿאָרְלִיִּיגָט אוּפְּפָוָא יַעֲדָן גַּעַסְלָ.
און שְׁוְלִידִיק, אוּסְגַּעַטְרָאָגָן, אַין גַּעַזְעָן אַין דָעָם
מְנִינה דָעָם צִירּוּלְנִיקָס מְעוֹבָרָתָעָ גַּעַנְעָסָל.
וּוָאֶלְטָ דָעָן חַנִּינה נִיט אָפָּא גַּעַטָּאָן צַוְּרִיעָד אַלְיָין

אינטימין גאנס פאר — וואו א קינד, פאר — וואו א מוטען
און זיך ניט איניגעזונגן מיטן מיל אין יעדן שטין,
ווײַ אין זיין שווארצן שלובצנדיקן טוטל?
נאָר אין צידולנייע זער גזועסן, ווײַ אין אש,
אַן וויינגענדיקס האָט אלען וויל געגעבן אַ פֿאָרְצִי ער —
און אַנגעהחויבן אלעמאָל פֿון אַ טְשָׁאָרְדָּאַש
און אויסגעלאֹוט אַים אלעמאָל מִיט “אלֵיזָצּוֹן” . . .

II.

אַ בְּרָאָן אַיְזַן צוֹ דָּעַר גַּאנְצָעַר וּוּלְטַן!
סְפֿאָרְרוֹפֶט אַ קּוֹל אָונְטְּרָעָן שְׂטָאָט אַיְזַן צוֹ דָּעַר גְּרוּבָּן, אַהֲיָן נָאָר . . .
אַ שְׁעַרְעָרָה האָט דָּעַם מְלָאָקָהּמוֹת דָּאַ פֿאָרְפָּלְטַן,
און זַי: — חַנִּינָה! . . . — וּזְאָסָ חַנִּינָה?
אַיְזַן זַיְת — ער, אַן אַיְזַן דָּעַר צְוּיְיטָעָר — זַי...
צַוּ וּזְאָסָ נָאָר אָומְקָעָרְן צְרוּיכָּזַיךְ וּעְטַעַר?
די בערד בַּיְיַדְן פֿאָרָן טְוִיטַן דְּאַזְּזַן
און אויפָּן טְוּטָל שְׁפִילָן, סְזָאָל פֿרִיאַלְעָד זַיְן אַיְזַן גַּעַטָּא! . . .
געפּוּנוּן האָט זַי בַּיְיַדְן זְעַמְּרָפּוּרְעָר אַיְזַן דִּי אָוִיגְּן חַן,
געהַיִיסָן אַיְבָּעָרְלָאָזָן האָט ער זַי אָוִיפָּ שְׁפָעַטָּר,
און קּוּמָעָן זָאָל זַי אַלְעַ נְאָכְטַן צַוּ אַיְזַן צַוּ גַּיְזַן —
די בְּלֹום דִּי זְוָאנְדָעְרָבָּאָרָעָן דָּעַר גַּעַטָּא.
נאָר סְחָאָטָן חַנִּינָה זַיְקָן גַּעַשְׁפִּירִיט אָונְטְּעָר אִיר יַעַדְן טְרָאָט
און אויפָּן טְוּטָל אויסגעשפּילְט אִיר יַעַגְעַז וּוּלְטַן אַן דִּי וּוּלְטַן,
אַרְיִינְגָעְפִּידָט אַיְזַן גַּעַטָּא זַי נָאָר כְּלָחוּיָה ער האָט,
און סְאיַן גַּעַוּעַן, האָט ער גַּעַזְגַּטְן, פֿון גַּאַט אַ זַּיְזָוג!

III.

ערשְׁטַן דָּא אַיְזַן גַּעַטָּא, האָט ער אַפְּגָעָשְׁפִּילְט דִּי חַתּוֹנָה אַלְיַיָּן,
פֿאָרְבָּעָטָן אַלְעַ זַיְנָעַ קוֹנְדָּן, אויסגעקּוּילְעָטָעָן אַיְזַן גַּעַטָּא.
דָּעַר שְׁפִּיגְלְדִּיקָּעָר שְׁעַרְעָרְזָאָל האָט זַיְקָן אַרְיוִיסְגָּעְזָוִיָּן קְלִין
פֿאָרָן אַלְעַ גַּעַסְטַן, וּזְאָסָ ער האָט אָוִיפָּ דָּעַר חַתּוֹנָה פֿאָרְבָּעָטָן.
דָּעַם שְׁפִּיגְלְגָל האָט חַנִּינָה אַנְגָּעָרִיבָּן בַּיּוֹן צַוּ גַּלְאָנָץ,
גַּלְיַיךְ וּוּי אָוִיפָּ קּוּלִיָּס פִּיר אַרְיִינְגָעְהוֹנְקָעָן האָט דִּי חַוּפָּת,
און סְחָאָבָּן דִּי גַּעַקְוּרְלְעָטָעָן אַגְּנָצָעָן נְאָכְטַן גַּעַטְאָנְצָט,
און סְחָאָבָּן דִּי גַּעַקְוּרְלְעָטָעָן אַגְּנָצָעָן נְאָכְטַן גַּעַטְוּפְּעָט,
און סְחָאָטָן דִּי גַּעַטָּא זַיְקָן צְוּנוּיְפּוּגְּעָלִיְיָגָט אָוִיפָּ וּוּין,
און לְעַקְעָד האָט מעָן פֿון אָונְטְּעָר דָּעַר ערְד גַּעַבְאָקָן.
חַנִּינָה האָט גַּעַוְאָלָט, אַחַתּוֹנָה זָאָל זַיְן
מִיטַּא בָּאוּצָנָן, אַן מִיטַּעַפְּלָן, אַן מִיטַּהְכָּלְבָּל!
און אויפָּגָעָן מִיטַּזְבָּן קּוּלוֹת אַיְזַן דָּעַר “הַרְיִ-אָתָּה”,
וּיְסָגִיאַת מִיטַּזְבָּן פֿאָרְבָּן אָוִיפָּ אַ רְעַגְבּוּיָּגָן.

און אַנְגָעָפִילֶט אַ כּוֹס : — דַעַם מְלָאָקָזִיםָות אַ וְיַוְאָצָט !
און סְטָגָנָצְט אֵין בְּלוֹט שׂוֹין דַעַר בְּאֲגִינְגָן — וַיהֲיֵ ערְבָה, וַיהֲיֵ בְּקָר !
IV.

אַ לְהֹטָע נָאָך בְּלוֹט אָונָן וּוַיָּוָן,
לְאוֹזֶט זִיךְ דִי תְּלִיוֹן-נָאָכֶט אַרְאָפָ אַינְ גַּעֲטָא.
— אַפְשָׁר דִי לְעַצְטָע ? — וּוּעָרְט אַ דַעַש... קָאָן זִיךְ !
נָאָך בֵּין דַעַר שְׁחִיתָה רִיסְטָט זִיךְ דָוָרָך אַוִיכְ לְוַסְט אַ הִתְרָ.
דַעַר פִּינְ אַיְבָעָר גַּעַשְׁמִידָטָע לִיְבָעָר זִיךְ צַעְפְּלִיסְטָט,
אָונָן דִי גַעַמִּיטָן דִּיסְן זִיךְ, וּוּי קְרִיעָה זַוִּי גַעַפְלָעָטָע.
סְצַעְבְּלִיעָן זִיךְ, וּוּי דְּרוֹזָן אַוִיכְ מִיסְטָט,
די בְּרִיעַנְדִּיקָע אַוִיכְ פָּוָן דַעַר גַּעֲטָא,
אָונָן אַוִיסְגָּיִינְ זַוִּילָט זִיךְ, הַאַלְדוֹנְדִּיקָ, אַינְצְוַיְיכְעָן ;
גַעַרְעָמָט זַוִּילָט זִיךְ אַוִיךְ דַעַם טְוִיטָט אַרְיְבָעַשְׁפְּרִינְגָעָן,
אָונָן אַיְצָס דַעַם צְוִיחִיטָן אַוִיפָן הַאַלְדוֹן זִיךְ אַגְּטָאָן, וּוּי אַ שְׁטִיךְ,
סְיַאל בְּלִיצְיקָה זִיךְ אַיְן אַפְגָּרוֹנָט דָאָס פָּאַרְזִינְקָעָן.
פָּוָן לְאַקְעַרְדִּיקָע הַיצְעִילָעָס בְּאַדְרָאָט,
דָוָרָק פָּאַסְטָקָעָס אַיְפְגָּעוֹאַרְפְּגָעָן אָונָן גַּרְיְבָעָר,
בְּרַעְכָּטָפָן דַעַר גַּעֲטָא דָוָרָק דָאָס שְׁטַעְכָּדִיקָע דָרָאָט
די אַגְּנָטְעַרְעַדְיִישָׁע פָּאַרְשָׁעַמְטָע לִיבָּעָ...
V.

די גַעַטָא גַיִיט אַגְּנָטְקָעָגָן אִיר מִיט בְּרוֹוִיט,
פַח יְעֻטוֹזָן פְּאַרְבָּאָט אַרְאָפְגָּעָלָאָפָט דַעַם טְרִיוֹאָקָס,
אלְמָנוֹת אָונָן יְתָוִミָמִים, אָונָן דַעַר טְוִיטָט,
אָונָן שְׁעַמְעוֹדוֹדִיקָע אַוִיכְגָן, גַּאֲרָנוֹדִיק נָאָך זַיוּגָס.
סְיַחְטָט נִיט קִין צִיְיט דִי גַעֲטָא וּוּאָרְטָן אַוִיכְ דַעַר הַאָקָ,
אָונָן אַיְן דַעַרְוָאַרְטָוָנָג אַוִיסְטָרָעָקָן דַעַם גַּאֲרָגָל אַלְעַמְאָל אִיד,
אַ סְיַום מָאָכָט מַעַן דַאָרָטָן אַוִיכְ יְאַרְהָוָנְדָעָרָטָן לְפִיקָה,
אָונָן אַוִיכְ יְאַרְהָוָנְדָעָרָטָן אַוִיכְ נִיעַ מָאָכָט מַעַן אַ הַתְּחָהָה . . .
גַעַלְבָעָט זַוְאָרָטָן אַפְ דִי נָאָכָט, אַיְן פִּינְ גַּעַפְלָעָט,
דַעַם טְוִיטָט, אַיְן גַּאֲרָנוֹגָג, הַיְפָעָרָן זִיךְ דָרְיִי מָאָל אַיְבָעָר,
אוֹוִיכְ דִי גַעַלְגָעָרָס — די בְּאַשְׁעָרָטָע זַוְן זִיךְ בֵּין שְׁפָעָט,
נָאָך סְטְרִיבָן וּוּכְטָעָרָדָר די בְּאַשְׁעָרָטָע צַו די גַּרְיְבָעָר . . .
אַ לְהֹטָע נָאָך בְּלוֹט אָונָן וּוַיָּוָן,
בְּרַאֲיַעַט דִי נָאָכָט אַיְן גַעֲטָא בֵּין בְּאֲגִינְגָעָן.
אָונָן אַוִיכְ דִי דַעַרְעָרָדָר דִי בְּאַגְּאָסְעָנָעָ מִיט פִּינְ
גַיִיט אָומָן דַעַר טְוִיטָט אַיְן אַ מְוַנְדִּיר אַ גַּרְיְנָעָם . . .
VI.

הַתְּנִים, יוֹגֵג אַחַת אַלְטָט, גַעַבְאַרְגָּטָע בֵּין דַעַר גַּרְוּב,
הַאָטָט נִיט בְּאַשְׁוֹאָמִירָן אַיְיךְ דַעַר טְוִוְוָנִיטָאַרְעַדְיִיקָעָר שְׁפָרָך דָעָן,

או ס'זאלן חתונות ביי יידן זיין ain יעדר שטוב
און ס'זאלן ניט געמינערט זיין ביי יידן קיין געבורטן?
געליבטן גיען אויס, געפלעט ain פיין.
די לוייפן איבער נאשן אום, ain פיין פארבלענדיקט.
פון יעדן אינעם שטראלט די ניט-פארגיענדיקע שיין
פון אומפֿאַרְמִיזָלְעַכְּר און הַפְּקָרְעַר פֶּאֲרְלַעְנְדּוֹנְג . . .
די לוייפן אום די נאכט די גאנצע ביז קאַיאָר —
פון ליבע, ווי פון מְרִידָה הַיְלִיקָעַר, באשווארן.
אויף מיסט און אש פון אַפְּגַּבְּרַעַנְטָע יָאָר
בליט זיך פָּאַנְגְּדָעַר דָּאָס גְּעוּיִיקָס פָּוּן שְׁרוֹן . . .
כָּאָפְּט אָרִיס די פּוֹקְסָן אָוּן די פּוֹקְסִיכָּעָס פָּאָר זַי,
די, ווֹאָס די וַיְיַגְּעַרְתָּנוּר פָּאַרְנוֹיכָטָן אָוּן צַעַרְעָטָן . . .
ווי פון אַפְּאַרְטָעַךְ וַוְאָרְפָּט די האַלְבָּנָאָכָּט צָוּם פָּאָרְץָי
פָּאַנְגְּדָעַר שְׁטוּרָן זְשֻׁמְּנִיעָסָוִיָּי ain גַּעַטָּא.

33. קימפּעַט

I.

אין געטָא אֵיז גַּעַגְּאָן אַפְּרִי צֹו קִינְדָּה.
אין געטָא אֵיז גַּעַגְּאָן אויף קִינְדָּעַר אָוּן אַבְּלָאָזָע.
אֵיך געטָא האָט גַּעַדְעַמְעָרָט. אין געטָא האָט באַגְּינְט,
אוֹן פִּיגְּלִיל זִינְגָּעָן אָוּמְקָמוּנָן גַּעַפְּלוֹגָן מִיטָּ גַּעַהָאָזָע.
גַּעַזְעָסָן אֵיז דָעַר טוֹיט אויף יעַדְעַר שְׂוּעָל,
אָחוֹזָוּ ווי אַבְּזִיבְּית, אָוּן גַּעַקְוָט אֵיז אלְעָזָוּן.
אוּן דָאָךְ האָבָּן זיך קִינְדָּעַר דָוְרְכְּגַעְשָׁאָרָט אֵיז פָּעָלָד.
פָּוּן פָּעָלָד אֵיז וּוֹאָלָד. פָּוּן דָאָרְטָן וַוְיִטְעָר.
אוּן מַאְמָעָס האָבָּן דָאָרטָן, גַּעַפְּרַטְעָצָן צֹו דָעַט טוֹיט,
דָעַם הַיְמָל אִינְגְּעַלְיִיגְט, זיך לְעַבְּדִיק באַגְּרָאָבָּן:
צִי וּוּעָלָן קִינְדָּעַר האָבָּן אוֹיְפָן וּוֹעָג אַשְׁטִיקָל בְּרוּיט,
צִי עַמְּץ וּוּטָא אִיטִּיף זַי אֵין וּוֹעָג רַחְמָנוֹת האָבָּן?
באָפְּוּלָן האָבָּן דִּיטְשָׁן: קִינְדָּעַר צָעָן
פָּאָר יעָדָן נִיְּגַעְבּוּרְעָנָם ain גַּעַטָּא מַאְרָדָן.
אָזוֹי אֵיז דָאָס גַּעַזְעָן דָאָס דִּיטְשִׁישָׁע גַּעַרְעָן,
בָּאָוְיִילִיקָט דָעַט אָזוֹי די נִיעָ אַדְדְ'גָּוָן.

II.

חַנִּינָה דָעַם צִירְזְלִינִיקָס וּוַיְבָן גַּעַגְּאָנְגָּעָן אֵיז צֹו קִינְדָּה.
זַי האָט גַּעַהָאָט אַגְּרָוִיסְטָן בְּוַיְיךְ; מַעַד האָט גַּעַשְׁאָצָט: אַצְוִילִינְג.

עס האבן מאמעס זיך די הענט געבראָבן : וווײַ און זוינד !
און אפשר טראָגט זי דרי ? וואָס קאָסט עס אַיר ? גִּי, סילוק !
— דערשטיין דאָרף מען ! — האָבן שכנים זיך געלאָזט, —
ווײַ גאָט אַיז לֵיב, אוּבִּיב נָאָר מַעְ קָאָו עַס. —
און זווער עס טײַיט אוּפִּיך אַיר, ווּי נָאָר זִי שְׁטַעַכְתָּ אַרְוִיס די נָאָ :
— זִי טְרָאָגֶט אִים שְׁוֹן, דַּעַם שְׁיִנְעָם שְׁלַחְ-מְנוֹת ! —
אַחֲן אַיְנִיקָּע אַיז אַגְּגָעָן בֵּין בְּלוּט די זָאָר,
אוֹז דְּזַקְעָ אַוִּיך אַ ברִית גַּעֲמָצָט זָאָל ווּרְעָן !
— פָּאָרְקָעָרט. — גַּעֲטָעָהָט האָבן זִי נָאָר, — בָּעַת אַ גָּדָר
מחויב זִינְגָּן יִידְן אַלְעָמָל זִיךְ פְּרוֹכְּפָעָרְן אַונְן מַעְרָן ! —
און אַים, חַגְּנִיהָן, לאָזֶט קָיִן פּוּגָל נִיט אַדוֹרָן,
קיִין שְׁטִין אַין גָּסָס לְאָזֶט, דְּאָכְטָ זִיךְ, אַים צָו רָו נִיט.
און יַעֲדָעָר, ווּעָר סֻעָּ קָאָן, דָּעָרְלָאָגָט אַין אִים אַ שְׁטוֹרָד :
— זָאָ פּוֹנְקָט אַין גַּעַטָּא, אַיז אִים אַגְּקָעָמוּן, דַּעַם צִידְלָנִיק !

III.

עד זעט אלֵין דָאָר, דָעַר צִירְוּלְנִיק, אַוִּיך,
עד אַיְזָן דָעְרוֹוִיל, בְּרוּוֹ-הַשְּׁמָן, נִיט בְּלִינְדְּ דָאָר,
אוֹסְטְּרָאָגֶט זִין ווִיבָּ אַיבָּעָר דָעַר גַּעֲטָא אָום דַעַם בּוֹרִיך,
פּוֹנְקָט זַוִּי אַ גְּזִירָה פָּאָר דִּי קְלִיאָנָעַ קִינְדָעָר . . .
און וואָס אַמְּאָל ווּערְט מַעְרָ דִּי רְגָעָ נָאָנָט,
סִידְרָשְׁטִיקָט גְּעוּווֹין פּוֹן מַאְמָעָס אַוִּיך אַ מִיל אַיז,
און ווּעָר סִ'הְאָט גָּאָט אַין הָאָרְצָן — אִים דָעְרָמָבָט :
— בָּאַשְׁטָעָל, צִירְוּלְנִיק, זִיךְ, בָּאַשְׁטָעָל אַ שִּׁירְ-הַמְּעָלוֹת
אַ סְגָּוָה אַיז עַס דָאָר ! ... גְּעוּווֹיס ...
פָּאָר דִּי נִיטְ-גּוֹטוּע אַין דָעַר גַּעַטָּא — פִּיעָרְ-בָּרָאנְדיַק,
וּאַלְסָט נָאָר בָּאַסְאָרָפְּט פָּאָרְבָּעָטְן פְּרִיקָוּ אַוִּיפָּן בְּרִית
און הַיְּטָלְעָרָן מַכְבִּיךְ זִין מִיט סְנְדָק ! —
תְּבִינָה אַוִּיךְ זִין טְוֹטָל הַאָט גַּעֲשְׁפִּילָט ווִידְעָרָאָנָנד,
גְּעוּווֹין הַאָט זִיךְ גַּעֲגָסָן אַוִּיךְ דָעַר גַּאֲגָצָעָר גַּעַטָּא
און שְׁפִּילְנִידִיק זַאָט עַר זִיךְ אַין גַּעַשְׂטָאָרְבָּעָנָעַ דָעְרָמָבָט,
נָאָר ווּמְעָן דִּי גַּעַבְּוִירָעָנָעַ אַ נָּאָמָעָן גַּעַבְּן ווּעַט עַר . . .

IV.

הַנִּינָה אַ מְשִׁפְחָה הַאָט אַ מְעַכְטִיקָע גַּעֲהָאָט.
די דָאַלְטָן אַין זְכָרָן אַלְעָמָעָן מַעְ קָאָן נִישְׁטָה.
גַּעַקְומָעָן אַיז דָעַר זִידָע — אַ נִּיקָּאַלְיְוּזָעָר סָאַלְדָאָט,
אַרְיְבָעָה הַוְּנְדָעָרָט יָאָר גַּעֲלָעָבָט. גַּעַהְיִיסָן הַאָט עַר מַגְנִישׁ.
אַ יַּד אַ גָּבָר. אַ יַּד אַ דְּעָמָב.

אַ יַּד אַ כְּעָסָן. נָאָר אַין תָּוֹךְ אַ גּוּטָעָר.
גַּעַגְעָבָן הַאָט הַנִּינָה מִיט דָעַר גַּאֲנְצָעָר לְוָנָג אַ נָּעָם,

אויף "יא" א מאיד געטאנן אליען זיך מיטן טוטל.
 און פערטערס האבן זיך געטאנן אויף אים א שאט,
 צירולניקעס און קליעזער, ווי די באRELUD פון בית-עלום.
 א טומל אין זכרון אויפגעויגט זיך האט
 און נעמגעדר אונוי פיל' ליגן שוין אין מויל אים.
 און שפילנדיק איז קיים ארייס ער פונעם דעש,
 איז ס'זאל אין די מוחקים ווית אים ניט פארציען;
 ווי שטענדיק, אונגעהוויבן האט ער א טשרדאש
 און אויסגעלאט, ווי אלעמאַל, מיט "אליעץין" . . .

V.

געעהרט חניינהס וויב האט ידע נאכט,
 ווי קינדער זיך בי איר אין בויך גערודערט האבן.
 וווען קאנען זאל זיך ביי זיך אין טראכט
 ווי אין א קבר אין א פינצעטערן באגראָבן! . . .
 ס'זאט פֿרִיך גַּאֲך אֵיר לאַסְטוֹאָגָן דערלאָגָט
 און צו דער גַּרוֹב באָפּוּלִין פֿאָרֶן אֵיר אויף קִימְפַּעַט.
 גענומען דעמאָלט האט חניינה זיך אונטער דער האנט,
 געקוּקט אויף אֵיר, ווי חתנוויה, מיט חסְרִידְעָהָדִיקָן אִםְפַּעַט:
 אויף אים זאל פֿאָלַן דָּא דער עַרְשְׁטַעַר זַאֲסְטַעַפַּע ערַד,
 צעלעכערן די קוּיל צוּרְשַׁט זַאֲל אַים דָּא!
 דעם דער פֿוֹן קִינְדָּעַר נִיטְגַּעְבּוּרְעַנְעַ גַּעַהְעַרְט
 האט דָּאָן חניינה ביי דעם קִבְּרַ ערְבַּ קִימְפַּעַט...
 אַ נַּאֲמָעַן נַאֲכָן זַיְדָן האט זיך אַים גַּעוֹזָלָט,
 אַ נִּקְאַלְיוּוּרַד סַאֲלָדָט! — די גַּאנְצָעַ צִיְּטַ האט נִיט גַּעַרְוָת ערַד.
 מִיהָאַט אַים באָפּוּלִין גַּיְן צָוִיק, האט ער גַּעַפְּאַלְמָט,
 פֿוֹנְקַט ווי מע ווֹאָלַט אַים עַפְּעַס אַפְּשָׁפְּלִין גַּעַהְיִיטַן אוּפְּן טוטל.

VI.

און ס'גִיט זיך מיטאמָאל אָן עַפְּן אויף די טִיר.
 דער היצעל פֿרִיך. דָּאָס האָרְצָן גִּיט זיך אַ טַּאַכְעַט.
 — דעם טוטל לְיִיג אָוּעָק! אָן גַּעַם רְאַזְיָר! —
 גַּעוֹזָן ער זִיכְעָר אַיז אַין גַּעַטָּא מִיט זַיְן גַּאֲרָגָל.
 חניינה האט אַים אַנגַעַטָּאָן אַ שְׂנִיְּזְוִוִּיסְטָן סֻעְרָוָעַט.
 אַיבְּעָר די בעק גַּעַטָּא מִיט זַיְיך אַ פִּיר אַים.
 אָן וווען דָּאָס בעַרְשְׁטַעַלְעַ אַוְיעָק אַיבְּעָר דיין הוּא אַיז מִיט אַ גַּלְעַט.
 האט זיך מִיט צִירְוּלִיק אַים פֿאָרְגְּלוּסְט אַבְּסְעַלְעַ פֿילְאַזְאָפְּרִין.
 פֿוֹן צְוִוִּישָׁן אַנְגַּעַזְיִיפְּטָע בְּאָקוֹן, ווי אַין שְׁמַאלְץ.
 האט ס'מוּיל מִיט פֿינְצְטַעְרָנִישׁ פֿוֹן אַ פֿאָלְאָנְקָע זיך צְהָוְדִּיעַט: —
 ווֹאָרָום שְׁנִידְסְטוּ מִיר, יְדָעַ, נִיט אַדוֹרָך דעם האָלָדָג,
 דָּז האַלְטַסְט אַ מַעְסָדָר אַין דער האָנט דָּאָר, יְדָעַ? —

האטם בי הצעינהן זיך איזן קאפט אַ קער געגעבן אלץ,
די גאנצעז וועלט איזן צו צום מoil האים, ווי דער טוטל . . .
אט נאך אַ זיין... אַט נאך אַ גלעט... און מיט שארף צום האלהז;
און ס'האט דער שנינויזויסער סערחוועט אַ פלי געטאן פארבלוטיקט.

VII.

און ס'קומט איזן געטא יעדע נאכט
דער ניקאלאייזווער סאלדאט דער זידע צו דערמאכען,
אוּ ער איזן דא אונ אַ ער ווארט —
דערעהרען וויל ער דא זיין הונדערטיעריךן, זיין אלטן נאמען . . .
ער שטייט מיטן מעדאָל, דער אלטער ניקאלאייזווער סאלדאט,
בימים פונגצטער פֿן חנינהס לִידיקער צירולנייע.
און פעטערס קומען זיך צחצמען פֿן דער מוטערס צד,
מיט שוועסטערקינדער ווערט דִ געטא פֿול נאך,
און אלע בלאנדזשען זיין די געטא דורך,
די גיעען אומ איבער די אבלדייקע געלסלאָד.
די הערן איזן זיך איזן געווינען פֿון געבורט.
אַ נאמען מאגען זיין נאך זיך, מע זאל זיין ניט פֿאָרגעטען.
פֿונדייטן קוּקט אוֹיפֿ זיין די שלאָפֿנדיקע קלוזן.
ס'איין קייפֿער דאָרט נישטאָ. בלויין שאטנס ציטערדייקע פֿאָכען.
די קֶלאָפֿן אַן אַן יעדן לִידיק הוי:
— וואו איזן דאַ, יידן, ערצעז אַ בּוֹזְסָר?

34. מזומן

I.

און אומראיךער שלאָפֿ פֿון שרעך אַן פֿון פֿאָרפאָלָג.
ס'געיעיג נאך זיך זיין זעען פֿאָרגעזעצעט אַין חלום.
מע מאגט بي זיין, פֿונקט ווי מע מאגט ביים פֿאָלק,
וואס קאָן זיך מיט דער וועלט פֿון הענקערס ניט צעכאלָן
פֿאָר פרואָן אַיריך די קִיטִין אוּיפֿרִיאִיסִן פֿון קְנִיכְטִין
און פֿאָלָן אָונטער זיין פֿאָרפענטערט אַן פֿאָרפֿלאָנטערט.
מע מאגט בי זיין מיט האָק אַן שׂווערד,
פֿונקט ווי ביים פֿאָלק אוֹיפֿ קְריִיצְטוּזְגָן אוֹיפֿ אלע מאגט מען
פֿאָר טרוּים אַן שׂוֹאָנוֹג דורך רַאֲנְגָּלְעָנִיש אַן שלאָכָט,
פֿאָר גִּין דורך ארבע מיתות צו דעם מקור.
מע לאָקערט נאך זיין טאג ווי נאכט,
ווי נאך די טאטעס אַן די זיידעס דאַ מע לאָקערט.

פֿאָר זּוֹכָן זִיךְ אַתְּ תֵּיקְוֹן אָוּמְעָטוֹם,
אוֹן בַּי דַּעַם מִינְדְּסְטָן וּוֹאָרָעָם — גְּרוֹוִיס זִיךְ אַין דַּי אוֹיגָן.
מַעַן יַאֲגַט נַאֲךְ זַיְוִי נַאֲךְ אַחֲרִימִיתָה זַיְדְ אָרוֹם,
וּוֹאָס נַאֲרָד דַּי עַרְדְ הַאֲטָט זַיְדְ פֿאָר אִים זַיְוִי אַזְבָּחָה אַוִּיסְגָּעֶצְיוֹנָן.

II.

זַיְ לִיגָן — אַיְינָס פָוָן צְוֹוִיטָן וּוַיִּיט אַוָן נַאֲגָטָן,
פְּאָזְהִיטָט עַס זַאֲלָן אוֹידָן אַיְן חַלְמָן פָוָן גַּעֲפָר זִיךְ דַי מַהְיצָוֹת
מַעַן מַאֲנָט בַּי זַיְיָ, וּוֹי בַּי אַזְאָא בְּעַלְ-חוֹב מַעַן מַאֲנָט,
וּוֹאָס זַיְדְ צַעֲקָוִיטָעָוָעָן עַרְקָאָן נַיְט מִיטָט דַי הַיְצָעָלָס
פֿאָר וּוּעָלָן אַנְקָעָרָן זַיְדְ אָוּמְעָטוֹם דַעַר עַרְד
אוֹן טַרְאָגָן פְּרוֹכָטָט צְעַבְלִיטָט אַיְן אַלְעָן דַוְיְמָעָן,
וּוֹאָס סַיְאָל אִים וּוֹאָנְדָעָרָן נַיְט זַיְן בַּאֲשָׁעָרָת,
וּוֹי נַיְט גַּעֲפָעָנְטָעָט זַיְן עַרְקָאָן צְיִמְעָן,
גַּעֲשָׁלָאָפָן זַיְגָעָן זַיְיָ אַצְינָד אַיְן שָׁוָל,
פֿאָרוּעָבָט אַיְן אַוִּיסְגָּלָאָן גַּאֲבָג אַיְן מִידָן ;
אַיְן אַוִּיסְגָּלָאָרָט הַאֲט זַיְיָ אַוִּיחָד זַיְדְ שָׁוָל
פֿאָר זַיְיָעָר אַנְגָּעהָעָרִיקִיטָט צַו יִדְזָן . . .

אַרְוִיסְגָּלָאָרָט הַאֲט זַיְיָ בַּיְם מְלָאָךְ-הַמּוֹת גַּלְיק
אוֹן אַוִּיחָד דַי אַוְמָרוֹעָגָן אַיְן פַעַלְד צְעוֹוָרָטָן זַיְיָ, וּוֹי זְרִיעָה ;
זַיְיָ וּוּעָלָן עַרְגָּעָץ אָפְשָׁר נַאֲךְ אַרְוִיסְוֹאָקָסָן צְוֹרִיק,
וּוֹי נַאֲךְ דַי נַעַכְתָ וּוֹאָקָסָן אָרוֹיסָדָי אַינְדָעָרְפְּרִיעָן.

III.

אַמְּינְדָעָסָט וּוֹינְטָעָלָעָה הַאֲט נַיְט גַּעֲטָאָן קִיְין בְּלָאָוָן,
קִיְין מְוּרְמָלָהָאָבָן נַיְט גַּעֲטָאָן דַי וּוּלְקָנְדִיקָעָ בְּלָעְטָעָר.
אַרְוִיסְבָּאָגָלִיטָט דַי אַוְרָחִימְלָעָךְ הַאֲט גַּלְיק כְּעָלוֹת,
אַיְידָעָר סְבָּאָגִינָט דַי פִּינָן, דַי יִדְזָן אַיְן דַעַר גַּעֲטָאָ.
אַיְידָעָר דַעַם טַוְיעָר פָוָן דַעַר גַּעֲשָׁפָעָנְכָטָעָר דַוְרָד אַיְן גַּיהַנוֹם,
אוֹן לְאֹזֶט אַפְּרָטִיטָע גַּעֲשָׁפָעָנְכָטָעָר דַוְרָד אַיְן גַּיהַנוֹם,
אוֹן סְגָעָמָעָן פִּיגָל זַיְגָעָן אַיְן דַעַר לוֹפְטָ.
אוֹן סְגָעָמָט דַעַר הִימָל צַו דַעַר עַרְד גַּעֲנָעָנָעָן,—
אַיְידָעָר דַעַר טַוְיטָר אַרוֹמְשָׁלִיכָן בְּאָגִינָט,
אַיְידָעָר דַעַר עַרְשָׁטָעָר קְרָעָצָן רִיסְטָפָן דַעַר טִיף אָרוֹיסָדָי.
אַקְוֹק גַּעֲגָעָבָן אַוִּיחָד דַעַם דֻּעְמָאָלָט גַּלְיק אַוִּיחָד יַעֲדָן קִינָדָ.
אַקְוֹק גַּעֲגָעָבָן אַוִּיחָד דַעַם וּמְעַטִּיקָן הַיִּמְלָאָן אַינְדָרְוִיסָן.
דַעַם אַפְּקָלָאָגָן עַרְפָּאָרָאָקָן הַאֲט בַּי יַעֲדָן שְׂטִיָּן,
דַעַם שָׁאָרָד פָוָן יַעֲדָן בְּוּיָם, וּוֹאָס אַיְן אַיְן וּוֹעָג גַּעֲוָאָקָסָן,
אוֹן שְׁטִיל אַזְגָעָן צַוְיָדָן זַיְדְ אַלְיָן :
אַיְצָט דַאֲרָף מַעַן גְּרִיטָט צָום לְעַצְטָן אַקְטָן זַיְן !

IV.

געגע'נטערט האט באשימענעלעך שווין יענער טאג
ווען סיועט אין געטא בליבן בלוייז דער אפיהילך פון די ליידן.
ס'אייז גוט ! — זאט גליק געטראכט, — וואס נעמי אייז ניטא.
אייז פאל א קוק אויף איר — דערזען איר סוף כדאי דען ?"

ס'יטוט סייזויסטי ניט אַפְּזִיךְ אַיר גַּעֲשָׁתָאַלֶּט
פון זינע דריי מַלְּאָ אַוְסְגַּעַמְקַטְּעָ אַוְגָּן, —
אלצאיינס, צי אייז זי ערגעזיזוואו אין וואלד,
צי ס'האט דער אומגליך אויפן וועג זי ערגעזיזוואו פֿאַרְזּוֹינָן . . .
און אַפְּטָאנָן ווּט זַי זַי נִיטָּן זַיְן בְּלִיק

ביז צו דער לעצטער רגען, וואס אויף פֿיַּין אייז אַים געגעבן,
געוויס, געוויס ! — האט ער געטראכט, — אייז דאס אַגְּלִיק,
וואס מ'עט מיט טמא הענט ניט אַפְּנַעַמְעָן בֵּי אַיר דאס לעבן !"
אַדוֹרְכְּגַעַשְׂוִינְדְּלַט האט אַטְרוּירִיקָע נַאֲכָט פְּאָר אַים :

ער טַרְאָגָט פְּאָר נַעֲמִין צִיטַעַרְדִּיק אָן עַפְּלָל...
דער טַרְאָטּוֹאָר ... דער ברוק... דעם תְּלִינָס שְׁטִים...
און ס'האט זַיְן אַים דער בְּלִיק גַּעֲגָעָן אַ פֿאַרְנָעָפְּל.

V.

אט אייז ער, אַט, דער אויפֿנְגְּעַרְבְּטָעָר באָק,
אַ בּוֹיךְ, אַ הִינְטוֹן. אַ נַּאֲגָּאָן אָוּן אַ נַּאֲהִיקָּע.
ער פרעַסְט. ער וְשָׁאָרְבָּט. ער מַאֲדָדוּעָט. ער ברָאַקְט.
און פּוֹן גַּעַנוֹס ער, הִירְשָׁעַנְדִּיק, זַיְקִיקְלַט.
סְבָּאַלְעַסְטִיקְט אַים דִּי צִיִּיט. דִּי שִׁין אַים קוּעוּלָט.
אַרְאָפְּגַעַזְאָרְפָּן פּוֹן דער שָׁאָנד האט ער דעם צוֹדָעָק,
און שְׁפָאנָט אַ נַּאֲקַעְטָרָה, פֿאַרְזְּשָׁאַרְבְּנִידְקָעָד דִּי וּוּלָט,
פֿאַרְשִׁיְיט, אָוּן פְּרָעָד, אָוּן בְּרוֹדִיק.

זַיְן קְרָאָפְּט באַשְׁטִיטִיט אַינְעָם דַּעֲדַרְדִּיקְטָנָס קְלֻעָם,
זַיְן דַּעֲכָט זַיְקָלְכְּט אַינְעָם נַאֲגָּאָן אָוּן שְׁטָאַמְטָפָן דער נַאֲהִיקָּע ;
אַיְבָּעָר דַּעֲרוֹזְאַרְגָּעָנָע ער גַּאוּרָט גַּאוּהָדִיק אָוּן טַעַמָּפָן,
די הענט — אָוּן בְּלוֹט. דִּי פִּיט — אַיְן לְאַיְקָע.

און אַגְּטָעָר אַים אָוּן אַיְבָּעָר אַים — אַזְּעַלְכָּע, פֿוֹנְקָט וּיְ ער —
אַסְּךְ ! אַ מעְנָגָע ! מִילְיאָנָגָע !

דָּאָס גַּאנְצָע דִּיְתְּשָׁע "וּוּרָר" —
אין אַגְּנָעַשְׁטָאַפְּטָעָר פְּרִיךְ — קַעַרְוָן זַיְ אלָע אָוּן אַים !

VI.

דעם קָאָפְּ גַּיט אִין דִּי אַקְסָל גְּלִיק אַ צִּי אַרְיִין,
און אויף די אויגָן זַיְקָלְכְּט אַפְּגַעַזְעַרְנִישׁ פֿאַרְבָּעָט ער.
ער וְיִלְלָאָט זַעַן פֿוֹנְגָּעָם גַּעַשְׁנְדָטָן טָאָג דִּי שִׁין,
נִיט זָעָן דִּי הִיְזְלָעָךְ די פֿאַרְבָּאַכְּבָּעָנָע פּוֹן גַּעַטָּא.

אַיִם יַעֲדָר אֹוִיסְגָּעַדְכְּטָעֶר דּוֹרְכְּלוֹיכְּטָן אֵין אַ שְׁטָעֶר,
אוֹן יַעֲדָר שִׁין, וּוֹאָס דּוֹרָךְ דֻּעַם חַלְ קַומְטַ צֹ אַיִם אָן.
עַר וּוֹילְ נִיטְ זָעַן דַּעַם גְּלִיבְגִּילְטִיקָן עַרְדָּ,

עַר וּוֹילְ נִיטְ זָעַן דַּעַם גְּלִיבְגִּילְטִיקָן הִימָּלָן,
אַיִם דּוֹכְטָן : אֹונְטָעֶר אַיִידָעֶר וּוֹיעַ וּאַרְעָמְטָן עַר אַ שְׁטִין,
אוֹן סְיָאָזְנָאָסְן אַיִן זִין אוֹיגְ דַּעַר מִינְגְּסְטָעֶר פִּינְטָלָן,
עַר וּוֹילְ נִיטְ זָעַן אַצְּנְדָעֶרְטָן זִיךְ אַלְיָין

אוֹן גָּרְנִיטָן, וּוֹאָס מִיטְ דַּעַם אַרְוּם פָּאַרְבִּינְדָט אַיִם ...

נַאֲרַ פְּרִיקְ דַּעַר הִיצְעָלָל שְׂוִינְגְּדָלָט פָּאָר אִים אַוּמְעָטָם,
אוֹיפְּ גָּאָר דַּעַר עַרְדָּן. צֹ יַעֲדָן עַר גַּעֲנָעָנְטָן שְׂוִין.

אוֹן הִירְוָשְׁעַנְדִּיקָן, עַר פָּאַכְּעָטָמִיט דַּעַר קְלִיוֹתְשָׁקָעָ אָום,
פָּאַרְזּוֹאָרְפְּנִידָק זִי אוֹיפְּן הַאלְדוֹן פּוֹן גָּאָר דַּעַר מַעֲנְטְּשָׁהִיט

VII.

אַ בְּיַלְדְּ דּוֹרְמָאנְטָן זִיךְ גָּלִיקָן. אַיִן שְׁטָעַטְעָלָעָן. פּוֹן לְאָנָגָן.

דַּעַר הִיצְעָלָל. אַטָּ. עַר שְׁלַעַפְּטָן אַ הַוּנָט אַיְבְּרָעָן גַּאֲסָ צּוּם קִילְזָן.

וּוֹיְ סְרִיבְטָן דַּעַר הַוּנָט זִיךְ מִיטְן גָּאָרְגָּגָ אַיְנוּם שְׁטָאָנָגָן

אוֹן גִּיטְ אַזָּא מִין יַאֲוְשִׁידְקָן שְׁפָרְנוּגָן אַיְעָדָן וּוּילְעָדָן ...

עַר לוֹיפְּטָ פָּאַרְאָוִיסָן אַוְן פְּרוֹאוֹאָטָן צְוָרִיקָן, פָּאַרְצּוֹקָטָן.

אוֹן פּוֹן דִּי אַוְיָגָן — בְּלֹוטָן. אוֹן פּוֹנְגָעָם אַטְעָם — פּוֹילָן.

סְגִּיגָטָן אַ דּוֹטָאָל אַ שְׁנִיתָן : סְיַעַצְתָּ אַוְיָף דִּי הִגְּטָעָרְפִּיסָן דַּעַר הַוּנָט זִיךְ צֹ

אוֹן בִּיסְנְדִּיקָן דִּי עַרְדָּן, פָּאַרְגִּיגִיטָן עַר שְׁטִילָן זִיךְ מִיטָּן אַ יְעָלָהָן.

דַּעַם דְּאַלְדוֹן דַּעַם אַיְנְגָעָשְׁנִיטְעָנָעָם — אַ דְּרִיָּן

אַ בְּיןָן ... אַ דְּרוּעָרָ בֵּיןָן גִּיטְ אַוְיָפָן וּוֹעָגָן אַ בְּלִיחָן אַיִם ...

אוֹן עַר פָּאַרְגָּעָסָטָן, אַזְוֹ שְׁלַעַפְּטָן אִים, וּוּנְדִּיאָוּנְיוּוּיָן,

מִיטָּן דַּעַם פָּאַרְצִיְּנְדִּיקָן שְׁטָרִיקָן דַּעַר הַעֲרְשָׁנְדִּיקָן דִּי הִיצְעָלָל ...

אוֹן גָּלִיקָן וּוַיְשַׁטְּ אַפְּ פּוֹן שְׁטָעַרְוֹן קָאַלְטָן טָוָן

אוֹן שְׁטָעַלְטָן דַּעַם מִידָּן בְּלִיקָן אַזְוֹן אַנְגִּירְמָאָרְגָּן :

עַר זָעַט דִּי גְּרִינְעָ הִיצְעָלְיָעָם, וּוֹאָס זַעַעַן טָוִיטָן.

אַ, סְיָאָאָ פְּרִיךְ סְעוּטָן יִין זִי דִּי דּוֹרְכָהְרִיזָעָן דִּי גָּאָרְגָּלָעָן !

VIII.

— נִיטְ דִּיר אַיִן דָּאָךְ דַּעַם אַנְגָּעַשְׁטָאָפְּטָן פְּרִיקְ צְעַטְרִיבְעָרָן פָּאַרְטְּרוּיטָן, —

הָאָטָן גָּלִיקָן צֹ זִיךְ אַלְיָין גַּעַטְאָן אַ בְּלָעָלָן : —

בְּנַאֲרַ שְׁלִידְעָרָן אַיִם זִיךְ וּוֹי אַ שְׁטִין אַוְיָף טָוִיטָן

הָאָטָן נִיטְ דִּי פּוֹלָעָן וּוֹעָרָטָן פּוֹן אַ מַעֲנְטְּשָׁלְעָעָן לְעַבְן ?

אוֹן נָעָמִי — עַרְגָּעָץ דָּאָרָט אַיִן וּוֹאָלָדָן,

אוֹן בִּילְקָעָן — אַוְיָף דִּי וּוֹעָגָן עַרְגָּעָץ אַ פָּאַרְפִּירְטָעָן,

אוֹן טְוִיזְגָּטָעָר אַזְוּלְכָעָן, — הָאָטָן זִין בְּלִיקָן גַּעַשְׁטְרָאָלָט, —

אַיִן שְׁוִין אַ שְׁלָאָקָס־הָאָגָּוָן ! עַר לִיְגָטָן זִיךְ וּוֹי גַּעֲוִיכָטָן ! —

אוֹן גָּלִיקָן בָּאָפְּעָלָט : פָּאַרְזָאָמְלָעָן זִיךְ מַעַן זָאָל,

זיך אויסצ'יזן פונסני און זיך דערזען מוזמן.
 פון מאל צו מאל ווערט זויניגער די צאל,
 נאר דראנג בי די געליבענע קומט צו און צד מערד...
 און א באשלוס געהיים דארט אングענומען ווערט.
 ער שטראלט פון אויגן שפֿאָפְּלָאוּ און מידע:
 אַ שְׁמִידְעָרְדִּי בָּאַשְׁטָאָטָן אֵין דָעַר אָוְנְטָעָרְדָּ!
 געווער אליען זיך שטעלן שמידן!

35. זאג ניט קיינמאָל, אֶזְדוֹ גִּיסְטְּ דָעַם לְעֵצְטָן וּוּנְגָּ

I.

און אין אונטערעד אַ פִּיעַר זיך צְבָרוּתִים.
 אלְץ אַזְוָנְדָּט אָוִיפָּ וּוִידְעָרְשָׁאנְדָּ דָעַם טוּיַּט!
 דורך די קעלערט, דורך די רערן — הַוְילָע טְרִיט,
 פְּלָאָם אֵין אוִיגָּן, אֵין אַזְעָצָעָר — דִּינְגָּמִיט!
 ווִיסְטָן די נָאָכָּט אַיִּזְנָן, אֵין דָעַר טָאָג אַזְוָנְדָּשְׁוָאָרָן,
 אַזְמָאָמָעָרְקָט פָּאָרְקָנִיפָּט אַהֲרָן זיך מִיט אַהֲרָן!
 יָאָטָן — אַיְצְיָקְוִיָּז, באַזְוָנְדָּעָר אֵין באַנְגָּד.
 סְשָׂטְרָעָקָט אֵין אַזְוָנְדָּעָר אַהֲנָט זיך צו אַהֲנָט!
 צו די טוּיַּרְן פון גַּעַטָּא בַּיִּדְעָר נָאָכָּט
 קְוּמָעָן קָאָטָאָרְזָנִיקָּעָס אַזְנָן, זַוְּ פָּוָן אַשְׁלָאָכָּט,
 פָּוָן דָעַר אַרְבָּעָט, פָּוָן דָעַר קָאָטָאָרְגָּע גַּעַשְׁמִידָט,
 אַזְנָן באַשְׁלָוָסָן הַעֲרָן פָּעָסָט זיך אֵין די טְרִיט.
 סְיוֹאָרָטָן שְׁטִיבָעָלְעָך דָעַרְשָׁלָאָגָעָנָע, פָּאָרְטִּיטִיט:
 אָפְּשָׁר הַעֲרָט זיך וּוָאו אַבְּשָׁוְרָה אֵין דָעַר וּוִיט?
 — נִיט דִין מָזָל, נִיט דִין גּוֹרָל, נִיט דִין גְּלִיק, —
 וּוּנְגָעָט אַזְמָעָטִיק אַבְּלִיק זיך צו אַבְּלִיק . . .

II.

פָּוָן וּוֹאָגְנִיטִיזָאוֹ — פָּוָן אַמְּלִיאָנָע צַי אַהֲיל,
 וְאָס סְיוֹוִיסְטָקִין פּוֹגִיל אֵין דָעַר וּוּלְטָנִיט, וּוָאו וַיְיִזְגָּעָן, —
 זיך גַּעַצְוִיגָּן האָט אַ וּוּגָּ צוֹ דָעַר פָּאָרְטִּיִּי,
 זיך גַּעַצְוִיגָּן האָט אַ וּוּגָּ צוֹ פָּאָרְטִּיזָאָנָעָר.
 אַיִּזְנָן פִּיבָּעָר שְׁלִיְּדָעָרָן די אוִיגָּן זיך אַהֲיָן,
 גַּעַזְיכָּטָן אַפְּגַּעַצְעָרְטָע, מַאְגָּרָע אֵין דָאָרָע.
 עָס קְוּמָעָן וּוַיְנְטָעָלְעָך בְּאַפְּוֹלְמָעְכְּטִיקָט צוֹ פְּלִיעָן,
 גְּלִיק וַיְיִלְחָחָם פָּוָן די וּוּלְדָעָר לְעַגְעַנְדָּאָרָע . . .
 פָּוָן בְּלִיק צוֹ בְּלִיק קִיְּקָלָט אַהֲפָעָנוֹג זיך דָוָרָ,

און יעדער בליך איז מיט געהימעניש באשווואוירן,
און אין די אויגן ליענט יעדער אויס א שפֿרּוֹן,
און אין דער שטיל וווערט מען דאָרט אַינְצִיקּוּית געוֹאוֹירַע:
סְאיַזְוּ בֵּי דָעַם וּוְאַלְדָּעַרְגּוּץ אַרְאָפְּ אַ פָּאֶרֶאַשּׁוֹת
צַוְּ דֵי גַּעֲהִימְגִּנְיסְּפּוֹלְעַ מְחֻנְתָּה פָּאֶרֶטְיוֹןְגַּעַר . . .
עס ווַיִּסְתַּט נִיט קִינְגַּעַר נִיט דָעַם טָאגַגְוַיְתָה, נִיט דֵי מִינְטוֹ
עס ווַיִּסְתַּט נִיט קִינְגַּעַר נִיט דָאָס אַרְטָה אַונְזַּוְאַנְגַּע . . .

III.

עַפְּסַ נִיט הַאַט דָּעַר גַּעֲקְוּמָעָנֶר גַּעֲבָרָכְטַּ,
עַס פָּאֶרֶכָּפְּטַ בֵּי דֵי דַעְרוֹוָאַכְּטַע זַיְד דָעַר אַטְעַם,
אַין גַּעֲדָאנְקַ בֵּי זַיְד שְׂוִין יַעֲדָעַרְעַר זַיְד שְׂפָאַרְט
לְעַם דֵי שְׂטַעְכִּיקְעַ פָּאֶרֶצְיוֹמְנוֹגְעַן פּוֹן דְּרָאַטְוַן:
„אַ פָּאֶרֶשְׁפְּטִיקְטַּס שְׂוִין דָאָס מַזְלָ אַוִּיפְּ אַונְדוֹן פָּאַלְטַ,
נִיט קִין קִינְגַּעַר, נִיט קִין מַמְעַן, נִיט קִין טָאַטְוַן
וּעַט שְׂוִין קִינְגַּעַר נִיט אַרְוִיְסְפִּרְוָן אַין וּוְאַלְדָּ.“
סְזִינְגַּעַן הַעַנְטַ אַוְעַק צְעוֹדָרְעַמְעַן זַיְד יָאַטְוַן.
אַין דַעְרוֹוָאַרְטָעַנְישַׁ פָּאֶרֶבְּיַי גִּיט אַ מְעַתְּלַעַתְּ,
אַין פָּאֶרֶצְקַ אַונְזַּוְאַנְגַּע אַין בְּלוֹט גִּיט אַ דַעְרָמָאָן עַר.
סְלִיגַט אַין רִינְשְׁטָאַק שְׂוִין אַ קָּאָפְּ פּוֹן אַוְעַסְעַס,
אַיְגָנְהַעַנְטַק אַפְּגָ�הַאַקְטַ פּוֹן פָּאֶרֶטְיוֹזָאַנְגַּע.
אַיְינָס צָוֵם צְוִיְיטַן זַיְד גַּעֲשְׁפָעַנְטִיקְטַ נְעַנְטְּרַעַטְ צַוְּ,
אַיְינָס פּוֹן צְוִיְיטַן זַיְד דַעְרוֹוִיְטָעַרְט וּוְיַי אַ שָּׁאַטְוַן.
אַונְזַּוְאַנְגַּע עַס פְּלִיטַ עַרְגְּעַץ אַין לוֹפְטַ שְׂוִין אַוִּיפְּ אַ צּוֹגְ —
אַיְ מִיטַּ קָאַסְקָעַס, אַיְ מִיטַּ שָׁאַבְּזַנְ-בְּרָאַר באַשְׁאַטְוַן.

IV.

צְוִוְישַׁן שְׂטִינְגַּעַר אַין דָעַר גַעְטָאַ וְאַקְסָט אַוִיךְ גְּרָאַ,
צְוִוְישַׁן קְלַעְמָעַר אַין דָעַר גַעְטָאַ רִיסְטַ דָאָס הַאַרְץ זַיְד.
נַאֲךְ זַיְד מַזְלָ הַאַט זַיְד הַיְרָשָׁל גַּלְיקְ גַּעֲלָאַטְ,
יָאַטְן אַוִיסְגַּצְיַילְט, מִיט זַיְד צְוֹזָעַמְעַן — אַבְצַוְן,
פּוֹן וְאַרְשְׁטָאַטְן צַוְּ דֵי בִּיקְסָן אַוִיךְ גַעֲשְׁלַעַגְ,
פּוֹן פָּאֶרֶשְׁמִידְקִיטַ אַין דֵי קִינְטַן צַוְּ נְאַגְּנַעַן.
אַונְזַּוְאַנְגַּע פּוֹן פְּילְפּוֹל אַונְזַּוְאַנְגַּע חַקְירָה גַּאנְצָע טָעַג:
צַיְ אַ פְּאַלְקַ וְיַי אַלְעַ פְּעַלְקָעַר יִדְןַ זִיְינְעַן,
אוּיבַ דֵי עַרְדַ פָאָר זַיְיַ צַוְּ חַלְוָם גִּיטַ נָאָר אָוָם,
אוּבַ דֵי זָאָמָעַן זַיְיַ צְעַטְרָעַנְצָלַט דָעַר גַעְוִיטָעַר,
אוּיבַ זַיְיַ זִיְעַן אַוִיךְ אַונְזְגָרָונְט אַומְעָטָוָם
אוּבַ זַיְיַ זִיְעַן זַיְיַ אַונְזְגָרָונְט וְיַי דֵי גַעְרָעַטְעַנְישַׁ פָּאֶרֶשְׁנִיטַן ? !
דָאָךְ אַינְזַיְתַ פָאָר בְּיַיְ פָאֶרֶבְּיַי אַינְזַיְוַן אַפְּילַוְ,
וּוֹעֵן דֵי זִיְתַ פָאָר בְּיַיְ פָאֶרֶבְּיַי אַינְזַיְוַן אַפְּילַוְ
289

ס'איין דער פֿרִילְינְגֶן דָּאָן, וווען ס'פֿלְאַצְטֶר עַרְגָּעֵץ אַ צְוִים,
ווען פֿוֹן פֿרִיהַיִיט כָּאַטְשֶׁ אַ חְלוֹם קְוָמֶט — אַיְן פֿרִילְינְגֶן!

V.

— ס'קְוָמֶט אַיְן גַּעֲטָא — זָאגְטֶר דָּעֶר לְעַדְעַר הִירְשֶׁל גְּלִיק, —
אוּיךְ דַּי זָוֵן אַרְיִין גַּעֲמִיטְעָר צַו דָּעַרְוָעָקוֹן . . .
וּעֲמַעַגְסֶן גּוֹרְלָס' אַיְן זִיךְ אַומְקָעָרוֹן צְוָרִיק, —
וּעֲמַעַגְסֶן גּוֹרְלָס' אַיְן פֿאָרְבְּלִיְיבָן אוּיףְ דַּי וּוּגָן . . . —
דוֹרְכֶן מוֹיְלָפָן מְלָאָקִיךְהָמוֹת, פֿרָאנְקֶן אָוֹן פֿרִיִּי,
אוֹנְטְּפָרְדֶּר בִּיְיָזְן פֿיְיָחָפָן בִּיְתְּשָׁוָן אָוֹן פֿוֹן רִידְלָעָן
טְרָאָגֶט מְעַן בִּיקְסָן אַיְן דָּעֶר גַּעֲטָא שְׂטִילְאַרְיִין
אַיְן פֿוֹטְלִיאָרֶן אַיְן פֿאָרִיתְוָמְטוּפָן פֿוֹן פֿידְלָעָן . . .
זִיךְ נִיט אַומְגָעָקָעָרֶט דְּאָטָה הִירְשֶׁל גְּלִיק בִּינְאָכְט,
עַרְגָּעֵץ אַיְנָגָעָשְׁטָעָלֶט פֿוֹנְסָנִי הָאָט עַד דָּאָס לְעָבָן,
נְאָרָדְיִי פֿלוֹגִי-בְּלָעְטָלָעָךְ פֿוֹן גַּעֲטָא — נְעָמִיס פֿרָאָכֶט —
הָאָט בָּאוּיְזָן עַד צְעוֹאָרָפָן אָוֹן צְעַגְעָבָן.
אוּיבְ סְיוּעָט אַוְיסְקָוּמָעָן אוּיףְ אַומְקָעָרוֹן צַו גִּיְיָן,
זָאָל דָּעֶר טְרוֹיְעָר זִיךְ אַיְן וּוּגְ אַלְיִין צְעַטְרָעָטָן,
אָוֹן קְאַיָּאָר הָאָט עַד אַ לִיד גַּעֲבָרָאָכֶט אַלְיִין,
זִינְגָּעָן זָאָלָן פֿאָרְטִיזָאָנָעָד זִיךְ אַיְן גַּעֲטָא :

VI.

“זָאגְ נִיט קִינְמָאָל, אָז דַּו גִּיסְט דָּעַם לְעַצְטָן וּוּגָן,
הַיְמָלָעָן בְּלִיעָנָעָ פֿאָרְשָׁטָעָלָן בְּלִוְיעָ טָעָג,
קְוָמָעָן וּוּטָ דָּאָר אַונְדוֹזָעָר אַוִּיסְגָּעָבָעָנְקָטָעָ שְׁעהָ,
סְיוּעָט אַ פֿוֹיְקָטָאָן אַונְדוֹזָעָר טְרָאָט : מִיר זִינְגָּעָן דָּא !
פֿוֹן גְּרִינְעָם פֿאָלְמָעַן-לְאָנָדְרִי בִּזְוַיְלָאָן פֿוֹן זּוֹוִיסְטָן שְׁנִי
מִידְ קְוָמָעָן אָן מִיטְ אַונְדוֹזָעָר פֿיִין, מִיטְ אַונְדוֹזָעָר וּוּיִי,
וּוֹאָ גַּעֲפָאָלָן אַיְן אַ שְׁפְּרִיצָן פֿוֹן אַונְדוֹזָעָר בְּלָוָט,
שְׁפְּרָאָצָן וּוּטָ דָּאָרָט אַונְדוֹזָעָר גְּבוֹרָה, אַונְדוֹזָעָר מָוָט,
סְיוּעָט דַּי מְאָרְגּוֹנְזָוָן בָּאֲגִילְוָן אַונְדוֹזָעָר הַיִּינְטָן,
אָוֹן דָּעֶר נְעַכְתָּן וּוּטָ פֿאָרְשָׁוִינְדָּן מִיטְ דָּעַם פֿיִינְט,
אוּיבְ פֿאָרְזָאָמָעָן וּוּטָ דַּי זָוֵן אָוֹן דָּעֶר קְאַיָּאָר,
זָאָל דָּאָס לִידְ גִּיְיָן — אַ גְּעַבָּטָן פֿוֹן דָּוָרָ צַו דָּוָר,
אַגְּנָגָעָשְׁרִיבָן ס'אַיְן מִיטְ בְּלוֹט אָוֹן נִיטְ מִיטְ בְּלִי
נִיטְ קִיְיָן לִידְלָפָן אַ פֿוֹיְגָל אוּיףְ דָּעֶר פֿרִיִּי,
ס'הָאָט אַ פֿאָלָק דָּא צְוִישָׁן פֿאָלְנְדִיקָעָ וּוּבָנְטָן
ס'לִידְ גַּעֲזָגָעָן מִיטְ נְאָגָאָנָעָן אַיְן דַּי הַעֲנָט ?”

36. אן געוווער

I.

אויף גאטס באראט, פון דארף צו דארף
אַרוֹמְגָעָבָלְאַנְקָעַט נְעֵמִי הַט אַ לְאַנְגָּעַ צִיְּט שְׁוִין.
אויף שטרעקס וויאט אָונְ דָּלְרָנְעָבָן דָּארָט
געגאן אִין אִיר גַּעֲרָאָגָּל מִיט דִּי דִּיטְשָׁן.
דָּעַר אָוְמָגְלִיך גִּיט דָּעַם וּוּעַג אִיר אַ פָּאֶרְלוֹיָה.
געפָאָר האַלְט פָּוָן אַנְטָקָעָגָן זַי אִין טְרִיבָּן.
זַי אַרְבָּעַט בֵּי אַ פּוּעָר אָפָּא וּוֹאָד אִין הוּיָה,
אָונְ לְעַנְגָּעָר קָאָן זַי מַעַר דָּארָט נִיט פָּאֶרְבָּלִיבָּן.
זַי זִיס אַבְּדָאָרְפּ דָּאס לְעַבָּן זַיִן,
אוֹ אַיְנְשָׁטָעָלְן פָּאָר דָּעַם זַאְל מַעַן אָזְיִי זַיִד קָאָנוּן!
אִין אִיר פָּאֶרְוָאָגְלָטְקִיִּט — וּוּגְ-אָוִיס וּוּגְ-אַיִן —
הַט נְעֵמִי אוֹיד בָּאַוְיַּז שְׁוִין צַו זַיִן אַ נְגָעַ.
אָונְ מִיטָּן צָלָם זַיִד פָּאֶרְשָׁטָעָלְן פָּוָן דָּעַר שְׂוֹעָרָד,
אָונְ קָעָגָן הַוְנָגָעָר זַיִד פָּאֶרְשָׁטָעָלְן מִיט תְּעִנִּיתִים.
ニיטא קִין פְּרִיאָן פָּוָן גִּין אַיבָּעָר דָּעַר עָרְד
אֲפִילּוּ דּוֹרְכָּן טּוֹיט! דִּי שְׁדִים וּוִיסְּן!

II.

איַז זַי גַּעַגָּן. אִין עַרְגָּעַץ קִין פָּאֶרְהָאָלְטּ.
עַרְגָּעַץ אַהֲיָנָמָעָן איַז וּוּט זַי פָּאָר גַּעֲוִיס דָּאָרְ.
אָט דָּא פָּאֶרְדוֹפּט דִּי שְׁטִילְקִיִּט פָּוּנָעָם זַוְּלָד,
אָונְ דָּארָט — פָּוָן טִיכְלָל דָּעַר גַּעֲפְּלִיסְטָעָר . . .
אָונְ אָוּמָעָטָם — דָּאס זִיס פָּאֶרְוּעָלְקָטָע גַּרְאָז
מִיט רִיחּוֹת. טְרָאָגְנְדִיקָּע זַיִבָּן טֻעְמָעָן ;
ニיטא קִין גַּרְעָסָעָר גְּלִיק, וּוּסְתָּמָ אַלְאָז
אוֹיף דָּעַם זַיִד טָאָן, וּוּאוֹיף אַ מְאָמָעָן . . .
גָּאָר קוּיָּקָן זַיִד מִיט דָּעַם אִין אִיר פָּאֶרְוּעָרטָן,
אָונְ אָנְשָׁעָפָּן זַיִד רָו אִין אִיר פָּאֶרְבָּאָטָן.
וּוּרְדּ קָאָן דָּעַן אָפְּשָׁאָצָן דִּי וּוּרְטָט
פָּוָן אָן גַּעַפָּאָר אוֹיף דָּעַם אַ טְרָאָט טָאָן?
איַז זַי גַּעַגָּן. קִין קוֹק אָרוּם זַיִד נִיט פָּאֶרְגִּינָט.
גַּעַשְׁלִיְּפָט וּוּי מְעַסְעָרָס זַיְנָעָן אַלְעָ וּוּגָן.
אָונְ אָוּמָעָטָם הַט דִּי גַּעַפָּאָר בָּאֲגִינָט,
אָונְ סִיאָוּן דָּעַר אָוְמָגְלִיך אִיר גַּעַגָּן אַנְטָקָעָגָן.
דָּאָר הַט דִּי מִידָּקִיָּט אִיר פָּאֶרְשָׁטָעָלְט דָּעַם וּוּגָן

III.

און בי א טיכל זי מיט דרעלן אַנגעלאלָדָן.
נאר פּלוֹצְעָם — דייטשן! טומל און געוועק,
צום טיך אַ היישעריק זיך אַנגעלְלוֹגָן באָדָן.
— ציגינערין! — האט אַינְגֶּר זי באָמְעָרְקָט,
וואָס ברודיקסטו דעם טיך מיט דינְג שוואָרְצָע אוּיגָן? —
דעם טיך האט נעמי ניט געזען שוין מעָר,
אַ שטיווֹל אַ גּוּקָאוּטָעָר אַיז ווי אַ שְׁטִינְץ צו אַיר גּוּפְלוֹגָן.
אַדְוָרְכּוּנְגּוּפְּאַכְבָּעַט סּוּוּישְׁטְּשְׁעַנְדִּיק עַד האָט
און לעָם אַיר קָאָפּ לְעָם דָּעָר צְעַפְּאַטְּלָטָעָר פֿאַרְהָאָקָט זיך.
— נוֹ, טְרָעָף, צְיִגְיִנְגָּרִין, — האט שוין אַ צוּוִיתָעָר אַיר גּוּדְרָאָט,
וועָן ווּעָט אַרְאָפְּלִיעָן דָּעָר קָאָפּ פֿוֹן דִּינְגָּעָ אַקְסָט? —
סְּהָאָט נעָמִים בְּלֵיק גַּעֲטָאָן אַ שְׂוִים
איְבָעָר דָּעָם טיך, איְבָעָר דָּעָר ווּיטִיט, איְבָעָר דִּי רְוִימָעָן:
— ווּעָן פְּלִיגְלָן ווּעָלָן אַוְיסְטוּאָקָסָן אוּיפּ אִים!
און מעָר קִין ווּאָרט ניט אוּיסְגּוּרְעַדְט האָט נעָמִי.

IV.

אַ בְּלִישְׁטְּשָׁע האָט גַּעֲטָאָן אִין לְוֹפְּט אַ שְׂוּעָדָד,
גַּעֲלַעַטָּעָר זיך גַּעֲטָאָן האָט אִין דָּעָר הַיְּיך אַ קוּיְּקָל.
גַּעַקְאַטְּשָׁעָט אוּיפָּן בְּרָעָגָן האָבָּן די דיַיְתְּשָׁן זיך ווי פְּעָרָד
און, שְׁפְּרִינְגְּעַנְדִּיק, פֿאַרְפְּלָעָקָט פֿוֹן טִיךְ דִּי בְּלוּקִיטִיט:
— אָט זִינְגָּעָן זַיִן, די פְּלִיגְלָן פֿאָר דִּין קָאָפּ!
הַאָט אַינְגֶּר צּוּגְעָרוֹקָט צוֹ נְעָמִין זיך אַ הוּילָעָר,
די שְׂוּעָדָד גַּעֲטָאָן צּוֹמָהָאָלְדוֹן אַ לאָן אַרְאָפּ
און מִיטְּנוֹן שְׁפִּיצָּאָר דִּיר גַּעֲטָאָן דָּאָס מוּילָאָר:
— נוֹ, רְעָד! — האָט עַד גַּעַבְלִינְצָלָט מִיט דָּעָר שְׁאָרָף, זוי אוּיפּ אַ שְׁלָאָכָט,
די פְּלִיגְלָן זִינְגָּעָן דָּאָ! דִּיר צּוּמָעָסָטָן מִיר ווּעָלָן בָּאָלְדָן זַיִן!
עַד האָט גַּעַקְיִיכְּטָן פֿאָר פְּרִיךְ, גַּעַהְיִקְעָט אָוָן גַּעַלְאָכָט,
גַּעַטְרִיסְלָט אוּיפּ זַיִן בְּוֵיךְ האָבָּן זיך זִיבָן שְׁמָאָלָצָן.
און מיט העוֹוִות זִיגְעָרִישָׁע הַיְּרוּשְׁעַנְדִּיק אַוּעָק
אַ הוּלִיעָן אָוָן אַינְטִיךְ די זִיגְעָר זִינְגָּעָן.
נָאָר ניט גַּעַוּעָן אַיז ווּיטִיט שוֹין יְעַנְגָּר וּוּגָּג,
וואָס האָט גַּעַפְּרִיט אַין ווּאָלְדָן צוֹ פֿאָרְטִּיזְאָנָעָר.

V.

דָּעָר זִיט פֿוֹן ווּאָלְדָן אַיז וּוּאָרְנְדִּיק אָוָן זַאָרָב
און אַנְגּוּשְׁפִּיצָּט אוּיפּ שְׁטַעַנְדִּיקָן גַּעַרְאָגָּל:
אוּבָּר ניט קִין אַיְגְּעָנָעָד — אַיז לִיגְזִיךְ גַּלְיִיךְ אָוָן שְׁטָאָרָב,
אוּבָּר אַן גַּעַוּעָר — אַיז בְּעַסְעָר ניט אַרְיִינְגִּין!
און אַט אַיז נְעָמִי שְׂוִין מִיט מַזְלָעָן ווּאָלְדָן,

נאר עפער מאדנע — גלייך ווי ניט און יא דא . . .
 מע קוקט אויף איר אוווי פארוואנדערט-קאלט
 און אומהיילעך אוזי און — כלאיידע . . .
 געדוכט האט איר, איז ס'דייערט נאך ס'געהיג,
 א בליעז האט דורךגעשניטן איר דאס הארץ א ווילע :
 זי איז פון געטה אוזי אומבאטראקט אוועק,
 זי האט פאללאט זי געטה אוזי אייליך . . .
 פארדעכטיק האט זי זיך דא איסגעדאקט,
 פון קינעם ניט געשיקט, פון קינעם ניט דערווארט דא . . .
 ווי האט זי אויסגעמיטן זי געפאר ?
 זי האט זי מיטן וועג זיך אפגעפארטיקט ?

VI.

א פינצעטערנייש האט זיך געליגט אויף איר גזיכט,
 ערשות איצט האט זי באזינט איר טעות :
 זי איז אוועק אלין... אלין... פאר זיך ...
 און ניט פאראויסגעגען, איז עפער אנדערש דא איז . . .
 זי האט געקוקט און גאנישט ניט געוזן :
 מע קאן א סך, פון אלץ זי פרעגן ! . . .
 זי איז אוועק, ווען גליק איז ניט געוזן,
 און ווען געפרלעך איז געווארן יעדער רגע ! . . .
 — פונואגען ? — האט די וואך געתנטפערט געמי.
 — פון געטא ! — האט געענטפערט געמי.
 זי האט צו יעדן צויגיגלע דעם בליך געשטרעקט,
 און איזו פרעמד געוזן איז יעדער בוים איר . . .
 — נו, און געוער ? — געוענדט האט זיך די וואך נאכחהער,
 דעם בליך איז נעמי אינגעזיגן
 און הילכיק אויסגעהוסט זיך : — און געוער
 איז מען אין וואלד, ווי אן די אויגן.

VII.

געוער האט נעמי ניט געהאט.
 געהאט האט נעמי בפוי א לאטע.
 צעבילטע פיס פון נערונד
 און שטילן ואנדעראוונעם פלאטער . . .
 מיט אומעט וואנדיקן אין בליך,
 דערמאנט אין איר די וואך האט שפעטער ;
 נאר זי איז שוין געגאנ צוריך
 דורך וועגן אנדערע אין געטה.
 פון וויט נאך אויפן וואלד א קווק,
 וואס איז פארווארכט פסט געתטאנען.

ז' האט דערזען א מעלה-גרהדייקע קו,
א הײם, וואס איז ערגעץ ניט פֿאָראָאנען . . .
און וווײַטער זאָרט געלאָזט זיך גײַן.
וּאַהֲהֵין? — איז שווין אלצאיינס גשוען אַיר . . .
זיך אַפְּגַעַשְׁטָעלַט האט זיך בִּי יַעֲדָן וְאַלְגַּעַרְשְׁטִין,
זיך אַיְנְגַעַה-עֶרֶת אַיז יַעֲדָן קְרִי פֿוֹן הַעֲנָדָר . . .

37. אַ בִּיקָּס

I.

אַיז פְּלָאָם זיך שְׁמַעְלָצְטַט דָּעַר הַיְמָלְ-רָאָנד,
עַס זְוִיגָּן וּוְאַלְקָנָס זיך, וּוְיַלְאַזְוּעַק גְּרִינְעַ.
פֿאָרְבִּי דָּעַר גַּעַטָּא בִּי דָעַר וּוְאַנְטַט
הַאֲטַט אַ גַּעַשְׁפָעַנְסַט אַדוֹרְכַּגְּשְׁלִיכְט בְּאָגִינְעַן.
גַּעַגְאָן פֿוֹן וּוְאַלְד אַיז דָּאָס גַּעַשְׁפָעַנְסַט,
גַּעַגְאָן סְיַאִז טָעַג, אַונְן נַעֲכָט, אַונְן וּוְאַכְּן,
דוּרְכָאוּיס פֿוֹן אַומְוָעָן פֿאָרְבְּלָעַנְדַט,
אַונְן פֿוֹן בִּיְזָוָוָן-דָעַרְן פֿאָרְשְׁפָרָאָכוֹן.
בָּאַדְעַקְט מִיט פֿינְצְטָעַרְקִיט סְגַעְזִיכְט,
די פִּיס צְעַבְּיִיכְט, די האָרְ צְעַפְּלָאַטְעַרְט,
הַאֲטַט אַנְגַעַטָאָן סְגַעְשָׁפְעַנְסַט אוּרְפַּזְזַט
די מְגַנְ-דְּזְדִּידְקָע לְאַטְעַ.

אוּרְפַּזְזַט פֿיַין אַונְן אַפְּקוּמָעַן — אַט בְּאַלְד
זיך אַוְיְפָשְׁפָאָרוֹן דָעַר טְוִיעָר וּוּטַט דָא,
אַונְן דָאָס גַּעַשְׁפָעַנְסַט וּוּטַט פֿוֹנוּם וּוְאַלְד
זיך צְרִיק אַרְיְינְגְּנְבָּעָן אַיז גַּעַטָּא . . .

II.

די ברוֹסְט — אַיז גַּעַטְאָדִיקָן צִיר,
דאָס הַאֲרַץ — אַיז קְלַעַמְעַנְדִּיקָן פֿיבָעַר.
אוּרְפַּזְזַט אַפְּרִימְאָרְגִּיקָן שְׁפָאַצְּרִיר
אוּזָאָס גַּעַשְׁפָעַנְסַט די גַּעַטְאָ-שְׁוּעָל אַרְיְבָעַר :
גוּטְ-מְאָרְגָּן, אַוְמְגָלִיק, אוּפְּפָדָסְנִי!
דָעַרְשְׁטִיקְטָע גַּעַסְעַלְעָד, גַּוְטְ-מְאָרְגָּן!
סְיַהְאָט אַיר דָאָס הַאֲרַץ גַּעַטָּא אַשְׁנִיד,
אוּזָטְרָעָרְן חָבָן זיך גַּעַוְזָאָרגָן :
דָעַרְלָום פֿוֹן דָעַרְ פֿרִי אַיז אוּסִיס,
גַעַנְדִּיקָט זיך פֿוֹן וּוְאַלְד די טְרוּמְיָעָן! . . .
דאָס הַאֲרַץ בִּי גְּלִיקָן שְׁפְּרִינְגָט אַרוֹסִיס,

יין איגן קול פֿאָרְטוּבִּיט אַיִם : — נַעֲמֵי ! —

פֿוֹן גַּעֲטָא אַקְאִיאֶר זִיךְ שְׁפִּרְיִיט

אוֹן שְׂטִיל בָּאוֹזָאַלְבָּט דִּי גַּעֲטָא-גַּעֲנָגָט.

עַס הַאַט דָּא קִינְדָּעֶר גָּלִיק בָּאָגְלִיטִיט,

אוֹן דָּא הַאַט נַעֲמִין גָּלִיק בָּאָגְעָנָט . . .

III.

קיַן זָוָארְט. קִיַּן קָלְאָנְגָּד. קִיַּן מִינְדְּסְטָעָר וּוִינָּגָן.

גָּלִיק וּווִי דָּעַרְטְּרוֹנוֹקָעָנָע אַיִן וּווִי פֿאָרְיוֹוִיטִין.

פֿאָרְאַנְקָעָרְט בָּלוֹיז דָּעַם בְּלִיק אַיִן בְּלִיק

הַאַט אִינְגָּעָר שְׂוִיְּגָנְדִּיק בְּבִים צְוִיִּיטִין.

בָּאָרוֹוִישִׁט, צְעַטְוָמָלֶט, תַּאַטְ דָּאָרְט גָּלִיק

זִיךְ אִינְגָּעָזְוִוִּיגָן אַיִן אִיר פְּנִים :

גַּעֲנוּמָעָן שְׁפָאנָעָן הַיְּן אוֹן צִ'רְיִיק.

פֿאָרוֹזָעָן, וּווִי סִיאָגָט אִיר שְׁמִיכָּל אַז אַיִם :

— סְאיַיְן וּוִיְנִיךְ דָּאָבָן בָּלוֹיז אַקְאָפָּ,

אַז קָגָעָן אָפָּגָעָן מַע זָאָל אַיִם ! . . .

אַ בְּיִקְס ! . . . — הַאַט אִיר דָּאָס הַאָרֶץ גַּעֲקָלָאָפָּט, —

סְאיַיְן אַלְקָן גַּעֲוָעָן... פֿאָרְבִּי... אַ חְלוּם...

אַ חְלוּם אַיִן גַּעֲוָעָן דָּעַר וּוֹאָלָד,

אַ חְלוּם אַיִן גַּעֲוָעָן דָּאָס בָּלָאַנְדְּשָׁעָן. —

אִיר קָאָפָּ אַיִן אַקְסָט אַ בָּאַהָאָלָט,

וּווִי בַּיִּ אַ פּוֹיגָל, הַאַט גַּעֲטָאָן זִיךְ . . .

IV.

אַ שְׁוְלִידְיקָעָר הַאַט גָּלִיק גַּעֲהָרָט,

גַּעֲלָאָט אַוִּיפְתָּ זִיךְ דִּי וּוּעְלָטָעָר פְּאָלָן :

— אַ בְּיִקְס דָּאָט אַיְצְטָעָר מַעַר דִּי וּוּרָט

פֿוֹן מִיר, פֿוֹן דִּיר אוֹן פֿוֹן אַונְדָּז אַלְעָ!

די בְּיִקְס בָּאַשְׁטִימִיט : זּוּעָר יָאָ זּוּעָר נִין !

אוֹיךְ דָּאָרְט אִיר אַלְעָ רַעַכְתָּ גַּעֲהָרָן ! —

זִי הַאַט גַּעֲשְׁטִיקָט אַיִן זִיךְ גַּעֲוָיִין,

דָּאָרְט הַאָבָן דָּוְרְכָּגָעְפְּלִיכָּט דִּי טְרָעָן . . .

— סְיָהָאָט נַעֲמִית גַּעֲהָאָט קִיְּין בְּיִקְס,

גַּעֲהָרָט הַאַט זִיךְ אַשְׁאָרְדָּ פֿוֹן בְּלָעָטָעָר, —

אַ לְאָטָעָ בָּלוֹיז ! . . . — אַיִן הַאַט צְוִיקָּ

דָּעַר וּוֹאָלָד זִיךְ אַפְּגָעָשִׁיקָט אַיִן גַּעֲטָא . . .

אַצְּיַנְדָּעָרָט וּוִיס ! אוֹן נִיטָּ פֿאָרְגָּעָס

אוֹן יְעָדָן אַיְנְצִיקָּן דָּעַרְמָאָן עַס.

אוֹן סְגַּעֲמָט דָּעַר וּוֹאָלָד נִיט אַז אַיִף קַעַסְט

פֿאָרְגָּוּטָעָ רִיד אַזְנָן פֿאָרְ רַחְמָנוֹת !

V.

אַרְאָפְגָעָלָאָוֶת אֹוִיפּ גֵּלְיקַס גַּעֲזִיכַט
הָאָט פּוֹן דָּעֶר גַּאנְצָעֶר גַּעַטָּא זִיךְ דָּעֶר אָוְמָעַט.
דָּעֶר וּועֶג אִים נַאֲכָעַשְׁלַעַפְטַּה הָאָט זִיךְ
וּוי צַו דִּי פִּיס אַ צַּוְגַּעַקְנִיפְטַּעַר קְלוּמָעַק.
נִיט אַלְץ הָאָט עֶרֶת פּוֹן גַּעַמִּיס רִיד
מִיטָּן גַּעַדְאָנָק בָּאוּמָעַן אָוָן פָּאַרְשְׁטָאָנָעַן.
דָּעֶר וּוְאָלֶד הָאָט זִיךְ פָּאָר אִים גַּעַדְרִיטַּט
גַּעַשְׂוִינְגְּדָלַט הָאָבָּן פָּאַרְטִיזָאָנָעָר,
דָּעַרְוִוִּיטְעָרְטַּט אַלְץ הָאָט זִיךְ פָּחָא אִים
אַדְוָרֶךְ דִּי אַנוּעַזְוִידְיקַע דָּוִימָעַן.
אוֹן מִיט אַ צַּוְגַּעַזְעַצְטַּעַר שְׁטִים
הָאָט עֶר אַ זָּאָג גַּעַגְבָּן : — גַּעַמִּי !
אוֹיבּ אַ סָּאַלְדָּאָט, אוֹן מִיט אַ בִּיקְס !
אוֹיבּ טְרָאָגָסְט דָּאָס לְאָבָּד, אוֹן אִינוּם הָאָרָצָן !
מִיט יַעַדְן שְׁטִינְגְּדָל אָוָן גַּעַוְוִיקָּס
אוֹיפּ קָאנְגָּעָן גְּרִיטַּט פָּאָר דָּעַם אַין שְׁלָאָכְט זִיךְ !

VI.

— ... דָּאָס לְאָנָד ! ... — הָאָט גַּעַמִּי נַאֲכָעַזְאָגָט, —
מִיט יַעַדְן שְׁטִינְגְּדָל אָוָן גַּעַוְוִיקְסָל ... —
זִי הָאָט וּוּי מִיט דָעַם אַנְהִיבּ טָאגּ, —
מִיט יַעַדְן וּוְאָרֶט אַצְיַינְד גַּעַשְׂטִיקַט זִיךְ, —
נָאָר וּוּאָס ? — הָאָט זִי גַּעַזְוִימִיט דִי טְרִיטַּט
אוֹן אַפְגָּעָלָאָוֶת דָעַם אַטְעָם יָאָגָן,
איְעָדָעַר וּוְאָרֶט אִירָס הָאָט גַּעַבְרִיטַּט,
גַּעַפְאָלָן סְאַיְוּן וּוּי פּוֹן אַ הָאָגָּל, —
איְוּ עַפְעָס אַנְדָּעָרְשַׁע דָעַן פָּאָרָאָן,
איְוּ עַפְעָס נָאָךְ דָא חֹזֵץ דָעַם צְוִיבְעָר
פּוֹן גַּיְינְיַן מִיט אַלְעַ — הָאָנְטַבְיַיְהָן
קָעָגָן דִי מַעְרְדָּעָר אָוָן דִי רַוִּיבְעָר ?
נָאָר סִיקְוָקַט דָעֶר וּוְאָלֶד מִיט אַ פָּאַרְדָּאָכָט,
כַּזְוִיִּיס נִיט, מִיט וּאָס אִים אַבְעַדְצִיְגָן,
אוֹ כַּקְעָדָר אִים אָוָן מִיט לִיבּ אָוָן הָאָרָצָן,
וּוי יַעַדְעַס בְּלֻעְתַּל קָעָר דָעַם צְוִוִּיגָן

VII.

אוֹן אוֹיבּ עַס וּוַיִּסְטַּט דָעֶר וּוְאָלֶד אַלְיַין
בְּלֹוִין דִי, וּוּאָס קָוּמָעַן פּוֹן דִי הַיְמָעַן
מִיט דִי גַּעַרְוָן פּוֹנָעַם פְּלִיאַן,
מִיט דִי גַּעַרְוִישַׁן פּוֹן דִי בִּיְמָעַר,

און אין דער ביקס — פון פעלד די ליב,
און אין דער שפין — פון פרוכט דער פלאטער,
איו מיר פון געטה זיס דער שטובי,
איז מיד קיין חרפה ניט די לאטער.
כישלאג אומעטום זיך פאָרַן לאָנד!
באָנגאנד מיט ברידער אונ מיט זידעם,
וואָס האָבן ערלעך דורך-לאָנג
מיט שוּוויס באָטרוֹנְקָעָן אָן פֿאָרְזִיָּיט עַס,
וּאוֹ ס'טְּרָאָגֶט אָין מוֹיל דֵּיך יַעֲדָר טִיךְ,
וּאוֹ ס'שְׁלָאָפֶט דַּעַר גְּרוֹגַט מִיט דִּינָע וְאַמְעָן,
וּאוֹ יַעֲדָעַס בְּעֶרֶגֶל טְרָאָגֶט דִּין נַאֲמָעַן.

VIII.

וואָו יַעֲדָן שְׂתִּין אָין לִיב דִּין וְאַרטָּן,
און דִּיך גַּעֲמָרְמָל יַעֲדָן וּוַינְטָל,
און שְׂטָאָרְבָּן קָאָן אִיך דָא אָן דָּאַרטָּן,
זַוי דָא אָן דָּאַרטָּן — זַיך אַצְּגָרִין טָאָן!
ס'גִּיִּיט קְנָאָפֶט מִיר אָן אָן וּוַיְנִיקְיוֹוָסֶם,
צַי זַעַט מַעַן אָונְדָה, צַי נִיט אָפְּלִי . . .
דָּאָס לְאָנְגָּד אִינְגָּאָנְגָּן אָין דִּי מָאָס
פָּוֹן אָונְדָּזָעָר הַאָרְבָּסֶט אָן אָונְדָּזָעָר פְּרִילִינְג . . .
און אִיך וּוָעַל האָבָּן ס'גְּלִיק, וּוַיְוִיט אָוִיס,
זַיך שְׁלָאָגֶן פָּאָרַן לְאָנְגָּד אַיְן גַּעֲטָא,
וּאוֹ סְעוּוֹט זַיך שְׁלָאָגֶן קְלִין אָן גְּרוּיס,
מִיט הַוִּילָּע העֲנָט — צַי פְּרִידָר, צַי שְׁפָעְטָעַד . . .
און שְׁוִין צַו קִינְגָּם נִיט פֿאָרְטְּרִיט,
הַאָט גַּעֲמִי סְתָּם אַזְּגָּגָעָבָן : —
פָּאָרוֹוָסֶם קּוֹמֶט אָונְדָה אַזְּאָמָן טִוְּטָה?
פָּאָרוֹוָסֶם קּוֹמֶט אָונְדָה אַזְּאָמָן לְעָבָן?

IX.

איַעֲדָעַס וְאַרטָּן הַאָט גַּלְיכָּק גַּעֲהָעָרטָם,
איַעֲדָע וּוָיְלָדָע קָאָפֶט אַקְעָרְזָועַ.
זַי אָיז גַּעֲרָעָכֶט צַי נִיט גַּעֲרָעָכֶט,
אִים פָּעָלוֹן שְׁאָכְטָלָעַד פָּוֹן קָאָנְסָעָדוֹן,
עד זָאָל זַי אַגְּפִילָן מִיט טָאָל
און זַי מִיט אוּפְּרִיִּיס־קְרָאָפֶט פָּאָרוֹוִיגֶן.
עד הַאָט גַּעֲדָעָנְקָט : ס'אָיְן נָאָד נִיטָאָ
עד הַאָט גַּעֲוָאָסֶט : מַעַן דָּאָרָה עַס קְרִינְג!
דָּאָק מִיט אַנְטְּשָׁוֹלְדִּיקְוָנָג הַאָט עַר,

צווישן דער ווירקלעכויות און טרוימען.

זו נעמין זיך געטאנ אַ קער
אָן אַיר אַריינגעמּוֹרְמָלֶט : — נָעֵמִי !
געגעבן האט אונדז אלע רעכט
מייט אלע גַּלְיִיךְ דַּי רַעֲוָאַלְוַץְעַ,
בָּאַשְׁיכָן אוֹיף דַּעַר גַּאֲרָעֵר עַזְדָּה
אייצט דַּאֲרָפָן מִיד מייט אַונְדוֹזָעַר בְּלוֹט זַי ! . . .

38. התחבוזדות אין בערליין

I.

התחבוזדות געהאט דער פִּוּרָעָר האט דעם וויפלטן מעת-לעת.
נאר ניט פֿאַרְלָאָזֶט האבן די האָרְצַ-פֿרִינְט אִים די סָאמָע נָאַגְּטַסְטַע.
פֿאַרְפָּאַלְגָּט האט אִים דער יַד, ווֹאָס זַוְּיַ אַמְתַּה האט מייט אַ מַת
אַדְוָרְכְּגַעַרְעַדְט מִיט אִים זַיךְ האָרְצַיק אַונְטוֹעַר מַאֲסְקוּעַ,
וֹוי עַר וּוְאַלְט דַּא גַעְשְׁטָגָעַן גַעְבָּן אִים
און די פֿאַרְדָּאַמְּטָע בָּאַרְד צָעוּוּקָלֶט וֹוי אַ וּוְאַלְקָן.
— אַיד זִית שׂוֹין אוֹיךְ אַ מַת ? — האט דָאָרט די קְבָּרְדִּיקָע שְׁטִים
פֿאַרְקְּילָט אַין אִים דַּאס בְּלוֹט אָנוֹן אִים נִיט אוּפְּגַעַעַרְט פֿאַרְפָּאַלְגָּן.
צי בְּלוֹיַן אַין פִּיבָּעָר אִים אַזְוִי זַיךְ דּוֹכְט,
צי ווּרְקְלָעַר נָאָכוֹן טוֹיט שְׁטִיעָן זַי אַוְּיַ פָּוּן גְּרִיבָעָר
און גִּיעָן, וֹוי זַי זַוְּילָן, פֿרְאַנְקַ-אוּ-פְּרִיַּ אַדְוֹרָה,
וֹוי אַין די בִּיכְעָר שְׁטִיטָה בַּי זַי גַעְשְׁרִיבָן ? ...
פֿאַרְשְׁפְּרָעְכְּגַעַן זַיךְ זַי אַלְעַ האט עַר גַעַהָאַט,
בָּאַמִּיט דַעֲרַמְּאַגָּעַן זַיךְ זַי אַלְעַ האט עַר דּוּמָאַט,
און יַאֲגַנְדִּיק די אוֹיגָן אָום אָנוֹן גְּרָאָה,
הָאָט עַר זַיךְ אַלְעַ וּוְיִילְפֿאַרְקּוּט אָנוֹן זַיךְ פֿאַרְשְׁטָאַמְּלָט.

II.

אַדְוָרְכְּגַעַעַוּוֹנְקָעַן האָבוֹן זַיךְ די פֿרִינְט גַעַהָיִם
הַבְּנִיטָעָר דַעַם פִּיְוָרָעָט פִּיבְּעָרְדִּיקָן האָלְדָּא-אַחְנָאָקָן :
גַעְוָעָן אַיז אַיְנָעָר אַומְבָּאַוּגְּלָעַךְ, וֹוי אַ גַעְצְּנַ-אוּפְּוָעָר פָוּן לִיְם,
דַעַר אַנְדָעָרָר זָאָט וֹוי אַ פְּרָאַשְׁ גַעְגָּבָן יַעֲדָע וּוְיִיל אַ קוֹאָקָעַ.
וֹוי צָוָם בָּאַפְּעָל גַעְשְׁטָגָעַן שְׁטוּמָ זַיְגָעַן די וּוּעָנֶט
אונ גַלְיִיכְגִּילְטִיךְ אַרְיִינְגְּעַזְאָפָט אַין זַיךְ עַפְעָס פֿאַרְנָעְפָּלָטָס.
— סַיְאַז גַלְיִיכָעָר לְאַזְוֹן אִים אַלְיַין, הַעַר הַיְמָלָעָר ! — זַיךְ גַעְוָעָנדָט
הָאָט צָוָם גַעְסְטָאַפָּא-שַׁעַט דַעַר דַקְטָעָר גַעְבָּלָס.
פֿאַרְקְעָרְפָּעָרְט בִּיְדָעַ האָבוֹן דַעַם יִסּוּד

און ס'האָט מיט בויך-רייך זיך געועענדט דער, וואָס איז ענַּלעך אויף אַ פראָשׂ:
— ס'האָט מיטן פִּוְרָעֶר שְׁלִים!... ווֹיְזֵט אַיִם, אָז ער פָּאֶרְדָּעֶט זיך!...

V.

דער פִּוְרָעֶר האָט פֿוֹן צִיְּתָן צו צִיְּתָן גַּעֲטָאָן אַ קָּעֶר
דעַם חיה-ידעהַיְקָו בְּלִיק אויף די צֻוּזָאָרְפָּעָן אַבָּאַרְכָּטָן,
וְאָס זַיְגַּעַן אִין דָעֶר רַעַזְדָּעָץ גַּעַגְגָּעָן רַעַגְלָעָד
פֿוֹן שְׁטָעַט פָּאֶרְקָעַנְכְּטִיקְטָעָן אָזָן לְאַגְּרָסָן פֿוֹן פָּאֶרְנִיכְטָוָן.
דא אַיְזָן גַּעַבְּלִיבָּן טְרִיאַי אַיִם דָאָס אִמְפְּעָרִישָׁע גַּעַוּדָר,
דא האָט דָאָס מַזְוֵּא אַיִם קִין טְרָאָפָּן נִית פָּאֶרְאָטָן,
דא האָט פֿוֹן זַוְּפָּל פָּעַלְקָעֶר שְׁוִין אַ חָלָק אַיִם גַּעַהָעָרט.
אַיְן אַשְׁׁ, אַיְן בִּינְגָּר אָזָן אַיְן שְׁמָאָטָעָס.

— ס'אַיְזָן קָאָפְּטָאָל! — האָט ער גַּעַפְּיְבָּעָרט, — ס'אַיְזָן וּזְאַלְיוֹת!
מִיט אַיְר וּוּעַט דִּיְתְּשָׁלָאָנְדָן נַאֲכָמָאָל פָּאֶרְמָעָסָטָן זַיך אויף מַאֲסָקוּעָ!
ער דָאָרָף פֿוֹן פָּעַלְקָעֶר אַפְּצָאָפָּן אַ דָּרִיטָל בְּלוּט!
פָּאָר יַעֲדָר פְּרִיאָו! זַוְּפָּל יַאֲרָהוְנְדָעָרטָן דָאָס זַאל נִית קָאָסָטָן!
אָזָן אַוִּיסְוּאַרְצָלָעָן פֿוֹן זַיְ דָעַם וּוּידָעַשְׁפָּעָנִיקָן גַּעַדָּאָנָק,
פֿוֹן זַיְ זַאְל שְׁלַעְפְּקָרָאָפָּט בְּלִיבָּן פָּאָר גַּעַרְמָאָנָי!
צַוְּ דָעַם בְּאַדְאָרָף מַעַן, אָז אַ גַּוְעַטְרָט טָאָנָק
אַיְבָּעָר דִּי שְׁאָרְבָּנָס זַיְעָר וּוּעָרט זַאְל גַּרְינְטָלָעָד זַיך דַּעְרָמָאָגָעָן!

VI.

און נִית נַאֲר גַּלְאָט אַזְוֹי! — האָט מִיט די וּוּעָס ער גַּעַפְּאָטָשָׁה, —
די דָוְרָכְגַּעְפְּרָעָסָטָע — אַוְיִפְּן פְּלָאָם! אַ דִּיְתְּשָׁעָר פָּאָקְלָ-צָוָג אַיְבָּעָר אַיְדָאָפָּע
זַאְל יַעֲדָר שְׁיִיטָּעָר זַיְן! קָאָטִינְגָּר וּזְאַלְד אַיְן קוֹאָטָשׁ!
וּוַיְיכָהָאַרְצִיקִית אַזְוֹ — מִיט פָּאֶרְנִיכְטָעָטָן דִּי עַרְדָּ פָּאֶרְשָׁטָאָפָּן!
זַאְל אַ גַּעַרְדָּן פֿוֹן מַעַנְטָשָׁן-אָש גַּיְן וּוּי אַ זַּיְלָ פֿוֹן שְׁרָעָק
פָּאָרָאוֹים פָּאָר יַעֲדָר דִּיְתְּשָׁעָר אַרְדִּינְגִּיעַ
און אַפְּרָאָמָעָן פָּאָר הַעֲרָשָׁפָט דִּיְתְּשָׁשִׁיעָר דָעַם וּוּעָג, —
הָאָט ער מִיט בְּלִיק גַּעַמְּאָרְדָּעָוָעָט פֿוֹן בְּלָאָט צַוְּ בְּלָאָט זַיך,
אַיְן יַעֲדָר אַיְנְגָּר — ער גַּעַזְוּן הָאָט זַיְן פָּאָרְוִי,
אַיְן יַעֲדָר צִיְּפָעָר הָאָט ער גִּירִיך זַיך אַרְיִינְגַּעְפָּרָעָן.
גַּעַקְרָאָכוֹן, אַ גַּעַרְרָטָעָר קְבָּרוּזָאָרָעָם, אַיְן ער אַיְבָּעָר זַיך,
און דִּי בְּגַאֲלָאָנוֹסָן צְנוּגְעַלְיִיגָּט צָוָם קָאָפָּזָיך, וּוּי קַאְמָפְּרָעָסָן.
בְּאַרְעָכָנָט פִּינְקָטָלָעָד, זַוְּפָּל יַעֲדָן פָּאָלָק שְׁוִין פְּעָלָט
און וּזְפָּל נַאֲר צָוָם אַוְמְבָרָעָג אַיְן פָּאֶרְאָגָעָן,
אַזְוּ אַונְטָעָרְטָעָנָיק זַאְל דִּי גַּאנְגָּעָז וּוּעָלָט
דָעַר בְּלוּט-גַּעַזְאַלְבָּטָעָר הָאָק פֿוֹן דָעַר אִמְפְּעָרִישָׁעָר גַּעַרְמָאָנָי!

VII.

און דָאָז גַּעַהָאָט אָז אַוִּיסְוּעָג הַאָבוֹן אַלְעָ דְּרִיִּי,
פָּוֹנְקָט וּוּי מַע יַאֲגָט זַיְ נַאֲר, אָז שְׁוִין בָּאוֹאָסָט אַיְן יַעֲדָן אַיְזָעָם,

או ראטטעווען פונעם געיגג וועט סײַזְוִיסְפי
ניט אינגעבן אצינד זיך קינעם.
צי פרײַץ שפער, דא צי דארט —
די לאבן אויסגעזען אווי, פונקט ווי געווען ס'זואלט קלאָר זיין
אין אראָעל אין בלוטיקן פון רובי און מאָרד,
אוּ אַפְגַּוֹזָגֶט האָט זיין דאס מּוֹל זיין געטאָרכּוֹם.
עס האָבן די, וואָס זיינֶר הוייפְטְ-גַּעֲוָעָר אַיז שְׁרָעָק,
פֿוֹן שְׁרָעָק דערפְּילִיט אוּף זיך דעם אַנְגְּרִיךְ אוּף אַשְׁטְּרָעָק;
און בּוֹזֵי "וואַי ווֹיַת?" האָט יעדער בלִיק געפְּרָעָגְט,
אוּף ווֹיפְּלִיט צִיְּט ווֹעַט מּוֹט בּי זַי נָאָך קְלָעָק?
אוּף דער "הַשְׁגַּחָה" זיך פְּאַרְלָאָזְט דער פִּירָעָר האָט
אַצְּינְדָּעָט בּי דעם אַוִּיסְעָרָאַדְנְטָלְעָכְן שְׁטָאָפְּל.
— נָנוֹ, יָא!... — האָט זיך גַּעֲקוֹעַנְקָלָט גַּעֲבָלָם, — גַּטְמַט אַיז גַּטְמַט,
נָאָר מַאְסְקּוּעַ גִּיט אִים אַ באַדִּיטְוָנָגְן צַו אַ קְנָאָפְּעָ! . . .

VIII.

— אַרְיִינְרוֹפְּן! — האָט זיך אַדרִי גַּעַטָּן דער פִּירָעָר מִתְּאָמָּאל, —
די בִּימְקֻעָר! . . . — עַס גִּיט נָאָך ווֹיַת נִיט אַן דער סּוֹף אִים, —
וּוֹיַה האָלָט עַס מִיט די נִיעַ גַּאֲזִוָּאָגְןָס? די קְרָאָפְּט? די צָאָל?
סְאַיז, גַּעֲבָלָם, זִיכְרָעָר אַסְקָּוּפְּן אַיְלָעָר פִּילְאָסְפְּעָ! —
עס אַיז אַרְיִין אַן אַלְטָעָר מָאַן אַונְ פָּאָר די הַעֲרָשָׂעָר זיך גַּעַשְׁטָעָלָט,
גַּעֲוָאָרָן די שְׁוֹאָרָצָאָפְּלָעָן אַין פְּאַרְגְּלִיוּוֹרְדוֹנָג זִינְגַּן אִים גַּרְעָסָעָר.
אַדְרָכְגַּעַדְעָמָּאַנְסְטָרִידָט מִיטַּהָעַטְמָן צִיטְעָרְדִּיקָעָ אַמְּאָדָעָל
פֿוֹן נִיעַ גַּאֲזִוָּאָגְןָס, פְּאַרְפּוֹלְקָומְט אַונְ פְּאַרְבָּעָסְעָרט.
עס האָט דער פִּירָעָר נִיט גַּעֲקוֹקָט: — דְּאָך, אוּף דער זִיכְרָעָר מִינּוֹת?
— דער קְרָאָמָּפְּ — פְּלוּסְפְּרָ. אַונְ אוּף דער פִּינְפְּטָעָר די אַגְּבָיָעָ!
פְּאַרְגְּלִיוֹת די אַוִּיגָן האָט דער פִּירָעָר: — גּוֹט! —
אוּף אִים פְּאַרְלָאָזְט עַר זיך. עַר צְוִיְּפָלָט נִיט. עַר קָעָן אִים. —
אַונְ אַיצְט די דּוֹרְכְּלָאָוּפְּיָאִיקִיט — האָט וּוֹיְתָעָר עַר,
נִיט קוֹנְדִּיק, בְּלוֹזִי מִיטָּן קָוָל גַּעַטָּן אַ פְּרָעָס אִים.
— די וּוַיְסְנַשְּׁאָפְּט בָּאָמִיט זיך אַלְץ ווֹאָס מְעָר, —
הַאָט מִיט אַ שְׁמִיכְעָלָעָ פֿוֹן גְּלִיק פְּאַרְנִיגְט זיך דער פְּרָאָפְּסָאָר.

IX.

זיך אַינְגַּעַזְזִיגָן אַין מְאָדָעָל מַעַד האָט פְּאַרְטִּיטִיט.
וּוֹי נִיט גַּעַוְעָן סְזָוָאָלָט אַמְּאָדָעָל, נָאָר אַמְּאָדָעָל.
דער פִּירָעָר בְּלוֹזִי גַּעַוְעָן אַיז עַרְגָּעָן זִיְעָד וּוֹיַת,
אַין זִינְגַּעַזְגַּעַן גַּעַוְעָן אַיז פְּאַרְטִּיגְעָן עַר.
— וּוֹיַה האָלָט עַס מִיט די אוֹיְוָוָס? — דּוֹרְכְּגָעָרִיסְן וְהַאָט זִין שְׁטִים
די שְׁטִילְקִיט, ווֹאָס די וּוַיְסְנַשְּׁאָפְּט האָט אַגְּנוּווֹיט דְּאָרָט.
אַרְוִיסְגַּעַלְיִיטְשָׁטָן דְּאָט גְּלִיךְ זיך דער פְּרָאָפְּסָאָר שְׁטִיל,

און אויף זיין ארט געשטעלט האט זיך א צויףיטער.
 און ווי א פאן האט ער צעווילט א פראייקט —
 א שטאט א גאנצע מיט פארשידענע געבידן,
 זוואו מיליאנען וועלן דורךמאכון דעם ליעטן וועג
 דורך פיער און דורך אומגעעהערטער ליידן.
 גענאנ איז דער פראייקט פון הענט צו הענט,
 בייז ס'האט דער פירער מיט באגייטיקונג בערט אים. —
 אַרְוִיסְפָּאָרֶן! — האט ער זיך צום געסטטאָפָָאָשָׁעָף געוענדט —
 און אַינְסְטוּרְקְטִירְן מִינְדְּלָעֵךְ אַיְחָדִי עַרְטָעָר!

X.

געהאנגען זיינען לעם דער מאפע אויף דער וואנט
 פון אויונס ריזיקע די ערשטע אַנגַעַמְעַרְקַטְע שְׁפָרְן,
 און ווי עס קארטשען פעלקער דער פירער,
 האט שוין געזען באַשִׁימְפָּעָרְלָעֵךְ דער פירער,
 ווי סזוערט אַ שטאט פָּאָרְטִילְקַט נָאָר אַ שְׁטָאָט,
 ווי גאנצע לענדער טראטען אָפְּ דעם וועג אים.
 ער האט די אויגן יעדע ווילַ אַ היַב געטאן צו גאָט,
 אַ חוֹלָהִינְפָּלְדִּיקְן וּאֲרָךְ געטאן זיך יעדע דְּגָעָ,
 און אַט אָזְוִי, מיט אויגן אין דער היַיך פָּאָרְגְּלִיְתָה,
 די האנט אויף די פראייקטן פָּאָלָן האט געלאָזֶט ער:
 — מיט אַטְ-אַ דִּי אַנְטְּפָּלְקְוָנוֹגָעָן פון דִּיטְּשָׁן גִּיסְט
 באַגְּיָעָן וועלן מיר דעם מארש דעם זיגריכן אויף מסקווע!
 אונדו זיך דעם וועג אַלְיַין די פָּרְאָפְּצִיאָוָגְן אַנְגְּוּוֹיָזְן האט.
 די ווילְדָע דְּרוֹסְן קָאָן מען עס מיט פִּיעָר נָאָר דְּרָקְלָעָרָן. —
 און דער געסטטאָפָָאָשָׁעָף האט זיך טָאָרְנִיגְט : — יָא... גָּאָט אַיְן גָּאָט,
 נָאָר זִיְּ... די רָוְסָן... גְּלִיבָן מַעַר אַיְן... אַרְטִילְעָרִיעַ!

39. עקס פערימענטן

I.

ס'האט קלאָפְּסָן אַפְּעָמָל גַּעַזְוִיגָן צו פִּילָּאָזָאָפִי,
 די פָּאָרְגְּעַנְגָּעָר אַיְן אַיְם גַּעַלְאָזֶט האָבָן זיך העָדָן.
 אַחַז אָזְעַפְּסָן צו אַוְיסְדְּרִיךְן דָּס דְּאַיְקָע גַּעַפְּלִיל,
 האט ער באַשְׁטִימָט דעם לאָגָעָר מיט אַ לעַקְצִיעָה באָעָרָן.
 די יַיְדָן פון דער געטָאָ גַּרְאָנָאָטָאָפָּס
 זָאָלָן אַיְם זִיְּן קָאָמְפָּלְעָקְט, — האט ער באָפְּוִילְן דער געסטטאָפָָאָ
 גַּעַמְאָלְדָן מִיהָאָט אַ לעַקְצִיעָה פון זָאָנְדְּעָרְפִּירְעָרְ קָלָאָפָּס :

“די וויסנשאפט גערמאנייעס אויף א נייעם שטאטל!”

די האק פון זאנדרפיזורער קלאפס זיך שליפט
נטיט נאָר בַּיִם אַפְהַזְקָן די קעָפָ אָוֹן בַּיִם מַאֲדָן,
אויך דעם געדאנק זי טראגט פון דיטשלאנד אויף אַיר שאָרָה
בַּיִם אַינְפְּרִין אֵין ווּלְטָ דִּי נִיעָ אָזְדִּינְגָּן.

עד זאת שטודירט אָוֹן גְּרִינְטְּלָעַךְ אוּסְגָּעְפָּאֶרֶשְׁט
די פָּאָזָן בַּיִם גַּעַהְגַּעַנְעָן, וּוֹעֵן סַ'אַיְן דָּאָס בְּלוֹטָ בַּיִם נַאֲךְ וּוּאָרָעָם;
אָוֹן נַיְטָ צָוָם אַיבָּרוֹינְדָן אַיְזָן פָּהָן מַאֲלָ צָוָם וַיַּן דָּאֶרֶשְׁט
זִיךְ טִילְין מִיט דָעַר אַנְגָּעָזָמְלָטָעַר דָעְפָּאֶרֶוֹג.

II.

אַיְן טָאָגְבּוֹד זָאת דָעַר זָאנְדָעְרְפִּיזְוּרָעַר קְלָאֶפְּסָ פָּאֶרֶשְׁרִיבָן אַלְּלָה,
פָּוֹן יַעֲדָן זָאָץ הָאָט זִיךְ זַיְן גִּיסְטָ זַיְן מִיאָמָעָר גַּעֲרִיסְן:

“די מַעְלָאָדִי פָּוֹן כָּאֶרֶבְּלָדִיקָן הַאַלְּדָן,

וּוֹעֵן בַּיִם גַּעַהְגַּעַנְעָם דָעַר שְׁלִיךְיָה גִּיטָּ אַפְּאָצְיָ זִיךְ!”

ער האט זיך לַיְדָנְשָׁאָפְּטָלָעַךְ אַיְנְגָּעְקוּרָט צָו דָעַם גַּעַהְגַּעַנְעָם אָיְן בְּלִיק,
אָיְן רִיסְ פָּוֹן דִּי פָּאֶרֶגְלִיטָעָן וּוַיְסָלְעָן דָעְפָּעְרָדִיק זִיךְ אַיְנְגָּעְהָעָרָט דָאָרָט:

“אָט אַיְזָן, אַט דִּי שְׁטָאָבְּנָדִיקָעַ לְאַנְגָּזָמָעָ מוֹויִיךְ

פָּוֹן פָּעַצְתָּן בְּלוֹטָ-אַקָּאָרָד אַיְן דִּי פָּאֶרֶשְׁטָאָרָטָעָ אַדְעָרָן-גַּעַפְּלָעְכָּטָן.”

בָּאוֹנְדָעָרָס אַנְגָּעְשָׁדְעָנְגָּט, מַעְטָאָדִישׁ, לִיבְ

בָּאַשְׁעָפְטִיקָט הָאָט דָעַר מַוחְ זִיךְ בַּיִם קְלָאָפְּסָן,

וּוֹעֵן עָרָה אָטָן נַאֲכָנְשָׁפִּירָט “די וּוַיְפָלְטָסְטָעָ סְעָקָנְדָעָ נַאֲכָן לְעַצְתָּן כְּרִיפְ

לְאַזְוֹן דִּי אָוֹרִין בַּיִם דָעַם גַּעַהְגַּעַנְעָם אַרְאָפְּ זִיךְ?”

ער האט עַס פָּעַטְגָּשְׁטָעַטָּט. גַּעַנְוִי אָוֹן אַקְוָרָאָט.

מִיט שְׁטָאָלָץ גִּיטָּ עַר זִיךְ שְׁטָעְנְדִּיק אַדְרָמָאָן עַס.

— סַאְקָרָאָמָעָנְטָאָל! — הָאָט עָרָ גַּעַשְׁיָנָט, דָעַר קָאָט.

פָּאָר דָעַם דָעְגָּוְרִיבְּנָטָן זִיגְ פָּוֹן וּוַיְסָנְשָׁאָפְּט גַּעַרְמָאָנְיָעָם.

III.

עָר אַיְזָן דָאָהָר, גַּעַלְעָנְטָעָר אָוֹן וּוִירָטָן.

אוֹן מִיט זַיְן מַאֲכָט דָעַר אָוּמְבָּאָגְּרָעְנְעָצְטָעָר עָר בָּאַלְעָקָט זִיךְ.

עַס אַיְזָן גּוֹטָן. עָר וּוַיְצָלָט זִיךְ. פִּילָּאָזְאָפִירָט:

אַיְן לְאַגְּעָר הָעָרָת מַעַן שְׁטִיעָנְדִּיק זַיְן לְעַקְצִיעָ!

לְכָבוֹד דִּיטְשָׁלָאָנְדָס וּוַיְסָנְשָׁאָפְּט — דָעַר הַיָּמָן פָּחָן דְּדִיטָּן רִידָּ!

די קָלָגְּנָעָן אַיְבָּעָר קְלָאֶפְּסָ שְׁוּעָבָן אָוֹן פְּלִיעָן.

לְכָבוֹד דִּיטְשָׁלָאָנְדָס וּוַיְסָנְשָׁאָפְּט הָאָט קְלָאֶפְּסָ בְּאָפְּיָילָן גְּלִידָן

אַיְן לְאַגְּנָעָד צָו זַיְן אַיְפָּטְרִיט אַיְפָּשְׁטָעָלָן אַמְּסָטְעָדָאָפְּטָעָ תְּלִיהָ

אוֹן אַיְנָעָם פָּוֹן דִּי צְהָעָרָעָר אַרְיוּסְפִּירָן צָו אַירָן

אַלְּס אַבְּאַשְׁטָעְטִיקָונָג צָו זַיְן עַרְדִּיךְ, צָו שְׁלִיךְ נַיְטָ אַיְלִילִיק אַים אַהֲיֵב טָאָ-

סְזָאָל קָלְנוּן לְאַגְּזָאָם, גְּרִינְטְּלָעַךְ וּוּעָרָן אַיְלָסְטָדְרִיט

דָעַם זָאנְדָעְרְפִּיזְוּרָעָס וּוַיְסָנְשָׁאָפְּטָלָעָכָּעָ בְּאַהֲוִיפְּטוֹנָג.

ווער וועט דער קרבן זיין ? — איזו דורךגעגן אַ שְׁנִית, —
אלצאיינס אויף וועמען וועט דער גורל פאלן !
אריסטוגפירט האבן געסטאָפּאָוצָעַס פונעם המון אַן אלטן ייך.
עד איז געגאנגען שטייל, און ס'האט געדוכט, אַן ס'גֿיַען מיט אַים אלע.

IV.

— און דו, — האט צו אַ צוֹוִיתִין ייך געוענדט
דער זאנדעָרְפּוּרְעֵר קלאָפָס, די אויגן אויסגעָרְנְדִיקְט,
מייט דראָאָונְגּ אַנגַעֲגַסְעַנְעַ, — דו זיי דער אַסִּיסְטַעַנְטַמְּ,
זועסט אויף די פִּינְגְּעֶר צִילִין הִילְכִּיקְ דִּי סְעֻקְוָנְדְּן ! —
זוי פֿוֹן דער תְּלִיהָשּׁ שְׁנָאָבָן האָבָן קלאָפָס, באָפְּעָלְן זיך גַּעַהְעָרְטַמְּ,
מייט גְּדוֹלָה מִיט אִםְפְּרִיעְרִישְׂעֵר דַּעַר רְוִים גַּעַוּזְעַן פֿוֹן אַין.
עס האָט דער ייך אַראָפְּגַעְלָאָזָט דַּעַם קָאָפְּ צַו דְּרִיעְרֵד,
דאָס אַיְזָן גַּעַוּזָן דער דְּקְטָעֵר צַבִּי מַאֲרְגּוֹלִים.
בָּאָרְ ס'הָאָבָן די עַסְ-עַס זיך אַפְּגַעְשְׁטַעַלְטַ בֵּי דַעַר טְרִיבְּוֹן :
— הִילְ הִיטְלָעֵר ! — צָאָרְנְדִיקּ דְּעַרְלָאָנְגַט אַ הוֹדָעָ, —
פָּאָרְשְׁוּעָכָט דַּעַם זְאַנְדְּעָרְפּוּרְעֵרְסּ וּוּסְנְשָׁאָפְּטּ, אַ בּוֹנְטָ ! —
גַּעַדְאָזָט דִּירְעַקְטּ אַוְיפּ קלְאָפְּסָן דִּי השְׁתָנָה האָט דַעַר יְודָעָ.
אַרְיִסְגַּעְכָּאָפְּטּ האָט קלְאָפְּסָ דַעַם רְעוֹאָלְוּוּרָ.
אַ שָׁאָם. מִיט בְּלוֹטָן די בָּאָרְדּ בֵּיְם זְקוּן אַפְּגַעְצִיכְיָנְטָ.
אַן אַ פָּאָרְטוּבְּטָעָר, פָּאָלְנְדִיקּ צַו דְּרִיעְרֵד,
געַוקְטּ אוֹףּ קלְאָפְּסָן האָט דער ייך מִיט אַ גַּנְ-עַדְנְדִיקּ שְׁמַיְיכָל.

V.

גַּעַבְּרוּשְׁוּעָטּ האָט קלְאָפְּסָ פֿוֹן בּוֹשָׁה אַוְיפּגְּעָרְעָגְטּ :
— דַעַר יְודָעָ ! — האָט עַרְ, מַאֲרְדְּעָוּנְדִיקּ זַיךְ, גַּעַשְׁטְוּרְעָמָטּ.
אַן אוֹיפּ דער תְּלִיהָ קּוֹנְדִּיקּ והָאָט אַים מַאֲרְגּוֹלִים שְׁטִיל גַּעַפְּרָעָגְטּ :
— פִּילְיִיכְטּ וּזְעַט אַוִּיסְפְּרוֹאוֹן אַ קְלָאָפְּסָ פֿוֹן זַיךְ אַ פָּאָטְשָׁ,
אַרְאָפְּגַעְלָאָזָטּ מַאֲרְגּוֹלִיסּן האָט קלְאָפְּסָ אַנְגַּעַדְעָרָטּ,
אַ שְׁלִיְידָעָר אַים אוֹיפּ דְּרִיעְרֵד, אַן פֿוֹן דַעַם אַיְבְּרָפְּאָלּ צְעַרְדָּעָרטּ,
הָאָט עַר מִיט פָּאָרְ דִּין וּוּרְטְפָּאְלִיקְעָרְ פְּרָאָגָעָ, יְודָעָ ! —
דאָס הָאָסְטּוּ פָּאָרְ דִּין וּוּרְטְפָּאְלִיקְעָרְ פְּרָאָגָעָ, יְודָעָ ! —
דער דְּקְטָעֵר אַוְיפּגְּעָשְׁטַעַלְטָהּ האָט צִירִיךְ זַיךְ אוֹיפּ דִּי פִּיםּ
זַיךְ אַפְּגַעְוּוּשָׁטּ דַעַם שְׁטוּבָ, דְּעַרְלָאָנְגַטּ אַ קוֹק צָום הִימְלָ אַ בָּאָרוֹטָעָ.
אַן מִיט דער גּוֹמִיּ האָט אַים קלְאָפְּסָ פּוֹנְסְנִיּ דְּעַרְלָאָנְגַטּ אַ רִיסּ :
— דָאָס הָאָסְטּוּ פָּאָרְ דִּין שְׁטִיְין אַן קוֹקָן צַו דַעַם הִימְלָ, יְודָעָ ! —
ס'הָאָט עַנְגָּעָר דַעַר הַמוֹן גַּעַבְּעָן זַיךְ אַ פְּרָעָם,
פָּאָרְטִיְיעָטּ דְּוּרְכְּגַעְלָאָפְּן אַיְזָן אַ וּוּנְטִיקְעָר גַּעַהְאוּעָ ;
אַן קְלָאָפְּסָ האָט גְּלִיךְ פָּאָרְאָדְגָּטּ דִּי עַסְ-עַסְ :
בָּאָרְ הִינְנָתּ בִּינְאָכְטּ אַיְזָן גַּעַטָּ — אַן אַבְּלָאָוּעָ !

VI.

אין זאָרֶצֶן הילכט באַצִּינְטֶנס אָפַּנְדָּעֶר טראָט
 פון דִּ מְחַבְּבִים אֵיבָּעֶר אַומְעַטְיקָע גַּעֲסְלָעֶד פָּוֹן דָּעֶר גַּעַטָּא
 אַוְּרַעְגְּלָאָזְן קִינְדָּעֶר מְהָאָט אַוִּיפְּ גַּאֲטָס בָּאַרְאָטָט
 אַיְבָּעֶר דָּעֶר כְּרַאְפְּעַדְיְקָעֶר עַרְד, מִיטָּ נְעַצְּנָא אַוְּמָעְטוֹם גַּעַבְעַטָּעָד.
 אַפְּשָׁר וּוּעָט עַמְּעָץ אַוִּיסְטְּרָעָקוּן אַ שְׂטִיכָּל בְּרוּיט,
 אַפְּשָׁר וּוּעָט עַמְּעָץ מִיט אַ דָּאָד פָּאָרוּזָעָן זַי בִּי דִי רַאְנָדָן,
 אַפְּשָׁר וּוּעָט עַמְּעָץ כָּאָטָש נִיט אַטְוָהָן דָּעָם טָוִיט
 אַוִּיפְּ דִי גַּעַיְגָטָע מִינְדָּעָרְיִקָּע וּזְאַנְדְּעָרְעָר ?
 ... אָזְן עַרְגָּעָץ זַיְגָּעָן אַוְּרַחְיְמְדָעָךְ, פָּאַרְמָאַטְעַרְטָע פָּוֹן וּתְגָּ
 גַּעַשְׁלָאָפָּן בִּי דָעֶר לְעַרְעָרִין וּוֹאָסְיָאָגָּעָן.
 סִידְעָרוּוּגָּט זַיְד נִיט וּוֹאָסְיָאָגָּעָן זַי צָו טָאָן אַ וּוּקָּ :
 זָאָלָן זַיְיָ אַפְּרוּעָן, בִּין וּוֹאָנָגָּעָן אַפְּרוּעָן מַעַן קָאָן נָאָר ...
 פָּוֹנְקָט וּוֹי אַ וּוֹעֲדָבָע אַיְנְגָּעָבָרָאָכָן קָוְקָט זַי שְׂטִיכָּל אַוִּיפְּ דִי
 אָזְן טְרָאָכָט : סָאַדְאָוּסְקִין אַנְשְׁרִיְבָּן אַ בְּרוּיו אַזְּאָא מִין :
 זַי לְעַבְתָּמָן. דָעֶר זַיְדָעָ אַוִּיךְ. אָזְן חֹזֶן זַיְעַד גַּעַלְיְבָטָן וּזְאַרְאָבָי —
 שָׁוִין נָאָר פָּוֹן זַיְבָּן אַנְגָּעָפְּלוּזְיָגָּעָן אַיְזָן וּזְאַיְזָינָד אַ מְאֻמָּעָ...

40. אַ בְּרוּנוֹ פָּוֹן אַוְּרָאָל

I.

וּוְעַגְ-אוּסָס, וּוְעַגְ-אַיְזָן — קִיְּן אַנְהִיבִּיב אָזְן קִיְּן בְּרַעְגָּ...
 פָּוֹן הַאַפְּעָנוֹנָג אָזְן פִּין — אַ פְּלַאְנְטָעַרְטָקָן גַּעַוְעָב אַיְזָן.
 סָאַדְאָוּסְקִי מִיט זַיְן טִיל אַיְזָן אַפְּגָּעָוָאָכָטָן דָאָס, זַי דִי קַוְבָּאנְגָּר סְטָעָפָעָם.
 צָוָם אַוִּיפְּגָּעָוָאָכָטָן דָאָס, זַי דִי קַוְבָּאנְגָּר סְטָעָפָעָם.
 עַר פָּוֹן דָעֶר הַיִּם אַוִּיךְ בְּרוּיו הַאָט מַעַר שָׁוִין נִיט גַּעַוְאָרָט
 אָזְן נִיט גַּעַוְאָסָט, צָי וּוּעָט עַר נָאָר אַמְּאָל אַ בְּרוּיו בְּאַקְוּמָעָן.
 צְעַטְרָאָטָן אַוִּיךְ אַרְוָם גַּעַלְעָגָן אַיְזָן דִי פְּרָאָכָט.
 אָזְן דָאָס הַאָט עַר גַּעַלְיְעָנָט פָּאָר אַ גַּאנְצָן זְוּמָעָר.
 — אַט דָאָס, סָאַדְאָוּסְקִי, שְׁרִיבְּטָדִין זָוָן דִּיר, וּזְאַרְאָבָי, —
 הַאָט עַר, דָעֶר חַוְּרָבָן וּעַנְדָּיק, זַיְדָעָט גַּעַפְּינִיקָט, —
 אַוִּיךְ אַוִּיסְוּוִינִיק אַיְעָדוֹן בְּרַאְכְּשָׁטִיק פָּאַרְגָּעָדָעָנָק מִיט זְוִיָּי,
 דָאָס הַאָסָטו בְּרוּיו אִיצְטָ פָּוֹן דָעֶר הַיִּים. זַי זַיְגָּעָן דִּינְעָן !
 סְאָזִין אַפְּשָׁר בְּעַסְטָר, — הַאָט אָזְן קָאָפְּ בִּי אִים גַּעַטָּאָן אַ בְּלִיזָן, —
 וּוֹאָסְ שִׁיקָּן בְּרוּיו אַוִּיךְ יַעֲנָעָר זַיְגָּעָן זַיְמָעָט קָאָן נִיט...
 וּוֹי וּוֹאָלָט זַיְן הַאָגָּט זַיְקָא אַוִּיפְּגָּעָהָיִבָּן אִיצְטָ
 אַוִּיךְ עַפְּעָס אַנְשְׁרִיְבָּן אַהֲיָם... וּוֹאָסְיָאָגָּעָן ?

II.

אויף אפּרו שטעהלט מען זיך ניט מער ווי אויף א טאג
א דארך. א זואלד. און וויתעד באאלד מע לאזט זיך.
און דאן פון ערצע האט א בריוו דערמאנט
איינטן זועג דעם קאפאטיאן סאדאוזק. .
ציז איז עס זוירקלען אים ? ציז בלויין דאס אים זיך דאכט ?
יא... אים... ער פרואוט זיך עמען דערמאנען...
עס איז פֿאַר אים געזען איינטן אומגעיכט —
א בריוו... פון וועמען ? ... און פונטאאנען ? ...
ער האט אים לאנג געהאלטן אין דער האנט.
פון זועמען קאָן ער זיין — גענומען טראפען.
די האנטשידיפט איז באקאנט און ניט באקאנט,
און פֿאַריזיכט איז אים אויפגעפענט.
נאָר פֿאַר דער ערשטער שורה נאָר פון בריין
ער מיטן בליך צום סוף געלאָפּן גראָד איט,
און סִידָאָט אויף אים אַשפְּרוֹנְג געטאן די אונטערשריפט :
אוואָדים . . .

III.

נו, ענדליך, זיך דערמאנט, —
האט ער א שמוד צו זיך אליען געגעבן.
ער האט דעם בריוו איבערגעיליגט פון האנט אין האנט :
סִיקָוֶמֶט אַלְעָמָל אַפְּרִינְט צוֹנוֹץ אין לְעָבָן ! ...
און זיך ניט רינדייך פון ארטן,
די سورות שלינגען גלייך גענומען האט ער,
און ניט אידרכגעלאָט קיין אינצייך זואָרט,
קײַן רגע ניט איבערגעכָאָפּ דעם אַטְעָם.
דעם בליך געטאן אַוָּאָרָף אויפּן קאנוערט,
דעם שטמעפל — אייליך אַפְּגָעָמָסָטן.
און אויף א ווילע זיך פֿאַרְדָּאַלְטָן און פֿאַרְקָלְעָרט :
זואָרט אויס ! ... עס גיט דאָר ניט דער בריוו פון מאָסקווע ?
און ווידער צו דעם זויטעלע פֿאָפִיר אַפְּאל,
מייט בלאנדשענויין בליך געטאן אַכְאָפּ עט.
ערשט דאן האט ער א מאָך געגעבן מיטן קאָפּ : אוֹרָאָל !
און דאן ער אויפּן שטמעפל דאָט דערזען : טשעליאַבְּינְסִיק !

IV.

און דאן האט ער דעם בריוו גענומען לְיִעְנְעָן פֿוֹנְסְנִי,
זיך איינעהן אין יעדן זואָרט, פֿוֹנְקָט ווי געהערט זואָלָט עוי זיך קוֹל דאָ
עס האט דער דורךיס פֿוֹנְעָם קְלָעָם אַשׂוֹים געטאן פֿאָרְבִּי —
פון סָאָמָע דְּנִיעְפָּר בֵּין דער זואָלָגָע.

ער האט אים אין זכרון לעבעדיק געהאט,
 אַ יאנָג געטען אויפֿן אוראל האט דער געדאנק אים,
 אָונְ אַנְגַּעֲשְׁטוּיסִין אוֹפֵף אַ וָאֶרֶת זִיךְ : טָאנְקָאָגְרָאָד.
 סְדָאָט אִים פְּאַרְכָּגָט דַּעַר אַטְעָם : טָאנְקָעָן ! טָאנְקָעָן !
 אָונְ אַיְבָּרְחוּרָן גַּעַנוּמָעַן יַעֲדָעַס זָוָרָט :
 אָונְ גַּלְעָטָן יַעֲדַן אָותְ . פּוֹנְקָט זַוְּיָ אַ שְׂוֹעָרָד אַ שָׁאָרָפָעָ :
 וְעוֹן קָאנְעָן בְּיַאֲלָא בְּאַשְׁרִיבָן אַלְעָז , וְואָס דָא קָוְמָט פָּאָרָ .
 וּוֹאָלָט עַס דְּעַרְמָאָנָט דַי עַרְשָׁטָע טַעַג פּוֹן דַעַר בְּאַשְׁאָפָוָגָן .
 פּוֹן כָּאָסָם , פּוֹן צְעוֹדָלְגָעָרטָן מַאֲשִׁין-גַּעֲוָעָבָן .
 האָבָן זִיךְ קָאָרְפּוֹסָן אוֹפֵף הַוְילָן סְטָעָפָע אַ הַיְבָה גַּעַגְבָּן שְׁלָאָנְקָעָ .
 אַיְן קוֹרְצָן : מַאיְן אַרְאָפָגָנוֹן אוֹפֵף דַעַם פְּאַרְשָׁנִיָּטָן סְטָעָפָע
 אָונְ מַדָּאָט אַ זָּאג גַּעַטָּן : סְזָאָל וּוֹעָרָן טָאנְקָעָן !

V.

דיַגְעָן גַּעַוָּאָרָן טָאנְקָעָן ! פּוֹנְקָט זַוְּיָ אַיְן דַעַם בִּיבְּלִימִית .
 האָט אַיְפָגָעָשִׁינְטָן דָאָס לִיכְטָן אָונְ זִיךְ צְעַשְׁפְּרִיטָה האָבָן דַי שְׁטָעָדוֹן .
 סְאָדָאָסְקִי האָט גַּעַזְוְנָקָעָן אַיְן דַעַם בְּרִיוֹ .
 אַיְיעָדָעָס וּוֹאָרָט פּוֹנְסָנִי גַּעַנוּמָעַן לִיעַנְגָּן אָונְ הַעֲרָן :
 אַ שְׁוַיְינְדָל אוֹפֵף שְׁנִי גַּעַטָּאָן האָט אַ גַּעַצְעָלָט .
 נָאָךְ אִים זִיךְ אַיְפָגָעָפָלְגָלָט אַיְגָנָעָר האָט נָאָךְ אַיְגָנָעָם .
 אָונְ פְּרָעָט אַזְוָלְכָעָן נִיט גַּעַזְוָן האָט נָאָךְ דַי וּוּלְטָ .
 אַזְוִי זִיךְ אַיְבָעָרְטָרָאָגָן נִיט גַּעַקָּאָנָט וּוֹאָלָט קִיְנָעָה .
 אָונְ סְחָאָט זִיךְ אַ בְּאַהֲעָפָט גַּעַגְבָּן טָאָל מִיט בְּאָרְגָּ .
 אָונְ אַיְגָנָעָר יָאָגָט אַיְן טָעָמָפָע דַעַם צְוּוִיתָן אַיְבָעָר .
 אָונְ סְאָיָן גַּעַוְועָן טָאָגָן , אָונְ סְאָיָן גַּעַוְועָן נָאָכָט .
 וּוֹי אַגְּגָעָשְׁרִיבָן שְׁטִיטָה דָאָרָט אַיְן דַעַר בִּיבְּלָ . . .
 פְּאַרְכִּישְׁוֹפָט , דָאָכָט זִיךְ , דַעַר אַרְאָל אַיְן אַיְצָט אַלְיָן .
 נָאָךְ נִיט גַּעַזְוָן האָבָן דַי בְּעָרְגָּ וּיְיָנָע אַזָּא מִין וּוּיְכָרָ .
 אַיְן קוֹרְצָן : סְחָאָט גַּעַוּעָר גַּעַלְאָזָט זִיךְ גַּיְינָ .
 דַעְרְפְּלִין וּוּעַט דַעַר דִּימְשָׁעָס אַיְפָן רְוּקָן שְׁוִין אַיְגָנָכָן .

VI.

מִיר האָבָן גַּרְוּסָן שְׁוִין פּוֹן פְּרָאָנָט . סְאָיָן גּוֹט !
 עַס שְׁרִיבְכָּט אַלְיָן דַעַר גַּט פּוֹן קְרִיגָּ ! וְואָס מַעְרְדָעָ מַאְגָט עַד .
 גַּעַטְרָאָפָן דַאָבָ אִיךְ דָא אַ הַלְּכָבָן אַיְנְסְטִיטָוָט
 מִיט פְּרָאָפְּעָסָאָרָן , מִיט חֲבָרִים אָונְ בְּאַקָּאָנָטָע .
 נָאָךְ אַיְףְּ דַעַר רָאָד , וּוֹי סְזָוָלָט קִיְיָ הַיִּם גַּאֲרָ נִיט גַּעַוָּעָן .
 נָאָךְ אַונְטָעָרוּוּגָן , צְעַלְיִיגָּט אַיְףְּ טְשֻׁמְמָאָדָאנָעָן .
 נָאָר סְשִׁטְיִיט אַ פְּרָוִי בַּיִּי אַ מַאְרְטָעָן .
 מִיט דַעַם גַּעַפְּילָ , וּוֹי בִּים הַאָרְמָאָט וְאָלָט זִיךְ גַּעַשְׁטָאָגָעָן .
 אַיְבָעָדְגַּעַשְׁטָרִירִיכְט דִּיְגָעָן בְּאַגְּרִיפָן דָא פּוֹן צִיִּיט .

באקוועטלעכקייט באקומווען האט א נוייעם אינהאלט.
די מענטשן האבן זיך אנטפלעקט דא פונדאנסני,
אינגיכן ווועט דער דיטיש, סאדאוסקי, עס דערפילן.
און דא אין מיר אמבובילעטסטן געווארן קלאר
דער וועג אין פאלק פאה פינח און צוואנציק יארן דורבעגעמאכטע.
אין קורצן: ס'דאכט זיך מיר, איז היינטיקס יאר
וועט רוסלאנד צוינגען אנדערש וועגן זיך א טראכט תאָן . . .

VII.

א גרום דעם גאנצן טיל. ווי שלאנט איר זיך אצינד?
צי וויסט איר עפֿעַס-זואס וועגן וואסיאנגען?"
אדרוכגעלייענט האט סאדאוסקי עס געשווינד,
ער האט געווארט, איז ס'זאל אוואדים וועגן דעם דערמאגען.
„אנטשולדייקט מיר, וואס איזו וויניק איך דערצ'יל,
געציילטע פאר מינוט פאר וויסעך-זוייפל-צייט איצט פרײַ כְּבִין.
ס'האט זיך איזו געמאכט, איז חוץ מײַן טײַ
האָב איך ניט קיינעם מער צו וועמען שרייבן...
מייט אלגען האָב איך זיך געזען אין מאָרג. כ'האָב זי געטראָפּן טוֹיט.
מיין טעכטערל טאמארע — אויך דארטן, דערנעבען.
א דיטשישער פוגאָס האט זיי איז רײַ נאָך ברוּיט
אַרוּיסגעַרישן פֿוֹן מײַן לְעָבֵן".

באָהָאלטָן האט דעם בריוו סאדאוסקי איז פלאנשעט
צווישן וואסיאנגעס בריוו, אינגאנצן אַצעשטריטער.
ער האט גאָר ניט באָמֶרְקָט, ווי ס'אייז געווארן שפֿעט,
פֿאָרטאָג האט מען איז וועג זיך אויפֿגעהוּבָן וויטער.

41. פֿוֹן אָן אוַיסגַּעַקְוִילָעַט שְׁטוּטָל

I.

אַינְמִיטָן הוֹיף באָמֶרְקָט אוֹוואָדים אַפְּט
אַשְׁמִיד בעת דער בִּיטָּאָגְּקָעָד הַפְּסָקָה,
ווי ער וואָלט שְׂטִיעַנְדִּיק גַּעֲכָאָפְּט אַשְׁלָאָפְּט
און שלָפְנִידִיק דָּארְטָן, ווי אַבְוִים זיך אוּפְּן ווַיְנִט גַּעַשְׁאָלָטָן.
ער שלָאָפְּט נִיט אוֹיס זיך, ווי ס'בָּאָדָאָרְךָ צוֹזִין, די נאָכָט,
מייט روֹ ווּעָרְן די בִּינְגָעָר דִּינְגָעָר נִיט גַּעַזְעִיטִיקָט.
ווי נַאֲר ער גִּיט די אוּגָן אַפְּרָמָאָךְ.
אוֹיז דָּאס גַּאנְצָע אוַיסגַּעַקְוִילָעַט שְׁטוּטָל זִינְס דֻּעָרְזָעַט ער.
די נַאֲרָמָע מַאֲכָט ער דָּאָך — אוֹיף אַנְדָּעָרְהַאָלָבָן מַעַר.
ער זָכָט, ער נִשְׁטָעָרְט אַרְבָּעַט אוֹיס פֿוֹן אַנְטָעָר דְּרָעָרְד זיך,
און ס'בָּלִיבָּט אִים נִיט קִין צִיט אוֹיף תאָן אַקלָעָר.

עס זאלן די יסורים אים ניט אנטאגן אהערצן.
נאר ס'קומט צו אים דער עגמת-נפש און דער צעד
אין די הפקות שטיל, ווי שאטנס אויף אים ווארטן;
וויי טווען אויפן האלדז אים און זיך צארט,
און אויפן מיטן הויף ער בליבט ווי א פארשטיינטער . . .

II.

ער שטיטט ווי א פארבלאנדזשעט פערד,
וואס איבעריאשט באטימט ער זיך דעם וועג דערקאנען,
און ווי אן איינגעשניטן צימל קיטט ער שווער
באוונדער יעדעס רינגעלא — דערמאנוונג נאך דערמאנוונג.
ער האט געטראקט און איבערליגט זיך : טאמער דאך,
געשיקט זיך, רاطעווען זאל קיגער זיך ניט קאנען?
אפשר האט אים געשאנוערט דאס מול פונעם בראך,
אט האט זיך דאך גדראטעוועט אלקנה! . . .
ער, אמרת, האט אין דיטש זיך פריד געטאן א גראבן,
נאך אויפן לאסטוagan, וואס האט צום גרוב געלעפט זיין,
און אויסגעהרייזעט פונעם גארגל אים דעם קנאפ
און אוישפיענדיק אים, א דיטש געגעבן — שעפָן!
וואס זיצט איר? — האט ער זיין געתארעט און געוועקט . . .
אלקנה! — גיט זיך אברהה-הערש א טראקט, — א מענטש א פראסתער,
און אט איזוי איז ער אוועק.
די איבעריקע האבן שלעפָן וויטער דארכט געלאזט זיך" . . .

III.

— אלקנה! — האט ער זיך צו אים געווונדט
בימים ערשותן קווק, — דערצ'יל! דו האסט ניט וואס פארטיען! —
און ס'האט אלקנה זיך א קווק געגעבן אויף די הענט:
— דערצ'ילן — וועט דאס ליעבן, אברהה-הערש, ניט סטיען!
— און מינען, הא, האסטו געזען? ... — געזען! ...
אין שבתדיין קליד, מיט אלעמען. בימים דיוו, ווי ביי א וואגן...
— נו, يا — האט ער איבערגערטין אים, — זוי דען,
או אים זאט די באליער ערgeom אומגעטראן . . .
— און אט איזוי געווארט האבן זיין ישוויגנדיק בימים דיוו,
די פיס צום גרובט אראפנעלזטער,
און ס'איי געוווען א רענדיקער אינדעראפר, —
און אין געפרי האט זיך דערהערט. פון דיבנער. נו, אט האסטו! ...
ס'האט מיטן בליך זיך אברהה-הערש ערgeom געווונדט,
ווי ער דאס גאנצע לעבן וואלט געטאן און איבערעכן,
און ס'האט ווי א שטיך פיער אויף זיין מוייל געטאן א ברען:
— מײַן געבע . . .

IV.

און אברוזם-הערש פֿאָרְגִּיֶּט זַיְד מִיטֵּן אַטְּעַט לְאַגְּג
ער פֿילֶט, ווֹי פֿאָרָן נְאָרְגָּל גִּיט אַ גַּעַם דַּעַר בְּרָאָן אִים :
מִיטֵּן בְּרִיווּ בְּאוֹוָאָרְפָּן האָט עַר גָּאנְץ בּוּגְרוֹסְלָאן,
צַי אַיְזָן דָּאָרְטַן נִיטֵּן פֿאָרָאָן אַ שְׁפָרְפָּן זַיְין מְשֻׁפָּתָה ? ! ...
אַט גִּיט זַיְד נְעַכְּבָּס קְלִיְּד אִים אַ דְּעַרְמָאָן,
אַט גִּיט אַ רִיס פֿוֹן סְאָמְעָן כְּבָר נְעַכְּבָּס קְוָל אִים,
אַט גִּיט אַ שְׁנִית ווֹי דְּוֹרֶךְ אַ צְוִינְטָעָר זַיְד מִיטֵּן שְׁרָעָק אַ בָּאָן,
אוֹן בִּים ווֹאָקוֹזָאָל נִיטָּא אַיְזָן פֿאָרְשָׂוִין, נִיטָּא קִין בּוּלְ-עֲגָלָן ...
ס'איַז אִים מִיטֵּן לְעַבְּדִיקָעָר הַיִּים דָּאָס הַאָרֶץ נַאֲדָז אַזְוִי פּוֹל,
אַ וּוּלְטַן אַ גָּאנְצָע ווּקְעַט נַאֲדָז פֿוֹן דַּעַר ווּיִיטֵּן אִים —
גְּעוֹרָאָלַט האָט עַר אַצְּינְדָּר אַיבְּעָר דִּי חַוְּרָבָות טָאָן אַ גַּיִּי,
אַלְיַין זַיְד ווֹי אַ חַוְּרָבָה טָאָן לְעַם זַיְד אַ שְׁלִידְעָר ...
עַס דְּאָלָט דָּאָס הַאָרֶץ בִּי אִים זַיְד קְוִים אִיכְצָת אִין,
דָּאָס לְיִיבָּר דָּאָס גָּאנְצָע פֿאָר דַּעַם ווִיטְעָקָן קְנָאָפָּא אִין.
ער ווֹאָלָט אַוִּיפָּא גַּעַשְׁלָעָג גַּעַמְאָכָט אִיכְצָת קִידְרָשָׁה, ווֹי אַוִּיפָּא ווֹיַּין,
ער ווֹאָלָט אַיְדָעָר גַּרְוָב גַּעַטְגָּעָן זַאֲגָן אַ גּוֹטְ-שְׁבָת !

V.

גּוֹטְ-שְׁבָת, יִידְן, אוַיְסְגַּעְקְוִילְעַטָּע אַיְן יַעֲדָר שְׁטָאָט
אוֹן לְעַבְּדִיקָעָרְהִיטַּג גַּעַוְאָרְפָּעָנָע אַיְן דְּיוֹן !
וּוֹעֵן זַיְן זַאֲלָעָרְגָּע אַיְן דַּעַד ווּלְטַן אַ שְׁטִיקָל גָּאָט,
וֹאָלָט עַר אַלְיַין בְּזָאָדָרְפָּט זַיְד אַוִּיפָּא דִּי קְבָּרִים זַעַצְנָן שְׁבָעָה !
גּוֹטְ-שְׁבָת, שְׁטִיבָּעָר לְיִדְקִיעָ, דָּעַרְשְׁטִיקָט פֿוֹן רְוִיָּה,
אוֹן אַיְנְגַּעְבָּרָאָכָעָנָע, פֿאָרְבְּלוֹטְיקָטָע פֿידְאַשְׁקָעָס !
עַס גִּיבָּן זַיְד אַלְיַין דִּי דְּעַכְּעָר אַ פֿאָרְהִיבָּ.
וּוֹי עַמְעַצְעָר וֹאָלָט אַיְטוּנִינִיק גַּעַרְעָשָׂת נַאֲדָ ...
גּוֹטְ-שְׁבָת, ווֹיַּנְטָן, קְוִמְעַנְדָּע פֿוֹן דָּאָרְטַן,
דוֹרֶךְ שְׁלִיאָכָן אוַיְסְגַּעְפָּרְעָנָע מִיט ווּרְעָסָטָן גְּרָאָדָע !
צַי האָט אַיר נִיט גַּעַזְעָן, ווֹי עַמְעַץ פְּאָרְטַן
אַהֲנִצְנָזָן זַאֲגָן קְדִישָׁ ?

גּוֹטְ-שְׁבָת, קְרַעְנְעַצְעָס, פֿאָרְזְוָאָקְסָעָנָע מִיט גְּרָאָן,
וּוֹאוֹ זַיְדָעָס הַאָבָּן אַפְּגַּעַשְׁטָעָלָט דִּי פֿעָרְדָּ צָום פְּאַיְעָן ! . . .
אִים דְּחַכְתָּ זַיְד, אוֹ עַר הַעֲרָט אַ בּוּלְ-עֲגָלְהִידְיקָן גְּלָאָק —
ער קְלִינְגָט עַרְגָּעָץ אַיְן ווּגָמִיט אַזָּא ווּוֹיַּטָּן טְרוּיָעָר . . .

VI.

אַט אִיכְצָת, וּוֹעֵן ס'איַז פֿוֹן אַלְקָן שְׁוִין גַּאֲרָ נִישְׁטָא,
וּוֹעֵן ס'קְוָקָט אַוִּיפָּא אִים דִּי ווּלְטַן דִּי גָּאנְצָע, זַיְד אַ קְרָעָ,
אַיְזָן אַזְוִי זַיְס אִים יַעֲדָר שְׁינְדָלָן פֿוֹן דַּעַר שְׁטָאָט,
אוֹן יַעֲדָר דָּאָר, אוֹן יַעֲדָר אוַיְסְגַּעְדִּיְתָעָר פֿאָרְקָן.

ער האט געהרט : וווען ביי א מענטשן שנידית מען אפ די פיס,
טווען די אפגעשניטענע א לאנגע צייט נאך וויי אים.
אנז'יא טוט זיך שטאט אים וויי, און סיוועט געוויס
דעך וויי שווין בין דער גרוב קיין טרייסט אים ניט פארויען,
די פלייאמעס גיבן אויפן פונט אים זיך א צעליגג,
ער זעם, זיך נעכע גיט. ס'איין אויף די טיר פון זיך קלופע.
געהייסן אנטאן איר מע האט דאס שבתדייקע קליד,
פונקט ווי געגאנגען וואלט זיך דער חופה.
און ער קאן גארנישט טאן. אפיינט קיין געשרין,
ס'יאלן די בערג א ציטער טאן, קאן ער ניט געבע,
נאך אט איזוי — זיך ווארגן מיט דעם וויי, —
אייז איזשע דארף ער עס, זיך לעבע ?

VII.

קײַן שְׁלָקִי בֵּינְאַבְּטָמָ, קײַן אַפְּרוֹעַנְדוֹנָגָ בִּיטְאָגָ,
די באָמְבָּלעָן אִם אֵין קָאָפָ, די בעֶלְעֶגְלָהְדִּיקָע גַּלְעָקָר :

סְּאַזְּאַנְּטָקִין תְּכִלָּתָ, אַבְּרָהָם הָעָרָשָׂ, בִּים הָאָרָן דָּא
צָו בְּלָאָזְן פִּיעָר פָּאָר דִּי דִּיטְשָׂן אַוִּיף אַ שְׁטְרָעָקָ ! ...
זַיְיַ קְלִינְגָּעָן אִם אַרְיַין פָּוָן וּוִיטָּ אַזְוִי פִּילְ זָאָרָג
און טְרִיקָעָן אִם, וּמִיט בְּרָאָגָן, אָוִיס דֻּעָם גּוֹמָעָן :
עס שְׁלָאָגָט זַיְיַ נִיט קְיַין בְּעֶלְעֶגְלָה, אַבְּרָהָם הָעָרָשָׂ, אַוִּיף בְּאָרָג,
אוּבָּ שְׁלָאָגָן — אייז גַּעַשְׁלָאָגָן זַיְיַ מְחוּמָן !
פְּוֹנְקָט וּי גַּעַשְׁלָאָגָן האט מען זַיְיַ אַירְיַיד
איַן די אַמְּאַלְיָקָע, די אַלְטָעָ צִיְּטָן !
עס הַיְּבָן זַיְיַ, וּי בֵּי אַ פָּעָרָד, בֵּי אִים די טְרִיטָּה,
און סְּגִיטָּ שְׁוִין אַ פָּאָרָדוֹתָ די נְעַפְלָדִיקָע וּוִיטָּ אִים,
און סְּקְלִינְגָּעָן, מְאַגְּעַנְדִּיקָע, די גַּלְעָקָר אַלְזָ
דֻּעָם מְאָרָךְ אִם מִיט פָּאָרָאַבָּל זַיְיַ פָּאָרָטָוּנְקָלָעָן :

אלְקָנָה האט אַיבְּרָגָעָהָרִוּעָט כְּאַטְשָׂ אֵין דִּיטְשָׂ דֻּעָם הַאֲלָדָן,
ער האט זַיְיַ מִיט זַיְיַ לְעַצְתָּן כָּאַרְכָּלָכָ אַגְּעַטְרָוּנְקָעָן !

VIII.

און דו ? האסטו דען קײַן פָּאָסְטָרָאַמְּקָעָס נִיט גַּעַרְדִּין מִיט די צִיְּן ?
קײַן שְׁלִיעָס האסטו נִיט גַּעַרְיסָן מִיט די הענט דָעָן ?
איַעַדְעָר דּוֹכְטָנְדִּיקָעָר קְלוֹנָג זַיְיַ וּזְאָרָפָט אִים, וּי אַ שְׁטִיטָן,
פָּאָרָשְׁלִיפָּט אִם מִיט אַ וּוִיטָּרָכָעָר פָּעַנְטָעָ.
און נְעַכְעַן מִיטְאַמְּלָ דְּעַרְזָעָט עַר גַּיְין אֵין אַיר פָּאָטָא,
וּי אַגְּעַטָּן די וּוָלָט זַיְיַ אַוִּיף אַ גְּרוּוּטָן יּוֹם-טָוָבָ.
איַז גַּיְיט עַר זַיְיַ אַלְיַין אַ רְיִיס : — זַוְאָס שְׁטִיטָסָו, תָּם ?
גַּיְיַ צַו אַוְאָדִיסָן אַז פּוּעָל : שִׁיקָּן אוּפָן פְּרָאָגָט דִּיךְ !
מִיט אִים וּוּסָטָו נִיט דְּאָרָפָן הָאָרָעָוָעָן קְיַין סָד,

א ווארט, א פיפס א מינדסטער איז גענוג אים !
 אייז גי און עפַן אויף פאר אים דאס האָרֶץ,
 דערצײַל אים פון א שטאַט א גאנצעָר מיט הָרוֹגִים !
 ער זוועט דיך אויסעהָרֶן און העלְפָן און דער זויי אַין.
 האָסְטוּ דעַן קִין פַּאֲסְטְּרָאַמְּקָעֵס נִיט גָּרִיסְן מִיט דֵי צִין ?
 צִי נִיט גָּרִיסְן זָאָסְטוּ מִיט דֵי הַוִּילָּעַ הענט קִין שלְיִיעַס ?

42. קִין סְטָאַלִינְגְּרָאַד

I.

מייט דעַנְבָּוִינְגַּשׁ שְׁפָרִיצַּט דָּרָ אַוְרָאַלְטָעָר אַוְרָאַל,
 זַוִּי סְעַרְפָּן גַּאֲלְדָעָנָעַ לְאֹוטַ דָּרָ זַיִ הָוִין פָּאַנְגָּנְדָעָר.
 ער דָּאָט דִּי בְּרָאַשְׁיַּתְדִּיקָּעַ טְרָאַכָּט גַּעֲגַּבָּן אַ צְעַפְּרָאָל
 אָוָן בְּעָרְגָּ אַרְיוֹסְגָּעַשְׂקָט גַּעַשְׂטָאַלְטָעַ צִוְּ דִי רָאַנְדָּן —
 זַיִ וּוֹיִסְן נִיט אַין וּוֹעַג קִין אַפְּזָאַלְט אָוָן קִין צָאָם,
 דָּרָ טּוֹיט וּוֹעַרְטָן קָעָגָן זַיִ גַּעַפְּלָעָפְּט מִיט וּיְנַעַּק קְלָעָמָעַר.
 אוֹיף שְׁמַעְלָצָעַר פָּוּן אַוְרָאַל גִּיט אַוִּיפָּ וּוּאַלְאַקָּאַלְאַמְּסָקָּה,
 אוֹיף זַיִעַר צְוִיבָּעָרְדִּיקָּרְ מִי — דָּרָ גִּיסְטָ פָּוּן קְרָעָמְלָ.
 דָּרָ שְׁוֹנוֹאָ קְרִיכְטָ, אַיִן פָּאַנְצָעָרָס דְּרִיְפִּאָכִיךְ פָּאַרְטָאָגָּ
 דָּעַם דָּעַם גַּאֲלְדָעָנָעָם פָּוּן וּוֹיִץ מִיט בְּלוֹט בְּאַטְרִיפָּן.
 פָּאַרְחָלְשָׁטָ לִיגְטָ, זַוִּי פָּאָר אַ שְׁפָרְוָגָן, דָּרָ שְׁטִילָעָר דָּאָן
 אָוָן שְׁטִילָ פְּאַרְשְׁפְּרָעָכָט דָּעַם שְׁוֹנוֹאָס טְרִיטָ אַיִן זִינְעָ טִיפָּן.
 אוֹי, שְׁטִילָעָר דָּאָן, דִּין שְׁוֹעָסְטָעָר וּוֹאַלְגָּעָ וּוֹאַכְּטָ אַצְּינְדָּ!
 זַוִּי פָּעַדְלָעָן פָּעַסְטוֹגָגָן גַּעַפְּאַנְצָעָרָטָעָ דִּינְעָ גַּעַטְרִיעָ זַיִן!
 זַוִּי פָּעַדְלָעָן קְאַזְאַקְיִישָׁעָ זַיִן זַיִן דִּינְעָ זַיִן גַּעַהְאַרְכּוֹאָם !

II.

אוֹוָאָדִים שְׁנִידִיט דָּעַם רְוִים, זַוִּי דָּרָ גַּעַדְאָגָּן,
 אוֹוָאָדִים פְּרָעָסְטָ דִי צִיִּיט — אַרְיְבָעָר נְאַרְמָעָס אַלְעָ.
 פְּוּטוֹזְיִין זַוְּעַט עַד בֵּי דָעַם דָּרָבְדָּ אַיְעָדָן טָאנְקָן,
 וּוֹאָס גִּיט אַרְאָפָּ פָּוּן דִי קָאָנוֹיִיעָרָס דִי אַוְרָאַלְעָרָ.
 דִי הִיאָץ פָּוּן יְוִילִי אַיִן אַוִּיסְגָּעָמִישָׁט מִיט פִּיעָרָ פָּוּן גַּעַוּעָר,
 אָוָן נְאָלָד פָּוּן דִּיְפָּנְדִּיקָּן בְּרוּוִיט — מִיט בְּלוֹט פָּוּן דִי בְּאַצְּיוֹנְגָּעָר.
 עַס שְׁטִיְגָּט דָּרָ אַיְינְסְ-אוֹיףְ-אַיְינְסְ אַיִן גִּיהַינְוִמְדִיק גַּעַפְּעָכָט
 פָּאָר יְעָדָן זָאָגָן, פָּאָר יְעָדָן בּוּיָם, פָּאָר יְעָדָן צִיגָּל.
 מִיט וּוֹאַרְצָלְעָן קְלָאַמְּעָרָט אַיִן דָּרָ עָרְדָּ זַיִן יְעָדָר שְׁטָאָטָם,
 דִי הִיאָץ אַיִן סְטָעָפָּ צְעַפְּלָאַסְטָעָרָט אַיִן זַוְּתָּרְנִישָׁ.
 פְּאַרְכְּלִינְעָט דָּאָט דָּרָ פִּינְטָ אַיִן פִּיעָרָ אָוָן אַיִן פְּלָאָם

זיך בי דיב וווענט פון אורהַלְטָ-רוֹסִישָׁן וואָראָנְיִיעּוֹזֶן.
און דאס פֿאָרְוָוָאנְדָעֵטָע, צַעֲקָנְאָדְעָרְטָ-אַנְגָּעָבָרָאָקְטָע שְׂתָאָל
האט ער אַוְאַשׁ טָאָן בְּיִ דְּיָ בְּרָעָגָן פָּוָן דָּעָר וְאַלְגָּעָ זִיךְ פָּאָרְמָאָסְטָן.
עם שְׂוּבָעָט אָוִיף יְעָדָעָר רְוּסְלָעְנְדִּישָׁעָר שְׂתָאָט
דעָר דָּוָם דָּעָר הַעֲרָלְעָכְעָר פָּוָן שְׂלָאָכָּטָן אָוְנְטָעָר מְאָסְקוּעָ.

III.

צְעַשְׁוִימִיקָּט, בְּאַרְגְּ-אַרְוִיפְּ זִיךְ יָאָגָן טָעָג,
זַוְּיִ פְּיִילְּן אַנְגָּעָצְּלִיטָע, גְּרָאָדָע.
אוֹהָאָדִיס גְּרִיְּט זִיךְ וּוּידָעָר שְׂוִין אַיְן וּוּעָג :
אַפְּאָרְטָאָן פְּאָדְעָרְטָזְקָדְעָן אַצְּנִינְדָּקִין סְטָאַלְגִּינְגְּרָאָד אִים.
אַבְּרִיוֹו פָּוָן נְאָרְקָאָמָטָן. דָּעָר וּלְבָעָר זָאָם.
דָּעָר זְעַרְבָּעָר סְטִילָ. דִּי זְעַלְבָּעָר הַאַנְטְּשָׁרִיפְּט.
אַרְוִיסְפָּאָרָן וּוּעָרְטָ פְּאָרְגְּעָלְלִיגְּט אִים נִיטָּגָעָטָמָט.
אוֹן אוֹיְפָן פְּלָאָץ — דִּי נִיטְיקָעָ באַקָּאַנְטָשָׁאָפְּט.
סְדִּעְרָמָאנְט זִיךְ, זַוְּיִ גְּעוּנְדָּטָהָט עָר וּזִיךְ פְּרִירָ אָוִיף «דוֹ».
דָּעָרְגָּאָז גְּעַזְאָגָט שְׂוִין וּוּידָעָר «אַירְרָ אִים».
אַ וּוּזִין גְּעַטָּאָן אִים מִיטָּדִי אַרְיָגָן אָוִיף אַשְׁטוֹל :
«אַירְרָ פְּאָרָט נָאָךְ הַיְּינָט אָוּוּקָ. עַס זִינְעָן גְּרִיְּט שְׂוִין דִי פָּאָפִיחָן...»
בַּיְּמָם לִיעַנְעָן דָּעָם בְּרִיוֹו הָטָט אִים גְּעַדוֹכָטָ.
ער אַיְן אַיְן מְאָסְקוּעָ פּוֹנְדָאָסְנִי. אַיְן אַ פְּאָרְטָאָג עַד זַעַט זִיךְ.
די שׂוֹרוֹת לוֹיפְּטָ ער פִּיבְּעָרְדִּיק אַדְוָרָ.
פּוֹנְקָט זַוְּיִ דִי לִיקְעָלָעָר, דִי גָּאָסָן אַיְן דִי פְּלָעָצָעָר.

IV.

אַינְגָּאָנְצָן אַנְדָּעָרְשָׁן זַעַט אִים מְאָסְקוּעָ אִוְסִים.
כָּאַטְשָׁ סְגִּירִיפְּט דָּעָר דִּיְתְּשָׁ אָוִיף אַירְרָ אַצְּנִינְדָּפְּוָנְסָנִי דָּא .
אַיְן גְּרִינְסָ אַן אַנְגָּעָטָאָגָעָן — זַי קְוּקָט פָּאָרָאָוִיסָט.
גַּעֲפָאָסָט אַיְן זִיכְעָרְקִיטָ, אַיְן מוֹט גַּעֲלִיטָעָרְטָ.
צַי וּוּילְעָדָר הָטָט גַּעֲפִילָטָ, זַוְּיִ סְלָאָגָט זִיךְ דָּעָר אַוְרָאָלָ.
צַי וּוּילְעָדָר אַיְרָ ער אַסְלָאָדָט הָטָט אַ דָּעָרְפָּאָרְעָנָעָם גַּעַזְעָן אִיצְטָ.
צַי אַלְעָזְחָאָמָעָן, נָאָר אַיְן יָעָדָן פָּאָל
הָטָט זִיךְ מִיטָּזִיכְעָרְקִיטָ דִּין גְּלוּבָן אִיצְטָ גַּעֲגָרְעָנָעָצָט .
אַיְן אַיְרָ פְּאָרְטָוְנְקָלְטָקִיטָ אַיְן זִי אִיצְטָ גְּרוּזָאָמִ-הָעָלָ.
אוֹן מִיטָּפְּאָרְטִיעְטָקִיטָ אַיְן אַנְגָּעָרְוִוִּזָּט אַיְעָדָעָר אָרָט דָּאָרָט .
זַי זַעַט אַינְגָּאָנְצָן אִוְסִים, זַוְּיִ אַ בְּאָפְּעָל .
זַי זַעַט אַינְגָּאָנְצָן אִוְסִים, זַוְּיִ אַ פְּאָרְאָרְדִּ'נוֹגָ.
זַי אַיְן אַיְן זַוְּיִ אַדְוָרָקְ דִּי הַעֲכָסָטָע מְאָסָט .
פּוֹנְקָט וּזַי אַיְרָעָ אַוְשָׁטָעְרְבָּלְעָכָעָ שְׂלָאָכָּטָן,
אוֹן סְבִּילְיִיבָּט דָּעָם בְּרָאָךְ שְׂוִין דָּעָם עַנְדְּגִילְטִיקָן זַי וְאָרָטָן .

V.

ער פארט קין סטאלינגראד דורך מאסקווע פונדאַסנַיִ. פונקט ווי אהעד דורך מאסקווע פונעם פראנט איז ער געפֿאָן. דאס נאָגְצַע לאנד דורך מאסקווע פארט. מע פארט פֶּאָרְבִּי. מע שטעלט זיך אָפַּ, ווי בֵּי דעם אַנְהִיבַּ פָּזַן די יַאֲרַן. ער קוֹקַט מִיטַּן גַּעֲדָאָנָק אַין רְוִיטָן פְּלָאָצַן זיך אַיִּן. ער גִּיט אִים שְׁטָעַנְדִּיק דורך — אַ צְּרִיקְגַּעַתְּלַטְּעַנְּעָר, אַ שְׁטִילְעָר. מִיט שְׁטָעַנְגַּעַר וּאוֹנְדָּעַרְלַעֲכָר טַעַמְפְּלִישִׁין גִּיט שְׁטָעַנְדִּיק פִּיעַרְלַעַךְ דָּאָרְט אַ פֶּאָרְהִיל אִים. אָוֹן עַפְּעָס אַנְדָּעַרְשַׁ זַעַט ער אַיצְטָעַר מאַסְקוּעַ דָּאָז. זַיְנַע גַּעֲדָאָנָקָן שְׁוִין אַין סְטָאַלִּינְגְּרָאָד זיך וּוּלְבָנוּ. ער אַיִּן אַצְינַד אַיִּ דָּאָ אַיִּ דָּאָרְט. וּוְילְ בִּידְיוּ זַיְנַע אַיִּגְס אַיצְט אָוֹן דָּאָס זַעַלְבָּעַ . . . צָוּם הַוִּיפְּ אַוִּיףְּ דְּרָאַגְּאַמְּלַיאָוּרְהָטְרָ גִּיט אִים אַ צִּי, דִּי אַוִּיגְּן — צָוּ. מִיט וּוְיִ פְּוֹנְסְנִי וּוּרְטָן קְלָאָר אִים : אַוִּיףְּ דְּרָאַגְּאַמְּלַיאָוּרְהָטְרָ ער נִיט וּוָאָס צָו גִּין אַצְינַד, אַרְאָפְּגַּעַלְאָוּט אַיִּן דָּאָרְט פָּאָר אִים אַ שְׁוּאַרְצָעַר פָּאָרְהָאָנוּ . . .

VI.

ער בלְאַנְדוֹשָׁעַט אָוּן מִיטַּן גַּעֲדָאָנָק אַבְּעָר דָּעַר שְׁטָאָט. די גַּרְעַנְצָן פָּזַן רְוִים אָוּן שְׂתָח זיך פֶּאָרְחוּשִׁין. גַּעַזְוּן דָּא אַוִּיפְּן סְטָעַפְּ זַי אַוִּיסְדְּרַילְעַד ער האָט אַיִּן קָאַרְפּוֹסְן צְעַבְּלִיטָעַ, וּוְיִ דָּוְרְקַבְּ כִּישּׁוֹת. גַּעֲקוֹקַט האָט ער אַוִּיפְּן צְעַוְּאַרְפּוֹנְעָנָם אוֹרְאַלְעַד סְטָעַפְּ, וּוְאוֹסְהָאָבָּן זיך אַיִּן וּאוֹנְדָּעַר בְּרָאַכְשְׁטִיקָעַר בְּאַהְאָפְּטָן אַיִּן זיך גַּעַשְׁטָאַלְטִיקַט אַיִּן אַ וּאוֹנְדָּעַרְלַעַךְ גַּעַוּובְּ — צָו יַעַדְן שְׁרוּיפְּ האָט זיך גַּעַזְעַנְעָנָעָן גַּעַוְּאָלָט אַ לְאַפְּ טָאָן . . . סְגִּימַּט דָּעַר צְעַשְ׀יִיד אַבְּעָרָן דָּאָרְץ שְׁוִין מִיט אַ שְׁנִיתָ. פָּנַן אַאֲרַ דָּעַר וּזְאַלְגַּעַ דָּעַר גַּעַפְּלִיעָסָק זיך הָעָרָט שְׁוִין. אַנְ פְּלִיצָעָם — גַּלְיִיך צָו אִים מִיט פָעַסְטָעַ טְרִיטָעַ דָּעַרְזָעַט ער שְׁפָאָנָעָן דָּעַם פָּאַרְזָאָרְגָּטָן אַבְּרָהָם-הָעָרָשָׁן : — אַוִּיףְּ וּוְיִדְעָהָעָן, אוֹרְאַלְעַרְ סְטָעַפְּ אַוְן בְּעָרָגָן. אַנְ זִיסְעַר דָּעַשְׁ, אַנְ עַכְּאַדְיִקְעַרְ פְּלַאְטָעַר פָּנַן אַוְמְבָאָגְּרִיְיִפְּלַעַךְ זַי וּאוֹנְדָּעַרְלַעַכְּ וּוּרְקָ, — עַס וּוְאָרְטָן אַוְמְבָאָגְּרִיְיִפְּטָעַ טָעַג אַיצְט — סְטָאַלִּיבְּגַּנְצָאַדְעַר !

פרץ מארקיז

(פונ יאָר 1938)

